

ივ.ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი

MA

კავკასიოლოგია

2009-2010

სასწავლო წელი

პროგრამის ხელმძღვანელები:

სრული პროფ. ც. ბარამიძე
სრული პროფ. ჯ. კვიციანი

თბილისი

MA კავკასიოლოგია

მისანიჭებელი ხარისხი

I. ენათმეცნიერების მაგისტრი:

1. იბერიულ-კავკასიური
2. პალეოკავკასიური
3. არეალურ-კავკასიური

II. ისტორიის მაგისტრი:

კავკასიის ხალხთა ისტორია

120 კრედიტი

კომპეტენციის საგნები 30 კრ.

სამაგისტრო ნაშრომი 30 კრ.

სპეციალიზაცია–მოდულები 60 კრ. (45 კრ. ძირითადი + 15 კრ. არჩევითი).

კომპეტენციის საგნები 30 კრ.

1. იბერიულ –კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა (ფონეტიკა, მორფოლოგია, სინტაქსი) – 15 კრ.
2. კავკასიის არეალური ლინგვისტიკა (კომპარატივისტიკა, ტიპოლოგია, ენობრივი კონტაქტები) – 5 კრ.
3. კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია – 5 კრ.
4. საზოგადოებრივ – პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში – 5 კრ.

ენათმეცნიერება						ისტორია
იბერიულ-კავკასიური			პალეოკავკასიური	არქაულურ-კავკასიური		
I აფხაზურ-ადიღური მოდული	II ნახური მოდული	III დაღესტნური მოდული	IV პალეოკავკასიური	V ოსური ენის მოდული	VI აზერბაიჯანული მოდული	VII კავკასიის ხალხთა ისტორიის მოდული

ენათმეცნიერების მოდულები

I. აფხაზურ-ადიღური მოდული

60 კრ.

ძირითადი 45 კრ.

1. ერთ-ერთი ენა 15 კრ.
 - ა) აფხაზური ენა
 - ბ) ადიღური ენა
2. აფხაზურ-ადიღურ ენათა შედარებითი გრამატიკა 5 კრ.
3. აფხაზური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი 5 კრ.

4. ადიღეური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	5კრ.
5. აფხაზურ-აბაზურ ენათა დიალექტოლოგია	5კრ.
6. ადიღეურ ენათა დიალექტოლოგია	5კრ.
7. ერთ-ერთი ნახურ-დაღესტნური ენა (შერჩევით)	5კრ.

არჩევითი 15 კრ.

1. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლექსიკური შეხვედრები	5კრ.
2. ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	5კრ.
3. კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმიკა	5კრ.
4. ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ-კავკასიურ ენებში	5კრ.
5. კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხები	5კრ.
6. უბიხური ენა	5კრ.
7. ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტუროლოგიური ურთიერთობები	5კრ.
8. ქართული და კავკასიური ენების შედარებითი ანალიზი	5კრ.
9. რუსული ენის ფუნქციონალური გრამატიკა	5კრ.
10. აფხაზი ხალხის ეთნოლოგია	5კრ.
11. აფხაზური ლიტერატურის ისტორია	5კრ.
12. აბაზური ენა	5კრ.
13. ქართული და კავკასიური ენების შედარებითი ანალიზი	5კრ.

II. ნახურ ენათა მოდული 60კრ.

ძირითადი 45კრ.

1. ერთ-ერთი ენა	15კრ.
ა) ჩეჩნური ენა	
ბ) ინგუშური ენა	
გ) ბაცბური (წოგა-თუშური) ენა	

2. ნახურ-დაღესტნურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	5კრ.
3. ჩეჩნური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	5კრ.
4. ინგუშური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	5კრ.
5. ბაცბური (წოვა-თუშური) ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	5კრ.
6. ჩეჩნური დიალექტოლოგია	5კრ.
7. ერთ-ერთი აფხაზურ-ადიდური ენა	5კრ.

არჩევითი 15 კრ.

1. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლექსიკური შეხვედრები	5კრ.
2. ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	5კრ.
3. კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმია	5კრ.
4. ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ კავკასიურ ენებში	5კრ.
5. კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხები	5კრ.
6. უბიხური ენა	5კრ.
7. ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტუროლოგიური ურთიერთობები /5კრ.	
8. ქართული და კავკასიური ენების შედარებითი ანალიზი	5კრ.
9. რუსული ენის ფუნქციონალური გრამატიკა	5კრ.

III. დაღესტნურ ენათა მოდული 60კრ.

ძირითადი 45კრ.

1. ერთ-ერთი ენა	15კრ.
ა) ხუნძური ენა (1, 2, 3.)	
ბ) თაბასარანული ენა (1, 2, 3.)	
გ) უდიური ენა (1, 2, 3.)	
დ) ლაკური ენა (1, 2, 3.)	
2. ნახურ-დაღესტნურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	5კრ.
3. თაბასარანული ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	5კრ.
4. უდიური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	5კრ.
5. ხუნძური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	5კრ.
კავკასიის ალბანური(დამწერლობისა და ენის სტრუქტურის საკითხები)	5კრ.

6. ერთ-ერთი აფხასურ-ადიღური ან ნახური ენა 5კრ.

არჩევითი 15 კრ.

1. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლექსიკური შეხვედრები 5კრ.
2. ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა 5კრ.
3. ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ კავკასიურ ენებში 5კრ.
4. კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხები 5კრ.
5. უბიხური ენა 5კრ.
6. ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტუროლოგიური ურთიერთობები 5კრ.
7. ქართული და კავკასიური ენების შედარებითი ანალიზი 5კრ.
8. რუსული ენის ფუნქციონალური გრამატიკა 5კრ.
9. კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმიკა 5კრ.

IV. პალეოკავკასიური მოღული 60კრ.

ძირითადი 45კრ.

1. ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტუროლოგიური ურთიერთობები 5კრ.
2. ბასკურ-კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა 5კრ.
3. წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ძველი ენები. 5კრ.
4. ერთ-ერთი იბერიულ კავკასიური ენა 15კრ.
5. ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა 5კრ.
6. აფხაზურ-ადიღურ ენათა შედარებითი გრამატიკა 5კრ.
7. ნახურ-დაღესტნურ ენათა შედარებითი გრამატიკა 5კრ.

არჩევითი 15 კრ.

1. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლექსიკური შეხვედრები 5კრ.
2. ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა 5კრ.
3. კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმიკა 5კრ.
4. ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ კავკასიურ ენებში 5კრ.
5. კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხები 5კრ.
6. უბიხური ენა 5კრ.
7. ქართული და კავკასიური ენების შედარებითი ანალიზი 5კრ.
8. რუსული ენის ფუნქციონალური გრამატიკა 5კრ.

არეალური ლინგვისტიკა

V. ოსური ენის მოდული

60 კრ.

ძირითადი 45კრ.

1. ოსური ენა 15კრ.
2. ოსური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი 5კრ.
3. ოსური ენის დიალექტოლოგია 5კრ.
4. ირანულ ენათა შედარებითი გრამატიკა 5კრ.
5. კავკასიური სუბსტრატი ოსურ ენაში 5კრ.
6. ერთ-ერთი ნახურ-დაღესტნური ენა 5კრ.
7. ერთ-ერთი აფხაზურ-ადიღური ენა 5კრ.

არჩევითი 15 კრ.

1. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლექსიკური შეხვედრები 5კრ.
2. ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა 5კრ.
3. კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმია 5კრ.
4. ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ-კავკასიურ ენებში 5კრ.
5. კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხები 5კრ.
6. რუსული ენის ფუნქციონალური გრამატიკა 5კრ.
7. ქართული და კავკასიური ენების შედარებითი ანალიზი 5კრ.
8. ოსური ლიტერატურის ისტორია 5კრ.
9. ოსური ფოლკლორი 5კრ.

VI. აზერბაიჯანული ენის მოდული

60 კრ.

ძირითადი 45კრ.

1. აზერბაიჯანული ენა	15კრ.
2. აზერბაიჯანული ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	5კრ.
3. აზერბაიჯანული ენის დიალექტოლოგია	5კრ.
4. თურქულ ენათა შედარებითი გრამატიკა	5კრ.
5. აზერბაიჯანის რელიქტური ენები
(მიმოსილვითი კურსი)	5კრ.
6. ერთ-ერთი ნახურ-დაღესტნური ენა	5კრ.
7. კავკასიის ალბანური (დამწერლობისა და ენის
სტრუქტურის საკითხები)	5კრ.

არჩევითი 15 კრ.

1. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლექსიკური შეხვედრები	5კრ.
2. ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	5კრ.
3. კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმია	5კრ.
4. კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხები	5კრ.
5. რუსული ენის ფუნქციონალური გრამატიკა	5კრ.
6. ქართული და კავკასიური ენების შედარებითი ანალიზი	5კრ.
7. ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ-კავკასიურ ენებში	5კრ.

VII. კავკასიის ხალხთა ისტორიის მოღული 60კრ.

ძირითადი 45კრ.

1. კავკასიის ხალხთა ისტორია და კულტურა (თეორიული ძიებანი და შესწავლის პრობლემები)	5კრ.
2. კავკასიის ხალხთა კულტურული (სოციალური) ანთროპოლოგია	5კრ.
3. ძალადობის ანთროპოლოგია (კავკასიის მაგალითზე)	5კრ.
4. ისტორიის მეთოდოლოგია	10კრ.
5. კავკასიის ისტორიული გეოგრაფიის თეორია და პრაქტიკა	5კრ.
6. კავკასიის ხალხთა ეთნოგენეზი	5კრ.
7. რუსეთის სახელმწიფოებრივი მართვის ისტორია კავკასიაში XVIII-XIX სს.	5კრ.
8. ერთ-ერთი კავკასიური ენა	5კრ.

არჩევითი 15 კრ.

1. მიგრაციები და დიასპორათა ინტეგრაციის პრობლემები კავკასიაში 5კრ.
2. რუსეთის დიპლომატია XIX-XXI საუკუნეებში 5კრ.
3. საქართველო კავკასიის ეთნოპოლიტიკურ და ეთნოკულტურულ სივრცეში (ანტიკური ხანიდან -XIX საუკუნემდე) 5კრ.
4. ეთნიკური უმცირესობები პოსტსაბჭოურ საქართველოში 5კრ.
5. რუსული ენის ფუნქციონალური გრამატიკა 5კრ.
6. ერთ-ერთი კავკასიური ენა 5+5კრ.
7. კავკასიის ხალხთა მითოლოგია 5კრ.
8. რელიგიური ვითარება კავკასიაში (ისტორია და თანამედროვეობა) 5კრ.
9. კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმია 5კრ.

(ანოტაცია)

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მაგისტრატურაში წარმოდგენილია 6 სასპეციალიზაციო მოდული კავკასიოლოგიაში, ენათმეცნიერებისა და ისტორიის მიმართულებით.

ენათმეცნიერება იყოფა ორ ქვეჯგუფად: 1) იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება და 2) არეალურ-კავკასიური ლინგვისტიკა, ისტორიის მიმართულება არ იყოფა.

კავკასიოლოგიის სამაგისტრო პროგრამის სასპეციალიზაციო მოდულებია:

- I. აფხაზურ-ადიღური მოდული
- II. ნახური მოდული
- III. დაღესტნური მოდული
- IV. პალეოკავკასიური მოდული
- V. ოსური ენის მოდული
- VI. აზერბაიჯანული ენის მოდული
- VII. კავკასიის ხალხთა ისტორიის მოდული

კავკასიოლოგიის სამაგისტრო პროგრამა შეიდივე მოდულისათვის საერთო (კომპეტენციის) საგნებს 30 კრედიტით წარმოგვიდგენს. მაგისტრანტი **B1** დონეზე შეისწავლის ერთ-ერთ ენას (აფხაზური, ადიღური(ჩერქეზული), ჩეჩნური, ინგუშური, ბაცური(წოვა-თუშური), ხუნძური, თაბასარანული, უდიური, ლაკური, ოსური, აზერბაიჯანული). მაგისტრანტი შეისწავლის აგრეთვე იბერიულ-კავკასიურ ენათა ქვეჯგუფების შედარებით გრამატიკას, კონკრეტული ენის ტექსტის ლინგვისტურ ანალიზს, კონკრეტულ ენათა დიალექტოლოგიას, ქართველურ ენათა შედარებით გრამატიკას, იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლექსიკურ შეხვედრებს, კავკასიურ ეთნოლოგისტიკასა და ეთნოტოპონიმოკას, ფონოტაქტიკის წესებს იბერიულ-კავკასიურ ენებში, კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხებს, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებით გრამატიკას, კავკასიის არეალურ ლინგვისტიკას.

მაგისტრანტი შეისწავლის აგრეთვე კავკასიის ხალხთა ისტორიას, კავკასიის ისტორიულ გეოგრაფიას კავკასიის გეოპოლიტიკისა და რეგიონალიზაციის საკითხებს, საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ პროცესებს თანამედროვე კავკასიაში, კავკასიის ხალხთა სოციოკულტურულ ანთროპოლოგიას, კავკასიის ხალხთა ეთნოგენეზის საკითხებს, მიგრაციისა და დიასპორათა ინტეგრაციის პრობლემებს კავკასიაში, კავკასიის ეთნოპოლიტიკურ და ეთნოკულტურულ სივრცეში საქართველოს როლს ანტიკური

ხანიდან XIX საუკუნემდე, ეთნიკურ უმცირესობებს პოსტსაბჭოურ საქართველოში, რუსეთის სახელმწიფოებრივი მართვის ისტორიას ჩრდილოკავკასიაში XVIII-XIX საუკუნეებში და, რაც ძალზე მნიშვნელოვანია, ერთ-ერთ კავკასიურ ენას, რათა მაგისტრანტს შეეძლოს ენობრივი მასალის გამოყენება მეცნიერული კვლევის დროს.

მაგისტრს ექნება სამეცნიერო მუშაობის, სამეცნიერო საკითხების დასმისა და გადაწყვეტის, თვალსაზრისთა ობიექტური შეფასების, კონკრეტული ენობრივი მასალის მოპოვების, სისტემატიზაციისა და სწორი მეთოდოლოგიით ანალიზის, დასკვნათა არგუმენტირებისა და საჯაროდ წარმოდგენის, პრაქტიულ საქმიანობაში გამოყენების უნარ-ჩვევები.

შვიდივე მოდულის კურსდამთავრებულთა დასაქმება შეიძლება სამეცნიერო სფეროში, განათლების სისტემაში, სამთავრობო სტრუქტურებში, მასმედიაში და არასამთავრობო სექტორში.

მაგისტრს უფლება აქვს, განაგრძოს სწავლა დოქტორანტურაში.

მისანიჭებელი აკადემიური ხარისხი:

I. ენათმეცნიერების მაგისტრი:

1. იბერიულ-კავკასიური
2. პალეოკავკასიური
3. არეალურ-კავკასიური

II. ისტორიის მაგისტრი:

კავკასიის ხალხთა ისტორია

სამაგისტრო პროგრამის ხელმძღვანელები: ცირა ბარამიძე, ჯონი კვიციანი. (CV იხ. დანართში)

სამაგისტრო პროგრამაზე მიღების წინაპირობები

– პროგრამაზე ჩარიცხვის მსურველს უნდა ჰქონდეს ბაკალავრის ხარისხი ნებისმიერი ჰუმანიტარული, სოციალური ან პოლიტიკური მეცნიერების დარგში;

მისაღები გამოცდების პირობები

პროგრამაზე ჩარიცხვის მსურველმა უნდა ჩააბაროს ერთ-ერთი უცხო ენა (ინგლისური, გერმანული, ფრანგული, რუსული) და:

1. ენათმეცნიერების მოდულებისათვის – ენათმეცნიერების შესავლის, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორიისა და იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საკითხები.
2. ისტორიის მოდულისათვის – საქართველოს ისტორიის და კავკასიის ხალხთა ისტორიის საკითხები.

სამაგისტრო პროგრამის საკვალიფიკაციო დახასიათება

მიზნები

პროგრამის მიზანია მაგისტრის აკადემიური ხარისხის შესაბამისი ცოდნისა და უნარ-ჩვევების მქონე, აგრეთვე ქართულის მონათესავე მთის იბერიულ-კავკასიურ ენების, კავკასიაში გავრცელებულ არაიბერიულ-კავკასიურ ენათა და კავკასიის ხალხთა ისტორიისა და კულტურის მცოდნე მკვლევარი კავკასიოლოგების მომზადება.

ქართველურ ენათა სრულყოფილად კვლევა შეუძლებელია მონათესავე მთის იბერიულ-კავკასიური (აფხაზურ-ადიღური, ნახური და დაღესტნური) ენების გათვალისწინების გარეშე და, პირიქით, მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა სრულყოფილად კვლევისათვის აუცილებელია, მდიდარი, მრავალსაუკუნოვანი წერილობითი ტრადიციის მქონე ქართული ენისა და მის დიალექტთა მონაცემების გათვალისწინება. კავკასიაში იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის გვერდით ისტორიულად სხვადასხვა ეპოქაში შემოვიდა და დამკვიდრდა სხვა ოჯახის ენები, ამიტომ კავკასიოლოგიის სამაგისტრო პროგრამა იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის პარალელურად მიზნად ისახავს არაიბერიულ-კავკასიურ ენათაგან ოსურისა და აზერბაიჯანულის შესწავლასა და კვლევას.

ქართული ფოლკლორის, ქართველი ერის ისტორიისა და კულტურის კვლევა წარმოდგენელია კავკასიის სხვა ხალხთა ფოლკლორის, ისტორიისა და კულტურის მონაცემთა გაუთვალისწინებლად და, პირიქით, სხვა კავკასიელ ხალხთა ფოლკლორი, ისტორია და კულტურა სრულყოფილად ვერ იქნება გამოკვლეული ქართულ

ფოლკლორთან, საქართველოს ისტორიასა და ქართულ კულტურასთან დაუკავშირებლად და ქართულ წერილობით წყაროთა ცნობების გათვალისწინების გარეშე.

შედეგები

„იბერიულ-კავკასიური ენების“ სასპეციალიზაციო მოდულზე სწავლის შედეგად ახალგაზრდა მკვლევარს პრაქტიკულად **B1** დონეზე ეცოდინება ერთ-ერთი ძირითადი მთის იბერიულ-კავკასიური ენა. შესძლებს ამ ენაზე მკაფიოდ წარმართული საუბრის გაგებას, თავისი გამოცდილებისა და ტიპური მოვლენების აღწერას. მაგისტრანტი გაეცნობა რამდენიმე მონათესავე ენის სტრუქტურისა და ისტორიის იმ სპეციფიკურ თავისებურებებს, რომლებიც არ ისწავლება ბაკალავრიატის დონეზე; შეისწავლის სპეციალურ სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმულ განსხვავებულ თვალსაზრისებს; გამოიმუშავებს ამ თვალსაზრისთა ობიექტური შეფასების, კონკრეტული ენობრივი მასალის მოპოვების, სისტემატიზაციისა და სწორი მეთოდოლოგიით ანალიზის ჩვევებს; შეითვისებს დასკვნათა არგუმენტირებისა და საჯაროდ წარმოდგენის უნარ-ჩვევებს.

დასაქმების სფეროები

სამაგისტრო პროგრამის ათვისების შემდეგ ახალგაზრდა სპეციალისტს შეეძლება იმუშაოს იმ სკოლების დაწყოებით კლასებში (პედაგოგობაში სათანადო რაოდენობის კრედიტების მიღების შემდეგ), სადაც ისწავლება კონკრეტული კავკასიური ენა, კურსდამთავრებულს უფლება ექნება, იმუშაოს სამთავრობო სტრუქტურებში, მასმედიაში, სამთავრობო და არასამთავრობო სტრუქტურებში, ტურიზმში და ა.შ.

სწავლის გაგრძელების საშუალება

უმაღლესი განათლების მესამე საფეხურზე **PHD** (დოქტორანტურაში) სწავლის გაგრძელების მსურველ მაგისტრს უფლება ექნება სწავლა განაგრძოს კავკასიოლოგიისა და მომიჯნავე სპეციალობების სადოქტორო პროგრამებზე ნებისმიერი ქვეყნის უმაღლეს სასწავლებელში შესაბამისი სპეციალობით.

პროგრამის სტრუქტურა

იხ. დანართი № 1

საგნების ანოტაციები

იხ, დანართი №2

კვლევითი კომპონენტი

მაგისტრანტს შეუძლია სამაგისტრო ნაშრომის შერჩევა შემდეგი ზოგადი თემატიკის ფარგლებში:

ა) იბერიულ-კავკასიური, პალეოკავკასიური და არეალური ლინგვისტიკის მოდულები:

1. იკე-თა ნათესაობის პრობლემატიკა;
2. იკე-თა სამეცნიერო შესწავლის ისტორიის საკითხები;
3. ცალკეულ ენათა ფონოლოგიური სისტემის, ფონეტიკურ პროცესთა, მორფოლოგიის, სინტაქსისა და ლექსიკის აღწერითი და ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, სემანტიკური ველები;
4. ენათა ჯგუფების აღწერითი და ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი;
5. არაიბერიულ-კავკასიურ ენათა (ოსური, აზერბაიჯანული) სისტემა-სტრუქტურის საკითხები, არეალური ლინგვისტიკის პრობლემატიკა კავკასიაში
6. პალეოკავკასიური ენათმეცნიერების საკითხები.

ბ) კავკასიის ხალხთა ისტორიის მოდული:

1. კავკასიის ისტორიული გეოგრაფიის თეორიული და პრაქტიკული პრობლემატიკა პრობლემები (ცალკეულ რეგიონთა და ეპოქათა მიხედვით);
2. ხალხთა მიგრაციის ისტორია (კავკასიის რეგიონთა და ეპოქათა მიხედვით);
3. ცალკეულ ეთნოსთა თუ ეთნოსთა ჯგუფების ეთნოგენეზის პრობლემები;
4. კავკასიის ხალხთა შიდა და გარე პოლიტიკური ურთიერთობების ისტორია (რეგიონთა და ეპოქათა მიხედვით);
5. კავკასიის ხალხთა სოციო-კულტურული ანთროპოლოგიის საკითხები

სამაგისტრო პროგრამის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა

სასწავლო-კვლევით ბაზად გამოყენებული იქნება ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აუდიტორიები, კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის, არნ. ჩიქობავას კაბინეტ-მუზეუმის, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტისა და თსუ სამეცნიერო ბიბლიოთეკები, არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ბიბლიოთეკა, არნ. ჩიქობავას სახელობის კაბინეტ-მუზეუმი.

სამაგისტრო პროგრამის ხელმძღვანელები
ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
სრული პროფესორი

/ც. ბარამიძე/

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი
სრული პროფესორი

/ჯ. კვიციანი/

დანართი №1

კავკასიოლოგიის სამაგისტრო პროგრამის სასპეციალიზაციო მოდულთა დეტალური სტრუქტურა ასეთია:

I. აფხაზურ-ადიღური მოდული

	საგნის დასახელება	საგანთა სტატუსი	კრედიტების საერთო რაოდენობა	კრედიტების განაწილება			
				სემესტრები			
1.	იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა ა) ფონეტიკა ბ) მორფოლოგია გ) სინტაქსი	სავალდებულო (კომპ.)	15	5	-	-	-
				-	5	-	-
				-	-	-	-
2.	ერთ-ერთი ენა ა) აფხაზური ენა ბ) ადიღური ენა	სავალდებულო	15	5	5	5	-
				5	5	5	-
3.	კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია	სავალდებულო (კომპ.)	5	5	-	-	-

4.	საზოგადოებრივი-პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში	სავალდებულო (კომპ.)	5	-	5	-	-
5.	კავკასიის არეალური ლინგვისტიკა	სავალდებულო (კომპ.)	5	-	5	-	-
6.	აფხაზურ-ადიღურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	სავალდებულო	5	-	-	5	-
7.	აფხაზური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	5	-	-	-
8.	ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	-	5	-	-
9.	აფხაზურ-აბაზურ ენათა დიალექტოლოგია	სავალდებულო	5	-	-	5	-
10.	ადიღურ ენათა დიალექტოლოგია	სავალდებულო	5	-	-	5	-
11.	ერთ-ერთი ნახურ დიდესტნური ენა	სავალდებულო	5	5	-	-	-
12.	არჩევითი საგანი	არჩევითი	15	5	5	5	-
13.	სამაგისტრო ნაშრომი	სავალდებულო	30	-	-	-	30
	სულ		120	30	30	30	30

II ნახურ ენათა მოდული

	საგნის დასახელება	საგანთა სტატუსი	კრედიტების საერთო რაოდენობა	კრედიტების განაწილება			
				სემესტრები			
1.	იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა ა)ფონეტიკა ბ)მორფოლოგია გ)სინტაქსი	სავალდებულო (კომპ.)	15	5	–	–	–
2.	ერთ-ერთი ენა ა)ჩეჩნური ენა ბ)ინგუშური ენა გ)ბაცბური ენა	სავალდებულო	15	5	5	5	–
3.	კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია	სავალდებულო (კომპ.)	5	5	–	–	–
4.	საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
5.	კავკასიის არეალური ლინგვისტიკა	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
6.	ნახურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	სავალდებულო	5	–	–	5	–
7.	ჩეჩნური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	5	–	–	–
8.	ინგუშური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	–	5	–	–
9.	ბაცბური (წოვა-თუშური) ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	–	–	5	–
10	ჩეჩნური ენის დიალექტოლოგია	სავალდებულო	5	–	–	5	–

11.	ერთ-ერთი აფხაზურ-ადიღური ენა	სავალდებულო	5	5	–	–	–
12.	არჩევითი საგანი	არჩევითი	15	5	5	5	–
13.	სამაგისტრო ნაშრომი	სავალდებულო	30	–	–	–	30
	სულ		120	30	30	30	30

III. დადესტნურ ენათა მოდული

	საგნის დასახელება	საგანთა სტატუსი	კრედიტების საერთო რაოდენობა	კრედიტების განაწილება			
				სემესტრები			
1.	იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა ა) ფონეტიკა ბ) მორფოლოგია გ) სინტაქსი	სავალდებულო (კომპ.)	15	5	–	–	–
				–	5	–	–
				–	–	5	–
2.	ერთ-ერთი ენა ა) ხუნძური ენა ბ) თაბასარანული ენა გ) უდიური ენა დ) ლაკური ენა	სავალდებულო	15	5	5	5	–
3.	კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია	სავალდებულო (კომპ.)	5	5	–	–	–
4.	საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–

5.	კავკასიის არქეალური ლინგვისტიკა	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
6.	დადესტნურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	სავალდებულო	5	–	–	5	–
7.	თაბსარანული ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	5	–	–	–
8.	უდიური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	–	5	–	–
9.	ხუნძური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	–	–	5	–
10	კავკასიის ალბანური (დამწერლობისა და ენის სტრუქტურის საკითხები)	სავალდებულო	5	–	–	5	–
11.	ერთ-ერთი აფსაზურ- ადილური ნახური ენა	სავალდებულო	5	5	–	–	–
12.	არჩევითი საგანი	არჩევითი	15	5	5	5	–
13.	სამაგისტრო ნაშრომი	სავალდებულო	30	–	–	–	30
	სულ		120	30	30	30	30

IV. პალეოკავკასიური მოდული

	საგნის დასახელება	საგანთა სტატუსი	კრედიტების საერთო რაოდენობა	კრედიტების განაწილება			
				სემესტრები			
1.	იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა ა) ფონეტიკა ბ) მორფოლოგია გ) სინტაქსი	სავალდებულო (კომპ.)	15	5	–	–	–
2.	ერთ-ერთი იბერიულ-კავკასიური ენა	სავალდებულო	15	5	5	5	–
3.	კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია	სავალდებულო (კომპ.)	5	5	–	–	–
4.	საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
5.	კავკასიის არეალური ლინგვისტიკა	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
6.	ნახურ-დაღესტნურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	სავალდებულო	5	–	–	5	–
7.	აფხაზურ-ადიღურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	სავალდებულო	5	5	–	–	–
8.	წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ძველი ენები (მიმოხილვითი კურსი)	სავალდებულო	5	–	5	–	–
9.	ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა	სავალდებულო	5	–	–	5	–

10.	ბასკურ-კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა	სავალდებულო	5	–	–	5	–
11.	ბასკურ-კავკასიური ლინგვისტური ურთიერთობები	სავალდებულო	5	5	–	–	–
12.	არჩევითი საგანი	სავალდებულო	15	5	5	5	–
13.	სამაგისტრო ნაშრომი	სავალდებულო	30	–	–	–	30
	სულ		120	30	30	30	30

V. ოსური ენის მოდული

	საგნის დასახელება	საგანთა სტატუსი	კრედიტების საერთო რაოდენობა	კრედიტების განაწილება			
				სემესტრები			
1.	იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა ა) ფონეტიკა ბ) მორფოლოგია გ) სინტაქსი	სავალდებულო (კომპ.)	15	5	–	–	–
				–	5	–	–
				–	–	5	–
2.	ოსური ენა	სავალდებულო	15	5	5	5	–
3.	კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია	სავალდებულო (კომპ.)	5	5	–	–	–

4.	საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
5.	კავკასიის არეალური ლინგვისტიკა	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
6.	ოსური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი	სავალდებულო	5	–	–	5	–
7.	ოსური ენის დიალექტოლოგია	სავალდებულო	5	5	–	–	–
8.	ირანულ ენათა შედარებითი გრამატიკა	სავალდებულო	5	–	5	–	–
9.	კავკასიური სუბსტრატი ოსურ ენაში	სავალდებულო	5	–	–	5	–
10.	ერთ-ერთი ნახურ-დარესტური ენა	სავალდებულო	5	–	–	5	–
11.	ერთ-ერთი აფსაზურ-ადიღური ენა	სავალდებულო	5	5	–	–	–
12.	არჩევითი საგანი	არჩევითი	15	5	5	5	–
13.	სამაგისტრო ნაშრომი	სავალდებულო	30	–	–	–	30
	სულ		120	30	30	30	30

VI. აზერბაიჯანული ენის მოდული

	საგნის დასახელება	საგანთა სტატუსი	კრედიტების საერთო რაოდენობა	კრედიტების განაწილება	
				სემესტრები	

1.	იბერიულ - კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა ა) ფონეტიკა ბ) მორფოლოგია გ) სინტაქსი	სავალდებულო (კომპ.)	15	5	-	-	-
2.	აზერბაი ჯანული ენა	სავალდებულო	15	5	5	5	-
3.	კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია	სავალდებულო (კომპ.)	5	5	-	-	-
4.	საზოგადოებრივ- პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში	სავალდებულო (კომპ.)	5	-	5	-	-
5.	კავკასიის არქაეოლოგიის ლინგვისტიკა	სავალდებულო (კომპ.)	5	-	5	-	-
6.	აზერბაი ჯანული ტექსტის ლინგვისტიკური	სავალდებულო	5	-	-	5	-
7.	აზერბაი ჯანული ენის დიალექტოლოგია	სავალდებულო	5	5	-	-	-
8.	თურქულ ენათა შედარებითი გრამატიკა	სავალდებულო	5	-	5	-	-
9.	აზერბაი ჯანის რელიქტური ენები (მიმოხილვითი)	სავალდებულო	5	-	-	5	-

	კურსი)						
10	ერთ-ერთი ნახურ-დარესტნური ენა	სავალდებულო	5	–	–	5	–
11.	კავკასიის ალბანური (დამწერლობისა და ენის სტრუქტურის საკითხები)	სავალდებულო	5	5	–	–	–
12.	არჩევითი საგანი	არჩევითი	15	5	5	5	–
13.	სამაგისტრო ნაშრომი	სავალდებულო	30	–	–	–	30
	სულ		120	30	30	30	30

VII. კავკასიის ხალხთა ისტორიის მოდული

	საგნის დასახელება	საგანთა სტატუსი	კრედიტების საერთო რაოდენობა	კრედიტების განაწილება სემესტრები			
1.	იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა ა) ფონეტიკა ბ) მორფოლოგია გ) სინტაქსი	სავალდებულო (კომპ.)	15	5	–	–	–
				–	5	–	–
				–	–	5	–
2.	ერთ-ერთი კავკასიური ენა	სავალდებულო	5	5	–	–	–

3.	კავკასიის ხალხთა ისტორია და კულტურა (თეორიული ძიებანი და შესწავლის პრობლემები)	სავალდებულო (კომპ.)	5	5	–	–	–
4.	კავკასიის ხალხთა სოციოკულტურული ანთროპოლოგია	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	–	5	–
5.	კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია	სავალდებულო (კომპ.)	5	5	–	–	–
6.	საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში.	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
7.	კავკასიის არეალური ლინგვისტიკა	სავალდებულო (კომპ.)	5	–	5	–	–
8.	ძალადობის ანთროპოლოგია (კავკასიის მაგალითზე)	სავალდებულო	5	–	–	5	–
9.	ისტორიის მეთოდოლოგია	სავალდებულო	10	–	10	–	–
10.	კავკასიის ისტორიული გეოგრაფიის თეორია და პრაქტიკა	სავალდებულო	5	5	–	–	–
11.	კავკასიის ხალხთა ეთნოგენეზი	სავალდებულო	5	–	–	5	–
12.	რუსეთის სახელმწიფოებრივი მართვის ისტორია ჩრდილო კავკასიაში XVIII-XIX სს.	სავალდებულო.	5	–	–	5	–
13.	არჩევითი საგანი	არჩევითი.	15	5	5	5	–
14.	სამაგისტრო ნაშრომი		120	30	–	–	30

ბარამიძე ცირა რევაზის ასული

დაბადების თარიღი 1962 წლის 16 მარტი
და ადგილი ოზურგეთის რაიონი, სოფ. დვაბზუ
ტელეფონი: 38-40-35; 895 26-41-10
ელ. ფოსტა: caucasinst@tsu.ge

სამეცნიერო ხარისხი: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი
აკადემიური თანამდებობა: სრული პროფესორი

სამსახურეობრივი გამოცდილება:

- 1) 1986-დან 1991-მდე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი (ხელშეკრულების წესით)
- 2) 1991-დან 1998-მდე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი (0,5 საშტატო ერთეული)
- 3) 2002-დან 2006-მდე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი (ხელშეკრულების წესით)
- 4) 1991-დან დღემდე ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კავკასიურ ენათა კათედრის (დღეს კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის) პროფესორი
- 5) 2005-დან დღემდე ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სიღნაღის ფილიალის ქართული ენის კათედრის პროფესორი.

ბანათლება

1986 წელს დაამთავრა თსუ ფილოლოგიის ფაკულტეტი კავკასიურ ენათა სპეციალობით

1990 წელს დაამთავრა ამავე უნივერსიტეტის ასპირანტურა კავკასიურ ენათა სპეციალობით

სამეცნიერო ინტერესის სფერო

1. ლინგვისტური კავკასიოლოგია, კერძოდ, ნახურ-დაღესტნურ ენათა სისტემა-სტრუქტურის კვლევა;
2. ქართველულ ენათა ისტორიულ-ეტიმოლოგიური ლექსიკონის მასალის ამობარათება, რედაქტირება და კომპიუტერული ბანკის შექმნა.

საღმწიკო კურსები (BA, MA)

- 1) თაბასარანული ენა (BA ქართულ და რუსულ სექტორებზე)
- 2) იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი (BA ქართულ და რუსულ სექტორებზე)
- 3) ქართული ენა (BA რუსულ სექტორზე)
- 4) ქართული ენა (BA მორფოლოგია და სინტაქსი ცალ-ცალკე, სპეცკურსი – ქართულ სექტორზე)
- 5) იბერიულ-კავკასიურ ენათა სინტაქსის საკითხები (MA ქართ. და რუსულ სექტორებზე)
- 6) ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ-კავკასიურ ენებში (MA ქართულ და რუსულ სექტორებზე)

ენების ცოდნა (ქართული – მშობლიური ენა, თაბასარანული ენა, რუსული ენა და ინგლისური ენა)

CURRICULUM VITAE

გვარი	სახელი	მამის სახელი
კვიციანი	ჯონი	ჯოკიას-ძე

დაბადების თარიღი და ადგილი: 1952წ. 29 იანვარი, ლენტეხის რაიონი სოფ. ლენტეხი.

სამუშაო ადგილი;

მისამართი: სსიპ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი. ქ.თბილისი, მელიქიშვილის №10
ტელ. 990682

ვებ გვერდი:

ფაქსი:

ელ. ფოსტა:

საცხოვრებელი ადგილი

მისამართი: ქ.თბილისი, მოსკოვის გამზირი. 40ბ. ბინა№33

ტელ: 704228

მობილური: 855 697993

ფაქსი:

ელ. ფოსტა: kvitsiani@yandex.ru

სამსახურებრივი გამოცდილება

თარიღი	1974 30/X-დან 1980 15/V-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	ყაბარდო-ბალყარეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დამსაქმებელის მისამართი	ნალჩიკი, ჩერნიშევსკის №173
საქმიანობის სფერო	საჯარო მუშაობა
თანამდებობა	ფაკულტეტის, უნივერსიტეტის ომკავშირის მდივანი;
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	სასწავლო-სამეცნიერო დარგის კურირება

თარიღი	1980 15/V-დან 1993 1/IX-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	ყაბარდო-ბალყარეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დამსაქმებელის მისამართი	ნალჩიკი, ჩერნიშევსკის №173
საქმიანობის სფერო	სამეცნიერო-პედაგოგიური
თანამდებობა	ასისტენტი, უფროსი მასწავლებელი, დოცენტი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	სალექციო კურსებისა და სემინარული მეცადინეობის ჩატარება

თარიღი	1993 1/IX-დან 1996 25/VI-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	საქართველოს პარლამენტის დემ. აღმშენებლობისა და პოლიტოლოგიის ინსტიტუტი

დამსაქმებელის მისამართი	თბილისი, რუსთაველის გამზირი
საქმიანობის სფერო	სამეცნიერო-ანალიტიკური მუშაობა.
თანამდებობა	წამყვანი მეცნიერ-თანამშრომელი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	საქართველო-ჩრდ. კავკასიის ხალხთა ურთიერთობების ანალიზი

თარიღი	1996 26/VII-დან 1999 1/XI-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	საქართველოს პარლამენტის აპარატი
დამსაქმებელის მისამართი	თბილისი, რუსთაველის გამზირი
საქმიანობის სფერო	საჯარო, სამეცნიერო-ანალიტიკური მუშაობა.
თანამდებობა	წამყვანი სპეციალისტი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	კავკასიის ხალხებთან ურთიერთობების ანალიტიკური ცნობების, მოლაპარაკებების მომზადება.

თარიღი	1996 1/IX-დან 2006 30/VII-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
დამსაქმებელის მისამართი	თბილისი, ჭავჭავაძის გამზირი №1
საქმიანობის სფერო	სამეცნიერო-პედაგოგიური მუშაობა
თანამდებობა	პროფესორი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	სალექციო კურსებისა და სემინარული მეცადინეობის ჩატარება

თარიღი	2007 /IV-დან დღემდე
დამსაქმებელის დასახელება	ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი.
დამსაქმებელის მისამართი	თბილისი, მელიქიშვილის №10
საქმიანობის სფერო	სამეცნიერო მუშაობა
თანამდებობა	მეცნიერ-თანამშრომელი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	კავკასიის ხალხთა ისტორიისა და კულტურის პრობლემების შესწავლა

შეთანხმება (ამჟამად გაქვთ თუ არა სხვა ანაზღაურებადი სამსახური)

მუშაობის დაწყების თარიღი	
დამსაქმებელის დასახელება	
დამსაქმებელის მისამართი	
საქმიანობის სფერო	
თანამდებობა	
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	

სამეცნიერო ხარისხი, აკადემიური წოდება და გამოქვეყნებული შრომები

სამეცნიერო ხარისხი	<i>ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, DT 018554, მოსკოვი</i>
აკადემიური წოდება	<i>პროფესორი გა №0000342, თბილისი</i>
შრომების რაოდენობა	<i>28</i>
მ. შ. მონოგრაფია	<i>3</i>
სახელმძღვანელო	<i>1 (დამხმარე სახელმძღვანელო)</i>
შრომების რაოდენობა ბოლო 5 წლის განმავლობაში	<i>გამოქვეყნებული შრომების სია წარმოადგინეთ დანართის სახით</i> <i>11</i>
სახელმწიფო, სამეცნიერო დარგობრივი პრემია	

ბანატილება/ტრენინგი (*დიპლომის/სერტიფიკატის ქსეროასლები წარმოადგინეთ დანართის სახით*)

თარიღი	<i>1969-1974</i>
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	<i>რუსეთი, ყაბარდო-ბალყარეთის სახ. უნივერსიტეტი, (ისტორია-ფილოლოგიური ფაკულტეტი)</i>
სპეციალობა	<i>ისტორია</i>
დიპლომის /სერტიფიკატის №	<i>დიპლომი წარჩინებით YN 746811 ნაღჩიკი 1974</i>
კვალიფიკაცია	<i>ისტორიკოსი</i>

თარიღი	<i>1981 22/VI</i>
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	<i>რუსეთი, დაღესტნის სახ. უნივერსიტეტი</i>
სპეციალობა	<i>ისტორია</i>
დიპლომის /სერტიფიკატის №	<i>მეცნიერებათა კანდიდატის დიპლომი. UT N 005598 მოსკოვი, 1982</i>
კვალიფიკაცია	<i>ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი</i>

თარიღი	1985 1/II –დან 1985 30/VI -მდე
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	რუსეთი, როსტოვის სახ. უნივერსიტეტთან არსებ. კვალიფ. ასამბლ. კურსები.
სპეციალობა	ისტორია
დიპლომის /სერტიფიკატის №	მოწმობა №05/958
კვალიფიკაცია	

თარიღი	1989 1/XII
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	სსრკ სახალხო განათლების სახ. კომიტეტი
სპეციალობა	ისტორია
დიპლომის /სერტიფიკატის №	დოცენტის ატესტატი ДЦ № 018231, მოსკოვი
კვალიფიკაცია	

თარიღი	1992 11/XII
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	რუსეთი, როსტოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
სპეციალობა	ისტორია
დიპლომის /სერტიფიკატის №	მეცნიერებათა დოქტორის დიპლომი ДТ № 018554, მოსკოვი
კვალიფიკაცია	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი

თარიღი	2000 31/1
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახ. უნივერსიტეტი.
სპეციალობა	მსოფლიო ისტორია
დიპლომის /სერტიფიკატის №	პროფესორის ატესტატი გა № 0000342, თბილისი
კვალიფიკაცია	

მონაწილეობა სამეცნიერო კონფერენციებში, ემსპერიმენტებში ბოლო 5 წლის განმავლობაში (მიუთითეთ მხოლოდ ის კონფერენციები, რომელთა მასალები ან/და თეზისები გამოქვეყნებულია)

დასახელება და თარიღი	თსუ, კავკასიოლოგთა საერთაშორისო კონფერენცია, 2003
მოსხენების სათაური	Процесс модернизации на Кавказе и проблема интеграции региона
თქვენი როლი	საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი.

დასახელება და თარიღი	თსუ, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, "კავკასიის არქეოლოგია, ეთნოლოგია, ფოლკლორისტიკა" 2004
მოსხენების სათაური	Кавказ: к вопросу интеграции региона

თქვენი როლი	მონაწილე.
დასახელება და თარიღი	თსუ, კავკასიოლოგთა პირველი საერთაშორისო კონგრესი, 2007
მოსხენების სათაური	საქართველო და კავკასიური ცივილიზაცია
თქვენი როლი	მონაწილე

სამეცნიერო ბრანტეხსა და პროგრამებში მონაწილეობა (ბოლო 5 წლის განმავლობაში)

გრანტის დასახელება	“კავკასიის კულტურები დროის ჭრილში”
დონორი ორგანიზაცია	ამერიკული უნივერსიტეტი, ვაშინგტონის ცენტრი, გლობალური მშვიდობისათვის,
თარიღი/ვადები	2002-2004
თქვენი როლი/თანამდებობა	კურიკულუმის “კავკასიის კულტურები დროის ჭრილში” შექმნის მონაწილე.
გრანტის საერთო თანხა	

სადისერტაციო ნაშრომების ხელმძღვანელობა, ოპონირება (ბოლო 5 წლის განმავლობაში)

რამდენი სადოქტორო დისერტაციის კონსულტანტი იყავით	1 (ერთი)
რამდენი საკანდიდატო დისერტაციის ხელმძღვანელი იყავით	3 (სამი)
რამდენი სადოქტორო დისერტაციის ოპონენტი იყავით	3 (სამი)
რამდენი საკანდიდატო დისერტაციის ოპონენტი იყავით	4 (ოთხი)

სამეცნიერო საზოგადოებების, აკადემიების, სამეცნიერო საბჭოების, სარედაქციო კოლეგიების, საორგანიზაციო კომიტეტების წევრობა

რომელი სამეცნიერო საზოგადოების (აკადემიის) ნამდვილი წევრი ხართ/იყავით და თქვენი როლი	საქართველო: ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი. 1996-2002წწ.
რომელი სამეცნიერო საბჭოს წევრი ხართ/იყავით და თქვენი როლი	2001-2007წწ. თსუ ”მსოფლიო ისტორიის” სადისერტაციო საბჭოს H. 07.03. #4 მოწვევის წევრი.
რომელი კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი ხართ/იყავით და თქვენი როლი	თსუ. 2003წ. კავკასიოლოგთა საერთაშორისო კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი.

რომელი წიგნის/კრებულის რედაქტორი, რეცენზენტი ხართ	რუსეთ-საქართველოს მეცნიერთა ერთობლივი კრებული «Международные отношения сегодня» Ростов-на-Дону-Тбилиси, 1998, პასუხმგებელი რედაქტორი
სტუდენტთა რომელი სამეცნიერო წრის ხელმძღვანელი ხართ/იყავით	2004-2006წწ. ვიყავი თსუ "კავკასიის პრობლემათა სამეცნიერო კვლევის ცენტრის" უფროსი და მასთან არსებული სტუდენტთა სამეცნიერო წრის ხელმძღვანელი.
რომელ სალექციო კურსებს კითხულობთ/კითხულობდით (სრული ჩამონათვალი)	1. კავკასიის ხალხთა ისტორია და კულტურა; 2. История и культура народов Кавказа 3. საზოგადოებრივ პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში; 4. კავკასიის ხალხთა კულტურული და სოციალური ანთროპოლოგია; 5. გეოპოლიტიკური ფაქტორები და რეგიონალიზაციის პრობლემები თანამედროვე კავკასიაში; 6. რუსეთი და კავკასია;
საზღვარგარეთ რომელ უნივერსიტეტში ყოფილხართ მიწვეული და რა სალექციო კურსებს კითხულობდით	

ენების ცოდნა (შესაბამის გრაფებში ჩაწერეთ: კარგად, დამაკმაყოფილებლად, მწირად)

მშობლიური ენა	ქართული			
	რუსული	გერმანული		
უცხო ენა				
კითხვა	კარგად	კარგად		
წერა	კარგად	კარგად		
მეტყველება	კარგად	დამაკმაყოფილებლად		

ოჯახური მდგომარეობა-

კომპიუტერული პროგრამების (საოფისე, გრაფიკული და სხვა) ცოდნა

პროგრამების დასახელება	კარგად	დამაკმაყოფილებლად	მწირედ
Ms-Windows,		V	
Ms-Word,		V	
Ms- Excel		V	
Poverprint		V	

Internetexplorer			
Vizual Basic			
Corel			
Adobe-photoshop			

ინდივიდუალური მუშაობა უფრო გეხერხებათ თუ გუნდური? ეწვეით თუ არა რაიმე საზოგადოებრივ საქმიანობას?
თანაბრად მეხერხება ინდივიდუალური და გუნდური მუშაობა.
შეგიძლიათ თუ არა ხელმძღვანელობა, კოორდინირება და ადმინისტრირება, კმაყოფილი ხართ თუ არა დაკავებული თანამდებობით, რა თანამდებობაზე წარმოგიდგენიათ თქვენი შემდგომი საქმიანობა
ყოველივე ამისათვის მაქვს სათანადო გამოცდილება.
დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც გსურთ რომ მოგვაწოდოთ
წარმოვადგენ თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის "კავკასიის ისტორიის და კულტურის" მოღულის განვითარების ხედვას.

ინფორმაციის სისწორეზე პასუხისმგებელი ვარ:

ხელმოწერა

თარიღი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი გრამატიკა (ფონეტიკა)
სასწავლო კურსის კოდი:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრანტებისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	ერთი სემესტრი (სავალდებულო)
ჩთშ	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი: – (125 სთ.) საკონტაქტო – 75 სთ. ლექცია – 30 სთ. სემინარი – 15 სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 50 სთ.
ლექტორი:	მერაბ ჩუხუა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი, ტელ.: 53 19 06; 895 33 07 10 mchukhua@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის სხვადასხვა ჯგუფის ენობრივ სისტემებში საერთოსა და განსხვავებულის, ამოსავალი ფონოლოგიური სტრუქტურის ნამდვილი ვითარებისა და განვითარების მიმართულების წარმოჩენა, ენათა შედარებითი კვლევის უნარის გამომუშავება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	კავკასიურ ენათა მიმართულების ბაკალავრიატში მიღებული განათლება; იგულისხმება როგორც ზოგადმეცნიერული საგნების, ისე იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის სხვადასხვა ჯგუფის ენათა კონკრეტული კურსების მოსმენისას მიღებული ცოდნა. ფორმატი – იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი ფონეტიკის კურსი ისწავლება ლექცია-სემინარების ფორმატით.
სასწავლო	ლექცია და სემინარი

კურსის ფორმატი:	
სასწავლო კურსის შინაარსი:	<p><u>ლექცია №1</u> – 2 სთ.</p> <p>იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის ადგილი პლანეტის სხვა ენობრივი ოჯახების გვერდით; იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის შედგენილობა: სამწერლობო და უმწერლობო ენები, დიალექტები; ენათა და დიალექტთა გავრცელების არეალი და მოლაპარაკეთა რაოდენობა კავკასიასა და მის ფარგლებს გარეთ.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 1 სემინარი – 1 სთ. № 1 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №2</u> – 2 სთ.</p> <p>იბერიულ-კავკასიურ ენათა ფონოლოგიური სისტემების ზოგადი დახასიათება; ხმოვანთა სისტემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში: აფხაზურ-ადიგურ ენათა ვოკალიზმი – სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძეენური მდგომარეობა).</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 2 სემინარი – 1 სთ. № 2 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №3</u> – 2 სთ.</p> <p>ქართველურ ენათა ვოკალიზმი – სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძეენური მდგომარეობა); ნახურ ენათა ვოკალიზმი – სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძეენური მდგომარეობა).</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 3 სემინარი – 1 სთ. № 3 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №4</u> – 2 სთ.</p> <p>დაღესტნურ ენათა ვოკალიზმი: ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ ენათა</p>

ხმოვანთა სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძემდებური მდგომარეობა); ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ-ლაკურ-დარგულ ენათა ხმოვანთა სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძემდებური მდგომარეობა).

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 4 სემინარი – 1 სთ.

№ 4 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №5 – 2 სთ.

ლეზგიურ ენათა ხმოვანთა სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძემდებური მდგომარეობა); საერთოდაღესტნური ვოკალური სისტემის ამოსავალი ტიპისათვის.

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 5 სემინარი – 1 სთ.

№ 5 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №6 – 2 სთ.

ხმოვნური შესიტყვობები აფხაზურ-ადიღურ-ქართველურ-ნახურ- და დაღესტნურ ენობრივ ჯგუფებს შორის; საერთო იბერიულ-კავკასიური ფუძე-ენის ვოკალური სისტემის ამოსავალი ტიპისათვის.

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 6 სემინარი – 1 სთ.

№ 6 პრაქტიკული – 2 სთ.

კოლოკვიუმი № 1

ლექცია №7 – 2 სთ.

თანხმოვანთა სისტემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში: აფხაზურ-ადიღურ ენათა კონსონანტიზმი – სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძემდებური მდგომარეობა); ქართველურ ენათა კონსონანტიზმი – სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძემდებური მდგომარეობა).

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 7 სემინარი – 1 სთ.

№ 7 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №8 – 2 სთ.

ნახურ ენათა კონსონანტიზმი – სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძეენური მდგომარეობა); დადესტნურ ენათა კონსონანტიზმი (ზოგადი დახასიათება).

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 8 სემინარი – 1 სთ.

№ 8 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №9 – 2 სთ.

ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ ენათა თანმიმდევრული სისტემის აღწერა და ისტორია; ლაკურ-დარგუულ ენათა თანხმოვნური სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძეენური მდგომარეობა);

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 9 სემინარი – 1 სთ.

№ 9 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №10 – 2 სთ.

ლეზგიურ ენათა თანხმოვნური სისტემის აღწერა და ისტორია (ამოსავალი ფუძეენური მდგომარეობა); დადესტნური კონსონანტიზმის ფუძე-ენური მდგომარეობა (რეკონსტრუქცია).

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 10 სემინარი – 1 სთ.

№ 10 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №11 – 2 სთ.

თანხმოვნური შესატყვისობები აფხაზურ-ადიღურ-ქართველურ-

ნახურ- და დაღესტნურ ენობრივ ჯგუფებს შორის; სპეციფიკური იბერიულ-კავკასიური თანხმონების გენეზისისათვის: ლატერალთა ისტორია-წარმომავლობა იკე-ში.

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 11 სემინარი – 1 სთ.

№ 11 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №12 – 2 სთ.

გრძელ თანხმონთან ისტორია იკე-ში; პრერუპტივ (არაფშვინვიერ) თანხმონთან ისტორიისათვის იკე-ში.

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 12 სემინარი – 1 სთ.

№ 12 პრაქტიკული – 2 სთ.

კოლოკვიუმი № 2

ლექცია №13 – 2 სთ.

ბგერათშეერთების წესები აფხაზურ-ადიღურ ენებში – ფუძეენური სურათის აღდგენა; ბგერათშეერთების წესები ქართველურ ენებში – ფუძეენური სურათის აღდგენა.

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 13 სემინარი – 1 სთ.

№ 13 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №14 – 2 სთ.

ბგერათშეერთების წესები ნახურ ენებში – ფუძეენური სურათის აღდგენა; ბგერათშეერთების წესები დაღესტნურ ენებში – ფუძეენური სურათის აღდგენა.

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 14 სემინარი – 1 სთ.

№ 14 პრაქტიკული – 2 სთ.

	<p>ლექცია №15 – 2 სთ.</p> <p>საერთოიბერიულ-კავკასიური ფუძე-ენის ფონოლოგიური სისტემის ამოსავალი ტიპისათვის – ფონემური შესატყვისობანი (შემაჯამებელი ლექცია).</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 15 სემინარი – 1 სთ.</p> <p>№ 15 პრაქტიკული – 2 სთ.</p>
<p>საგაღმდებულო ლიტერატურა:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი). 2. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937წ. 3. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979წ. 4. გ. როგავა, სახელის ფუძის სტრუქტურისა და გრამატიკული კლასის საკითხისათვის ადიღურ (ჩერქეზულ) ენებში, თბ., 1956წ. 5. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, თბ., 1971წ. 6. მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა ისტორიულ-შედარებითი ფონეტიკა, მ., 1981წ. 7. დ. იმნაიშვილი, ნახურ ენათა ფონეტიკის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, თბ., 1977 (რუსულ ენაზე). 8. ნ. ტრუბცკოვი, რჩეული ფილოლოგიური ნაშრომები, მოსკოვი, 1987წ. (რუსულ ენაზე). 9. ტ. გუდავა, ანდიურ ენათა კონსონანტიზმი, თბ., 1964 (რუსულ ენაზე). 10. ტ. გუდავა, დიდოურ ენათა კონსონანტიზმის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, თბ., 1979. 11. ნ. არდოტელი, ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ ენათა ფონოლოგიური სისტემის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი (სადოქტორო დისერტაცია), თბ., 1979, (რუსულ ენაზე). 12. მ. ჩუსუა, ბგერათშესატყვისობათა სისტემა ქართველურ-ნახურ ენებში (სადოქტორო დისერტაცია), თბ., 2006. 13. ბ. თალიბოვი, ლეზგიურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა, მოსკოვი, 1980 (რუსულ ენაზე).

	<p>14. ბ. გიგინეიშვილი, დაღესტნურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა, თბ., 1977 (რუსულ ენაზე).</p> <p>15. დაღესტნურ ენათა ისტორიულ-შედარებითი ლექსიკა, მოსკოვი, 1971წ. (რუსულ ენაზე).</p> <p>ე. ლომთაძე, დიდოურ ენათა ვოკალიზმი, თბ., 1994წ.</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<p>1. ს. ნიკოლაევი, ს. სტაროსტინი, ჩრდილოკავკასიური ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1994წ (ინგლისურ ენაზე).</p> <p>2. ჟ. დიუმეხილი, კავკასიური ენები, პარიზი, 1952 (ფრანგულ ენაზე).</p> <p>3. გ. დეეტერსი, კავკასიური ენები, ლაიდენ-კიოლნი, 1963წ (გერმანულ ენაზე).</p>
<p>შეფასება:</p>	<p>სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიტი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკვიუმი (თითო 20 ქულა). სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5%</p> <p>სემინარში მონაწილეობა – 15%</p> <p>კოლოკვიუმი მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20%</p> <p>საბოლოო გამოცდა – (წერიტი) – 40%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>კურსის სათანადოდ ათვისების შემთხვევაში მაგისტრანტს შეეძლება საკმაო სიზუსტითა და სიღრმით წარმოადგინოს იბერიულ-კავკასიურ ენათა ფონემატური სტრუქტურის შედარებითი შესწავლის შედეგები და ამოცანები, დამოუკიდებლად იკვლიოს იკე-თა ოჯახის ფონეტიკური სისტემისა და ისტორიის ურთულესი საკითხები.</p>

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედარებითი მორფოლოგია (იკე-ს მე-2 ნაწილი)
სასწავლო კურსის კოდი:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტთათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	ერთი სემესტრი (სავალდებულო)
ჩთშ	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი: – (125 სთ.) საკონტაქტო – 75 სთ. ლექცია – 30 სთ. სემინარი – 15 სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 50 სთ.
ლექტორი:	მერაბ ჩუხუა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი, ტელ.: 53 19 06; 895 33 07 10 mchukhua@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება მიზნად ისახავს მოგვცეს იბერიულ-კავკასიურ ენათა მორფოლოგიური სტრუქტურის საკვანძო საკითხების ანალიზი და სათანადო ჩვენებათა ისტორიულ-შედარებითი მეთოდის მეშვეობით სამეცნიერო ინტერპრეტაცია წარმოგვიდგინოს.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	საგნის შესწავლისათვის სტუდენტი უნდა იცნობდეს იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის ცალკეული ჯგუფების ენათა შედარებით გრამატიკებს, მათ თავისებურებებს და ურთიერთმიმართებებს; განსაკუთრებით კი ქართულ-ქართველური ენებისა; აგრეთვე აფხაზური, ადიღეური, ხუნძური, თაბასარანული, ჩაჩნური, უდიური და ლაკური ენებისა. ფორმატი – დასახელებული კურსი ისწავლება ლექცია-

	სემინარების ფორმატით.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია და სემინარი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	<p><u>ლექცია №1</u> – 2 სთ.</p> <p>მორფოლოგიის ძირითადი პრინციპი იბერიულ-კავკასიურ ენებში: გრამატიკული კლასის კატეგორია, გრამატიკული სქესი და სახელთა სხვაგვარი დაჯგუფებანი; სახელთა გრამატიკული კლასების გარჩევის საშუალებანი.</p> <p>ლიტერატურა</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 3-9. 2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები) <p>№ 1 სემინარი – 1 სთ.</p> <p>№ 1 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №2</u> – 2 სთ.</p> <p>გრამატიკული კლასების მქონე და არმქონე იბერიულ-კავკასიური ენები; გრამატიკული კლასების რაოდენობა იბერიულ-კავკასიურ ენებში; გრამატიკული კლას-კატეგორიის პრობლემისათვის საერთოქართველურ ფუძე-ენაში; ფონეტიკური ცვლილებები გრამატიკულ კლასთა ნიშნებში და გაქვავებულ გრამატიკულ კლასთა შესატყვისობისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენათა ჯგუფებში.</p> <p>ლიტერატურა</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 9-16. 2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები) <p>№ 2 სემინარი – 1 სთ.</p> <p>№ 2 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №3</u> – 2 სთ.</p> <p>მრავლობითის ვითარება და გრამატიკული კლასების რაოდენობის საკითხი – უნიფიკაციისა და ბიფურკაციის ისტორიული აზრი, გრამატიკული კლასების აღნიშვნა სუბსტანტივებში.</p> <p>ლიტერატურა</p>

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 16-25.

2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)

№ 3 სემინარი – 1 სთ.

№ 3 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №4 – 2 სთ.

გრამატიკული კლასების ისტორიისათვის დადესტნურ, ნახურ და აფხაზურ-ადიღურ ენებში ქართველურ ენებთან მიმართებით

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 9-16.

2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)

3. Г. Рогова, К вопросу о структуре именных основ и категориях граммати. классов в адыг. языках, 1956, гв. 6-76.

4. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების

თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937, გვ. 50-100.

№ 4 სემინარი – 1 სთ.

№ 4 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №5 – 2 სთ.

სახელის მორფოლოგია: ბრუნვის კატეგორია, ბრუნვათა შედგენილობა და ბრუნების პროცესები.

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 16-82.

2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)

№ 5 სემინარი – 1 სთ.

№ 5 პრაქტიკული – 2 სთ.

კოლოკიუმი № 1

ლექცია №6 – 2 სთ.

ბრუნვის ფორმები და გრამატიკული კლასები; ორფუძიანი ბრუნების პრინციპი იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 16-82.
2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)
3. თ. შარაძენიძე, ორფუძიანობის ერთი ტიპის შესახებ სვანურ სახელთა ბრუნებაში, ქესს, II, 1961.
4. ს. ჯანაშია, სვანურ-ადიღეური (ჩერქეზული) ენობრივი შეხვედრები, შრომები, III, 1959.

№ 6 სემინარი – 1 სთ.

№ 6 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №7 – 2 სთ.

თანდებუდიანი ბრუნვები მთის იბერიულ-კავკასიურ ენებში;
თანდებუდიანი ბრუნვები ქართულსა და სხვა ქართველურ ენებში.

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 16-82.
2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)
3. არნ. ჩიქობავა, ი. ცერცვაძე, ხუნძური ენა, თბ., 1962, გვ. 10-50.

№ 7 სემინარი – 1 სთ.

№ 7 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №8 – 2 სთ.

ზმნური კატეგორიებისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში; უღლების ტიპები იბერიულ-კავკასიურ ენებში

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 16-82.
2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)
3. ვ. თოფურია, ბრუნვათა საკითხი ლაკურ ენაში, მუზეუმის მოამბე, ტ. X, 1940.
4. მურმან სუხიშვილი, სტატიკური ზმნები ქართულში, 1976.
5. Арн. Чикобава, Основные типы спряжения глаголов и их истор. взаимоотношения в ибер.-кавказ. языках М., 1960.

№ 8 სემინარი – 1 სთ.

№ 8 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №9 – 2 სთ.

პიროვანი უღლება: სუბიექტური და სუბიექტურ-ობიექტური;
კლასებისა და პირების გაურჩევლობა ლეზბიურისა და ადიღეური
ენების ზმნაში

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 16-82.
2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)
3. რ. გაგუა, ზმნის ცვლა გრამატიკული კლას-კატეგორიის მიხედვით ბაცბურში, იკე, IV, 1953.
4. გ. თოფურია, ლეზბიური ზმნის მორფოლოგიური კატეგორიები, 1959.

№ 9 სემინარი – 1 სთ.

№ 9 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №10 – 2 სთ.

უღლების ტიპების ისტორიული ურთიერთობა და პიროვანი
უღლების ისტორიის ძირითადი საკითხები იბერიულ-კავკასიურ
ენებში

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 16-82.
2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)
3. ვ. თოფურია, დ- თავსართიანი ზმნები ქართულში, შრომები, II, თბ., 2002.
4. ნ. ანდლულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღლების ისტორიის ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ., 1968.

№ 10 სემინარი – 1 სთ.

№ 10 პრაქტიკული – 2 სთ.

კოლოკვიუმი № 2

ლექცია №11 – 2 სთ.

პირთა გარჩევის საშუალებები ადიღეურ და ქართველურ ენებში

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 82-140.
2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)

№ 11 სემინარი – 1 სთ.

№ 11 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №12 – 2 სთ.

ძირის სტრუქტურა იბერიულ-კავკასიურ ენებში

ლიტერატურა

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 82-140.
2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)
3. არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბ., 1942, გვ. 7-140.

№ 12 სემინარი – 1 სთ.

№ 12 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №13 – 2 სთ.

ძირის სტრუქტურის არქეტიპული სახეობისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში და დეტერმინანტი სუფიქსების პრობლემა იკე-ში

ლიტერატურა

1. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)

№ 13 სემინარი – 1 სთ.

№ 13 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №14 – 2 სთ.

საერთო ძირები იბერიულ-კავკასიურ ენებში; ზმნური და სახელური ფუძეების ურთიერთმიმართებისათვის ისტორიულ-გენეზისური თვალსაზრისით

ლიტერატურა

1. სალექციო კურსი (ჩანაწერები)

№ 14 სემინარი – 1 სთ.

	<p>№ 14 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №15</u> – 2 სთ.</p> <p>იბერიულ-კავკასიურ ენათა მორფოლოგიური თავისებურებები (ზოგადი დასკვნები)</p> <p>ლიტერატურა</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979, გვ. 140-200. 2. სალექციო კურსი (ჩანაწერები) <p>№ 15 სემინარი – 1 სთ.</p> <p>№ 15 პრაქტიკული – 2 სთ.</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979. 2. სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)
<p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ახვლედიანი, ზოგადი და ქართული ფონეტიკის საფუძვლები, თბ., 1949. 2. თ. გამყრელიძე, სიბილანტთა შესატყვისობანი და ქართველურ ენათა უძველესი სტრუქტურის ზოგი საკითხი, თბ., 1959. 3. ვ. თოფურია, ლეზგიური ზმნის ძირითადი მორფოლოგიური კატეგორიები, თბ., 1959. 4. ვ. თოფურია, ნ და ს ფენებისათვის ქართველურ ენებში, საქ. მეცნ. აკადემიის მოამბე, II, №1-2, თბ., 1941. 5. ვ. თოფურია, დ-თავსართიანი ზმნები ქართულში, თსუ შრომები, XXV, თბ., 1942. 6. ვ. თოფურია, ბრუნების სისტემებისათვის ლაკურ ენაში, საქ. მეცნ. აკადემიის მოამბე, ტ. X, თბ., 1958. 7. ოტ. კახაძე, ლატერალური თანხმონები არჩიბულში, – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, IX-X, თბ., 1958. 8. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, I, ფონოლოგიური სისტემა და ფონეტიკური პროცესები, თბ., 1976. 9. გ. მაჭავარიანი, საერთო-ქართველური კონსონანტური სისტემა, თბ., 1965. 10. გ. როგავა, ფარინგალურ ხშულთა რიგისათვის ქართველურსა და ადიღურ ენებში, იკე, I, თბ., 1946.

11. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ისტორიული ფონეტიკის საკითხები, თბ., 1962.
12. აკ. შანიძე, უმლაუტი სვანურში, არილი, თბ., 1925.
13. თინ. შარაშენიძე, ორფუძიანობის ერთი ტიპის შესახებ სვანურ სახელთა ბუნებაში, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, II, თბ., 1961.
14. არნ. ჩიქობავა, მარტივი წინადადების პრობლემა ქართულში, I, თბ., 1928 (II გამ.), 1968.
15. არნ. ჩიქობავა, ჭანური ენის გრამატიკული ანალიზი ტექსტებითურთ, 1936.
16. არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა კავკასიურ ენებში: ამ კონსტრუქციის სტაბილური და ლაბილური ვარიანტები, ენიმკი-ს მოამბე, ტ. XII, თბ., 1942.
17. არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბ., 1942.
18. არნ. ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორიათა ნიშნების ეტიმოლოგიისათვის ქართველურ ენებში, სმამ, ტ. V, თბ., 1944.
19. არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, ერგატიული კონსტრუქციის რაობის თეორიები, თბ., 1961.
20. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937.
21. ს. ჯანაშია, სვანურ-ადილური (ჩერქეზული) ენობრივი შეხვედრები, შრომები, III, თბ., 1953.
22. ევგ. ჯეირანაშვილი, ფარინგალური ხმოვნები წახურ-რუთულურ და უდიურ ენებში, იკე, XI, თბ., 1959.
23. ნ. ანდლულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღველილების ისტორიის ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ., 1968.
24. Н. Гишев, Глаголы лабильной конструкции в адигейском языке, Майкоп, 1968.
25. Ю. Дешериев, Сравнительно-историческая грамматика нахских языков. Грозный, 1963.

<p>შეფასება:</p>	<p>სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიითი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკიუმი (თითო 20 ქულა). სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5%</p> <p>სემინარში მონაწილეობა – 15%</p> <p>კოლოკიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20%</p> <p>საბოლოო გამოცდა – (წერიითი) – 40%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>აღნიშნული კურსის გავლის შემდეგ მაგისტრანტი თავისუფლად ერკვევა იბერიულ-კავკასიურ ენათა სტრუქტურის პრობლემურ საკითხებში. აქვს ზოგადი წარმოდგენა ამ ენათა გრამატიკული სისტემის ისტორიისა და გენეზისის საკითხებთან დაკავშირებით. შეუძლია ამ ენათა მორფოლოგიის სამეცნიერო პრობლემები იკვლიოს დამოუკიდებლად.</p>

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

<p>სასწავლო კურსის დასახელება:</p>	<p>იბერიულ-კავკასიურ ენათა ისტორიულ-შედარებითი გრამატიკა. 3. სინტაქსი</p>
<p>სასწავლო კურსის სტატუსი:</p>	<p>საგანი გათვალისწინებულია ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მაგისტრატურის კავკასიურ ენათა სპეციალობის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა.</p>
<p>სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:</p>	<p>ერთი სემესტრი.</p>
<p>ჩთშ</p>	<p>5 კრედიტი, 1 ლექცია + 2 სემინარი + 2 დამოუკიდებელი მუშაობა.</p>
<p>ლექტორი:</p>	<p>ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ცირა ბარამიძე. ტელ.: 38 49 35; 895 26 41 10. ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი როსტომ</p>

	ფარეულიძე
სასწავლო კურსის მიზანი:	დისციპლინის მიზანია, სტუდენტმა შეისწავლოს იბერიულ-კავკასიურ ენათა სინტაქსის საკვანძო საკითხები: სინტაგმათა ტიპები და კომპონენტთა თანამიმდევრობის ისტორიის საკითხები იკე-ში: ერგატიული კონსტრუქციის კომპონენტები – პასიურობისა და აქტიურობის თეორიათა ინტერპრეტაციები; ლაბილური და სტაბილური კონსტრუქციები; სტუდენტი უნდა გაეცნოს აგრეთვე თანამედროვე საზღვარგარეთულ ენათმეცნიერებაში არსებულ ძირითად სინტაქსურ თეორიებს და შეძლოს ამ თეორიათა გათვალისწინება იკე-ს სინტაქსის საკითხების შესწავლაში.
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	სტუდენტმა უნდა იცოდეს ლინგვისტური ტერმინოლოგია.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
I ნაწილი	
იბერიულ-კავკასიურ ენათა სინტაქსური სისტემისა და ისტორიის ზოგადი საკითხები	
1.	<p style="text-align: center;">ლექცია №1 (1სთ)</p> <p>სინტაგმა (შესიტყვება) და მისი ორი ძირითადი ტიპი: ატრიბუტული და პრედიკატული</p> <p><u>სემინარი №1 (1 სთ)</u></p> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979.</p> <p>Лингвистический энциклопедический словарь, М., 1990.</p> <p>Теньер Л., Основы структурного синтаксиса, М., 1988.</p> <p>Ries I., Was ist Syntax? Prag., 1927.</p> <p>Chomsky N., Aspects of the theory of syntax, Camb. (Mass) 1965.</p> <p>Sgall P., Hajičova. E., Panevova I., The meaning of the sentence in the semantic and pragmatic aspects, Prague, 1986.</p> <p>სპეციალური სალექციო კურსი.</p>
2.	ლექცია №2 (1 სთ)

	<p>1. ატრიბუტული კომპლექსის კომპონენტთა თანმიმდევრობის საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში;</p> <p>2. მსაზღვრელის სინტაქსური ურთიერთობა საზღვრულთან იბერიულ-კავკასიურ ენათა ატრიბუტულ სინტაგმაში.</p> <p><u>სემინარი №2 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი;</p> <p>აკ. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, თბ.</p> <p>ილ. ცერცვაძე, არნ. ჩიქობავა, ხუნძური ენა, 1962;</p> <p>ევგ. ჯეირანაშვილი, უდიური ენა. 1971;</p> <p>А. Магамедов, Табасаранский язык, 1965.</p>
3.	<p>ლექცია №3 (1 სთ)</p> <p>1. პრედიკატულ სინტაგმათა ძირითადი ტიპები იბერიულ-კავკასიურ ენებში;</p> <p>2. პრედიკატული სინტაგმები და შესაბამისი ზმნები.</p> <p><u>სემინარი №3 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი.</p>
4.	<p>ლექცია №4 (1 სთ)</p> <p>1. ერგატიული კონსტრუქციის კომპონენტები;</p> <p>2. ერგატივი ცალკეულ იბერიულ-კავკასიურ ენებში.</p> <p><u>სემინარი №4 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი;</p> <p>არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა კავკასიურ ენებში: ამ კონსტრუქციის სტაბილური და ლაბილარული ვარიანტები, ენიშკის მოამბე, ტ. XII, თბ., 1942.</p> <p>არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, ერგატიული კონსტრუქციის რაობის თეორიები, თბ., 1961.</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965.</p>
5.	<p>ლექცია №5 (1 სთ)</p> <p>1. გარდამავალი ზმნის თავისებურების სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაცია</p>

	<p>ზოგადად;</p> <p>2. გარდამავლობა ცალკეულ იბერიულ-კავკასიურ ენაში; <u>სემინარი №5 (1 სთ)</u> ლიტერატურა: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი; ცალკეულ ენათა გრამატიკები.</p>
6.	<p>ლექცია №6 (1 სთ)</p> <p>1. პ. უსლარი, გარდამავალი ზმნის (თავისებურების) პასიურობის შესახებ (ნახურსა და დადესტნურ ენებში);</p> <p>2. სინტაქსური საზომი პ. უსლარის კონცეფციაში და სუბიექტურ-ობიექტური უღვლილების ზმნები. <u>სემინარი №6 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი; Услар П. К., Хюркилинский язык. Тб., 1892. Услар П. К., Лаксий язык. Тб., 1890. Услар П. К., Чеченский язык. Тб., 1888. Услар П. К., Аварский язык. Тб., 1889.</p>
7.	<p>ლექცია №7 (1 სთ)</p> <p>1. პ. შუხარდტი. გარდამავალი ზმნის პასიურობის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში;</p> <p>2. შინაგანი ფორმის კრიტერიუმი და გარეგანი ფორმის თავისებურებათა განმარტება პ. შუხარდტის კონცეფციაში. <u>სემინარი №7 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი; Schuchardt H., Über den aktivischen und passivischen charakter des Transitivs – Indogermanische Forschungen, XVIII, 1905/6. Schuchardt H., Über das Georgische, Wien, 1895.</p>
8.	<p>ლექცია №8 (1 სთ)</p> <p>1. ნ. მარი. გარდამავალი ზმნის პასიურობის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში;</p> <p>2. ნ. მარის შეხედულებების ანალიზი.</p>

	<p style="text-align: center;"><u>სემინარი №8 (1 სთ)</u></p> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი;</p> <p>Марр Н. Я., Грамматика древнелитературного грузинского языка, Л., 1925.</p> <p>Марр Н. Я., Яфетический Кавказ и третий этнический элемент в созидании средиземноморской культуры. 1920. Избр. раб. I (1934), Л., 59-78.</p> <p>Марр Н. Я., Основные таблицы к грамматике древнегрузинского языка в связи с предварительным сообщением о родстве грузинского языка с семитическими, СПб., 1908.</p> <p>Марр Н. Я., Грамматика чанского языка, с хрестоматией и словарем, СПб., 1910.</p>
9.	<p style="text-align: center;">ლექცია №9 (1 სთ)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. მეშხანიძის ერგატიული კონსტრუქციის შესახებ; 2. ერგატიული კონსტრუქციის პასიურობის მითოლოგიური ინტერპრეტაცია. <p style="text-align: center;"><u>სემინარი №9 (1 სთ)</u></p> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი;</p> <p>Мещанинов И. И., К вопросу о генезисе пассивного строя переходного глагола, Сборник «Памяти академика Н. Я. Марра», 1938.</p> <p>Мещанинов И. И., Эргативная конструкция в иберийско-кавказских языках и её характерные особенности в бийнском (урартском) языке, Сборн. «Вопросы изучения иберийско-кавказских языках», М., 1961.</p> <p>Мещанинов И. И., Основные грамматические формы эргативного строя предложения, Сборн. «Эргативная конструкция предложения в языках различных типов», Л., 1967.</p> <p>Мещанинов И. И., Новое изучение о языке, Стадиальная типология, Л., 1936.</p>
10.	<p style="text-align: center;">ლექცია №109 (1 სთ)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ერგატიული კონსტრუქციის აქტიური ბუნება ს. ბიხოვსკაიას განმარტებით; 2. ნ. იაკოვლევი გარდამავალი ზმნის აქტიურობის შესახებ. <u>სემინარი №10 (1 სთ)</u> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p>

	<p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი;</p> <p>Биховская С. Л., «Пассивная конструкция в яфетических языках», Сб. «Язык и мышление», т. II, Л., 1934.</p> <p>Яковлев Н. Я., Синтаксис чеченского литературного языка. М. – Л., 1940.</p>
11.	<p>ლექცია №11 (1 სთ)</p> <p>1. ალფ. ტრომბელი გარდამავალი ზმნის პასიურობის წინააღმდეგ; 2. ად. დირი გარდამავალი ზმნის შესახებ.</p> <p><u>სემინარი №11 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი; თრობეტი ლფ., ლემენტი დი გლოტოლოგია, ოლოგნა, 1923; ირრ ., ინფ ჰრუნგ ინ დას შტუდიუმ დერ აუკასისცჰენ შპრაცჰენ – მეტ ეინერ. . შპრაცჰკარტე, ეიპზიგ, 1928.</p>
12.	<p>ლექცია №12 (1 სთ)</p> <p>1. ერგატიული კონსტრუქციის ორი ასპექტი. 2. გარდამავალი ზმნა და გვარის კატეგორია.</p> <p><u>სემინარი №12 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი.</p>
13.	<p>ლექცია №13 (1 სთ)</p> <p>1. გარდამავალი ზმნის ერგატიული კონსტრუქცია გვართა დაპირისპირების პირობებში; 2. ობიექტი, სუბიექტი და უგვარებო გარდამავალი ზმნა ერგატიულ კონსტრუქციაში.</p> <p><u>სემინარი №13 (1 სთ)</u></p> <p>ალფ. ტრომბეტი გარდამავალი ზმნის პასიურობის წინააღმდეგ;</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, თბ., 1979. სპეციალური სალექციო კურსი;</p>
14.	<p>ლექცია №14 (1 სთ)</p> <p>1. ძირითადი სინტაქსური თეორიები თანამედროვე საზღვარგარეთულ</p>

	<p>ენათმეცნიერებაში (1. პრადის საენათმეცნიერო წრე; 2. კოპენჰაგენის სკოლა; 3. ამერიკული დესკრიფციული ენათმეცნიერება).</p> <p><u>სემინარი №14 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>ლ. ენუქიძე, ძირითადი სინტაქსური თეორიები თანამედროვე საზღვარგარეთულ ენათმეცნიერებაში. 1987.</p>	
15.	<p>ლექცია №15 (1 სთ)</p> <p>1. სინტაქსურ მოძღვრებათა ანალიზი.</p> <p>2. სინტაქსურ თეორიათა პრაქტიკული ღირებულების შეფასება და თანამედროვე სინტაქსის ძირითადი ცნებებისა და პროცედურების გამოყენება იბერიულ-კავკასიურ ენათა სინტაქსის საკითხების კვლევისას.</p> <p><u>სემინარი №15 (1 სთ)</u></p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>ლ. ენუქიძე, ძირითადი სინტაქსური თეორიები თანამედროვე საზღვარგარეთულ ენათმეცნიერებაში. 1987.</p> <p>სპეციალური სალექციო კურსი.</p>	
შეფასების წინაპირობა:	გამოცდაზე გასვლამდე სტუდენტს დაგროვილი უნდა ჰქონდეს 11 ქულა	
შეფასება	საერთო შეფასება მოხდება დასწრების, სემინარებისა და კოლოქვიუმებში მონაწილეობის, გამოცდის შედეგების გათვალისწინებით:	
	ლექციებზე დასწრება	5 ქულა - 5%
	სემინარი	15 ქულა - 15%
	კოლოქვიუმი	20X2 ქულა - 40%
	გამოცდა	40 ქულა - 40%
სავალდებულო ლიტერატურა		
16. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979.		
17. სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი).		
ლიტერატურის	საჭირო ლიტერატურის მოპოვება სტუდენტებს შეუძლიათ:	

<p>ხელმისაწვდომობა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში (თბილისი, გუდიაშვილის ქ. №8); 2. კათედრის მინი-ბიბლიოთეკაში; 3. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ბიბლიოთეკაში (ინგოროყვას ქ. №8); 4. ლექტორის პირად ბიბლიოთეკაში.
<p>დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 3. სტუდენტი გამოიყენებს სალექციო ჩანაწერებს ყოველი ცალკეული იბერიულ-კავკასიური ენისათვის; 4. ლ. ენუქიძე, ძირითადი სინტაქსური თეორიები თანამედროვე საზღვარგარეთულ ენათმეცნიერებაში, თბ., 1987; 5. ლ. კვაჭაძე, თანამედროვე ქართული ენის სინტაქსი, თბილისი, 1977; 6. არნ. ჩიქობავა, მარტივი წინადადების პრობლემა ქართულში, I. მეორე გამოცემა, თბ., 1968; 7. არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, II. ერგატიული კონსტრუქციის რაობის თეორიები, თბ., 1961; 8. Теньер Л., Основы структурного синтаксиса. М., 1988. 	

ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
სილაბუსი
2009-2010

საგანი – კავკასიის არეალური ლინგვისტიკა (*კომპარატივისტიკა, ტიპოლოგია, ენობრივი კონტაქტები*)

საგნის სტატუსი – სავალდებულო

ინსტიტუტი – კავკასიოლოგიის

ფაკულტეტი – ჰუმანიტარული, კავკასიოლოგიის მიმართულება

სპეციალობა – კავკასიური ენათმეცნიერების მაგისტრი

პროგრამა – სამაგისტრო

ლექტორი – პროფესორი მიხეილ ქურდიანი

საკონტაქტო ტელეფონები – 39-52-21 (ბინა)

899 98-73-12 (მობ.)

-მაილ: კურდიანი-მიკჰეილ.ყაჰოლ.ცომ

განათლების საფეხური – მაგისტრატურა

კურსი – პირველი

კრედიტი – 5

სემესტრი – ერთი

1. კურსის შესახებ

კურსის მიზანი:

წინამდებარე კურსი ემსახურება მაგისტრანტისთვის მწყობრივ და სისტემურ ცოდნის მიცემას კავკასიის არეალური ლინგვისტიკის სფეროში – იგულისხმება, რომ ზოგადი წარმოდგენა არეალური ლინგვისტიკის საგნის, ძირითადი პრობლემეტიკისა და საბაზო ტერმინოლოგიის შესახებ მას უკვე მიღებული აქვს ბაკალავრიატის საფეხურზე – “ენათმეცნიერების შესავლის” კურსიდან.

გარდა იმისა რომ მაგისტრანტი იღებს სისტემატიზებულ ცოდნას კავკასიის არეალური ლინგვისტიკის ღერძულ სფეროებში: კომპარატივისტულ-გენეალოგიური და ტიპოლოგიური-კომპარატივისტული კვლევის პრინციპები, ლინგვისტური გეოგრაფია, ენათა კავშირის ცნება, ენობრივი კონტაქტების თეორიები და სხვა, კურსის ამოცანაა აგრეთვე მაგისტრანტს:

- გააცნოს თანამედროვე არეალური ლინგვისტიკისა და ლინგვისტური გეოგრაფიის კონცეფციები, ენობრივი კონტაქტების კლასიფიკაცია და ამ კლასიფიკაციის საფუძვლები;
- შეასწავლოს დივერგენციისა და კონვერგენციის პროცესებისა თუ შედეგების ისტორიულ-გენეტიური და ტიპოლოგიურ-შედარებითი კვლევის მეთოდოლოგიური საფუძვლები;
- შეუქმნას თეორიული საფუძველი სუბსტრატის, სუპერსტრატისა და ადსტრატის ფენათა გარჩევისა და გამოყოფისათვის ენის გრამატიკულ სისტემასა და ლექსიკურ ფონდში და მათი ვერიფიცირებადი კვალიფიკაციისა და ინტერპრეტაციისათვის;
- დაეხმაროს თანამედროვე არეალური ლინგვისტიკისა, ლინგვისტური გეოგრაფიისა და ენობრივი კავშირების თეორიებში (მაგალითად: ენათა ალოგენეტურობის თეორია, ენათა ნარეგობის ანუ შეჯვარების თეორია და სხვ.) წარმოდგენილი არგუმენტაციის მიმართ კრიტიკული პოზიციის გამომუშავებაში;
- დაეხმაროს ენათა ისტორიული ევოლუციის შინაგანი და გარეგანი მიზეზების განსაზღვრაში.

რაც მთავარია მაგისტრანტი პირველად იღებს არა მზა და ნორმატიულ პასუხებს თავისი ძირითადი სპეციალობის კარდინალურ საკითხებზე, არამედ თვითონ მიდის გარკვეულ პასუხებამდე მოცემული ფაქტების ვერიფიცირებადი მეთოდებით ანალიზის შედეგად და თავისუფლდება პოპულარული, მაგრამ კვაზიმეცნიერული სტერეოტიპებისაგან.

კურსის აღწერა:

კავკასიის არეალური ლინგვისტიკის კურსი ორიგინალურია და განსხვავდება როგორც თავისი თეორიული და მეთოდოლოგიური ბაზით, ასევე საილუსტრაციო მასალითა და პრაქტიკული მიზანდასახულობით მსგავსი კურსის შექმნის ცნობილი მცდელობებისაგან (ვ.პიზანის, ე.კოსერიუს, ე.მაკაევის, გ.ციხუნის და სხვ.), რაც უპირველეს ყოვლისა დედუქციურთან შედარებით ინდუქციური მიდგომის დომინანტურობაში ვლინდება.

შედეგები:

წინამდებარე კურსის გავლის შემდეგ მაგისტრანტს ზოგად პროფესიულთან ერთად უნდა გამოუმუშავდეს შემდეგი სპეციფიკური უნარ-ჩვევები:

- თეორიული მეთოდებისა და საბაზო ცოდნის საფუძველზე ახდენდეს არსებული საყოველთაოდ მიღებული თვალსაზრისების აუცილებელ ვერიფიკაციას;
- უპრობლემოდ ახერხებდეს ენობრივი კონტაქტების ნებისმიერი გამოვლენისათვის (ენობრივი კავშირის ჩამოყალიბება, სუბსტრატი, სუპერსტრატი, ადსტრატი, ინტერფერენცია, ნასესხობა, კალკირება და სხვ.) ადეკვატური კვალიფიკაციის მიცემას;
- ახდენდეს ნასესხობათა ქრონოლოგიურ იდენტიფიკაციას, მსესხებელი და გამსესხებელი ენების ფონოლოგიური სისტემებისა თუ ფონოტაქტიკის ცვლილებათა შესაბამისად.

რეგლამენტი

აღნიშნული კურსის ხანგრძლივობა არის ერთი სემესტრი. კვირაში ორი საათი, ე.ი. მთელი კურსი მოიცავს 30 საკონტაქტო საათს.

5 კრედიტი – 15 საათი ლექცია, 15 საათი სემინარი; დამოუკიდებელი მუშაობისთვის: 15 საათი სალექციო კურსისთვის, 30 საათი სასემინარო საკითხებისათვის; 20 საათი წერითი გამოკითხვისთვის მოსამზადებლად, 30 საათი საბოლოო გამოცდისთვის მოსამზადებლად. (სულ: 125 სთ.)

1 ჩთშ კრედიტი = 25 საათი. $125 : 25 = 5$ კრედიტი

სასწავლო კურსის ფორმატი: ლექცია, სემინარი.

საკონტაქტო საათები აგებული იქნება ერთი მხრივ დირექტიული სწავლების, მეორე მხრივ კი თემატურ დიალოგებისა და დისკუსიების პრინციპებზე.

მაგისტრანტებთან ინდივიდუალური მუშაობისთვის საგანგებოდ გამოყოფილი იქნება დრო სალექციო კურსის ფარგლებს გარეთ.

სასწავლო რესურსები

ძირითადი სახელმძღვანელოები:

- ბრაუნი ი. (ღ შ)**
· უსცარო-ჩაუცასიცა. ისტორიკულ ანდ ჩომპარატივე შტუდიეს ონ არტკელიან ანდ ასქუე, ჭარსზაწა: " იალოგ",1998
- კლიმოვი გ., ალექსეევი მ. (КЛИМОВ Г. А., АЛЕКСЕЕВ М. Е.)**
· Типология кавказских языков, Москва : "Наука",1980
- ქურდიანი მ.**
იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2007
ჩიქობავა არნ.
იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების ბშესავალი, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1979
- ჩუხუა მ.**
იბერიულ-ინქერიულ ენათა შედარებითი გრამატიკა, I, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2008

დამხმარე სახელმძღვანელოები:

- ანდრონიკაშვილი მ.**
ნარკვევები ირანულ-ქართული ენობრივი ურთიერთობიდან, ტ. I, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1966; ტ. II ნაწ. I. თბილისი : „ირმისა“, 1996.
- გამყრელიძე თ., კიკნაძე ზ., შადური ი., შენგელაია ნ.**
თეორიული ენათმეცნიერების კურსი, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2008
- კლიმოვი გ. (КЛИМОВ Г. А)**
· Введение в кавказское языкознание, Москва: "Наука", 1986
Древнейшие индоевропейизмы картвельских языков, Москва: "Наследие", 1994.
- მარი ნ. (МАРР Н. Я.)**
Яфетический г () в армянском языке ("Записки Восточного отдела Русского археологического общества", т. XIX, вып. 4. Санкт-Петербург, 1910 : 154-159).
Яфетический кавказ и третий этнический в созидании средиземноморской культуры. Материалы по яфетическому языкознанию. т. XI. Лейпциг,1920.
- ერ ჟაპქეტიტისცჳე აუკასუს უნდ დას დრიტტე ეტჳნისცჳე ლემენტ იმ ილდუნგსპროზესს დერ მიტტელლანდისცჳენ ულტურ . ჟაპქეტიტისცჳე შტუდიენ, 2, ეიპზიგ,1923.
- Баскско-кавказские лексические параллели, Тбилиси: "Мецниереба",1987.
- მიქელაძე მ.**
ინტერფერენტული პროცესები წოვათუშურ ენაში (წოვათუშურ-ქართული ორენოვნების მასალების მიხედვით), I ნაწილი, ლექსიკა და ფონოლოგია, თბილისი, 2008
- მიქიაშვილი ო.**
ქართული ენის დიალექტების ურთიერთშერევისა და ინტერფერენტის საკითხები,

- თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1986
- სვანიძე ა. (СВАНИДЗЕ А.)**
შესავალი ალაროდოელ ტომთა ისტორიისა, ტფილისი : ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1936.
Материалы по истории алародийских племен, Тбилиси: Издательство государственного университета, 1937.
- ფონსუა ბ.**
ქართული ენის ლექსიკოლოგია, თბილისი: “მეცნიერება”, 1974
- ჯავახიშვილი ი.**
ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა. ქართველი ერის ისტორიის შესავალი. წიგნი მეორე. ტფილისი: სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის საქართველოს ფილიალის გამომცემლობა, 1937
საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები. ქართველი ერის ისტორიის შესავალი. წიგნი პირველი. თბილისი: საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა, 1950.

მოთხოვნები

ქართულ ენაზე კავკასიის არეალური ლინგვისტიკის პრობლემატიკის ყველა სფეროს მომცველი ერთიანი საბაზო სახელმძღვანელოების არარსებობის გამო განსაკუთრებული მოთხოვნები იქნება წაყენებული დასწრებისადმი, რადგან ლექტორის მიერ მიწოდებული უახლესი ინფორმაციისა თუ თვალსაზრისების გათვალისწინება, ჩაწერილი სალექციო კონსპექტების მეშვეობით, იქნება მაგისტრანტის ერთ-ერთი ორიენტირი სემინარების მოსამზადებლად და საბოლოო შედეგის მისაღწევად.

მაგისტრანტთა აქტივობა იქნება გადამწყვეტი ფაქტორი მათი პროფესიული კომპეტენტურობის ჩამოყალიბების საქმეში, რადგან დისკუსიის პირობებში მოხდება მათი ცოდნის გაღრმავებაცა და შემოწმებაც.

ქცევისადმი მოთხოვნები გაპირობებული იქნება საგნის სპეციფიკითა და კოლექტივობის კრიტერიუმით.

პლაგიატის ყოველი შემთხვევა შეფასებული იქნება, როგორც უარის თქმა პროფესიულ კომპეტენტურობაზე.

შეფასება

შეფასების სისტემა იქნება ნორმატიული (უნივერსიტეტის მიერ დადგენილი წესის ფარგლებში):

დასწრება – 10 ქულა, აქტიურობა სემინარზე 20 ქულა, I კოლოქვიუმი – 10 ქულა, II კოლოქვიუმი – 10 ქულა, III კოლოქვიუმი ან თემის პრეზენტაცია – 10 ქულა, საბოლოო გამოცდა – 40 ქულა, საბოლოო შეფასება – 100 ქულა.

შეფასების კრიტერიუმი იქნება დამოკიდებული ცოდნის ვერიფიცირებადობაზე, ანუ მაგისტრანტის მიერ ნებისმიერი თვალსაზრისის გაზიარება უნდა ემყარებოდეს მისი მხრიდან ამ თვალსაზრისის ფუძემდებლური არგუმენტების კრიტიკულ ანალიზს.

ცოდნის რეალური შეფასებისთვის გამოყენებული იქნება ინდიკატორთა სისტემა, რომლის მარკერებიც მოცემულია სამუშაო გეგმაში.

V. ჩემს შესახებ

მაქვს უმაღლესი ფილოლოგიური (თსუ 1976,) და მათემატიკური (ქტუ. 2001) განათლება. ვარ ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი (1998. ორი სპეციალობით: ენათმეცნიერების თეორია და ისტორია და ლიტერატურის თეორია) და მათემატიკისა და გამოყენებითი მათემატიკის მაგისტრი (2001), პროფესორი (2000). მაქვს გამოქვეყნებული, საქართველოსა და უცხოეთში, 270 სამეცნიერო ნაშრომი, მათ შორის 65 კურსის თემატიკასთან დაკავშირებით.

1994-2001 წლებში ვიყავი ზოგადი ენათმეცნიერების კათედრის გამგე ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში.

1978 წლიდან ვკითხულობ ლექციებს, არჩეული ვარ პროფესორად (1994 წლის მაისში აკაკი წერეთლის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, 1999 წლის აპრილში ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში).

1990-2009 წლებში მონაწილეობა მაქვს მიღებული 38 საერთაშორისო კონფერენციაში, სიმპოზიუმსა თუ ფორუმში, როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ.

მყავს მეუღლე, ხუთი შვილი და სამი შვილიშვილი.

სამუშაო გეგმა

კვირა	მეცადინეობის ფორმა	თემა
I	ლექცია №1	შესავალი ლექცია: კავკასიის არეალური ლინგვისტიკის საგანი, ფუძემდებლური პრინციპები, არსებითი დეფინიციები, ძირითადი ტერმინები, ნიშნადი სახელები, არეალური ლინგვისტიკის უცხოენოვანი სახელმძღვანელოების ჩამონათვალი და მათი კლასიფიკაცია აგების პრინციპებისა და კონცეპტუალური საფუძვლების მიხედვით. <i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით</i>
I	სემინარი	სემინარული მუშაობის პრინციპებსა და რეგლამენტზე შეთანხმება. მაგისტრანტთა საბაზო ცოდნის შემოწმება
II	ლექცია №2	კავკასიის ლინგვისტური რუკა სინქრონიასა და დიაქრონიაში. კავკასიაში წარმოდგენილი ენობრივი ოჯახები ძველად და ახლაც: იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახი, ინდო-ევროპულ ენათა ოჯახი, სემიტურ-ჩამიტურ ანუ აფრ-აზიურ ენათა ოჯახის სემიტური შტო, ალთაურ ანუ თურანულ ენათა ოჯახი, უგრო-ფინურ ანუ ურალურ ენათა ოჯახი, წინა აზიის მკვდარი ენები (ხური-ურარტული ენები, ხათური ენა, ელამური ენა, შუმერული ენა და სხვ.). ლიტერატურა: მარი 1920, მარი 1923, სვანიძე 1937, ჯავახიშვილი 1950, ჩიქობავა 1979, <i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით</i>
II	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
III	ლექცია №3	ხალხთა დიდი მიგრაციები და ენობრივი კონტაქტების კვალი. კავკასიაში ძველად და ახლაც პოენიერი და

		კავკასიის მომიჯნავე რეგიონთა ენები ტიპოლოგიის (ფონოლოგიური სისტემებისა და ძირის სტრუქტურის) თვალსაზრისით. იბერიულ-კავკასიურ ენებზე მეტყველ ხალხთა ავტოქტონობის პრობლემა. ლიტერატურა: ჩიქობავა 1979, მ.ქურდიანი 2007, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
III	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
IV	ლექცია №4	ენათა კონტაქტების ტიპები: სუბსტრატი. სუბსტრატული მოვლენების დადგენის მეთოდოლოგია. სუბსტრატული ლექსიკა და გრამატიკული მოვლენები. თვალსაზრისები არაინდო-ევროპული სუბსტრატის შესახებ სომხურში (ნ.მარი, გ.ლაფანციანი); აფხაზურ-ადიღური სუბსტრატის შესახებ სვანურსა და ზანურში (ი.ჯავახიშვილი, ს.ჯანაშია, არნ.ჩიქობავა); ქართველური სუბსტრატის შესახებ აფხაზური ენის აბუურ დიალექტში (გ.მაჭავარიანი) და სხვ. ამ თვალსაზრისთა შეფასებადობა მათი ვერიფიცირებადობის მიხედვით. ლიტერატურა: ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
IV	კოლოქვიუმი (წერითი)	განგლილი მასალის თემაზე.
V	ლექცია №5	შერეული და დანათესავებული ენების არსებობის თვალსაზრისები (ნ.მარი, ი.ბოდუენ-დეკურტენე, გ.წერეთელი, გ.ჯაჭუკიანი...) და მათი უარყოფის მეთოდოლოგიური საფუძვლები. ლიტერატურა: მ.ქურდიანი 2007:188-221, ლექტორის ზეპირი დამატებით წყაროებზე მითითებით ინფორმაცია
V	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია. კონკრეტულ ენობრივ მასალაზე მუშაობა.
VI	ლექცია №6	სუპერსტრატი და ადსტრატი და მათი გამიჯვნის აუცილებლობა ინტერფერენციის მოვლენისაგან. ინტერფერენცია სხვადასხვა ენებსა (ქართულ-წითლეთნის ენობრივი ინტერფერენციის მაგალითზე. მ.მიქელაძე) და ერთი ენის დიალექტებს შორის. ლიტერატურა: მიქელაძე 2008, მიქიაშვილი 1986, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
VI	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
VII	ლექცია №7	ენათა და დიალექტთა ბუნებრივი საზღვრების შესახებ. განსხვავება ფონეტიკური პროცესების სისტემურ ხასიათსა და ლექსიკურ იზოგლოსებს შორის მათი მტკიცებულებითი და მაკვალიფიცირებელ ძალის მიხედვით. ლიტერატურა: მ.ქურდიანი 2007, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
VII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
VIII	ლექცია №8	ფუძე-ენის ქრონოლოგიური დონის ლექსიკური ნასესხობების მიმართულების დადგენის მეთოდოლოგია. უძველესი ქართველური და ინდო-ევროპული ურთიერთნასესხობების პრობლემა და მათი კვალიფიკაციის ვერიფიცირებადობა. ლიტერატურა: გ.კლიმოვი 1994, მ.ქურდიანი 2007:551-610
VIII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
IX	ლექცია №9	სესხებათა მიზეზები და ნასესხობათა თემატური კლასიფიკაცია (ბ.ფონსუა). ნასესხობათა კულტუროლოგიური და ქრონოლოგიური მახასიათებლები. ლიტერატურა: ფონსუა 1974
IX	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება.

		დისკუსია.
X	ლექცია №10	გრამატიკული სტრუქტურების მოდიფიკაციებისა და ტრანსფორმაციების შიდა და გარე ფაქტორები. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ბრუნებისა და უღვლილების პარადიგმების ისტორიის მაგალითზე (დამწერლობითი ტრადიციის მქონე და არმქონე ენების არაერთგვაროვანი იმუნიტეტი გავლენებისადმი). ლიტერატურა: მ.ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
X	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
XI	ლექცია №11	ენობრივი კავშირები კავკასიაში (ქართულ-ზანური, სუნძურ-ანდიური და სხვ.) ლიტერატურა: მ.ქურდიანი 2007 ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XI	კოლოკიუმი (წერითი)	განვლილი მასალის თემაზე
XII	ლექცია №12	განვითარების საერთო ტენდენციები რეგიონის მონათესავე და არამონათესავე ენებში. ლიტერატურა: ჩიქობავა 1979, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
XIII	ლექცია №13	ონომასტიკა: ა) ფუძე ენიდან მომდინარე ტოპონიმები, როგორც პირველსაცხოვრისის დადგენის ერთ-ერთი სანდო საშუალება; ბ) სესხების მიმართულებები და ქრონოლოგია; სესხების მოტივირებულობა (რელიგიური, ეთნიკური, კულტურული) ლიტერატურა: მ.ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XIII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
XIV	ლექცია №14	კალკირება, როგორც გარკვეული ენობრივი პროცესების მასტიმულირებელი ან მაინსპირირებელი ანგარიშგასაწვეი ფაქტორი ლიტერატურა: ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XIV	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
XV	ლექცია №15	სესხება უშუალო და შუალობითი: via iberica, via armenika, via caucasica, via iranica და სხვ. ლიტერატურა: ანდრონიკაშვილი 1966, ფოჩხუა 1974, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XV	რეფერატების პრეზენტაცია	კავკასიის არეალური ლინგვისტიკის თემატიკიდან

ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი

სილაბუსი

2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება	კავკასიის გეოპოლიტიკა და რეგიონალიზაცია
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	I (ერთი) სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი – 125 სთ. 2 ლექცია – 30 სთ. 2 სემინარი – 30 სთ. საკონტაქტო – 60სთ დამოუკიდებ. მუშაობა – 65 სთ.
ლექტორი	ჯონი კვიციანი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი Email: kvitsiani@yandex.ru ტელ: 704228 (ბინა)
სასწავლო კურსის მიზანი	სტუდენტებს განუხსავდვროთ საერთაშორისო ურთიერთობებში კავკასიის ობიექტიდან სუბიექტში ტრანსფორმაციის გზა.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	მაგისტრანტს შესწავლილი უნდა ჰქონდეს: 1)საქართველოს ისტორიის ზოგადი კურსი 2)მსოფლიო ისტორიის ზოგადი კურსი 3)უნდა ფლობდეს რუსულ ენას.
სასწავლო კურსის ფორმატი	1. ლექცია 2. სემინარი 3. დისკუსია 4. ზეპირი მოხსენება 5. რეფერატი (წერილობითი)
სასწავლო კურსის შინაარსი	ლექცია №1 2სთ. შესავალი. პრობლემის დასმა.

ლექცია №2 2სთ.

კავკასია სამყაროს ატლანტიკურ და კონტინენტალურ მოდელებს შორის. რეგიონის პოლიტიკური რუკა.

ლიტერატურა

1. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003
2. Игнатов В.Г.,Бутов В.И.Южная Россия и ее регионы М.-Ростов/Д,2006

სემინარი № I 2სთ.

1. კავკასია როგორც ერთიანი გეოპოლიტიკური სოციოკულტურული ფენომენი. რეგიონი დასავლეთისა და აღმოსავლეთის საკონტაქტო ზონა.

ლიტერატურა

1. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003
- 2.Игнатов В.Г.,Бутов В.И.Южная Россия и ее регионы М.-Ростов/Д,2006

ლექცია №3 2სთ.

საქართველო პოსტსაბჭოური კავკასიის პოლიტიკურ სივრცეში. ურთიერთობები მეზობლებთან და რეგიონალურ ორგანიზაციებთან.

ლიტერატურა

1. სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება. საქართველო “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ. ბრუნო კოპიტერსის და რობერტ ლეგოლდის რედაქციით. თბ. 2006.
2. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003

სემინარი №2 2სთ.

საქართველო კავკასიის ისტორიული და თანამედროვე სოციოკულტურული ცენტრი.

ლიტერატურა

1. ა. რონდელი. პატარა ქვეყანა საერთაშორისო სისტემაში. თბ. 2003.
2. ა. გეგეშიძე. გეოპოლიტიკა თბ. 1999.
3. დ. პერტაია. სსრკ დაშლა და შეიარაღებული კონფლიქტები სამხრეთ კავკასიაში. თბ. 2007.

ლექცია №4 2სთ.

კავკასია და დასავლეთის ქვეყნები. ურთიერთობები დასავლეთის საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

ლიტერატურა

1. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003
2. ა. გეგეშიძე. გეოპოლიტიკა თბ. 1999წ.

3. ა. რონდელი. პატარა ქვეყანა საერთაშორისო სისტემაში თბ. 2003.

სემინარი №3 2სთ.

საქართველო-ჩრდილო კავკასია: ურთიერთობების პრობლემები, პოსტსაბჭოური კულტურული სივრცის სეგმენტაცია. ქსენოფობიისა და ეთნორელიგიური ექსტრემიზმის ზრდა.

ლიტერატურა

- 1.ფ. ასანიშვილი სამხრეთ კავკასიის უსაფრთხოების პრობლემები ტრანსფორმირებად საერთაშორისო სისტემაში. რედ. ზ. დავითაშვილი. თბ. 2006.
2. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003
- 3.. Добраев И.П., Немчина В.И. Новый терроризм в мире и на Юге России Ростов/Д,2005

ლექცია №5 2სთ.

პატარა ქვეყნები (აზერბაიჯანი, სომხეთი, საქართველო) და მათი შიდა ცხოვრების პრობლემები.

ლიტერატურა

1. ა. რონდელი. პატარა ქვეყანა საერთაშორისო სისტემაში. თბ. 2003.
2. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003

სემინარი №4 2სთ.

საქართველო-აზერბაიჯან-სომხეთის ურთიერთობები (პრობლემები და გადაწყვეტილებები).

ლიტერატურა

1. სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება. საქართველო ვარდების რევოლუციის შემდეგ. ბრუნო კოპიტერსის და რობერტ ლეგოლდის რედაქციით. თბ. 2006. გვ. 1-53.
2. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003

ლექცია №6 2სთ.

სამხრეთ რუსეთი (ჩრდილო კავკასია): საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესები (ეთნონაციონალური და კონფესიური ფაქტორები).

ლიტერატურა

- 1.Игнатов В.Г.,Бутов В.И.Южная Россия и ее регионы М.-Ростов/Д,2006
2. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003

სემინარი №5 2სთ.

კონფლიქტების მიზეზები კავკასიაში და მათი დარეგულირების გზები.

ლიტერატურა

- 1.დ. პერტაია. სსრკ დაშლა და შეიარაღებული კონფლიქტები

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი

სილაბუსი

2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება: საზოგადოებრივ-პოლიტიკური პროცესები
თანამედროვე კავკასიაში

სასწავლო კურსის სტატუსი: საგანი გათვალისწინებულია ჰუმანიტარული
ფაკულტეტის მაგისტრატურის კავკასიოლოგიის სპეციალობის სტუდენტებისათვის;
კურსი სავალდებულოა.

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა: საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.

ECTS 5 კრედიტი 125სთ.

ლექცია 2სთ.

სემინარი 2სთ.

საკონტაქტო 60სთ.

დამოუკიდებელი მუშაობისათვის 65სთ.

ლექტორი: ჯონი კვიციანი Email: kvitsiani@yandex.ru ტელ: 704228; მობ: 855 697993

სასწავლო კურსის მიზანი: 1. მომავალ სპეციალისტებს გაუფართოვოთ როგორც
თეორიულ-მეთოდოლოგიური წარმოდგენები მსოფლიო პოლიტიკისა და საერთაშორისო
ურთიერთობების სფეროში, კავკასიაში საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ცხოვრების
ეთნო-ნაციონალურ და კონფესიურ ფაქტორებზე, ასევე დეტალურად გააცნოთ ამ
პროცესების ემპირიული მონაცემები; 2. სამხრეთ რუსეთში (ჩრდილო კავკასია) და
სამხრეთ კავკასიაში მიმდინარე ეთნო-პოლიტიკური და კონფესიური პროცესების
შესწავლა შედარებითი ანალიზის საფუძველზე.

სასწავლო კურსის შინაარსი

ლექცია №1. 2სთ. შესავალი. კურსის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძვლები.
კავკასია: გეოგრაფიული და სოციო-კულტურული საზღვრები.

ლიტერატურა: 1. ჯ. კვიციანი სოციალური სინერგეტიკა და კავკასიური
ტრანსფორმაცია//კავკასიის ეთნოლოგიური კრებული. X გვ. 126-142.

2. Огагян К.М. Методологические проблемы теории глобализации//Общественные науки и
современность №2, 2007, с.126-142

3. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М., 2003

4. Цуциев А. Атлас этнополитической истории Кавказа (1774-2004) М., 2006, с.7-11.

5. Квициани Дж. Современный юг России (Северный Кавказ)

Тб., 2008г.

ლექცია № 2სთ.

1. ეთნოსები და კონფესიები კავკასიაში: ისტორიის ძირითადი ეტაპები.

ლიტერატურა:

1. რ. თოფჩიშვილი. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, ეთნიკური ისტორია, ეთნიკური კულტურა. თბილისი 2007. გვ. 3-12.
- 2.Цуциев А. Указ.соч.,с.41-42
- 3.Гедеон История христианства на Северном Кавказе до и после присоединения его к России. М.,-Пятигорск,1992.

სემინარი №1 2სთ.

1. პრიმორდიალისტური და კონსტრუქცივისტული მიდგომები კავკასიაში ეთნო-პოლიტიკური პროცესების განხილვისას: შესაძლოა თუ არა სინთეზი?

ლიტერატურა:

1. პრიმორდიალიზმი//ზ. დავითაშვილი ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბ., 2003. გვ. 88-100.
- 2.Искандеров А.А. Два взгляда на историю//Вопросы истории №4,2005, с.3-22.
- 3.Тишков В.А. Конструирование этнической идентичности//В.а.Тишков Реквием по этносу М., с.112-120.

ლექცია №3. 2სთ.

1. კავკასიაში სტაბილური და მდგრადი განვითარების “გამოწვევები” ადეკვატური პასუხების ძიება. ეთნიკური, კლანური ტაიპური მობილიზაცია კავკასიაში XXს 80-90 წწ.

ლიტერატურა:

1. ზ. დავითაშვილი ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბ., 2003. გვ. 388-406
2. Апраксидзе Д. Бюрократическо-патримониальное государство в Грузии:новые шансы после «революции роз?»//Центральная Азия и Кавказ №1, 2004
3. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003.

სემინარი №2. 2სთ.

1. ეთნოსეპარატიზმი კავკასიაში: მიზეზები და თავისებურებები.
2. რელიგიური “აღორძინება” კავკასიაში: მოლოდინი, სიფრთხილე, მუქარა.

ლიტერატურა:

1. ქ. ხუციშვილი რელიგიური სიტუაციის ცვლილება და უსაფრთხოების პრობლემა თანამედროვე საქართველოში. თბ. 2004.
- 2.Денисова Г.С. Этнический фактор в политической жизни России 90-х годов Ростов/Д, 1996
- 3.Жириков А.А. Этнические факторы политической стабильности М.,1995.

ლექცია №4 2სთ.

1. ეთნოსთაშორისო კონფლიქტები და ეთნო-რელიგიური ექსტრემიზმი კავკასიაში (მთიანი ყარაბაღი, ქართულ-აფხაზური, ქართულ-ოსური, ოსეთ-ინგუშეთის, ჩეჩნური). მიზეზების შედარებითი ანალიზი, მათი დარეგულირების გზების ძიების გზები.

ლიტერატურა:

1. ზ. დავითაშვილი. ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური კონფლიქტები ნაციონალიზმის თვალთახედვით//მისსივე ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბ. 2003. გვ. 406-425.
2. Русанова О.А. Этнорелигиозный экстремизм как социальное явление в российском обществе (на примере северокавказского региона)//Вестник МГУ сер.18,2005, №2,с.108-122.
3. Читаиа Д. Проблемы сепаратизма на Центральном Кавказе(уроки истории) Баку,2005.
4. Квициани Дж. Современный юг России (Северный Кавказ) Тб.,2008г.

სემინარი №3 2სთ.

1. ეთნიკური სეუწყენარებლობა, იძულებითი მიგრაცია და მიგრანტოფობია.

ლიტერატურა:

1. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003.
2. Авьюцкий В. Северный Кавказ как «внутреннее зарубежье» России//Центральная Азия и Кавказ №5, 2002,с. 68-78.
3. Цуциев А. Указ. соч., с.84-105.

ლექცია №5. 2სთ.

მონოსუბიექტური რესპუბლიკები რუსეთის ფედერაციის შემადგენლობაში (ადიღე, ჩრდილო-ოსეთი, ინგუშეთი).

ლიტერატურა:

1. Бабич И. Республика Адыгея: ислам и общество на рубеже веков //Центральная Азия и Кавказ №6, 2004.
2. Щечоев И. Ингушетия в геополитике России на Кавказе //Власть, №1,2007.
3. Цымбурский В. Северная Осетия в первой половине 90-х гг.: попытка государственности в геополитическом и социо-функциональном ракурсах//Этнический национализм и государственное строительство М., 2001, с.97-178
4. Цуциев А. Указ.соч., с.98-9

სემინარი №4 2სთ.

1. “არასატიტულო” ეთნიკური ჯგუფები ადიღეში, ჩრდილო-ოსეთში და ინგუშეთში: პოლიტიკური თვითგამორკვევისა და კულტურის შენარჩუნების პრობლემები.

ლიტერატურა:

1. Бабич И. Республика Адыгея:ислам и общество на рубеже веков//Центральная Азия и Кавказ №6,2004
2. Цуциев А.указ соч.,92-94.

ინტერნეტ-რესურსები:

1. www.adigheja.ru
2. www.alanianet.ru/neokavkaz

3. www.ingushetia.ru

ლექცია №6 2სთ.

ორსუბიექტიანი რესპუბლიკები რუსეთის ფედერაციაში (ყაბარდო-ბალყარეთი და ყარაჩაი-ჩერქეზეთი)

ლიტერატურა:

- 1.Аккиева С.И. Развитие этнополитической ситуации в Кабардино-Балкарии Нальчик,1999.
2. Боров А.Х. и др.,Современная государственность Кабардино-Балкарии. Нальчик,1999.
3. Карамурзов Б.С. и др.,Социокультурные механизмы северокавказского исторического процесса: новейшее время//Научная мысль Кавказа №4.2006 с.19-27

სემინარი №5 2სთ.

კოლოკვიუმი №1

სემინარი №6 2სთ

1.ლატენტური კონფლიქტები “სატიტულო ნაციებს” შორის ორსუბიექტიან რესპუბლიკებში XXს 90 წწ.

ლიტერატურა

- 1.Скаков А. Кабардино-Балкария:угрозы стабильности//Центральная Азия и Кавказ №1,2001
- 2.Бабич И. Кабардино-Балкария: тенденции развития и проблемы современного исламского движения//Центральная Азия и Кавказ №4,2003
- 3.Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003.
- 4.Золотухин В.В. Этнополитическая конфронтация в Карачаево-Черкесской республике//Ксенофобия на Юге России №6,2003.

ინტერნეტ-რესურსები:

1. www.karachay-cherkez.ru

ლექცია №7 2სთ.

ეთნოპოლიტიკური და კონფესიური სიტუაცია დაღესტნის რესპუბლიკაში.

ლიტერატურა:

1. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М., М.,2003
2. Кисриев Э.Ф. Дагестан:причины конфликтности и факторы стабильности//Центральная Азия и Кавказ, №4,2000.
3. Магомедханов М.М. Дагестанцы Этноязыковые и социокультурные аспекты самосознания М., 2008

სემინარი №7 2სთ.

1. ვაჰაბიზში “ტრადიციული ისლამი” დაღესტანში: ურთიერთობების პრობლემები.

ლიტერატურა:

1. Гаджиев К,С. Геополитика Кавказа М.,2003
- 2.Ислам и исламизм на Юге России №17, 2003 с.8-33
- 3.Садыки Мухаммед-Ариф Место республики Дагестан на геополитической карте России//Власть, №5, 2001.

4. კვიციანი Дж. Современный юг России (Северный Кавказ)

ლექცია №8 2სთ.

“ჩეჩნეთის” საკითხი: პრობლემები და გადაწყვეტილებები.

ლიტერატურა:

1. Дегоев В.В. Большая игра на Кавказе: история и современность М., 2001.
2. Роберт Брюс Уэр Гражданская война в Чечне: политический провал и ответная стратегия //Центральная Азия и Кавказ №3, 2004.
3. И.П.Добаев, В.И.Немчина Новый терроризм в мире и на Юге России Ростов/Д, 2005. с.144-203.

სემინარი №8 2სთ.

ჩეჩნეთი: შეიძლება თუ არა თვითგამორკვევა სეპარატუზმის გარეშე?

ლიტერატურა:

1. Косиков И. Чеченская республика сегодня // Власть, 5.2001
2. Конституция Чеченской республики
3. Цуциев А. Указ соч., с.98-100.
4. Кризис этнокультуры и безопасность общества (Панкиси) Тб., 2003.
5. Квициани Дж. Современный юг России (Северный Кавказ)

ლექცია №9 2სთ.

1. ეთნოპოლიტიკური პროცესები კრასნოდარის, სტავროპოლის მხარეებში და როსტოვის ოლქში.

ლიტერატურა:

1. Авыюцкий В., Северный Кавказ как «внутреннее зарубежье» России // Центральная Азия и Кавказ №5, 2002.
2. Маркедонов С. Этнополитические процессы в Ростовской области, Краснодарском и Ставропольском краях // Центральная Азия и Кавказ №2, 2005 №. Мамсуров Т. Особенности региональной безопасности РФ // Безопасность Евразии №1, 2001
3. Игнатов В.Г., Бутов В.И. Южная Россия и ее регионы. Современное состояние и проблемы развития М.-Ростов\Д, 2006.

სემინარი №9 2სთ.

1. კაზაკობა ჩრდილო კავკასიაში: ისტორია და თანამედროვეობა.

ლიტერატურა:

1. ა. სონღულაშვილი. კაზაკები საქართველოში. თბ., 2003.
2. Козлов А.И. Возрождение казачества История и современность Ростов/Д. 1995.

ლექცია №10 2სთ.

1. ქართული დისიდენტური მოძრაობა სსრკ-ში.
2. ქართული საზოგადოების რეაქცია 1978 წლის რესპუბლიკის კონსტიტუციაზე.

ლიტერატურა:

1. გ. ნოდია. კონფლიქტი აფხაზეთში-მიზეზები და გააზრება. თბ.,1999.
2. Алексеева Л. История инокомыслия в СССР М.,1992
- 3.Зубкова Е.Ю. Власть и развитие этноконфликтной ситуации в СССР 1953-1985//Отечественная история №4, 2004

სემინარი №10 2სთ.

1. ზ. გამსახურდია: პოლიტიკური პორტრეტი (ნაციონალისტური თუ ნაციონალური ლიდერი?)

ლიტერატურა:

- 1.Алексеева Л. История инокомыслия в СССР М.,1992.

ლექცია №11 2სთ.

1. ეთნონაციონალური და კონფესიური ფაქტორი პოსტსაბჭოური საქართველოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

ლიტერატურა:

1. ქ. ხუციშვილი რელიგიური სიტუაციის ცვლილება და უსაფრთხოების პრობლემა თანამედროვე საქართველოში თბ. 2004.
2. ვქმნით ტოლერანტულ გარემოს. თბ. 2005.
3. ეთნიკურობა და ნაციონალიზმი. თბ. 2002.

სემინარი №11 2სთ.

1. შეიარაღებული კონფლიქტები პოსტსაბჭოურ საქართველოში.

ლიტერატურა:

1. დ. პერტაია სსრკ დაშლა და შეიარაღებული კონფლიქტები სამხრეთ კავკასიაში თბ. 2007.
2. შ. მაღაშხია. კონფლიქტები. თბ. 2007.
3. ლ. თოიძე. როგორ შეიქმნა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი. თბ. 1991.
4. სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება საქართველოს “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ. თბ, 2006. გვ. 270-356.

ლექცია № 12 2სთ.

ეთნონაციონალური და კონფესიური ფაქტორები პოსტსაბჭოური სომხეთის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

ლიტერატურა:

- 1.Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003.
- 2.Исмаилов Э., Папава В., Центральный Кавказ М.,2002.
- 3.Погосян Г.А. Социальные трансформации в Армении // Социс , №2. 2005.
4. Ходжабекян В. Маркосян А. Экономическая безопасность стран //Общество и экономика №1,2005.

სემინარი №12 2სთ.

1. საქართველო: ეთნოკონფლიქტების მოგვარების შესაძლო გზები.
2. საქართველოს უსაფრთხოების “ცენტრი-პერიფერიის” მოდელი.

ლიტერატურა:

1. ზ. დავითაშვილი. ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბ. 2003. გვ. 425-436.

2. სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება საქართველოს “ვარდების რევოლუციის” შემდეგ. თბ, 2006. გვ. 445-509.
3. Кризис этнокультуры и безопасность общества (Панкисское ущелье) Тб.,2003.

ლექცია №13

1. ეთნონაციონალური და კონფესიური ფაქტორები პოსტსაბჭოური აზერბაიჯანის საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

ლიტერატურა:

1. Исмаилов Э. Папава В. Центральный Кавказ М.,2007.
- 2.Оруджев Г. Национальные меньшинства Азербайджана сегодня//Центральная Азия и Кавказ,№4,2003.
- 3.Алиев Ф. Кавказ сквозь призму евразийства//Центральная Азия и Кавказ №4, 2004.

სემინარი №13 2სთ.

კოლოკვიუმი №2

ლექცია №14 2სთ.

სომხურ-აზერბაიჯანული კონფლიქტი (ყარაბაღის საკითხი).

ლიტერატურა:

1. შ. მაღაშხია. კონფლიქტები. თბ. 2007. გვ. 106-190.
2. დ. პერტაია. სსრკ დაშლა და შეიარაღებული კონფლიქტები სამხრეთ კავკასიაში. თბ. 2007. გვ.90-114, 106-190.
- 3.Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003.
- 4.Шнирельман В.А. Войны памяти. Мифы, идентичность и политика М.,2003
- 5.Лощенова Е. «Русски мир» в Армении//Международная жизнь №1-2,2006.

ლექცია №15 2სთ.

ეთნოპოლიტიკური პროცესები სამხრეთ კავკასიაში მსოფლიო პოლიტიკის კონტექსტში.

ლიტერატურა:

1. სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება. “საქართველო ვარდების რევოლუციის შემდეგ”. ბ. კოპიტერსის და ლევოლდის რედაქციით, 2006.
2. ზ. დავითაშვილი. გლობალიზაცია და ნაციონალიზმი. თბ. 2003.
3. ფ. ასანიშვილი სამხრეთ კავკასიის უსაფრთხოების პრობლემები. ტრანსფორმირებად საერთაშორისო სისტემაში. თბ. 2006.,

სემინარი №14 2სთ.

საქართველო-აზერბაიჯანის ურთიერთობები: მიღწევები და პერსპექტივები.

ლიტერატურა:

1. Исмаилов Э. Папава В. Центральный Кавказ М.,2007.
- 2.Эйвазов Д. Кавказ:лимиты и возможности регионального сотрудничества в сфере безопасности//Центральная Азия и Кавказ №4, 2004.
- 3.Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М.,2003.

სემინარი №15 2სთ.

რუსეთი და ნატო კავკასიაში: ანტაგონიზმი თუ თანამშრომლობა?

ლიტერატურა:

1. სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება. “საქართველო ვარდების რევოლუციის შემდეგ”. ბ. კოპიტერსის და ლეგვოლდის რედაქციით, 2006. გვ. 1-53.
2. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М., 2003
3. Сетевые стратегии Запада на Юге России Ростов/Д , 2006, №34, с.103-109.

ძირითადი ლიტერატურა:

1. სახელმწიფოებრიობა და უსაფრთხოება. “საქართველო ვარდების რევოლუციის შემდეგ”. ბ. კოპიტერსის და ლეგვოლდის რედაქციით, 2006. გვ.
2. ვქმნით ტოლერანტულ გარემოს. თბ. 2005.
3. . დავითაშვილი ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბ., 2003.
4. ქ. ხუციშვილი რელიგიური სიტუაციის ცვლილება და უსაფრთხოების პრობლემა თანამედროვე საქართველოში. თბ. 2004.
5. . ნოდია. კონფლიქტი აფხაზეთში-მიზეზები და გააზრება. თბ., 1999.
6. ვქმნით ტოლერანტულ გარემოს. თბ. 2005.
7. ლ. თოიძე. როგორ შეიქმნა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი. თბ. 1991.
8. დ. პერტაია სსრკ დაშლა და შეიარაღებული კონფლიქტები სამხრეთ კავკასიაში თბ. 2007.
9. შ. მაღაშხია. კონფლიქტები. თბ. 2007.
10. ფ. ასანიშვილი სამხრეთ კავკასიის უსაფრთხოების პრობლემები. ტრანსფორმირებად საერთაშორისო სისტემაში. თბ. 2006.,
11. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа. М., 2003
12. Исмаилов Э Папава В. Центральный Кавказ М., 2007.
13. Дегоев В. Большая игра на Кавказе. История и современность М., 2001
14. Цуциев А. Атлас этнополитической истории Кавказа (1774-2004) М., 2006.
15. Шнирельман В.А. Войны памяти. Мифы, идентичность и политика в Закавказье М., 2003

შედეგი: ადეკვატური წარმოდგენის შექმნა ა) საქართველოს რეგიონულ (კავკასიურ) პოლიტიკის შესახებ; ბ) ქართული დიპლომატიის შესაძლებლობებზე რეგიონული უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად; გ) საერთაშორისო კოოპერირებაზე ტერორიზმთან, ეთნოსეპარატიზმთან, რელიგიურ ექსტრემიზმთან საბრძოლველად.

1-აფხაზურ-ადიღური მთქული

სილაბუსი

2010-2011

სასწავლო კურსის დასახელება	აფხაზური ენა 1
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მიმართულების მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი, (125სთ.) 2 ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა, ლექცია – 30სთ. სემინარი - 30სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30სთ. სულ საკონტაქტო – 90სთ. დამოუკიდებელი მუშაობა – 35სთ.
ლექტორი	ნანა მაჭავარიანი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი. ტელ: 36-27-24 (ბინა), 899-20-88-24 (მობ.) nanamach@rambler.ru

<p>სასწავლო კურსის მიზანი</p>	<p>შეასწავლოს კავკასიურ ენათა სპეციალობის მე-2 მოდულის მაგისტრანტებს აფხაზური ენის ძირითადი ფონოლოგიურ-ფონეტიკური მოვლენები აბაზურ ენასთან მიმართებაში, რაც დაეხმარება სტუდენტებს ახლომონათესავე ნახური და დაღესტნური ენების ფონოლოგიურ-ფონეტიკური მოვლენების გალრმავებულად შესწავლაში.</p>
<p>სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები</p>	<p>მაგისტრანტმა უნდა იცოდეს საბაკალავრო პროგრამით გათვალისწინებული ძირითად ლინგვისტურ ტერმინთა მნიშვნელობა და შეეძლოს მათი სწორად გამოყენება. შესწავლილი უნდა ჰქონდეს „ენათმეცნიერების შესავალი“, „შესავალი კავკასიოლოგიაში“, აფხაზური 1, აფხაზური 2, აფხაზური 3, აფხაზური 4, აფხაზური 5, (ბაკალავრიატისათვის)</p>
<p>სასწავლო კურსის ფორმატი</p>	<p>ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.</p>
<p>სასწავლო კურსის შინაარსი</p>	<p>ლექცია №1 (2სთ.) ზოგადი ცნობები აფხაზური ენის შესწავლის შესახებ. შესავალი. აფხაზურისა და აბაზურის ურთიერთობა და დიალექტური შედგენილობა ლიტ.: 1, 18-19; 4, 3-33; 6,7-11. (იხ. გვ. 4) სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული №1 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №2 (2სთ.) აფხაზური ენის შესწავლის ისტორია, აფხაზური და აბაზური სამწერლობო ენები ლიტ.: 1,20-21; 4,24-33; 6,11-22. (იხ. გვ. 4) სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 (2სთ.) აფხაზური ენის შესწავლა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში</p>

	<p>ლიტ.: 1, 23-24; 6,22-26. (იხ. გვ. 4) სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული №3 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №4 (2სთ.) ზოგადი ცნობები აფხაზური დამწერლობის შესახებ. ლიტ.: 1,57-63; 4, 5-9; 6, 31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №4 (2სთ.) პრაქტიკული №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5 (2სთ.) აფხაზური ენის ფონოლოგიური სისტემა, ა. ვოკალური სისტემა ლიტ.: 1, 25; 4, 5-9; 4, 24-33. 6, 42-46. (იხ. გვ. 4) სემინარი №5 (2სთ.) პრაქტიკული №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6 (2სთ.) ირაციონალური H ხმოვანი ლიტ.: 1, 25-27; 6, 48-51. 4, 33-45. (იხ. გვ. 4) სემინარი №6 (2სთ.) პრაქტიკული №6 (2სთ.)</p>
	<p>№7 კოლოკვიუმი № 1</p>
	<p>ლექცია №8 (2სთ.) ე ხმოვანი ლიტ.: 1, 28-33; 6, 52-56. 4, 45-53 (იხ. გვ4). სემინარი №8 (2სთ.) პრაქტიკული №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9 (2სთ.) ო ხმოვანი</p>

	<p>ლიტ.: 1, 34 - 35 და 77-78; 6, 63-65, 57-62. 4, 49-53. (იხ. გვ.4)</p> <p>სემინარი №9 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10 (2სთ.)</p> <p>E ნახევარხმოვანი, სონანტი</p> <p>ლიტ.: 1, 36; 6, 65-66. 4, 60-65. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №10 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №11 (2სთ.)</p> <p>ფონეტიკურ პროცესთა ხასიათი ხმოვნებსა და დიფთონგებში</p> <p>ლიტ.: 1, 36; 6, 66-71. 4, 65-73. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №11 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №11 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №12 (2სთ.)</p> <p>ისტორიულად მომხდარი ფონეტიკური პროცესები და მათი შედეგები</p> <p>ლიტ.: 6, 71-73. 1, 38; 4, 73-99. (იხ. გვ 4)</p> <p>სემინარი №12 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №12 (2სთ.)</p>
	<p>№13 კოლოკვიუმი № 2</p>
	<p>ლექცია №14 (2სთ.)</p> <p>ძირთა სტრუქტურა, მარცვალი და მახვილი</p> <p>ლიტ.: 1, 33, 34; 4, 99-112 1, 38; 6, 73-74.</p>

	<p>(იხ. გვ. 4) სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული №14 (2სთ.)</p>
<p>შეფასება</p>	<p>ლექცია №15 (2სთ.) თანამახვილი, სინტაგმური მახვილი, მახვილი კომპოზიტებში. ლიტ.: 1, 33, 34; 4, 112-132. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული №14 (2სთ.)</p> <p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (სემესტრში 2-ჯერ) აქტიურობა სემინარზე გამოცდა დასწრება – 0-5 ქ. (5%) კოლოკვიუმი – 0-40 ქ. (40%) აქტიურობა სემინარზე – 0-15 ქ. (15%) გამოცდა 0-40 ქ. (40%) საბოლოო შეფასება – 0-100 ქ. (100%)</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. თ. გვანცელაძე, აფხაზური და ქართული ენების შემსწავლელთათვის, ტ. I. თბილისი, 2003. 2. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური ენის ტაპანთური დიალექტი (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1944. 3. ქ. ლომთათიძე, აშხარული დიალექტი და მისი ადგილი სხვა აფხაზურ-აბაზურ დიალექტთა შორის (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1954.

	<p>4. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი I, თბილისი, 1975.</p> <p>5. ქ. ლომთათიძე, ლოკალურ პრევერბთა ძირითადი სახეობანი და მათი გაფორმება აფხაზურსა და აბაზურში, თბილისი, 1981.</p> <p>6. Грамматика Абхазского языка, Фонетика и морфология. Сухуми, 1968.</p>	
სწავლის შედეგი	<p>მაგისტრანტს ეცოდინება აფხაზური ენის ფონოლოგიის, მორფოლოგიისა და სინტაქსის ზოგადი საკითხები, შეეძლება ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი, რაც ხელს შეუწყობს მას ნახური და დაღესტნური ენების ძირითადი ფონოლოგიური, მორფოლოგიური და სინტაქსური სტრუქტურისა და თავისებურებების გაღრმავებულ შესწავლაში. დაეხმარება ლინგვისტური კვლევის უნარ-ჩვევების გამომუშავებაში.</p>	

სილაბუსი

2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება	აფხაზური ენა 2
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი, (125სთ.) 2 ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული

	<p>მეცადინეობა, ლექცია – 30სთ. სემინარი – 30სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30სთ. სულ საკონტაქტო – 90სთ. დამოუკიდებელი მუშაობა – 35სთ.</p>
ლექტორი	<p>ნანა მაჭავარიანი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი, ტელ: 36-27-24 (ბინა), 899- 20-88-24 (მობ.) www.nanamachrambler.ru</p>
სასწავლო კურსის მიზანი	<p>კავკასიოლოგიის სპეციალობის მაგისტრანტებს შეასწავლოს აფხაზური ენის მორფოლოგია, რაც დაეხმარება სტუდენტებს ახლომონათესავე ნახური და დაღესტნური ენების მორფოლოგიის გაღრმავებულად შესწავლაში.</p>
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	<p>მაგისტრანტმა უნდა იცოდეს ძირითად ლინგვისტურ ტერმინთა მნიშვნელობა</p>
სასწავლო კურსის ფორმატი	<p>ლექცია და სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.</p>
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>ლექცია №1 მორფოლოგია. ნაცვალსახელები (პიროვან- კლასოვანი ნაცვალსახელი). ლიტ.: 1, 57-63; 6,31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული №1 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №2 არსებითი სახელი. (გრამატიკული კლასის კატეგორია). ლიტ.: 1,36-40; 6,31-41. (იხ. გვ. 4)</p>

	<p>სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 არსებითი სახელი. (კუთვნილების კატეგორია). ლიტ.: 1, 42-43; 6, 22-26. (იხ. გვ. 4) სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული №3(2სთ.).</p>
	<p>ლექცია №4 სიტყვათწარმოებითი კატეგორიები. ლიტ.: 1,44-48; 6, 31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №4 (2სთ.) პრაქტიკული №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5 ზედსართავი სახელი. ვითარებითი და მიმართებითი ზედსართავი სახელები ლიტ.: 1, 48-51 6, 42-46, 48-51 (იხ. გვ. 4) სემინარი №5 (2სთ.) პრაქტიკული №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6 რიცხვითი სახელი. 1. რაოდენობითი რიცხვითი სახელი. ლიტ.: 1, 51-53; 6, 52-56. (იხ. გვ. 4) სემინარი №6 (2სთ.) პრაქტიკული №6 (2სთ.)</p>
	<p>№7 კოლოკვიუმი №1</p>

	<p>ლექცია №8</p> <p>რიცხვითი სახელი. 1. რიგობითი რიცხვითი სახელი.</p> <p>ლიტ.: 1, 53-55; 6, 57-62. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №8 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9</p> <p>რიცხვითი სახელის სპეციფიკური კატეგორიები</p> <p>ლიტ.: 55-57; 6, 63-65. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №9 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10</p> <p>კუთვნილებითი ნაცვალსახელის შინაარსის გამოხატვა.</p> <p>ლიტ.: 1, 57-60; 6, 65-66. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №10 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №11</p> <p>კითხვითი ნაცვალსახელის შინაარსის გამოხატვა.</p> <p>ლიტ.: 1, 61-63; 6, 66-71. (იხ გვ. 4).</p> <p>სემინარი №11 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №11 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №12</p> <p>განსაზღვრებითი და განუსაზღვრელობითი ნაცვალნაცვალსახელები.</p> <p>ლიტ.: ლიტ.: 1, 62-63; 6, 71-73. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №12 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №12 (2სთ.)</p>

	<p>№ 13 კოლოკვიუმი №2</p>
	<p>ლექცია №14 მასდარი. გრამატიკული კლასის კატეგორია ლიტ.: 1, 64-65; 6, 71-73. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული №14 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №15 ზმნა. სტატიკური ზმნა. დინამიკური ზმნა. ლიტ.: 1, 65-67; 6, 71-73. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული №15 (2სთ.)</p>
<p>შეფასება</p>	<p>შეფასების ფორმების:</p> <p>კოლოკვიუმი (სემესტრში 2-ჯერ), აქტიურობა სემინარზე გამოცდა დასწრება – 0-5 ქ. (5%) კოლოკვიუმი – 20-20 ქ. (40%) აქტიურობა სემინარზე – 0-15 ქ. (15%) გამოცდა 0-40 ქ. (40%) საბოლოო შეფასება – 0-100 ქ. (100%)</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<p>1. თ. გვანცელაძე, აფხაზური და ქართული ენების შემსწავლელთათვის, ტ. I. თბილისი, 2003.</p> <p>2. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური ენის ტაპანთური დიალექტი (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1944.</p>

	<p>3. ქ. ლომთათიძე, აშხარული დიალექტი და მისი ადგილი სხვა აფხაზურ-აბაზურ დიალექტთა შორის (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1954.</p> <p>4. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი I, თბილისი, 1975.</p> <p>5. ქ. ლომთათიძე, ლოკალურ პრევერბთა ძირითადი სახეობანი და მათი გაფორმება აფხაზურსა და აბაზურში, თბილისი, 1981.</p> <p>6. Грамматика Абхазского языка, Фонетика и морфология. Сухуми, 1968.</p>
სწავლის შედეგი	<p>მაგისტრანტს ეცოდინება აფხაზური ენის მორფოლოგია. სახელებისა და ზმნის ძირითადი მორფოლოგიური კატეგორიები, რაც ხელს შეუწყობს მას ნახური და დაღესტნური ენების მორფოლოგიური სტრუქტურისა და ძირითადი მორფოლოგიური თავისებურებების ისტორიის გაღრმავებულ შესწავლაში. დაეხმარება ლინგვისტური კვლევის უნარ-ჩვევების გამომუშავებაში.</p>

**სილაბუსი
2009-2010**

სასწავლო კურსის დასახელება	აფხაზური ენა 3
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მიმართულების მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის (სავალდებულო)

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი, (125სთ.) 2 ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა, ლექცია – 30სთ. სემინარი – 30სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30სთ. სულ საკონტაქტო – 90სთ. დამოუკიდებელი მუშაობა – 35სთ.
ლექტორი	ნანა მაჭავარიანი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი. ტელ: 36-27-24 (ბინა), 899-20-88-24 (მობ.) www.nanamachrambler.ru
სასწავლო კურსის მიზანი	შეასწავლოს კავკასიოლოგიის სპეციალობის მაგისტრანტს აფხაზური ენის მორფოლოგია, რაც დაეხმარება სტუდენტებს ახლომონათესავე ნახური და დაღესტნური ენების მორფოლოგიის გაღრმავებულად შესწავლაში.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	მაგისტრანტმა უნდა იცოდეს ლინგვისტურ ტერმინთა მნიშვნელობა
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია და სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა
სასწავლო კურსის შინაარსი	ლექცია №1 პირის კლასისა და რიცხვის გამოხატვა ზმნაში. ლიტ.: 1, 67-70; 6,31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული №1 (2სთ.)

	<p>ლექცია №2 ზმნის გარდამავლობა-გარდაუვალობა ლიტ.: 1,70-72; 6,31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 გარდამავლობის ნიშნები ლიტ.: 1, 74-75; 6,22-26. (იხ. გვ. 4) სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული №3 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №4 ინვერსია. ლიტ.: 1,75-77; 6, 31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №4 (2სთ.) პრაქტიკული №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5 კაუზატივი ლიტ.: 1, 98; 6, 42-46. (იხ. გვ. 4) სემინარი №5 (2სთ.) პრაქტიკული №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6 ქცევა. საობიექტო ქცევა. სასუბიექტო ქცევა. ლიტ.: 1, 98-99; 6, 48-56. (იხ. გვ. 4) სემინარი №6 (2სთ.) პრაქტიკული №6 (2სთ.)</p>
	<p>№7 კოლოკვიუმი №1</p>
	<p>ლექცია №8 პოტენციალისი. ლიტ.: 1, 100, 76; 6, 57-62. (იხ. გვ. 4)</p>

	<p>სემინარი №8 (2სთ.) პრაქტიკული №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9 უნებურობა. ლიტ.: 100; 6, 63-65. (იხ. გვ. 4) სემინარი №9 (2სთ.) პრაქტიკული №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10 საურთიერთო კატეგორია. დამოუკიდებელი მუშაობა 2სთ. ლიტ.: 1, 100-101; 6, 65-66. (იხ. გვ. 4) სემინარი №10 (2სთ.) პრაქტიკული №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №11 ინსტრუმენტალისი. ლიტ.: 1, 101; 6, 66-71. (იხ. გვ. 4) სემინარი №11 (2სთ.) პრაქტიკული №11 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №12 ზმნურ ფუძეთა აგებულება ლიტ.: 1, 103; 6, 71-73. 1, 38; 6, 73-74. 4) სემინარი №12 (2სთ.) პრაქტიკული №12 (2სთ.)</p>
	<p>№13 კოლოკიუმი №2</p>
	<p>ლექცია №14</p>

	<p>ფუძე-წინდებულები. ძირ-სუფიქსები. ლიტ.: 1, 102-103; 6, 71-74. 1, 38; 6, 73-74.</p> <p>(იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული №14 (2სთ.)</p> <p>ლექცია №15 ზმნის ფინიტურობა-ინფინიტურობა ლიტ.: 1, 77-78; 6, 71-78. 1, 38; 6, 73-74.</p> <p>(იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული №15 (2სთ.)</p> <p>.</p>
<p>შეფასება</p>	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (სემესტრში 2-ჯერ), აქტიურობა სემინარზე გამოცდა დასწრება – 0-5 ქ. (5%) კოლოკვიუმი – 20-20 ქ. (40%) აქტიურობა სემინარზე – 0-15 ქ. (15%) გამოცდა 0-40 ქ. (40%) საბოლოო შეფასება – 0-100 ქ. (100%)</p>
<p>საკვლავი ლიტერატურა</p>	<p>1. თ. გვანცელაძე, აფხაზური და ქართული ენების შემსწავლელთათვის, ტ. I. თბილისი, 2003.</p> <p>2. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური ენის</p>

	<p>ტაპანთური დიალექტი (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1944.</p> <p>3. ქ. ლომთათიძე, აშხარული დიალექტი და მისი ადგილი სხვა აფხაზურ-აბაზურ დიალექტთა შორის (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1954.</p> <p>4. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-მედარებითი ანალიზი I, თბილისი, 1975.</p> <p>5. ქ. ლომთათიძე, ლოკალურ პრევერბთა ძირითადი სახეობანი და მათი გაფორმება აფხაზურსა და აბაზურში, თბილისი, 1981.</p> <p>6. Грамматика Абхазского языка, Фонетика и морфология. Сухуми, 1968.</p>
სწავლის შედეგი	<p>მაგისტრანტს ეცოდინება აფხაზური ენის მორფოლოგია. სახელებისა და ზმნის ძირითადი მორფოლოგიური კატეგორიები, რაც ხელს შეუწყობს მას ნახური და დაღესტნური ენების ძირითადი მორფოლოგიური სტრუქტურისა და თავისებურებების ისტორიის გაღრმავებულ შესწავლაში. დაეხმარება ლინგვისტური კვლევის უნარ-ჩვევების გამოიმუშავებაში.</p>

სილაბუსი

2009-2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის დასახელება	ადიდური ენა 1 (1/3)
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	ერთი სემესტრი
ECTS – სასწავლო კურსის კრედიტები	5 კრედიტი: 30 სთ. – ლექცია, 30 სთ. – სემინარი, საკონტაქტო 60 სთ. დამოუკიდებელი მუშაო-

	ბისათვის 65სთ.
ლექტორი	ვაჟა შენგელია , ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, საქ. მეცნ. ეროვნ. აკადემიის წევრ-კორ. ტ. 36-24-09, მობ. 895 333730.
სასწავლო კურსის მიზანი	ადილეური ენობრივ სისტემის (ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის) ძირითადი საკითხების საფუძვლიანი ცოდნა; ლექსიკის მნიშვნელოვანი მარაგის ათვისება; ენის შემდგომი გადრმავებული შესწავლისა თუ თავისუფალი დაუფლებისათვის მომზადება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	იმ საენათმეცნიერო დისციპლინების ცოდნა, რომელთა სალექციო კურსები უკვე იქნა მოსმენილი ბაკალავრიატში.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი.
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>ლექცია №1. 2სთ. ადილეური ენის ადგილი აფხაზურ-ადილურ ენათა ჯგუფში. ადილეური ენის დიალექტები და მათი გავრცელების არეალი</p> <p>ლიტ.: დ. აშხამაფი, ადილეური ენის დიალექტების მოკლე მიმოხილვა, მაიკოპი, 1939; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადილეური ენის გრამატიკა, კრასნოდარი-მაიკოპი, 1966; მ. კუმახოვი, ადილეური ენა – კრებ. „საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენები, IV. იბერიულ-კავკასიური ენები“, მოსკოვი, 1967.</p> <p>სემინარი №1 2სთ.</p> <p>ლექცია №2. 2სთ. ადილეური ენის შესწავლის ისტორია</p> <p>ლიტ.: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი, 1965; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადილეური ენის გრამატიკა; ზ. კუმახოვა, ადილურ სალიტერატურო ენათა განვითარება, მოსკოვი, 1972.</p> <p>სემინარი №2 2სთ.</p> <p>ლექცია №3. 2სთ. ადილეური ენის ფონოლოგიური სისტემის ზოგადი დახასიათება; სპეციფიკურ ფონემათა ჯგუფები</p> <p>ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადილეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი ადილეური ენა; მისივე, ადილურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული ფონეტიკა, მოსკოვი, 1981; ვ. შენგელია, ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხი, თბილისი, 2006.</p> <p>სემინარი №3 2სთ.</p> <p>ლექცია №4. 2სთ. თანხმოვანთა სისტემა. ხშულები</p> <p>ლიტ.: გ. როგავა, ხშულთა ოთხეულეობრივი სისტემა ადილურ ენებში. – სმამ, ტ. IV, №3, თბილისი, 1943; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადილეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადილეური ენა; მისივე, ადილურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული ფონეტიკა.</p> <p>სემინარი №4 2სთ.</p> <p>ლექცია №5. თანხმოვანთა სისტემა. სპირანტები. სონორები</p>

ლიტ: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ხერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული ფონეტიკა.

სემინარი №5 2სთ.

ლექცია №6. ადიღური ენის ბგერითი კომპლექსები

ლიტ: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; ვ. შენგელია, თანხმოვანთა თავკიდური ჯგუფები ადიღურ ენაში. – კრებ. „არნოლდ ჩიქობავას“, თბილისი, 1979.

სემინარი №6 2სთ.

კოლოკვიუმი №1

ლექცია №7. ბგერითი პროცესები ადიღურ ენაში

ლიტ: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ხერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული ფონეტიკა; ქ. ლომთათიძე, სპირანტთა სამეულის ერთი რიგის გენეზისისათვის ადიღურ ენებში. – ენათმეცნიერების ინსტიტუტის შრომები, ტ. IV, მოსკოვი, 1953.

სემინარი №7 2სთ.

ლექცია №8. არსებითი სახელის ლექსიკურ-სემანტიკური ჯგუფები

ლიტ: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღურ ენათა მორფოლოგია; მისივე, ადიღური ენა.

სემინარი №8 2სთ.

ლექცია №9. კუთვნილებითი კატეგორია და მისი ორი სახეობა

ლიტ: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილების კატეგორია ადიღურ ენაში, თბილისი, 1980; მ. კუმახოვი, ადიღურ ენათა სიტყვაცვალება, მოსკოვი, 1971; მისივე, ადიღური ენა.

სემინარი №9 2სთ.

ლექცია №10. განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობა. მრავლობითი რიცხვის წარმოება

ლიტ: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვაცვალება.

სემინარი №10 2სთ.

ლექცია №11. ბრუნვათა სისტემა და ბრუნების პროცესი

ლიტ: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; გ. როგავა, ქვემო-ადიღურის ბრუნვათა სა-

	<p>კითხისათვის. – ენიმკი-ს მოამბე, ტ. IV (2), თბილისი, 1938; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვათმცოდნეობა. სემინარი №11 2სთ.</p> <p>ლექცია №12. ზედსართავი სახელის ჯგუფები და ბრუნების საკითხი ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე ადიღურ ენათა სიტყვათმცოდნეობა. სემინარი №12 2სთ. კოლოკვიუმი №2</p> <p>ლექცია №13. რიცხვითი სახელის ჯგუფები. I. რაოდენობითი რიცხვითი სახელი (წარმოება და თვლის სისტემა) ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა; ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღურ ენათა მორფოლოგია; მისივე, ადიღური ენა. სემინარი №13 2სთ.</p> <p>ლექცია №14. რიცხვითი სახელის ჯგუფები. II. რიგობითი, წილობითი და ჯერობითი... რიცხვითი სახელები ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღურ ენათა მორფოლოგია; მისივე, ადიღური ენა. სემინარი №14 2სთ.</p> <p>ლექცია №15. რიცხვითი სახელის ბრუნება ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვათმცოდნეობა. სემინარი №15 2სთ.</p>
შეფასება	<p>საერთო შეფასება მოხდება დასწრების, სემინარებისა და კოლოკვიუმში მონაწილეობის, გამოცდის შედეგების გათვალისწინებით: დასწრება – 10%, სემინარი – 20%, ყოველი კოლოკვიუმი – 15%, გამოცდა – 40%</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი, 1965; მისივე, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, კრასნოდარი-მაიკოპი, 1966 (რუს. ენაზე); გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილების სახელები ადიღურ ენაში, თბილისი, 1980; მისივე, პოლიპერსონალიზმი ქვემო-ადიღური ენის ზმნებში. –</p>

	ენიკი-ს მოამბე, ტ. X, თბილისი, 1941; მისივე, დინამიკური და სტატიკური ზმნები ადიღურ ენებში. – იკე, ტ. VIII, თბილისი, 1956; მ. კუმასოვი, ადიღური ენა. – საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენები. IV. იბერიულ-კავკასიური ენები, მოსკოვი, 1967 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია, მოსკოვი-ნაღიკი, 1964 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა ისტორიულ-შედარებითი ფონეტიკა, მოსკოვი 1981 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვაწარმოება, მოსკოვი, 1971 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, მოსკოვი, 1989 (რუს. ენაზე); ზ. კერაშევა, ფინიტურ და ინფინიტურ კონსტრუქციათა შემცველი წინადადებები ადიღურ ენებში, თბილისი, 1984 (რუს. ენაზე).
დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა	ზ. კერაშევა, ადიღური ენის მოკლე გრამატიკული მიმოხილვა. – რუსულ-ადიღური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1959 (რუს. ენაზე); ნ. გიშევი, ლაბილური კონსტრუქციის ზმნები ადიღურ ენაში, მაიკოპი, 1968 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა ერგატიული წყობის საკითხები, მაიკოპი, 1985 (რუს. ენაზე); ბ. ბერსიროვი, რთული ზმნური ფუძეები ადიღურ ენაში. – ადიღური ფილოლოგია, კრასნოდარი, 1967 (რუს. ენაზე); ა. აბრეგოვი, განსაზღვრებითი სახელური კომპოზიტები ადიღურ ენაში. – ადიღეს სამეცნ.-კვლ. ინსტ. შრომები, ტ. 11, მაიკოპი, 1971 (რუს. ენაზე); ვ. შენგელია, ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხი, თბილისი, 2006.
სწავლის შედეგი	კურსის მოსმენისა და სათანადო მუშაობის შემდეგ მსმენელს უნდა გააჩნდეს საკმარის ცოდნა ადიღური ენის ფონეტიკური სისტემისა და გრამატიკული წყობის შესახებ, უნდა ჰქონდეს მნიშვნელოვანი ლექსიკური მარაგი; თუ სათანადო ინტერესი ექნება, მიღებული ცოდნის საფუძველზე უნდა შეძლოს ადიღური ენის გაღრმავებული შესწავლა, სამეცნიერო კვლევა (დოქტორანტურაში ან დამოუკიდებლად).

სილაბუსი

2009-2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის დასახელება	ადიღური ენა 2 (2/3)
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	ერთი სემესტრი
ECTS – სასწავლო კურსის კრედიტები	5 კრედიტი: 30 სთ. – ლექცია, 30 სთ. – სემინარი, საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის 65 სთ.
ლექტორი	ვაჟა შენგელია, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი

	ტორი, პროფესორი, საქ. მეცნ. ეროვნ. აკადემიის წევრ-კორ. ტ. 36-24-09, მობ. 895 333730.
სასწავლო კურსის მიზანი	ადიღური ენობრივ სისტემის (ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის) ძირითადი საკითხების საფუძვლიანი ცოდნა; ლექსიკის მნიშვნელოვანი მარაგის ათვისება; ენის შემდგომი გაღრმავებული შესწავლისა თუ თავისუფალი დაუფლებისათვის მომზადება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	იმ საენათმეცნიერო დისციპლინების ცოდნა, რომელთა სალექციო კურსები უკვე იქნა მოსმენილი ბაკალავრიატში.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>ლექცია №1. 2სთ. ნაცვალსახელის ჯგუფები ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა; მისივე, ადიღურ ენათა ნაცვალსახელი შედარებითი თვალსაზრისით. – ყაბარდო-ბალყარეთის სამეცნ.-კვლ. ინსტიტუტის შრომები, ტ. 11, 1958. სემინარი №1 2სთ.</p> <p>ლექცია №2. 2სთ. პირისა და ჩვენებითი ნაცვალსახელების ბრუნება ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა ნაცვალსახელები შედარებითი თვალსაზრისით; ვ. შენგელია, პირისა და ჩვენებითი ნაცვალსახელები აფხაზურ-ადიღურ ენებში. – საქ. მეცნ. აკად. მაცნე, №3, თბილისი, 1967. სემინარი №2. 2სთ.</p> <p>ლექცია №3. 2სთ.კუთვნილებით, უკუქცევით და კითხვით ნაცვალსახელთა ბრუნება ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა ნაცვალსახელები შედარებითი თვალსაზრისით. სემინარი №3. 2სთ.</p> <p>ლექცია №4. 2სთ. თანდებული ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია. სემინარი №4. 2სთ.</p> <p>ლექცია №5. 2სთ. სახელური სიტყვაწარმოება ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია; ა. აბრეგოვი, გამოკვლევები ადიღური ენის ლექსიკასა და სიტყვაწარმოებაში, მაიკოპი, 2000. სემინარი №5. 2სთ.</p> <p>ლექცია №6. 2სთ. ზმნა. ზოგადი დახასიათება ლიტ.: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეც-</p>

ნიერების შესავალი; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა.

სემინარი №6. 2სთ.

კოლოკვიუმი №1

ლექცია №7. 2სთ. ზმნა. პირისა და რიცხვის კატეგორია

ლიტ.: გ. როგავა, პოლიპერსონალიზმი ქვემო-ადიღური ენის ზმნებში. – ენიმკი-ს მოამბე, ტ. XII, თბილისი, 1942; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვაცვალება.

სემინარი №7. 2სთ.

ლექცია №8. 2სთ. მონოპერსონალური და პოლიპერსონალური ზმნები

ლიტ.: გ. როგავა, პოლიპერსონალიზმი ქვემო-ადიღური ენის ზმნებში; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვაცვალება.

სემინარი №8 2სთ.

ლექცია №9. 2სთ. ნომინატივისა და ერგატივის რიგის აფიქსები

ლიტ.: გ. როგავა, პოლიპერსონალიზმი ქვემო-ადიღური ენის ზმნებში; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღურ ენათა სიტყვაცვალება.

სემინარი №9 2სთ.

ლექცია №10. 2სთ. ზმნა. გარდამავლობა-გარდაუვალობა

ლიტ.: გ. როგავა, პოლიპერსონალიზმი ქვემო-ადიღური ენის ზმნებში; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა; ნ. გიშევი, ლაბილური კონსტრუქციის ზმნები ადიღურ ენაში, მაიკოპი, 1968.

სემინარი №10 2სთ.

ლექცია №11. 2სთ. ზმნა. დინამიკურობა-სტატიკურობა

ლიტ.: გ. როგავა, დინამიკური და სტატიკური ზმნები ადიღურ ენებში; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა.

სემინარი №11 2სთ.

ლექცია №12. 2სთ. პრევერბი. მიმართულებებისა და

	<p>ადგილის აღნიშვნა ლიტ.: ზ. კერაშევა, პრევერბთა პრობლემა ადიღურ ენებში. – ადიღეს პედაგოგიური ინსტიტუტის შრომები, ტ. I, მაიკოპი, 1957; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია. სემინარი №12 2სთ.</p> <p>ლექცია №13. 2სთ. მარტივი და რთული პრევერბები ლიტ.: ზ. კერაშევა, პრევერბთა პრობლემა ადიღურ ენებში; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია. სემინარი №13 2სთ. კოლოკვიუმი №2</p> <p>ლექცია №14. 2სთ. ძირითად დრო-კილოთა სისტემა ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვაცვალება. სემინარი №1 2სთ.</p> <p>ლექცია №15. 2სთ. ბრძანებითი და უარყოფითი ფორმები ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა. სემინარი №15 2სთ.</p>
შეფასება	<p>საერთო შეფასება მოხდება დასწრების, სემინარებისა და კოლოკვიუმში მონაწილეობის, გამოცდის შედეგების გათვალისწინებით: დასწრება – 10%, სემინარი – 20%, ყოველი კოლოკვიუმი – 15%, გამოცდა – 40%</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი, 1965; მისივე, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, კრასნოდარი-მაიკოპი, 1966 (რუს. ენაზე); გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილებების სახელები ადიღურ ენაში, თბილისი, 1980; მისივე, პოლიპერსონალიზმი ქვემო-ადიღური ენის ზმნებში. – ენიმკი-ს მოამბე, ტ. X, თბილისი, 1941; მისივე, დინამიკური და სტატიკური ზმნები ადიღურ ენებში. – იკე, ტ. VIII, თბილისი, 1956; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა. – საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენები. IV. იბერიულ-კავკასიური ენები, მოსკოვი, 1967 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია, მოსკოვი-ნა-ლჩიკი, 1964 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა ისტორიულ-შედარებითი ფონეტიკა, მოსკოვი 1981 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა</p>

	სიტყვაცვალება, მოსკოვი, 1971 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შადარებით-ისტორიული გრამატიკა, მოსკოვი, 1989 (რუს. ენაზე); ზ. კერაშევა, ფინიტურ და ინფინიტურ კონსტრუქციათა შემცველი წინადადებები ადიღურ ენებში, თბილისი, 1984 (რუს. ენაზე).
დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა	ზ. კერაშევა, ადიღური ენის მოკლე გრამატიკული მიმოხილვა. – რუსულ-ადიღური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1959 (რუს. ენაზე); ნ. გიშევი, ლაბილური კონსტრუქციის ზმნები ადიღურ ენაში, მაიკოპი, 1968 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა ერგატიული წყობის საკითხები, მაიკოპი, 1985 (რუს. ენაზე); ბ. ბერსიროვი, რთული ზმნური ფუძეები ადიღურ ენაში. – ადიღური ფილოლოგია, კრასნოდარი, 1967 (რუს. ენაზე); ა. აბრეგოვი, განსაზღვრებითი სახელური კომპოზიტები ადიღურ ენაში. – ადიღეს სამეცნ.-კვლ. ინსტ. შრომები, ტ. 11, მაიკოპი, 1971 (რუს. ენაზე); ვ. შენგელია, ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხი, თბილისი, 2006.
სწავლის შედეგი	კურსის მოსმენისა და სათანადო მუშაობის შემდეგ მსმენელს უნდა გააჩნდეს საკმარის ცოდნა ადიღური ენის ფონეტიკური სისტემისა და გრამატიკული წყობის შესახებ, უნდა ჰქონდეს მნიშვნელოვანი ლექსიკური მარაგი; თუ სათანადო ინტერესი ექნება, მიღებული ცოდნის საფუძველზე უნდა შეძლოს ადიღური ენის გაღრმავებული შესწავლა, სამეცნიერო კვლევა (დოქტორანტურაში ან დამოუკიდებლად).

სილაბუსი

2009-2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის დასახელება	ადიღური ენა 3 (3/3)
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	ერთი სემესტრი
ECTS – სასწავლო კურსის კრედიტები	5 კრედიტი: 125 სთ. 30 სთ. – ლექცია, 30 სთ. – სემინარი, საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის 65სთ.
ლექტორი	ვაჟა შენგელია, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, საქ. მეცნ. ეროვნ. აკადემიის წევრ-კორ. ტ. 36-24-09, მობ. 895 333730.
სასწავლო კურსის მიზანი	ადიღური ენობრივ სისტემის (ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის) ძირითადი საკითხების საფუძვლიანი ცოდნა; ლექსიკის მნიშვნელოვანი მარაგის ათვისება; ენის შემდგომი გაღრმავებული შესწავლისა თუ თავისუფალი დაუფლებისათვის მომზადება.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	იმ საენათმეცნიერო დისციპლინების ცოდნა, რომელთა სალექციო კურსები უკვე იქნა მოსმენილი ბაკალავრიატში.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკიუმი.
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>ლექცია №1. 2სთ. კითხვითი ფორმები ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვაცვალება; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა. სემინარი №1 2სთ.</p> <p>ლექცია №2. 2სთ. კაუზატივის კატეგორია ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა. სემინარი №2. 2სთ.</p> <p>ლექცია №3. 2სთ. ქცევის (ვერსიის) კატეგორიის ზოგადი დახასიათება. სასუბიექტო ქცევა ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა. სემინარი №3 2სთ.</p> <p>ლექცია №4. 2სთ. საობიექტო ქცევა და მისი ორი სახეობა ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა. სემინარი №4 2სთ.</p> <p>ლექცია №5. 2სთ. თანაობის კატეგორია ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა. სემინარი №5 2სთ.</p> <p>ლექცია №6. 2სთ. საურთიერთო და საზიარო კატეგორიები ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა. სემინარი №6 2სთ. კოლოკიუმი №1</p> <p>ლექცია №7. 2სთ. პოტენციალისი (პრეფიქსული და სუფიქსური) და უნებურობის კატეგორია ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა; ა. შარდანოვი, პოტენციალისის (შესაძლებლო-</p>

ბის) კატეგორია ადიღურ ენებში (საკანდ. დისერტ. ავტორეფ.), თბილისი, 1955.
სემინარი №7 2სთ.

ლექცია №8. 2სთ. მასდარის წარმოება და ფუნქციები

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია.
სემინარი №8 2სთ.

ლექცია №9. 2სთ. მიმღეობის წარმოება და ფუნქციები

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია.
სემინარი №9 2სთ.

ლექცია №10. 2სთ. აბსოლუტივის წარმოება და ფუნქციები

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი; ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა.
სემინარი №10 2სთ.

ლექცია №11. 2სთ. ზმნისართის ჯგუფები

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა.
სემინარი №11. 2სთ.

ლექცია №12. 2სთ. ატრიბუტული სინტაგმა და მასთან დაკავშირებული საკითხები

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა.
სემინარი №12 2სთ.

ლექცია №13. 2სთ. მარტივი წინადადება. მისი სახეები

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა.
სემინარი №13 2სთ.
კოლოკიუმი №2

ლექცია №14. 2სთ. სინტაქსური კონსტრუქციები

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა; ნ. გიშევი, ლაბილური კონსტრუქციის ზმნები ადიღურ ენაში; მისივე, ადიღურ ენათა ერგატიული

	<p>წყობის საკითხები, მაიკოპი, 1985. სემინარი №14 2სთ.</p> <p>ლექცია №15. 2სთ. შერწყმული და რთული წინადადებების პრობლემა</p> <p>ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა; ზ. კერაშევა, ფინიტურ და ინფინიტურ კონსტრუქციათა შემცველი წინადადებები ადიღურ ენებში, თბილისი, 1984. სემინარი №15 2სთ.</p>
შეფასება	<p>საერთო შეფასება მოხდება დასწრების, სემინარებისა და კოლოკვიუმში მონაწილეობის, გამოცდის შედეგების გათვალისწინებით:</p> <p>დასწრება – 10%, სემინარი – 20%, ყოველი კოლოკვიუმი – 15%, გამოცდა – 40%</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი, 1965; მისივე, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის გრამატიკა, კრასნოდარი-მაიკოპი, 1966 (რუს. ენაზე); გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილებების სახელები ადიღეურ ენაში, თბილისი, 1980; მისივე, პოლიპერსონალიზმი ქვემო-ადიღეური ენის ზმნებში. – ენიმკი-ს მოამბე, ტ. X, თბილისი, 1941; მისივე, დინამიკური და სტატიკური ზმნები ადიღეურ ენებში. – იკე, ტ. VIII, თბილისი, 1956; მ. კუმახოვი, ადიღეური ენა. – საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენები. IV. იბერიულ-კავკასიური ენები, მოსკოვი, 1967 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია, მოსკოვი-ნაღიკი, 1964 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა ისტორიულ-შედარებითი ფონეტიკა, მოსკოვი 1981 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა სიტყვაგვალემა, მოსკოვი, 1971 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, მოსკოვი, 1989 (რუს. ენაზე); ზ. კერაშევა, ფინიტურ და ინფინიტურ კონსტრუქციათა შემცველი წინადადებები ადიღურ ენებში, თბილისი, 1984 (რუს. ენაზე).</p>
დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა	<p>ზ. კერაშევა, ადიღეური ენის მოკლე გრამატიკული მიმოხილვა. – რუსულ-ადიღეური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1959 (რუს. ენაზე); ნ. გიშევი, ლაბილური კონსტრუქციის ზმნები ადიღეურ ენაში, მაიკოპი, 1968 (რუს. ენაზე); მისივე, ადიღურ ენათა ერგატიული წყობის საკითხები, მაიკოპი, 1985 (რუს. ენაზე); ბ. ბერსიროვი, რთული ზმნური ფუძეები ადიღეურ ენაში. – ადიღეური ფილოლოგია, კრასნოდარი, 1967 (რუს. ენაზე); ა. აბრეგოვი, განსაზღვრებითი სახელური კომპოზიტები ადიღეურ ენაში. – ადიღეს სამეცნ.-კვლ. ინსტ. შრომები, ტ. 11, მაიკოპი, 1971 (რუს. ენაზე); ვ. შენგელია, ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხი, თბილისი, 2006.</p>

სწავლის შედეგი	კურსის მოსმენისა და სათანადო მუშაობის შემდეგ მსმენელს უნდა გააჩნდეს საკმარის ცოდნა ადიდური ენის ფონეტიკური სისტემისა და გრამატიკული წყობის შესახებ, უნდა ჰქონდეს მნიშვნელოვანი ლექსიკური მარაგი; თუ სათანადო ინტერესი ექნება, მიღებული ცოდნის საფუძველზე უნდა შეძლოს ადიდური ენის გაღრმავებული შესწავლა, სამეცნიერო კვლევა (დოქტორანტურაში ან დამოუკიდებლად).
----------------	---

სილაბუსი

2009-2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის დასახელება	აფხაზურ-ადიღურ ენათა შედარებითი გრამატიკა
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიურ ენათა მიმართულების მაგისტრანტებისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	ერთი სემესტრი
ECTS – სასწავლო კურსის კრედიტები	5 კრედიტი: 30 სთ. – ლექცია, 30 სთ. – სემინარი; 65 სთ. – დამოუკიდებელი მუშაობა
ლექტორი	ვაჟა შენგელია , ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქ. მეცნ. ეროვნ. აკადემიის წევრ-კორ.; ტ. 36-24-09; მობ. 895 333 730.
სასწავლო კურსის მიზანი	აფხაზურ-ადიღურ ენობრივ სისტემებში საერთოსა და განსხვავებულის, ამოსავალი ვითარებისა და განვითარების მიმართულების წარმოჩენა, ენათა შედარებითი კვლევის უნარის გამომუშავება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	კავკასიურ ენათა მიმართულების ბაკალავრიატში მიღებული განათლება (იგულისხმება როგორც ზოგადენათმეცნიერული საგნების, ისე – აფხაზურ-ადიღურ ენათა კონკრეტული კურსების მოსმენისას მიღებული ცოდნა).
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>№1. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის აფხაზურ-ადიღური ჯგუფის შედგენილობა: ქვეჯგუფები; სამწერლობო და უმწერლობო ენები, დიალექტები; ენათა და დიალექტთა გავრცელების არეალი და მოლაპარაკეთა რაოდენობა კავკასიასა და მის ფარგლებს გარეთ</p> <p>ლიტ.: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, გვ. 5-8; გ. როგავა, აფხაზურ-ადიღური ენები. გვ. 95-100; ლინგვისტური ენციკლოპედიური ლექსიკონი, გვ. 10; ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, ტ. I.</p> <p>№2. აფხაზურ-ადიღურ ენათა ფონოლოგიური სისტემის ზოგადი დახასიათება; ვოკალიზმის აღწერითი და ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი</p> <p>ლიტ.: გ. როგავა, აფხაზურ-ადიღური ენები, გვ. 95-97; ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, გვ. 24-64; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული ფონეტიკა, გვ. 39-107; ვ. შენგელია, ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხი, გვ.</p>

№3. აფხაზურ-ადიღურ ენათა კონსონანტიზმის აღწერითი ანალიზი

ლიტ.: გ. როგავა, აფხაზურ-ადიღური ენები, გვ. 95-96; ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, გვ. 139-219; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული ფონეტიკა, გვ. 107-157.

№4. აფხაზურ-ადიღურ ენათა კონსონანტიზმის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი

ლიტ.: გ. როგავა, აფხაზურ-ადიღური ენები, გვ. 95-96; ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, გვ. 139-219; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული ფონეტიკა, გვ. 157-228; ვ. შენგელია, ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხები, გვ. 66-84.

№5. ბგერათშესატყვისობანი აფხაზურ-ადიღურ ენებში

ლიტ.: ნ. ტრუბეცკოი, ლატერალური თანხმოვნები ჩრდილოკავკასიურ ენებში, გვ. 233-246; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული ფონეტიკა, გვ. 121-228; ვ. შენგელია, ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხები, გვ. 66-84.

№6. სახელთა ბრუნების საკითხი აფხაზურ-ადიღურ ენებში: არსებული ვითარების ანალიზი და ამოსავალი ვითარების ვარაუდი

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, გვ. 61-68; ქ. ლომთათიძე, ბრუნების საკითხი აფხაზურში, გვ. 183-195; გ. როგავა, ქვემო-ადიღურის ბრუნვათა საკითხისათვის, გვ. 101-114; მ. კუმახოვი, ადიღურ ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, გვ. 14-82.

№7. კუთვნილების კატეგორია აფხაზურ-ადიღურ ენებში

ლიტ.: გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილების კატეგორია ადიღურ ენებში, გვ. 3-6, 71-104; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, გვ. 10-14.

№8. რიცხვითი სახელის სისტემა – ჯგუფები და წარმოების თავისებურებანი

ლიტ.: ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, გვ. 376-424; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, გვ. 107-121; რ. ჯანაშია, რიცხვითი სახელები აფხაზურ-ადიღურ ენებში, გვ. 144-163.

№9. ზმნა. კლასის, პირისა და რიცხვის კატეგორიები

ლიტ.: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, გვ. 165-184; გ. როგავა, პოლიპერსონალიზმი ქვემო-ადიღური ენის ზმნებში, – ენიმკი-ს მოამბე, ტ. XII, თბილისი, 1942, გვ. 85-133; მისივე, სახელის ფუძის სტრუქტურისა და გრამატიკული კლასის კატე-

გორის შესახებ ადიღურ (ჩერქეზულ) ენებში; ქ. ლომთათიძე, გრამატიკული კლასის გამოსატვის თავისებურებანი აფხაზურსა და აბაზურში. – იკეწ, ტ. X, თბილისი, 1983, გვ. 96-105; ნ. ანდღულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღვლილების ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, გვ. 131-162.

№10. დინამიკურობა-სტატიკურობა, გარდამავლობა-გარდაუვალობა

ლიტ.: გ. როგავა, დინამიკური და სტატიკური ზმნები. – იკე, ტ. VIII, თბილისი, 1956, გვ. 459-469; ქ. ლომთათიძე, სტატიკური და დინამიკური ზმნები აფხაზურში – იკე, ტ. VI, თბილისი, 1954, გვ. 257-271; მისივე, გარდამავლობის კატეგორია აფხაზურ ენაში. – ენიკი-ს მოამბე, ტ. XII, თბილისი, 1942, გვ. 1-29; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, გვ. 97-101.

№11. კაუზატივის, ქცევის, პოტენციალისისა და უნებურობის კატეგორიები

ლიტ.: ქ. ლომთათიძე, კაუზატივის კატეგორია აფხაზურში. – სმამ, ტ. 6, თბილისი, 1945, გვ. 89-96; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, გვ. 258-261; ქ. ლომთათიძე, ქცევის კატეგორია ქართველურ და აფხაზურ-ადიღურ ენებში. – იკეწ, ტ. III, თბილისი, 1976, გვ. 87-100; მისივე, პოტენციალისის კატეგორია აფხაზურ-ადიღურ ენებში, – იქვე, გვ. 101-114;

№12. თანობის, საზიარო და საურთიერთო კატეგორიები

ლიტ.: გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, გვ. 260-277; ქ. ლომთათიძე, ინგლუზივისა და ექსკლუზივის საკითხისათვის საკითხისათვის აფხაზურსა და აბაზურ ენებში. – იკეწ, ტ. XIV, თბილისი, 1987, გვ. 113-117; მისივე, საურთიერთო (საურთიერთო-სათანაო, საურთიერთო-საორმხრივო) კატეგორია აფხაზურ-ადიღურ ენებში, – იკე, ტ. XII, თბილისი, 1960, გვ. 275-288; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, გვ. 237-239.

№13. ატრიბუტული სინტაგმის თავისებურებანი: სინტაგმის წევრთა რიგი, ბრუნვასა და რიცხვში შეთანხმების საკითხები

ლიტ.: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, გვ. 185-192; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, გვ. 71-91; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, გვ. 301-328;

№14. მარტივი წინადადება. რთული წინადადების საკითხი

ლიტ.: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, გვ. 192-197; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, გვ. 343-369; ზ. კერაშევა, ფინიტურ და ინფინიტურ ზმნათა შემცველი კონსტრუქციები ადიღურ ენებში, თბილისი, 1984; ი. გეწაძე, აფხაზური ენის სინტაქსის ნარკვევები, ლენინგრადი, 1979 (რუს.

	ენაზე). №15. სინტაქსური კონსტრუქციები ლიტ.: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, გვ. 197-201, 243-251; გ. როგავა, ზ. კერაშევა, ადიღური ენის გრამატიკა, გვ. 369-371; ი. გეწაძე, აფხაზური ენის სინტაქსის ნარკვევები, ლენინგრადი, 1979 (რუს. ენაზე).
შეფასება	შეფასების ფორმები: სემინარი, კოლოკიუმი, გამოცდა დასწრება – 10%, სემინარი – 20%, კოლოკიუმი (ორი) – თითოეული 15%, გამოცდა – 40%
სავალდებულო ლიტერატურა	ი. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფილისი, 1937; არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979; გ. როგავა, სახელის ფუძის სტრუქტურისა და გრამატიკული კლასის საკითხისათვის ადიღურ (ჩერქეზულ) ენებში, თბილისი, 1956; მისივე, აფხაზურ-ადიღური ენები. – იბერიულ-კავკასიური ენები, მოსკოვი, 1967; გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილების სახელები ადიღურ ენაში, თბილისი, 1980; ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი. I, თბილისი, 1976; მ. კუმახოვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა ისტორიულ-შედარებითი ფონეტიკა, მოსკოვი, 1981; მისივე, ადიღურ ენათა მორფოლოგია, მოსკოვი-ნაღჩიკი, 1964; მისივე, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, მოსკოვი, 1989.
დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა	ქ. ლომთათიძე, აფხაზური ენის ტაპანთური დიალექტი, თბილისი, 1944; მისივე, აშხარული დიალექტი და მისი ადგილი სხვა აფხაზურ-აბაზურ დიალექტთა შორის; თბილისი, 1954; ქ. ლომთათიძის, მ. კუმახოვის, ა. შაგიროვის წერილები აფხაზურ-ადიღურ ენათა შესახებ კრებულში „იბერიულ-კავკასიური ენები“ (მოსკოვი, 1967); რ. ჯანაშია, რიცხვითი სახელები აფხაზურ-ადიღურ ენებში, – იკეწ, ტ. III, თბილისი, 1976; ვ. შენგელაია, ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხი, თბილისი, 2006.
სწავლის შედეგი	კურსის სათანადოდ ათვისების შემთხვევაში მაგისტრანტს შეეძლება საკმაო სიზუსტითა და სიღრმით წარმოადგინოს აფხაზურ-ადიღურ ენათა შედარებითი შესწავლის შედეგები და ამოცანები, დამოუკიდებლად იკვლიოს ამ ენათა სისტემისა და ისტორიის საკითხები.

**სილაბუსი
2010-2011**

სასწავლო კურსის დასახელება	აფხაზური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი
-----------------------------------	---

სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მიმართულების მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი, (125სთ.) 2 ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა, ლექცია – 30სთ. სემინარი – 30სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30სთ. სულ საკონტაქტო – 90სთ. დამოუკიდებელი მუშაობა – 35სთ.
ლექტორი	ნანა მაჭავარიანი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, არნ. ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი, თსუ ასოცირებული პროფესორი. ტელ: 36-27-24 (ბინა), 899-20-88-24 (მობ.) www.nanamach@rambler.ru
სასწავლო კურსის მიზანი	შეასწავლოს კავკასიურ ენათა სპეციალობის მე-2 მოდულის მაგისტრანტებს აფხაზური ენის ფონოლოგია, მორფოლოგია და სინტაქსი ტექსტის ლინგვისტური ანალიზის ფონზე, რაც დაეხმარება მაგისტრანტებს ახლომონათესავე ნახური და დაღესტნური ენების ფონოლოგიის, მორფოლოგიისა და სინტაქსის გაღრმავებულად შესწავლაში.

<p>სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები</p>	<p>მაგისტრანტმა უნდა იცოდეს საბაკალავრო პროგრამით გათვალისწინებული ძირითად ლინგვისტურ ტერმინთა მნიშვნელობა და შეეძლოს მათი სწორად გამოყენება. შესწავლილი უნდა ჰქონდეს „ენათმეცნიერების შესავალი“, „შესავალი კავკასიოლოგიაში“, აფხაზური 1, აფხაზური 2, აფხაზური 3, აფხაზური 4, აფხაზური 5, (ბაკალავრიატისათვის)</p>
<p>სასწავლო კურსის ფორმატი</p>	<p>ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.</p>
<p>სასწავლო კურსის შინაარსი</p>	<p>ლექცია №1 ტექსტი 1, ლინგვისტური ანალიზი, სინტაქსური ურთიერთობის სახეები ლიტ.: 1, 1186-121; 6,31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული №1 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №2 ტექსტი 2, ლინგვისტური ანალიზი, სიტყვათა რიგი წინადადებაში ლიტ.: 1,121-123; 6,31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 ტექსტი 3, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 1, 79-85; 6,22-26. (იხ. გვ. 4) სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული №3 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №4 ტექსტი 4, ლინგვისტური ანალიზი ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი.6, 31-41. (იხ. გვ.</p>

	<p>4)</p> <p>სემინარი №4 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5</p> <p>ტექსტი 5, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 42-46. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №5 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6</p> <p>ტექსტი 6, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი.6, 48-51. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №6 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №6 (2სთ.)</p>
	<p>№7 კოლოკვიუმი №1</p>
	<p>ლექცია №7</p> <p>ტექსტი 7, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 52-56. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №8 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №8</p> <p>ტექსტი 8, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 63-65. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №8 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9</p> <p>ტექსტი 9, ლინგვისტური ანალიზი,</p>

	<p>ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 65-66. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №9 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10</p> <p>ტექსტი 10, ლინგვისტური ანალიზი,</p> <p>ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 66-71. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №10 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცი ლექცია №11</p> <p>ტექსტი 11, ლინგვისტური ანალიზი,</p> <p>ლიტ.: ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 71-73. 1, 38; 6, 73- (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №11 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №11 (2სთ.)</p>
	<p>№12. კოლოკვიუმი №2</p>
	<p>ლექცია №13</p> <p>ტექსტი 12, ლინგვისტური ანალიზი, ლინგვისტური ანალიზი,</p> <p>ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 71-74. 1, 38; (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №14 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №14 (2სთ.)</p>

	<p>ლექცია №14 ტექსტი 13, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 71-73. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული №15 (2სთ.)</p> <p>ლექცია №15 ტექსტი 14, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 71-73. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული №15 (2სთ.)</p>
<p>შეფასება</p>	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (სემესტრში 2-ჯერ) აქტიურობა სემინარზე გამოცდა დასწრება – 0-5 ქ. (5%) კოლოკვიუმი – 0-40 ქ. (40%) აქტიურობა სემინარზე –0-15 ქ. (15%) გამოცდა 0-40 ქ. (40%) საბოლოო შეფასება – 0-100 ქ. (100%)</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. თ. გვანცელაძე, აფხაზური და ქართული ენების შემსწავლელთათვის, ტ. I. თბილისი, 2003. 2. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური ენის ტაპანთური დიალექტი (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1944. 3. ქ. ლომთათიძე, აშხარული დიალექტი და მისი ადგილი სხვა აფხაზურ-აბაზურ

	<p>დიალექტთა შორის (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1954.</p> <p>4. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი I, თბილისი, 1975.</p> <p>5. ქ. ლომთათიძე, ლოკალურ პრევერბთა ძირითადი სახეობანი და მათი გაფორმება აფხაზურსა და აბაზურში, თბილისი, 1981.</p> <p>6. Грамматика Абхазского языка, Фонетика и морфология. Сухуми, 1968.</p>
სწავლის შედეგი	<p>მაგისტრანტს ეცოდინება აფხაზური ენის ფონოლოგიის, მორფოლოგიისა და სინტაქსის ზოგადი საკითხები, შეეძლება ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი, რაც ხელს შეუწყობს მას ნახური და დაღესტნური ენების ძირითადი ფონოლოგიური, მორფოლოგიური და სინტაქსური სტრუქტურისა და თავისებურებების გაღრმავებულ შესწავლაში. დაეხმარება ლინგვისტური კვლევის უნარ-ჩვევების გამომუშავებაში.</p>

**სილაბუსი
2010-2011**

სასწავლო კურსის დასახელება	ადილეური (ჩერქეზული) ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მიმართულების მაგისტრატურისათვის

	(სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი, (125სთ.) 2 ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა, ლექცია – 30სთ. სემინარი – 30სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30სთ. სულ საკონტაქტო – 90სთ. დამოუკიდებელი მუშაობა – 35სთ.
ლექტორი	თამარ უჯუხუ, თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ენათა ცენტრის მასწავლებელი, ტელ: 72 81 62 (ბინა), 858 38 43 08 (მობ.) beroshvili@hotmail.com
სასწავლო კურსის მიზანი	შეასწავლოს კავკასიურ ენათა სპეციალობის მე-2 მოდულის მაგისტრანტებს ადილეური (ჩერქეზული) ენის ფონოლოგია, მორფოლოგია და სინტაქსი ტექსტის ლინგვისტური ანალიზის ფონზე, რაც დაეხმარება მაგისტრანტებს ახლომონათესავე ნახური და დაღესტნური ენების ფონოლოგიის, მორფოლოგიისა და სინტაქსის გაღრმავებულად შესწავლაში.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	მაგისტრანტმა უნდა იცოდეს საბაკალავრო პროგრამით გათვალისწინებული ძირითად ლინგვისტურ ტერმინთა მნიშვნელობა და შეეძლოს მათი სწორად გამოყენება. შესწავლილი უნდა ჰქონდეს „ენათმეცნიერების შესავალი“, „შესავალი კავკასიოლოგიაში“, ადილეური 1, ადილეური 2, ადილეური 3, ადილეური 4, ადილეური 5,

	(ბაკალავრიატისათვის)
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>ლექცია №1</p> <p>ტექსტი 1, ლინგვისტური ანალიზი, სინტაქსური ურთიერთობის სახეები ლიტ.: 1, 1186-121; 6,31-41. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №1 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №1 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №2</p> <p>ტექსტი 2, ლინგვისტური ანალიზი, სიტყვათა რიგი წინადადებაში ლიტ.: 1,121-123; 6,31-41. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №2 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3</p> <p>ტექსტი 3, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 1, 79-85; 6,22-26. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №3 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №3 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №4</p> <p>ტექსტი 4, ლინგვისტური ანალიზი ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი.6, 31-41. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №4 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №4 (2სთ.)</p>

	<p>ლექცია №5</p> <p>ტექსტი 5, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 42-46. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №5 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6</p> <p>ტექსტი 6, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი.6, 48-51. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №6 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №6 (2სთ.)</p>
	<p>№7 კოლოკვიუმი №1</p>
	<p>ლექცია №7</p> <p>ტექსტი 7, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 52-56. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №8 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №8</p> <p>ტექსტი 8, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 63-65. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №8 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9</p> <p>ტექსტი 9, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 65-66. (იხ. გვ. 4)</p> <p>სემინარი №9 (2სთ.)</p>

	<p>პრაქტიკული №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10 ტექსტი 10, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 66-71. (იხ. გვ. 4) სემინარი №10 (2სთ.) პრაქტიკული №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცი ლექცია №11 ტექსტი 11, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 71-73. 1, 38; 6, 73- (იხ. გვ. 4) სემინარი №11 (2სთ.) პრაქტიკული №11 (2სთ.)</p>
	<p>№12. კოლოკვიუმი №2</p>
	<p>ლექცია №13 ტექსტი 12, ლინგვისტური ანალიზი, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 71-74. 1, 38; (იხ. გვ. 4) სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული №14 (2სთ.)</p>

	<p>ლექცია №14 ტექსტი 13, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 71-73. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული №15 (2სთ.)</p> <p>ლექცია №15 ტექსტი 14, ლინგვისტური ანალიზი, ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი, 6, 71-73. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული №15 (2სთ.)</p>
<p>შეფასება</p>	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (სემესტრში 2-ჯერ) აქტიურობა სემინარზე გამოცდა დასწრება – 0-5 ქ. (5%) კოლოკვიუმი – 0-40 ქ. (40%) აქტიურობა სემინარზე – 0-15 ქ. (15%) გამოცდა 0-40 ქ. (40%) საბოლოო შეფასება – 0-100 ქ. (100%)</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Г. В. Рогава, З.И. Керашева. «Грамматика адыгейского языка», Краснодар, 1966. 2. ვ. შენგელია, «ქართულ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგიერთი საკითხი», თბილისი, 2006. 3. М. А. Кумахов, «Сравнительно-историческая фонетика адыгских (черкесских) языков», М., Наука, 1981.

	<p>4. М. А. Кумахов, «Сравнительно-историческая грамматика адыгских (черкесских) языков», М., Наука, 1989.</p> <p>5. Н. Т. Гъыщ, «Я 8-9-рэ классхэм апае лӕпӕлӕгъу», Майкоп, 1994.</p> <p>6. Б. Х. Балкаров, «Фонетика адыгских языков». Нальчик, 1970.</p>
სწავლის შედეგი	<p>მაგისტრანტს ეცოდინება ადიღური (ჩერქეზული) ენის ფონოლოგიის, მორფოლოგიისა და სინტაქსის ზოგადი საკითხები, შეეძლება ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი, რაც ხელს შეუწყობს მას ნახური და დაღესტნური ენების ძირითადი ფონოლოგიური, მორფოლოგიური და სინტაქსური სტრუქტურისა და თავისებურებების გაღრმავებულ შესწავლაში. დაეხმარება ლინგვისტური კვლევის უნარ-ჩვევების გამომუშავებაში.</p>

სილაბუსი

2010-2011

სასწავლო კურსის დასახელება	აფხაზურ-აბაზურ ენათა დიალექტოლოგია
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მიმართულების მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი, (125სთ.) 2 ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა,

	<p>ლექცია – 30სთ. სემინარი - 30სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30სთ. სულ საკონტაქტო – 90სთ. დამოუკიდებელი მუშაობა – 35სთ.</p>
ლექტორი	<p>ნანა მაჭავარიანი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა ლოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი. ტელ: 36-27-24 (ბინა), 899-20-88-24 (მობ.) nanamach@rambler.ru</p>
სასწავლო კურსის მიზანი	<p>შეასწავლოს კავკასიურ ენათა სპეციალობის მე-2 მოდულის მაგისტრანტებს აფხაზურ- აბაზური ენების დიალექტოლოგიის ძირითადი ფონოლოგიურ-ფონეტიკური, მორფოლოგიური, სინტაქსური, ლექსიკოლოგიური მოვლენები, რაც დაეხმარება სტუდენტებს ახლომონათესავე ნახური და დაღესტნური ენების დიალექტოლოგიის საკითხების გადრმავებულ შესწავლაში.</p>
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	<p>მაგისტრანტმა უნდა იცოდეს საბაკალავრო პროგრამით გათვალისწინებული ძირითად ლინგვისტურ ტერმინთა მნიშვნელობა და შეეძლოს მათი სწორად გამოყენება. შესწავლილი უნდა ჰქონდეს „ენათმეცნიერების შესავალი“, „შესავალი კავკასიოლოგიაში“, აფხაზური 1, აფხაზური 2, აფხაზური 3, აფხაზური 4, აფხაზური 5, (ბაკალავრიატისათვის), აფხაზური 1 (მაგისტრანტებისათვის), აფხაზური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი (მაგისტრანტებისათვის).</p>
სასწავლო კურსის ფორმატი	<p>ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.</p>
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>ლექცია №1 (2სთ.) ზოგადი ცნობები აფხაზური და აბაზური ენების შესწავლის შესახებ. აფხაზურისა და აბაზურის ურთიერთობა</p>

	<p>და დიალექტური შედგენილობა ლიტ.: 1, 18-19; 4, 3-33; 6,7-11. (იხ. გვ. 4) სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული №1 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №2 (2სთ.) აფხაზური და აბაზური სამწერლობო ენები ლიტ.: 1,20-21; 4,24-33; 6,11-22. (იხ. გვ. 4) სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 (2სთ.) ბზიფური დიალექტის ძირითადი ფონეტიკური თავისებურებანი ლიტ.: 1, 8-10. 6,22-26. (იხ. გვ. 4) სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული №3 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №4 (2სთ.) სისინ-შიშინა სპირანტები ლიტ.: 1,33-42; 4, 5-9; 6, 31-41. (იხ. გვ. 4) სემინარი №4 (2სთ.) პრაქტიკული №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5 (2სთ.) სისინ-შიშინა აფრიკატები ლიტ.: 1, 43-52; 4, 5-9; 4, 24-33. 6, 42-46. (იხ. გვ. 4) სემინარი №5 (2სთ.) პრაქტიკული №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6 (2სთ.) ლაბიალიზებული სისინ-შიშინა სპირანტები ზ° , ს° ლიტ.: 1, 52-70; 6, 48-51. 4, 33-45. (იხ. გვ. 4) სემინარი №6 (2სთ.)</p>

	<p>პრაქტიკული №6 (2სთ.)</p>
	<p>№7 კოლოკვიუმი № 1</p>
	<p>ლექცია №8 (2სთ.) ველარულ-ფარინგალური სპირანტები ხ, ხ⁰ ლიტ.: 1, 83-94; 6, 52-56. 4, 45-53 (იხ. გვ4). სემინარი №8 (2სთ.) პრაქტიკული №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9 (2სთ.) ფონეტიკური პროცესები, ასიმილაცია ლიტ.: 1, 94 – 101. 6, 63-65, 57-62. 4, 49-53. (იხ. გვ.4) სემინარი №9 (2სთ.) პრაქტიკული №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10 (2სთ.) თანხმოვანთა დისიმილაცია ლიტ.: 1, 101-112; 6, 65-66. 4, 60-65. (იხ. გვ. 4) სემინარი №10 (2სთ.) პრაქტიკული №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №11 (2სთ.) თანხმოვანთა დელაბიალიზაცია ლიტ.: 1, 112-120; 6, 66-71. 4, 65-73. (იხ. გვ. 4) სემინარი №11 (2სთ.) პრაქტიკული №11 (2სთ.)</p>

	<p>ლექცია №12 (2სთ.) ისტორიულად მომხდარი ფონეტიკური პროცესები და მათი შედეგები. რელუქცია. ლიტ: 1,120-133. 6, 71-73. 1, 38; 4, 73-99. (იხ. გვ 4) სემინარი №12 (2სთ.) პრაქტიკული №12 (2სთ.)</p>
	<p>№13 კოლოკვიუმი № 2</p>
	<p>ლექცია №14 (2სთ.) აფხაზურ და აბაზურ ძირთა სტრუქტურა, მარცვალი და მახვილი ლიტ.: 1, 120-133. 33, 34; 4, 99-112 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული №14 (2სთ.)</p>
<p>შეფასება</p>	<p>ლექცია №15 (2სთ.) თანამახვილი, სინტაგმური მახვილი, მახვილი კომპოზიტებში. ლიტ.: 1, 133-141. 34; 4, 112-132. 1, 38; 6, 73-74. (იხ. გვ. 4) სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული №14 (2სთ.)</p> <p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (სემესტრში 2-ჯერ) აქტიურობა სემინარზე გამოცდა დასწრება – 0-5 ქ. (5%)</p>

	<p>კოლოკვიუმი – 0-40 ქ. (40%) აქტიურობა სემინარზე –0-15 ქ. (15%) გამოცდა 0-40 ქ. (40%) საბოლოო შეფასება – 0-100 ქ. (100%)</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ხ. ს. ბლაჟბა, აფხაზური ენის ბზიფური დიალექტი, თბილისი, 1964. 2. თ. გვანცელაძე, აფხაზური და ქართული ენების შემსწავლელთათვის, ტ. I. თბილისი, 2003. 3. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური ენის ტაპანთური დიალექტი (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1944. 4. ქ. ლომთათიძე, აშხარული დიალექტი და მისი ადგილი სხვა აფხაზურ-აბაზურ დიალექტთა შორის (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1954. 5. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი I, თბილისი, 1975. 6. ქ. ლომთათიძე, ლოკალურ პრევერბთა ძირითადი სახეობანი და მათი გაფორმება აფხაზურსა და აბაზურში, თბილისი, 1981. 7. Грамматика Абхазского языка, Фонетика и морфология. Сухуми, 1968. 8. მ. ციკოლია, აფხაზური ენის აბჟური დიალექტი, თბილისი, 1966.
<p>სწავლის შედეგი</p>	<p>მაგისტრანტს ეცოდინება აფხაზურ-აბაზური ენების დიალექტოლოგიის კუთხით ფონოლოგიის, მორფოლოგიისა და ლექსიკოლოგიის, სინტაქსის ზოგადი საკითხები, შეეძლება აფხაზური და აბაზური ტექსტების ლინგვისტური ანალიზი, რაც ხელს შეუწყობს მას ნახური და დაღესტნური ენების ძირითადი ფონოლოგიური, მორფოლოგიური და სინტაქსური სტრუქტურისა და თავისებურებების გადრმავებულ შესწავლაში. დაეხმარება ლინგვისტური კვლევის უნარ-</p>

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	ადიღურ ენათა დიალექტოლოგია.
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის, კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	1 სემესტრი.
ჩთშ	5 კრედიტი, (125სთ) 2 ლექცია 2 სემინარი ლექცია 30სთ. სემინარი 30სთ. სულ საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65სთ.
ლექტორი:	ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ვაჟა შენგელია ტელ: 895 333730.
სასწავლო კურსის მიზანი:	კურსის მიზანია მაგისტრატურის სტუდენტებს გადასცეს სპეციალურ ლიტერატურაში ადიღურ-ყაბარდოული დიალექტოლოგიის საკითხებზე გამოთქმული მოსაზრებანი და დაეხმაროს მათ ამ ენათა რთული ფონოლოგიური სისტემის მორფოლოგიური და სინტაქსური სტრუქტურისა და ლექსიკის ტავისებურებათა გარკვევაში, სინქრონიულ აღწერითი და ისტორიულ-შედარებითი მეთოდების გამოყენებით გარკვეული სამეცნიერო უნარჩვევების გამომუშავებაში.

სასწავლო კურსის წინაპირობები:	სტუდენტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ადიღური და ყაბარდოული ენების საბაკალავრო კურსები.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, კოლოკიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
1.	<p>№1 ლექც. 2სთ.</p> <p>ადიღურ-ყაბარდოულ დიალექტთა გავრცელების არე.</p>
	<p>ლიტ.: Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966г. გვ. 6-13; 43-75. Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г. №1 სემინ. 2სთ.</p>
2.	<p>№2 ლექც. 2სთ.</p> <p>ადიღურ დიალექტთა რაოდენობა და ამ დიალექტთა გამოჯენის საკითხი.</p> <p>ლიტ.: Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966г. გვ. 6-13; 43-75. Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г. №2 სემინ. 2სთ.</p>
3.	<p>№3 ლექც. 2სთ.</p> <p>ყაბარდოულ დიალექტთა რაოდენობა და ამ დიალექტთა გამოჯენის საკითხი.</p> <p>ლიტ.: Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966г. გვ. 6-13; 43-75. Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г. №3 სემინ. 2სთ.</p>
4.	<p>№4 ლექც. 2სთ.</p> <p>ადიღური ენის ჭებუური დიალექტი და მისი კილოკავები.</p> <p>ლიტ.: Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966г. გვ. 6-13; 43-75. Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г. №4 სემინ. 2სთ</p>

<p>5.</p>	<p>№5 ლექც. 2სთ.</p> <p>ადიღეური ენის ბჟედუღური დიალექტი და მისი კილოკავები. Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966г. Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г.</p> <p>ლიტ.: გვ. №5 სემინ. 2სთ.</p>
<p>6.</p>	<p>№6 ლექც. 2სთ.</p> <p>ადიღეური ენის ბჟედუღური დიალექტი და მისი კილოკავები.</p> <p>ლიტ.: Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966г. გვ. Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г.</p> <p>№6 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №1</p>
<p>7.</p>	<p>№7 ლექც. 2სთ.</p> <p>ყაბარდოული ენის ბაქსანის, მალკის, თერგისა და ყუბანის ჩერქეზთა დიალექტები და კილოკავები.</p> <p>ლიტ.: Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966г. გვ. Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г.</p> <p>№7 სემინ. 2სთ.</p>
<p>8.</p>	<p>№8 ლექც. 2სთ.</p> <p>ყაბარდოული ენის მოზდოკისა და ბასლინეური დიალექტები.</p> <p>ლიტ.: Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966г. გვ. Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г.</p> <p>AN№8 სემინ. 2სთ.</p>
<p>9.</p>	<p>№9 ლექც. 2სთ.</p> <p>ადიღეური მიკროენობრივი ერთეულები და მათი თავისებურებანი</p> <p>ლიტ.: გ. როგავა აფხაზურ-ადიღურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები, იკეც. 18,თბ.1973, გვ. 303-314.</p> <p>№9 სემინ. 2სთ.</p>
<p>10.</p>	<p>№10 ლექც. 2სთ.</p> <p>ყაბარდოული მიკროენობრივი ერთეულები და მათი თავისებურებანი</p> <p>ლიტ.:</p>

	<p>გ. როგავა აფხაზურ-ადიღურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები, იკე.ტ. 18,თბ.1973, გვ. 303-314.</p> <p>№10 სემინ. 2სთ.</p>
11.	<p>№11 ლექც. 2სთ.</p> <p>ადიღურ-ყაბარდოული დიალექტებისა და აფხაზურ-აბაზური დიალექტების შედარებითი დახასიათება. საერთო და განსხვავებული პროცესები დიალექტებს შორის.</p> <p>ლიტ.: ქ. ლომთათიძე აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი; გ. როგავა აფხაზურ-ადიღურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები, იკე.ტ. 18, თბ.1973, გვ. 303-314.</p> <p>№11 სემინ. 2სთ.</p>
12.	<p>№12 ლექც. 2სთ.</p> <p>ადიღური და ყაბარდოული დიალექტების შედარებითი დახასიათება: საერთო და განსხვავებული ფონეტიკური მოვლენები ამ დიალექტებში.</p> <p>ლიტ.: გ. როგავა აფხაზურ-ადიღურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები, იკე.ტ. 18, თბ. 1973, გვ. 303-314. №12 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №2</p>
13.	<p>№13 ლექც. 2სთ.</p> <p>სიბილანტური ფონემები და მათი კორესპოდენციები ადიღურ და ყაბარდოულ დიალექტებში.</p> <p>ლიტ.: გ. როგავა აფხაზურ-ადიღურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები, იკე.ტ. 18, თბ. 1973. გვ. 303-314.</p> <p>№11 სემინ. 2სთ.</p>
14.	<p>№14 ლექც. 2სთ.</p> <p>სახელთა მორფოლოგიის ძირითადი თავისებურებანი ადიღურ და ყაბარდოულ დიალექტებში.</p> <p>ლიტ.: გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილების კატეგორია ადიღურ ენაში.</p> <p>№14 სემინ. 2სთ.</p>
15.	<p>№15 ლექც. 2სთ.</p> <p>ზმნის მორფოლოგიის ძირითადი თავისებურებანი ადიღურ და ყაბარდოულ დიალექტებში. სინტაქსური და ლექსიკური თავისებურებანი</p> <p>ლიტ.:</p>

	<p>გ. როგავა აფხაზურ-ადიღურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები, იკე.ტ. 18, თბ. 1973.</p> <p>№15 სემინ. 2სთ.</p>	
<p>საგაღმწეო ლიტერატურა:</p>	<p>ქ. ლომთათიძე აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი;</p> <p>გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილების კატეგორია ადიღურ ენაში.</p> <p>გ. როგავა აფხაზურ-ადიღურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები, იკე.ტ. 18, თბ. 1973,</p> <p>Рогава Г., Керашева З. Грамматика адыгейского языка, Краснодар-Майкоп, 1966.г.</p> <p>Грамматика кабардино-черкесского литературного языка., М.,1957г.</p>	
<p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<p>1. ვ. შენგელია, “ქართველურ და ჩერქეზულ ენობრივ სისტემათა ისტორიის ზოგი საკითხი“, თბილისი 2006</p> <p>2. М. А. Кумахов, «Сравнительно-историческая грамматика фдыгских (черкесских) языков», Москва 1989 г</p>	
<p>შეფასება</p>	<p>ლექციაზე დასწრება</p>	<p>5%</p>
	<p>სემინარში მონაწილეობა</p>	<p>15%</p>
	<p>კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები</p>	<p>20% + 20%</p>
	<p>საბოლოო გამოცდა – (წერითი)</p>	<p>40%</p>
	<p>სულ</p>	<p>100%</p>
<p>სწავლის შედეგები</p>	<p>ადიღურ ენათა დიალექტოლოგიის კურსის მოსმენის შედეგად მაგისტრანტს ექნება ცოდნა ადიღურ-ყაბარდოულ დიალექტთა გავრცელების არის შესახებ, დიალექტთა რაოდენობისა და გამოჯვნის საკითხის შესახებ.</p>	

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლექსიკური შეხვედრები
სასწავლო კურსის კოდი:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრანტებისათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	ერთი სემესტრი (არჩევითი)
ჩთშ	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი: – (125 სთ.) საკონტაქტო – 75 სთ. ლექცია – 30 სთ. სემინარი – 15 სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 50 სთ.
ლექტორი:	მერაბ ჩუხუა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი, ტელ.: 53 19 06; 895 33 07 10 mchukhua@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის სხვადასხვა ჯგუფის ენობრივ სისტემებში საერთოსა და განსხვავებულის, წინარე-ენიდან მომდინარე, საერთო წარმომავლობის ლექსიკური ფონდის წარმოჩენა, სიტყვათა სემასიოლოგიურ ცვლილებათა ჩვენება, გენეტიკურად საერთო წარმომავლობის ძირ-ფუძეთა შედარებითი კვლევის უნარის გამომუშავება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	კავკასიურ ენათა მიმართულების ბაკალავრიატში მიღებული განათლება; იგულისხმება როგორც ზოგადმეცნიერული საგნების, ისე იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის სხვადასხვა ჯგუფის ენათა კონკრეტული კურსების მოსმენისას მიღებული ცოდნა. ფორმატი – დასახელებული კურსი ისწავლება ლექცია-

	სემინარების ფორმატით.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია და სემინარი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	<p><u>ლექცია №1</u> – 2 სთ. საერთო წარმომავლობის ლექსიკის მეცნიერული კვლევის მეთოდოლოგიური წანამძღვრები ლიტერატურა სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 1 სემინარი – 1 სთ. № 1 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №2</u> – 2 სთ. ნათესაური ურთიერთობის აღმნიშვნელი ლექსიკა; სხეულის ნაწილთა აღნიშნული სახელები. ლიტერატურა სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 2 სემინარი – 1 სთ. № 2 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №3</u> – 2 სთ. ცხოველების სახელები; ფრინველების სახელები. ლიტერატურა სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 3 სემინარი – 1 სთ. № 3 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №4</u> – 2 სთ. ქვეწარმავალთა, მწერთა და თევზთა სახელები; მცენარეული საფარი. ლიტერატურა სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 4 სემინარი – 1 სთ. № 4 პრაქტიკული – 2 სთ.</p>

ლექცია №5 – 2 სთ.

კულტურული მცენარეები (პურეული, ხილი, ყანა, ბოსტანი);
შენობა-მშენებლობასთან დაკავშირებული ლექსიკა.

ლიტერატურა

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 5 სემინარი – 1 სთ.

№ 5 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №6 – 2 სთ.

მიწათმოქმედებასთან დაკავშირებული ლექსიკა; საბრძოლო
ტერმინოლოგია.

ლიტერატურა

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 6 სემინარი – 1 სთ.

№ 6 პრაქტიკული – 2 სთ.

კოლოკვიუმი № 1

ლექცია №7 – 2 სთ.

მეტალურგია: ლითონები, წიაღისეული, შრომის იარაღები;
რელიგიური ტერმინოლოგია, ღმერთები, კულტები.

ლიტერატურა

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 7 სემინარი – 1 სთ.

№ 7 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №8 – 2 სთ.

ჭურჭლეულობასთან დაკავშირებული ლექსიკა; საკვებთან
დაკავშირებული ლექსიკა (საჭმელები, სასმელები...).

ლიტერატურა

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 8 სემინარი – 1 სთ.

№ 8 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №9 – 2 სთ.

ტანისამოსი და სამკაულები; ბუნება: წყალი, ზღვა, მიწა, ქვა, მდინარე, ხეობა, ქვეყანა, სოფელი...

ლიტერატურა

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 9 სემინარი – 1 სთ.

№ 9 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №10 – 2 სთ.

დროსთან დაკავშირებული ტერმინოლოგია-წარმოდგენები;

ასტრონომიული წარმოდგენები: მზე, ცა, მნათობები.

ლიტერატურა

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 10 სემინარი – 1 სთ.

№ 10 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №11 – 2 სთ.

რიცხვითი სახელები (სიტყვათწარმოება); ნაცვალსახელები და

წარმოების მიხედვით მათთან დაკავშირებული სიტყვები.

ლიტერატურა

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 11 სემინარი – 1 სთ.

№ 11 პრაქტიკული – 2 სთ.

ლექცია №12 – 2 სთ.

ატრიბუტები (ზედსართავი სახელები); გრძობა-აქმის ლექსიკა

(სიყვარული, ტკივილი, ავადმყოფობა, სიხარული...).

ლიტერატურა

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 12 სემინარი – 1 სთ.

№ 12 პრაქტიკული – 2 სთ.

კოლოკვიუმი № 2

ლექცია №13 – 2 სთ.

სხვადასხვა სახეობისა და შინაარსის აღმნიშვნელი ზმნები.

	<p>ლიტერატურა</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 13 სემინარი – 1 სთ. № 13 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №14</u> – 2 სთ. კულტურული ლექსიკა (წიგნი, წერა, კითხვა, ხატვა, სწავლა, ქაღალდი/ფურცელი).</p> <p>ლიტერატურა</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 14 სემინარი – 1 სთ. № 14 პრაქტიკული – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №15</u> – 2 სთ. ფუძემდებელი სიტყვაწარმოების პრობლემები; ძირის აგებულების სტრუქტურა იბერიულ-კავკასიურ ენებში (შემაჯამებელი ლექცია)</p> <p>ლიტერატურა</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 15 სემინარი – 1 სთ. № 15 პრაქტიკული – 2 სთ.</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა:</p>	<p>18. სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი).</p> <p>19. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937წ.</p> <p>20. არნ. ჩიქობავა, ჭანურ-მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი, თბ., 1938.</p> <p>21. გ. კლიმოვი, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1964წ. (რუსულ ენაზე).</p> <p>22. ჰ. ფენრიხი, ზ. სარჯველაძე, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბილისი, 2000წ.</p> <p>23. მ. ჩუხუა, ქართველურ ენა-კილოთა შედარებითი ლექსიკონი, თბ., 2000-2003წწ.</p> <p>24. ი. შაგიროვი, ადიღურ (ჩერქეზულ) ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, ტ. 1-2, მოსკოვი, 1977წ. (რუსულ ენაზე).</p> <p>25. ი. ალიროვი, ჩეჩურ-ინგუშურ ენა-კილოკავთა შედარებით-</p>

	<p>შეპირისპირებითი ლექსიკონი, მაჰაჩყალა, 1975წ. (რუსულ ენაზე).</p> <p>26. დაღესტნურ ენათა შედარებით-ისტორიული ლექსიკა, მოსკოვი, 1971წ. (რუსულ ენაზე).</p> <p>27. ს. ხაიდაყოვი, დაღესტნურ ენათა შედარებით-შეპირისპირებითი ლექსიკონი, მოსკოვი, 1973წ. (რუსულ ენაზე).</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<p>9. ს. ნიკოლაევი, ს. სტაროსტინი, ჩრდილოკავკასიური ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1994წ. (ინგლისურ ენაზე).</p> <p>10. ა. კუიპერსი, პროტოჩერქეზულ ძირთა ლექსიკონი, ლისსე/ნესერლანდსი, 1975წ. (ინგლისურ ენაზე).</p> <p>11. ა. აბდოკოვი, ჩრდილოკავკასიურ ენათა ბგერობრივი და ლექსიკური შესატყვისობანი, ნალჩიკი, 1983წ. (რუსულ ენაზე).</p> <p>12. გ. აბაევი, ოსური ენის ისტორიულ-ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, ლენინგრადი, 1958წ. I ტომი, 1973წ. II ტომი, 1979წ. III ტომი, 1989წ. IV ტომი (რუსულ ენაზე).</p> <p>13. პრ. აჭარიანი, სომხური ენის ძირთა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, ტ. I-VII, ერევანი, 1926-1935წწ. (სომხურ ენაზე).</p>
<p>შეფასება:</p>	<p>სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიტი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკვიუმი (თითო 20 ქულა). სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5%</p> <p>სემინარში მონაწილეობა – 15%</p> <p>კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20%</p> <p>საბოლოო გამოცდა – (წერიტი) – 40%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>აღნიშნული კურსის გავლის შემდეგ მაგისტრანტი კარგად ერკვევა იბერიულ-კავკასიურ ენათა საერთო წარმომავლობის ლექსიკის პრობლემურ საკითხებში, შეუძლია ლექსიკის ეტიმოლოგიური ანალიზი, თანამედროვე კომპარატივისტიკის ძირითადი ცნებებისა და პროცედურების გამოყენება იბერიულ-კავკასიური ენების საერთო ლექსიკური ფონდის შედარებითი</p>

	კვლევისას.
--	------------

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	ქართველურ ენა-კილოთა შედარებითი გრამატიკა
სასწავლო კურსის კოდი:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიურ ენათა ინსტიტუტის მაგისტრანტებისათვის (არჩევითი)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	ერთი სემესტრი
ჩთშ	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი: – (125 სთ.) საკონტაქტო – 75 სთ. ლექცია – 30 სთ. სემინარი – 15 სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 15 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 50 სთ.
ლექტორი:	მერაბ ჩუხუა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი, ტელ.: 53 19 06; 895 33 07 10 mchukhua@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის ცენტრალური ენებისა და დიალექტების (ქართველური ჯგუფის) ენობრივ სისტემათა აღწერა და ისტორიის წარმოჩენა; საერთო ქართველური ფუძეების რეკონსტრუქციული სურათის აღდგენა. ენობრივ მონაცემთა შედარებითი კვლევის უნარის გამომუშავება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	კავკასიურ ენათა მიმართულების ბაკალავრიატში მიღებული განათლება; საგნის შესწავლისას მაგისტრანტი უნდა უნდა იცნობდეს თვითოეული ქართველური მონაცემის სისტემასა და ისტორიას. წარმოდგენა უნდა ჰქონდეს გრამატიკული კატეგორიების ისტორიაზე.

სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა, დისკუსიადებატები.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
<u>ლექცია №1</u>	
<p>ქართველური ენა-კილოების შედგენილობა დღეს და ისტორიულად. ქართველთა ისტორიის უძველესი პერიოდის ენობრივი მდგომარეობა.</p> <p>ქართველურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა: ვოკალური სისტემა – აღწერა და ისტორია.</p> <p>2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<u>ლექცია №2</u>	
<p>ქართველურ ენათა კონსონანტიზმი – აღწერა და ისტორია.</p> <p>ბგერათშეერთების წესები საერთო-ქართველურ ფუძე-ენაში.</p> <p>2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<u>ლექცია №3</u>	
<p>ჰქონდა თუ არა მარცვლოვანი სონანტები საერთოქართველურ ენას?</p> <p>საერთოქართველური ფონოლოგიური სისტემის რეკონსტრუქციული სახე.</p> <p>2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<u>ლექცია №4</u>	
<p>ფონეტიკური პროცესები საერთოქართველურ ენაში.</p> <p>2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<u>ლექცია №5</u>	
<p>ქართველურ ენათა შედარებითი მორფოლოგია: ბრუნვის კატეგორია.</p> <p>2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<u>ლექცია №6</u>	
<p>ქართველურ ენათა სახელის სხვა გრამატიკული კატეგორიები: რიცხვი, რიგობითობა, ხარისხის ფორმები.</p> <p>გრამატიკული კლასკატეგორია საერთოქართველურ სახელებში.</p> <p>2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	

ლექცია №7

სახელისა და ზმნის ძირითადი სტრუქტურული სახეები საერთოქართველურში.
ზმნური გრამატიკული კატეგორიები: პირი და რიცხვი.
2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №8

კოლოკვიუმი №1

ლექცია №9

დრო-კილოთა წარმოება საერთოქართველურ ფუძე-ენაში.
ასპექტი და დროულ ფორმანტთა მიმართების ისტორია ქართველურ ენათა ზმნაში.
2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №10

გვარის კატეგორია ქართველურ ზმნებში – სისტემის აღწერა და ისტორია.
გარდამავლობა-გარდაუვალობის კატეგორია და კაუზატივი ქართველურ ზმნებში.
2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №11

გრამატიკული კლასის კატეგორიის შესახებ საერთოქართველური ფუძეების ზმნაში.
წარმოქმნილი სახელები ქართველურ ენებში: მასდარი და მიმღეობა.
2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №12

ფორმაუცვლელ სიტყვათა ისტორია ქართველურ ენებში.
ქართველურ ენათა სინტაქსი: შესიტყვების პრობლემა.
მარტივი წინადადების პრობლემა ქართველურ ენებში.
ჰიპოტაქსის პრობლემა ქართველურ ფუძე-ენაში.
2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №13

საერთოქართველურ სიტყვათა წარმოება.
საერთოქართველური ლექსიკა – ძირითადი ლექსიკური ფონდი
(ლინგვოკულტურული ანალიზი).
2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №14

საერთოქართველური ფუძე-ენის ისტორიული მიმართება წინარექართველურ მდგომარეობასთან – პროტოსისტემის რეკონსტრუქცია.
2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

კოლოქვიუმი №2

შეფასების წინაპირობა:	გამოცდაზე გასვლამდე მაგისტრანტს დაგროვილი უნდა ჰქონდეს 11 ქულა	
შეფასება:	საერთო შეფასება მოხდება დასწრების, სემინარებისა და კოლოქვიუმებში მონაწილეობის, გამოცდის შედეგების გათვალისწინებით:	
	ლექციებზე დასწრება	10%
	სემინარი	20%
	კოლოქვიუმი	30%
	გამოცდა	40%

სავალდებულო ლიტერატურა:

28. სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი).
29. არნ. ჩიქობავა, ქართველური ენები. – იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახი, მოსკოვი, 1967.
30. არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბ., 1942.
31. არნ. ჩიქობავა, ჭანურ-მეგრულ-ქართულ შედარებითი ლექსიკონი, თბ., 1938.
32. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979.
33. გ. როგავა, დისიმილაციური დეზაფრიკატიზაციის ერთი სახეობა ზანურში, თსუ, XXX ბ, თბ., 1947.
34. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ფონეტიკის ისტორიულ-შედარებითი შესწავლის ძირითადი საკითხები. – იკე, IV, თბ., 1953.
35. გ. როგავა, ბგერათშესატყვისობათა დარღვევის შემთხვევები ქართველურ ენებში. – იკე, XII, თბ., 1960.
36. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ისტორიული ფონეტიკის საკითხები, I, თბ., 1962.
37. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ისტორიული ფონეტიკის საკითხები, II, თბ., 1984.
38. გ. როგავა, დ- და რ- თანხმოვანთა პოზიციური აფრიკატიზაციის საკითხისათვის ქართველურ ენებში. – იკეწ, ტ. XIII, თბ., 1986.
39. ვ. თოფურია, შრომები, I, თბ., 1961.
40. ვ. თოფურია, შრომები, II, თბ., 2002.

41. ვ. თოფურია, შრომები, III, თბ., 1979.
42. ქ. ლომთათიძე, წინაენისმიერ სპირანტთა უძველესი სისტემისათვის ქართველურ ენებში. – სმამ, XXIX, 2, თბ., 1962.
43. ქ. ლომთათიძე, კომპლექსთაგან მომდინარე ბილაბიალური ხშულები ქართველურ ენებში, თბ., 1984.
44. გ. მაჭავარიანი, საერთოქართველური კონსონანტური სისტემა, თბ., 1965.
45. თ. გამყრელიძე, გ. მაჭავარიანი, სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში, თბ., 1965.
46. თ. გამყრელიძე, სიბილანტთა შესატყვისობანი და ქართველურ ენათა უძველესი სტრუქტურის ზოგი საკითხი, თბ., 1959.
47. გ. მაჭავარიანი, ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა (ლექც. ჩანაწ.), თბ., 2000.
48. ა. ონიანი, ქართველურ ენათა ისტორიული მორფოლოგიის საკითხები, თბ., 1978.
49. ა. ონიანი, ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკის საკითხები, თბ., 1989.
50. ა. ონიანი, სვანური ენა, თბ., 1998.
51. გ. კლიმოვი, ქართველურ ენათა ბრუნება, მოსკოვი, 1962.
52. გ. კლიმოვი, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1965.
53. კ. ფენრიხი, ზ. სარჯველაძე, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 2000.
54. მ. ჩუხუა, ქართველურ ენა-კილოთა შედარებითი ლექსიკონი, თბ., 2000-2003.

დამატებითი ლიტერატურა და სასწავლო მასალა:

14. გ. დეეტერსი, ქართველური ზმნა, 1930.
15. კ. კ. შმიდტი, ნარკვევები სამხრულ-კავკასიური ფუძე-ენის ბგერითი რეკონსტრუქციისათვის, ვაის ბადენი, 1962.
16. ს. უდენტი, ქართველურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა, I, 1960.
17. ს. ნიკოლაევი, ს. სტაროსტინი, ჩრდილოკავკასიური ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1994

სწავლის შედეგი:

კურსის სათანადოდ ათვისების შემთხვევაში მაგისტრანტს შეეძლება საკმაო სიზუსტითა და სიღრმით წარმოადგინოს ქართველურ ენათა ფონეტიკის, მორფოლოგიისა და სინტაქსის შედარებითი შესწავლის შედეგები და ამოცანები, დამოუკიდებლად იკვლიოს ქართველურ ენათა სისტემისა და სტრუქტურის ისტორიის ურთულესი საკითხები.

სილაბუსი

2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება – კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმია;

სასწავლო კურსის კოდი –

სასწავლო კურსის სტატუსი – ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურისათვის, არჩევითი

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა – კურსი გათვალისწინებულია ერთი სემესტრისათვის;

ECTS – სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა – 5 კრედიტი; 1 ლექცია + 2 სემინარი + 2 დამოუკიდებელი მუშაობა.

ლექტორი – რევაზ აბაშია, კავკასიურ ენათა სპეციალობის ასისტენტ-პროფესორი, ტელ. 92-30-01; e-mail tgu caucasian languages @ posta.ge

სასწავლო კურსის მიზანი – კავკასიური ეთნოლინგვისტიკისა და ეთნოტოპონიმის სასწავლო კურსის მიზანია გადასცეს მაგისტრანტს კავკასიური ეთნოლინგვისტიკისა და ეთნოტოპონიმის მეცნიერულ შესწავლაში კავკასიოლოგ მკვლევართა მიერ მოპოვებული არგუმენტირებული დასკვნები (კვლევა-ძიების შედეგები), დააინტერესოს და შეამზადოს მაგისტრანტები კავკასიოლოგიის ამ რთულ სფეროში სამუშაოდ.

კავკასიური ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმია კავკასიოლოგიაში ახალი სამეცნიერო დისციპლინაა და შესაბამისად სრულიად ახალი სასწავლო კურსია (ეს საგანი დღემდე არსად იკითხებოდა), არადა კავკასიოლოგ მკვლევართა მიერ ამ მიმართულებით შექმნილი სამეცნიერო ნაშრომები უკვე იძლევა საფუძველს ამ სამეცნიერო დისციპლინაში კადრების მოსამზადებლად.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები – სტუდენტმა უნდა იცოდეს ლინგვისტური ტერმინოლოგია და/ან საქართველოს ისტორია.

სასწავლო კურსის ფორმატი – ლექცია და სემინარი

სასწავლო კურსის შინაარსი

№	
1.	ეთნოლინგვისტიკის საფუძვლები. ლიტერატურა: ლექციის ჩანაწერები
2.	ეთნოლინგვისტიკის, როგორც დამოუკიდებელი სამეცნიერო დისციპლინის, ისტორიის ძირითადი საკითხები ლიტერატურა: ლექციის ჩანაწერები
3.	ეთნოტოპონიმის საფუძვლები. ლიტერატურა: ლექციის ჩანაწერები
4.	ეთნოტოპონიმის, როგორც დამოუკიდებელი სამეცნიერო დისციპლინის, ისტორიის ძირითადი საკითხები.

	ლიტერატურა:
5.	<p>ლექციის ჩანაწერები</p> <p>კავკასიური (იბერიულ-კავკასიური) ეთნოლინგვისტიკის ძირითადი საკითხების ისტორიისათვის.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 2. გრ. გიორგაძე, უძველესი ახლოაღმოსავლური ეთნოსები და ქართველთა წარმომავლობა, თბ., 2002; 3. მ. მელიქიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965; 4. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937; 5. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979;
6.	<p>კავკასიური (იბერიულ-კავკასიური) ეთნოტოპონიმიკის ძირითადი საკითხების ისტორიისათვის.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. დ. მუსხელიშვილი, საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიის ძირითადი საკითხები, თბ., 1977; 2. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 3. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1973.
7.	<p>კავკასიის ენები და იბერიულ-კავკასიური ენები.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965; 2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979;
8.	<p>იბერიულ-კავკასიურ ენათა სტრუქტურისა და ისტორიის ზოგადი დახასიათება.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965; 2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979;
9.	<p>„ქართლის ცხოვრების“ კავკასიის ხალხთა გენეალოგიური სქემა და ამ ხალხთა და ენათა გენეტიკური წარმოშობის საკითხები.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. „ქართლის ცხოვრება“, ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ, ტ. I, თბ., 1955; 2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 3. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 4. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტვ., 1937.
10.	<p>კავკასიის ხალხთა ისტორიის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 2. „ქართლის ცხოვრება“, თბ., 1955; 3. გ. მელიქიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965; 4. ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. III, თბ., 1959; 5. რ. თოფჩიშვილი, ეთნოისტორიული ეტიუდები, თბ., 2005;
11.	<p>კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფიის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 2. „ქართლის ცხოვრება“, თბ., 1955; 3. გ. მელიქიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965; 4. ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. III, თბ., 1959; 5. რ. თოფჩიშვილი, ეთნოისტორიული ეტიუდები, თბ., 2005;
12.	<p>კავკასიის ხალხთა ფოლკლორის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 2. „ქართლის ცხოვრება“, თბ., 1955; 3. გ. მელიქიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965; 4. ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. III, თბ., 1959; 5. რ. თოფჩიშვილი, ეთნოისტორიული ეტიუდები, თბ., 2005;
13.	<p>კავკასიის ხალხთა მითოლოგიის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 2. „ქართლის ცხოვრება“, თბ., 1955; 3. გ. მელიქიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965; 4. ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. III, თბ., 1959; 5. რ. თოფჩიშვილი, ეთნოისტორიული ეტიუდები, თბ., 2005;
14.	<p>კავკასიის არქეოლოგიის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 2. „ქართლის ცხოვრება“, თბ., 1955; 3. გ. მელიქიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965; 4. ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. III, თბ., 1959; 5. რ. თოფჩიშვილი, ეთნოისტორიული ეტიუდები, თბ., 2005;
15.	<p>კავკასიური ონომასტიკის (ტოპონიმიკის) ზოგადი დახასიათება.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფ., 1937.</p>
16.	<p>კავკასიური ეთნონიმია, ეპონიმია, ანთროპონიმია, გენონიმია, ჰიდრონიმია, ოიკონიმია, ორონიმია (საკითხის ისტორიისათვის).</p>

	<p>ლიტერატურა: ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფ., 1937.</p>
17.	<p>ქართველური ეთნოლინგვისტიკის ძირითადი საკითხები. ლიტერატურა: 1. საქართველოსა და ქართველების აღმნიშვნელი უცხოური და ქართული ტერმინოლოგია, თბ., 1993; 2. გ. მაჭავარიანი, ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა (სალექციო კურსი), თბ., 2002; 3. თ. გამყრელიძე, გ. მაჭავარიანი, სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში, 4. თ. გამყრელიძე, ინდოევროპელები, ქართველები, სემიტები, „მნათობი“, №7, თბ., 1984; 5. არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბ., 1948; 6. პ. ცხადაია, ონომასტიკის შესავალი, თბ., 2005; 7. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფ., 1937. 8. კ. ფენრიხი, ზ. სარჯველაძე, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 2000.</p>
18.	<p>ქართველური ეთნოტოპონიმიკის ძირითადი საკითხები. ლიტერატურა: 1. საქართველოსა და ქართველების აღმნიშვნელი უცხოური და ქართული ტერმინოლოგია, თბ., 1993; 2. გ. მაჭავარიანი, ქართველურ ენათა შედარებითი გრამატიკა (სალექციო კურსი), თბ., 2002; 3. თ. გამყრელიძე, გ. მაჭავარიანი, სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში, 4. თ. გამყრელიძე, ინდოევროპელები, ქართველები, სემიტები, „მნათობი“, №7, თბ., 1984; 5. არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბ., 1948; 6. პ. ცხადაია, ონომასტიკის შესავალი, თბ., 2005; 7. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფ., 1937. 8. კ. ფენრიხი, ზ. სარჯველაძე, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 2000.</p>
19.	<p>აფხაზურ-ადიღური, ნახური (ჩეჩნურ-ინგუშურ-ბაცბური), დაღესტნური ეთნოლინგვისტიკისა ძირითადი საკითხები. ლიტერატურა: ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, თბ., 1976;</p>
20.	<p>აფხაზურ-ადიღური, ნახური (ჩეჩნურ-ინგუშურ-ბაცბური), დაღესტნური ეთნოტოპონიმიკის ძირითადი საკითხები. ლიტერატურა: ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, თბ., 1976;</p>
21.	<p>ინდოევროპულ და სხვა არა-იბერიულ-კავკასიურ ენებზე (სომხური, ოსური, აზერბაიჯანული, ბალყარული, ყუბუხური და სხვა) მეტყველი კავკასიის ხალხთა ეთნოლინგვისტიკისა ზოგიერთი საკითხი.</p>

	<p>ლიტერატურა:</p> <p>თ. გამყრელიძე, გ. მაჭავარიანი, სონანტა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში;</p>
22.	<p>ინდოევროპულ და სხვა არა-იბერიულ-კავკასიურ ენებზე (სომხური, ოსური, აზერბაიჯანული, ბალყარული, ყუმუხური და სხვა) მეტყველი კავკასიის ხალხთა ეთნოტოპონიმიკის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>თ. გამყრელიძე, გ. მაჭავარიანი, სონანტა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში;</p>
23.	<p>კავკასიისა და წინა აზიის (პროტოხეთური, ურარტული, ხურიტული, შუმერული, ელამური) ეთნოლინგვისტიკისა ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 2. გ. მელიქიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965; 3. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 4. გრ. გიორგაძე, უძველესი ახლოაღმოსავლური ეთნოსები და ქართველთა წარმომავლობა, თბ., 2002;
24.	<p>კავკასიისა და წინა აზიის (პროტოხეთური, ურარტული, ხურიტული, შუმერული, ელამური) ეთნოტოპონიმიკის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950; 2. გ. მელიქიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965; 3. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 4. გრ. გიორგაძე, უძველესი ახლოაღმოსავლური ეთნოსები და ქართველთა წარმომავლობა, თბ., 2002;
25.	<p>კავკასიის ხალხთა კულტურის ლინგვისტური პალეონტოლოგიისა და პროტო-კულტურის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 2. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950;
26.	<p>იბერიულ-კავკასიური ისტორიულ-შედარებითი ენათმეცნიერების ძირითადი პოსტულატები და იბერიულ-კავკასიურ ენებზე მეტყველ ეთნოსთა უძველესი სულიერი და მატერიალური კულტურის ენობრივი რეკონსტრუქციის ზოგიერთი საკითხი.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 2. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950;
27.	<p>იბერიულ-კავკასიურ ენათა ლინგვისტური გეოგრაფია.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965;

	3. დ. მუსხელიშვილი, საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიის ძირითადი საკითხები, თბ., 1977;
28.	კავკასიის სხვადასხვა ენობრივ ერთეულთა (ენა, დიალექტი, თქმა...) გამოყვანის პრობლემები და ამ ენობრივ ერთეულთა მატარებელი ხალხების ისტორიის ეთნოლინგვისტური და ეთნოტოპონიმური ასპექტები. ლიტერატურა: 1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965; 3. დ. მუსხელიშვილი, საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიის ძირითადი საკითხები, თბ., 1977;
29.	კავკასიური ეთნოლინგვისტიკისა და ეთნოტოპონიმის, როგორც ახალი დამოუკიდებელი სამეცნიერო დისციპლინების, შესწავლის საჭიროება და მნიშვნელობა კომპლექსური სამეცნიერო დისციპლინის-კავკასიოლოგიის განვითარებისათვის. ლიტერატურა: 1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965; 2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 3. საქართველოსა და ქართველების აღმნიშვნელი უცხოური და ქართული ტერმინოლოგია, თბ., 1993;
30.	კავკასიური ეთნოლინგვისტიკისა და ეთნოტოპონიმის პრობლემატურ საკითხთა გადაჭრის გზები. ლიტერატურა: 1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965; 2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979; 3. საქართველოსა და ქართველების აღმნიშვნელი უცხოური და ქართული ტერმინოლოგია, თბ., 1993;

შეფასების ფორმები და კრიტერიუმები

ლექციაზე დასწრება	10%
კოლოქვიუმში მონაწილეობა	15-15%
სემინარებში მონაწილეობა	20%
საბოლოო გამოცდა	40% (15% – წერითი, 25% – ზეპირი)
საბოლოო შეფასება	100%

ძირითადი ლიტერატურა

- მელიქიშვილი გ., საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის, თბ., 1965;
- მუსხელიშვილი დ., საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიის ძირითადი საკითხები, თბ., 1977;

3. საქართველოსა და ქართველების აღმნიშვნელი უცხოური და ქართული ტერმინოლოგია, თბ., 1993;
4. „ქართლის ცხოვრება“ ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით ს. ყაუხჩიშვილის მიერ, ტ. I, თბ., 1955;
5. ჩიქობავა არნ., სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბ., 1948;
6. ჩიქობავა არნ., იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979;
7. ჩიქობავა არნ., იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965;
8. ჯავახიშვილი ივ., საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბ., 1950;
9. ჯავახიშვილი ივ., ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და

დამატებითი ლიტერატურა

1. არაბული ავთ., ქართულ ეთნიკურ ტერმინთა წარმოების ზოგადი თავისებურება, „ქუთაისური საუბრები“, X, ქუთ., 2003;
2. აფრიდონიძე შ., მაკალათია ფ.; ქართული ლიტერატურა: ტოპონიმოლოგია, II, თბ., 1980;
3. ასუაშვილი ი., ქართული გვარ-სახელები: მასალები ქართული გვარების ისტორიისათვის, თბ., 2003;
4. ბარდაველიძე ვ., ქართველი ხალხის რელიგიური აზროვნების ისტორიიდან (მრავალსახელიანობის კონცეფცია), „მომხილველი“, თბ., 1949;
5. ბედოშვილი გ., ქართულ ტოპონიმთა განმარტებით-ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 2002;
6. ბედოშვილი გ., ქართული და კავკასიური (გეინახურ-ოსური) ონომასტიკის ზოგი საკითხი, არნ. ჩიქობავას 100 წ.-დამი მიძღვნილი საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები, თბ., 1998;
7. ბერიძე მ., ჯავახეთი (ტოპონიმოლოგიური ანალიზი), თბ., 1992;
8. ბერძენიშვილი ნ., საქართველოს ისტორიის საკითხები (მასალები საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიისათვის), თბ., 1990;
9. გაბესკირია შ., ქართველთა თვითსახელის, საქართველოსა და მისი დედაქალაქების ძველი სახელწოდებისათვის, „ქუთაისური საუბრები“, X, 2003;
10. გამყრელიძე თ., ძველი კოლხეთის სატომო სახელთა ისტორიიდან, „ლიტერატურა და ხელოვნება“, №4, თბ., 1991;
11. გამყრელიძე თ., კიკნაძე ზ., შადური ი., შენგელაია ნ., თეორიული ენათმეცნიერების კურსი, თბ., 2003;
12. გეოგრაფიულ სახელწოდებათა ახსნა-განმარტება (მოკლე სიტყვარ-ცნობარი); თბ., 1965;
13. გვანცელაძე თ., აფხაზეთის ისტორიოგრაფიის ლინგვისტური საფუძვლები, თბ., 1997;
14. გრიგოლია გ., ეგრის-ლაზიკის სამეფოს საისტორიო გეოგრაფიის პრობლემები, თბ., 1999;
15. დონანაშვილი ელ., პირთა, გეოგრაფიული და ეთნიკური სახელები ოთხთავის ქართულ თარგმანებში, „მაცნე“, №3, თბ., 1968;
16. თოთაძე ა., აფხაზეთის მოსახლეობა – ისტორია და თანამედროვეობა, თბ., 1995;
17. თოფჩიშვილი რ., როდის წარმოიქმნა ქართული გვარსახელები, თბ., 1997;
18. თოფჩიშვილი რ., ეთნოისტორიული ეტიუდები, თბ., 2005;
19. თოფურია ვ., გეოგრაფიულ სახელთა -თა სუფიქსისათვის ქართულში, სახელთა ბრუნების ისტორიისათვის ქართველურ ენებში, I, თბ., 1956;
20. თოფურია ვ., ერთი ჰიპოთეტიური ფორმის რეალურობისათვის ზანური ენის არეალიდან (სამცხის ტოპონიმოლოგია), „მაცნე“, №6, თბ., 1968;
21. ინგოროყვა პ., გიორგი მერჩულე, თხზ. კრებული, ტ. I, თბ., 1963;
22. კიკნაძე ზ., საკრალური ტოპონიმოლოგია: ონომასტიკა, თბ., 1987;

23. ლომთათიძე ქ., ნათესაობის ზოგი სახელის წარმოებისა და კნინობითობის -ია სუფიქსის საკითხი ქართულში, იკე, ტ. XXVI, თბ., 1987;
24. ლომთათიძე ქ., წერილობით წყაროებში არსებული იალბუზის ზოგი კავკასიური სახელწოდების შესახებ, არნ. ჩიქობავას 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები, თბ., 1998;
25. ლომოური ნ., ძველი აფხაზეთის ეთნოკულტურული ისტორიიდან, თბ., 1998;
26. ლორთქიფანიძე მ., ძველი თბილისის ისტორიული გეოგრაფიიდან, მასალები საქართველოსა და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 30, თბ., 1954;
27. მაისურაძე ი., ქართული გვარსახელები, თბ., 1981;
28. მასალები საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიისა და ტოპონიმისათვის, თბ., 1964;
29. მაღრაძე ვ., გვარსახელებიდან ნაწარმოები თეონიმები, „ქართველური ონომასტიკა“, II, თბ., 2004;
30. მგელაძე ნ., ქართული გვარი: სოციალური ფუნქცია, წარმომავლობა და გავრცელების ეთნოლინგვისტური არეალი, „ქართველური მემკვიდრეობა“, VI, ქუთაისი, 2002;
31. მემიშიში ო., მცენარეთა სახელებისაგან წარმოქმნილი ტოპონიმები ლაზურში, გ. როგავას საიუბილეო სამეცნ. სესიის თეზისები, თბ., 1996;
32. მიბჩუანი თ., დასავლეთ საქართველოს ქართველ მთიელთა ეთნოგენეზის, განსახლებისა და კულტურის ისტორიიდან, თბ., 1989;
33. მითოლოგიური ლექსიკონი, შეადგინა ნ. გაფრინდაშვილმა, თბ., 1972;
34. მიქიაშვილი ო., აფხაზეთის ტოპონიმის ისტორიიდან, „ქართველური მემკვიდრეობა“, IV, ქუთაისი, 2000;
35. ონიანი ჯ., სვანური გვარის ეთნოლინგვისტური ანალიზისათვის, „მაცნე“, №2, თბ., 1979;
36. ონომასტიკა, I, თბ., 1987;
37. ონომასტიკური კრებული, თბ., 1994;
38. პირთა ანოტირებული ლექსიკონი, III, 2004;
39. როგავა გ., ზოგი გეოგრაფიული სახელწოდების შედგენილობისათვის, თსუ შრომები, ტ. 99, თბ., 1960;
40. სარჯველაძე ზ., ძველი ქართული წერილობითი წყაროების მნიშვნელობა ქართული ანთროპონიმისა და ტოპონიმის შესწავლისათვის, „მაცნე“, №3, თბ., 1982;
41. საქართველოს სსრ გეოგრაფიულ სახელწოდებათა ორთოგრაფიული ლექსიკონი, თბ., 1987;
42. საქართველოს სსრ ტოპონიმია (მასალები), ტ. 1, 1987; ტ. II, 1999; ტ. III, 2004;
43. სილაგაძე ა., თოთაძე ა., გვარსახელები საქართველოში, თბ., 1997;
44. სიხარულიძე ი., სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ტოპონიმია, I, ბათუმი, 1958;
45. სოსიური ფ., ზოგადი ენათმეცნიერების კურსი, თბ., 2002;
46. ტოპონიმია, I, თბ., 1976; II – 1980;
47. ტოპონიმის კრებული, თბ., 1993;
48. უთურგაიძე თ., ქართული ენის მთის კილოთა ზოგი თავისებურება, თბ., 1966;
49. ფენრიხი ჰ., სარჯველაძე ზ., ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 2000;
50. ფონსუა ბ., ქართული ენის ლექსიკოლოგია, თბ., 1974;
51. ფუტყარაძე ტ., ქართველების აღმნიშვნელი ძველი და ახალი სახელები, „ქართველოლოგიური კრებული“, II, თბ., 2003;
52. ქაღდანი მ., წარმომავლობის -არ სუფიქსისათვის ქართველურ ენებში, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, , თბ., 1981;
53. ქართველური ონომასტიკა, I – 1998; II – 2004;
54. ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, არნ. ჩიქობავას საერთო რედაქციით, ტ.ტ. 1-VIII, თბ., 1950-1964;

55. ქუთელია ნ, ქართული ენა, როგორც კულტურულ-ეროვნული და ისტორიულ-პოლიტიკური მთლიანობის საფუძველი, „ქართველური მემკვიდრეობა“, VII, ქუთ., 2003;
56. ლლონტი ალ., ტოპონიმიკური ძიებანი, I-XI, თბ., 1971-1998;
57. შანიძე აკ., ევ კილოს კვალი საქართველოს გეოგრაფიულ სახელებში, თხზულებანი, II, თბ., 1981;
58. შანიძე მზ., ი. ხმოვანფუძიანი ანთროპონიმების ბრუნების ისტორიისათვის ქართულში, წიგნში „თსუ გიორგი ახვლედიანს“, თბ., 1969;
59. ჩიქობავა არნ., ადგილის სახელთა წარმოების ტიპები და მათი ისტორიული ურთიერთობა ქართულში, იკე, I, თბ., 1974;
60. ჩიქოვანი მ., ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, IX, 1939;
61. ცხადაია პ., ონომასტიკურ ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი, თბ., 1998;
62. ცხადაია პ., ონომასტიკის შესავალი, თბ., 2005;
63. ცხადაია პ., სამურზაყანოს ისტორიული და თანამედროვე ტოპონიმია (ენათმეცნიერული გამოკვლევა), თბ., 2004;
64. ჭილაშვილი ლ., ტოპონიმიკური შენიშვნები, თბ., 2001;
65. ჭუმბურიძე ზ., ეთნონიმური გვარები ქართულში, „ქართველური მემკვიდრეობა“, II, ქუთაისი, 1998;
66. ჭუმბურიძე ზ., რა გქვია შენ? თბ., 2003;
67. ხაზარაძე ნ., გვიანხეთური ხანის აღმოსავლეთ კაპადოკიის ანთროპონიმიისათვის, „ონომასტიკა“, I, თბ., 1987;
68. ხარაძე კ., საქართველოს ისტორიული გეოგრაფია, თბ., 2003;
69. ხორნაული მ., ქართული ონომასტიკა, თბ., 2004;
70. ჯიქია ს., გურჯისტანის ვილაიეთის დიდი დავთარი, წ. III, თბ., 1958;
71. ჯორბენაძე ბ., კობაიძე მ., ბერიძე მ., ქართული ენის მორფემებისა და მოდალური ელემენტების ლექსიკონი, თბ., 1988;
72. ჯორბენაძე ბ., ონომასტიკური გულანი, თბ., 1993;
73. ჯორბენაძე ბ., ენა და კულტურა, თბ., 1997;
74. ჯოჯუა ბ., გეოგრაფიული ტერმინები და მათი როლი ტოპონიმიაში, „ქართველური ონომასტიკა“, I, თბ., 1998;
75. აბაშია რ., უძველეს კავკასიურ ეთნოტოპონიმთა წარმოების ისტორიიდან, „ქართველური ონომასტიკა“, II, თბ., 2005;

სწავლის შედეგი

სასწავლო კურსის – კავკასიური ეთნოლინგვისტიკისა და ეთნოტოპონიმიკის შესავალი – გავლის შემდეგ სტუდენტი ბაკალავრი (მაგისტრანტი) შეიძენს ზოგად-თეორიულ ცოდნას კავკასიის მრავალრიცხოვან ეთნოსთა თანამედროვეობისა და წარსულის არაერთი მნიშვნელოვანი საკითხის შესახებ, კერძოდ, როგორც ახალი, ისე უძველესი ტოპონიმების, ეთნონიმების, ამ ხალხთა და ენათა გენეტიკური წარმოშობისა და ურთიერთმიმართების, ცალკეულ ეთნოსთა მიგრაციული გზების, განვითარების ისტორიული დინამიკის, კულტურისა და სამეურნეო ყოფის ზოგიერთი მნიშვნელოვანი ასპექტის შესახებ.

ეთნოლინგვისტიკა და ეთნოტოპონიმიკა, ერთი მხრივ, ენათმეცნიერების ერთ-ერთი ვიწრო სფეროა, მაგრამ, მეორე მხრივ, ინტერდისციპლინარული ჰუმანიტარული მეცნიერებაა, ვინაიდან ლინგვისტური ანალიზი წარმოებს ისტორიოგრაფიულ, ეთნოგრაფიულ, მითოლოგიურ, არქეოლოგიურ და სხვა მონაცემებთან შეთავსებით. ამდენად, კავკასიური ეთნოლინგვისტიკისა და ეთნოტოპონიმიკის საკითხებით დაინტერესებული სტუდენტი ბაკალავრი (მაგისტრანტი) გაერკვევა მომიჯნავე ჰუმანიტარულ დისციპლი-

ნებშიც და სათანადო დონეზე სწავლების შემთხვევაში იქნება ფართო პროფილის სპეციალისტი-კავკასიოლოგი.

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ-კავკასიურ ენებში
სასწავლო კურსის სტატუსი:	საგანი გათვალისწინებულია ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის; კურსი არჩევითია.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.
ჩთშ	5 კრედიტი, 1 ლექცია + 2 სემინარი + 2 დამოუკიდებელი მუშაობა.
ლექტორი:	ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ცირა ბარამიძე. ტელ.: 38 49 35; 895 26 41 10.
სასწავლო კურსის	იბერიულ-კავკასიური ენების ფონემატური სტრუქტურების

მიზანი:	შესწავლა. ფონემათა სინტაგმატიკის წესების ანუ ფონოტაქტიკის და მისი მოქმედების შედეგების გამოვლენა ენობრივი იერარქიის სხვადასხვა დონეზე (ფონოლოგიურ და მორფოლოგიურ დონეზე).
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	სტუდენტმა უნდა იცოდეს ლინგვისტური ტერმინოლოგია.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
I ნაწილი შესავალი	
1.	ლექცია №1 (1სთ) სინტაგმატიკა – ენათა სისტემური შესწავლის ერთ-ერთი ასპექტი (პარადიგმატიკასთან შეპირისპირება) <u>სემინარი №1 (1 სთ)</u>
2.	ლექცია №2 (1 სთ) ფ. დე სოსიური, ბოდუენ დე კურტენე, ნ. კრუშევსკი და ლ. ელმსლევი სინტაგმატიკის შესახებ. <u>სემინარი №2 (1 სთ)</u>
3.	ლექცია №3 (1 სთ) სინტაგმატიკის სხვადასხვა დონეები (ფონეტიკური, მორფოლოგიური, სინტაქსური). <u>სემინარი №3 (1 სთ)</u>
4.	ლექცია №4 (1 სთ) ფონემატიკური ინვენტარი იბერიულ-კავკასიურ ენებში რამდენიმე კონკრეტული ენის მაგალითით. <u>სემინარი №4 (1 სთ)</u>
5.	ლექცია №5 (1 სთ) ფონემათა პარადიგმატული და სინტაგმატიკური მიმართებების შესწავლა. <u>სემინარი №5 (1 სთ)</u>
6.	ლექცია №6 (1 სთ)

	<p>ძირეული სტრუქტურები (ძირები).</p> <p><u>სემინარი №6 (1 სთ)</u></p>
7.	<p>ლექცია №7 (1 სთ)</p> <p>ძირეული სტრუქტურები (მორფემები)</p> <p><u>სემინარი №7 (1 სთ)</u></p>
8.	<p>ლექცია №8 (1 სთ)</p> <p>კონსონანტური სინტაგმატიკა (ძირეული კომპლექსები).</p> <p><u>სემინარი №8 (1 სთ)</u></p>
9.	<p>ლექცია №9 (1 სთ)</p> <p>კონსონანტური სინტაგმატიკა (მეორეული კომპლექსები).</p> <p><u>სემინარი №9 (1 სთ)</u></p>
10.	<p>ლექცია №10 (1 სთ)</p> <p>ვოკალთა სინტაგმატიკა.</p> <p><u>სემინარი №10 (1 სთ)</u></p>
11.	<p>ლექცია №11 (1 სთ)</p> <p>მორფემათა მიჯნის ფონოტაქტიკური შეზღუდვები.</p> <p><u>სემინარი №11 (1 სთ)</u></p>
12.	<p>ლექცია №12 (1 სთ)</p> <p>ფონოტაქტიკური შეზღუდვების შედეგები ენობრივი იერარქიის სხვადასხვა დონეზე.</p> <p><u>სემინარი №12 (1 სთ)</u></p>
13.	<p>ლექცია №13 (1 სთ)</p> <p>ვოკალურ და კონსონანტურ სისტემათა გარდაქმნები (დიალექტური მონაცემები).</p> <p><u>სემინარი №13 (1 სთ)</u></p>
14.	<p>ლექცია №14 (1 სთ)</p> <p>ცალკეულ ენათა სინტაგმატიკის სტრუქტურულ კანონზომიერებათა შედეგები.</p> <p><u>სემინარი №14 (1 სთ)</u></p>
15.	<p>ლექცია №15 (1 სთ)</p> <p>ცალკეულ ენათა სინტაგმატიკის სტრუქტურული კანონზომიერებათა შედეგების შედარება და ამ შედარების დასკვნები.</p> <p><u>სემინარი №15 (1 სთ)</u></p>
<p>შეფასების გამოცდაზე გასვლამდე სტუდენტს დაგროვილი უნდა ჰქონდეს 11</p>	

წინაპირობა:	ქულა	
შეფასება	საერთო შეფასება მოხდება დასწრების, სემინარებისა და კოლოქვიუმებში მონაწილეობის, გამოცდის შედეგების გათვალისწინებით:	
	ლექციებზე დასწრება	5 ქულა - 5%
	სემინარი	15 ქულა - 15%
	კოლოქვიუმი	20X2 ქულა - 40%
	გამოცდა	40 ქულა - 40%
სავალდებულო ლიტერატურა		
55. სპეციალური სალექციო კურსი.		
დამატებითი ლიტერატურა		
18. Э. Бенвенист. Уровни лингвист. анализа, в его кн.: «Общая лингвистика», М., 1974.		
19. В. Телия, Типы языковых значений. Связанное значение слова в языке. М., 1981.		
20. А. Гудавичюс, О синтагматич. подходе к анализу значений, «აღბოტყრა», т. XXXVIII (2), Яз.-знание, Вильнюс, 1987 (лит.).		
21. W. Haas, On defining linguistic units, в кн.: Transactions of the Philological Society, 1954.		
22. О. Ахманова, Фонология, морфонология, морфология. М.,		
23. Л. Бондаренко, Фонетическое описание языка и фонологическое описание речи, Л., 1981.		
24. ბ. ქუთელია, ლაზურის ფონემატური სტრუქტურა, 2005.		
25. ც. ბარამიძე, თაბასარანული ენის ფონემატური სტრუქტურა და მორფონოლოგიის საკითხები (სადოქტორო დისერტაცია), 2002.		

სილაბუსი 2009-2010 წწ.

სასწავლო კურსის დასახელება – კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხები

სასწავლო კურსის კოდი –

სასწავლო კურსის სტატუსი – კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის (არჩევითი საგანი)

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა – 1 სემესტრი

ECTS – 5 კრედიტი (2ლ., 2ს., 60სთ საკონტაქტო, 65სთ დამოუკიდებელი მუშაობისათვის)

ლექტორი – ცირა ბარამიძე, ფოლოლოგიის დოქტორი, სრული პროფესორი

ტელ: 38-49-35; 895 26-41-10; ელ. ფოსტა: tsirabaramidze@yahoo.com.

სასწავლო კურსის მიზანი – გააცნოს MA-ის სტუდენტს კავკასიის ენათა ფუნქციონირების საკითხები ისტორიული და თანამედროვე თვალთახედვით, აღწეროს და გააანალიზოს XXს-ის სოციოლინგვისტიკაში წარმოდგენილი ყველა მიდგომა, კონცეფცია და ტიპოლოგიური მოდელი.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობა – ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სტუდენტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ენათმეცნიერების შესავალი, სხვა ფაკულტეტის სტუდენტისათვის წინაპირობა მოხსნილია.

სასწავლო კურსის ფორმატი – ლექცია, სემინარი, დისკუსია.

სასწავლო კურსის შინაარსი

ლექცია №1 (2სთ)

კავკასიის ენები და იბერიულ კავკასიური ენები. კავკასიელი ხალხები

სემინარი №1 (2სთ)

1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი, 2008.
2. М.М. Магомедханов, Дагестанцы (Этноязыковые и социокультурные аспекты самосознания), Москва, 2008.

3. ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორიის შესავალი. წიგნი პირველი. საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბილისი, 1950.
4. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
5. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
6. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
7. С.М. Джамирзаев. Древняя история чеченцев (нохчий) (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры). Москва, 2002.
8. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
9. Е. Крупнов. Древняя история Северного Кавказа. Москва, 1967.
10. Письменные языки мира (Языки Российской федерации), Москва, 2002.
11. მ. ქურდიანი, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, 2007 (გვ. 19-47).

ლექცია №2 (2სთ)

ენობრივი სიტუაციის შემსწავლელი მიდგომები XX საუკუნის სოციოლინგვისტიკაში. დასავლელი და საბჭოთა ავტორების მოსაზრებათა პარალელები. განსხვავებულ მიდგომათა ინტეგრაციის შესაძლებლობა.

სემინარი №2 (2სთ).

ლიტერატურა:

1. Г.В. Елизарова, Культурологическая лингвистика. Опыт исследования понятия в методических целях. Санкт-Петербург, 2000.
2. А.В. Швейцер, Вопросы социологии языка в современной американской лингвистике, Ленинград, 1971.
3. Ralf Fasold, The Sociolinguistics of Society, Basil Blackwell, New York, 1998.
4. ნოდარ ლადარია. სოციოლინგვისტიკა, თბილისი, 2002.
5. მანანა ტაბიძე, ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.
6. А.В. Швейцер, Л.Б. Никольский, Введение в социолингвистику, Москва, 1978.
7. ი. ჩაჩანიძე, ენობრივი სიტუაციის პრობლემა მე-20 საუკუნის სოციოლინგვისტიკაში (დისერტაცია ფილოლოგიის მეცნიერებათა სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, ხელნაწერი), თბილისი, 2005.

ლექცია №3 (2სთ)

ენობრივი კონტაქტები კავკასიაში – ისტორია და თანამედროვეობა. სუბსტრატი. სუპერსტრატი. ადსტრატი. მიგრაციები. ეთნოსთა შერევა და ეთნოენობრივი პროცესები.
სემინარი №3 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. ოთარ ჯაფარიძე, ქართველი ერის ეთნოგენეზის სათავეებთან, თბილისი, 2006.
2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი, 2008.
3. ნ. ომარაშვილი, კახეთში მცხოვრები დაღესტნელები, თბილისი, 2008.
4. რ. თოფჩიშვილი. ოსთა წინაპარი აღანუბის თავდაპირველი განსახლების არეალი. თბილისი, 2008.
5. С. Мосидзе, Прошлое и настоящее Джавахети – важнейшего региона Грузии. Тбилиси, 2007.
6. კრებული: სრულიად საქართველოს სომხურენოვანი მოსახლეობა და საქართველოს ერთიანი სახელმწიფოებრიობის აღორძინების შექმნადილები და პრობლემები, თბილისი, 2006.
7. ზ. ქირია, ოსთა საკითხი და ქართული სინამდვილე 1921-1940 წლებში, თბილისი, 2005.
8. Лингвистическое кавказоведение и тюркология: традиции и современность. Материалы четвертой международной научной конференции, Карачаевск, 2007.
9. А.Г. Гюльмагомедов, Двужычие, многоязычие и диглоссия в Дагестане. Лингвистический вестник, Махачкала, февраль, 2003, №2.
10. Н. Грабовский, Сборник сведений о кавказских горцах, Тифлис, 1876, Вып. IX.
11. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.
12. Ф. Мамедова, Политическая история и историческая география Кавказской Албании (Шв. до н.э. – VIII в. н.э.), Баку, 1986.
13. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века, Баку, 1995.
14. История Азербайджана с древнейших времен до 70-х гг. XIX в., Баку, 2009.
15. И. Гусейнова. История народов Кавказа (новый и новейший периоды), Баку, 2006.

ლექცია №4 (2სთ)

ენობრივი სიტუაციის კომპონენტები კავკასიის სინამდვილეში.

სემინარი №4 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.

2. ი. ჩაჩანიძე, ენობრივი სიტუაციის პრობლემა მე-20 საუკუნის სოციოლინგვისტიკაში (დისერტაცია ფილოლოგიის მეცნიერებათა სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, ხელნაწერი), თბილისი, 2005.

3. ნოდარ ლადარია. სოციოლინგვისტიკა, თბილისი, 2002.

ლექცია №5 (2სთ)

კავკასიურ ენათა „მდგომარეობა“ („მდგომარეობა“, როგორც სოციოლინგვისტური კატეგორია).

ენობრივი ანუ სამეტყველო ერთობა.

სემინარი №5 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.

2. ი. ჩაჩანიძე, ენობრივი სიტუაციის პრობლემა მე-20 საუკუნის სოციოლინგვისტიკაში (დისერტაცია ფილოლოგიის მეცნიერებათა სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, ხელნაწერი), თბილისი, 2005.

3. ნოდარ ლადარია. სოციოლინგვისტიკა, თბილისი, 2002.

4. М.М. Магомедханов, Дагестанцы (Этноязыковые и социокультурные аспекты самосознания), Москва, 2008.

5. ენობრივი სიტუაცია აფხაზეთში, თბილისი, 2009.

ლექცია №6 (2სთ)

ბოლშევიზმი და დიგლოსია. ტრილინგვიზმი და მულტილინგვიზმი კავკასიაში.

სემინარი №6 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. ნოდარ ლადარია. სოციოლინგვისტიკა, თბილისი, 2002.

2. C. Ferguson, Diglossia, Word, 1959.

3. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.

4. Е.А. Абулова. Еще раз о двуязычии на Северном Кавказе – крებულში: Лингвистическое кавказоведение и тюркология: традиции и современность, Карачаевск, 2007.

5. А.Г. Гюльмагомедов, Двуязычие и диглоссия в Дагестане. Лингвистический вестник, Махачкала, февраль, 2003, №2.

6. ც. ბარამიძე, ენობრივი სიტუაცია დადესტანში ლეზგიურ ენათა მონაცემების მიხედვით (ისტორია და თანამედროვეობა) – II საერთაშორისო სიმპოზიუმის მასალები, თბილისი, 2008.

კოლოქიუმი №1 (4სთ)

ლექცია №7 (2სთ)

ენობრივი წარმოქმნის ლინგვისტური სტატუსი. იდიომი. დიალექტი. ქვედიალექტი. სტრატები, სოციოლექტები, ტექნოლექტები, ნახევრადდიალექტები, ლოკალიზმები, ვარიანტები. ქვესისტემები, იდიოლექტები და ა.შ.

ენა დროით, სივრცით და სოციალურ პერსპექტივებში კავკასიის ენათა მონაცემების მიხედვით.

სემინარი №7 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.
2. ფერდინანდ დე სოსიური, ზოგადი ენათმეცნიერების კურსი, თბილისი, 2002.
3. Status Change of languages, ed. by Ulrich Ammon and Marlis Hellinger. Walter de Gruyter. Berlin, New York, 1992.

ლექცია №8 (2სთ)

ენობრივ სიტუაციათა ტიპოლოგიური მოდელები და კავკასიის ენათა მდგომარეობა.

ა) რაოდენობრივი (კვანტიტატიური) მიდგომა.

სემინარი №8 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. ი. ჩაჩანიძე, ენობრივი სიტუაციის პრობლემა მე-20 საუკუნის სოციოლინგვისტიკაში (დისერტაცია ფილოლოგიის მეცნიერებათა სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, ხელნაწერი), თბილისი, 2005.
2. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.
3. Florian Coulmas. Sociolinguistics. 2005. Cambridge University Press.
4. Письменные языки мира. Языки Российской Федерации, I, Москва, 2002.

ლექცია №9 (2სთ)

ენობრივ სიტუაციათა ტიპოლოგიური მოდელები და კავკასიის ენათა მდგომარეობა.

ბ) შეფასებითი (ესტიმაციური) მიდგომა.

გ) თვისებრივი (კვალიტატიური) მიდგომა.

სემინარი №9 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. ი. ჩაჩანიძე, ენობრივი სიტუაციის პრობლემა მე-20 საუკუნის სოციოლინგვისტიკაში (დისერტაცია ფილოლოგიის მეცნიერებათა სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, ხელნაწერი), თბილისი, 2005.
2. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.
3. Florian Coulmas. Sociolinguistics. 2005. Cambridge University Press.
4. Письменные языки мира. Языки Российской Федерации, I, Москва, 2002.

ლექცია №10 (2სთ)

სოციოლინგვისტიკური პროფილის ფორმულა. ფორმულიანი მოდელების კრიტიკა. ენობრივი სიტუაციის განზომილებათა სისტემატიზაცია. ენობრივ სიტუაციათა კომპლექსური მოდელები კავკასიის ენების მონაცემთა მიხედვით.

სემინარი №10 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. ი. ჩაჩანიძე, ენობრივი სიტუაციის პრობლემა მე-20 საუკუნის სოციოლინგვისტიკაში (დისერტაცია ფილოლოგიის მეცნიერებათა სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, ხელნაწერი), თბილისი, 2005.
2. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.
3. Florian Coulmas. Sociolinguistics. 2005. Cambridge University Press.
4. Письменные языки мира. Языки Российской Федерации, I, Москва, 2002.

ლექცია №11 (2სთ)

სოციოლინგვისტურ ოპოზიციათა კონკრეტული მიდგომები სინქრონიასა და დიაქრონიასში. ენდოგლოსური და ეგზოგლოსური სიტუაციები კავკასიის ენების მონაცემთა მიხედვით.

სემინარი №11 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. ი. ჩაჩანიძე, ენობრივი სიტუაციის პრობლემა მე-20 საუკუნის სოციოლინგვისტიკაში (დისერტაცია ფილოლოგიის მეცნიერებათა სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად, ხელნაწერი), თბილისი, 2005.
2. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.
3. Florian Coulmas. Sociolinguistics. 2005. Cambridge University Press.
4. Письменные языки мира. Языки Российской Федерации, I, Москва, 2002.

კოლოქიუმი №2 (4სთ)

ლექცია №12 (2სთ)

ნაციონალური ენობრივი პოლიტიკა კავკასიაში (რევოლუციამდე პერიოდი, საბჭოთა გამოცდილება, შემდგომი პერიოდი).

სოციოკულტურული დინამიკა (მეთოდოლოგიის საკითხები, სოციალურ-კულტურული სახის შეცვლა – ეთნოენობრივი ასპექტი, მულტილინგვიზმი და კულტურის ათვისება).

სემინარი №12 (2სთ)

ლიტერატურა:

1. М.М. Магомедханов, Дагестанцы (Этноязыковые и социокультурные аспекты самосознания), Москва, 2008.
2. З.З. Шериева, Проблемы функционирования Кабардинского и Балкарского языков в КБР – მაიკოპში წაკითხული მოხსენების ხელნაწერი, 2008.
3. მანანა ტაბიძე. ენობრივი სიტუაცია საქართველოში და ქართული ენის ფუნქციონირების საკითხები, თბილისი, 2005.

ლექცია №13 (2სთ)

თვითაღქმის საზღვრები (ეთნიკურობის კომპონენტები, ეთნიკური ტერიტორიები, ეთნიკური იდენტიფიკაციის ენობრივი რეზუსი, თვითაღქმის დონეები, ეთნიკური სახეები და სტერეოტიპები, კონფესიური იდენტურობა).

განათლების სისტემის სამართლებრივი რეგულირება როგორც ენობრივი სიტუაციის პრობლემათა გადაწყვეტის გზა.

თანამედროვე გლობალიზაცია და კავკასიის მცირერიცხოვან ხალხთა ენების პრობლემები XXI საუკუნის ლინგვისტიკაში.

სემინარი №13 (2სთ)

დისკუსია

ლიტერატურა:

1. М.М. Магомедханов, Дагестанцы (Этноязыковые и социокультурные аспекты самосознания), Москва, 2008.
2. Т.Л. Нестюк, Правовое регулирование в области образования как основа решения языковой ситуации в регионах Российской Федерации – კრებულში: Лингвистическое кавказоведение и тюркология: традиции и современность, Карачаевск, 2007.
3. Р. Гусман Тирадо, З.М. Габуниа. Современная глобализация и проблемы малочисленных языков в лингвистике XXI века – კრებულში: Лингвистическое кавказоведение и тюркология: традиции и современность, Карачаевск, 2007.
4. რეკომენდაციები ევროპის საბჭოს 1993 წლის რეგიონული და უმცირესობათა ენების ქარტიის რატიფიცირებისათვის საქართველოს მიერ ასაღები ვალდებულებების შესახებ, თბილისი, 2008.

შეფასება დასწრება: 0-5 ქულა
2 კოლოკვიუმი: 0-15 ქულა x 2 (30ქულა)
სემინარი: 0-20 ქულა
საბოლოო გამოცდა: 0-40 ქულა
დისკუსია 0-5 ქულა
საბოლოო შეფასება: 0-100 ქულა

სწავლის შედეგი:

მაგისტრანტს ეცოდინება კავკასიის ენობრივი სიტუაციის პრობლემები, სოციო-ლინგვისტური ტერმინები, კანონმდებლობა ენის შესახებ, ეთნო და ენობრივ კონფლიქტთა წარმოშობისა და რეგულირების გზები, ენობრივი პოლიტიკა და, ბოლოს, სტუდენტი შეძლებს თავისი წვლილი შეიტანოს მინორიტარულ ენათა სიცოცხლისუნარიანობის შენარჩუნების საქმეში.

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,

სრული პროფესორი:

/ც. ბარამიძე/

2009/2010 სასწავლო წელი

სილაბუსი

სასწავლო კურსის დასახელება	უბიხური ენა
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი(სავალდებულო)
ჩთშ- სასწავლო კურსის კრედიტები	5 კრედიტი, (125სთ) 2 ლექც.+ 2 სემ.+ 2 პრაქტიკული მეცადინეობა ლექცია 30 სთ. სემინარი 30სთ პრაქტიკული მეცადინეობა 30სთ სულ სკონტაქტო 90სთ დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 35სთ
ლექტორი	რუსუდან ჯანაშია ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი მისამართი: დ. აღმაშენებლის გამზ. № 83/23. ტელ: 95 31 18
სწავლების მეთოდი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის მიზანი	უბიხური ენის სწავლების მიზანია კავკასიური ენებით დაინტერესებულ ახალგაზრდას მაქსიმალურად მიეწოდოს ცოდნა ამ, ამჟამად მკვდარი ენის, საინტერესო სტრუქტურა და მიმართება არა მარტო ახლო მონათესავე, არამედ საერთოდ, იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის დანარჩენ წევრებთან. უბიხურის გაცნობა საინტერესოა ზოგადლინგვისტური თვალსაზრისითაც.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობა	კავკასიოლოგიის მიმართულების სტუდენტებს შესწავლილი უნდა ჰქონდეთ ენათმეცნიერების შესავალი და კავკასიოლოგიის შესავალი, სხვა სპეციალობის სტუდენტთათვის წინაპირობის გარეშე.
	ლექცია № 1 მე-19 საუკუნის კავკასია, მუჰაჯირობა, უბიხები ლიტ.: გ. პაიჭაძე, « კავკასიის ომები 1817-1864 წწ. » ქსე, ტ. 5. 1980. გვ. 307-319. სემინარი 1. პრაქტიკული 1.

	<p> ლექცია № 2 უბიხურის შესწავლის ისტორია ლიტ.: არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია 1965. გვ. 186, 274-290. სემინარი 2. პრაქტიკული 2. </p> <p> ლექცია № 3 უბიხურის ფონემატური სტრუქტურა, კონსონანტიზმი, ვოკალიზმი ლიტ.: М. Кумахов, დასახელებული ნაშრომი, გვ. 690-692. Г. Рогава, Абхазско-адыгские языки, იქვე, გვ. 95-101. სემინარი 3. პრაქტიკული 3. </p> <p> ლექცია № 4 სონანტთა სისტემა, ფონეტიკური პროცესები, ბგერათპროცესები ლიტ.: იგივე. . Vოგტ, იცტიონნაირე დე ლა ლანგუე ოუბეკჰ, სლო.1963. (წინასიტყვაობა) სემინარი 4. პრაქტიკული 4. </p> <p> ლექცია № 5. მახვილი, ძირთა ამოსავალი ტიპები ლიტ.: იგივე გ. როგავა, კონსონანტიზმის სირთულისა და ვოკალიზმის სიმარტივის მიმართებისათვის. იკეწ. XII, 1985, გვ. 57-65 სემინარი 5. </p>
--	--

პრაქტიკული 5.

ლექცია № 6. არსებითი სახელი

ლიტ.: , M. Кумахов, დასახელებული ნაშრომი,
გვ. 694-695. 1989, გვ. 368-372.
. ჩპარაცჰიძეზე, ბეცკ, კრ. თჰე ინდიგ.
ანგუაგეს ოფ

ჩაუცას. ვ. 2. ელმარ- . ორკ. 1989,

368-372.

ტჰე

გვ.

სემინარი 6.

პრაქტიკული 6.

ლექცია № 7. პოსესიურობა, ბრუნება

ლიტ.: იგივე

სემინარი 7.

პრაქტიკული 7.

ლექცია № 8. მრავლობითი რიცხვის
წარმოება,

სიტყვათწარმოება

ლიტ.: M. Кумахов, , დასახელებული ნაშრომი,
გვ. 697-698.

. ჩპარაცჰიძეზე, დასახელებული ნაშრომი,
გვ. 378-380.

კოლოკვიუმი

ლექცია № 9. ნაცვალსახელები

ლიტ.: დასახელებული ნაშრომები, I-გვ. 695, II-
378-382.

ვ. შენგელია, პირის, ჩვენებითი და
კითხვითი

	<p> აღიღურ ნაცვალსახელები აფხაზურ- ენებში. დისერტაციის ავტორეფერატი. 1968. M. Кумахов, . ჩპარაცჰიდზე, დასახელებული ნაშრომები სემინარი 9. პრაქტიკული 9. ლექცია № 10. ზედსართავი და რიცხვითი სახელები ლიტ.: M. Кумахов, გვ. 697. . ჩპარაცჰიდზე, გვ. 370-372. სემინარი 10. პრაქტიკული 10. ლექცია № 11. ზმნის ძირითადი კატეგორიები, პირის ნიშნები, გარდამავლობა- გარდაუვალობა, სტატიკურობა- დინამიკურობა ლიტ.: M. Кумахов, დასახელებული ნაშრომი, გვ. 696-704. . ჩპარაცჰიდზე, გვ. 384-388. . უმეზიდ, ე Vერბე უბეკჰ, არის, 1975. გვ. 71-84, გვ. 150-170. სემინარი 11. პრაქტიკული 11. ლექცია № 12. ზმნის ძირითადი დრო- კილოები ლიტ.: ზემოთდასახელებული სემინარი 12. </p>
--	---

<p>საგაღდეგებულო ლიტერატურა</p>	<p>საბოლოო შეფასება – 40 ქულა</p>
	<p>გ. როგავა, Г Рогава. Абхазско-адыгские языки, крებუელი Языки народов СССР, IV. ИКЯ. М. 1967. გვ. 95-101.</p>
	<p>М. Кумахов, Убыхский язык. იქვე.</p>
	<p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი, 1965.</p>
	<p>П. К. Услар, О языке убыхов. Этнография Кавказа. Языкознание. I. Абхазский язык. Тифлис, 1887.</p>
	<p>გ. როგავა, კონსონანტიზმის სისტემის სირთულისა და ვოკალიზმის სიმარტივის ურთიერთმიმართებისათვის აფხაზურ-ადიღურ ენებში. იკეწ. XII, 1985.</p>
	<p>Г. Рогава, Эргатив двух формации в картвельских и абхазско-адыгских языках. იკეწ. XV, 1988.</p>
	<p>გ. შენგელია, პირის და ჩვენებითი ნაცვალსახელები აფხაზურ-ადიღურ ენებში. სმა-ს “მაცნე”. № 3. 1967.</p>
	<p>გ. როგავა, სტატიკური ზმნებისა და სახელურ წინადადებათა ზოგი საკითხი აფხაზურ-ადიღურსა და ქართველურ ენებში. იკეწ. IV. 1977.</p>
	<p>ქ. ლომთათიძე, ზოგი არაპროდუქტიული აბაზურ-აფხაზური მიმღეობა და მათი უბიხურ-ადიღური პარალელულების საკითხი. კრებუელი “არნ. ჩიქობავას”, 1979.</p>
<p>ქ. ლომთათიძე, უბიხურ ენაში ქართველურ ენათაგან შესული ლექსიკური მასალის საკითხისათვის. იკე. XIX. 1974.</p>	

	<p>Г. Рогава, უბიხურიდან შეთვისებული ერთი ზმნური ფუძე ზანურში, იკეწ. V. 1978.</p> <p>Г. Рогава, Абхазско-адыгский суффикс призаггем га в мегрельском. სმამ. ტომი III. № 6. 1942.</p> <p>კრებული “უბიხური ფოლკლორი”, “კავკასიური სახლი”. თბილისი. 2001.</p> <p>რ. ჯანაშია, Имена числительные в абхазско-адыгских языках. იკეწ. III. 1976.</p> <p>რ. ჯანაშია, უბიხური ანთროპონიმები და ტოპონიმები., იან ბრაუნისადმი მიძღვნილი კრებული 2005.</p>
<p><i>დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა</i></p>	<p>. Dumezil, La Langue des Oubykhs. Paris. 1931.</p> <p>G. Dumezil, Documents anatoliens sur les Langues et Traditions du Caucase. I, II, III, Paris. 1960, 1963, 1965.</p> <p>. Dumezil, Le Verbe Oubykh, Paris. 1975.</p> <p>G. Charachidze, Ubych, kr. The Indigenous Languages of the Caucasus. v. 2. Delmar, Neo York. 1989.</p> <p>H. Vogt, Dictionnaire Oubykh-francais, Oslo. 1963</p>
<p><i>სწავლის შედეგი</i></p>	<p>კურსის მოსმენის შემდეგ სტუდენტს უნდა ჰქონდეს ნათელი წარმოდგენა უბიხურის ადგილის შესახებ მონათესავე ენათა შორის; სტუდენტი უნდა აცნობიერებდეს უბიხური ენის ფონემატური და მორფოლო-გიური სტრუქტურების თავისებურებასა და მსგავსებას მონათესავე ენებთან მიმართებაში.</p>

ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

2009-2010

სილაბუსი

საგანი – ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტურული ურთიერთობები
საგნის სტატუსი – ძირითადი

ინსტიტუტი – კავკასიოლოგიის
ფაკულტეტი – ჰუმანიტარული, კავკასიოლოგიის მიმართულება
სპეციალობა – კავკასიური ენათმეცნიერების მაგისტრი
პროგრამა – სამაგისტრო
ლექტორი – სრული პროფესორი ცირა ბარამიძე
ასოცირებული პროფესორი მიხეილ ქურდიანი
საკონტაქტო ტელეფონები – 39-52-21 (ბინა)
899 98-73-12 (მობ.)

-მაილ: კურდიანი-მიკვილ ყაჰო.ცომ
განათლების საფეხური – მაგისტრატურა
კურსი – პირველი
კრედიტი – 5
სემესტრი – ერთი

კურსის შესახებ

კურსის მიზანი:

წინამდებარე კურსი ემსახურება მაგისტრანტისთვის მწყობრივ და სისტემურ ცოდნის მიცემას ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტურულოგიური ურთიერთობების სფეროში

კურსის ამოცანაა მაგისტრანტს:

გააცნოს ბასკურ-ქართველური ენების ნათესაობის შესახებ არსებული ისტორიული თვალსაზრისები და თანამედროვე კომპარატივისტიკის მიღწევები ამ საკითხის დადებითად გადაწყვეტის საქმეში.

მიაწოდოს ენათა იბერიულ-კავკასიური ოჯახის გენეალოგიური ხის ბოლოდროინდელი ვერსია და მასში შემავალი ენობრივი ჯგუფების მეცნიერული კლასიფიკაცია, აჩვენოს ბასკური ენის ადგილი კავკასიურ ენათა შორის, და აუხსნას ბასკური და ქართველური ენების ამ კლასიფიკაციის მიხედვით ერთ ჯგუფში გაერთიანების საფუძვლები;

მიაწოდოს ქართველური და ბასკური ენების ფონოლოგიურ სისტემათა, ძირ-ფუძის სტრუქტურათა, გრამატიკულ პარადიგმათა და სინტაგმათა თუ ლექსიკურ ფონდთა დახასიათება ისტორიულ-შედარებითი და ტიპოლოგიურ-შედარებითი პოზიციიდან სინქრონიულ დონეზე;

მიაწოდოს ქართველური და ბასკური ენების ფონოლოგიურ სისტემათა, გრამატიკულ სტრუქტურათა და ლექსიკურ ფონდთა დახასიათება ისტორიულ-შედარებითი და ტიპოლოგიურ-შედარებითი პოზიციიდან დიაქრონიულ დონეზე;

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით (ლანდშაფტი, კლიმატი, ფლორა, ფაუნა და ა.შ. სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით);

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის ტომობრივი შედგენილობა ენობრივი მონაცემების მიხედვით (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით);

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სამეურნეო საქმიანობა და მატერიალური კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ანუ აზიაროს პალეოეთნოლოგიური კვლევების სფეროს;

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სოციალური სტრუქტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით);

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სულიერი კულტურის ფრაგმენტები (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით);

გააცნოს ბასკთა წინაპრების დასავლეთისაკენ მიგრაციის დროისა და მარშრუტის შესახებ არსებული თვალსაზრისები და სხვ.

რაც მთავარია მაგისტრანტი პირველად იღებს არა მხოლოდ მზა და ნორმატიულ

პასუხებს თავისი არჩევითი სპეციალობის კარდინალურ საკითხებზე, არამედ

თვითონაც მიდის გარკვეულ პასუხებამდე მოცემული ფაქტების ვერიფიცირებადი

მეთოდებით ანალიზის შედეგად და თავისუფლდება პოპულარული, მაგრამ

კვაზიმეცნიერული სტერეოტიპებისაგან.

კურსის აღწერა:

ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტურული ურთიერთობების კურსი ორიგინალურია, მას უშუალო წინამორბედი არ ჰყავს, ხოლო სხვა ენობრივი ოჯახებისთვის შექმნილი შრომებისგანაც (პ.ფრონძაროლი სემიტური ენებისათვის: პჰაიდე ურალური ენებისათვის; თ.გამყრელიძე-ვ.ივანოვი ინდო-ევროპული ენებისათვის...) განსხვავდება როგორც თავისი პრაქტიკული მიზანდასახულობით (ჩვენი კურსი სასწავლოა, მათი ნაშრომები სამეცნიერო გამოკვლევებს წარმოადგენენ), ასევე თეორიული და მეთოდოლოგიური ბაზით, საილუსტრაციო მასალითა და ა.შ. ეს განცხვავება დედუქციურთან შედარებით ინდუქციური მიდგომის დომინანტურობაშიც ვლინდება.

შედეგები:

წინამდებარე კურსის გავლის შემდეგ მაგისტრანტს ზოგად პროფესიულთან ერთად

უნდა გამოუმუშავდეს შემდეგი სპეციფიკური უნარ-ჩვევები:

თეორიული მეთოდებისა და საბაზო ცოდნის საფუძველზე ახდენდეს არსებული

საყოველთაოდ მიღებული თვალსაზრისების აუცილებელ ვერიფიკაციას;

არქტიპების ფორმალური და სემანტიკური რეკონსტრუქციებისთვის

ადეკვატური ისტორიულ-კულტურული კვალიფიკაციის მიცემის;

რეგლამენტი

აღნიშნული კურსის ხანგრძლივობა არის ერთი სემესტრი. კვირაში ორი საათი, ე.ი. მთელი კურსი მოიცავს 30 საკონტაქტო საათს.

5 კრედიტი – 15 საათი ლექცია, 15 საათი სემინარი; დამოუკიდებელი მუშაობისთვის: 15 საათი სალექციო კურსისთვის, 30 საათი სასემინარო საკითხებისათვის; 20 საათი წერითი გამოკითხვისთვის მოსამზადებლად, 30 საათი საბოლოო გამოცდისთვის მოსამზადებლად. (სულ: 125 სთ.)

1 ჩთშ კრედიტი = 25 საათი. $125 : 25 = 5$ კრედიტი

სასწავლო კურსის ფორმატი: ლექცია, სემინარი.

საკონტაქტო საათები აგებული იქნება ერთი მხრივ დირექტიული სწავლების, მეორე მხრივ კი თემატურ დიალოგებისა და დისკუსიების პრინციპებზე.

მაგისტრანტებთან ინდივიდუალური მუშაობისთვის საგანგებოდ გამოყოფილი იქნება დრო სალექციო კურსის ფარგლებს გარეთ.

სასწავლო რესურსები

ძირითადი სახელმძღვანელოები:

ბრაუნი ი. (დ შ)

ბასკური და კავკასიური (იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების წელიწადეული, VIII, 1981: 203-215)

ბასკოლოგიის შესავალი (ლექციების კურსი), არნ. ჩიქობავას წინასიტ ვაობითა და რედაქციით. თარგმანი ზ. ყუმბურიძის. თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1981.

პროტოქართველური ენა ("კავკასიოლოგიური კრებული", თბილისი: "უნივერსალი", 2007: 18-36)

უსცარო-ჩაუცასიცა. ისტორიკალ ანდ ჩომპარატივე შტუდიეს ონ არტველიან ანდ ასქუე, ჭარსზაწა: " იალოგ", 1998.

როტოკარტველიან, ჭარსზაწა: " ", 2008.

Вторичный характер гармонических консонантных комплексов дещесивного ряда в картвельских языках (Материалы международного симпозиума посвященного 100-летию со дня рождения Арнольда Степановича Чикобава, Тбилиси : "Картули Эна", 1998 : 148-150).

მარი ნ.

Баскско-кавказские лексические параллели, Тбилиси: "Мецниереба", 1987.

ქურდიანი მ.

იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2007

დამხმარე სახელმძღვანელოები:

გოროჩათეგი ხ. (დღ ჩ თ I ჟ)

თჰე ასქუე ანგუაგე ანდ იტს ეიგჰბორს ინ ნტიქუიტყ (Iნ: თოწარდს ა ისტორე ოფ ტჰე ასქუე

ანგუაგე, მსტერდამ/ ჰილადელჰია: ჟოჰნ ენჯამინს

უბლისჰინგ ჩომპან, 1995: 31-63).

თრასქი რ. დ. (თღ შ დ .)

Origins and Relatives of the Basque Language: Review of the evidence (Towards a History of the Basque Language, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995 : 69-99).

lakara i. a. (LAKARRA J. A.)

Reconstructing the Pre-Proto-Basque Root (In: Towards a History of the Basque Language, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995: 189-206).

miCelena l. (MITXELENA L. ° MICHELENA L.)

Fonética histórica vasca, Donostia-San Sebastián: Diputación Foral de Guipuzcoa.(Publicaciones del Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo", 1961.).

tovari a. (TOVARA.).

ბასკური ენა (ავტორიზებული ინგლისური თარგმანიდან თარგმნა ნათელა სტურუამ.
არნ. ჩიქობავას წინასიტ ვაობითა და რედაქციით), თბილისი: „მეცნიერება“: 1980
ბასკური და კავკასიური ენები: ტიპოლოგიური მახვენებლები (იბერიულ-კავკასიური
ენათმეცნიერების წელიწადი, X, 1983. : 363-377).

El euskera y sus Parientes, Madrid, 1959

The ancient languages of Spain and Portugal, New York : S. F. Vanni, 1961.

ჩიქობავა არნ.

იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი: „განათლება“, 1965
1966. თანამედროვე ენათმეცნიერების განვითარების გზები („თანამედროვე ზოგადი და
მათემატიკური ენათმეცნიერების საკითხები“, I, თბილისი: „მეცნიერება“ : „70-„89).

ე ბასკოლოგუე - ცაუცასოლოგუე ღ ნ აფონ ეტ ლეს ტ ცჰეს აცტუელლეს დეს
ლა ლინგუისტიქუე იბერო-ცაუცასიქუე ("Bedi Kartlisa, revue de Kartvé-
ლოლოგიე", ვოლ. XXIII, არის, 1975 : 9-20).

ბასკოლოგ-კავკასიოლოგი რენე ლაფონი და იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების
მორიგი ამოცანები. კრებულში „ბასკური ენა და ბასკურ-კავკასიური ჰიპოთეზა“,
თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1976: 99-110.

იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების ბშესავალი, თბილისი: თბილისის
უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1979

ჩუხუა მ.

იბერიულ-იქერიულ ენათა შედარებითი გრამატიკა, I, თბილისი: თბილისის
უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2008

ძიბიგური შ.

მოგზაურობა ბასკეთში. (1977 წლის ივლისი), თბილისი:

თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1977.

ბასკურ-კავკასიური პრობლემა, თბილისი: „მეცნიერება“, 1981.

ბასკები და ქართველები (მეორე გამოცემა), თბილისი : „საბჭოთა საქართველო“, 1982.

Баски и грузины, Тбилиси: “Мерани”, 1979.

Vascos y georgianos, Vitoria-Gasteiz: Sociedad Anonima be Ediciones, 1982.

Basques et Géorgiens, Tbilissi: Editions de l'Universite de Tbilissi, 1983.

მთხონები

ქართულ ენაზე ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტურული
ურთიერთობების პრობლემატიკის ყველა სფეროს მომცველი ერთიანი საბაზო
სახელმძღვანელოების არარსებობის გამო განსაკუთრებული მთხონები იქნება
წაყენებული დასწრებისადმი, რადგან ლექტორის მიერ მიწოდებული უახლესი
ინფორმაციისა თუ თვალსაზრისების გათვალისწინება, ჩაწერილი სალექციო
კონსპექტების მეშვეობით, იქნება მაგისტრანტის ერთ-ერთი ორიენტირი სემინარების
მოსამზადებლად და საბოლოო შედეგის მისაღწევად.

მაგისტრანტთა აქტივობა იქნება გადამწყვეტი ფაქტორი მათი პროფესიული კომპეტენტურობის ჩამოყალიბების საქმეში, რადგან დისკუსიის პირობებში მოხდება მათი ცოდნის გაღრმავება და შემოწმებაც.

ქცევისადმი მოთხოვნები გაპირობებული იქნება საგნის სპეციფიკითა და კოლეგიალობის კრიტერიუმით.

პლაგიატის ყოველი შემთხვევა შეფასებული იქნება, როგორც უარის თქმა პროფესიულ კომპეტენტურობაზე.

შეფასება

შეფასების სისტემა იქნება ნორმატიული (უნივერსიტეტის მიერ დადგენილი წესის ფარგლებში):

დასწრება – 10 ქულა, აქტიურობა სემინარზე 20 ქულა, I კოლოქვიუმი – 10 ქულა, II კოლოქვიუმი – 10 ქულა, III კოლოქვიუმი ან თემის პრეზენტაცია – 10 ქულა, საბოლოო გამოცდა – 40 ქულა, საბოლოო შეფასება – 100 ქულა.

შეფასების კრიტერიუმი იქნება დამოკიდებული ცოდნის ვერიფიცირებადობაზე, ანუ მაგისტრანტის მიერ ნებისმიერი თვალსაზრისის გაზიარება უნდა ემყარებოდეს მისი მხრიდან ამ თვალსაზრისის ფუძემდებლური არგუმენტების კრიტიკულ ანალიზს.

ცოდნის რეალური შეფასებისთვის გამოყენებული იქნება ინდიკატორთა სისტემა, რომლის მარკერებიც მოცემულია სამუშაო გეგმაში.

V. ჩვენს შესახებ

ცირა ბარამიძე: ვარ ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, სპეციალობით: კავკასიური ენები და ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

სრული პროფესორი (2006 წლიდან). ვხელმძღვანელობ ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის საბაკალავრო, სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამებს.

მაქვს გამოქვეყნებული, საქართველოსა და უცხოეთში, 70 სამეცნიერო სტატია (მათ შორის 5 კურსის თემატიკასთან დაკავშირებით) და ორი მონოგრაფია.

მონაწილეობა მაქვს მიღებული ლინგვისტ-კავკასიოლოგთა 18 საერთაშორისო კონფერენციაში, კონგრესში, სიმპოზიუმსა თუ ფორუმში, როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ. ვიყავი კავკასიოლოგთა I საერთაშორისო კონგრესის ორგანიზატორი და თავმჯდომარე (2007).

მყავს მეუღლე და ორი შვილი.

მიხეილ ქურდიანი: ვარ ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი (1998. ორი სპეციალობით: ენათმეცნიერების თეორია და ისტორია და ლიტერატურის თეორია) და მათემატიკისა და გამოყენებითი მათემატიკის მაგისტრი (2001), პროფესორი (2000).

მაქვს გამოქვეყნებული, საქართველოსა და უცხოეთში, 270 სამეცნიერო ნაშრომი, მათ შორის 25 კურსის თემატიკასთან დაკავშირებით.

1994-2001 წლებში ვიყავი ზოგადი ენათმეცნიერების კათედრის გამგე ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. 2006 წლიდან ვხელმძღვანელობ ზოგადი ენათმეცნიერების განყოფილებას არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტში.

1978 წლიდან ვკითხულობ ლექციებს, არჩეული ვარ პროფესორად (1994 წლის მაისში აკაკი წერეთლის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, 1999 წლის აპრილში ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში).

1990-2009 წლებში მონაწილეობა მაქვს მიღებული 38 საერთაშორისო კონფერენციაში, კონგრესში, სიმპოზიუმსა თუ ფორუმში, როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ.

მყავს მეუღლე, ხუთი შვილი და სამი შვილიშვილი.

სამუშაო გეგმა

კვირა	მეცადინეობის ფორმა	თემა
I	ლექცია №1	შესავალი ლექცია: ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტურული ურთიერთობების საგანი, ფუძემდებლური პრინციპები, არსებითი დეფინიციები, ძირითადი ტერმინები, ნიშნადი სახელები (ი.კარსტი, ნ.მარი, კ.ბოუდა, კ. ულენბეკი, ა.ტოვარი და სხვ.) <i>ლექტორის ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით</i>
I	სემინარი	სემინარული მუშაობის პრინციპებსა და რეგლამენტზე შეთანხმება. მაგისტრანტთა საბაზო ცოდნის შემოწმება
II	ლექცია №2	წინარემეცნიერული მოძღვრებები ქართულ-ბასკური და ბასკურ-კავკასიური ენებისა და ხალხების ნათესაობის შესახებ და ამ ჰიპოთეზის კვაზილინგვისტურისაფუძვლები. euscario-caucasica: pro et contra; ბასკური ენის დაკავშირების მცდელობა სხვადასხვა ენობრივი ოჯახებთან: ქამიტურთან, ენისეურთან, ალთაურთან და ა.შ. ლიტერატურა: ტოვარი 1959, ტოვარი 1980, ძიბიგური 1981, თრასქი 1995: 69-99, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
II	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
III	ლექცია №3	ბასკური და კავკასიური ენების ისტორიულ-შედარებითი კვლევის ეტაპი: რენე ლაფონი, იან ბრაუნი და ბასკურ-კავკასიური ჰიპოთეზის გადაქცევა ბასკურ-კავკასიურ თეორიად. საკითხის შესწავლის თანამედროვე მდგომარეობა: ბასკური ენის ადგილის განსაზღვრა იბერიულ-კავკასიური ენების ბასკურ-ქართველურ ჯგუფში. ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ბრაუნი 2008, ქურდიანი 2007: 484-491
III	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
IV	ლექცია №4	საერთო-ბასკურ-ქართველური ფუძე-ენა და მისი დიფერენციაცია წინარე-ბასკურ და საერთო-ქართველურ ფუძე-ენებად. საერთო-ბასკურ-ქართველური ფუძე-ენის ფონოლოგიური სისტემის ტრანსფორმირება წინარე-ბასკურ და საერთო-ქართველურ ფონოლოგიურ სისტემებად. ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ბრაუნი 2008, ქურდიანი 2007: 491-500

IV	კოლოქვიუმი (წერიტი)	განვლილი მასალის თემაზე.
V	ლექცია №5	ქართველური და ბასკური ენების ფონოლოგიურ სისტემათა, ძირ-ფუძის სტრუქტურათა, გრამატიკულ პარადიგმათა და სინტაგმათა თუ ლექსიკურ ფონდთა დახასიათება ისტორიულ-შედარებითი და ტიპოლოგიურ-შედარებითი პოზიციიდან სინქრონიულ დონეზე; ლიტერატურა: მიხელება 1951, ბრაუნი 1984:49-102, ტოვარი 1980, ლაკარა 189-206, არაბული 2002, ქურდიანი 2007: 352-361
V	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
VI	ლექცია №6	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ხალხის პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით: ლანდშაფტი, კლიმატი, ფლორა და ფაუნა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
VI	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
VII	ლექცია №7	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ხალხის პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით: ლანდშაფტი, კლიმატი, ფლორა და ფაუნა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
VII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
VIII	ლექცია №8	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ხალხის პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით: ლანდშაფტი, კლიმატი, ფლორა და ფაუნა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
VIII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
IX	ლექცია №9	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სამეურნეო საქმიანობა და მატერიალური კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით: მიწათმოქმედება და მესაქონლეობა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
IX	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
X	ლექცია №10	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სამეურნეო საქმიანობა და მატერიალური კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით: ნადირობა, მეტალურგია და ხელოსნობა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
X	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
XI	ლექცია №11	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სოციალური სტრუქტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
XI	კოლოქვიუმი (წერიტი)	განვლილი მასალის თემაზე

XII	ლექცია №12	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სულიერი კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით: (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
XIII	ლექცია №13	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის არსებობის ქრონოლოგიური საზღვრები და ამ ენობრივი ერთობის წინარე-ბასკურად და საერთო-ქართველურად დიფერენციაციის დრო. თვალსაზრისები ბასკთა დასავლეთისკენ მიგრაციის მარშრუტის შესახებ . ლიტერატურა: ბრაუნი 1998: 125-135, ბრაუნი 2007: 18-21, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით.
XIII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
XIV	ლექცია №14	ბასკთა ისტორია და ეთნოგრაფია პირინეის ნახევარკუნძულზე დამკვიდრების შემდეგ. ბასკთა და ქართველთა ეთნოგრაფიული ყოფა ისტორიულ-შედარებითი და ტიპოლოგიურ-შედარებითი თვალსაზრისით (ნ.მარი, შ.ძიძიგური, ნ.სტურუა...) ლიტერატურა: ბრაუნი 1984: 9-30, ძიძიგური 1982, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XIV	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
XV	ლექცია №15	ბასკურ-ქართული ურთიერთობების ხასიათი და ძირითადი თემატიკა XX-XXI საუკუნეებში ლიტერატურა: ძიძიგური 1977, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XV	რეფერატების პრეზენტაცია	.ბასკურ-ქართული ლინგვო-კულტურული ურთიერთობის თემაზე

ს ი ლ ა ბ უ ს ი
2009-2010 სასწ. წელი.

სასწავლო კურსის დასახელება:	ქართული და კავკასიური ენების შედარებითი ანალიზი
სასწავლო კურსის	

კოდი:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი გათვალისწინებულია თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	1 სემესტრი (არჩევითი)
ECTS	5 კრედიტი; 125 სთ; საკონტაქტო – 60 სთ + 2 ლექცია – 20 სთ, 2 სემინარი – 30 სთ; დ/მ – 65 სთ.
ლექტორი:	ნინო რუხაძე, თსუ კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის უფროსი სპეციალისტი. ტელ.: 32 70 21. E-mail: niniko_rukhadze@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	კურსი ითვალისწინებს იბერიულ-კავკასიურ ენათა ფონეტიკის, გრამატიკული წყობის, ძირითადი ლექსიკური ფონდისა და ზოგადად სტრუქტურის შეპირისპირებით ანალიზს. კურსის ამოცანაა დაეხმაროს სტუდენტებს, შეისწავლონ განსხვავებული საკითხები იბერიულ-კავკასიურ ენებში (ბგერათა სისტემაში, ბრუნებაში, უღვლილებაში, სიტყვაწარმოებაში და სხვა). იბერიულ-კავკასიურ ენათა ახლანდელი მონაცემების მიხედვით და ისტორიულ წარსულში არსებული ვითარების რეკონსტრუქციით და გათვალისწინებით. ამ კურსის ფარგლებში ხდება იბერიულ-კავკასიურ ენათა ფონეტიკური, მორფოლოგიური, სინტაქსური და ლექსიკური მასალის შეპირისპირება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	სტუდენტს ბაკალავრიატში მოსმენილი უნდა ჰქონდეს კავკასიოლოგიის კომპეტენციისათვის აუცილებელი საგნები.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი.
სასწავლო კურსის შინაარსი	
ლექცია №1 – 2 სთ.	იბერიულ-კავკასიურ ენათა წარმოშობა-განვითარების ანალიზი ისტორიულ-

შედარებითი მეთოდის საშუალებით, ენათა დიფერენციაციის პროცესთა შესწავლა მონათესავე ენათა განვითარებაში.

იბერიულ-კავკასიურ ენათა შედგენილობა.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979, გვ. 7-19, 25-36.
2. Лингвистический энциклопедический словарь. М., 1990 г. Типологическая классификация языков, стр. 511.
3. «Иберийско-кавказские языки». Серия: языки народов СССР, т. М., 1967.

№1 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №2 – 2 სთ.

ენათა შესწავლის მეთოდები: ისტორიულ-შედარებითი, ტიპოლოგიური, აღწერითი. ისტორიულ-შედარებითი მეთოდი და იბერიულ-კავკასიური ენები.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979, გვ. 37-40.
2. თ. გამყრელიძე, ზ. კიკნაძე, ი, შადური – ენათმეცნიერების თეორიის საფუძვლები. თბ., 2004.
3. Е. А. Бокарев. Задачи сравнительно-исторического изучения кавказских языков. Журн. «Вопросы языкознания», 1954, №3.

№2 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №3 – 2 სთ.

ბგერათშესატყვისობის საკითხები იბერიულ-კავკასიურ ენებში (ზოგადი დახასიათება).

ქართველურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, ჭანურ-მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი, თბ., 1938.
2. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979, გვ. 49, 82, 58.
3. თ. გამყრელიძე, გ. მაჭავარიანი, სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში, თბ., 1965.
4. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ისტორიული ფონეტიკის საკითხები, 1962, გვ. 5-25.

№3 სემინარი – 2 სთ

ლექცია №4 – 2 სთ.

აფხაზურ-ადიღურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები.

ნახურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979, გვ. 58.
2. ქ. ლომთათიძე აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი

- ანალიზი, I ფონოლოგიური სისტემა და ფონტიკური პროცესები, 1976, გვ. 9.
3. გ. როგავა. ბგერათშესატყვისობის საკითხისათვის აფხაზურ-ადიღურ ენებში, იკე, ტ. XVIII, 1973, გვ. 303-312.
 4. Имнаишвили Д. Историко-сравнительный анализ фонетики нахских языков, 1977, შესავალი, გვ. 9-20.

№4 სემინარი – 2 სთ

ლექცია №5 – 2 სთ. დაღესტნურ ენათა ბგერათშესატყვისობის საკითხები. იბერიულ-კავკასიურ ენათა ისტორიული ფონეტიკის ძირითადი საკითხები. ბგერათშესატყვისობანი და ენობრივ ერთეულთა კვალიფიკაციის პრობლემა.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, 1979, გვ. 80.
2. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ფონეტიკის ისტორიულ-შედარებითი შესწავლის ძირითადი საკითხები, 1962, გვ. 35.
3. მ. ქურდიანი, 2007 დასახ. ნაშრომი.
4. Арн. Чикобава. Узловые вопросы исторической фонетики иберийско-кавказских языков. ЕИКЯ, I, 1974, сир. 60-62.

№5 სემინარი – 2 სთ

ლექცია №6 – 2 სთ.

ფონეტიკურ კანონზომიერებათა დადგენის საკითხისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

საერთო და განსხვავებული იბერიულ-კავკასიურ ენათა ფონემატური სისტემის შედგენილობის მიხედვით.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, 1979, გვ. 54-80.
2. ჰ. ფოგტი, ქართული ენის ფონემატური სტრუქტურა, თბ., 1961.
3. Языки народов СССР. т. IV Иберийско-кавказские языки. М., 1967.

№6 სემინარი – 2 სთ

ლექცია №7 – 2 სთ.

ხმოვანთა სისტემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

თანხმოვანთა სპეციფიკური სერიებისთვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, 1979, გვ. 42-47, 59.
2. გ. როგავა, ფარინგალურ ხშულთა რიგისათვის ქართველურსა და ადიღურ ენებში, იკე I, 1946წ.

№7 სემინარი – 2 სთ

№1 კოლოკვიუმი

ლექცია №8 – 2 სთ.

კონსონანტიზმის განვითარების თანამედროვე ტენდენციები იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

მორფოლოგიის ძირითადი პრინციპები იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, 1979, გვ. 66-73, 87-90.
2. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა.

№8 სემინარი – 2 სთ

ლექცია №9 – 2 სთ.

გრამატიკული კლას-კატეგორიის საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

სახელთა გრამატიკული კლასები და მისი ისტორია.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, 1965წ.
2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, 1979წ.
3. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937.

№9 სემინარი – 2 სთ

ლექცია №10 – 2 სთ.

იბერიულ-კავკასიურ ენათა კლასიფიკაცია გრამატიკული კლას-კატეგორიის მიხედვით.

გრამატიკული კლას-კატეგორიის ისტორიისათვის ქართველურ ენებში.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979წ. გვ. 107.
2. არნ. ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორიის ნიშნების ეტიმოლ. ქართვ. ენებში, სამეცნ. აკად. მოამბე, ტ. V. თბ., 1944.
3. არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბ., 1942წ.

№10 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №11 – 2 სთ.

გრამატიკული კლას-კატეგორიის ისტორიისათვის აფხაზურ-ადიღურ ენებში.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979წ.

2. Г. В. Рогава, К вопросу о структуре именных основ и категории грамматических классов в адыгских (черкесских) языках. Тб., 1956.
3. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937.

№11 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №12 – 2 სთ.

გრამატიკული სქეს-კატეგორიებისთვის განკუთვნილი თავდაპირველი ბგერითი ნიშნების საკითხი.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979წ.
2. არნ. ჩიქობავა, მეორე გრამატიკული კლასის („მდედრობითი სქესის“) გენეზისისთვის მთის კავკასიურ ენებში. აკად, მოამბე, ტ. III, №4, 1942წ.

№12 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №13 – 2 სთ.

გაქვავებული გრამატიკული კლასის ნიშნები იბერიულ-კავკასიურ ენებში.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979წ.

№13 სემინარი – 2 სთ.

№2 კოლოკვიუმი

ლექცია №14 – 2 სთ.

ადამიანისა და ნივთის კატეგორიის ნიშანთა ეტიმოლოგიისათვის ქართველურ ენებში. ქართველური ენების შედარებითი შესწავლის ისტორია.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979წ.
2. მ. ქურდიანი, 2007, დასახ. ნაშრომი. გვ. 781-791.

№14 სემინარი – 2 სთ

ლექცია №15 – 2 სთ.

გრამატიკული კლას-კატეგორიის საკითხები და იბერიულ-კავკასიურ ენათა ნათესაობა.

ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იკე-ს შესავალი, 1979წ.
2. ვ. თოფურია, შრომები, ტ. II. 2002წ. გვ. გვ. 200-208.

№15 სემინარი – 2 სთ

შეფასება

სტუდენტთა ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:

ლექციაზე დასწრება – 10%

	<p>სემინარში მონაწილეობა – 20%</p> <p>კოლოქიუმი (I, II) – 15-15%</p> <p>საბოლოო გამოცდა – 40%</p>
--	---

სავალდებულო ლიტერატურა:

1. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, 1979წ.
2. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწ. ისტორია, თბ., 1965წ.
3. არნ. ჩიქობავა, Узловые вопросы исторической фонетики иберийско-кавказских языков. ЕИКЯ, I, 1974, стр. 60-61.
4. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფ., 1937.
5. Лингвистический энциклопедический словарь. 1996 г. Москва.
6. თ. გამყრელიძე, ზ. კიკნაძე, ი. შადური, ენათმეცნიერების თეორიის საფუძვლები. თბ., 2004.
7. თ. გამყრელიძე, სიბილანტთა შესატყვისობანი და ქართველურ ენათა უძველესი სტრუქტურის ზოგი საკითხი, თბ., 1959წ.
8. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ისტორიული ფონეტიკის საკითხები, I, თბ., 1962, (ხმოვანთა ისტორიის ზოგი საკითხი ქართველურ ენებში).
9. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ისტორიული ფონეტიკის საკითხები, II. 1984.
10. გ. როგავა. ბგერათშესატყვისობის საკითხისათვის აფხაზურ-ადიღურ ენებში, იკე, ტ. XIII, 1973.
11. გ. როგავა, ქართველურ ენათა ფონეტიკის ისტორიულ-შედარებითი შესწავლის ძირითადი საკითხები, იკე-IV, 1953, გვ. 35.
12. გ. როგავა, ფარინგალურ ხშულთა რიგისათვის ქართველურსა და ადიღურ ენებში, იკე I, 1946წ.
13. გ. მაჭავარიანი. საერთო ქართველური კონსონანტური სისტემა, თბ., 1965.
14. ა. მაჰომეტოვი, ილ. ცერცვაძე, ლაკური და დარგუული ენების თანხმოვანთა სისტემა, იკე-XXVIII, გვ. 212, 218.
15. მ. ქურდიანი, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბ., 2007.
16. მ. ჩუხუა, იბერიულ-იჩქერიულ ენათა შედარებითი გრამატიკა, თბ., 2008.
17. Языки народов СССР. т. IV Иберийско-кавказские языки. М., 1967.
18. Е. А. Бокарев. Задачи сравнительно-исторического изучения кавказских языков. Журн. «Вопросы языкознания», 1954, №3.

დამატებითი ლიტერატურა:

1. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, I ფონოლოგიური სისტემა და ფონეტიკური პროცესები, 1976.

2. არნ. ჩიქობავა, ჭანურ-მეგრულ-ქართული შედარებითი ლექსიკონი, ტფ. 1938წ.
3. ჰ. ფენრიხი, ზ. სარჯველაძე, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბ., 1990წ. I გამოც. 2000წ. II გამოც.
4. ჰ. ფოგტი, ქართული ენის ფონემატური სტრუქტურა, თბ., 1961, გვ. 96.
5. შ. გაფრინდაშვილი, ბგერათშესატყვისობისათვის დარგუულსა და ლაკურში, ტ. VI, 1954წ. გვ. 281-322.
6. შ. გაფრინდაშვილი, ლაბიალიზაციის ბუნებისათვის ზოგ იბერიულ-კავკასიურ ენაში, ტ. VII. 1955. გვ. 229-273.
7. ტ. გუდავა, აფრიკატები ანდიურ ენებში, ტ. XI. 1959წ.გვ. 261-285.
8. ტ. გუდავა. გრამატიკული კლასების ისტორიისათვის ტინდიურში, ტ. VI, 1954, გვ. 365-370.
9. თ. კახაძე, ზოგიერთი შენიშვნა ლიტერატურული თანხმონების შესახებ, იკე, ტ. XI, 1959, გვ. 77-104.
10. თ. კახაძე, ლატერალური თანხმონები არჩიბულში, იკე, ტ. IX-X, 1958, გვ. 339-344..
11. ქ. ლომთათიძე, ლაბიალიზაციის საკითხისათვის ქართველურ ენებში, ტ. XVI, 1968, გვ. 69-73.
12. გ. მაჭავარიანი, ლატერალურ თანხმონთან სისტემის ევოლუციის ზოგიერთი საკითხი ნახური ჯგუფის ენებში. ტ. XIV, 1964, გვ. 261-269.
13. Б. Б. Талибов. Сравнительная фонетика лезгинских языков. М., 1980.
14. Б. Гигинейшвили, Сравнительная фонетика дагестанских языков. Тб., 1977.
15. Д. Демериев. Сравнительно-историческая грамматика нахских языков и проблемы происхождения и исторического развития горских кавказских народов. Грозный. 1963 г.
16. Г. Топурия. Склоненме в дагестанских языках. Тб., 1987.
17. თ. გამყრელიძე, გ. მაჭავარიანი. სონანტთა სისტემა და აბლაუტი ქართველურ ენებში (საერთო-ქართველური სტრუქტურის ტიპოლოგია), თბ., 1965წ.
18. კ. ჰ. შმიდტი. Schmidt K. H., Studien zur Rekonstruktion des Lautstammes des sudkaukasischen Grundsprache, Wiesbaden, 1962.
19. Klimov G., Etimological Dictionary of the Kartvelian Languages, Berlin-New-York. 1998.
20. Алексеев М.Е., Сравнительно-историческая морфология нахско-дагестанских языков. Москва, 2003.
21. Абдоков А. И., Введение в сравнительно-историческую морфологию абхазско-адыгских и нахско-дагестанских языков. Нальчик. 1981.

22. Абдеков А. И., О звуковых и словарных соответствиях северо-кавказских языков. Нальчик, 1983.
23. Бокарев Е. А., Сравнительно-историческая фонетика восточно-кавказских языков. Москва, 1981.
24. Гудава Т.Е., Сравнительный анализ глагольных основ в аварском и андийских языках. Махачкала, 1959.
25. Кибрик А.Е., Кодзасов С.В., Сопоставительное изучение дагестанских языков. М., 1990.
26. Кумахов М.А., Сравнительно-историческая грамматика адыгских (черкесских) языков. М., 1989.

ამ სასწავლო კურსის ათვისებისას საჭიროა ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი სავალდებულო ლიტერატურის გაცნობა, რომლის მოძიება შეიძლება საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში (კავკასიისმცოდნეობის განყ.), თსუ ბიბლიოთეკაში. კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის ბიბლიოთეკაში		
შეფასება:	სტუდენტთა ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:	
	ლექციებზე დასწრება	5%
	სემინარებში მონაწილეობა	15%
	კოლოქიუმი	20%–20%
	გამოცდა	40%
	სულ:	100%
სწავლის შედეგი:	ამ სასწავლო კურსის შესწავლის შემდეგ სტუდენტი შეძლებს იბერიულ-კავკასიურ ენათა სტრუქტურულ-ტიპოლოგიურ შედარებას, არსებული ენობრივი სისტემის აღწერას ფაქტების კლასიფიკაციით სათანადო მოვლენათა მიმოხილვით, რასაც პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს იბერიულ-კავკასიურ ენათა ისტორიულ-შედარებითი კვლევა-ძიებისთვის.	

**СИЛЛАБУС
(2009-2010 уч.гг.)**

Название учебного курса	ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ГРАММАТИКА РУССКОГО ЯЗЫКА
Код учебного курса	

Статус учебного курса	Основной предмет, изучаемый на 1 курсе магистратуры (направление «Кавказоведение» гуманитарного факультета)
Продолжительность учебного курса	1 семестр (15 недель)
ECTS	5 кредитов (2 лекции + 1 практическое занятие)
Лектор	Лекции и практические занятия ведет Капанадзе Ирина Бидзиновна – доктор филологических наук, профессор. e-mail: irina-kapanadze@mail.ru.
Цель курса	Цель курса «Функциональная грамматика» ознакомить магистрантов с основами теории функциональной грамматики, опирающейся на понятия функционально-семантического поля и категориальной ситуации. Изучаемые категории рассматриваются с точки зрения тех проблем, которые представляются в настоящее время наиболее актуальными для функционально-грамматических исследований.
Предварительные условия овладения курсом	Для успешного усвоения данного курса необходима вся совокупность знаний, полученных магистрантами в области предметов лингвистического цикла.
	Содержание курса
	<p>I неделя:</p> <p>Лекция 1: Функционализм в общенаучном аспекте. «Функциональность» в лингвистике. Лингвистический функционализм.</p> <p>Литература: В.З.Демьянков. Функционализм в зарубежной лингвистике конца XX века. http://www.infolex.ru (2003 г.), 2-10.</p> <p>Лекция 2: Понятие функции: функция аргумента и функция как роль элемента.</p> <p>Литература: В.З.Демьянков. Функционализм в зарубежной лингвистике конца XX века. http://www.infolex.ru (2003 г.), с.14-20.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>II неделя:</p> <p>Лекция 1: Функция как «использование» (use) и «употребление» (usage) языка.</p> <p>Литература:</p>

	<p>В.З.Демьянков. Функционализм в зарубежной лингвистике конца XX века. http://www.infolex.ru (2003 г.), с.18-21.</p> <p>Лекция 2:</p> <p>Научная школа «Функциональная грамматика». Из истории литературы вопроса.</p> <p>Литература: http://accxxivek.perm.ru/print. (2006 г.).</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>III неделя:</p> <p>Лекция 1: Семантические основания функциональной грамматики – стратификация семантики. Различные аспекты сферы смысла (системно-категориальный и речевой).</p> <p>Литература: В.З.Демьянков. Функционализм в зарубежной лингвистике конца XX века. http://www.infolex.ru (2003 г.),24-30.</p> <p>Лекция 2: Функционально-семантические поля и категориальные ситуации.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.17-32.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>IV неделя:</p> <p>Лекция 1: Системные связи функционально-семантических полей.</p> <p>Литература:</p>

	<p>Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.32-34.</p> <p>Лекция 2: Аспектуально-темпоральный комплекс (введение в пролематику)</p> <p>Понятие временной локализованности как прикрепленность действия и ситуации в целом к определенному моменту или периоду времени. Средства для выражения локализованности и нелокализованности. Основные типы временной локализованности. <i>Концепция Э.Кошмидера.</i></p> <p>Литература:</p> <p>Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.57-66.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>V неделя:</p> <p>Лекция 1: Темпоральность. Семантическая категория и поле темпоральности.</p> <p>Литература:</p> <p>Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.66-71.</p> <p>Лекция 2: Категориальная семантика. Структура поля.</p> <p>Литература:</p> <p>Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.71-81.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>VI неделя:</p> <p>Лекция 1: Временной дейксис. Абсолютная и относительная временная ориентация. Прототипический временной дейксис и его окружение.</p> <p>Литература:</p>

	<p>Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.81-86.</p> <p>Лекция 2: Таксис. Категориальная семантика. Инвариантное значение.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.95-98.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>VII неделя:</p> <p>Коллоквиум №1</p>
	<p>VIII неделя:</p> <p>Лекция 1: Таксис и относительное время. Таксис как функционально-семантическое поле.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.98-112.</p> <p>Лекция 2: Аспектуальность. Поле аспектуальности. Глагольный вид как грамматическая категория.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.112-133.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>IX неделя:</p> <p>Лекция 1: Семантика предела. Типы предела. Предельные-непредельные глаголы и категория вида.</p> <p>Литература:</p>

	<p>Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.133-143.</p> <p>Лекция 2: Видовые инварианты и прототипы. Общие значения видовых форм. Прототипы видовых значений и их окружение.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.147-153.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>X неделя: Лекция 1:</p> <p>Глагольный вид в высказывании. Предел и возникновение новой ситуации. Вариативность анализируемлй семантики.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики. Языковая интерпретация идеи времени. Изд.С.-Петербургского университета, 2001, с.153-163.</p> <p>Лекция 2: Темпоральность. Типы темпоральный отношений. Абсолютное-относительное время.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность. – Ленинград, 1990, с. 5-18.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>XI неделя:</p> <p>Лекция 1: Структура поля темпоральности в русском языке. Принципы членения «цент – периферия».</p> <p>Литература:</p>

	<p>Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность. – Ленинград, 1990, с. 39-44.</p> <p>Лекция 2: Модальность. Основные типы модальных значений, выделяемых в лингвистической литературе (Л.Бирюлин, Е.Корди).</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность. – Ленинград, 1990, с. 67-72.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>XII неделя:</p> <p>Лекция 1: Функционально-коммуникативные типы наклонений и их темпоральные характеристики (Г.Сильницкий).</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность. – Ленинград, 1990, с. 80-90.</p> <p>Лекция 2: Волитивные наклонения: императив и оптатив. Когнитивные наклонения: индиктив и суппозитив.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность. – Ленинград, 1990, с. 91-109.</p> <p>Коллоквиум №2</p>
	<p>XIII неделя:</p> <p>Лекция 1: Персональность. Семантика лица. Общая характеристика семантической категории и поля персональности.</p>

	<p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Персональность. Залоговость. – Санкт-петербург, 1991, с. 5-14.</p> <p>Лекция 2: Вопрос о лице субъекта и лице объекта. Структура поля персональности.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Персональность. Залоговость. – Санкт-петербург, 1991, с.14-26.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>XIV неделя:</p> <p>Лекция 1: Состав категории лица. Связь лица и числа. Полиперсональность.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Персональность. Залоговость. – Санкт-петербург, 1991, с.87-98.</p> <p>Лекция 2:</p> <p>Залоговость. К определению понятия «залоговость». Активность-пассивность.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Персональность. Залоговость. – Санкт-петербург, 1991, с.125-129.</p> <p>Практическое занятие</p>
	<p>XV неделя:</p> <p>Лекция 1:</p> <p>Пассивные конструкции.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Персональность. Залоговость. – Санкт-петербург, 1991, с.141-148.</p> <p>Лекция 2: Русские возвратные глаголы в общей системе отношений залоговости.</p> <p>Литература: Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики. Персональность. Залоговость. – Санкт-петербург, 1991, с.304-312.</p> <p>Практическое занятие</p>
Дополнительная литература	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондарко. А.В. Функциональная грамматика. – Л., 1984. 2. Бондарко А.В. Основы функциональной грамматики: Языковая интерпретация идеи времени. – СПб, 1996. 3. Проблемы функциональной грамматики: Категории морфологии и синтаксиса в высказывании. – СПб., 2000. 4. Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики.

	Персональность. Залоговость. – СПб., 1991. 5. Проблемы функциональной грамматики: Полевые структуры. – СПб., 2005.																
Форма оценки	<table> <tr> <td>Посещаемость</td> <td>- 10%</td> </tr> <tr> <td>Семинары</td> <td>- 20%</td> </tr> <tr> <td>Коллоквиум №1</td> <td>- 15%</td> </tr> <tr> <td>Коллоквиум №2</td> <td>- 15%</td> </tr> <tr> <td>Экзамен:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Устный</td> <td>- 20%</td> </tr> <tr> <td>Письменный</td> <td>- 20%</td> </tr> <tr> <td>Итоговая оценка</td> <td>- 100</td> </tr> </table>	Посещаемость	- 10%	Семинары	- 20%	Коллоквиум №1	- 15%	Коллоквиум №2	- 15%	Экзамен:		Устный	- 20%	Письменный	- 20%	Итоговая оценка	- 100
Посещаемость	- 10%																
Семинары	- 20%																
Коллоквиум №1	- 15%																
Коллоквиум №2	- 15%																
Экзамен:																	
Устный	- 20%																
Письменный	- 20%																
Итоговая оценка	- 100																
Результаты обучения	<p>В результате изучения курса «Функциональная грамматика» магистранты ознакомятся с основами теории функциональной грамматики, опирающейся на понятия функционально-семантического поля и категориальной ситуации.</p> <p>Теория функциональной грамматики имеет широкий выход в практику преподавания и изучения языков, в частности, русского языка – как родного и как иностранного. Практические приложения данной теории связаны с постановкой вопросов, отражающих специфику «активной грамматики», а также с изучением тех аспектов теории функциональной грамматики, которые могут рассматриваться в связи проблемами лингвистики текста.</p>																

АННОТАЦИЯ

Цель курса «Функциональная грамматика» ознакомить магистрантов с основами теории функциональной грамматики, опирающейся на понятия функционально-семантического поля и категориальной ситуации. Изучаемые категории рассматриваются с точки зрения тех проблем, которые представляются в настоящее время наиболее актуальными для функционально-грамматических исследований.

Теория функциональной грамматики имеет широкий выход в практику преподавания и изучения языков, в частности, русского языка – как родного и как иностранного. Практические приложения данной теории связаны с постановкой вопросов, отражающих специфику «активной грамматики», а также с изучением тех аспектов теории функциональной грамматики, которые могут рассматриваться в связи проблемами лингвистики текста.

სილაბუსი

2009-10 წლის

სასწავლო კურსის დასახელება	აფხაზი ხალხის ეთნოლოგია
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის აფხაზოლოგიის სამაგისტრო პროგრამის სტუდენტებისათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	კრედიტების რაოდენობა – 5 კრედიტი – 125 სთ. 2 ლექცია – 30 სთ. 2 სემინარი – 30 სთ. დამოუკიდებ. მუშაობა – 65 სთ.
ლექტორი	სალომე ბახია-ოქრუაშვილი, ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი; ტელ.: 32-21-85 (ბ); 855-10-21-85 (მობ.)
სასწავლო კურსის მიზანი	აფხაზთა ტრადიციული ეთნოლოგიის ძირითადი საკითხების ცოდნა. სასწავლო კურსმა მაგისტრანტს ღრმა განათლება უნდა მისცეს, რომლის დახმარებითაც იგი აფხაზი ხალხის ეთნიკური განვითარების, კულტურისა და ყოფის სხვადასხვა საკითხებში შეიძენს ცოდნას. ენობრივი თვალსაზრისით მაგისტრანტი მდიდარ ტერმინოლოგიურ ლექსიკას დაეუფლება. ისტორიულ-ეთნოლოგიური მონაცემების საშუალებით მაგისტრანტებისათვის ცნობილი გახდება, რომ აფხაზი ხალხის ეთნიკურ ორგანიზმში ქართველური ელემენტი ერეოდა შერწყმისა და ინტეგრაციის შედეგად, რამაც ხელი უნდა შეუწყოს ქართველი ერისა და აფხაზი ხალხის ხელახალ დაახლოებას.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	წინაპირობების გარეშე
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი	1. აფხაზური დასახლების ფორმა. ლიტ.: Ш.Д. Инал-ипа. Абхазы. Сухуми, 1965; И.А. Аджанджал. Из этнографии Абхазии. Сухуми, 1969.

1 ლექცია, 2 სთ.
1 სემინარი, 2სთ.

2. მატერიალური კულტურა (საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობები)

ლიტ.: შ.დ. ინალ-იპა. აბხაზი. სუხუმი, 1965; ი.ა. აჯანდჯალ. Из этнографии Абхазии. Сухуми, 1969.

2 ლექცია, 2 სთ.
2 სემინარი, 2სთ.

3. სამეურნეო საქმიანობა – მესაქონლეობა და მიწათმოქმედება, მებაღეობა-მევენახეობა და სხვ.

ლიტ.: დონ არქანჯელო ლამბერტი. სამეგრელოს აღწერა. თბ., 1991; ევლია ჩელების „მოგზაურობის წიგნი“, ნაკვ. I, თბ., 1971; შ. დ. ინალ-იპა. აბხაზი. სუხუმი, 1965; ც. ნ. ბჯანია, Из истории хозяйства и культуры абхазов, Сухуми, 1973; Земледелие и скотоводство у абхазов, Тб., 1986.

3 ლექცია, 2 სთ.
3 სემინარი, 2სთ.

4. მევენახეობა-მეღვინეობა, მებაღეობა, მონადირეობა, მეფუტკრეობა

ლიტ.: შ. დ. ინალ-იპა. აბხაზი. სუხუმი, 1965;

4 ლექცია, 2 სთ.
4 სემინარი, 2სთ.

5. სამეურნეო შრომის იარაღები.

ლიტ.: ი.ა. აჯანდჯალ. Из этнографии Абхазии. Сухуми, 1969.

4 ლექცია, 2 სთ.
4 სემინარი, 2სთ.

6. რელიგიური რწმენა-წარმოდგენები.

ლიტ.: შ.დ. ინალ-იპა. აბხაზი. სუხუმი, 1965; ს.ტ. ზვანბა. этнографические этюды. Сухуми, 1956; ნ. დჯანაშია. Статьи по этнографии Абхазии. Сухуми, 1960; ს.ბახია-ოქრუაშვილი. აფხაზთა ეთნოგენეზის საკითხისათვის (საგვარეულო სალოცავები). “კლიო”, 7, თბ., 2000.

6 ლექცია, 2 სთ.
6 სემინარი, 2სთ.

7. ოჯახის ფორმები (საოჯახო თემი, დიდი და ნუკლეარული ოჯახი); საოჯახო ყოფა (მმართველობის სისტემა; ოჯახის ეკონომიკური საფუძვლები; საოჯახო ქონების გაყოფისა და განაწილების წესი).

ლიტ.: С.И.Бахиа. Абхазская-“абипара”-патронимия. Тб.,1986; С.И.Бахиа-Окрушвили. Основные черты семейного быта абхазов до революций. КЭС,Тб.,1988.

7 ლექცია, 2 სთ.
7 სემინარი, 2სთ.

კოლოკიუმი 1

8. ქორწინება და მასთან დაკავშირებული წეს-ჩვეულებები. ქალის როლი და მისი საკუთრების ფორმა ტრადიციულ საოჯახო ყოფაში.

ლიტ.: Ш.Д. Инал-ипа. Абхазы. Сухуми, 1965; С.Т. Званба. этнографические этюды. Сухуми, 1956;

8 ლექცია, 2 სთ.
8 სემინარი, 2სთ.

9. გლოვისა და დაკრძალვის წეს-ჩვეულებანი.

ლიტ.: Ш.Д. Инал-ипа. Абхазы. Сухуми, 1965; С.Т. Званба. этнографические этюды. Сухуми, 1956; ს.ბახია-ოქრუაშვილი. ჰაერზე დაკრძალვის წესი კოლხეთსა და აფხაზეთში. კეკ,თბ., 2003.

9 ლექცია, 2 სთ.
9 სემინარი, 2სთ.

10. ნათესაური სისტემა (მოყვრობითი და ხელოვნური დანათესავების წესები, ურთიერთ-ვალდებულებები).

ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი.

10 ლექცია, 2 სთ.
10 სემინარი, 2სთ.

11. პატრონიმიული ორგანიზაცია (დასახლების, სამეურნეო, სოციალური და იდეოლოგიური ერთობის ნიშნები).

ლიტ.: С. И Бахиа, „Абхазская «абипара» - патронимия“, Тб., 1986.

11 ლექცია, 2 სთ.
11 სემინარი, 2სთ.

12. საზოგადოებრივი ყოფა (თემი, სათემო მმართველობის სისტემა - „უხუცესთა საბჭო“, შესაკრები ადგილი, სათემო საკუთრების ფორმათა გადმონაშთები.

	<p>ლიტ.: Ш. Д. Инал-ипа Абхазы. Сухуми, 1965. С.И.Бахиа. , „Абхазская «абипара» - патронимия“, Тб., 1986.</p> <p>12 ლექცია, 2 სთ. 12 სემინარი, 2სთ.</p> <p>13. ჩვეულებითი სამართალი (სასამართლო, მოსამართლეები, საზოგადოების წევრთა მონაწილეობა, სქესობრივ-ასაკობრივი უფლება-მოვალეობანი. სისხლ-მესისხლეობა).</p> <p>ლიტ.: ლექციის ჩანაწერი.</p> <p>13 ლექცია, 2 სთ. 13 სემინარი, 2სთ.</p> <p>14. მამამძუძეობა. ლიტ.: Ш.Д. Инал-ипа. Абхазы. Сухуми, 1965; ნ.მგელაძე. მამამძუძეობა დასავლეთ საქართველოში. სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს ყოფა და კულტურა. თბ., 1989.</p> <p>14 ლექცია, 2 სთ. 14 სემინარი, 2სთ.</p> <p>15. ხელოსნობა ლიტ.: Ш.Д. Инал-ипа. Абхазы. Сухуми, 1965; И.А.Аджинджал. Из этнографии Абхазии. Сухуми,1969.</p> <p>15 ლექცია, 2 სთ. 15 სემინარი, 2სთ. კოლოკვიუმი 2</p>
შეფასება	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი, პრეზენტაცია სემინარებზე და საბოლოო შეფასება.</p> <p>სტუდენტების მუშაობა შეფარდება შემდეგი სისტემით: დასწრება – 0-5 (5%) 2 კოლოკვიუმი – 0-20X2=40 ქულა (40%) პრეზენტაცია სემინარებზე: 0.15 ქულა (15%) საბოლოო გამოცდა: 0.40 ქულა (40%) საბოლოო შეფასება: 0.100 ქულა (100%)</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>ი. ადამია, ქართული ხალხური ხუროთმოძღვრება, ნაკვ. 2, თბ., 1968; Ш. Д. Инал-ипа, Абхазы. Сухуми, 1965; А. Аджинджал. Из этнографии абхазии, Сухуми, 1969; С. И. Бахиа. Абхазская «абипара» патронимия. Тб., 1986; Г. Ф. Чурсин. Материалы по этнографии Абхазии, Сухуми, 1957; Н. С. Джанашиа. Статьи по этнографии Абхазии, Сухуми, 1960; С. И. Бахиа-Окруашвили. Основные черты семейного быта абхазов до революции. КЭС, Тб., 1988; Ц. Н. Бжания. Из истории хозяйства и культуры абхазов. Сухуми, 1973; Земледелие и скотоводство у абхазов. Тб., 1986; Г. А. Дзидзария. Мухаджирство и проблемы истории Абхазии XIX столетия, Сухуми, 1982.</p>

დამატებითი ლიტერატურა	В. А. Бигвава. Современная сельская семья у абхазов. Тб., 1083; И. Г. Антелава. К вопросу о феодальных отношениях в Абхазии в XVII-XVIII веках. Труды АГМ, вып. I, Сухуми, 1947. С. Т. Званба, Пацелуй за зановесом. «Кавказ», . С. Т. Званба, Этнографические этюды, Сухуми, 1955; Л. Х. Акаба. Традиционные религиозные представления Абхазов, М., 2007.
სწავლის შედეგი	მაგისტრატურის წარმატებით დამთავრების შემთხვევაში მათი ცოდნა აფხაზების ეთნოგრაფიის ძირითად საკითხებში – ეთნიკურ, ისტორიულ, კულტურის ისტორიის და სხვ. საფუძვლიანი იქნება. ისინი დაეუფლებიან ტერმინოლოგიასაც, რაც ენის ცოდნას განამტკიცებს, ხოლო საბოლოოდ სტუდენტების ლიბერალურ-ჰუმანური შეხედულებების განვითარებას შეუწყობს ხელს.

ს ი ლ ა ბ უ ს ი
2009-2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის დასახელება:	აფხაზური ლიტერატურის ისტორია (მოკლე კურსი)
სასწავლო კურსის სტატუსი:	საგანი გათვალისწინებულია ჰუმანიტარული ფაკულტეტის სტუდენტებისათვის (ბაკალავრიატი), სავალდებულო
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	ერთი სემესტრი
ECTS	კრედიტების რაოდენობა – 5; საკონტაქტო საათები – 45 (30 სთ სალექციო, 15 სთ. სემინარული). დანარჩენი გათვალისწინებულია სტუდენტის დამოუკიდებელი მუშაობისათვის.
ლექტორი:	ტრისტან მახაური. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ჰუმანიტარული ფაკულტეტის ფილოლოგიური მიმართულება. ტელ: 76-17-02 (სახლი); 895 15 22 61.
სასწავლო კურსის მიზანი:	კურსის მიზანია სტუდენტებს გააცნოს მოძმე აფხაზი ხალხის ლიტერატურული მემკვიდრეობა, ყურადღება გაამახვილოს ქართულ-აფხაზურ ლიტერატურულ ურთიერთობებზე. ამ ორი ხალხის კულტურული და ლიტერატურული კავშირების შესწავლით ხელი შეუწყოს ურთიერთშორის ნდობის აღდგენასა და მეგობრობის განმტკიცებას.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობა:	სასწავლო კურსის მოსმენისათვის საკმარისია საჯარო სკოლაში მიღებული ქართული ენისა და ლიტერატურის, აგრეთვე საქართველოს ისტორიის ცოდნა. ამასთან ერთად, სტუდენტი უნდა ამჟღავნებდეს ნაკითხობას და

	შესასწავლი საგნის მიმართ ინტერესს.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	2 ლექცია + 1 სემინარი + 2 დამოუკიდებელი მუშაობისთვის

სასწავლო კურსის შინაარსი

<p>I ლექცია (2 საათი) – აფხაზური ანბანის შექმნა XIX საუკუნის ბოლოს. დიმიტრი გულია – აფხაზური სიტყვაკაზმული მწერლობისა და სალიტერატურო ენის ფუძემდებელი, მრავალმხრივი საზოგადო მოღვაწე.</p> <p>ლიტერატურა: 1. ოთარ ჭურღულია, ნარკვევები ქართულ-აფხაზური კულტურულ-ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიიდან, წიგნი 1, სოხუმი, 1974, გვ. 255-257.</p> <p>2. გიორგი გუბლია, დიმიტრი გულია, თბ., 1974, გვ. 5-7.</p> <p>3. ხ. ბლაჟუბა, დამწერლობის ისტორიიდან აფხაზეთში, თბ., 1967 (რუსულ ენაზე).</p>
<p>II ლექცია (2 საათი) – დიმიტრი გულიას შემოქმედების ძირითადი თემები და მოტივები.</p> <p>ლიტერატურა: 1. დიმიტრი გულია, ლექსები, პოემები, მოთხრობები, რომანი, პიესა, თბ., 1985.</p> <p>2. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 8-24.</p> <p>3. გიორგი გუბლია, დიმიტრი გულია, თბ., 1974, გვ. 15-68.</p>
<p>III ლექცია (2 საათი) – დიმიტრი გულიას პროზა, რომანი „კამაჭიჭი“ – რევოლუციამდელი აფხაზური სოფლის მხატვრული მატრიანე. დიმიტრი გულიას მოთხრობები.</p> <p>ლიტერატურა: 1. დიმიტრი გულია, თხზულებანი, თბ., 1985. გვ. 133-150, 153-312.</p> <p>2. გიორგი გუბლია, დიმიტრი გულია, თბ., 1974, გვ. 75-84.</p>
<p>IV ლექცია (2 საათი) – სამსონ ჭანბას და ივანე პაპასქირის პროზაული თხზულებები. სამსონ ჭანბას მონაწილეობა აფხაზური ლიტერატურული ენის ჩამოყალიბებისა და განვითარების საქმეში.</p> <p>ლიტერატურა: 1. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 79-114; 176-209.</p>
<p>V ლექცია (2 საათი) – მიხეილ ლაკერბაი – აფხაზური ნოველის დიდოსტატი. აფხაზთა ტრადიციების ასახვა მიხეილ ლაკერბაის ნოველებში.</p> <p>ლიტერატურა: 1. მიხეილ ლაკერბაი, ალამისის სიმღერა, თბ., 1965.</p> <p>2. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 124-143.</p> <p>3. ოთარ ჭურღულია, ნარკვევები ქართულ-აფხაზური კულტურულ-ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიიდან, წიგნი 1, სოხუმი, 1974,</p>

VI ლექცია (2 საათი) – აფხაზური პოეზიის თვალსაჩინო წარმომადგენლები 1920-40-იან წლებში (იუა კოლონია, ლევარსა კვიწინია, ლეონტი ლაბახუა, ქიაზიმ აგუმაა).

ლიტერატურა: 1. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 115-123; 211-219; 227-231.

VII ლექცია (2 საათი) – ადამიანურობის პრობლემა ძაძ დარსალიას მოთხრობაში „ძველო ქურქო, ნუ გამედიდურდი“. ხალხური სიბრძნე და მწერლის ლიტერატურული მრწამსი.

ლიტერატურა: 1. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 151-156.

VIII ლექცია (2 საათი) – ბაგრატ შინკუბა. პირველი ნაბიჯები მწერლობაში. ხალხური პოეზიის შთაგონებით წერა. ბაგრატ შინკუბას პოეზიის ძირითადი თემები. რომანის ლექსად წერის დამკვიდრება აფხაზურ პოეზიაში.

ლიტერატურა: 1. ბაგრატ შინკუბა, რჩეული, თბ., 1980.

2. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 232-260.

3. ოთარ ჭურდულია, ნარკვევები ქართულ-აფხაზური კულტურულ-ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიიდან, წიგნი 2, სოსუმბი, 1974, გვ. 167-180.

IX ლექცია (2 საათი) – მუჰაჯირობის თემა ბაგრატ შინკუბას შემოქმედებაში. რომანი „უკანასკნელი უბიხი“.

ლიტერატურა: 1. ბაგრატ შინკუბა, უკანასკნელი უბიხი, თბ., 1987.

X ლექცია (2 საათი) – ივანე თარბა. პატრიოტული ლირიკა. საქართველო ივანე თარბას პოეზიაში. ფილოსოფიური ლირიკა. ივანე თარბას პროზა (რომანი „მზე ჩვენთან ამოდის“).

ლიტერატურა: 1. ივანე თარბა, რჩეული ლექსები და პოემები, თბ., 1981.

2. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 261-298.

3. ოთარ ჭურდულია, ნარკვევები ქართულ-აფხაზური კულტურულ-ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიიდან, წიგნი 2, სოსუმბი, 1974, გვ. 180-191.

XI ლექცია (2 საათი) – ალექსი გოგუას მოთხრობები: „თეთრი ცხენი“, „თაქარას თვალები“, „წყლის გემო“, „აგერ ა, შვიდი ქვის იქით“, „თეთრი, ქათქათა ბატკანი“, „იელი“, „მშაგუ პატარა და მშაგუ დიდი“.

ლიტერატურა: 1. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 352-367.

2. ალექსი გოგუა, მოსახვევი, თბ., 1988.

XII ლექცია (2 საათი) – სიყვარულის გრძნობა ალექსი ჯენიას მოთხრობაში „მუხნარი იწვის“.

ლიტერატურა: 1. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 394-410.

XIII ლექცია (2 საათი) – ჯუმა ახუბა. ხალხისა და პიროვნების ბედის ალეგორიული გამოსატყა მოთხრობაში „ბზოუ“. დაცარიელებული სოფლის ტრაგედია (მოთხრობა „კერია“). ადამიანის მანკიერი თვისებების მხილება (მოთხრობა „მწყემსის გუდა“).

ლიტერატურა: 1. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბ., 1978, გვ. 430-438.
2. ჯუმა ახუბა. ბზოუ, თბ., 2006.

XIV ლექცია (2 საათი) – ქართულ-აფხაზური ლიტერატურული ურთიერთობები. აფხაზური ლიტერატურის დღეები თბილისში (1937 და 1957 წელს), დიმიტრი გულიას 100 წლის იუბილე (1974წ.). ივანე თარბას 60 წლის საიუბილეო დღეები თერჯოლაში, ზუგდიდსა და ცხაკაიაში (1981წ.). ივანე თარბას საჯარო გამოსვლები ქართულ ენაზე. ქართული გამომცემლობები აფხაზური ლიტერატურის სამსახურში.

ლიტერატურა: 1. ოთარ ჭურღულია, ნარკვევები ქართულ-აფხაზური კულტურულ-ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიიდან, წიგნი 1, სოხუმი, 1974, წიგნი 2, 1983.
2. რევაზ კვერენჩხილაძე, საქართველოს მწერალთა კავშირი 1917-1982, თბ., 1983, გვ. 166, 253, 325-326.
3. „აფხაზური პოეზიის ბიბლიოთეკის“ სერიით 1971 წელს გამოცემული კრებულები; „საბჭოთა აფხაზეთის მწერალთა რჩეული ნაწარმოებნი“, გამომცემლობა „ფედერაცია“, 1937წ.; „აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია)“, თსუ გამომცემლობა, თბ., 1978 და სხვა მრავალი.

XV ლექცია (2 საათი) – აფხაზეთის თემა ქართველ მწერალთა ნაწარმოებებში: აკაკი წერეთლის „გამზრდელი“, გიორგი შარვაშიძის „ვარადა“, ლეო ქიაჩელის „ჰაკი აძბა“ და „მთისკაცი“, კონსტანტინე გამსახურდიას „მთვარის მოტაცება“, გალაკტიონ ტაბიძის „გამარჯობა, აფხაზეთო, შენი“ (და სხვა ლექსები), გიორგი ლეონიძის „აფხიარცა“, კარლო კალაძის „შავი ზღვის პირად სახლი ავაგე“, არჩილ სულაკაურის „რიწა“, შოთა ნიშნიანიძის „აფხაზური კანტატა“, გურამ ოდიშარიას მოთხრობები და რომანები.

ლიტერატურა: 1. დასახელებულ ქართველ მწერალთა პოეტური და პროზაული კრებულები.

შენიშვნა: I კოლოქვიუმი ჩატარდება VI ლექციის, ხოლო II კოლოქვიუმი ჩატარდება

XII ლექციის შემდეგ.	
შეფასება: დასწრება – 5 ქულა (5%) კოლოქვიუმში მონაწილეობა – 40 ქულა (20 X 2 40%) პრეზენტაცია სემინარზე – 15 ქულა (15%) გამოცდა – 40 ქულა (40%) საბოლოო შეფასება – 100 ქულა (100%)	
საგადასმელი ლიტერატურა:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. აფხაზური ლიტერატურა (ქრესტომათია), თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. თბ., 1978. 2. აფხაზური პროზის ანთოლოგია, თბ., 1957. 3. ოთარ ჭურდულია, ნარკვევები ქართულ-აფხაზური კულტურულ-ლიტერატურული ურთიერთობის ისტორიიდან, წიგნი 1, 1974; წიგნი მე-2, სოხუმი, 1983. 4. გიორგი გუბლია, დიმიტრი გულია, თბ., 1974. 5. აფხაზ მწერალთა პროზაული და პოეტური კრებულები. 	
სწავლის შედეგი: კურსის მოსმენით მიღებული ცოდნა სტუდენტს გზას გაუკაფავს ფართო პროფილით საქმიანობის წარმართვაში, უმთავრესად კი ხელს შეუწყობს ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების აღდგენასა და განმტკიცებას..	

სილაბუსი 2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება	აბაზური ენა
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის მაგისტრატურის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის სტუდენტებისათვის, არჩევითი
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი, კვირაში 1 ლექცია, 2 პრაქტიკუმი, 2 დამოუკიდებელი მუშაობა

<p>ლექტორი</p>	<p>ნანა მაჭავარიანი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, არნ. ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტი. ტელ: 36-27-24 (ბინა), 899-20-88-24 (მობ.)</p>
<p>სასწავლო კურსის მიზანი</p>	<p>შეასწავლოს კავკასიურ ენათა სპეციალობის მაგისტრატურის პირველი მოდულის სტუდენტებს მრავალი არქაული ნიშნის მქონე აბაზური ენის ფონოლოგიური სისტემის, ფონეტიკურ პროცესთა, მორფოლოგიისა და სინტაქსის ძირითადი თავისებურებანი, რაც ხელს შეუწყობს მონათესავე აფხაზურ-ადიღურ ენათა გაღრმავებულ შესწავლას და სტუდენტის მიერ ისტორიულ-შედარებითი კვლევის უნარ-ჩვევების გამომუშავებას.</p>
<p>სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები</p>	<p>სტუდენტს ბაკალავრიატში მოსმენილი უნდა ჰქონდეს აფხაზური ენის, ადიღური ენის, უბიხური ენის სასწავლო კურსები</p>
<p>სასწავლო კურსის ფორმატი</p>	<p>ლექცია და პრაქტიკუმი</p>
<p>სასწავლო კურსის შინაარსი</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ზოგადი ცნობები აბაზთა ხალხისა და აბაზური ენის შესახებ ლიტ.: 1,3-13; 2,18-24; 4,7-24. 2-3. ფონოლოგიური სისტემა ლიტ.: 1,14-45; 3,12-21. 4-7. ფონეტიკური პროცესები ლიტ.: 1,46-68; 3,30-39. 6-9. მორფოლოგია. სახელის ზოგადი და განუსაზღვრელი ფორმები. რიცხვის გამოხატვა. ბრუნების ჩანასახები ლიტ.: 1,69-122; 3,43-59. 10. კუთვნილების გამოხატვა სახელებში ლიტ.: 5,51-52. 11. ზედსართავი სახელი ლიტ.: 5,67-69 12. რიცხვითი სახელი ლიტ.: 5,81-91.

	<p>13. ნაცვალსახელი ლიტ.: 5,91-102</p>
	<p>14. ზმნა. სტატიკური და დინამიკური ზმნები. პირი, რიცხვი და გრამატიკული კლასი ზმნაში ლიტ.: 5,103-110.</p>
	<p>15. გარდამავალი და გარდაუვალი ზმნები. ინვერსია. ლაბილური კონსტრუქციის ზმნები ლიტ.: 5,111-117.</p>
	<p>16. ზმნის ფინიტური და ინფინიტური ფორმები. საგარემოებო თავსართები ლიტ.: 5, 146.</p>
	<p>17-19. თხრობითი კილოს დროთა სისტემა ლიტ.: 5, 147-152.</p>
	<p>20. ბრძანებითი, „დაშვებითი“, ნატვრითი, პირობითი კილოები ლიტ.: 5,152-164.</p>
	<p>21. მიზან-პირობითი, კავშირებითი კილოები, მოჩვენებითობა ლიტ.: 5,164-177.</p>
	<p>22. კაუზატივი, ქცევა, თანაობა, საურთიერთო ფორმები, პოტენციალისი, უნებურობა ლიტ.: 5,177-203.</p>
	<p>23. ზმნური სიტყვაწარმოებითი და მოდა-ლური აფიქსები ლიტ.: 5,204-215.</p>
	<p>24. მასდარი და მიმღეობა, აბსოლუტივი ლიტ.: 5,177-178; 5,216-248.</p>
	<p>25. ზმნისართი ლიტ.: 5,248-268.</p>
	<p>26. თანდებული, კავშირი, ნაწილაკი ლიტ.: 5,269-296.</p>

	27. მოდალური ნაწილაკები და აფიქსები ლიტ.: 5,297-311.
	28. შორისდებული, ხმაბაძვითი სიტყვები ლიტ.: 5,312-341
	29-30. სინტაქსი ლიტ.: ლექციის ჩანაწერები.
შეფასება	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (2-ჯერ), პრეზენტაცია პრაქტიკუმზე, საბოლოო გამოცდა</p> <p>დასწრება – 0-10 ქ. (10%) კოლოკვიუმი – 0-30 ქ. (30%) პრეზენტაცია – 0-30 ქ. (30%) გამოცდა 0-30 ქ. (30%) საბოლოო შეფასება – 0-100 ქ. (100%)</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<ol style="list-style-type: none"> 1. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური ენის ტაპანთური დიალექტი (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1944. 2. ქ. ლომთათიძე, აშხარული დიალექტი და მისი ადგილი სხვა აფხაზურ-აბაზურ დალექტთა შორის (ტექსტებითურთ), თბილისი, 1954. 3. ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი I, თბილისი, 1975. 4. ქ. ლომთათიძე, ლოკალურ პრევერბთა ძირითადი სახეობანი და მათი გაფორმება აფხაზურსა და აბაზურში, თბილისი, 1981. 5. Н. Т. Табулова, Грамматика Абазинского языка, Фонетика и морфология. Черкесск, 1976.
სწავლის შედეგი	<p>სტუდენტი შეისწავლის არქაული თვისებებით გამორჩეული აბაზური ენის ფონოლოგიურ სისტემას, ფონეტიკურ პროცესებს, მორფოლოგიასა და სინტაქსს. ეს ცოდნა მას ხელს შეუწყობს მონათესავე სხვა აფხაზურ-ადიღურ ენების გაღრმავებულ შესწავლასა და ისტორიულ-შედარებითი კვლევის უნარ-ჩვევების გამომუშავებაში.</p>

II. ნახურ მნათა მოღული

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	ჩენური ენა 1 (1/3)
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის, კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	1 სემესტრი.
ჩთშ	5 კრედიტი, (125სთ) (2 ლექცია + 2 სემინარი და 2 პრაქტიკული მეცადინეობა).

	<p>ლექცია 30სთ.</p> <p>სემინარი 30სთ.</p> <p>სულ საკონტაქტო 60სთ.</p> <p>დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65სთ.</p>
ლექტორი:	<p>როსტომ ფარეულიძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის მასწავლებელი</p> <p>ტელ: 898 46 40 15</p>
სასწავლო კურსის მიზანი:	<p>ჩეჩნური ენის სისტემისა და სტრუქტურის შესწავლა და მეცნიერული კვლევისა და ენის პრაქტიკული ცოდნის გაღრმავებული შესწავლა.</p>
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	<p>მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ბაკალავრიატის კურსი.</p>
სასწავლო კურსის ფორმატი:	<p>ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი</p>
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
1.	<p>№1 ლექც. 2სთ.</p> <p>1. ჩეჩნური ენის ფონემატური სტრუქტურის ზოგადი დახასიათება.</p> <p>2. ჩეჩნური ენის ხმოვანთა სისტემა. მარტივი და გრძელი ხმოვნები</p> <p>ლიტ.: Ю.Д. Дешериев, Современный чеченский лит. язык. Ч.I Фонетика. Грозны. 1960 г, გვ. 6-13; 43-75. №1 სემინ. 2სთ.</p>
2.	<p>№2 ლექც. 2სთ.</p> <p>ჩეჩნური ენის ხმოვანთა სისტემა: დიფთონგები, უმლაუტიანი ხმოვნები, ხმოვანთა ნაზალიზაცია</p> <p>ლიტ.: Ю.Д. Дешериев, Современный чеченский лит. язык. Ч.I Фонетика. Грозны. 1960 г, გვ. 6-13; 43-45. №2 სემინ. 2სთ.</p>
3.	<p>№3 ლექც. 2სთ.</p>

	<p>ფონეტიკური მოვლენები ხმოვანთა სისტემაში.</p> <p>ლიტ.: А. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт, Гр. 1971 (გვ. 50-65)</p> <p>№3 სემინ. 2სთ.</p>
4.	<p>№4 ლექც. 2სთ.</p> <p>თანხმოვანთა სისტემა (ზოგადი დახასიათება). გემინანტების საკითხი.</p> <p>ლიტ.: Ю.Д. Дешериев, Современный чеченский лит. язык. Ч.I Фонетика. Грозны. 1960 г, გვ. 13-17; 43-45.</p> <p>№4 სემინ. 2სთ</p>
5.	<p>№5 ლექც. 2სთ.</p> <p>ხშულთა სისტემა, სპირანტთა სისტემა.</p> <p>ლიტ.: Ю.Д. Дешериев, Современный чеченский лит. язык. Ч.I Фонетика. Грозны. 1960 г, გვ. 17-27; 43-45.</p> <p>№5 სემინ. 2სთ.</p>
6.	<p>№6 ლექც. 2სთ.</p> <p>აფრიკატთა სისტემა, სონორი თანხმოვნები, თანხმოვანთ კომპლექსები.</p> <p>ლიტ.: Ю.Д. Дешериев, Современный чеченский лит. язык. Ч.I Фонетика. Грозны. 1960 г, გვ. 30-40; 84-89.</p> <p>№6 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №1</p>
7.	<p>№7 ლექც. 2სთ.</p> <p>მარცვალი, მარცვლის სტრუქტურა, მახვილი.</p> <p>ლიტ.: Ю.Д. Дешериев, Современный чеченский лит. язык. Ч.I Фонетика. Грозны. 1960 г, გვ. 17-27; 91-97;100-108</p> <p>№7 სემინ. 2სთ.</p>
8.	<p>№8 ლექც. 2სთ.</p> <p>მეტყველების ნაწილები. ფორმაცვალებადი და ფორმაუცვლელი სიტყვები, დამოუკიდებელი და დამხმარე სიტყვები. ჩენწური ენის ლექსიკური შედგენილობა.</p> <p>ლიტ.: А. Г. Мациев, Очерки лексикологии современного чеченского языка. Грозный, 1973; გვ. 53-84</p> <p>№8 სემინ. 2სთ.</p>
9.	<p>№9 ლექც. 2სთ.</p> <p>არსებით სახელთა კლასიფიკაცია გრამატიკული კლასების მიხედვით.</p>

	<p>გაქვავებული გრ.კლასის ნიშნები. არს. სახელებში.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 5-8 А. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт, Гр. 1971 (გვ. 93-97) №9 სემინ. 2სთ.</p>
10.	<p>№10 ლექც. 2სთ.</p> <p>ბრუნვათა ფუნქციები. ბრუნვათა სისტემა თანდებულიანი ბრუნვები.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 19-23; 31-34 №10 სემინ. 2სთ.</p>
11.	<p>№11 ლექც. 2სთ.</p> <p>არსებით სახელთა ბრუნების პროცესი. საკუთარ სახელთა ბრუნება.</p> <p>ლიტ.: А. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт, Гр. 1971 (გვ. 110-114) №11 სემინ. 2სთ.</p>
12.	<p>№12 ლექც. 2სთ.</p> <p>საზოგადო სახელთა ბრუნება. ბრუნების ტიპების საკითხი.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 40-52. А. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт, Гр. 1971 (გვ. 114-117) №12 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №2</p>
13.	<p>№13 ლექც. 2სთ.</p> <p>არსებით სახელთა ბრუნების თავისებურებანი- უწესო ბრუნება. გასუბსტანტივებულ ზედსართავ სახელთა ბრუნება.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 34-36. А. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт, Гр. 1971 (გვ. 118-121) №11 სემინ. 2სთ.</p>
14.	<p>№14 ლექც. 2სთ.</p> <p>მრავლობითი რიცხვის წარმოება არს. სახელებში. სახელთა ბრუნება მრ.რიცხვში. ჩანართი ელემენტები.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 12-19. №14 სემინ. 2სთ.</p>
15.	<p>№15 ლექც. 2სთ.</p> <p>არსებით სახელთა წარმოება. არსებით სახელთა მაწარმოებელი აფიქსები.</p> <p>ლიტ.:</p>

	<p>К. З. Чокаев, Морфология чеченского языка. Часть I I. Грозный, 1970 გვ. 13-31 №15 სემინ. 2სთ.</p>
	<p>სავალდებულო ლიტერატურა:</p>
	<p>Ю. Д. Дешериев, Сравнительно-историческая грамматика нахских языков. Грозный.1963 И. Ю. Алироев и др., Введение в нахское языкознание. Глава I. Нахская группа языков. Грозный. 1998 А. Г. Мациев, Очерки лексикологии современного чеченского языка. Грозный.1973 Н. Ф. Яковлев, Синтаксис совр. чеченского языка. М.-Л. 1940 რ. ფარეულოძე, ჩეჩნური ზმნა თბ. 2008</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<p>ალიროევი, 1978 - И. Ю. Алироев, Нахские языки и культура. Грозный. ალიროევი და სხვ. 1998 - И. Ю. Алироев и др., Введение в нахское языкознание. Глава I. Нахская группа языков. Грозный. არსახანოვი, 1965 - И. Арсаханов, Хинцалера нохчийн мотт. Грозный (თანამედროვე ჩეჩნური ენა. ჩეჩნურ ენაზე). არსახანოვი, 1969 - И. Арсаханов, Чеченская диалектология. Грозный. დეშერიევი, 1960 - Ю. Д. Дешериев, Современный чеченский лит. язык. Фонетика. Грозный. დეშერიევი, 1963 - Ю. Д. Дешериев, Сравнительно-историческая грамматика нахских языков. Грозный. დეშერიევი, 1967 - Ю. Д. Дешериев, Нахские языки. сб. Языки народов СССР. т. 4. М. ვაგაპოვა, 1987 - Т. Вагапова, Собирательные числительные в чеченском языке. Грозный. თიბაევი, 1971 - А. Д. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт. Грозный (თანამედროვე ჩეჩნური ენა. ჩეჩნურ ენაზე). თიბაევი, 1983 - А. Д. Тимаев, Категория грамMAT. классов в нахских языках. Ростов-на-Дону. თიბაევი, 1998 - А. Д. Тимаев и др., Введение в нахское языкознание. Глава I I. Звуковая система нахских языков. Грозный. იაკოვლევი, 1940 - Н. Ф. Яковлев, Синтаксис совр. чеченского языка. Грозный. იაკოვლევი, 1960 - Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный. იმნაიშვილი, 1953 - დ. იმნაიშვილი, დროული მიმდევრობის ფორმანტთა გენეზისისათვის ქისტურ ენებში. იკე, V., თბ. იმნაიშვილი, 1962 - დ. იმნაიშვილი, ხმოვანთა ასიმილაციის ზოგი სახე ნახური ჯგუფის ენებში. იკე, XIII, თბ. იმნაიშვილი, 1966 - დ. იმნაიშვილი, ჩაჩნური ენის ჭებერლოური კილოს ზოგი თავისებურება. იკე, XV, თბ. იმნაიშვილი, 1970 - დ. იმნაიშვილი, ჩაჩნური ენის შაროული კილოს ზოგი თავისებურება. იკე, XVII, თბ. იმნაიშვილი, 1977 - Д. С. Имнайшвили, Историко-сравнительный анализ фонетики нахских языков. Тб. მაგომედოვი, 1974 - А. Г. Магомедов, Система гласных чечено-ингушского языка, Грозный.</p>

	<p>მაგომედოვი, 1975 - А. Г. Магомедов, Категория грамм. класса и категория лица в глаголе чеченского языка. Грозный.</p> <p>მალსაგოვი, 1998 - Д. Д. Малсагов, Избранное. Нальчик.</p> <p>მაციევი, 1973 - А. Г. Мациев, Очерки лексики современного чеченского языка. Грозный.</p> <p>ოვხადოვი, 1998 - М. Р. Овхадов и др. , Введение в нахское языкознание. Глава I I I . Лексика. Грозный.</p> <p>ოზდოევა, 1976 - Ф.Г. Оздоева, Историческая характеристика служебных слов в нахских языках. Грозный.</p> <p>სალამოვა, 1992 - Р. А. Саламова, Нохчийн меттан фонетика. Грозный (ჩეჩნური ენის ფონეტიკა. ჩეჩნურ ენაზე).</p> <p>სანიკიძე, 1986 - ლ. სანიკიძე, გრამატიკულ პირთა გარჩევის ერთი შემთხვევა და ბრძანებითი კილო ნახური ჯგუფის ენებში. იკეწ, XIII, თბ.</p> <p>უსლარი, 1888 - П.К. Услар, Чеченский язык. Тб.</p> <p>ფარეულიძე, 2008 ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა თბ.</p> <p>ჩენტიევა, 1958 - М. Д. Чентиева, История чечено-ингушской письменности. Грозный.</p> <p>ჩოქაევი, 1968 - К. З. Чокаев, Морфология чеченского языка. Часть I. Грозный.</p> <p>ჩოქაევი, 1970 - К. З. Чокаев, Морфология чеченского языка. Часть I I. Грозный.</p> <p>ჭრელაშვილი, 2006 - კ. ჭრელაშვილი, ნახური ენების თანხმონათა სისტემის პარადიგმატული და დისტრიბუციული ანალიზი. თბ.</p> <p>ხამიდოვა, 1984 - З. Х. Хамидова, Категория наречия в вайнахских языках. Грозный, 1984.</p> <p>ხამიდოვა, 1990 - З. Х. Хамидова, Самоучитель чеченского языка. Грозный, 1990.</p>	
შეფასება	ლექციაზე დასწრება	5%
	სემინარში მონაწილეობა	15%
	კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები	20% + 20%
	საბოლოო გამოცდა – (წერითი)	40%
	სულ	100%
სწავლის შედეგები	<p>კურსის მოსმენის შედეგად მაგისტრანტი გამოიმუშავებს ცოდნას ჩეჩნური ენის ფონეტიკაში, ლექსიკაში და, აგრეთვე, არს. სახელის მორფორლოგიაში. გაიღრმავებს თეორიული ანალიზის უნარ-ჩვევებს.</p>	

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	ჩეჩნური ენა 2 (2/3)
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის, კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.
ჩთშ	5 კრედიტი, (125სთ) (2 ლექცია + 2 სემინარი და 2 პრაქტიკული მეცადინეობა). ლექცია 30სთ. სემინარი 30სთ. სულ საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65სთ.
ლექტორი:	როსტომ ფარეულიძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის მასწავლებელი ტელ: 898 46 40 15
სასწავლო კურსის მიზანი:	ჩეჩნური ენის სისტემისა და სტრუქტურის შესწავლა და მეცნიერული კვლევისა და ენის პრაქტიკული ცოდნის გაღრმავებული შესწავლა.
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ჩეჩნური ენა 1.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	

1.	<p>№1 ლექც. 2სთ.</p> <p>ვითარებითი და მიმართებითი ზედსართავი სახელები. ზედსართავ სახელთა დამოკიდებული და დამოუკიდებელი ფორმები. დამოკიდებულ ზედსართავ სახელთა ბრუნება არს. სახელთან.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 36-40 №1 სემინ. 2სთ.</p>
2.	<p>№2 ლექც. 2სთ.</p> <p>დამოუკიდებელი ზედსართავი სახელის წარმოება და ბრუნება. ზედსართავი სახელის ხარისხის ფორმები.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 40-52;55-58 №2 სემინ. 2სთ.</p>
3.	<p>№3 ლექც. 2სთ.</p> <p>რიცხვითი სახელი. რიცხვით სახელთა ჯგუფები და სტრუქტურა</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 58-76 №3 სემინ. 2სთ.</p>
4.	<p>№4 ლექც. 2სთ.</p> <p>რიცხვითი სახელების ბრუნება(ცალკე და არს. სახლთან). რიცხვით სახელთა წარმოება</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 76-83 №4 სემინ. 2სთ</p>
5.	<p>№5 ლექც. 2სთ.</p> <p>ნაცვალსახელი, პირისა (და ჩვენებითი)ნაცვალსახლები. პირის ნაცვალსახელთა ბრუნება</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 83-94 №5 სემინ. 2სთ.</p>
6.	<p>№6 ლექც. 2სთ.</p> <p>კუთვნილებითი და უკუქცევითი ნაცვალსახელები. განსაზღვრებითი ნაცვალსახლები და მათი ბრუნება.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 92-113;121-132 №6 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №1</p>
7.	<p>№7 ლექც. 2სთ.</p> <p>კითხვითი ნაცვალსახელები. განსაზღვრებითი ნაცვალსახელები და მათი</p>

	<p>ბრუნება.</p> <p>ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960. გვ. 133-144 №7 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი №1</p>
8.	<p>№8 ლექც. 2სთ.</p> <p>ზმნა. ინფინიტივე და მასდარი. მარტივი კლასნიშნიანი და უკლასნიშნო ზმნები. მარტივი ხმოვანფუძიანი ზმნები</p> <p>ლიტ.: რ.ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა, თბ., 2008, გვ.11-47 №8 სემინ. 2სთ.</p>
9.	<p>№9 ლექც. 2სთ.</p> <p>რთული ზმნები. ზმნისწინთა სისტემა</p> <p>ლიტ.: რ. ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა, თბ., 2008, გვ.47-66 №9 სემინ. 2სთ.</p>
10.	<p>№10 ლექც. 2სთ.</p> <p>უღლება, გარდამავლობა. დროთა სისტემა. უღლების ტიპები.</p> <p>ლიტ.: რ. ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა, თბ., 2008, გვ.47-125 №10 სემინ. 2სთ.</p>
11.	<p>№11 ლექც. 2სთ.</p> <p>ნაზმნარი სახელები. საგარემოებო, კითხვითი და უარყოფითი ფორმები. თავისებური ზმნები.</p> <p>ლიტ.: რ. ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა, თბ., 2008, გვ.126-155 №11 სემინ. 2სთ.</p>
12.	<p>№12 ლექც. 2სთ.</p> <p>ზმნური კატეგორიები. გრამატიკული კლასის კატეგორია. ასპექტის კატეგორია.</p> <p>ლიტ.: რ. ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა, თბ., 2008, გვ.156-212 №12 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №2</p>
13.	<p>№13 ლექც. 2სთ.</p> <p>გრამატიკული რიცხვის კატეგორია. კაუზატივის კატეგორია.</p> <p>ლიტ.: რ. ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა, თბ., 2008, გვ.212-229 №11 სემინ. 2სთ.</p>

14.	<p>№14 ლექც. 2სთ. კილოს კატეგორია. პოტენციალისის კატეგორია.</p> <p>ლიტ.: რ. ფარეულიძე, ჩეხური ზმნა, თბ., 2008, გვ.229-242 №14 სემინ. 2სთ.</p>
15.	<p>№15 ლექც. 2სთ.</p> <p>კლასოვანი, პიროვანი და კლასოვან-პიროვანი უღლების საკითხები იბერიულ-კავკასიურ ენებში(ქართულ და ნახურ ენათა მასალაზე).</p> <p>ლიტ.: არნ ჩიქობავა. შესავალი იბერიულ-კავკასიურ ენათმეცნიერებაში, თბ., 1979, გვ.162-173. №15 სემინ. 2სთ.</p>
სავალდებულო ლიტერატურა:	
<p>Ю. Д. Дешериев, Сравнительно-историческая грамматика нахских языков. Грозный.1963 И. Ю. Алироев и др., Введение в нахское языкознание. Глава I. Нахская группа языков. Грозный. 1998 А. Г. Мациев, Очерки лексикологии современного чеченского языка. Грозный.1973 Н. Ф. Яковлев, Синтаксис совр. чеченского языка. М.-Л. 1940 რ. ფარეულიძე, ჩეხური ზმნა თბ. 2008</p>	
დამატებითი ლიტერატურა:	<p>აღიროვევი, 1978 - И. Ю. Алироев, Нахские языки и культура. Грозный. აღიროვევი და სხვ. 1998 - И. Ю. Алироев и др., Введение в нахское языкознание. Глава I. Нахская группа языков. Грозный. არსახანოვი, 1965 - И. Арсаханов, Хинцалера нохчийн мотт. Грозный (თანმედროვე ჩეხური ენა. ჩეხურ ენაზე). არსახანოვი, 1969 - И. Арсаханов, Чеченская диалектология. Грозный. დეშერიევი, 1960 - Ю. Д. Дешериев, Современный чеченский лит. язык. Фонетика. Грозный. დეშერიევი, 1963 - Ю. Д. Дешериев, Сравнительно-историческая грамматика нахских языков. Грозный. დეშერიევი, 1967 - Ю. Д. Дешериев, Нахские языки. сб. Языки народов СССР. т. 4. М. ვაგაპოვა, 1987 - Т. Вагапова, Собирательные числительные в чеченском языке. Грозный. თიბაევი, 1971 - А. Д. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт. Грозный (თანმედროვე ჩეხური ენა. ჩეხურ ენაზე). თიბაევი, 1983 - А. Д. Тимаев, Категория грам. классов в нахских языках. Ростов-на-Дону. თიბაევი, 1998 - А. Д. Тимаев и др., Введение в нахское языкознание. Глава I. Звуковая система нахских языков. Грозный. იაკოვლევი, 1940 - Н. Ф. Яковлев, Синтаксис совр. чеченского языка. Грозный.</p>

	<p>იაკოვლევი, 1960 - Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный.</p> <p>იმნაიშვილი, 1953 - დ. იმნაიშვილი, დროული მიმდევრობის ფორმანტთა გენეზისისათვის ქისტურ ენებში. იკე, V., თბ.</p> <p>იმნაიშვილი, 1962 - დ. იმნაიშვილი, ხმოვანთა ასიმილაციის ზოგი სახე ნახური ჯგუფის ენებში. იკე, XIII, თბ.</p> <p>იმნაიშვილი, 1966 - დ. იმნაიშვილი, ჩაჩნური ენის ჭებერლოური კილოს ზოგი თავისებურება. იკე, XV, თბ.</p> <p>იმნაიშვილი, 1970 - დ. იმნაიშვილი, ჩაჩნური ენის შაროული კილოს ზოგი თავისებურება. იკე, XVII, თბ.</p> <p>იმნაიშვილი, 1977 - Д. С. Имнайшвили, Историко-сравнительный анализ фонетики нахских языков. Тб.</p> <p>მაგომედოვი, 1974 - А. Г. Магомедов, Система гласных чечено-ингушского языка, Грозный.</p> <p>მაგომედოვი, 1975 - А. Г. Магомедов, Категория грамм. класса и категория лица в глаголе чеченского языка. Грозный.</p> <p>მალსაგოვი, 1998 - Д. Д. Малсагов, Избранное. Нальчик.</p> <p>მაციევი, 1973 - А. Г. Мациев, Очерки лексики современного чеченского языка. Грозный.</p> <p>ოვხადოვი, 1998 - М. Р. Овхадов и др. , Введение в нахское языкознание. Глава I I I . Лексика. Грозный.</p> <p>ოზდოევა, 1976 - Ф.Г. Оздоева, Историческая характеристика служебных слов в нахских языках. Грозный.</p> <p>სალამოვა, 1992 - Р. А. Саламова, Нохчийн меттан фонетика. Грозный (ჩეჩნური ენის ფონეტიკა. ჩეჩნურ ენაზე).</p> <p>სანიკიძე, 1986 - ლ. სანიკიძე, გრამატიკულ პირთა გარჩევის ერთი შემთხვევა და ბრძანებითი კილო ნახური ჯგუფის ენებში. იკე, XIII, თბ.</p> <p>უსლარი, 1888 - П.К. Услар, Чеченский язык. Тб.</p> <p>ფარეულიძე, 2008 ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა თბ.</p> <p>ჩენტიევა, 1958 - М. Д. Чентиева, История чечено-ингушской письменности. Грозный.</p> <p>ჩოქაევი, 1968 - К. З. Чокаев, Морфология чеченского языка. Часть I. Грозный.</p> <p>ჩოქაევი, 1970 - К. З. Чокаев, Морфология чеченского языка. Часть I I. Грозный.</p> <p>ჭრელაშვილი, 2006 - კ. ჭრელაშვილი, ნახური ენების თანხმოვანთა სისტემის პარადიგმატული და დისტრიბუციული ანალიზი. თბ.</p> <p>ხამიდოვა, 1984 - З. Х. Хамидова, Категория наречия в вайнахских языках. Грозный, 1984.</p> <p>ხამიდოვა, 1990 - З. Х. Хамидова, Самоучитель чеченского языка. Грозный, 1990.</p>	
შეფასება	ლექციაზე დასწრება	5%
	სემინარში მონაწილეობა	15%
	კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო	20% + 20%

	შედევები	
	საბოლოო გამოცდა – (წერთი)	40%
	სულ	100%
სწავლის შედეგები	კურსის მოსმენის შედეგად მაგისტრანტი გამოიმუშავებს ჩენური ენის მორფოლოგიური ანალიზის უნარ-ჩვევებს, გაიდრმავებს თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას.	

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	ჩენური ენა 3 (3/3)
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის, კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.
ჩთშ	5 კრედიტი, (125სთ) (2 ლექცია + 2 სემინარი და 2 პრაქტიკული მეცადინეობა). ლექცია 30სთ. სემინარი 30სთ. სულ საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65სთ.
ლექტორი:	როსტომ ფარეულიძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის მასწავლებელი ტელ: 898 46 40 15
სასწავლო კურსის მიზანი:	ჩენური ენის სისტემისა და სტრუქტურის შესწავლა და მეცნიერული კვლევისა და ენის პრაქტიკული ცოდნის გადრმავებული შესწავლა.

სასწავლო კურსის წინაპირობები:	მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ჩვენური ენა 2.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
1.	<p>№1 ლექც. 2სთ.</p> <p>ზმნისართი. ადგილისა და დროის ზმნისართები</p> <p>ლიტ.:</p> <p>Н.Ф. Яковлев, Морфология чеченского. языка. Гр.1960 (გვ. 144-147;)</p> <p>№1 სემინ. 2სთ.</p>
2.	<p>№2 ლექც. 2სთ.</p> <p>ვითარებისა და კითხვითი ზმნისართები</p> <p>ლიტ.:</p> <p>Н.Ф. Яковлев, Морфология чеченского. языка. Гр.1960 (გვ. 148-149;)</p> <p>№2 სემინ. 2სთ.</p>
3.	<p>№3 ლექც. 2სთ.</p> <p>თანდებულები</p> <p>ლიტ.:</p> <p>Н.Ф. Яковлев, Морфология чеченского. языка. Гр.1960 (გვ. 148-151;)</p> <p>№3 სემინ. 2სთ.</p>
4.	<p>№4 ლექც. 2სთ.</p> <p>კავშირი</p> <p>ლიტ.:</p> <p>Н.Ф. Яковлев, Морфология чеченского. языка. Гр.1960 (გვ. 151;)</p> <p>№4 სემინ. 2სთ</p>
5.	<p>№5 ლექც. 2სთ.</p> <p>ნაწილაკები</p> <p>ლიტ.:</p> <p>Н.Ф. Яковлев, Морфология чеченского. языка. Гр.1960 (გვ. 151-152;)</p> <p>Ошаев Х. Д.Очаебщая отречения в чеч. и инг. языках. Известия Чечениял, т.I. Гр., 1959</p>

	№5 სემინ. 2სთ.
6.	<p>№6 ლექც. 2სთ.</p> <p>შორისდებულო</p> <p>ლიტ.: А.Д. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт, Гр. 1971 (გვ. 197-198) Ф. Г. оздеова, О междометиях в вайнахских языках. Известия ЧИНИИИЯЛ, т.5, вып. 2. Языкознание. Гр., 1964.</p> <p>№6 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №1</p>
7.	<p>№7 ლექც. 2სთ.</p> <p>წინადადება შინაარსის მიხედვით (თხრობითი, კითხვითი, ძახილის, ბრძანებითი)</p> <p>ლიტ.: Н.Ф. Яковлев, Синтаксис чеченского литературного языка. Гр.1940 (გვ. 24-29; №7 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი №1</p>
8.	<p>№8 ლექც. 2სთ.</p> <p>წინადადების სტრუქტურა ჩეხნურში. წინადადების წევრები.</p> <p>ლიტ.: Н.Ф. Яковлев, Синтаксис чеченского литературного языка. Гр.1940 (გვ. 34-51;)</p> <p>№8 სემინ. 2სთ.</p>
9.	<p>№9 ლექც. 2სთ.</p> <p>სინტაქსური ურთიერთდამოკიდებულების სახეები წინადადების წევრებს შორის (სინტაგმის საკითხები).</p> <p>ლიტ.: Н.Ф. Яковлев, Синтаксис чеченского литературного языка. Гр.1940 (გვ. 51- 54;)</p> <p>№9 სემინ. 2სთ.</p>
10.	<p>№10 ლექც. 2სთ.</p> <p>სინტაქსური კონსტრუქციები. ერგატიული კონსტრუქცია</p> <p>ლიტ.: Н.Ф. Яковлев, Синтаксис чеченского литературного языка. Гр.1940 (გვ. 57- 63;)</p> <p>№10 სემინ. 2სთ.</p>
11.	<p>№11 ლექც. 2სთ.</p> <p>დატიური კონსტრუქცია. დატიური კონსტრუქცია და გარდამავლობის საკითხი. ლოკატიური კონსტრუქცია.</p>

	<p>ლიტ.: Н.Ф. Яковлев, Синиаксис чеченского литературного языка. Гр.1940 (გვ. 63-67;) №11 სემინ. 2სთ.</p>
12.	<p>№12 ლექც. 2სთ.</p> <p>პარატაქსის საკითხი ჩეჩნურში</p> <p>ლიტ.: Н.Ф. Яковлев, Синиаксис чеченского литературного языка. Гр.1940 (გვ. 170-175;) №12 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №2</p>
13.	<p>№13 ლექც. 2სთ.</p> <p>რთული ქვეწყობილი წინადადების თავისებურებანი.</p> <p>ლიტ.: Н.Ф. Яковлев, Синиаксис чеченского литературного языка. Гр.1940 (გვ. 175-183;) №11 სემინ. 2სთ.</p>
14.	<p>№14 ლექც. 2სთ.</p> <p>დამოკიდებული წინადადების სახეები</p> <p>ლიტ.: Н.Ф. Яковлев, Синиаксис чеченского литературного языка. Гр.1940 (გვ. 183-226;) №14 სემინ. 2სთ.</p>
15.	<p>№15 ლექც. 2სთ.</p> <p>ონომასტიკის საკითხები: ანთროპონიმები. ტოპონიმები.</p> <p>ლიტ.: Н. Бибулатов. Чеченские имена. Гр., 1991 А. Сулейманов, Топонимия Чечено-Ингушетии. т.I, Гр.1979. №15 სემინ. 2სთ.</p>
სავალდებულო ლიტერატურა:	
<p>Ю. Д. Дешериев, Сравнительно-историческая грамматика нахских языков. Грозный.1963 И. Ю. Алироев и др., Введение в нахское языкознание. Глава I. Нахская группа языков. Грозный. 1998 А. Г. Мациев, Очерки лексикологии современного чеченского языка. Грозный.1973 Н. Ф. Яковлев, Синтаксис совр. чеченского языка. М.-Л. 1940 რ. ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა თბ. 2008</p>	
დამატებითი ლიტერატურა:	<p>ალიროევი, 1978 - И. Ю. Алироев, Нахские языки и культура. Грозный. ალიროევი და სხვ. 1998 - И. Ю. Алироев и др., Введение в нахское</p>

языкознание. Глава I. Нахская группа языков. Грозный.
 არსახანოვი, 1965 - И. Арсаханов, Хинцалера нохчийн мотт. Грозный
 (თანმედროვე ჩეჩნური ენა. ჩეჩნურ ენაზე).
 არსახანოვი, 1969 - И. Арсаханов, Чеченская диалектология.
 Грозный.
 დეშერიევი, 1960 - Ю. Д. Дешериев, Современный чеченский лит.
 язык. Фонетика. Грозный.
 დეშერიევი, 1963 - Ю. Д. Дешериев, Сравнительно-историческая
 грамматика нахских языков. Грозный.
 დეშერიევი, 1967 - Ю. Д. Дешериев, Нахские языки. сб. Языки
 народов СССР. т. 4. М.
 ვაგაპოვა, 1987 - Т. Вагапова, Собираемые числительные в
 чеченском языке. Грозный.
 თიმაევი, 1971 - А. Д. Тимаев, Хинцалера нохчийн мотт. Грозный
 (თანმედროვე ჩეჩნური ენა. ჩეჩნურ ენაზე).
 თიმაევი, 1983 - А. Д. Тимаев, Категория граммат. классов в нахских
 языках. Ростов-на-Дону.
 თიმაევი, 1998 - А. Д. Тимаев и др., Введение в нахское языкознание.
 Глава I I. Звуковая система нахских языков. Грозный.
 იაკოვლევი, 1940 - Н. Ф. Яковлев, Синтаксис совр. чеченского языка.
 Грозный.
 იაკოვლევი, 1960 - Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка.
 Грозный.
 იმნაიშვილი, 1953 - დ. იმნაიშვილი, დროული მიმდევრობის
 ფორმანტთა გენეზისისათვის ქისტურ ენებში. იკე, V., თბ.
 იმნაიშვილი, 1962 - დ. იმნაიშვილი, ხმოვანთა ასიმილაციის ზოგი
 სახე ნახური ჯგუფის ენებში. იკე, XIII, თბ.
 იმნაიშვილი, 1966 - დ. იმნაიშვილი, ჩაჩნური ენის ჭებერლოური
 კილოს ზოგი თავისებურება. იკე, XV, თბ.
 იმნაიშვილი, 1970 - დ. იმნაიშვილი, ჩაჩნური ენის შაროული
 კილოს ზოგი თავისებურება. იკე, XVII, თბ.
 იმნაიშვილი, 1977 - Д. С. Имнайшвили, Историко-сравнительный
 анализ фонетики нахских языков. Тб.
 მაგომედოვი, 1974 - А. Г. Магомедов, Система гласных чечено-
 ингушского языка, Грозный.
 მაგომედოვი, 1975 - А. Г. Магомедов, Категория грамм. класса и
 категория лица в глаголе чеченского языка. Грозный.
 მალსაგოვი, 1998 - Д. Д. Малсагов, Избранное. Нальчик.
 მაციევი, 1973 - А. Г. Мациев, Очерки лексики современного
 чеченского языка. Грозный.
 ოვხადოვი, 1998 - М. Р. Овхадов и др. , Введение в нахское
 языкознание. Глава I I I . Лексика. Грозный.
 ოზდოევა, 1976 - Ф.Г. Оздоева, Историческая характеристика
 служебных слов в нахских языках. Грозный.
 სალამოვა, 1992 - Р. А. Саламова, Нохчийн меттан фонетика. Грозный
 (ჩეჩნური ენის ფონეტიკა. ჩეჩნურ ენაზე).
 სანიკიძე, 1986 - ლ. სანიკიძე, გრამატიკულ პირთა გარჩევის ერთი
 შემთხვევა და ბრძანებითი კილო ნახური ჯგუფის ენებში. იკე, V,
 XIII, თბ.

	<p>უსლარი, 1888 - П.К. Услар, Чеченский язык. Тб. ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა თბ. 2008 ჩენტიევა, 1958 - М. Д. Чентиева, История чечено-ингушской письменности. Грозный. ჩოქაევი, 1968 - К. З. Чокаев, Морфология чеченского языка. Часть I. Грозный. ჩოქაევი, 1970 - К. З. Чокаев, Морфология чеченского языка. Часть I. Грозный. ჭრელაშვილი, 2006 - კ. ჭრელაშვილი, ნახური ენების თანხმობანთა სისტემის პარადიგმატული და დისტრიბუციული ანალიზი. თბ. ხამიდოვა, 1984 - З. Х. Хамидова, Категория наречия в вайнахских языках. Грозный, 1984. ხამიდოვა, 1990 - З. Х. Хамидова, Самоучитель чеченского языка. Грозный, 1990.</p>	
შეფასება	ლექციაზე დასწრება	5%
	სემინარში მონაწილეობა	15%
	კოლოკიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები	20% + 20%
	საბოლოო გამოცდა – (წერითი)	40%
	სულ	100%
სწავლის შედეგები	<p>კურსის მოსმენის შედეგად მაგისტრანტი გამოიმუშავებს ჩეჩნური ენობრივი მასალის მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს.</p>	

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	ინგუშური ენა
სასწავლო კურსის კოდი:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავაკასიურ ენათა მიმართულების მაგისტრანტებისათვის (არჩევითი)

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	ერთი სემესტრი
ჩთშ	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი: – (125 სთ.) საკონტაქტო – 75 სთ. ლექცია – 30 სთ. სემინარი – 15 სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 15 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 50 სთ.
ლექტორი:	მერაბ ჩუხუა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის პროფესორი, ტელ.: 53 19 06; 895 33 07 10 mchukhua@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	ინგუშური ენის გაღრმავებული შესწავლა; მეცნიერული კვლევისა და ენის პრაქტიკული ათვისებისათვის მომზადება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	ბაკალავრიატში საკუთრივ ინგუშურ ან იჩქერიულ (ჩენურ) ენასა და მის მონათესავე ენათა სტრუქტურის შესახებ მიღებული ცოდნა, ზოგადი და იბერიულ-კავკასიურ ენათა საენათმეცნიერო განათლების გარკვეული დონე.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა, დისკუსი-დებატები.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
ლექცია №1	
<p>ინგუშური ენის შესწავლა ინგუშეთის რესპუბლიკაში, საქართველოში და საზღვარგარეთ; ცნობები ინგუშებზე საერთოდ.</p> <p>ინგუშური სალიტერატურო ენის წარმოშობა და განვითარება; მისი ფუნქციონირება.</p> <p>ინგუშური ენის ადგილი ახლომონათესავე ენებს შორის.</p> <p>2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	

ლექცია №2

ინგუშური ენის ფონოლოგიური სისტემა (ზოგადი) და მიმართება ახლომონათესავე (იჩქერიულ, ბაცბურ) ენებთან.

ინგუშური ენის ვოკალური სისტემა (სტრუქტურა, სინტაგმატიკა – პარადიგმატიკა, ისტორია).

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №3

ინგუშური ენის კონსონანტური სისტემა.

ინგუშური ენის კონსონანტური სისტემის სტრუქტურული, სინტაგმატური და პარადიგმატული ანალიზი.

ინგუშური ენის კონსონანტური სისტემის მიმართება ისტორიულად ამოსავალ მონაცემთან (ლაბიალიზებულ კომპლექსთა ისტორია).

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №4

ძირითადი ფონეტიკური პროცესები ინგუშურში.

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №5

მორფოლოგია: გრამატიკული კლასების კატეგორია ინგუშურსა და სხვა ნახურ ენებში – სისტემა და ისტორია.

ფუძის აგებულება ინგუშურში (ძირითადი საკითხები).

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №6

სახელის ძირითადი კატეგორიები ინგუშურში: ბრუნება – სახელური აბლაუტი.

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №7

ბრუნვათა ამოსავალი სისტემის ტრანსფორმაცია ინგუშურში.

სახელის ძირითადი კატეგორიები ინგუშურში: ხარისხის ფორმათწარმოება; რიგობითობის წარმოება.

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

<u>ლექცია №9</u>		
სახელის რიცხვის წარმოება ინგუშურში – სისტემის აღწერა და ისტორია. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.		
<u>ლექცია № 10</u>		
ინგუშური ზმნის ძირითადი მორფოლოგიური კატეგორიები (ზოგადი მიმოხილვა). ზმნის ფუძის აგებულება ინგუშურში. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.		
<u>ლექცია №11</u>		
დრო-კილოთა წარმოება ინგუშურში – სისტემის აღწერა და ისტორია. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.		
<u>ლექცია №12</u>		
ასპექტის წარმოება – ზმნური აბლაუტი. ზმნური სიტყვათწარმოება: მასდარი, მიმდობა... 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.		
<u>ლექცია №13</u>		
ფორმაუცვლელი სიტყვები ინგუშურში – სისტემის აღწერა და ისტორია. სინტაქსი: ძირითადი სინტაქსური კონსტრუქციები ინგუშურ ენაში. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.		
<u>ლექცია №14</u>		
მარტივი და რთული წინადადების ძირითადი სახეობები ინგუშურში. ინგუშური ლექსიკოლოგიის ძირითადი საკითხები.		
<u>კოლოქვიუმი № 2</u>		
შეფასება:	საერთო შეფასება მოხდება დასწრების, სემინარებისა და კოლოქვიუმებში მონაწილეობის, გამოცდის შედეგების გათვალისწინებით:	
	ლექციებზე დასწრება	10%
	სემინარი	20%
	კოლოქვიუმი	30%
	გამოცდა	40%
სავალდებულო ლიტერატურა:		

<p>56. სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი).</p> <p>57. ზაურბეგ მალსაგოვი, ინგუშური ენის გრამატიკა, გროზნი, 1963წ. (რუსულ ენაზე).</p> <p>58. რ. დოლაქოვა, ინგუშური ენა – კრ. იბერიულ-კავკასიური ენები (Языки народов мира, т. IV Москва, 1967. რუსულ ენაზე).</p> <p>59. მ. ჩუხუა, ინგუშური ენის კონსონანტიზმი (სადისერტაციო ნაშრომი), თბ., 1989.</p>	
<p>დამატებითი ლიტერატურა და სასწავლო მასალა:</p>	
<p>26. ი. დეშერიევი, ნახურ ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, გროზნი, 1963 (რუსულ ენაზე).</p> <p>27. პ. უსლარი, ჩეჩნური ენა, ტფილისი, 1888, (რუსულ ენაზე).</p> <p>28. ა. ქურქიევი, ინგუშური ლექსიკოლოგია, გროზნი, 1985 (რუსულ ენაზე).</p> <p>29. დ. იმნაიშვილი, ნახურ ენათა ფონეტიკის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, თბ., 1977 (რუსულ ენაზე).</p> <p>30. კ. ჭრელაშვილი, ნახური ენების თანხმოვანთა სისტემა, თბ., 1975.</p> <p>31. დ. იმნაიშვილი, ასპექტისა და დროთა წარმოების ისტორიული ურთიერთმიმართებისათვის ნახური ჯგუფის ენებში. – იკე, XIX, თბ., 1974.</p> <p>32. თ. გონიაშვილი, ნახურ ენათა კონსონანტიზმიდან. – იკე, XVI, თბ., 1968.</p> <p>33. დ. იმნაიშვილი, დროული მომდევნობის ფორმანტთა გენეზისისათვის ქისტურ ენებში. – იკე, V, თბ., 1953.</p> <p>34. ა. მაგომედოვი, ჩეჩნურ-ინგუშური ხმოვანთა სისტემა, მაჰაჩყალა, 1974 (რუსულ ენაზე).</p> <p>35. ა. გენკო, ინგუშების კულტურული წარსულიდან. – ЗКВАМАН, ტ. V. 1930 (რუსულ ენაზე).</p> <p>36. ს. ოზიევი, ი. ოზდოევი, ა. ბეკოვი, ინგუშური ენის გრამატიკა (ფონეტიკა, მორფოლოგია), შოლდა-ღაღა, 1939 (ინგუშურ ენაზე).</p>	
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>კურსის სათანადოდ ათვისების შემთხვევაში მაგისტრანტს შეეძლება დამოუკიდებლად აწარმოოს სამეცნიერო კვლევა-ძიება ინგუშურ ენაში, წარმატებით გააგრძელოს მუშაობა ამ ენის პრაქტიკული დაუფლების მიზნით.</p>

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის	ბაცბური ენა 1 (1/3)
-----------------	---------------------

დასახელება:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის, კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	1 სემესტრი.
ჩთშ	5 კრედიტი, (125სთ) (2 ლექცია + 2 სემინარი) ლექცია 30სთ. სემინარი 30სთ. სულ საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65სთ.
ლექტორი:	როსტომ ფარეულიძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის მასწავლებელი ტელ: 898 46 40 15
სასწავლო კურსის მიზანი:	ბაცბური ენის (ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის) სტრუქტურისა და ლექსიკის ძირითადი საკითხების შესწავლა სტუდენტს უნდა შეეძლოს ენის ისტორია-სტრუქტურის საკითხებზე მსჯელობა და მეცნიერული კვლევა.
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ბაკალავრიატის კურსი.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
1.	№1 ლექც. 2სთ. 3. ბაცბური ენის ადგილი ნახურ ენათა ჯგუფში, დიალექტები და მათი გავრცელების არეალი. ლიტ. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002-გვ. 7-42 Языки народов СССР т. IV Ю. Дешериев Бацбийский язык გვ.228-247

	№1 სემინ. 2სთ.
2.	<p>№2 ლექც. 2სთ. ბაცბური ენის შესწავლის ისტორია. (ი. ცისკარიშვილი, ანტ. შიფნერის ცდა თუშთა ენის შესახებ-პირველი მეცნიერული აღწერითი გრამატიკები) ლიტ. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002-შესავალი; არნ. ჩიქობავა იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია თბ.,2008 გვ. 133-137,173-180;</p> <p>№2 სემინ. 2სთ.</p>
3.	<p>№3 ლექც. 2სთ. ნახურ ენათა ფონოლოგიური სისტემის ზოგადი დახასიათება. სპეციფიკური ფონემები ბაცბური ენის ხმოვანთა დახასიათება. ლიტ. კ. ჭრელაშვილი, ნახური ენების თანხმოდანთა სისტემა თბ., 1975; გვ. 14-86 რ. გაგუა., ზოგიერთი ფონეტიკური პროცესი ბაცბური ენის ხმოვნებში იკვ VIII., თბ. 1956 გვ. 469-479. ი. ჯოღბორდი ა. შიფნერი და წოვა-თუშური ენის ფონეტიკის საკითხები იკვ XX., 1978., გვ. 47-53;</p> <p>№3 სემინ. 2სთ.</p>
4.	<p>№4 ლექც. 2სთ.</p> <p>ბაცბური ენის თანხმოდანთა პარადიგმატული სისტემა კომორგანულ ხშულთა სამეულებრივი სისტემა ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენის თანხმოდანთა პარადიგმატული და დისტრიბუციული ანალიზი. თბ. 2006 გვ. 10-50</p> <p>№4 სემინ. 2სთ.</p>
5.	<p>№5 ლექც. 2სთ.</p> <p>ბაცბური ენის თანხმოდანთა დისტრიბუციული ანალიზი, აბლაუტი ბაცურში. ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენის თანხმოდანთა პარადიგმატული და დისტრიბუციული ანალიზი. თბ. 2006 გვ. 105-118 თ. გონიაშვილი თანხმოდანთა ზოგი კომპლექსი ნახური ჯგუფის ენებში, „მაცნე“ ენ. და ლიტ. სერ. 1973</p> <p>№5 სემინ. 2სთ.</p>
6.	<p>№6 ლექც. 2სთ.</p> <p>ბაცბური ენის ფონოლოგიური სისტემის ტიპოლოგიური შედარება, ფონემატური სტრუქტურის რეკონსტრუქცია ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენის თანხმოდანთა პარადიგმატული და დისტრიბუციული ანალიზი. თბ. 2006 გვ. 121-144</p> <p>№6 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №1</p>

7.	<p>№7 ლექც. 2სთ.</p> <p>მორფოლოგიური ინტერფერენციის შესახებ წოვა-თუშურში ენობრივი კონტაქტების თეორიის შუქზე.</p> <p>ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 382-402 P. Гагуа Основные вопросы фонетики и морфологии бацбийского языка ЕЖЕГ, ИКЯ т, X</p> <p>№7 სემინ. 2სთ.</p>
8.	<p>№8 ლექც. 2სთ.</p> <p>მორფოლოგიის საგანი, არსებითი სახელი რიცხვის კატეგორია</p> <p>ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 97-108 კ. ჭრელაშვილი მრავლობითი რიცხვის ფორმანტა გენეზისის საკიტხისათვის ბაცბურში. იკე ტ. XII 1961</p> <p>№8 სემინ. 2სთ.</p>
9.	<p>№9 ლექც. 2სთ.</p> <p>ბრუნების კატეგორია ბაცბურში, ძირითადი და ლოკატიური ბრუნვები</p> <p>ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 108-123</p> <p>№9 სემინ. 2სთ.</p>
10.	<p>№10 ლექც. 2სთ.</p> <p>ზედსართავი სახელი, ზედსართავ სახელთა ბრუნება</p> <p>ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 133-137</p> <p>№10 სემინ. 2სთ.</p>
11.	<p>№11 ლექც. 2სთ.</p> <p>პირის, ჩვენებითი, კითხვითი, კუთვნილებითი კითხვით-კუთვნილებით, მიმართებითი ნაცვალსახელები.</p> <p>ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 140-151</p> <p>№11 სემინ. 2სთ.</p>
12.	<p>№12 ლექც. 2სთ.</p> <p>ნაცვალსახელების ბრუნება ბაცბურში</p> <p>ლიტ.: ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 140-142</p>

	<p>№12 სემინ. 2სთ. კოლოკვიუმი - №2</p>
13.	<p>№13 ლექც. 2სთ. ინკლუზივ-ექსკლუზივი ლიტ.: ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 154-156 თ. უთურგაიძე ქართული ენის მთის კილოთა ზოგი თავისებურება, თბილისი, 1966 №11 სემინ. 2სთ.</p>
14.	<p>№14 ლექც. 2სთ. დერივაცია და აბსტრაქტული სახელები ლიტ.: ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 154-156 №14 სემინ. 2სთ.</p>
15.	<p>№15 ლექც. 2სთ. ქართული ენის ლექსიკა ბაცბურში. ქართულ-ბაცბური ენობრივი ურთიერთობები ლიტ.: ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 312-322 ლექსიკონი 467-504. №15 სემინ. 2სთ.</p>
სავალდებულო ლიტერატურა:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 2. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენის თანხმომანთა პარადიგმატული და დისტრიბუციული ანალიზი. თბ. 2006 3. რ. გაგუა., ზოგიერთი ფონეტიკური პროცესი ბაცბური ენის ხმოვნებში იკე VIII., თბ. 1956 გვ. 469-479. 4. თ. უთურგაიძე, ქართული ენის მთის კილოთა ზოგი თავისებურება, თბილისი, 1966 5. ი. ჯოღბორდი, ა. შიფნერი და წოვა-თუშური ენის ფონეტიკის საკითხები იკე XX., 1978., 6. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა. თბ. 1937. 7. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია თბ., 2008 8. И. Ю. Алироев, Кистинский Диалект чеченского языка, Грозный, 1964 г. 9. Р. Гагуа, Основные вопросы фонетики и морфологии бацбийского языка ЕЖЕГ, ИКЯ т, X 	

<p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ლ. სანიკიძე, პირის სახელთა ბრუნებისათვის ნახურ ენებში იკეწ XV თბ., 1988 2. ლ. სანიკიძე, Vნ საგრცობიან სახელთა ბრუნებიდან ბაცბურ, წოვა-თუშურ ენაში იკე XXIX, თბ 1990 3. თიმაევი, 1998 - А. Д. Тимаев и др., Введение в нахское языкознание. Глава I I. Звуковая система нахских языков. Грозный. 4. Цискаров И., краткая тушино-цовская грамматика 1948 гю Санкт. Петерб. 1848; 5. შცჰიფნერ . Vერსუცჰ უბერ დიე თჰუსცჰ-შპრაცჰე. შტ.-ეტერსბურგ 1856 6. ოლოსკე . . აგუა დ., თსოვა-თუსჰ (ატსბი), ცარავან ბოლკს, კელმარ, ეწ- ორკ, 1994 	
<p>შეფასება</p>	<p>ლექციაზე დასწრება</p>	<p>5%</p>
	<p>სემინარში მონაწილეობა</p>	<p>15%</p>
	<p>კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები</p>	<p>20% + 20%</p>
	<p>საბოლოო გამოცდა – (წერთი)</p>	<p>40%</p>
	<p>სულ</p>	<p>100%</p>
<p>სწავლის შედეგები</p>	<p>სტუდენტი დაეუფლება: ბაცბური ენის ბგერათა სისტემას, სპეციფიკური ბგერების წარმოთქმას; გაერკვევა ბაცბური ენის მორფოლოგიისა და სინტაქსის სტრუქტურაში; შეძლებს მარტივი ტექსტის ჩაწერასა და ანალიზს და, აგრეთვე, მარტივი წინადადების შედგენას საკომუნიკაციო თვალსაზრისით.</p>	

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

<p>სასწავლო კურსის დასახელება:</p>	<p>ბაცბური ენა 2 (2/3)</p>
------------------------------------	----------------------------

სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის, კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	1 სემესტრი.
ჩთშ	5 კრედიტი, (125სთ) (2 ლექცია + 2 სემინარი) ლექცია 30სთ. სემინარი 30სთ. სულ საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65სთ.
ლექტორი:	როსტომ ფარეულიძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის მასწავლებელი ტელ: 898 46 40 15
სასწავლო კურსის მიზანი:	ბაცბური ენის (ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის) სტრუქტურისა და ლექსიკის ძირითადი საკითხების შესწავლა სტუდენტს უნდა შეეძლოს ენის ისტორია-სტრუქტურის საკითხებზე მსჯელობა და მეცნიერული კვლევა.
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ბაკალავრიატის კურსი.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
1.	№1 ლექც. 2სთ. ზმნა, უღლების სისტემა, I სერია, აწმყოს – სინთეზური წარმოება, აწმყოს წყება – ანალიზური წარმოება ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002. გვ. 160-168

2.	<p>№1 სემინ. 2სთ.</p> <p>№2 ლექც. 2სთ.</p> <p>მყოფადის წყება, II სერია, მყოფადის თურმეობითები – ანალიზური წარმოება. მყოფადის I თურმეობითი, მყოფადის II თურმეობითი, მყოფადის III თურმეობითი.</p> <p>ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002. გვ. 167-168, 176-179</p>
3.	<p>№3 ლექც. 2სთ.</p> <p>III სერია, ნამყოს წყება – სინთეზური წარმოების თურმეობითები ნამყოს IV, V, VI თურმეობითები.</p> <p>ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002. გვ. 184-195</p>
4.	<p>№4 ლექც. 2სთ.</p> <p>ობიექტური წყობის ზმნები ბაცბურში, გრამატიკული კლასების კატეგორია.</p> <p>ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002. გვ. 200-211</p>
5.	<p>№5 ლექც. 2სთ.</p> <p>კაუზატივი, კაუზატივი ერთპირიან ზმნებთან.</p> <p>ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002. გვ. 211-218</p>
6.	<p>№6 ლექც. 2სთ.</p> <p>გგარი, და სუფიქსი ერთპირიან ზმნებთან, სტატიკური ზმნები</p> <p>ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, გგარის კატეგორიის ტიპოლოგიური შედარება წოვა-თუშურსა და ქარდულ ენაში, თსუ, შრომები, ტ. 245</p> <p>Ю. Дешериев, Система грамматически классов в бацбийском языке, ТИЯ, Т. I 1952 г.</p>

7.	<p>№7 ლექც. 2სთ.</p> <p>ბრძანებით-კავშირებითი კილო, ასპექტის კატეგორია</p> <p>ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 249-250</p> <p>Ю. Дешериев, бацбийский язык, 1953 г. стр. 104-111</p>
8.	<p>№8 ლექც. 2სთ.</p> <p>გარდაუვალი და გარდამავალი ზმნები, აქტი</p> <p>ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002. გვ. 160-161</p> <p>№8 სემინ. 2სთ.</p>
9.	<p>№9 ლექც. 2სთ.</p> <p>თავისებური ზმნები, რიცხვში მონაცვლე ზმნები, მწკრივში მონაცვლე ზმნები.</p> <p>ლიტ.: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 262-263</p> <p>Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г, გვ. 120-125</p> <p>№9 სემინ. 2სთ.</p>
10.	<p>№10 ლექც. 2სთ.</p> <p>ბაცბური ენის ზმნაში კლასის, რიცხვისა და პირის გრამატიკული კატეგორიების ფორმალური და სემანტიკური ურთიერთობის საკითხი.</p> <p>ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, ბაცბური ენის ზმნაში კლასის, რიცხვისა და პირის გრამატიკული კატეგორიების ფორმალური და სემანტიკური ურთიერთობის საკითხი, კრებ. 1979 წ.</p> <p>№10 სემინ. 2სთ.</p>
11.	<p>№11 ლექც. 2სთ.</p> <p>სახელზმნა, მცდარი, ინფინიტივი</p> <p>ლიტ-რა. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა თბ. 2002. გვ. 263-267</p> <p>№11 სემინ. 2სთ.</p>

12.	<p>№12 ლექც. 2სთ.</p> <p>მიმღეობა, მყოფადის მიმღეობა, ნამყოს მიმღეობა</p> <p>ლიტ-რა: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 268-270</p>
13.	<p>№13 ლექც. 2სთ.</p> <p>აბსოლუტივი (გერუნდივი) მყოფადის მწკრივის აბსოლუტივი.</p> <p>ლიტ-რა: კ. ჭრელაშვილი წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ. 272-273</p> <p>Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г, გვ. 125-140</p> <p>№13 სემინ. 2სთ.</p>
14.	<p>№14 ლექც. 2სთ.</p> <p>მრავლობითი რიცხვის ფორმანტა გენეზისის საკითხისათვის ბაცბურში.</p> <p>ლიტ-რა: კ. ჭრელაშვილი, მრავლობითი რიცხვის ფორმანტა გენეზისის საკითხისათვის ბაცბურში. იკე, ტ. XII, 1961 წ.</p> <p>Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г, стр. 207-214</p> <p>№14 სემინ. 2სთ.</p>
15.	<p>№15 ლექც. 2სთ.</p> <p>გრამატიკული კატეგორიების ფორმალური და სემანტიკური ურთიერთობის საკითხისათვის.</p> <p>Тимаев, А, Д, Категория грамм. классов в нахских языках, Ростов на Дону 1983 წ.</p>
სავალდებულო ლიტერატურა:	
<p>10. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ.</p> <p>11. თ. უთურგაიძე, ქართული ენის მთის კილოთა ზოგი თავისებურება, თბილისი, 1966</p> <p>12. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა. თბ. 1937.</p> <p>13. И. Ю. Алироев, Кистинский Диалект чеченского языка, Грозный, 1964 г.</p> <p>14. Дешериев Ю, Бацбийский язык, Москва, 1953 г.</p> <p>15. Кадагидзе, К, Грамматические классы в глаголе бацбийского (цова-тушикского) языка. Автореферат Кандидат. дисерт. Тб. 1953 г.</p> <p>16. Шухардт Г. О, пассивам характере переходного глагола в кавказских языках, в кр.</p>	

<p>“Эргативная конструкция предложения, Москва, 1953 г. 17. Тимаев А, Категория грамматических классов в нахских языках, Ростов на Дону 1983 წ.</p>		
<p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<p>7. ნ. ანდლულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღვლების ისტორიის ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ. 1968 წ.</p> <p>8. რ. გაგუა, ზმნის ცვლა გრამატიკული კლას-კატეგორიის ნიშნის მიხედვით ბაცბურ ენაში, იკე, IV თბილისი, 1953 წ.</p> <p>9. იმნაიშვილი დ. პირის კატეგორიის საკითხისათვის ნახური (ჩაჩნური) ჯგუფის ენათა ზმნაში, იკე, XVI, თბილისი, 1986 წ.</p> <p>10. იმნაიშვილი დ, ასპექტისა და დროთა წარმოების ისტორიული ურთიერთობისთვის ნახური ჯგუფის ენებში, იკე XXI, თბ. 1979 წ.</p> <p>11. დ. იმნაიშვილი, დროული მომდევნობის ფორმანტთა გენეზისისათვის ქისტურ ენებში, იკე, ტ. V, თბ. 1953 წ.</p> <p>12. Цискаров И., краткая тушино-цовская грамматика 1948 гю Санкт. Петерб. 1848;</p> <p>13. Schifner A. Versuch uber die Thusch-Sprache. St.-Petersburg 1856</p> <p>14. Holosky K.A. Gagua R., Tsova-Tush (Batsbi), caravan books, kelmar, New-York, 1994</p>	
<p>შეფასება</p>	<p>ლექციაზე დასწრება</p>	<p>5%</p>
	<p>სემინარში მონაწილეობა</p>	<p>15%</p>
	<p>კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები</p>	<p>20% + 20%</p>
	<p>საბოლოო გამოცდა – (წერითი)</p>	<p>40%</p>
	<p>სულ</p>	<p>100%</p>
<p>სწავლის შედეგები</p>	<p>სტუდენტი დაეუფლება: ბაცბური ენის ბგერათა სისტემას, სპეციფიკური ბგერების წარმოთქმას; გაერკვევა ბაცბური ენის მორფოლოგიისა და სინტაქსის სტრუქტურაში; შეძლებს მარტივი ტექსტის ჩაწერასა და ანალიზს და, აგრეთვე, მარტივი წინადადების შედგენას საკომუნიკაციო თვალსაზრისით.</p>	

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	ბაცბური ენა 3 (3/3) სინტაქსი და ლექსიკა.
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრანტებისათვის, კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	1 სემესტრი.
ჩთშ	5 კრედიტი, (125სთ) (2 ლექცია + 2 სემინარი) ლექცია 30სთ. სემინარი 30სთ. სულ საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65სთ.
ლექტორი:	როსტომ ფარეულიძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის მასწავლებელი ტელ: 898 46 40 15
სასწავლო კურსის მიზანი:	მისცეს ისეთი ცოდნა, რომელიც აღრმავებს ბაკალავრიატში მიღებულ განათლებას, უზრუნველყოფს ბაცბური ენობრივი სისტემის გააზრებას.
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ბაცბური ენა 1 და ბაცბური ენა 2.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	

1.	<p>№1 ლექც. 2სთ.</p> <p>წინადადება შინაარსის მიხედვით.</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.</p> <p>№1 სემინ. 2სთ.</p>
2.	<p>№2 ლექც. 2სთ.</p> <p>წინადადების წევრები</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.</p> <p>№2 სემინ. 2სთ.</p>
3.	<p>№3 ლექც. 2სთ.</p> <p>ატრიბუტული და პრედიკატული სინტაგმა</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.</p> <p>№3 სემინ. 2სთ.</p>
4.	<p>№4 ლექც. 2სთ.</p> <p>გრამატიკულ კლასში შეთანხმება</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.</p> <p>№4 სემინ. 2სთ.</p>
5.	<p>№5 ლექც. 2სთ.</p> <p>შემასმენელი და ქვემდებარე</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.</p> <p>№5 სემინ. 2სთ.</p>
6.	<p>№6 ლექც. 2სთ.</p> <p>დამატება</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.</p>

	№6 სემინ. 2სთ.
7.	<p>№7 ლექც. 2სთ.</p> <p>განსაზღვრებითი გარემოებები</p> <p>ლიტ.: Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.</p> <p>№7 სემინ. 2სთ.</p>
	კოლოკვიუმი №1
8.	<p>№8 ლექც. 2სთ.</p> <p>წინადადების სტრუქტურა. მარტივი წინადადება</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.</p> <p>№8 სემინ. 2სთ.</p>
9.	<p>№9 ლექც. 2სთ.</p> <p>შერწყმული წინადადება</p> <p>ლიტ.: Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г.</p> <p>№9 სემინ. 2სთ.</p>
10.	<p>№10 ლექც. 2სთ.</p> <p>რთული თანწყობილი წინადადება.</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г.</p> <p>№10 სემინ. 2სთ.</p>
11.	<p>№11 ლექც. 2სთ.</p> <p>რთული ქვეწყობილი წინადადების სპეციფიკა.</p> <p>ლიტ-რა. Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г.</p> <p>Я.Эсхаджиев, Сложноподчиненное предложение в чеч. языке. известия чиниял,I-X. Гр., 1970.</p> <p>№11 სემინ. 2სთ.</p>
12.	<p>№12 ლექც. 2სთ.</p> <p>ბაცბური ლექსიკა-საკუთარი და ნასესხები.</p> <p>ლიტ-რა: Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г.</p> <p>№11 სემინ. 2სთ.</p>

	კოლოკვიუმი №2
13.	№13 ლექც. 2სთ. სინონიმები, ომონიმები ლიტ-რა: Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г. №13 სემინ. 2სთ.
14.	№14 ლექც. 2სთ. ფრაზეოლოგიზმები ლიტ-რა: Ю. Дешериев, бацбийский язык, Москва, 1953 г. №14 სემინ. 2სთ.
15.	№15 ლექც. 2სთ. ონომასტიკა ლიტ-რა: სალექციო ჩანაწერები. №15 სემინ. 2სთ.
	სავალდებულო ლიტერატურა:
	<p>18. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა, 2002 გვ.</p> <p>19. თ. უთურგაიძე, ქართული ენის მთის კილოთა ზოგი თავისებურება, თბილისი, 1966</p> <p>20. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა. თბ. 1937.</p> <p>21. Алироев И. Ю., Кистинский Диалект чеченского языка, Грозный, 1964 г.</p> <p>22. Дешериев Ю, Д. Бацбийский язык, Москва, 1953 г.</p> <p>23. Дешериев Ю, Д. сравнительно-историческая грамматика нахских языков Грозный, 1963.</p> <p>24. Дешериев Ю, Д. Бацбийский язык, сб. Языки народов СССР. Иберийско-кавказские языки. т. IV, Москва, 1967 г.</p> <p>25. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა, თბ., 2002.</p> <p>26. კ. ქადაგიძე, წოვა-თუშური ტექსტები. თბ. 2009.</p>
დამატებითი ლიტერატურა:	<p>15. ნ. ანდლულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღველების ისტორიის ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ. 1968 წ.</p> <p>16. რ. გაგუა, ზმნის ცვლა გრამატიკული კლას-კატეგორიის ნიშნის მიხედვით ბაცბურ ენაში, იკე, IV თბილისი, 1953 წ.</p> <p>17. იმნაიშვილი დ. პირის კატეგორიის საკითხისათვის ნახური (ჩაჩნური) ჯგუფის ენათა ზმნაში, იკე, XVI, თბილისი, 1986</p>

	<p>წ.</p> <p>18. იმნაიშვილი დ, ასპექტისა და დროთა წარმოების ისტორიული ურთიერთობისთვის ნახური ჯგუფის ენებში, იკე XXI, თბ. 1979 წ.</p> <p>19. დ. იმნაიშვილი, დროული მომდევნობის ფორმანტთა გენეზისისათვის ქისტურ ენებში, იკე, ტ. V, თბ. 1953 წ.</p> <p>20. Цискаров И., краткая тушино-цовская грамматика 1948 гю Санкт. Петерб. 1848;</p> <p>21. შცჰიფნერ . Vერსუცჰ უბერ დიე თჰუსცჰ-შპრაცჰე. შტ.-ეტერსბურგ 1856</p> <p>22. ოლოსკე . . აგუა დ., თსოვა-თუსჰ (ატსბი), ცარავან ბოოკს, კელმარ, ეწ- ორკ, 1994</p>	
შეფასება	ლექციაზე დასწრება	5%
	სემინარში მონაწილეობა	15%
	კოლოკიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები	20% + 20%
	საბოლოო გამოცდა – (წერთი)	40%
	სულ	100%
სწავლის შედეგები	სტუდენტი გაიდრმაგებს ბაცბურ ენაში მიღებულ ცოდნას, შეითვისებს ბაცბური ენობრივი მასალის მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს.	

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	ნახურ-დაღესტნურ ენათა შედარებითი გრამატიკა
სასწავლო კურსის კოდი:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრანტებისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის	ერთი სემესტრი

სანგრძლივობა:	
ჩთშ	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი: – (125 სთ.) საკონტაქტო – 75 სთ. ლექცია – 30 სთ. სემინარი – 15 სთ. პრაქტიკული მეცადინეობა – 15 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 50 სთ.
ლექტორი:	მერაბ ჩუხუა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის პროფესორი, ტელ.: 53 19 06; 895 33 07 10 mchukhua@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	ნახურ-დაღესტნურ ენობრივ სისტემებში საერთოსა და განსხვავებულის, ამოსავალი ვითარებისა და განვითარების მიმართულების წარმოჩენა, ენათა შედარებითი კვლევის უნარის გამომუშავება.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	კავკასიურ ენათა მიმართულების ბაკალავრიატში მიღებული განათლება; იგულისხმება როგორც ზოგადმეცნიერული საგნების, ისე ნახურ-დაღესტნურ ენათა კონკრეტული კურსების მოსმენისას მიღებული ცოდნა.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა, დისკუსია- დებატები.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	<p style="text-align: center;">ლექცია №1</p> <p>იბერიულ-კავკასიური ენათა ოჯახის ნახური და დაღესტნური ჯგუფების შედგენილობა: სამწერლობო და უმწერლობო ენები, დიალექტები; ენათა და დიალექტთა გავრცელების არეალი და მოლაპარაკეთა რაოდენობა კავკასიასა და მის ფარგლებს გარეთ.</p> <p>ნახურ-დაღესტნურ ენათა ფონოლოგიური სისტემის ზოგადი თავისებურებანი.</p> <p>ნახურ-დაღესტნური ვოკალიზმის აღწერითი და ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი.</p> <p>2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>

ლექცია №2

ნახურ-დაღესტნურ ენათა კონსონანტიზმი. ხშულთა და სიბილანტთა სამეულებრივი, ოთხეულებრივი, ხუთეულებრივი სისტემები, სპირანტთა სახეულები და წყვილეულები, სონორები, ლატერალები.

თანხმოვანთკომპლექსები ნახურ-დაღესტნურ ენებში: ბგერათშეერთების წესები; ჰარმონიული-დეცესიური და ჰარმონიულ-აქცესიური ჯგუფები.

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №3

ნახურ-დაღესტნურ ენათა სახელის მორფოლოგიის ზოგადი დახასიათება.

ნახურ-დაღესტნურ ენათა სახელის გრამატიკული კლასის კატეგორია – სიტემის აღწერა და ისტორია.

სახელის ფუძის აგებულება ნახურ-დაღესტნურ ენებში – ძირითადი საკითხები.

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №4

სახელთა ბრუნება ნახურ-დაღესტნურ ენებში. აწინდელი და ამოსავალი ვითარება.

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №5

ხარისხისა და რიგობითობის წარმოება ნახურ-დაღესტნურ ენებში: თვლის სისტემა.

სახელის წარმოება ნახურ-დაღესტნურ ენებში – სისტემის აღწერა და ისტორია.

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №6

ნახურ-დაღესტნურ ენათა ზმნის ძირითადი მორფოლოგიური კატეგორიები (ზოგადი მიმოხილვა).

ზმნის ფუძის სტრუქტურა ნახურ-დაღესტნურ ენებში.

გრამატიკული კლასის კატეგორია ნახურ-დაღესტნურ ზმნებში.

2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.

ლექცია №7

<p>დრო-კილოთა წარმოება ნახურ-დაღესტნურ ენებში – სისტემის აღწერა და ისტორია. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<p><u>კოლოკვიუმი № 1</u></p>	
<p><u>ლექცია №9</u></p>	
<p>ასპექტის წარმოება ნახურ-დაღესტნურ ენებში. კაუზატივი ნახურ-დაღესტნურ ენებში. ზმნის გარდამავლობა-გარდუვალობა ნახურ-დაღესტნურ ენებში. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<p><u>ლექცია №10</u></p>	
<p>ზმნური სიტყვაწარმოება: მასდარი, აბსოლუტივი, მიმღობა... ფორმაუცვლელი სიტყვები ნახურ-დაღესტნურ ენებში – სისტემის აღწერა და ისტორია. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<p><u>ლექცია №11</u></p>	
<p>ნახურ-დაღესტნურ ენათა სინტაქსური სისტემისა და ისტორიის ზოგადი საკითხები. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<p><u>ლექცია №12</u></p>	
<p>სინტაგმა და მისი ტიპები (ატრიბუტული და პრედიკატული) ნახურ-დაღესტნურ ენებში. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<p><u>ლექცია №13</u></p>	
<p>მარტივი და რთული წინადადებების ძირითადი სახეობები ნახურ-დაღესტნურ ენებში. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<p><u>ლექცია №14</u></p>	
<p>ნახურ-დაღესტნური ლექსიკა – ძირითადი საკითხები. 2 საათი – ლექცია, 2 საათი – სემინარი.</p>	
<p><u>კოლოკვიუმი № 2</u></p>	
შეფასება:	საერთო შეფასება მოხდება დასწრების, სემინარებისა და კოლოკვიუმებში მონაწილეობის, გამოცდის შედეგების

გათვალისწინებით:	
ლექციებზე დასწრება	5%
სემინარი	15%
კოლოქვიუმი	40%
გამოცდა	40%

სავალდებულო ლიტერატურა:

60. სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი).
61. ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937წ.
62. არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979.
63. არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ., 1961.
64. გ. თოფურია, ბუნების მორფოლოგია დადესტნურ ენებში, თბ., 1990 (რუსულ ენაზე).
65. ტ. გუდავა, ანდიურ ენათა კონსონანტიზმი, თბ., 1964 (რუსულ ენაზე).
66. ტ. გუდავა, დიდოურ ენათა კონსონანტიზმის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, თბ., 1979.
67. ტ. გუდავა, ზმნურ ფუძეთა შედარებითი ანალიზი ხუნძურ და ანდიურ ენებში, მაჰაჩყალა, 1959, (რუსულ ენაზე).
68. ნ. არდოტელი, ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ ენათა ფონოლოგიური სისტემის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი (სადოქტორო დისერტაცია), თბ., 1979, (რუსულ ენაზე).
69. მ. ჩუხუა, ბგერათშესატყვისობათა სისტემა ქართველურ-ნახურ ენებში (სადოქტორო დისერტაცია), თბ., 2006.
70. ბ. თალიბოვი, ლეზგიურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა, მოსკოვი, 1980 (რუსულ ენაზე).
71. ნ. ტრუბეცკოი, რჩეული ფილოლოგიური ნაშრომები, მოსკოვი, 1987, (რუსულ ენაზე).
72. მ. ალექსევი, ხუნძურ-ანდიურ ენათა შედარებით-ისტორიული მორფოლოგია, მოსკოვი, 1988, (რუსულ ენაზე).
73. ლეზგიურ ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკის საკითხები, მოსკოვი, 1985, (რუსულ ენაზე).
74. ე. ბოკარევი, დადესტნურ ენათა შედარებით-ისტორიული შესწავლის შესავალი, მაჰაჩყალა, 1961 (რუსულ ენაზე).
75. ე. ბოკარევი, აღმოსავლეთ კავკასიურ ენათა შედარებითი ისტორიული ფონეტიკა, მოსკოვი, 1981, (რუსულ ენაზე).

76. ბ. გიგინეიშვილი, დაღესტნურ ენათა შედარებითი ფონეტიკა, თბ., 1977 (რუსულ ენაზე).	
77. დ. იმნაიშვილი, დიდოური ენა (ჰინუხურ და ხვარშიულ ენებთა შედარებითი ანალიზი), თბ., 1963 (რუსულ ენაზე).	
78. დ. იმნაიშვილი, ნახურ ენათა ფონეტიკის ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, თბ., 1977 (რუსულ ენაზე).	
79. ი. დეშერიევი, ნახურ ენათა შედარებით-ისტორიული გრამატიკა, გროზნი, 1963 (რუსულ ენაზე).	
80. ვ. თიმაევი, ნახური ენათმეცნიერება, გროზნი, 2000 (რუსულ ენაზე).	
დამატებითი ლიტერატურა და სასწავლო მასალა:	
37. ს. ნიკოლაევი, ს. სტაროსტინი, ჩრდილოკავკასიური ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1994წ. (ინგლისურ ენაზე).	
38. ჟ. დიუმეზილი, კავკასიური ენები, პარიზი, 1952 (ფრანგულ ენაზე).	
39. ჟ. დიუმეზილი, შესავალი ჩრდილოკავკასიურ ენათა შედარებით გრამატიკაში, პარიზი, 1933 (ფრანგულ ენაზე).	
40. ა. დირი, შესავალი კავკასიურ ენათა შესწავლაში, ლაიფციგი, 1928 (გერმანულ ენაზე).	
სწავლის შედეგი:	კურსის სათანადოდ ათვისების შემთხვევაში მაგისტრანტს შეეძლება საკმაო სიზუსტითა და სიღრმით წარმოაჩინოს ნახურ-დაღესტნურ ენათა შედარებითი შესწავლის შედეგები და ამოცანები, დამოუკიდებლად იკვლიოს ამ ენათა სისტემებისა და ისტორიის ურთულესი საკითხები.

სილაბუსი
(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება	ჩეჩნური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მაგისტრატურის იბერიულ-კავკასიური ენების სპეციალიზაციის მოდულის სტუდენტებისათვის. სავალდებულო საგანი
ლექტორი;	როსტომ ფარეულიძე , ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის მასწავლებელი

	ტელ: 898 46 40 15
სასწავლო კურსის ხანგრძლიობა	2 სემესტრი
ECTS	5
	კურსის მიზანია, გაულრმავოს სტუდენტს ჩეჩნური ენის თეორიული საკითხების ცოდნა, გამოამუშავებინოს მას საკვლევი მასალის დამოუკიდებლად შერჩევის, მოპოვებისა და სისტემატიზების, აგრეთვე, სხვადასხვა სირთულის ჩეჩნური ტექსტის სწორად ანალიზის უნარ-ჩვევები
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	სასურველია ლინგვისტური ტერმინოლოგიის ცოდნა
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია და სემინარი
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>პირველი სემესტრი</p> <p>1-2. ლინგვისტური საკვლევი მასალის (საანალიზო ტექსტის) შერჩევის მეთოდოლოგია.</p> <p>3-7. საკვლევი ტექსტის ფონეტიკურ-ფონოლოგიური ანალიზი. ლიტ.: Ю. Д. Дешериев, Фонетика чеченского литературного языка. Грозный, 1961.</p> <p>8. პირველი კოლოკვიუმი</p> <p>9-14. საკვლევი ტექსტის მორფოლოგიური ანალიზი. ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Морфология чеченского языка. Грозный, 1960; რ. ფარეულიძე, ჩეჩნური ზმნა. თბ., 2008.</p> <p>15. მეორე კოლოკვიუმი.</p> <p>მეორე სემესტრი</p> <p>1-3. საკვლევი ტექსტის სინტაქსური ანალიზი. ლიტ.: Н. Ф. Яковлев, Синтаксис чеченского литературного языка. М.-Л. 1940.</p> <p>4-7. საკვლევი ტექსტის სემასიოლოგიური ანალიზი. А. Г. Мациев, Лексикология чеченского языка. Грозный, 1973.</p> <p>8. პირველი კოლოკვიუმი.</p> <p>9-12. დიალექტური ტექსტის კომპლექსური (ფონეტიკურ-ფონოლოგიური, მორფოლოგიური, სინტაქსური და სემასიოლოგიური) ანალიზი. ლიტ.: И. А. Арсаханов, Чеченская диалектология. Грозный, 1969.</p> <p>13-14. პუბლიცისტური და მხატვრული ტექსტის კომპლექსური (ფონეტიკურ-ფონოლოგიური, მორფოლოგიური, სინტაქსური და სემასიოლოგიური) ანალიზი. ლიტ.: გაზ. «Даймож», ჟურნალი «Орга», ს. ზადუევის ერთ-ერთი მოთხრობა, ა. ბისულთანოვის ლექსების კრებული.</p> <p>15. მეორე კოლოკვიუმი.</p> <p>16. გამოცდა.</p>

შეფასება	შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (ტესტირების სახით), პრეზენტაცია პრაქტიკულზე და საბოლოო გამოცდა: დასწრება: 0-5 ქ. (5%) 2 კოლოკვიუმი: 0-20 ქ. x 2(40%) პრეზენტაცია: 0-15 (15%) საბოლოო გამოცდა: 0-40 (40%) საბოლოო შეფასება: 0-100 (100%)
სავალდებულო და დამატებითი ლიტერატურა	საანალიზოდ გამოყენებული იქნება სხვადასხვა შინაარსისა და სირთულის დიალექტური, ფოლკლორული, მხატვრული და პუბლიცისტური ტექსტები
სწავლის შედეგი	კურსის შესწავლის შედეგად სტუდენტი გამოიმუშავებს საკვლევ მიმართულების დამოუკიდებლად მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს, გაიდრმავეებს ჩეჩნური ენის თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	ინგუშური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი
სასწავლო კურსის კოდი:	
სასწავლო კურსის სტატუსი:	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	ერთი სემესტრი (სავალდებულო)
ჩთშ	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი: – (125 სთ.) საკონტაქტო – 45 სთ. ლექცია – 15 სთ. სემინარი – 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 80 სთ.
ლექტორი:	მერაბ ჩუხუა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი, ტელ.: 53 19 06; 895 33 07 10 mchukhua@yahoo.com
სასწავლო კურსის	კურსის მიზანია, გაუდრმაგოს სტუდენტს ინგუშური ენის

მიზანი:	თეორიული საკითხების ცოდნა, გამოამუშავებინოს მას საკვლევი მასალის დამოუიდებლად შერჩევის, მოპოვებისა და სისტემატიზების, ტექსტის სწორად ანალიზის უნარ-ჩვევები.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	სასურველია ლინგვისტური ტერმინოლოგიის ცოდნა
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	<p>ლექცია №1 ლინგვისტური საკვლევი მასალის (საანალიზო ტექსტის) შერჩევის მეთოდოლოგია</p> <p>ლექცია №2 – №6 საკვლევი ტექსტის ფონეტიკურ-ფონოლოგიური ანალიზი მეგრულ-ლაზურის ბგერითი შედგენილობა</p> <p>ლიტ. 3. К.Мальсагов, Грамматика ингушского языка. Гр., 1963</p>
	I კოლოკვიუმი
	<p>ლექცია № 7-11. საკვლევი ტექსტის მორფოლოგიური ანალიზი</p> <p>ლიტ. 3. К.Мальсагов, Грамматика ингушского языка. Гр., 1963</p>
	II კოლოკვიუმი
	<p>ლექცია № 12-15 საკვლევი ტექსტის სინტაქსური ანალიზი</p> <p>ლიტ. Гьалгай Фольклор, Гр., 1990</p>
სავალდებულო და დამატებითი ლიტერატურა:	საანალიზოდ გამოყენებული იქნება სხვადასხვა შინაარსის ფოლკლორული, მხატვრული და პუბლიცისტური ტექსტები

<p>შეფასება:</p>	<p>სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიტი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკვიუმი (თითო 20 ქულა). სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5%</p> <p>სემინარში მონაწილეობა – 15%</p> <p>კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20%</p> <p>საბოლოო გამოცდა – (წერიტი) – 40%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>სასწავლო კურსის შესწავლის შედეგად სტუდენტი გამოიმუშავებს საკვლევი მასალის დამოუკიდებლად მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს, გაიდრმაგებს ინგუშური ენის თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას.</p>

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

<p>სასწავლო კურსის დასახელება:</p>	<p>ბაცბური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი</p>
<p>სასწავლო კურსის სტატუსი:</p>	<p>კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის, კურსი საგაღდებულოა</p>
<p>სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:</p>	<p>1 სემესტრი.</p>
<p>ECTS</p>	<p>5 კრედიტი, (125სთ)</p>

	(2 ლექცია + 2 სემინარი) ლექცია 30სთ. სემინარი 30სთ. სულ საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65სთ.
ლექტორი:	როსტომ ფარეულიძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, თსუ ენების ცენტრის მასწავლებელი ტელ: 898 46 40 15
სასწავლო კურსის მიზანი:	კურსის მიზანია გაუღრმოს სტუდენტს ბაცბური ენის თეორიული საკითხების ცოდნა, გამოამუშავებინოს მას საკვლევი მასალის დამოუკიდებლად მოპოვების, შერჩევის, სისტემატიზებისა და სწორად ანალიზის უნარ-ჩვევები
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ბაცბური ენა 1-3
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
1.	1. ლინგვისტური საკვლევი მასალის შერჩევის მეთოდика 2-6 საკვლევი ტექსტის ფონეტიკურ-ფონოლოგიური ანალიზი ლიტ. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა. თბ., 2002 ე. ქადაგიძე, წოვა-თუშური ტექსტები, თბ., 2009
2.	კოლოკვიუმი №1 7-11 2სთ. საკვლევი ტექსტის მორფოლოგიური ანალიზი ლიტ. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა. თბ., 2002 ე. ქადაგიძე, წოვა-თუშური ტექსტები, თბ., 2009
3.	კოლოკვიუმი №2 12-15 საკვლევი ტექსტის სინტაქსური ანალიზი ლიტ. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა. თბ., 2002

	ე. ქადაგიძე, წოვა-თუშური ტექსტები, თბ., 2009
სწავლის შედეგი	კურსის შესწავლის შედეგად სტუდენტი დამოიმუშავებს საკვლევო მასალის დამოუკიდებლად მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს, გაიდრმავეებს წოვა-თუშური ენის თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას.
5.	სავალდებულო და დამატებითი ლიტერატურა 1. კ. ჭრელაშვილი, წოვა-თუშური ენა. თბ., 2002 2. ე. ქადაგიძე, წოვა-თუშური ტექსტები, თბ., 2009 3. Ю. Дешериев, бацбийский язык, М.1953 г.

**სილაბუსი
2009-2010**

სასწავლო კურსის დასახელება	ჩეჩნური დიალექტოლოგია
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის სპეციალობის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის. სავალდებულო საგანი
სასწავლო კურსის ხანგრძლიობა	1 სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი (125sT) 1 ლექცია (15სთ) 2 სემინარი (30სთ) საკონტაქტო (45 სთ) დამოუკიდებელი(80 სთ)
ლექტორი	როსტომ ფარეულიძე ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ენების ცენტრის მასწავლებელი ტელ:898464015
სასწავლო კურსის მიზანი	კურსის მიზანია, გაულრმავოს სტუდენტს ჩეჩნური ენის თეორიული საკითხების ცოდნა, გამოამუშავებინოს მას საკვლევო მასალის დამოუკიდებლად შერჩევის, მოპოვებისა და სისტემატიზების, აგრეთვე, სხვადასხვა დიალექტის ანალიზის უნარ-ჩვევები
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	ჩეჩნური ენა, იკეს შესავალი.

სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია_ სემინარი
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>1-2 ჩეჩნური დიალექტების შესწავლის ისტორია; ჩეჩნური დიალექტების შესწავლის მიზანი ლიტ: И.Ю. Алироев и др., в ведение в нахское языкознание. Глава 1. Нахская группа языков. Грозный, 1998; М.Чентиева, История изучения письменности чеченского языка. Грозный, 1959.</p> <p>3-4 ახიური დიალექტი. ლიტ: И. Арсаханов, Аккинский диалект в системе чечено-ингушского языка. Грозный, 1959; И. Арсаханов, Чеченская диалектология. Грозный, 1969.</p> <p>5-6 ჭებერლოული დიალექტი. ლიტ. დ. იმნაიშვილი ჩაჩნური ენის ჭებერლოული დიალექტის ზოგი თავისებურება. იკე, ტ. 15., 1966; А. Г. Мациев, Чеберлойский диалект Чеченского языка.. Известия ЧИНИИЯЛ, т.6. Грозный, 1965; И. Арсаханов, Чеченская диалектология. Грозный, 1969.</p> <p>7. შაროული დიალექტი. ლიტ.: დ. იმნაიშვილი, ჩაჩნური ენის შაროული კილოს ძირითადი თავისებურებანი. იკე, თბ., 1970; И. Арсаханов, Аккинский диалект в системе чечено-ингушского языка. Грозный, 1969;</p> <p>8. პირველი კოლოკვიუმი.</p> <p>9–10. შატოურ –ითუმყალური დიალექტი ლიტ.: ; И. Арсаханов, Аккинский диалект в системе чечено-ингушского языка. Грозный, 1969;</p> <p>11–12. ქისტური დიალექტი. ლიტ.: И.Ю. Алироев Кистинский диалект чеченского языка: М.Чентиева, История изучения письменности чеченского языка. Грозный, 1959</p> <p>13- ბარის კილოს მითხოური კილოკავი 14 - ბარის კილოს ვედენოური და ნაშხოური კილოკავი. ლიტ.: ; И. Арсаханов, Аккинский диалект в системе чечено-ингушского языка. Грозный, 1969;</p> <p>15. მეორე კოლოკვიუმი.</p> <p>16. გამოცდა</p>
შეფასება	<p>დასწრება 10%</p> <p>კოლოკვიუმი-30%</p> <p>პრეზენტაცია-10%</p> <p>ლექციაზე აქტივობა-10%</p> <p>გამოცდა-40%</p> <p>სულ-100%</p>

სავალდებულო და დამატებითი ლიტერატურა	<ol style="list-style-type: none"> 1. И. Арсаханов, Аккинский диалект в системе чечено-ингушского языка. Грозный, 1969; 2. И.Ю. Алироев Кистинский диалект чеченского языка: М.Чентиева, История изучения письменности чеченского языка. Грозный, 1959 3. ლიტ.: დ. იმნაიშვილი, ჩაჩნური ენის შაროული კილოს ძირითადი თავისებურებანი. იკე, თბ., 1970 4. დ. იმნაიშვილი ჩაჩნური ენის ჭებერლოური დიალექტის ზოგი თავისებურება. იკე, თ. 15.,
სწავლის შედეგი	კურსის შესწავლის შედეგად სტუდენტი გამოიმუშავებს საკვლევო მასალის დამოუკიდებლად მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს, გაიღრმავებს ჩეჩნური ენის თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას

III. დაჯესტნურ ენათა მოღული

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ს ი ლ ა ბ უ ს ი
2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება:	ხუნძური ენა 1 (1/3)
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.
ECTS	5 კრედიტი, 125 სთ. (2ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა) ლექცია 30სთ., სემინარი 30სთ.,

	საკონტაქტო-90 სთ., პრაქტიკული მეც. 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 35 სთ.
ლექტორი:	რევაზ აბაშია, კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის ასისტენტ- პროფესორი. ტელ. 895 7017 74; e-mail abashia@mail.ru ; revaz_abashia@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	ხუნძური ენის სასწავლო კურსის მიზანია ერთ-ერთი იბერიულ-კავკასიური ენის, დადესტნურ ენათაგან ყველაზე მეტად გავრცელებული (მათ შორის – საქართველოსა და აზერბაიჯანში) სალიტერატურო ენის – ხუნძური ენის (аварский язык, avarian language, ხუნძურად – მაჰარულ მაწ) – ფონეტიკური სისტემის, გრამატიკული სტრუქტურისა და ლექსიკის თეორიულ-პრაქტიკული სწავლება. ხუნძური ენის შესწავლის ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა ენის სისტემა-სტრუქტურის აღწერითი (სინქრონიული) ანალიზისა და ამ სისტემა-სტრუქტურის ისტორიის (დიაქრონიული) კვლევისას მიღებული შედეგების გათვალისწინებით ასწავლოს სტუდენტებს დამოუკიდებელი მეცნიერული მუშაობის გზები ისე, რომ თითოეულ მათგანს შეეძლოს საკუთარი დაკვირვების ჩატარება ენის ისტორია-სტრუქტურის მისთვის საინტერესო საკითხზე.
სასწავლო კურსის წინაპირობა:	კავკასიოლოგიის მიმართულების სტუდენტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ხუნძური ენის საბაკალავრო კურსი და სხვა ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის აუცილებელი კავკასიოლოგიური საგნები.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
	ლექცია №1 (2სთ.) ხუნძური ენის სწავლების მიზნები და ამოცანები. ხუნძური ენა, როგორც იბერიულ კავკასიურ ენათა დადესტნური ჯგუფის წევრი. ხუნძებისა და ხუნძურის აღმნიშვნელი ტერმინები და მათი ისტორია. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო, თბ., 1962., გვ. 231-232;</i> <i>Языки народов СССР. т. Иберийско-кавказские языки, Москва, 1967г. გვ.7-10</i> <i>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია 2008, გვ.5-14</i> <i>Абашиа Р. Д., К истории этноним обозначяющих аварцев. IX между. колоквиум европейского общества кавказоведов тезиси, М., 1998.</i> სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №1 (2სთ.)
	ლექცია №2 (2სთ.)

	<p>ხუნძური ენის გავრცელების არე დაღესტანში და დაღესტნის ფარგლებს გარეთ. ხუნძური, როგორც სალიტერატურო და სატომთაშორისო ენა. ხუნძური ენის დიალექტები.</p> <p>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო, თბ., 1962., გვ. 232-233;</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია 2008, გვ.5-14 Языки народов СССР. т. Иберийско-кавказские языки, Москва, 1967г. გვ.7-10</p> <p>სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 (2სთ.) ხუნძური ენის მეცნიერული შესწავლის ისტორია და ხუნძური ენის სწავლების თანამედროვე მდგომარეობა.</p> <p>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 235-238;</p> <p>სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №3 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №4 (2სთ.)</p> <p>ხუნძური ენისათვის ხმარებული სხვადასხვა დამწერლობა და ანბანი. ამჟამად მოქმედი პრაქტიკული ხუნძური ანბანი.</p> <p>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 16-21;</p> <p>არნ. ჩიქობავა ქართულ-ხუნძური წარწერა XIV საუკუნისა დაღესტნიდან: აკადემიის მოამბე I, №4, თბ. 1940.</p> <p>გუდავა ტ., ორი წარწერა – ქართული და ქართულ-ხუნძური – დაღესტნიდან. მასალები საქართველოსა და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 30, თბ., 1954.</p> <p>სემინარი №4 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5 (2სთ.)</p> <p>ქართული ანბანით შესრულებული ხუნძური და ქართულ-ხუნძური წარწერების ისტორია. დაღესტანში აღმოჩენილი ქართულ წარწერებიანი ქვა-ჯვრები.</p> <p>არნ. ჩიქობავა ქართულ-ხუნძური წარწერა XIV საუკუნისა დაღესტნიდან: აკადემიის მოამბე I, №4, თბ. 1940.</p> <p>გუდავა ტ., ორი წარწერა – ქართული და ქართულ-ხუნძური – დაღესტნიდან. მასალები საქართველოსა და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 30, თბ., 1954.</p> <p>სემინარი №5 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6 (2სთ.)</p> <p>ხმოვანთა სისტემის ზოგადი დახასიათება ხუნძურში. ხმოვანთა პალატალიზაცია-უმლაუტიზაცია, ნაზალიზაცია. ჰიატუსის საკითხი ხმოვნებში. მახვილი, მახვილი და ხმოვნის მოკვეცა.</p> <p>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 22-</p>

	<p>28; საღეჭციო ჩანაწერები კოლოკვიუმი №1 პრაქტიკული მეცადინეობა №6 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №7 (2სთ.) ფართო და ვიწრო ხმოვნები ხუნძურში. ხმოვანთა ასიმილაცია, დიფთონგების საკითხი ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 22-28</i> საღეჭციო ჩანაწერები სემინარი №7 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №7 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №8 (2სთ.) თანხმოვანთა სისტემის ზოგადი დახასიათება ხუნძურში. ხუნძური ენისა და ქართული ენის თანხმოვანთა სისტემის შედარებით-შეპირისპირებითი დახასიათება. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 37-68</i> საღეჭციო ჩანაწერები სემინარი №8 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9 (2სთ.) ფარიონგალური სპირანტები ხუნძურში. პალატარული სპირანტების საკითხი ხუნძურში <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 40-68</i> საღეჭციო ჩანაწერები სემინარი №9 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10 (2სთ.) სონანტთა სისტემა ხუნძურში. ლარინგალური თანხმოვნები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 45-68</i> საღეჭციო ჩანაწერები სემინარი №10 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №11 (2სთ.) აბრუპტივები და აფრიკატები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 51-</i></p>

	<p>68 სალექციო ჩანაწერები სემინარი №11 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №11 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №12 (2სთ.) ლატერალური თანხმონები ხუნძურში. ლატერალური თანხმონები სხვა იბერიულ-კავკასიურ ენებში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 58-68.,</i> სალექციო ჩანაწერები კოლოკვიუმი №2 პრაქტიკული მეცადინეობა №12 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №13 (2სთ.) გემინირებული რესპ. მაგარი თანხმონები ხუნძურში. გემინირებული თანხმონები სხვა დაღესტნურ და იბერიულ-კავკასიურ ენებში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 61-68</i> სალექციო ჩანაწერები სემინარი №13 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №13 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №14 (2სთ.) სისინა და შიშინა სიბილანტები ხუნძურსა და მის დიალექტებში. ფონეტიკური პროცესები სიბილანტებში. დაღესტნურ ენათა სიბილანტური ფონემატური სისტემის ზოგადი დახასიათება. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 68-75</i> <i>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი. თბ. 1978 გვ. 75-86.</i> <i>მ. ქურდიანი იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები თბ. 2007. გვ. 386-417</i> სალექციო ჩანაწერები სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №14 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №15 (2სთ.) ხუნძური ენის თანხმონათა სპირანტიზაცია, აბრუპტივიზაცია, დეზაბრუპტივიზაცია, მეტათეზისი და ლაბიალიზაცია. სალექციო ჩანაწერები სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №15 (2სთ.)</p>

<p>შეფასება:</p>	<p>შეფასების ფორმები: სემინარი, კოლოკიუმი, გამოცდა დასწრება – 10% სემინარი – 20% კოლოკიუმი – 15-15% გამოცდა – 40% საბოლოო შეფასება –100%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>კურსის მოსმენა ხელს შეუწყობს სტუდენტის უნარ-ჩვევების გამომუშავებას, საკვლევი მასალის მოპოვებისა და ანალიზის მიმართულებით. ამასთანავე სტუდენტი ხუნძური ენის ზოგადი კურსის (ხუნძური 1), ხუნძური 2-ის და ხუნძური 3-ის მოსმენის შედეგად მიღებულ ცოდნას გაიდრმავეს და გაერკვევა ენის მორფოლოგიური კატეგორიებისა და სტრუქტურის კონკრეტულ საკითხებში.</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა:</p> <p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. არნოლდ ჩიქობავა, ილია ცერცვაძე – ხუნძური ენა, სახელმძღვანელო კურსი, თსუ გამომცემლობა, 1962 წ. 2. ივანე ჯავახიშვილი – ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფილისი, 1937წ. 3. არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ. 4. Жирков Л. И. – Аварско-русский словарь, Москва, 1936 г.; 5. Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.; 6. Алексеев М. Е., Атаев Б. М. – Аварский язык, Масква, 1997 г. 7. Микаилов Ш. И. , Саидов М.С.- Русско-аварский словарь, Махачкала 1954 г. <ol style="list-style-type: none"> 1. გულავა ტ., მიცემითი ბრუნვის შესახებ ხუნძურში. იკე, XII. თბ., 1961. 2. გულავა ტ., ორი წარწერა – ქართული და ქართულ-ხუნძური – დადესტნიდან.. მასალები საქართველოსა და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 30, თბ., 1954. 3. გულავა ტ., ფარინგალურ თანხმოვანთა საკითხისათვის ხუნძურ-ანდიურ ენებში. იკე, IX-X, თბ., 1958. 4. გულავა ტ. ხუნძური ჭაუჭუ „ქალი“ სიტყვის შედგენილობისათვის. იკე, VI, 1954. 5. კიკვიძე ბ., ორფუძიანი ბრუნება ხუნძურში. იკე, XII, თბ., 1961. 6. ჩიქობავა არნ., გრამატიკული კლასების ისტორიისათვის ხუნძურში, ენიშკის მოამბე, I, ტფილისი, 1937. 7. ჩიქობავა არნ., ერვატივის წარმოქმნის ისტორიისათვის ხუნძურში, იკე, II, თბ., 1948. 8. ჩიქობავა არნ., ერვატიული კონსტრუქციის პრობლემისათვის კავკასიურ ენებში, ენიშკის მოამბე, XII. თბ.,

1948.

9. ჩიქობავა არნ., ინფინიტივის დიაგნოტიკური კარიაციები ხუნძურში (ავარულში). ენიმკის მოამბე, I, ტფილისი, 1937.
10. ჩიქობავა არნ., მეორე გრამატიკული კლასის გენეზისისათვის მთის კავკასიურ ენებში. საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. III, №4, თბ., 1942.
11. ჩიქობავა არნ., ნაცვალსახელთა ბრუნება ხუნძურში. ენიმკის მოამბე, XII, თბ., 1942.
12. ჩიქობავა არნ., პოლიპერსონალიზმის საკითხისათვის ხუნძურში, ენიმკის მოამბე, X, თბ., 1941.
13. ჩიქობავა არნ., საანგარიშო მოხსენება ხუნძური (ავარული) ენის ჭარულ კილოზე მუშაობისა ზაქათალაში, ენიმკის მოამბე, IV(3), ტფილისი, 1939.
14. ჩიქობავა არნ., ქართულ-ხუნძური წარწერა XIV საუკუნისა დაღესტნიდან. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. I, №4, თბ., 1940.
15. ცერცვაძე ილ., ადგილობით ბრუნვის საწარმოებელი ფუძის საკითხისათვის ხუნძურში, იკე, VII, თბ., 1955.
16. ცერცვაძე ილ., გრამატიკული კლას-ნიშნის მიცემითი ბრუნვა ხუნძური ენის ანწუხური კილოში. თსუ შრომები, XXVII, თბ., 1946.
17. ცერცვაძე ილ., დაშორებითი ბრუნვის სუფიქსთა გენეზისისათვის ხუნძურ ენაში. ენათმ. ინსტ. და ხელნაწერთა ინსტიტუტის სამეცნ. სესიის თეზისები, თბ., 1961.
18. ცერცვაძე ილ., ერთი ლატერალური თანხმომავანი და მისი შესატყვისი რეფლექსები დაღესტნის ხუნძურ-ანდიურ-დილოური ჯგუფის ენებში. აკად. მოამბე XXIII, 5, თბ., 1959.
19. ცერცვაძე ილ., ერთი სუფიქსის გენეზისისათვის ხუნძურში. მეცნ. აკადემიის მოამბე, XXIII, 5, თბ., 1959.
20. ცერცვაძე ილ., კითხვით ნაცვალსახელთა ფუძეები ხუნძურში, იკე, IV, თბ., 1953.
21. ცერცვაძე ილ., ლატერალურ თანხმომავანთა რეფლექსების შესახებ ჭარულ დიალექტში. თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნიერო სესიის თეზისები. თბ., 1958.
22. ცერცვაძე ილ., მახვილი და ფუძეში ხმოვნის ამოღება ხუნძურში. თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნ. სესიის თეზისები. თბ., 1960.
23. ცერცვაძე ილ., შენიშვნები ხუნძური ენის ფონეტიკიდან. იკე, XI, თბ., 1959.
24. ცერცვაძე ილ., ხუნძური ენის ანწუხური დიალექტი, იკე, ტ. II, თბ., 1948.
25. ცერცვაძე ილ., ხუნძური ენის ჭარული კილოს თავისებურებანი. ენათმ. ინსტ. IV სამეცნ. სესიის თეზისები. თბ., 1948.
26. ჯაფარიძე ზ., ზმნის ძირითად ფორმათა წარმოების საკითხისათვის ხუნძურ ენაში. მეცნ. აკად. მოამბე, XXII, №5, თბ., 1959.
27. ჯაფარიძე ზ., ფუძის წარმოების ზოგი თავისებურება

- „არქაული ტიპით“ ბრუნებისას ხუნძურში. მეცნ. აკად. სამეცნ. კონფ. თეზისები, თბ., 1959.
28. ჯაფარიძე ზ., შენიშვნები ხუნძური დიალექტოლოგიიდან. აკად. მოამბე, ტ. XVIII, №6, თბ., 1957.
 29. აბაშია რ., სიბილანტურ სპირანტთა რეფლექსებისათვის დაღესტნურ ენებში. II. სამეცნიერო-ლიტერატურული ჟურნალი „ენის სახლი“, №1(9), თბ., 2004.
 30. აბაშია რ., სიბილანტურ სპირანტთა და აფრიკატთა სისტემის შედგენილობისათვის დაღესტნურ და ქართველურ ენებში: თსუ კავკასიურ ენათა კათედრის საიუბილეო სამეცნიერო კრებული „კავკასიოლოგიური კრებული“, თბ., 2004.
 31. აბაშია რ., „სისინა-სიბილანტური“ და „შიშინა-სიბილანტური“ დაღესტნური ენები: ენათმეცნ. ინსტ.-ისა და თსუ ფილოლ. ფაკ-ის სამეცნ. სესიის – „არნ. ჩიქობავას საკითხავები. XVI“- მასალები, თბ., 2005.
 32. აბაშია რ., სიბილანტურ ფონემათა სუბსტიტუციისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში: ჟურნალი „ენის სახლი“, 2005.
 33. აბაშია რ., ხუნძური ენის სიბილანტური ფონემატური სისტემა და დაღესტნურ ენათა შედარებითი ფონეტიკის ზოგიერთი საკითხი: ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 64-ე სამეცნიერო სესიის მასალები, თბ., 2005.
 34. Абашия Р. Д., К истории этноним обозначаящих аварцев. IX между. коллоквиум европейского общества кавказоведов тезиси, М., 1998.
 35. Алексеев М. Е., Морфология аварско-андигйских языков, М., 1980.
 36. Атаев Б. М., Самоучитель аварского языка, Мах., 2000.
 37. Бокарев Е. А., Смычно-гортанные аффрикаты прадагественского языка; Вопросы языкознания, т. VII, №4, Москва, 1958.
 38. Бокарев П.А., Сравнительная лексика дагестанских языков, М., 1973.
 39. Гигинеишвили Б. К., Сравнительная фонетика дагестанских языков, Тб., 1977.
 40. Гудава Т. Е., Сравнительной анализ глагольных основ в аварском и андийских языках. Мах., 1959.
 41. Жирков Л. И., грамматика аварского языка, М., 1924.
 42. Магомедбекова З. М., О двух суффиксах словообразования в каратинском и аварском языках. ИКЯ, XI, თბ., 1959.
 43. Магомедбекова З. М., Об одной серии местных надежей в аварском языке. ИКЯ, VIII, თბ., 1956.
 44. Мадиева Г. И., Авар маці. Тіоцебесеб бутіа. махі, 1959.
 45. Марр Н. Я., Непочатый источник истории Кавказского Мира. ИАН, VII, №5. Петроград, 1917.
 46. Микаилов Ш. И., Очерки аварской диалектологии М. Л., 1959.
 47. Микаилов Ш. И., Сравнительно-историческая морфология аварских диалектов. Мах., 1967.
 48. Микаилов Ш. И., Сравнительно-историческая морфология аварских диалектов. Мах., 1967.
 49. Чикобава А. С., Из истории образования эргативного надежа в

	<p><i>аварском языке. Языки Дагестана. I Мах., 1948.</i></p> <p>50. Сайдов М. С. <i>Авар мац/алъул грамматика, Мах/ачкъала, 1958с.</i></p> <p>51. <i>Языки народов СССР. т. Иберийско-кавказские языки, Москва, 1967г.</i></p> <p>52. <i>Güldenstädt J. A., Reisen durch Russland und im Caucasishen Gebürge, II St. – Peterburg, 1791.</i></p> <p>53. <i>Lewy E., Versuch einer charakteristik des Awarischen mit Exkursen zur sprachtheorie. Berlin, 1953.</i></p> <p>54. <i>Scharaschidze G., La langwe Awarie. Paris, 1980.</i></p> <p>55. <i>Schiefner A., Verzush über das Awarische. Memoires de L'Academie imperiale des sciences de St. – Petersburg, VII. seria, t. V, №8. St. – Petersburg, 1862.</i></p> <p>56. <i>Troubetzkoy N., Studien aus dem Gebiete der vergleichenden Lautlehze der nord-Kaukasishen Sprachen. Caucasia, fasc. 3. Leipzig, 1926.</i></p>
--	--

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება:	ხუნძური ენა 2 (2/3)
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.
ECTS	5 კრედიტი, 125 სთ.(2ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა) ლექცია 30სთ., სემინარი 30სთ., საკონტაქტო-90 სთ.,

	პრაქტიკული მეც. 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 35 სთ.
ლექტორი:	რევაზ აბაშია, კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი. ტელ. 895 7017 74; e-mail abashia@mail.ru ; revaz_abashia@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	ხუნძური ენის სასწავლო კურსის მიზანია ერთ-ერთი იბერიულ-კავკასიური ენის, დადესტნურ ენათაგან ყველაზე მეტად გავრცელებული (მათ შორის – საქართველოსა და აზერბაიჯანში) სალიტერატურო ენის – ხუნძური ენის (аварский язык, avarian language, ხუნძურად – მაჰარულ მაწ) – ფონეტიკური სისტემის, გრამატიკული სტრუქტურისა და ლექსიკის თეორიულ-პრაქტიკული სწავლება. ხუნძური ენის შესწავლის ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა ენის სისტემა-სტრუქტურის აღწერითი (სინქრონიული) ანალიზისა და ამ სისტემა-სტრუქტურის ისტორიის (დიაქრონიული კვლევისას მიღებული შედეგების გათვალისწინებით) სასწავლოს სტუდენტებს დამოუკიდებელი მეცნიერული მუშაობის გზები ისე, რომ თითოეულ მათგანს შეეძლოს საკუთარი დაკვირვების ჩატარება ენის ისტორია-სტრუქტურის მისთვის საინტერესო საკითხზე.
სასწავლო კურსის წინაპირობა:	კავკასიოლოგიის მიმართულების სტუდენტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ხუნძური ენის საბაკალავრო კურსი, ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის აუცილებელი სხვა კავკასიოლოგიური საგნები და მაგისტრატურაში მოსმენილი ხუნძური 1-ის კურსი.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
	ლექცია №1 (2სთ.) ხუნძური ენის მორფოლოგიური კატეგორიების შესახებ ზოგადად. გრამატიკული კლასები და მათი რაოდენობა ხუნძურში. გრამატიკული კლასისა და სქესის გარჩევისათვის ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო, თბ., 1962., გვ 83-96;</i> <i>Языки народов СССР. т. 4. Иб.-Кавк. языки, Москва, 1967.</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i> სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №1 (2სთ.)
	ლექცია №2 (2სთ.) გრამატიკული კლასის ნიშნები, ამ ნიშნების მარკირების პრინციპი სახელთა სხვადასხვა ჯგუფებში, ზმნისა და ზმნიზედაში.

	<p>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო, თბ., 1962., გვ 83-96; სალექციო კურსის ჩანაწერები სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 (2სთ.)</p> <p>გრამატიკული კლასის ნიშნების ისტორიისათვის ხუნძურში. გრამატიკული კლასის ნიშნების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ და სხვა დადესტნურ ენებში. არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 83-96; არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ. <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> სალექციო კურსის ჩანაწერები სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №3 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №4 (2სთ.)</p> <p>მრავლობითი რიცხვის წარმოება ხუნძურში. მრავლობითი რიცხვის ისტორიისათვის ხუნძურში. მრავლობითი რიცხვი ნაცვალსახელებსა და ზედსართავ სახელებში. არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 99-106; <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> სალექციო კურსის ჩანაწერები</p> <p>სემინარი №4 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5 (2სთ.)</p> <p>არსებით სახელთა დახასიათება ხუნძურში, არსებით სახელთა ბრუნების ტიპები ერგატივის მიხედვით. ორფუძიანი ბრუნება ხუნძურში. ერგატივის წარმოების წარმოების საკითხი ხუნძურსა და მის დიალექტებში. ფლექსია და ბრუნება.. არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 96-106; <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> სალექციო კურსის ჩანაწერები</p> <p>სემინარი №5 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6 (2სთ.)</p> <p>ორფუძიანი ბრუნება ხუნძურში. თანხმოვანთა ცვლა ბრუნების პროცესში. არსებით სახელთა თავისებურებები ხუნძური ენის დიალექტებში. არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 106-130;</p>

	<p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.; საღვეჯციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>კოლოკვიუმი №1 პრაქტიკული მეცადინეობა №6 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №7 (2სთ.)</p> <p>ისტორიული ურთიერთობა დიალექტებისა სალიტერატურო ხუნძურ ენასთან და ხუნძური დიალექტებისა სხვა დიალექტებთან ბრუნების ტიპების მიხედვით (სინქრონიულ-დიაქრონიული დახასიათება)</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 130-149;</i> <i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.; საღვეჯციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №7 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №7 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №8 (2სთ.)</p> <p>ადგილობითი (ლოკატიური) ბრუნვები ხუნძურში. ადგილობით ბრუნვათა სერიები, ადგილობით ბრუნვათა ნიშნები და მათი ისტორია ხუნძურში. ძირითად და ადგილობით ბრუნვათა შედარებითი ანალიზი ხუნძურში. ადგილობით ბრუნვათა ისტორიისათვის ხუნძურ-ანდიურ-დილოურ და სხვა დადესტნურ ენებში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 149-165;</i> <i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.; საღვეჯციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №8 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9 (2სთ.)</p> <p>კომპოზიციების წარმოება ხუნძურში. პირის, იარაღის, დანიშნულების აღმნიშვნელ და აბსტრაქტულ სახელთა წარმოება ხუნძურში. სადაურობის (წარმომავლობის) აღმნიშვნელ სახელთა წარმოება ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 37-68;</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.; საღვეჯციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №9 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №9 (2სთ.)</p>

	<p>ლექცია №10 (2სთ.)</p> <p>ზედსართავი სახელის წარმოება ხუნძურში. ზედსართავის სუფიქსების ისტორიისათვის. რთული ფუძეგაორკეცებული. ზედსართავი სახელის ბრუნება ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 182-193;</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №10 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №11 (2სთ.)</p> <p>რიცხვითი სახელები ხუნძურში. რაოდენობითი, რიგობითი, კრებითი, წილობითი და ფუძეგაორკეცებული რიცხვითი სახელები ხუნძურში. რიცხვით სახელთა შედარებითი ანალიზი ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურში და სხვა დაღესტნურ ენებში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 193-208;</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i> სემინარი №11 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №11 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №12 (2სთ.)</p> <p>ნაცვალსახელები ხუნძურში. პირის, კითხვითი, უკუქცევითი, ჩვენებითი, კუთვნილებითი და ნაწილაკიანი ნაცვალსახელები ხუნძურში. ნაცვალსახელთა ბრუნება და ბრუნების თავისებურებანი სალიტერატურო ხუნძურსა და დიალექტებში. ნაცვალსახელთა ზოგადი დახასიათებისათვის დაღესტნურ ენებში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 208-227;</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №11 (2სთ.)</p> <p>კოლოკვიუმი №2</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №12 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №13 (2სთ.)</p> <p>ზმნის კატეგორიების ზოგადი დახასიათება ხუნძურსა და მის ახლომონათესაველ დარესტნურ ენებში.</p>

	<p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 231-232;</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №13 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №13 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №14 (2სთ.)</p> <p>უღვლილების კატეგორია და ზმნის უღვლიელება გრამატიკური კლასების მიხედვით ხუნძურში. კლასნიშნიანი და უკლასნიშნო ზმნები ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 232-238;</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №14 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №15 (2სთ.)</p> <p>ზმნის უღვლიელება მრავლობით რიცხვში. სუბიექტური და ობიექტური უღვლიელება ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 238-241;</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №15 (2სთ.)</p>
<p>შეფასება:</p>	<p>შეფასების ფორმები: სემინარი, კოლოკვიუმი, გამოცდა დასწრება – 10% სემინარი – 20% კოლოკვიუმი – 15-15% გამოცდა – 40% საბოლოო შეფასება – 100%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>კურსის მოსმენა ხელს შეუწყობს სტუდენტის უნარ-ჩვევების გამომუშავებას, საკვლევი მასალის მოპოვებისა და ანალიზის მიმართულებით. ამასთანავე სტუდენტი ხუნძური ენის ზოგადი კურსის (ხუნძური 1), მოსმენის შედეგად მიღებულ ცოდნას გაიღრმავებს და გაერკვევა ენის ფონემატური სისტემისა და სტრუქტურის კონკრეტულ საკითხებში.</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა:</p>	<p>1. <i>არნოლდ ჩიქობავა, ილია ცერცვაძე – ხუნძური ენა, სახელმძღვანელო კურსი, თსუ გამომცემლობა, 1962 წ.</i> 2. <i>ივანე ჯავახიშვილი – ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფილისი, 1937წ.</i></p>

დამატებითი
ლიტერატურა:

3. არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.
4. Жирков Л. И. – Аварско-русский словарь, Москва, 1936 г.;
5. Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;
6. Алексеев М. Е., Атаев Б. М. – Аварский язык, Москва, 1997 г.
7. Алексеев М. Е., Атаев Б. М. – Аварский язык, Москва, 1997 г.
8. Микаилов Ш. И. , Саидов М.С.- Русско-аварский словарь, Махачкала 1954 г.

1. გულაგა ტ., მიცემითი ბრუნვის შესახებ ხუნძურში. იკე, XII. თბ., 1961.
2. გულაგა ტ., ორი წარწერა – ქართული და ქართულ-ხუნძური – დადგენიდან. მასალები საქართველოსა და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 30, თბ., 1954.
3. გულაგა ტ., ფარინგალურ თანხმოვანთა საკითხისათვის ხუნძურ-ანდიურ ენებში. იკე, IX-X, თბ., 1958.
4. გულაგა ტ. ხუნძური ჭაუჭუ „ქალი“ სიტყვის შედგენილობისათვის. იკე, VI, 1954.
5. კიკვიძე ბ., ორფუძიანი ბრუნება ხუნძურში. იკე, XII, თბ., 1961.
6. ჩიქობავა არნ., გრამატიკული კლასების ისტორიისათვის ხუნძურში, ენიმკის მოამბე, I, ტფილისი, 1937.
7. ჩიქობავა არნ., ერგატივის წარმოქმნის ისტორიისათვის ხუნძურში, იკე, II, თბ., 1948.
8. ჩიქობავა არნ., ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემისათვის კავკასიურ ენებში, ენიმკის მოამბე, XII. თბ., 1948.
9. ჩიქობავა არნ., ინფინიტივის დიალექტური ვარიაციები ხუნძურში (ავარულში). ენიმკის მოამბე, I, ტფილისი, 1937.
10. ჩიქობავა არნ., მეორე გრამატიკული კლასის გენეზისისათვის მთის კავკასიურ ენებში. საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. III, №4, თბ., 1942.
11. ჩიქობავა არნ., ნაცვალსახელთა ბრუნება ხუნძურში. ენიმკის მოამბე, XII, თბ., 1942.
12. ჩიქობავა არნ., პოლიპერსონალიზმის საკითხისათვის ხუნძურში, ენიმკის მოამბე, X, თბ., 1941.
13. ჩიქობავა არნ., საანგარიშო მოხსენება ხუნძური (ავარული) ენის ჭარულ კილოზე მუშაობისა ზაქათალაში, ენიმკის მოამბე, IV(3), ტფილისი, 1939.
14. ჩიქობავა არნ., ქართულ-ხუნძური წარწერა XIV საუკუნისა დადგენიდან. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. I, №4, თბ., 1940.
15. ცერცვაძე ილ., ადგილობით ბრუნვის საწარმოებელი ფუძის საკითხისათვის ხუნძურში, იკე, VII, თბ., 1955.
16. ცერცვაძე ილ., გრამატიკული კლას-ნიშნის მიცემითი ბრუნვა ხუნძური ენის ანწუხურ კილოში. თსუ შრომები, XXVII, თბ., 1946.

17. ცერცვაძე ილ., დაშორებითი ბრუნვის სუფიქსთა გენეზისისათვის ხუნძურ ენაში. ენათმ. ინსტ. და ხელნაწერთა ინსტიტუტის სამეცნ. სესიის თეზისები, თბ., 1961.
18. ცერცვაძე ილ., ერთი ლატერალური თანხმოვანი და მისი შესატყვისი რეფლექსები დაღესტნის ხუნძურ-ანდიურ-დიდლოური ჯგუფის ენებში. აკად. მოამბე XXIII, 5, თბ., 1959.
19. ცერცვაძე ილ., ერთი სუფიქსის გენეზისისათვის ხუნძურში. მეცნ. აკადემიის მოამბე, XXIII, 5, თბ., 1959.
20. ცერცვაძე ილ., კითხვით ნაცვალსახელთა ფუძეები ხუნძურში, იკე, IV, თბ., 1953.
21. ცერცვაძე ილ., ლატერალურ თანხმოვანთა რეფლექსების შესახებ ჭარულ დიალექტში. თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნიერო სესიის თეზისები. თბ., 1958.
22. ცერცვაძე ილ., მახვილი და ფუძეში ხმოვნის ამოღება ხუნძურში. თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნ. სესიის თეზისები. თბ., 1960.
23. ცერცვაძე ილ., შენიშვნები ხუნძური ენის ფონეტიკიდან. იკე, XI, თბ., 1959.
24. ცერცვაძე ილ., ხუნძური ენის ანწესური დიალექტი, იკე, ტ. II, თბ., 1948.
25. ცერცვაძე ილ., ხუნძური ენის ჭარული კილოს თავისებუ თავისებურებანი. ენათმ. ინსტ. IV სამეცნ. სესიის თეზისები. თბ., 1948.
26. ჯაფარიძე ზ., ზმნის ძირითად ფორმათა წარმოების საკითხისათვის ხუნძურ ენაში. მეცნ. აკად. მოამბე, XXII, №5, თბ., 1959.
27. ჯაფარიძე ზ., ფუძის წარმოების ზოგი თავისებურება „არქაული ტიპით“ ბრუნებისას ხუნძურში. მეცნ. აკად. სამეცნ. კონფ. თეზისები, თბ., 1959.
28. ჯაფარიძე ზ., შენიშვნები ხუნძური დიალექტოლოგიიდან. აკად. მოამბე, ტ. XVIII, №6, თბ., 1957.
29. აბაშია რ., სიბილანტურ სპირანტთა რეფლექსებისათვის დაღესტნურ ენებში. II. სამეცნიერო-ლიტერატურული ჟურნალი „ენის სახლი“, №1(9), თბ., 2004.
30. აბაშია რ., სიბილანტურ სპირანტთა და აფრიკატთა სისტემის შედგენილობისათვის დაღესტნურ და ქართველურ ენებში: თსუ კავკასიურ ენათა კათედრის საიუბილეო სამეცნიერო კრებული „კავკასიოლოგიური კრებული“, თბ., 2004.
31. აბაშია რ., „სისინა-სიბილანტური“ და „შიშინა-სიბილანტური“ დაღესტნური ენები: ენათმეცნ. ინსტ.-ისა და თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნ. სესიის – „არნ. ჩიქობავას საკითხავები. XVI“- მასალები, თბ., 2005.
32. აბაშია რ., სიბილანტურ ფონემათა სუბსტიტუციისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში: ჟურნალი „ენის სახლი“, 2005.
33. აბაშია რ., ხუნძური ენის სიბილანტური ფონემატური სისტემა და დაღესტნურ ენათა შედარებითი ფონეტიკის ზოგიერთი საკითხი: ენათმეცნიერების ინსტიტუ-

ვინ 64-ე საშეცხობრო სესიის მასალები, თბ., 2005.

34. Абашиа Р. Д., К историй этноним обозначающих аварцев. IX межд. колоквиум европейского общества кавказоведов тезиси, М., 1998.
35. Алексеев М. Е., Морфология аварско-андигйских языков, М., 1980.
36. Атаев Б. М., Самоучитель аварского языка, Мах., 2000.
37. Бокарев Е. А., Смычно-гортанные аффрикаты прадагественского языка; Вопросы языкознания, т. VII, №4, Москва, 1958.
38. Бокарев П.А., Сравнительная лексика дагестанских языков, М., 1973.
39. Гигинеишвили Б. К., Сравнительная фонетика дагестанских языков, Тб., 1977.
40. ГудаваТ. Е., Сравнительной анализ глагольных основ в аварском и андийских языках. Мах., 1959.
41. Жирков Л. И., грамматика аварского языка, М., 1924.
42. Магомедбекова З. М., О двух суффиксах словообразования в каратинском и аварском языках. ИКЯ, XI, თბ., 1959.
43. Магомедбекова З. М., Об одной серии местных падежей в аварском языке. ИКЯ, VIII, თბ., 1956.
44. Мадиева Г. И., Авар мацї. ტიოცებესებ ბუთია. მაхи, 1959.
45. Марр Н. Я., Непочатый источник истории Кавказского Мира. ИАН, VII, №5. Петроград, 1917.
46. Микаилов Ш. И., Очерки аварской диалектологии М. Л., 1959.
47. Микаилов Ш. И., Сравнительно-историческая морфология аварских диалектов. Мах., 1967.
48. Микаилов Ш. И., Сравнительно-историческая морфология аварских диалектов. Мах., 1967.
49. Чикобава А. С., Из истории образования эргативного падежа в аварском языке. Языки Дагестана. I Мах., 1948.
50. Сайдов М. С. Авар мац/алгул грамматика, Мах/ачкъала, 1958с.
51. Языки народов СССР. т. Иберийско-кавказские языки, Москва, 1967г.
52. Güldenstädt J. A., Reisen durch Russland und im Caucasishen Gebürge, II St. – Peterburg, 1791.
53. Lewy E., Versuch einer charakteristik des Awarischen mit Exkursen zur sprachtheorie. Berlin, 1953.
54. Scharaschidze G., La langwe Awarie. Paris, 1980.
55. Schiefner A., Verzush über das Awarische. Memoires de L'Academie imperiale des sciences de St. – Petersburg, VII. seria, t. V, №8. St. – Petersburg, 1862.
56. Troubetzkoy N., Studien aus dem Gebiete der vergleichenden Lautlehze der nord-Kaukasisschen Sprachen. Caucasica, fasc. 3. Leipzig, 1926.

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი
2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება:	ხუნძური ენა 3 (3/3)
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.
ECTS	5 კრედიტი, 125 სთ. (2ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა) ლექცია 30სთ., სემინარი 30სთ., საკონტაქტო-90 სთ., პრაქტიკული მეც. 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია35სთ.
ლექტორი:	რევაზ აბაშია, კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი. ტელ. 895 7017 74; e-mail abashia@mail.ru ; revaz_abashia@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	ხუნძური ენის სასწავლო კურსის მიზანია ერთ-ერთი იბერიულ-კავკასიური ენის, დაღესტნურ ენათაგან ყველაზე მეტად გავრცელებული (მათ შორის – საქართველოსა და აზერბაიჯანში) სალიტერატურო ენის – ხუნძური ენის (аварский язык, avarian language, ხუნძურად – მაჰარულ მაწ) – ფონეტიკური სისტემის, გრამატიკული სტრუქტურისა და ლექსიკის თეორიულ-პრაქტიკული სწავლება. ხუნძური ენის შესწავლის ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა ენის სისტემა-სტრუქტურის აღწერითი (სინქრონიული) ანალიზისა და ამ სისტემა-სტრუქტურის ისტორიის (დიაქრონიული კვლევისას მიღებული შედეგების გათვალისწინებით) ასწავლოს სტუდენტებს დამოუკიდებელი მეცნიერული მუშაობის გზები ისე, რომ თითოეულ მათგანს შეეძლოს საკუთარი დაკვირვების ჩატარება ენის ისტორია-სტრუქტურის მისთვის საინტერესო საკითხზე.
სასწავლო კურსის წინაპირობა:	კავკასიოლოგიის მიმართულების სტუდენტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ხუნძური ენის საბაკალავრო კურსი, ბაკალავრიატის სტუდენტებისათვის აუცილებელი სხვა კავკასიოლოგიური საგნები მაგისტრატურაში მოსმენილი ხუნძური 1-ისა და ხუნძური 2-ის კურსი.

სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
	<p>ლექცია №1 (2სთ.)</p> <p>გარდამავლობის საკითხი ხუნძურში. გარდამავლობის კატეგორიისათვის ხუნძურ-ანდიურ-დიდოურ და სხვა დაღესტნურ ენებში. გარდამავალი და გარდაუვალი ზმნები ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 241-247;</i> <i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>Языки народов СССР. т. 4. Иб.-Кавк. языки, Москва, 1967.</i></p> <p><i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №1 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №2 (2სთ.)</p> <p>საუღლებელი ზმნის ფუძე და საუღლებელი ერთეულები ხუნძურში. ზმნის საწარმოებელი ფორმანტები და მათი ისტორია. თემატური ხმოვნები ზმნაში. ზმნის უღვლილების პროცესში ფონეტიკური ცვლილებებისათვის ფორმანტებში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 247-251;</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 (2სთ.)</p> <p>ინფინიტივის წარმოება ხუნძურში. ინფინიტივისაგან ნაწარმოები ფორმები. ინფინიტივის დიალექტური ვარიაციები ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 251-253; 294-295</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №3 (2სთ.)</p>
	ლექცია №4 (2სთ.)

	<p>დრო და კილო ხუნძური ენის ზმნებში. აწმყო-ზოგადის, ნამყო-ზოგადის და მყოფადის დროტა წარმოება. ზმნის ძირითად ფორმათა სქემები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 253-273;</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.;</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №4 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5 (2სთ.)</p> <p>ხუნძური ზმნის ძირითად ფორმათა წარმოება ახლომონათესავე დაღესტნურ ენებში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 274-291;</i> <i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г. Алексеев М. Е., Морфология аварско-андигйских языков, М., 1980.</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №5 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6 (2სთ.)</p> <p>აწმყოსაგან, ნამყოსაგან და მყოფადისაგან ნაწარმოები ფორმები ხუნძურში. ბრძანებითისაგან ნაწარმოები ფორმები. ნაწარმოებ ფორმათა საწარმოებელი ფორმანტების ისტორიისათვის ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 291-296;</i> <i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.</i></p> <p><i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>კოლოკვიუმი №1 პრაქტიკული მეცადინეობა №6 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №7 (2სთ.)</p> <p>მეშველი ზმნები ხუნძურში. მეშველზმნიან აღწერით ფორმათა წარმოება.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 334-335;</i> <i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი,</i></p>

	<p>1979 წ. <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.</i></p> <p><i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №7 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №7 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №8 (2სთ.)</p> <p>ასპექტი და აღწერითი ფორმები ხუნძურში. განზრახვითი ფორმების წარმოება ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 335-339;</i></p> <p><i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.</i></p> <p><i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №8 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9 (2სთ.)</p> <p>კაუზატივის წარმოება ხუნძურში. კაუზატივის წარმოების ზოგადი ისტორიისათვის ხუნძურ-ანდიურ-დილოურ და სხვა დაღესტნურ ენებში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 339-341;</i></p> <p><i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г. Алексеев М. Е., Морфология аварско-андигейских языков, М., 1980.</i></p> <p><i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №9 (2სთ.)</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10 (2სთ.)</p> <p>მიმღეობა ხუნძურში, მიმღეობის საწარმოებელ ფორმათა ისტორიისათვის, მიმღეობისაგან ნაწარმოები ფორმები ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 302-312;</i></p> <p><i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i></p>

	<p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г. Салექციо кურსის ханაწერები</i></p> <p>სემინარი №10 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №11 (2სთ.)</p> <p>ნასახელარ ზმნათა წარმოება ხუნძურში. ფუძეგაორკეცებული და განგრძობითი მოქმედების ზმნები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 341-349;</i> <i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г. Салექციо кურსის ханაწერები</i></p> <p>სემინარი №11 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №11 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №12 (2სთ.)</p> <p>ზმნის, მასდარ-ინფინიტივისა და მიმღეობის ძირითად და ნაწარმოებ ფორმათა საერთო სქემა ხუნძურში. ზმნის უარყოფითი ფორმები და მათი საწარმოებელი ფორმანტები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 312-328;</i> <i>არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ.</i></p> <p><i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г. Салექციо кურსის ханაწერები</i></p> <p>კოლოკვიუმი №2</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №12 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №13 (2სთ.)</p> <p>ზმნისართები ხუნძურში. ნაწილაკები და მათი ჯგუფები ხუნძურში. საგარემოებო სიტყვები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 354-363;</i> <i>Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.</i></p> <p><i>სალექციო კურსის ხანაწერები</i></p>

	<p>სემინარი №13 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №13 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №14 (2სთ.)</p> <p>ძირითადი სინტაქსური მოვლენები ხუნძურში, სინტაგმატური დამოკიდებულება სახელისა დასვლთან და სახელისა ზმნასთან. მარტივი და რთული წინადადების საკითხი ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 366-371;</i> <i>Бокарев А. А., Синтаксис аварского языка, М., 1949. г.</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №14 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №15 (2სთ.)</p> <p>ხუნძური ლექსიკის საკითხები. ძირითადი ლექსიკური ფონდი ხუნძურში. ნასესხები ლექსიკა ხუნძურში. საერთოდაღესტნური ლექსიკა ხუნძურში.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ 371-415;</i> <i>Бокарев А. А., Сравнительная лексика дагестанских языков, М., 1973.</i> <i>სალექციო კურსის ჩანაწერები</i></p> <p>სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №15 (2სთ.)</p>
<p>შეფასება:</p>	<p>შეფასების ფორმები: სემინარი, კოლოკიუმი, გამოცდა დასწრება – 10% სემინარი – 20% კოლოკიუმი – 15-15% გამოცდა – 40% საბოლოო შეფასება –100%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>ხუნძური ენის სასწავლო კურსის გავლის შემდეგ კურსდამთავრებული მიიღებს საფუძვლიან ცოდნას ხუნძური ენის გრამატიკული წყობისა და სტრუქტურის, ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის, ლექსიკის ძირითადი საკითხების შესახებ, ხუნძურენოვანი ლიტერატურისა და ფოლკლორის გამორჩეული ნიმუშების შესახებ.</p> <p>ამასთანავე, ხუნძური ენის სასწავლო კურსის გავლის შემდეგ კურსდამთავრებული შეიძენს გარკვეულ უნარ-ჩვევებს ენის გადრმავებული მეცნიერული შესწავლისა და პრაქტიკულად დაუფლების მიმართულებით. ხუნძურ ენაზე მეტყველთა გარემოში რამდენიმე თვით ყოფნის შემთხვევაში კურსდამთავრებულს შეეძლება, გაამდიდროს ლექსიკური მარაგი, შეიძინოს სპეციფიკური ინტონაციურ-არტიკულაციური ჩვევები და სწორად იმეტყველოს ხუნძურ ენაზე. ყოველივე ამის შემდეგ მაგისტრს შეეძლება, გარკვეული</p>

- ენიკის მოამბე, XII, თბ., 1942.
12. ჩიქობავა არნ., პოლიპერსონალიზმის საკითხისათვის ხუნძურში, ენიკის მოამბე, X, თბ., 1941.
 13. ჩიქობავა არნ., საანგარიშო მოხსენება ხუნძური (ავარული) ენის ჭარულ კილოზე მუშაობისა ზაქათალაში, ენიკის მოამბე, IV(3), ტფილისი, 1939.
 14. ჩიქობავა არნ., ქართულ-ხუნძური წარწერა XIV საუკუნისა დაღესტნიდან. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. I, №4, თბ., 1940.
 15. ცერცვაძე ილ., ადგილობით ბრუნვის საწარმოებელი ფუძის საკითხისათვის ხუნძურში, იკე, VII, თბ., 1955.
 16. ცერცვაძე ილ., გრამატიკული კლას-ნიშნის მიცემითი ბრუნვა ხუნძური ენის ანწუხურ კილოში. თსუ შრომები, XXVII, თბ., 1946.
 17. ცერცვაძე ილ., დაშორებითი ბრუნვის სუფიქსთა გენეზისისათვის ხუნძურ ენაში. ენათმ. ინსტ. და ხელნაწერთა ინსტიტუტის სამეცნ. სესიის თეზისები, თბ., 1961.
 18. ცერცვაძე ილ., ერთი ლატერალური თანხმოვანი და მისი შესატყვისი რეფლექსები დაღესტნის ხუნძურ-ანდიურ-დიდოური ჯგუფის ენებში. აკად. მოამბე XXIII, 5, თბ., 1959.
 19. ცერცვაძე ილ., ერთი სუფიქსის გენეზისისათვის ხუნძურში. მეცნ. აკადემიის მოამბე, XXIII, 5, თბ., 1959.
 20. ცერცვაძე ილ., კითხვით ნაცვალსახელთა ფუძეები ხუნძურში, იკე, IV, თბ., 1953.
 21. ცერცვაძე ილ., ლატერალურ თანხმოვანთა რეფლექსების შესახებ ჭარულ დიალექტში. თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნიერო სესიის თეზისები. თბ., 1958.
 22. ცერცვაძე ილ., მახვილი და ფუძეში ხმოვნის ამოღება ხუნძურში. თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნ. სესიის თეზისები. თბ., 1960.
 23. ცერცვაძე ილ., შენიშვნები ხუნძური ენის ფონეტიკიდან. იკე, XI, თბ., 1959.
 24. ცერცვაძე ილ., ხუნძური ენის ანწუხური დიალექტი, იკე, ტ. II, თბ., 1948.
 25. ცერცვაძე ილ., ხუნძური ენის ჭარული კილოს თავისებუ თავისებურებანი. ენათმ. ინსტ. IV სამეცნ. სესიის თეზისები. თბ., 1948.
 26. ჯაფარიძე ზ., ზმნის ძირითად ფორმათა წარმოების საკითხისათვის ხუნძურ ენაში. მეცნ. აკად. მოამბე, XXII, №5, თბ., 1959.
 27. ჯაფარიძე ზ., ფუძის წარმოების ზოგი თავისებურება „არქაული ტიპით“ ბრუნებისას ხუნძურში. მეცნ. აკად. სამეცნ. კონფ. თეზისები, თბ., 1959.
 28. ჯაფარიძე ზ., შენიშვნები ხუნძური დიალექტოლოგიიდან. აკად. მოამბე, ტ. XVIII, №6, თბ., 1957.
 29. აბაშია რ., სიბილანტურ სპირანტთა რეფლექსებისათვის დაღესტნურ ენებში. II. სამეცნიერო-ლიტერატურული ჟურნალი „ენის სახლი“, №1(9), თბ., 2004.
 30. აბაშია რ., სიბილანტურ სპირანტთა და აფრიკატთა სის-

ტემის შედგენილობისათვის დაღესტნურ და ქართველურ ენებში: თსუ კავკასიურ ენათა კათედრის საიუბილეო სამეცნიერო კრებული „კავკასიოლოგიური კრებული“, თბ., 2004.

31. აბაშია რ., „სისინა-სიბილანტური“ და „შიშინა-სიბილანტური“ დაღესტნური ენები: ენათმეცნ. ინსტ.-ისა და თსუ ფილოლ. ფაკ-ის სამეცნ. სესიის – „არნ. ჩიქობავას საკითხავები. XVI“- მასალები, თბ., 2005.
32. აბაშია რ., სიბილანტურ ფონემათა სუბსტიტუციისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში: ჟურნალი „ენის სახლი“, 2005.
33. აბაშია რ., ხუნძური ენის სიბილანტური ფონემატური სისტემა და დაღესტნურ ენათა შედარებითი ფონეტიკის ზოგიერთი საკითხი: ენათმეცნიერების ინსტიტუტის 64-ე სამეცნიერო სესიის მასალები, თბ., 2005.
34. Абашия Р. Д., К истории этноним обозначаящих аварцев. IX между. колоквиум европейского общества кавказоведов тезиси, М., 1998.
35. Алексеев М. Е., Морфология аварско-андигйских языков, М., 1980.
36. Атаев Б. М., Самоучитель аварского языка, Мах., 2000.
37. Бокарев Е. А., Смычно-гортанные аффрикаты прадагественского языка; Вопросы языкознания, т. VII, №4, Москва, 1958.
38. Бокарев А. А., Сравнительная лексика дагестанских языков, М., 1973.
39. Гигинеишвили Б. К., Сравнительная фонетика дагестанских языков, Тб., 1977.
40. ГудаваТ. Е., Сравнительной анализ глагольных основ в аварском и андийских языках. Мах., 1959.
41. Жирков Л. И., грамматика аварского языка, М., 1924.
42. Магомедбекова З. М., О двух суффиксах словообразования в каратинском и аварском языках. ИКЯ, XI, თბ., 1959.
43. Магомедбекова З. М., Об одной серии местных падежей в аварском языке. ИКЯ, VIII, თბ., 1956.
44. Мадиева Г. И., Авар мацї. Тицебесеб бутїа. махи, 1959.
45. Марр Н. Я., Непочатый источник истории Кавказского Мира. ИАН, VII, №5. Петроград, 1917.
46. Микаилов Ш. И., Очерки аварской диалектологии М. Л., 1959.
47. Микаилов Ш. И., Сравнительно-историческая морфология аварских диалектов. Мах., 1967.
48. Микаилов Ш. И., Сравнительно-историческая морфология аварских диалектов. Мах., 1967.
49. Чикобава А. С., Из истории образования эргативного падежа в аварском языке. Языки Дагестана. I Мах., 1948.
50. Сайдов М. С. Авар мац/ალუღლ грамматика, Мах/აჩкვაღა, 1958с.
51. Языки народов СССР. т. Иберийско-кавказские языки, Москва, 1967г.
52. Бокарев А. А., Синтаксис аварского языка, М., 1949. г.
53. Güldenstädt J. A., Reisen durch Russland und im Caucasischen Gebürge, II St. – Peterburg, 1791.
54. Lewy E., Versuch einer charakteristik des Awarischen mit Exkursen

	<p><i>zur sprachtheorie. Berlin, 1953.</i></p> <p>55. Scharaschidze G., <i>La langwe Awarie. Paris, 1980.</i></p> <p>56. Schiefner A., <i>Verzush über das Awarische. Memoires de L'Academie imperiale des sciences de St. – Petersburg, VII. seria, t. V, №8. St. – Petersburg, 1862.</i></p> <p>57. Troubetzkoy N., <i>Studien aus dem Gebiete der vergleichenden Lautlehre der nord-Kaukasischen Sprachen. Caucasica, fasc. 3. Leipzig, 1926.</i></p>
--	--

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	თაბასარანული ენა. I. ფონეტიკა-ფონოლოგია.
სასწავლო კურსის სტატუსი:	საგანი გათვალისწინებულია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება 1 სემესტრის განმავლობაში.
ჩთშ	5 კრედიტი (1ლ.+2 სემ+2დამ.)
ლექტორები:	ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ცირა ბარამიძე. ტელ.: 38 49 35; 895 26 41 10.
სასწავლო კურსის მიზანი:	თაბასარანული ენის სისტემა-სტრუქტურის შესწავლა, მეცნიერული კვლევისათვის მომზადება და ენის პრაქტიკული ცოდნის მინიმუმის მიღწევა.
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	სტუდენტმა უნდა იცოდეს ლინგვისტური ტერმინოლოგია
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი

<p>სასწავლო კურსის შინაარსი:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. თაბასარანული ენის შესწავლის ისტორია (მონოგრაფიები და შრომები ამ ენის შესახებ). 2. თაბასარანული ენის ფონეტიკური სისტემის დახასიათება. ვოკალიზმი. 3. გრძელი და მოკლე ხმოვნები. მახვილი. 4. ჰიატუსი. ჰარმონია. დიფთონგები. 5. ასიმილაცია. 6. კონსონანტიზმი თაბასარანულში. 7. გემინატები. დიალექტური სხვაობები გემინატების მიხედვით. 8. პირველი კოლოკვიუმი 9. ფარინგალიზებული ბგერები. 10. ლაბიალიზებული ბგერები. განსხვავება დიალექტების მიხედვით. 11. ფონეტიკური ცვლილებები: რედუქცია, მეორეული გემინაცია, მეტათეზისი. 12. ასიმილაცია, დისიმილაცია. 13. აფრიკატიზაცია, ფონეტიკური ცვლა $\begin{matrix} \text{ღ} \rightarrow \text{რ/ღ} \\ \downarrow \\ \text{წ} \end{matrix}$ 14. ბგერათშესატყვისობანი თაბასარანული ენის თქმების მიხედვით. ბგერათშესატყვისობანი მონათესავე ენებთან. 15. მეორე კოლოკვიუმი
<p>შეფასება</p>	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (ტესტირების სახით), პრეზენტაცია პრაქტიკუმზე და საბოლოო შეფასება. სტუდენტის მუშაობა შეფასდება შემდეგი სისტემით:</p> <p>დასწრება: 0-5 ქულა (5%) 2 კოლოკვიუმი: 0-20 ქულა X2 (40%) პრეზენტაცია: 0-15 ქულა (15%) საბოლოო გამოცდა: 0-40 ქულა (40%) საბოლოო შეფასება: 0-100 ქულა (100%)</p>

<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<p>81. А. Магомедов. Табасаранский язык. Тб., 1965. 2. სპეციალური სალექციო კურსის ჩანაწერები.</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა</p>	<p>41. П. Услар. Табасаранский язык, 1979. 42. А. Дирр. Грамматический очерк табасаранского языка, СМОМПК, XXXV, Тифлис, 1905. 43. Л. Жирков. Табасаранский язык. М.-Л., 1948. 44. . ოუდა. ეიტრაგე ზურ კაუკასისცჳენ უნდ სიბირისცჳენ შპრაცჳისსენსცჳაფტ, 3. ას თაბასარანისცჳე, ეიპზიგ, 1939. 5. ც. ბარამიძე. თაბასარანული ენის ფონემატური სტრუქტურა და მორფონოლოგიის საკითხები (სადოქტორო დისერტაცია), 2002.</p>
<p>სწავლის შედეგი</p>	<p>კურსის მოსმენის შედეგად სტუდენტი გამოიმუშავებს საკვლევი მასალის მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს, გაიდრმავებს თაბასარანული ენის სისტემისა და სტრუქტურის თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას.</p>

--	--

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	თაბასარანული ენა. II. მორფოლოგია.
სასწავლო კურსის სტატუსი:	საგანი გათვალისწინებულია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება 1 სემესტრის განმავლობაში.
ჩთშ	5 კრედიტი (1ლ.+2სემ.+2დამ.)
ლექტორები:	ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ცირა ბარამიძე. ტელ.: 38 49 35; 895 26 41 10.
სასწავლო კურსის მიზანი:	თაბასარანული ენის სისტემა-სტრუქტურის შესწავლა, მეცნიერული კვლევისათვის მომზადება და ენის პრაქტიკული ცოდნის მინიმუმის მიღწევა.
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	სტუდენტმა უნდა იცოდეს ლინგვისტური ტერმინოლოგია
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი

<p>სასწავლო კურსის შინაარსი:</p>	1. გრამატიკული კლასის კატეგორია თაბასარანული ენის სახელებში.
	2. გრამატიკული კლასი ზმნებში. ზმნურ ძირებში კლასის ნიშნების განთავსების ფონომორფოლოგიური საფუძვლები.
	3. გრამატიკული კლასი დიალექტების მიხედვით.
	4. არსებითი სახელების მრავლობითი რიცხვის წარმოება.
	5. ბრუნება. ორფუძიანობის პრინციპი თაბასარანულში. ერგატივის ბრუნვის ნიშანთა განთავსების ფონოტაქტიკური შეზღუდვები. დიალექტური სხვაობები ბრუნების მიხედვით.
	6. ადგილობრივი (ლოკატიური) ბრუნვები. ლოკატიური ბრუნვების ძირითადი და არაძირითადი ფუნქციები; ლოკატივი მოქმედების იარაღის აღმნიშვნელად, თანაობის აღსანიშნავად. ლოკატივი გასწვრივობის აღსანიშნავად, შეხებისა და სხვადასხვა ფუნქციის გადმოსაცემად.
	7. სიტყვათწარმოება.
	8. პირველი კოლოკიუმი.
	9. ზედსართავი სახელი. რიცხვითი სახელი, ათობითი და ოცობითი სისტემები. ნაცვალსახელი. ბრუნების თავისებურებანი.
	10. ზმნა. ზმნური კატეგორიები თაბასარანულში. ასპექტი.
	11. უღვლილების ტიპები. სხვაობა დიალექტებში. სუბიექტური უღვლილება, ობიექტურ-სუბიექტური უღვლილება.
	12. პრევერბები. პრევერბთა და ლოკატიური ბრუნვის ნიშანთა მიმართებისათვის თაბასარანულში. მასდარი. მყოფობის აღმნიშვნელი ზმნები. უარყოფითი და კითხვითი ფორმები.
	13. დრო-კილოთა წარმოება. უარყოფითი ფორმები. კაუზატივი.
	14. ფორმაუცვლელი მეტყველების ნაწილები.
	15. მეორე კოლოკიუმი

შეფასება	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (ტესტირების სახით), პრეზენტაცია პრაქტიკუმზე და საბოლოო შეფასება. სტუდენტის მუშაობა შეფასდება შემდეგი სისტემით:</p> <p>დასწრება: 0-5 ქულა (5%) 2 კოლოკვიუმი: 0-20 ქულაX2 (40%) პრეზენტაცია: 0-15 ქულა (15%) საბოლოო გამოცდა: 0-40 ქულა (40%) საბოლოო შეფასება: 0-100 ქულა (100%)</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>82. А. Магомедов. Табасаранский язык. Тб., 1965.</p> <p>2. სპეციალური სალექციო კურსის ჩანაწერები.</p>
დამატებითი ლიტერატურა	<p>45. П. Услар. Табасаранский язык, 1979.</p> <p>46. А. Дирр. Грамматический очерк табасаранского языка, СМОМПК, XXXV, Тифлис, 1905.</p> <p>47. Л. Жирков. Табасаранский язык. М.-Л., 1948.</p> <p>48. . ოუდა. ეიტრაგე ზურ კაუკასისცჰენ უნდ სიბირისცჰენ შპრაცჰჷისსენსცჰაფტ, 3. ას თაბასარანისცჰე, ეიპზიგ, 1939.</p> <p>5. ც. ბარამიძე. თაბასარანული ენის ფონემატური სტრუქტურა და მორფონოლოგიის საკითხები (სადოქტორო დისერტაცია), 2002.</p>
სწავლის შედეგი	<p>კურსის მოსმენის შედეგად სტუდენტი გამოიმუშავებს საკვლევო მასალის მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს, გაიღრმავებს თაბასარანული ენის სისტემისა და სტრუქტურის თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას.</p>

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2 0 0 9 - 2 0 1 0

სასწავლო კურსის დასახელება:	თაბასარანული ენა. III. სინტაქსი და ლექსიკა.
სასწავლო კურსის სტატუსი:	საგანი გათვალისწინებულია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება 1 სემესტრის განმავლობაში.
ჩთშ	5 კრედიტი (1ლ.+2სემ.+2დამ.)
ლექტორები:	ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ცირა ბარამიძე. ტელ.: 38 49 35; 895 26 41 10.
სასწავლო კურსის მიზანი:	სტუდენტი შეისწავლის თაბასარანული ენის სინტაქსსა და ლექსიკას, ამ საკითხების შესახებ არსებულ სპეციალურ ლიტერატურას
სასწავლო კურსის წინაპირობები:	სტუდენტმა უნდა იცოდეს ლინგვისტური ტერმინოლოგია
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი

სასწავლო კურსის შინაარსი:	1. წინადადება შინაარსის მიხედვით.
	2. წინადადების წევრები.
	3. თაბასარანულის სინტაგმის სპეციფიკა.
	4. გრამატიკულ კლასში შეთანხმების პრობლემა.
	5. შემასმენელი და ქვემდებარე. მათი ურთიერთობა.
	6. დამატება-ობიექტები და უბრალო დამატება.
	7. განსაზღვრება და გარემოებანი.

	<p>8. პირველი კოლოკვიუმი</p> <p>9. წინადადება აგებულების მიხედვით. მარტივი წინადადება.</p> <p>10. რთული წინადადების სპეციფიკა.</p> <p>11. ძირეული და ნასესხები ლექსიკა.</p> <p>12. ნეოლოგიზმები.</p> <p>13-14 ფრაზეოლოგიზმები.</p> <p>15. მეორე კოლოკვიუმი</p> <hr/> <p>შეფასება</p> <p>--</p> <p>შეფასების ფორმებია: კოლოკვიუმი (ტესტირების სახით), პრეზენტაცია პრაქტიკუმზე და საბოლოო შეფასება. სტუდენტის მუშაობა შეფასდება შემდეგი სისტემით: დასწრება: 0-5 ქულა (5%) 2 კოლოკვიუმი: 0-20 ქულა (40%) პრეზენტაცია: 0-15 ქულა (15%) საბოლოო გამოცდა: 0-40 ქულა (40%) საბოლოო შეფასება: 0-100 ქულა (100%)</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<p>83. А. Магомедов. Табасаранский язык. Тб., 1965. 2. სპეციალური სალექციო კურსის ჩანაწერები.</p>

დამატებითი ლიტერატურა	<p>49. П. Услар. Табасаранский язык, 1979.</p> <p>50. А. Дирр. Грамматический очерк табасаранского языка, СМОМПК, XXXV, Тифлис, 1905.</p> <p>51. Л. Жирков. Табасаранский язык. М.-Л., 1948.</p> <p>52. . ოუდა. ეიტრაგე ზურ კაუკასისცჳენ უნდ სიბირისცჳენ შპრაცჳისსენსცჳაფტ, 3. ას თაბასარანისცჳე, ეიპზიგ, 1939.</p> <p>5. ც. ბარამიძე. თაბასარანული ენის ფონემატური სტრუქტურა და მორფონოლოგიის საკითხები (სადოქტორო დისერტაცია), 2002.</p>
სწავლის შედეგი	<p>კურსის მოსმენის შედეგად სტუდენტი გამოიმუშავებს საკვლევი მასალის მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს, გაიდრმავებს თაბასარანული ენის სისტემისა და სტრუქტურის თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას.</p>

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება	უდიური ენა – 1.
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიო-ლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი (სავალდებულო)
ECTS	<p>სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი – (125 სთ.) საკონტაქტო – 60 სთ. ლექცია 30 სთ. სემინარები 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65 სთ.</p>

ლექტორი	ნინო რუხაძე თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის უფროსი სპეციალისტი e-mail: niniko_rukhadze@yahoo.com ტელ.: 32-70-21; 899 32-70-21
სასწავლო კურსის მიზანი	უდიური ენის სასწავლო კურსი ითვალისწინებს ფონეტიკის, მორფოლოგიის, ძირითადი ლექსიკური ფონდისა და სინტაქსის საკვანძო საკითხების, ზოგადი სტრუქტურის შესწავლას.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	კავკასიოლოგიის სპეციალობით ბაკალავრიატში მიღებული ზოგადსამეცნიერო და კავკასიოლოგიური დისციპლინების ცოდნა.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი	<p>№1 ლექცია - 2 სთ.</p> <p>1) უდიური ენა – დადგენილი ენათა – ლეზგიური ქვეჯგუფის ენა. დემოგრაფიული, გეოგრაფიული, ეთნოგრაფიული ცნობები. უდიური ენის ალბანური (ჰერული) წარმომავლობის საკითხი. ალბანური „ლექციონარი“</p> <p>ლიტერატურა: ევგ. ჯეირანიშვილი, უდიური ენა (გრამატიკა, ქრესტომათია, ლექსიკონი), თბ., 1971, გვ. 6. ვლ.ფანჩვიძე, უდურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ., გვ. 3-5. ზ.ალექსიძე, კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბ., 2003 წ. გვ. 126. №1 სემინარი – 2 სთ.</p> <p>№2 ლექცია – 2 სთ უდიური – როგორც ამჟამად უმწერლო ენა, უდიურ ბგერათა ტრანსლიტერაციისათვის გამოყენებული ანბანები (ლათინური, რუსული, ქართული) უდიურ ბგერათა ტრანსკრიფცია. ევგ. ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 5-27.</p> <p>№2 სემინარი - 2 სთ.</p> <p>№3 ლექცია – 2 სთ. - ცნობები უდიური ენის შესწავლის ისტორიიდან (ა.შიფნერი, ა.დირი, ნ.ტრუბეცკოვი, კ.ბოუდა, რ.დაფონი, ივ.ჯავახიშვილი). არნ.ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965 წ., გვ. 168,274 ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971, გვ. 6-8 №3 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№4 ლექცია – 2 სთ უდიური ენის გავრცელების არე (დიალექტოლოგიური თავისებურებანი, დიალექტად დაყოფის საფუძვლები) ლიტერატურა: ევგ. ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, 1971 წ. ვლ.ფანჩვიძე, უდურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ.</p> <p>№4 სემინარი - 2 სთ.</p> <p>№5 ლექცია – 2 სთ. - უდიური ენის ბგერითი შედგენილობა, ხმოვნები, მარტივი პალატალიზებული, ფარინგალიზებული. თანხმოვნები: ხშულები, აფრიკატები. სამეულეები. ინტენსიურ თანხმოვანთა გადმონაშთები. ისტორიულად ორი სახეობის „წ“</p>

	<p>უდიურში უდიურ ბგერათა ტრანსკრიფცია. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, გვ.10-14; 1971 წ. ევგ.ჯეირანიშვილი, ფარინგალიზებული ხმოვნები წახურულ-რეთულურსა და უდიურში, იბერიელ-კავკასიური ენათმეცნ. ტ. XI, 1959 წ.</p> <p>ილ.ცერცვაძე, მეხუთე ლატერალური თანხმოვნის შესატყვისობისათვის უდიურ ენაში, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. XIV, 1964 წ. №5 სემინარი - 2 სთ №6 ლექცია - 2 სთ</p> <p>ფონეტიკური პროცესები (ასიმილაცია, დისიმილაცია, გემინაცია, ხმოვანთა და თანხმოვანთა პალატალიზაცია, სპირანტიზაცია, ყრუ-ფშვინვიერ აფრიკატთა აბრუბტივიზაციის შემთხვევები. მახვილი, თანხმოვანთა კომპლექსები. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 14-19 ვლ.ფანჩვიძე, უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ. 35-44</p> <p>№6 სემინარი - 2 სთ.</p> <p>№7 ლექცია - 2 სთ. - მეტყველების ნაწილები. სახელი, სემანტიკურ ჯგუფები, ატრიბუტული (მსახდვრული) სახელი, რიცხვითი სახელები, ზმნა, საგარემოებო სიტყვები, თანდებულები, ნაწილაკები, შორისდებულები. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ. №7 სემინარი - 2 სთ</p> <p>№8 ლექცია - 2 სთ უდიური ენის ზოგადი სტრუქტურულ-ტიპოლოგიური დახასიათება ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 22 ივ.ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937 წ. წ., გვ. 133-257</p> <p>№8 სემინარი - 2 სთ. №1 კოლოკვიუმი №9 ლექცია - 2 სთ. - არსებითი სახელი. არსებით სახელთა ფონემურ/მორფემული შედგენილობა. სახელთა სილაბური სტრუქტურა. მარტივი ფუძეები, მათი მოდელეები, წარმოებული ფუძეები. კომპოზიტთა ტიპები. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 22-32 №9 სემინარი - 2 სთ</p> <p>№10 ლექცია - 2 სთ არსებით სახელთა ბრუნება. ძირითადი ბრუნვები და მათი წარმოებულები. ერთმარცვლიან სახელთა ბრუნების თავისებურებანი, ერგატივისა, ინსტრუმენტალისისა და ნათესაობითი ბრუნვების ფორმალური დამთხვევის ზოგი შემთხვევა. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 50-52 ვლ. ფანჩვიძე, უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ., გვ. 46-60 ტ.სიხარულიძე, არსებით სახელთა ბრუნება უდიურში, თბ., 2005 წ.</p>
--	---

№10 სემინარი - 2 სთ.

№11 ლექცია 2 სთ. - თანდებუდიანი ბრუნვები და მათი წარმოების ხასიათი, საყრდენად გამოყენებული ფორმები, მაწარმოებლები. ძირითად და თანდებუდიან ბრუნვათა ფუნქციები.

ლიტერატურა:

ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 52-53

№11 სემინარი - 2 სთ

№12 ლექცია - 2 სთ

მრავლობითი რიცხვი - როგორც მხოლოდ სახელის მორფოლოგიური კატეგორია უდიურში. მრ. რიცხვის ნიშნები: მარტივი და რთული სუფიქსები. სახელთა ბრუნვა მრ. რიცხვში. მრ.რიცხვის სუფიქსთა ფონეტიკური ცვლილებები „ირიბ“ ბრუნვებში არქაულობა ნიჯურ დიალექტში ამ მხრივ.

ლიტერატურა:

ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 50-52

ევგ.ჯეირანიშვილი, Pluralia tantum-ის შემთხვევები უდიურ ენაში იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. II, 1948 წ.

ტ.სიხარულიძე, არსებით სახელთა ბრუნვა უდიურში, თბ., 2005 წ.

№12 სემინარი - 2 სთ.

№13 ლექცია - 2 სთ. - პირის ნაცვალსახელი, უკუქცევითი ნაცვალსახელი, კითხვის ნაცვალსახელი, მითითებითი ნაცვალსახელი, კუთვნილებითი ნაცვალსახელი, სხვა ნაცვალსახელები უდიურში. ამ ნაცვალსახელთა აგებულება და ფირმათა ცვლის ხასიათი.

ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 37-43

ვლ.ფანჩიძე, უდიურის გრამატიკული ანალიზი, 1971, გვ. 81-102

№13 სემინარი - 2 სთ

№2 კოლოკვიუმი

№14 ლექცია - 2 სთ

ზედსართავი სახელი. ზედსართავ სახელთა ფუძის აგებულება ბრუნვა, ბრუნვის ანალიტიკური ტიპი გასუბსტანტივებული ზედსართავი სახელებისა. ზედსართავის ადვერბიალიზაცია. უდნობითობის აღნიშვნა ზოგ ზედსართავ სახელში, შედარებითი და აღმატებითი ხარისხის აღნიშვნის ლექსიკური ხერხები.

ლიტერატურა: ვლ. ფანჩიძე, უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ., გვ. 103-106

№14 სემინარი - 2 სთ.

№15 ლექცია - 2 სთ. - რიცხვითი სახელი - რაოდენობითი, რიგობითი, წილადი. სხვა რიცხვით სახელთა წარმოება - წარმოქმნისა და კომპოზიციის ხერხები. თვლის შერეული სისტემა

ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 32-36

№15 სემინარი - 2 სთ

სავალდებულო
ლიტერატურა

1. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა (გრამატიკა, ქრესტომათია, ლექსიკონი), თბ., 1971
2. ვლ.ფანჩვიძე – უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ.
3. არნ.ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965 წ.
4. არნ.ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979 წ.
5. ივ.ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937 წ.
6. ტ.სიხარულიძე, არსებით სახელთა ბრუნება უდიურში, თბ., 2005 წ.
7. ზ.ალექსიძე, კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბ., 2003 წ.
8. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიურში ზოგი ფონეტიკური მოვლენის გრამატიზაციის საკითხი, თსუ შრომები, თბ., 1971
9. ევგ.ჯეირანიშვილი, გრამატიკული კლასის გაქვავებული ნიშნები უდიურ ზმნებსა და „ნაზმნარ სახელებში“, იკე, VIII, თბ., 1956 წ.
10. ევგ.ჯეირანიშვილი, Pluralia tantum-ის შემთხვევები უდიურ ენაში იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. II, 1948 წ.
11. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური თუ უდიური? კრებული „ორიონი“, თბ., 1967 წ.
12. ევგ.ჯეირანიშვილი, ფარინგალიზებული ხმოვნები წახურულ რუთულურსა და უდიურ ენებში, იკე XI, თბ., 1959 წ.
13. ევგ.ჯეირანიშვილი, ლაბიალიზებული თანხმოვნები და მათი ცვლის ზოგი სხვაობა წახურ-მუხადურსა (რუთულურსა) და თვისტომ ენებში, იკე, ტ. XV, 1967
14. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ერგატივის სტრუქტურა და ფუნქციები (ავტორეფერატი) თსუ, 1943 წ.
15. ევგ.ჯეირანიშვილი, დრო/კილოთა ერთი ფორმის საკითხი უდიურში, საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, ტ. XXIII, 1962, გვ. 18–29
16. ვლ.ფანჩვიძე, უდიური ენა და მისი კილოები, ენიმკისს მოამბე, II, თბ., 1937 წ.
17. ვლ.ფანჩვიძე, ინფინიტივის ფორმათა წარმოება და მნიშვნელობა უდიურ ენაში, I, საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, ტ. III, № 8, 1942 წ.
18. ვლ.ფანჩვიძე, აბსოლუტივის ფორმები, მათი წარმოება და მნიშვნელობა უდიურ ენაში, თსუ შრომები, XXX-XXXI, B, 1947 წ.
19. ვლ.ფანჩვიძე, მიმღობის წარმოება და ფუნქციები უდიურ ენაში, იკე, ტ. II, 1948 წ.
20. ევგ.ჯეირანიშვილი, გრამატიკული კლასის გაქვავებული ნიშნები უდიურ ზმნებსა და „ნაზმნარ სახელებში“, იკე, ტ. VIII, 1956 წ.
21. ილ.ცერცვაძე, მეხუთე ლიტერატურ თანხმოვნის შესატყვისობისათვის უდიურ ენაში, იკე, ტ. XIV, 1964 წ.
22. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ზმნის ტემპონალურ-მოდალურ ფორმათა წარმოების ზოგი საკითხი, „მაცნე“, ტ. I, 1968 წ.
23. А.Дирр, Грамматика удинского языка, Сб. МАМПК, вып. XXXIII от 1У, Тб., 1904 г.
24. Панчвидзе В., Джеиранишвили Е. Языки кадров СССР, 1У т. Иберийского-кавказские языки, Удийский язык, 1967 г. стр.712

	<p>25. Гукасян В.Л., Ниджский диалект удинского языка, АКД, 1965 г.</p> <p>26. Гукасян В.Л. Удинско-азербайджанско-русский словарь, Баку, 1974 г.</p> <p>27. Климов Г.А.Алексеев М.Е. Щчерки морфологии иберийско-кавказских языков, М., 1980 г.</p> <p>28. Удинский сборник, Грамматика, лексика, история языка, М., 2008.</p> <p>29. Aliece G. Haris, Focus in udi, by Howard L.Aronson, Chicago linguistic Society, 1996 .</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. არნ.ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორია და ბრუნვის ნიშანთა გენეზისის საკითხი ქართულში, მეცნ.აკად. მოამბე, ტ. VII, № 1-2, 1946 წ. 2. ა.შანიძე – კავკასიის ალბანელთა ენა და დამწერლობა, საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, № 1, 1960 წ. (რუს.ენ) 3. ვლ.ფანხვიძე, უღური ენის დიალექტთა ურთიერთობის საკითხისათვის, ნაწ. I, საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, ტ. I, № 9, 1940 წ. 4. მორფოლოგიური შეხვედრებისათვის უღური ენისა ქართულ-ქართველურ ენებთან, იკე, ტ. I, 1946 წ. 5. ევგ.ჯეირანიშვილი, ზოგი საერთო ფუძე წახურ-რუთულურ უღურსა და სხვა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე, ტ. IX-X; 1958 წ. 6. ევგ.ჯეირანიშვილი, უღურში ზოგი ფონეტიკურ მოვლენათა გრამატიზაციის საკითხი, თსუ შრომები, თბ., 1971 წ. 7. გ.თოფურია, კლასიკური უღელილებიდან პიროვან: უღელილებაზე გადასვლის ერთ-ერთი გზის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე, ტ. XIII, 1962 წ., 55-65 8. გ.როგავა, კლასიკური უღელილების პირიან უღელილებაზე გადასვლისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, ტ. XIV, № 7, 1953 წ. 9. ტ. სისარულიძე, –წ შემცველ სახელურ ფუძეთა ისტორიისათვის უდიურში, საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, IV, თბ., 1988 წ. 10. ნ.რუხაძე, ნაცვალსახელურ წარმოშობის ზმნისართები უდიურში, თსუ საქმეცნ.სესია, 2000 წ 11. Карбелашвили Д.П., К фонетике удинского языка (звукфвой состав), «Языки мира» М., 1935 г. т. III-IV 12. Тревер К., Удины источники и новые материалы, Сборник статей, Краснодар. 1999 г. 13. Чикобава А.С., Щб эргативном падеже «Косвенном» и прином в иберийско-кавказских языках: в книге «Падежная система и падежный состав в кавказских языках» Махасркала, 1987 г. 14. Sohifner A., Versuch über die Sprashe der Uden, St/Peterberg. 1863 15. Schulze W., Die Spzache der Uden in Nord-Azerbdidzan. Wiesbaden, 1982. 16. N.Troubetzkoy, Yangbe Caucasigues septertrionales. “Yes langues du Monde”, Paris, 1924 [Yangues] <p>ამ სასწავლო კურსის ათვისებისას საჭიროა ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი სავალდებულო ლიტერატურის გაცნობა, რომლის მოძიება შეიძლება საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ</p>

	ბიბლიოთეკაში (კავკასიისმცოდნეობის განყ.) თსუ ბიბლიოთეკაში.
შეფასება	სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიტი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკვიუმი (ითით 20 ქულა) სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები: ლექციაზე დასწრება – 5% სემინარში მონაწილეობა – 15% კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20% საბოლოო გამოცდა – (წერიტი) – 40%
სწავლის შედეგი	ამ სასწავლო კურსის შესწავლის შემდეგ მაგისტრანტი შეძლებს უდიური ენის ლინგვისტური მასალის ინტენსიფიკაციას, ამ ენის სტრუქტურის გაანალიზებას, რისი ცოდნაც მნიშვნელოვანია ქართველური და მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა ნათესაური ურთიერთობის შემდგომი კვლევისათვის.

ს ი ლ ა ბ უ ს ი
(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება	უდიური ენა – 2.
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი (სავალდებულო)
ECTS	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი – (125 სთ.) საკონტაქტო – 60 სთ. ლექცია 30 სთ. სემინარები 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65 სთ.
ლექტორი	ნინო რუხაძე თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის უფროსი სპეციალისტი e-mail: niniko_rukhadze@yahoo.com ტელ.: 32-70-21; 899 32-70-21
სასწავლო კურსის მიზანი	უდიური ენის სასწავლო კურსი ითვალისწინებს ფონეტიკის, მორფოლოგიის, ძირითადი ლექსიკური ფონდისა და სინტაქსის საკვანძო საკითხების, ზოგადი სტრუქტურის შესწავლას.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	მსგისტრანტს შესწავლილი უნდა ჰქონდეს უდიური ენა 1.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის	II სემესტრი

შინაარსი	<p>№1 ლექცია – 2 სთ სიტყვათწარმოქმნის ხერხები: აფიქსაცია/კომპოზიცია ფორმაუცვლელ მსახდურულ სიტყვათა გასუბსტანტივება. ლექსიკა – შინაურ და გარეულ ცხოველთა სახელები (ე.წ. გვ. 200–201). ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 25–32</p> <p>№1 სემინარი - 2 სთ.</p> <p>№2 ლექცია – 2 სთ. - უდიური ლექსიკონის ძირითადი ფენები – ოდინდელი ლექსიკა. ნასესხები ლექსიკა. ნასესხებ სიტყვებში მომხდარი ფონეტიკური ცვლილებები. სინონიმები, ომონიმები, ანტონიმები, იდიომები, მონოსემური და პოლისემური სიტყვები. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., Ворошим Гукасян, Удинско-азербайджанско-русский словарь, Баку, 1974 г. (დანართი უდიური ენის მოკლე გრამატ. მიმოხილვა).</p> <p>№2 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№3 ლექცია – 2 სთ ზმნა, ზმნის ფუძე ძირის ფონემური შედგენილობა. „მარტივი“ და რთული აგებულების ზმნები. „მარტივი“ ზმნათა მორფემული შედგენილობა. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 72–79</p> <p>№3 სემინარი - 2 სთ.</p> <p>№4 ლექცია – 2 სთ. - ზმნის მორფოლოგიური კატეგორიები – პირი, დრო, კილო პირის ნიშანთა წარმომავლობა. ლიტერატურა: ვლ.ფანჩვიძე, უდურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ. 131–150 ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 32–36 ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, დრო/კილოთა ერთი ფორმის საკითხი უდურში. საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, ტ. XXIII, 1962, გვ. 18–29</p> <p>№4 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№5 ლექცია – 2 სთ პირის ნიშანი გარდაუვალ და გარადამავალ ზმნაში. აღქმა-მგრძნობელობის გამომხატველ ზმნაში, „ქონება“, ყოლა“ ზმნაში. ლიტერატურა: ვლ.ფანჩვიძე, უდურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ. 131–150 ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 32–36</p> <p>№5 სემინარი - 2 სთ.</p> <p>№6 ლექცია – 2 სთ უდიური ზმნის მონოპერსონალიზმი, დრო-კილოთა ფორმები, უარყოფითი ფორმები ზმნის უდვლილებაში. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, 1974, გვ. 18–29</p> <p>№6 სემინარი – 2 სთ კოლოკვიუმი №1</p>
----------	--

№7 ლექცია – 2 სთ. - ასპექტის კატეგორიების გადმონაშთი უდიურში (ექსტემპოლარულ ზმნათა საკითხი) გვარის კატეგორიის ჩანასახები;
ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 97
ბ.გიგინეიშვილი, ასპექტის შესახებ უდიურ ენაში, იკე. ტ. IX, 1959 წ., გვ. 361–382

№7 სემინარი – 2 სთ

№8 ლექცია – 2 სთ
პრევერბთა ჩანასახები. სტატიკური ზმნები უდიურში, მათი წარმოების პრინციპი.
ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 100–101
ვლ.ფანგიძე, უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ., გვ. 186–189

№8 სემინარი - 2 სთ.

№9 ლექცია – 2 სთ
ზმნის უარყოფითი და კითხვითი „ფორმები“, მეშველი ზმნები „ბუ“ და „ბაქსუნ“.
ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 100–101
ვლ.ფანგიძე, უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ., გვ. 186–189

№9 სემინარი – 2 სთ

№10 ლექცია – 2 სთ. - სახელზმნა, სახელზმნური ფორმები: ინფინიტივი, ინფინიტივ მასდარი.
ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 103–111
ვლ.ფანგიძე, ინფინიტივის ფორმათა წარმოება და მნიშვნელობა უდიურ ენაში I, საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, ტ. III, თბ., 8, 1942 წ.
ვლ.ფანგიძე, აბსოლუტივის ფორმები, მათი წარმოება და ფუნქციები უდიურ ენაში, თსუ შრომები XXX–XXXI, B 1947 წ.
№10 სემინარი – 2 სთ

№11 ლექცია – 2 სთ
სუპინიუმი, მიმღეობა. სახელზმნურ ფორმათა წარმოების პრინციპი და სხვაობა დიალექტებში.

ლიტერატურა: ვლ. ფანგიძე, მიმღეობის წარმოება და ფუნქციები უდიურ ენაში, იკე. ტ. II, 1948 წ.

№11 სემინარი – 2 სთ

№12 ლექცია – 2 სთ
კლას-კატეგორიის გაქვავებულ პრეფიქსთა საკითხი. თავკიდური უფუნქციო ელემენტები უდიურ სახელში, ზმნასა და სახელზმნაში.
ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 32–36

	<p>არნ.ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორია და ბრუნვის ნიშანთა გენეზისის საკითხი ქართულში, „საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, ტ. VII, № 1-2, 1946 წ.</p> <p>№12 სემინარი – 2 სთ.</p> <p>№13 ლექცია – 2 სთ ფუძე-ძირთან შეზრდილ სადეტერმინაციო სუფიქსთა საკითხი. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 32-36 არნ.ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორია და ბრუნვის ნიშანთა გენეზისის საკითხი ქართულში, „საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, ტ. VII, № 1-2, 1946 წ.</p> <p>№13 სემინარი – 2 სთ. კოლოკვიუმი №2</p> <p>№14 ლექცია – 2 სთ. - ზმნისართი, მარტივი, წარმოებული, რთული ადგილის, დროის, ვითარების, კითხვის, მიზან-მიზეზის ზმნისართი. ზმნისართის აგებულების თავისებურებანი ნიჯურ დიალექტში.</p> <p>№14 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№15 ლექცია საგარემომოვებო სიტყვები. ამ ცნებებთან დაკავშირებული სხვა სიტყვები; იდიომები (ე.ჯ. გვ. 261-268) ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 114-120 თანდებულები – შერწყმული (ბრუნვიან ფორმებთან სუფიქსადექცეულნი და შერწყმული, ცალკე ხმარებული, ზმნიზედა თანდებულის ფუნქციით ნაწილაკები – უარყოფის, კითხვის, კავშირის, გამომხატველი სიტყვები. მაკავშირებელი სიტყვები – ოდინდელი, ნასესხები. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 121-125 ვლ. ფანჩვიძე, უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ. 228-234</p> <p>№15 სემინარი - 2 სთ.</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>30. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა (გრამატიკა, ქრესტომათია, ლექსიკონი), თბ., 1971</p> <p>31. ვლ.ფანჩვიძე – უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ.</p> <p>32. არნ.ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965 წ.</p> <p>33. არნ.ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979 წ.</p> <p>34. ივ.ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937 წ.</p> <p>35. ტ.სიხარულიძე, არსებით სახელთა ბრუნება უდიურში, თბ., 2005 წ.</p> <p>36. ზ.ალექსიძე, კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბ., 2003 წ.</p> <p>37. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიურში ზოგი ფონეტიკური მოვლენის</p>

	<p>გრამატიზაციის საკითხი, თსუ შრომები, თბ., 1971</p> <p>38. ევგ.ჯეირანიშვილი, გრამატიკული კლასის გაქვევებული ნიშნები უდიურ ზმნებსა და „ნაზმნარ სახელებში“, იკე, VIII, თბ., 1956 წ.</p> <p>39. ევგ.ჯეირანიშვილი, Pluralia tantum-ის შემთხვევები უდიურ ენაში იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. II, 1948 წ.</p> <p>40. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური თუ უდიური? კრებული „ორიონი“, თბ., 1967 წ.</p> <p>41. ევგ.ჯეირანიშვილი, ფარინგალიზებული ხმოვნები წახურულ რუთულურსა და უდიურ ენებში, იკე XI, თბ., 1959 წ.</p> <p>42. ევგ.ჯეირანიშვილი, ლაბიალიზებული თანხმოვნები და მათი ცვლის ზოგი სხვაობა წახურ-მუხადურსა (რუთულურსა) და თვისტომ ენებში, იკე, ტ. XV, 1967</p> <p>43. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ერგატივის სტრუქტურა და ფუნქციები (ავტორეფერატი) თსუ, 1943 წ.</p> <p>44. ევგ.ჯეირანიშვილი, დრო/კილოთა ერთი ფორმის საკითხი უდიურში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. XXIII, 1962, გვ. 18-29</p> <p>45. ვლ. ფანჩვიძე, უდიური ენა და მისი კილოები, ენიმკის მოამბე, II, თბ., 1937 წ.</p> <p>46. ვლ. ფანჩვიძე, ინფინიტივის ფორმათა წარმოება და მნიშვნელობა უდიურ ენაში, I, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. III, № 8, 1942 წ.</p> <p>47. ვლ. ფანჩვიძე, აბსოლუტივის ფორმები, მათი წარმოება და მნიშვნელობა უდიურ ენაში, თსუ შრომები, XXX-XXXI, B, 1947 წ.</p> <p>48. ვლ. ფანჩვიძე, მიმღეობის წარმოება და ფუნქციები უდიურ ენაში, იკე, ტ. II, 1948 წ.</p> <p>49. ევგ.ჯეირანიშვილი, გრამატიკული კლასის გაქვევებული ნიშნები უდიურ ზმნებსა და „ნაზმნარ სახელებში“, იკე, ტ. VIII, 1956 წ.</p> <p>50. ილ. ცერცვაძე, მესუეთე ლიტერატურ თანხმონის შესატყვისობისათვის უდიურ ენაში, იკე, ტ. XIV, 1964 წ.</p> <p>51. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ზმნის ტემპონალურ-მოდალურ ფორმათა წარმოების ზოგი საკითხი, „მაცნე“, ტ. I, 1968 წ.</p> <p>52. А. Дирр, Грамматика удинского языка, Сб. МАМПК, вып. XXXIII от 1У, Тб., 1904 г.</p> <p>53. Панчвидзе В., Джебранишвили Е. Языки кадров СССР, 1У т. Иберийского-кавказские языки, Удийский язык, 1967 г. стр. 712</p> <p>54. Гукасян В.Л., Ниджский диалект удинского языка, АКД, 1965 г.</p> <p>55. Гукасян В.Л. Удинско-азербайджанско-русский словарь, Баку, 1974 г.</p> <p>56. Климов Г.А. Алексеев М.Е. Щчерки морфологии иберийско-кавказских языков, М., 1980 г.</p> <p>57. Удинский сборник, Грамматика, лексика, история языка, М., 2008.</p> <p>58. Aliece G. Haris, Focus in udi, by Howard L. Aronson, Chicago linguistic Society, 1996 .</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა</p>	<p>17. არნ. ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორია და ბრუნვის ნიშანთა გენეზისის საკითხი ქართულში, მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. VII, № 1-2, 1946 წ.</p> <p>18. ა. შანიძე - კავკასიის ალბანელთა ენა და დამწერლობა,</p>

	<p>საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, № 1, 1960 წ. (რუს.ენ)</p> <ol style="list-style-type: none"> 19. ვლ.ფანხვიძე, უდური ენის დიალექტთა ურთიერთობის საკითხისათვის, ნაწ. I, საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, ტ. I, № 9, 1940 წ. 20. მორფოლოგიური შეხვედრებისათვის უდური ენისა ქართულ-ქართველურ ენებთან, იკე, ტ. I, 1946 წ. 21. ევგ.ჯეირანიშვილი, ზოგი საერთო ფუძე წასურ-რუთულურ უდურსა და სხვა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე, ტ. IX-X; 1958 წ. 22. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდურში ზოგი ფონეტიკურ მოვლენათა გრამატიზაციის საკითხი, თსუ შრომები, თბ., 1971 წ. 23. გ.თოფურია, კლასიკური უღვლილებიდან პიროვან: უღვლილებაზე გადასვლის ერთ-ერთი გზის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე, ტ. XIII, 1962 წ., 55-65 24. გ.როგავა, კლასიკური უღვლილების პირიან უღვლილებაზე გადასვლისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, ტ. XIV, № 7, 1953 წ. 25. ტ. სიხარულიძე, -É შემცველ სახელურ ფუძეთა ისტორიისათვის უდიურში, საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, IV, თბ., 1988 წ. 26. ნ.რუხაძე, ნაცვალსახელურ წარმოშობის ზმნისართები უდიურში, თსუ საქმეცნ. სესია, 2000 წ 27. Карбелашвили Д.П., К фонетике удинского языка (звукфвой состав), «Языки мира» М., 1935 г. т. III-1У 28. Тревер К., Удины источники и новые материалы, Сборник статей, Краснодар. 1999 г. 29. Чикобава А.С., Шц эргативном падеже «Косвенном» и прином в иберийско-кавказских языках: в книге «Падежная система и падежный состав в кавказских языках» Махаскала, 1987 г. 30. Sohifner A., Versuch über die Sprashe der Uden, St/Peterberg. 1863 31. Schulze W., Die Spzache der Uden in Nord-Azerbdidzan. Wiesbaden, 1982. 32. N.Troubetzkoy, Yangbe Caucasigues septertrionales. “Yes langues du Monde”, Paris, 1924 [Yangues] <p>ამ სასწავლო კურსის ათვისებისას საჭიროა ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი სავალდებულო ლიტერატურის გაცნობა, რომლის მოძიება შეიძლება საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში (კავკასიისმცოდნეობის განყ.) თსუ ბიბლიოთეკაში.</p>
შეფასება	<p>სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიტი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკვიუმი (თითო 20 ქულა) სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5%</p> <p>სემინარში მონაწილეობა – 15%</p> <p>კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20%</p> <p>საბოლოო გამოცდა – (წერიტი) – 40%</p>
სწავლის შედეგი	ამ სასწავლო კურსის შესწავლის შემდეგ მაგისტრანტი

	შექმდეს უდიური ენის ლინგვისტური მასალის ინტენსიფიკაციას, ამ ენის სტრუქტურის გაანალიზებას, რისი ცოდნაც მნიშვნელოვანია ქართველური და მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა ნათესაური ურთიერთობის შემდგომი კვლევისათვის.
--	--

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება	უდიური ენა – 3 (3/5)
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი (სავალდებულო)
ECTS	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი – (125 სთ.) საკონტაქტო – 60 სთ. ლექცია 30 სთ. სემინარები 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65 სთ.
ლექტორი	ნინო რუხაძე თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის უფროსი სპეციალისტი e-mail: niniko_rukhadze@yahoo.com ტელ.: 32-70-21; 899 32-70-21
სასწავლო კურსის მიზანი	უდიური ენის სასწავლო კურსი ითვალისწინებს ფონეტიკის, მორფოლოგიის, ძირითადი ლექსიკური ფონდისა და სინტაქსის საკვანძო საკითხების, ზოგადი სტრუქტურის შესწავლას.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	მსგისტრანტს შესწავლილი უნდა ჰქონდეს უდიური ენა 2.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი	III სემესტრი №1 ლექცია – 2 სთ. - სინტაგმები (სიტყვადკომპლექსები) ატრიბუტული, პრედიკატული; ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა : ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 131-133 №1 სემინარი – 2 სთ. №2 ლექცია – 2 სთ წინადადების წევრები – ქვემდებარე – მისი ადგილი წინადადებაში. ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა : ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 125-131

	<p>ევგ.ჯეირანიშვილი, უღურ ერგატივის სტრუქტურა და ფუნქციები, (საკანდ.დისერტ.ავტორეფერატი, თბ., 1943 წ.)</p> <p>№2 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№3 ლექცია – 2 სთ ნომინატიური, გენეტიური, დატიური, ერგატიული კონსტრუქციები. ამ მხრივ დიალექტებში გამოვლენილი ზოგი თავისებურება.</p> <p>ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 125–131</p> <p>ევგ.ჯეირანიშვილი, უღურ ერგატივის სტრუქტურა და ფუნქციები, (საკანდ.დისერტ.ავტორეფერატი, თბ., 1943 წ.)</p> <p>ნ. რუხაძე, პოლიფუნქციური ერგატივი უდიურში. კონფერენციის მასალები „ერგატიული კონსტრუქცია და ერგატივი მსოფლიოს ენებში“, 2009წ.</p> <p>№3 სემინარი – 2 სთ.</p> <p>№4 ლექცია – 2 სთ წინადადება, შინაარსისა და აგებულების მიხედვით.</p> <p>ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 125–131</p> <p>ევგ.ჯეირანიშვილი, უღურ ერგატივის სტრუქტურა და ფუნქციები, (საკანდ.დისერტ.ავტორეფერატი, თბ., 1943 წ.)</p> <p>ვლ. ფანჩვიძე, უღურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ.</p> <p>№4 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№5 ლექცია – 2 სთ რთული წინადადება – როგორც ახალი (მეორეული) სინტაქსური წარმონაქმნი უდიურში.</p> <p>ლიტერატურა: ვლ. ფანჩვიძე, უღურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ</p> <p>№5 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№6 ლექცია 2 სთ. - შემასმენელი</p> <p>ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 125–131</p> <p>ევგ.ჯეირანიშვილი, უღურ ერგატივის სტრუქტურა და ფუნქციები, (საკანდ.დისერტ.ავტორეფერატი, თბ., 1943 წ.)</p> <p>ვლ. ფანჩვიძე, უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ. ლექტორის სალექციო კურსი.</p> <p>№6 სემინარი – 2 სთ კოლოკიუმი №1</p> <p>№7 ლექცია – 2 სთ გარდამავალი და გარდაუვალი ზმნის პირიანი ფორმა შემასმენლად.</p> <p>ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 126–128</p> <p>ვლ.ფანჩვიძე, უდიური გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ. 241 ლექტორის სალექციო კურსი.</p>
--	--

	<p>№7 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№8 ლექცია – 2 სთ დამატება პირდაპირი და ირიბი. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 129–131 ვლ.ფანხვიძე, ნაზმნარ სახელთა მიერ სახელთა მართვა უდიურ ენაში, იკეტ. XII, 1960 წ. ლექტორის სალექციო კურსი.</p> <p>№8 სემინარი – 2 სთ.</p> <p>№9 ლექცია – 2 სთ განსაზღვრება. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 126–128 ვლ.ფანხვიძე, უდიური გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ. ლექტორის სალექციო კურსი.</p> <p>№9 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№10 ლექცია – 2 სთ წინადადების წვერთა მართვა-შეთანხმების საკითხები. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 126–128 ვლ.ფანხვიძე, უდიური გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974, გვ. ლექტორის სალექციო კურსი</p> <p>№10 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№11 ლექცია – 2 სთ ნაზმნარ სახელთა მიერ სახელთა მართვა უდიურ ენაში ლიტერატურა: ვლ.ფანხვიძე, ნაზმნარ სახელთა მიერ სახელთა მართვა უდიურ ენაში, იკეტ. XII, 1960 წ. ლექტორის სალექციო კურსი.</p> <p>№11 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№12 ლექცია – 2 სთ ძირითადი სინტაქსური საკითხები. წინადადება აგებულების მიხედვით მარტივი გაერცობილი და მარტივი გაუერცობელი. სიბიექტის ბრუნვები წინადადებასი (ერგატივი გარდაუვალ ზმნასთან). ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 131-134. ვლ.ფანხვიძე, უდიური გრამატიკული ანალიზი, თბ. გვ. 235-238. ლექტორის სალექციო კურსი.</p> <p>№12 სემინარი – 2 სთ</p> <p>№13 ლექცია – 2 სთ ერთწვერიანი მარტივი წინადადება, შემასმენელი მარტივი წინადადებაში, ობიექტის ბრუნვები წინადადებაში. ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 134-136 ვლ.ფანხვიძე, უდიური გრამატიკული ანალიზი, თბ. გვ. 241-242. ლექტორის სალექციო კურსი.</p> <p>№13 სემინარი – 2 სთ</p>
--	---

	<p>№14 ლექცია უდიური სინტაქსის სპეციფიკა. რთული წინადადება – ახალი წარმონაქმნი უდიურში. შერწყმული და რთული წინადადების საკითხისათვის.</p> <p>ლიტერატურა: ვლ.ფანჩვიძე, უდიური გრამატიკული ანალიზი, თბ. გვ. 245-248. ლექტორის სალექციო კურსი.</p> <p>№14 სემინარი – 2 სთ კოლოკვიმი №2</p> <p>№15 ლექცია – 2 სთ რთული წინადადება. თანწყობილი და ქვეწყობილი (დაქვემდებარებული წინადადება).</p> <p>ლიტერატურა: ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა, თბ., 1971 წ., გვ. 133-138. ლექტორის სალექციო კურსი.</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<ol style="list-style-type: none"> 59. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ენა (გრამატიკა, ქრესტომათია, ლექსიკონი), თბ., 1971 60. ვლ.ფანჩვიძე – უდიურის გრამატიკული ანალიზი, თბ., 1974 წ. 61. არნ.ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965 წ. 62. არნ.ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979 წ. 63. ივ.ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937 წ. 64. ტ.სიხარულიძე, არსებით სახელთა ბრუნება უდიურში, თბ., 2005 წ. 65. ზ.ალექსიძე, კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბ., 2003 წ. 66. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიურში ზოგი ფონეტიკური მოვლენის გრამატიზაციის საკითხი, თსუ შრომები, თბ., 1971 67. ევგ.ჯეირანიშვილი, გრამატიკული კლასის გაქვევებული ნიშნები უდიურ ზმნებსა და „ნაზმნარ სახელებში, იკე, VIII, თბ., 1956 წ 68. ევგ.ჯეირანიშვილი, Pluralia tantum-ის შემთხვევები უდიურ ენაში იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. II, 1948 წ. 69. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური თუ უდიური? კრებული „ორიონი“, თბ., 1967 წ. 70. ევგ.ჯეირანიშვილი, ფარინგალიზებული ხმოვნები წახურულ რუთულურსა და უდიურ ენებში, იკე XI, თბ., 1959 წ. 71. ევგ.ჯეირანიშვილი, ლაბიალიზებული თანხმოვნები და მათი ცვლის ზოგი სხვაობა წახურ-მუხადურსა (რუთულურსა) და თვისტომ ენებში, იკე, ტ. XV, 1967 72. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ერგატივის სტრუქტურა და ფუნქციები (ავტორეფერატი) თსუ, 1943 წ. 73. ევგ.ჯეირანიშვილი, დრო/კილოთა ერთი ფორმის საკითხი უდიურში, საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. XXIII, 1962, გვ. 18-29 74. ვლ.ფანჩვიძე, უდიური ენა და მისი კილოები, ენიმკის მოამბე, II, თბ., 1937 წ.

	<p>75. ვლ.ფანჩვიძე, ინფინიტივის ფორმათა წარმოება და მნიშვნელობა უდურ ენაში, I, საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, ტ. III, № 8, 1942 წ.</p> <p>76. ვლ.ფანჩვიძე, აბსოლუტივის ფორმები, მათი წარმოება და მნიშვნელობა უდურ ენაში, თსუ შრომები, XXX-XXXI, B, 1947 წ.</p> <p>77. ვლ.ფანჩვიძე, მიმღეობის წარმოება და ფუნქციები უდურ ენაში, იკე, ტ. II, 1948 წ.</p> <p>78. ევგ.ჯეირანიშვილი, გრამატიკული კლასის გაქვავებული ნიშნები უდურ ზმნებსა და „ნაზმნარ სახელებში“, იკე, ტ. VIII, 1956 წ.</p> <p>79. ილ.ცერცვაძე, მეხუთე ლიტერატურ თანხმონის შესატყვისობისათვის უდურ ენაში, იკე, ტ. XIV, 1964 წ.</p> <p>80. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდიური ზმნის ტემპონადურ-მოდალურ ფორმათა წარმოების ზოგი საკითხი, „მაცნე“, ტ. I, 1968 წ.</p> <p>81. А.Дирр, Грамматика удинского языка, Сб. МАМПК, вып. XXXIII от 1У, Тб., 1904 г.</p> <p>82. Панчвидзе В., Джеиранишвили Е. Языки кадров СССР, 1У т. Иберийского-кавказские языки, Удийский язык, 1967 г. стр.712</p> <p>83. Гукасян В.Л., Ниджский диалект удинского языка, АКД, 1965 г.</p> <p>84. Гукасян В.Л. Удинско-азербайджанско-русский словарь, Баку, 1974 г.</p> <p>85. Климов Г.А.Алексеев М.Е. Щчерки морфологии иберийско-кавказских языков, М., 1980 г.</p> <p>86. Удинский сборник, Грамматика, лексика, история языка, М., 2008.</p> <p>87. Aliece G. Haris, Focus in udi, by Howard L.Aronson, Chicago linguistic Society, 1996 .</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა</p>	<p>33. არნ.ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორია და ბრუნვის ნიშანთა გენეზისის საკითხი ქართულში, მეცნ.აკად. მოამბე, ტ. VII, № 1-2, 1946 წ.</p> <p>34. ა.შანიძე – კავკასიის ალბანელთა ენა და დამწერლობა, საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, № 1, 1960 წ. (რუს.ენ)</p> <p>35. ვლ.ფანჩვიძე, უდური ენის დიალექტთა ურთიერთობის საკითხისათვის, ნაწ. I, საქ.მეცნ.აკად. მოამბე, ტ. I, № 9, 1940 წ.</p> <p>36. მორფოლოგიური შეხვედრებისათვის უდური ენისა ქართულ-ქართველურ ენებთან, იკე, ტ. I, 1946 წ.</p> <p>37. ევგ.ჯეირანიშვილი, ზოგი საერთო ფუძე წახურ-რუთულურ უდურსა და სხვა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე, ტ. IX-X; 1958 წ.</p> <p>38. ევგ.ჯეირანიშვილი, უდურში ზოგი ფონეტიკურ მოვლენათა გრამატიზაციის საკითხი, თსუ შრომები, თბ., 1971 წ.</p> <p>39. გ.თოფურია, კლასიკური უღვლილებიდან პიროვან: უღვლილებაზე გადასვლის ერთ-ერთი გზის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე, ტ. XIII, 1962 წ., 55-65</p> <p>40. გ.როგავა, კლასიკური უღვლილების პირიან უღვლილებაზე გადასვლისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, ტ. XIV, № 7, 1953 წ.</p> <p>41. ტ. სიხარულიძე, –წ შემცველ სახელურ ფუძეთა ისტორიისათვის უდიურში, საქ.მეცნ.აკად.მოამბე, IV, თბ.,</p>

	<p>1988 წ.</p> <p>42. ნ.რუსაძე, ნაცვალსახელურ წარმოშობის ზმნისართები უდიურში, თსუ საქმეცნ.სესია, 2000 წ</p> <p>43. Карбелашвили Д.П., К фонетике удинского языка (звукфвой состав), «Языки мира» М., 1935 г. т.Ш-1У</p> <p>44. Тревер К., Удины источники и новые материалы, Сборник статей, Краснодар. 1999 г.</p> <p>45. Чикобава А.С., Шб эргативном падеже «Косвенном» и прином в иберийско-кавказскиз языках: в книге «Падежная система и падежный состав в кавказских языках» Махасркала, 1987 г.</p> <p>46. Sohifner A., Versuch über die Sprashe der Uden, St/Peterberg. 1863</p> <p>47. Schulze W., Die Spzache der Uden in Nord-Azerbdidzan. Wiesbaden, 1982.</p> <p>48. N.Troubetzkoy, Yangbe Caucasigues septertrionales. “Yes langues du Monde”, Paris, 1924 [Yangues]</p> <p>ამ სასწავლო კურსის ათვისებისას საჭიროა ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი სავადლებულო ლიტერატურის გაცნობა, რომლის მოძიება შეიძლება საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში (კავკასიისმცოდნეობის განყ.) თსუ ბიბლიოთეკაში.</p>
შეფასება	<p>სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიტი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკვიუმი (თითო 20 ქულა) სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5%</p> <p>სემინარში მონაწილეობა – 15%</p> <p>კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20%</p> <p>საბოლოო გამოცდა – (წერიტი) – 40%</p>
სწავლის შედეგი	<p>ამ სასწავლო კურსის შესწავლის შემდეგ მაგისტრანტი შეძლებს უდიური ენის ლინგვისტური მასალის ინტენსიფიკაციას, ამ ენის სტრუქტურის გაანალიზებას, რისი ცოდნაც მნიშვნელოვანია ქართველური და მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა ნათესაური ურთიერთობის შემდგომი კვლევისათვის.</p>

სილაბუსი

2009-2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის დასახელება	ლაკური ენა 1				
სასწავლო კურსის კოდი					
სასწავლო	თსუ	ჰუმანიტარული	ფაკულტეტის	კავკასიოლოგიის	ინსტიტუტის

კურსის სტატუსი	მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო).
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	I სემესტრი.
ECTS	5 კრედიტი – 125 საათი საკონტაქტო – 60 სთ. (30 სთ. ლექცია + 30 სთ. სემინარი) დამოუკიდებელი – 65 სთ.
ლექტორი	ლევან აზმაიფარაშვილი , ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა განყოფილების მეცნიერი თანამშრომელი. ელ-ფოსტა: lazmaipar@gmail.com ტელ: 22-68-64
სასწავლო კურსის მიზანი	დადესტნურ ენათა ჯგუფში ლაკური ენა გამოირჩევა არაერთი საინტერესო თავისებურებით, რისი შესწავლაც მნიშვნელოვანია იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერებისათვის თეორიული თვალსაზრისით. კურსი მიზნად ისახავს ლაკური ენის ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის საკვანძო საკითხების სწავლებას, ლექსიკის გარკვეული მარაგის ათვისებას, მაგისტრანტებისათვის დამოუკიდებელი მეცნიერული კვლევა-ძიების უნარ-ჩვევების გამომუშავებას და აგრეთვე ენის პრაქტიკული დაუფლებისათვის მათ მომზადებას.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	იგულისხმება კავკასიოლოგიის სპეციალობით ბაკალავრიატში მიღებული მოგადსაენათმეცნიერო და კავკასიოლოგიური დისციპლინების ცოდნა.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი.
სასწავლო კურსის შინაარსი	ლექცია №1 (2 სთ.) მოგადი ცნობები ლაკური ენის გავრცელებისა და ლაკი ხალხის შესახებ. ლაკური ენის დიალექტები, სალიგერატურო ლაკური ენის ჩამოყალიბება. ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); Муркелинский Г. Б. , Грамматика лакского языка, Махачкала, 1971, გვ.4-7; Хайдаков С.М. , Очерки по лакской диалектологии, М., 1966, გვ. 5-12. სემინარი №1 (2 სთ.) ლექცია №2 (2 სთ.) ლაკური ენის შესწავლის ისტორია. ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 2008, გვ.113-117, 194-195, 208-210, 226-231, 237-240; გ. ბურჭულაძე, ვარლამ თოფურია და ლაკური ენის შესწავლის ზოგი საკითხი // ვარლამ თოფურია 100, თბ., 2001, გვ. 62-67 სემინარი №2 (2 სთ.)

ლექცია №3 (2 სთ.)

ლაკური ენის ხმოვანთა სისტემა, დიფთონგები, მახვილი.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 8-18. გ. ბურჭულაძე, გრძელი ხმოვნები ლაკურში, მაცნე, №2, თბ., 1976.

სემინარი № 3 (2 სთ.).

ლექცია №4 (2 სთ.)

თანხმოვანთა სისტემა, ფონეტიკური პროცესები.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 18-40; ბ. გიგინეიშვილი, ლაკური ენის კონსონანტიზმის საკითხები, თსუ შრომები, ტ. 93, თბ., 1963;

სემინარი № 4 (2 სთ.).

ლექცია №5 (2 სთ.)

არსებით სახელთა გრამატიკული კლასები და რიცხვი.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 57-84; ლ. ღვინჯილია, არსებით სახელთა მრავლობითის წარმოება დარგულსა და ლაკურში, თბ., 1978, გვ. 123-187.

სემინარი № 5 (2 სთ.).

ლექცია №6 (2 სთ.)

ძირითად ბრუნვათა შედგენილობა და მათი ფუნქციები.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 84-128; გ. ბურჭულაძე, ბრუნვათა შედგენილობისა და არსებით სახელთა ბრუნების პროცესების ძირითადი საკითხები ლაკურში, თბ., 1986, გვ. 54-78.

სემინარი № 6 (2 სთ.).

ლექცია №7 (2 სთ.)

ადგილობითი (ლოკატიური) ბრუნვები.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 84-128; გ. ბურჭულაძე, ბრუნვათა შედგენილობისა და არსებით სახელთა ბრუნების პროცესების ძირითადი საკითხები ლაკურში, გვ. 80-103.

კოლოკვიუმი № 1 (2 სთ.).

ლექცია №8 (2 სთ.)

მელსართავი და რიცხვითი სახელები.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 136-161.

სემინარი № 8 (2 სთ.).

ლექცია №9 (2 სთ.)

ნაცვალსახელი.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 161-175.

სემინარი № 9 (2 სთ.).

ლექცია № 10 (2 სთ.)

ლაკური ზმნის ზოგადი დახასიათება. დამხმარე ზმნები, გარდამავლობა და გარდაუვალობა, კლასოვან-პიროვანი უღვლილების თავისებურებანი, მრავლობითის ფორმები.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); ვ. თოფურია, ზმნის აღნაგობა ლაკურ ენაში, იკე, XXX, თბ., 1991, გვ. 107-114; Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 175-181; გ. ბურჭულაძე, ლაკური ზმნა, თბ., 1987, გვ. 138-144.

სემინარი № 10 (2 სთ.).

ლექცია № 11 (2 სთ.)

ღროის ფორმათა წარმოება I. აწმყო, ნამყო, აორისგი.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 187-196; გ. ბურჭულაძე, ლაკური ზმნა, გვ. 8-56.

სემინარი № 11 (2 სთ.).

ლექცია № 12 (2 სთ.)

ღროის ფორმათა წარმოება II. პერფექტი, მყოფადი.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 187-236; გ. ბურჭულაძე, ლაკური ზმნა, გვ. 56-79.

სემინარი № 12 (2 სთ.).

ლექცია № 13 (2 სთ.)

კილო (ბრძანებითი, პირობითი, ნაგვრითი).

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 196-218; **გ. ბურჭულაძე**,
ლაკური ზმნა, გვ. 79-128.

სემინარი № 13 (2 სთ.).

ლექცია № 14 (2 სთ.)

უღებები (ზმნისართი, ნაწილაკი, კავშირი).

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 243-253.

კოლოკვიუმი №2 (2 სთ.).

ლექცია № 15 (2 სთ.)

ძირითადი სინგაქსური თავისებურებანი (მარგივი წინადადება, რთული დაქვემდებარებული წინადადების საკითხები).

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);
Муркелинский Г. Б., Лакский язык // Языки народов СССР, IV. Иберийско-кавказские языки, გვ. 501-502.

სემინარი № 15 (2 სთ.).

შეფასება	დასწრება	10%
	სემინარები	20%
	კოლოკვიუმები	30%
	გამოცდა	40%
	საბოლოო შეფასება	100%
სავალდებულო ლიტერატურა	გ. ბურჭულაძე , გრძელი ხმოვნები ლაკურში, მაცნე, №2, თბ., 1976. გ. ბურჭულაძე , ბრუნვათა შედგენილობისა და არსებით სახელთა ბრუნების პროცესების ძირითადი საკითხები ლაკურში, თბ., 1986	

გ. ბურჭულაძე, ლაკური ზმნა, თბ., 1987

გ. ბურჭულაძე, ზმნური სიგყვაწარმოება ლაკურ ენაში, თბ., 1993

გ. ბურჭულაძე, ვარლამ თოფურია და ლაკური ენის შესწავლის ზოგი საკითხი // ვარლამ თოფურია 100, თბ., 2001

შ. გაფრინდაშვილი, ბგერათშესაგყვისობებისათვის დარგუულსა და ლაკურში, იკე, VI, თბ., 1954

ბ. გიგინეიშვილი, ლაკური ენის კონსონანტიზმის საკითხები, თსუ შრომები, გ. 93, თბ., 1963

ვ. თოფურია, გრამატიკული კლასები და მათი ექსპონენტები ლაკურ ენაში, ენიმკის მოამბე, XII, თბ., 1942

ვ. თოფურია, ზმნის აღნაგობა ლაკურ ენაში, იკე, XXX, თბ., 1991

ლ. ღვინჯილია, არსებით სახელთა მრავლობითის წარმოება დარგუულსა და ლაკურში, თბ., 1978

არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ.1965

არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979

ი. ცერცვაძე, ალ. მაჰომეტოვი, ხუნძურ –ლაკურ-დარგუული ენების ბგერათა შესაგყვისობანი, მაცნე, 2, თბ., 1992

Абдуллаев И.Х., Категория грамматических классов и вопросы исторической морфологии лакского языка, Махачкала, 1974

Абдуллаев И.Х., Морфология лакского языка в историко-сравнительном освещении, Махачкала, 1992

Абдуллаев И.Х., Эльдарова Р.Г., Вопросы лексики и словообразования лакского языка, Махачкала, 2003

Акиев А. Ш., Историко-сравнительная фонетика даргинского и лакского языков, Махачкала, 1977

Акиев А.Ш., Сравнительный анализ гласных лакского и даргинского языков, Махачкала, 1982

Муркелинский Г. Б., Лакский язык // Языки народов СССР, IV. Иберийско-кавказские языки, М., 1967

Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, Махачкала, 1971

Хайдаков С.М., Очерки по лакской диалектологии, М., 1966

Хайдаков С. М., Очерки по лексике лакского языка, М., 1961

<p>დამატებითი ლიგერატურა და სხვა სასწავლო მასალა</p>	<p>ნ. ანდლულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღვლილების ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ., 1968</p> <p>გ. თოფურია, კლასოვანი უღვლილებიდან პიროვან უღვლილებაზე გადასვლის ერთ-ერთი გზის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკვ, ტ. XIII, თბ., 1962</p> <p>მ. ქურდიანი, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბ., 2007</p> <p>ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, გფ., 1937</p> <p>Абдуллаев И.Х., Лакский язык // Языки Дагестана, Махачкала-Москва, 2000</p> <p>Гигинейшвили Б.К., Сравнительная фонетика дагестанских языков, Тб., 1977</p> <p>Жирков Л.И., Лакский язык, М., 1955</p> <p>Климов Г.А., Халилов М. Ш., Словарь кавказских языков. Сопоставление основной лексики, М., 2003</p> <p>Лакрал учаларду ва лулякърду (ლაკური ანლაზები და გამოთქმები), Махачкала, 1975</p> <p>Лакрал лахъи балайрду (ლაკური ეპიკური სიმღერები), Махачкала, 1969</p> <p>Лакрал агъалинал балайрду (ლაკური ლირიკული სიმღერები), Махачкала, 1975</p> <p>Муркелинский Г.Б., Русско-лакский словарь, М., 1953</p> <p>Топуриа Г.В., Морфология склонения в дагестанских языках, Тб., 1995</p> <p>Сравнительно-историческая лексика дагестанских языков, М., 1971</p> <p>Трубецкой Н.С., Избранные труды по филологии, М., 1987</p> <p>Услар П.К., Этнография Кавказа. Языкознание IV. Лакский язык, Тифлис, 1890</p> <p>Фаталиев Р., Музыкальный фольклор лакцев, Махачкала, 2008</p> <p>Хайдаков С. М., Лакско-русский словарь, М., 1962</p> <p>Халилов Х.М., Устное народное творчество лакцев, Махачкала, 2004</p>
<p>სწავლის შედეგი</p>	<p>ენის სისტემაში გარკვევა მაგისგრანგს მოამზადებს ლაკური და მისი მისი მონათესავე სხვა ენების შემდგომი გაღრმავებული შესწავლისათვის. მნიშვნელოვანი ამოცანაა ენის შემსწავლელს ჩამოუყალიბდეს ამა თუ იმ საკითხის დამოუკიდებელი ანალიზის და მეცნიერული კვლევა-ძიების უნარ-ჩვევები, რასაც სალექციო კურსმა და სათანადო მუშაობამ მაქსიმალურად უნდა შეუწყოს ხელი.</p>

სილაბუსი

2009-2010 სასწავლო წელი

<p>სასწავლო კურსის დასახელება</p>	<p>ლაკური ენა 2</p>
<p>სასწავლო კურსის კოდი</p>	
<p>სასწავლო კურსის სტატუსი</p>	<p>თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო).</p>
<p>სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა</p>	<p>I სემესტრი.</p>
<p>ECTS</p>	<p>5 კრედიტი – 125 საათი საკონტაქტო – 60 სთ. (30 სთ. ლექცია + 30 სთ. სემინარი) დამოუკიდებელი – 65 სთ.</p>

<p>ლექტორი</p>	<p>ლევან აზმაიფარაშვილი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა განყოფილების მეცნიერი თანამშრომელი. ელ-ფოსტა: lazmaipar@gmail.com ტელ: 22-68-64</p>
<p>სასწავლო კურსის მიზანი</p>	<p>დადესტურ ენათა ჯგუფში ლაკური ენა გამოირჩევა არაერთი საინტერესო თავისებურებით, რისი შესწავლაც მნიშვნელოვანია იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერებისათვის თეორიული თვალსაზრისით. კურსი მიზნად ისახავს ლაკური ენის ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის საკვანძო საკითხების სწავლებას, ლექსიკის გარკვეული მარაგის ათვისებას, მაგისტრანტებისათვის დამოუკიდებელი მეცნიერული კვლევა-ძიების უნარ-ჩვევების გამომუშავებას და აგრეთვე ენის პრაქტიკული დაუფლებისათვის მათ მომზადებას.</p>
<p>სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები</p>	<p>იგულისხმება კავკასიოლოგიის სპეციალობით ბაკალავრიატში მიღებული მოგადსაენათმეცნიერო და კავკასიოლოგიური დისციპლინების ცოდნა.</p>
<p>სასწავლო კურსის ფორმატი</p>	<p>ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი.</p>
<p>სასწავლო კურსის შინაარსი</p>	<p>ლექცია №1 (2 სთ.) ლაკური ენის ბგერათმეცნიერების სხვა დადესტურ ენებთან. ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); შ.გაფრინდაშვილი, ბგერათმეცნიერებისათვის დარგულსა და ლაკურში, იკე, VI, თბ., 1954, გვ. 281-322; ი. ცერცვაძე, ალ. მაჰომეტოვი, ხუნძურ – ლაკურ-დარგული ენების ბგერათა შესაგვისობანი, მაცნე, 2, თბ., 1992, გვ. 101-112; Хайдаков С. М., Очерки по лексике лакского языка, М., 1961, გვ. 25-44. სემინარი № 1 (2 სთ.)</p> <p>ლექცია №2 (2 სთ.) ძირითად ბრუნვების ნიშანთა წარმომავლობისა და ისტორიის საკითხები. ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ. ბურჭულაძე, ბრუნვათა შედგენილობისა და არსებით სახელთა ბრუნვების პროცესების ძირითადი საკითხები ლაკურში, თბ., 1986, გვ. 84-91. სემინარი № 2 (2 სთ.)</p> <p>ლექცია №3 (2 სთ.) ადგილობრივი (ლოკალური) ბრუნვების ნიშანთა წარმომავლობისა და ისტორიის საკითხები. ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ. ბურჭულაძე, ბრუნვათა შედგენილობისა და არსებით სახელთა ბრუნვების პროცესების ძირითადი საკითხები ლაკურში, გვ. 91-103. სემინარი № 3 (2 სთ.)</p>

ლექცია №4 (2 სთ.)

პირის დაბოლოებანი და მზნის უღვლილების ტიპები.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ. ბურჭულაძე, ლაკური მზნა, თბ., 1987, გვ. 138-143.

სემინარი №4 (2 სთ.).

ლექცია №5 (2 სთ.)

მზნური სუფიქსები.

ლიტ.:სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 175-178.

სემინარი №5 (2 სთ.).

ლექცია №6 (2 სთ.)

ინფინიტივი და მასდარი.

ლიტ.:სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ.ბურჭულაძე, მზნური სიგყვაწარმოება ლაკურ ენაში, თბ., 1993, გვ. 66-71.

სემინარი №6 (2 სთ.).

ლექცია №7 (2 სთ.)

მიმღობის ფორმათა წარმოება.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ.ბურჭულაძე, მზნური სიგყვაწარმოება ლაკურ ენაში, გვ. 76-84.

კოლოკვიუმი №1 (2 სთ.).

ლექცია №8 (2 სთ.)

მიმღობის ფუნქციები.

ლიტ.:სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 221-226.

სემინარი №8 (2 სთ.).

ლექცია №9 (2 სთ.)

ასპექტი და მოქმედების სახე ლაკურ მმნაში.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ.ბურჭულაძე, მმნური სიგყვაწარმოება ლაკურ ენაში, გვ. 60-66.

სემინარი №9 (2 სთ.).

ლექცია №10 (2 სთ.)

პოგენციალისის წარმოება.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ. ბურჭულაძე, ლაკური მმნა, გვ. 92-98.

სემინარი №10 (2 სთ.).

ლექცია №11 (2 სთ.)

აბსოლუტივის წარმოება.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ.ბურჭულაძე, მმნური სიგყვაწარმოება ლაკურ ენაში, გვ. 84-87; Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 226-232.

სემინარი №11 (2 სთ.).

ლექცია №12 (2 სთ.)

კითხვითი ფორმები.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ. ბურჭულაძე, ლაკური მმნა, გვ. 123-131.

სემინარი №12 (2 სთ.).

ლექცია №13 (2 სთ.)

ფინიგური ფორმები.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); გ.ბურჭულაძე, მმნური სიგყვაწარმოება ლაკურ ენაში, გვ. 88-93..

სემინარი №13 (2 სთ.).

	<p>ლექცია № 14 (2 სთ.) კაუზატივის წარმოება. უკუქცევითი გზები. ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 235-236.</p> <p>კოლოკვიუმი №2 (2 სთ.)</p> <p>ლექცია № 15 (2 სთ.) რთული გზები ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, გვ. 236-243.</p> <p>სემინარი № 15 (2 სთ.)</p>	
შეფასება	დასწრება	10%
	სემინარები	20%
	კოლოკვიუმები	30%
	გამოცდა	40%
	საბოლოო შეფასება	100%
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>გ. ბურჭულაძე, გრძელი ხმოვნები ლაკურში, მაცნე, №2, თბ., 1976. გ. ბურჭულაძე, ბრუნვათა შედგენილობისა და არსებით სახელთა ბრუნების პროცესების ძირითადი საკითხები ლაკურში, თბ., 1986 გ. ბურჭულაძე, ლაკური გზა, თბ., 1987 გ. ბურჭულაძე, გზური სიგყვაწარმოება ლაკურ ენაში, თბ., 1993 გ. ბურჭულაძე, ვარლამ თოფურია და ლაკური ენის შესწავლის ზოგი საკითხი // ვარლამ თოფურია 100, თბ., 2001 შ. გაფინდაშვილი, ბგერათშესაგყვისობებისათვის დარგუულსა და ლაკურში, იკე, VI, თბ., 1954 ბ. გიგინეიშვილი, ლაკური ენის კონსონანტიზმის საკითხები, თსუ შრომები, გ. 93, თბ., 1963 ვ. თოფურია, გრამატიკული კლასები და მათი ექსპონენტები ლაკურ ენაში, ენიმკის მოამბე, XII, თბ., 1942</p>	

	<p>ვ. თოფურია, მზნის აღნაგობა ლაკურ ენაში, იკე, XXX, თბ., 1991</p> <p>ლ. ღვინჯილია, არსებით სახელთა მრავლობითის წარმოება დარგუულსა და ლაკურში, თბ., 1978</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ.1965</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979</p> <p>ი. ცერცვაძე, ალ. მაჰომეტოვი, ხუნძურ –ლაკურ-დარგუული ენების ბგერათა შესაგვეისობანი, მაცნე, 2, თბ., 1992</p> <p>Абдуллаев И.Х., Категория грамматических классов и вопросы исторической морфологии лакского языка, Махачкала, 1974</p> <p>Абдуллаев И.Х., Морфология лакского языка в историко-сравнительном освещении, Махачкала, 1992</p> <p>Абдуллаев И.Х., Эльдарова Р.Г., Вопросы лексики и словообразования лакского языка, Махачкала, 2003</p> <p>Акиев А. Ш., Историко-сравнительная фонетика даргинского и лакского языков, Махачкала, 1977</p> <p>Акиев А.Ш., Сравнительный анализ гласных лакского и даргинского языков, Махачкала, 1982</p> <p>Муркелинский Г. Б., Лакский язык // Языки народов СССР, IV. Иберийско-кавказские языки, М., 1967</p> <p>Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, Махачкала, 1971</p> <p>Хайдаков С.М., Очерки по лакской диалектологии, М., 1966</p> <p>Хайдаков С. М., Очерки по лексике лакского языка, М., 1961</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა</p>	<p>ბ. ანდლულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღვლილების ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ., 1968</p> <p>ვ. თოფურია, კლასოვანი უღვლილებიდან პიროვან უღვლილებაზე გადასვლის ერთ-ერთი გზის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე, გ. XIII, თბ., 1962</p> <p>მ. ქურდიანი, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბ., 2007</p> <p>ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, გფ., 1937</p> <p>Абдуллаев И.Х., Лакский язык // Языки Дагестана, Махачкала-Москва, 2000</p> <p>Гигинейшвили Б.К., Сравнительная фонетика дагестанских языков, Тб., 1977</p> <p>Жирков Л.И., Лакский язык, М., 1955</p> <p>Климов Г.А., Халилов М. Ш., Словарь кавказских языков. Сопоставление основной лексики, М., 2003</p> <p>Лакрал учаларду ва лулякърду (ლაკური ანდაზები და გამოთქმები), Махачкала, 1975</p> <p>Лакрал лахъи балайрду (ლაკური ეპიკური სიმღერები), Махачкала, 1969</p> <p>Лакрал агъалинал балайрду (ლაკური ლირიკული სიმღერები), Махачкала, 1975</p> <p>Муркелинский Г.Б., Русско-лакский словарь, М., 1953</p> <p>Топуриа Г.В., Морфология склонения в дагестанских языках, Тб., 1995</p> <p>Сравнительно-историческая лексика дагестанских языков, М., 1971</p> <p>Трубецкой Н.С., Избранные труды по филологии, М., 1987</p> <p>Услар П.К., Этнография Кавказа. Языкознание IV. Лакский язык, Тифлис, 1890</p> <p>Фаталиев Р., Музыкальный фольклор лакцев, Махачкала, 2008</p> <p>Хайдаков С. М., Лакско-русский словарь, М., 1962</p> <p>Халилов Х.М., Устное народное творчество лакцев, Махачкала, 2004</p>
<p>სწავლის შედეგი</p>	<p>მაგისტრანტი შეისწავლის ლაკური ენის ფონეტიკურ შედგენილობას მონათესავე ენებთან მისი ურთიერთობის თვალსაზრისით, გაეცნობა ბგერათშესაგვეისობათა სისტემას. დაწვრილებით გაეცნობა აგრეთვე ლაკური ენის სახელისა და მზნის მორფოლოგიის თავისებურებებთან და ისტორიასთან დაკავშირებულ საკითხებს, რაც გარკვეულწილად გაუადვილებს იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების რთულ პრობლემებში</p>

გარკვევას.

სილაბუსი

2009-2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის დასახელება	ლაკური ენა 3
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურისათვის (სავალდებულო).
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	I სემესტრი.
ECTS	5 კრედიტი – 125 საათი საკონტაქტო – 60 სთ. (30 სთ. ლექცია + 30 სთ. სემინარი) დამოუკიდებელი – 65 სთ.
ლექტორი	ლევან ამბაიფარაშვილი , ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათა განყოფილების მეცნიერი თანამშრომელი. ელ-ფოსტა: lazmaipar@gmail.com ტელ: 22-68-64
სასწავლო კურსის მიზანი	დადესტურ ენათა ჯგუფში ლაკური ენა გამოირჩევა არაერთი საინტერესო თავისებურებით, რისი შესწავლაც მნიშვნელოვანია იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერებისათვის თეორიული თვალსაზრისით. კურსი მიზნად ისახავს ლაკური ენის ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის საკვანძო საკითხების სწავლებას, ლექსიკის გარკვეული მარაგის ათვისებას, მაგისტრანტებისათვის დამოუკიდებელი მეცნიერული კვლევა-ძიების უნარ-ჩვევების გამომუშავებას და აგრეთვე ენის პრაქტიკული დაუფლებისათვის მათ მომზადებას.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	იგულისხმება კავკასიოლოგიის სპეციალობით ბაკალავრიატში მიღებული ზოგადსაენათმეცნიერო და კავკასიოლოგიური დისციპლინების ცოდნა.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი.
სასწავლო კურსის შინაარსი	ლექცია №1 (2 სთ.) სიგყვათა სტრუქტურული ტიპები I. ფონემატური სტრუქტურა. ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); Хайдаков С. М. , Очерки по лексике лакского языка, М., 1961, გვ. 141-156. სემინარი № 1 (2 სთ.) .

ლექცია №2 (2 სთ.)

სიგყვათა სტრუქტურული ტიპები II. მორფემული სტრუქტურა.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С. М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 159-195.

სემინარი № 2 (2 სთ.).

ლექცია №3 (2 სთ.)

ლაკური ენის ძირეული ლექსიკის საკითხები.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С. М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 6-10.

სემინარი № 3 (2 სთ.).

ლექცია №4 (2 სთ.)

ლაკური ენის ლექსიკა მონათესავე დადესტურ ენათა ლექსიკურ ფონდთან მიმართებით. საზიარო ლექსიკა.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С. М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 10-25.

სემინარი № 4 (2 სთ.).

ლექცია №5 (2 სთ.)

ნასესხები ლექსიკა (არაბული, თურქული, ირანული, რუსული).

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С. М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 51-74.

სემინარი № 5 (2 სთ.).

ლექცია №6 (2 სთ.)

პოლისემია და ომონიმია.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С. М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 74-79.

სემინარი № 6 (2 სთ.).

ლექცია №7 (2 სთ.)

სინონიმია.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С. М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 79-83.

კოლოკვიუმი №1 (2 სთ.).

ლექცია №8 (2 სთ.)

არსებით სახელთა დერივაციული წარმოება. სადერივაციო აფიქსები.

ლიგ.:სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); **Хайдаков С.М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 10-25; **Абдуллаев И.Х., Эльдарова Р.Г.**,
Вопросы лексики и словообразования лакского языка, Махачкала, 2003, გვ. 19-35.

სემინარი №8 (2 სთ.).

ლექცია №9 (2 სთ.)

დეგერმინანტ სუფიქსთა საკითხები.

ლიგ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С.М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 163-180.

სემინარი №9 (2 სთ.).

ლექცია №10 (2 სთ.)

რელუპლიკაცია.

ლიგ.:სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Абдуллаев И.Х.,**
Эльдарова Р.Г., Вопросы лексики и словообразования лакского языка, გვ. 64-100.

სემინარი №10 (2 სთ.).

ლექცია №11 (2 სთ.)

კომპოზიციური სიგყვაწარმოება.

ლიგ.:სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); **Хайдаков С.М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 131-141.

სემინარი №11 (2 სთ.).

ლექცია №12 (2 სთ.)

ფრაზეოლოგია.

ლიგ.:სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი); **Хайдаков С.М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 114-119.

სემინარი №12 (2 სთ.).

ლექცია № 13 (2 სთ.)

ენობრივი ფორმულები.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С.М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 120-127.

სემინარი № 13 (2 სთ.).

ლექცია № 14 (2 სთ.)

ონომასტიკა I. გოპონიმთა წარმოება.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С.М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 92-107.

კოლოკვიუმი №2 (2 სთ.).

ლექცია № 15 (2 სთ.)

ონომასტიკა II. ანთროპონიმთა წარმოება. საკუთარი და ნასესხები ანთროპონიმები.

ლიტ.: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი);**Хайдаков С.М.**,
Очерки по лексике лакского языка, გვ. 83-92.

სემინარი № 15 (2 სთ.).

შეფასება	დასწრება	10%
	სემინარები	20%
	კოლოკვიუმები	30%
	გამოცლა	40%
	საბოლოო შეფასება	100%
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>გ. ბურჭულაძე, გრძელი სმოვნები ლაკურში, მაცნე, №2, თბ., 1976.</p> <p>გ. ბურჭულაძე, ბრუნვათა შედგენილობისა და არსებით სახელთა ბრუნების პროცესების ძირითადი საკითხები ლაკურში, თბ., 1986</p> <p>გ. ბურჭულაძე, ლაკური ზმნა, თბ., 1987</p> <p>გ. ბურჭულაძე, ზმნური სიტყვაწარმოება ლაკურ ენაში, თბ., 1993</p> <p>გ. ბურჭულაძე, ვარლამ თოფურია და ლაკური ენის შესწავლის ზოგი საკითხი // ვარლამ თოფურია 100, თბ., 2001</p> <p>შ. გაფრინდაშვილი, ბგერათშესაგვეისობებისათვის დარგუულსა და ლაკურში, იკე, VI, თბ., 1954</p> <p>ბ. გიგინეიშვილი, ლაკური ენის კონსონანტიზმის საკითხები, თსუ შრომები, ტ. 93, თბ., 1963</p> <p>ვ. თოფურია, გრამატიკული კლასები და მათი ექსპონენტები ლაკურ ენაში, ენიმკის მოამბე, XII, თბ., 1942</p> <p>ვ. თოფურია, ზმნის აღნაგობა ლაკურ ენაში, იკე, XXX, თბ., 1991</p> <p>ლ. ღვინჯილია, არსებით სახელთა მრავლობითის წარმოება დარგუულსა და ლაკურში, თბ., 1978</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ.1965</p> <p>არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1979</p> <p>ი. ცერცვაძე, ალ. მაჰომეგოვი, ხუნძურ –ლაკურ-დარგუული ენების ბგერათა შესაგვეისობანი, მაცნე, 2, თბ., 1992</p> <p>Абдуллаев И.Х., Категория грамматических классов и вопросы исторической морфологии лакского языка, Махачкала, 1974</p> <p>Абдуллаев И.Х., Морфология лакского языка в историко-сравнительном освещении, Махачкала, 1992</p> <p>Абдуллаев И.Х., Эльдарова Р.Г., Вопросы лексики и словообразования лакского языка, Махачкала, 2003</p> <p>Акиев А. Ш., Историко-сравнительная фонетика даргинского и лакского языков, Махачкала, 1977</p> <p>Акиев А.Ш., Сравнительный анализ гласных лакского и даргинского языков, Махачкала, 1982</p> <p>Муркелинский Г. Б., Лакский язык // Языки народов СССР, IV. Иберийско-кавказские языки, М., 1967</p> <p>Муркелинский Г. Б., Грамматика лакского языка, Махачкала, 1971</p> <p>Хайдаков С.М., Очерки по лакской диалектологии, М., 1966</p> <p>Хайдаков С. М., Очерки по лексике лакского языка, М., 1961</p>	

<p>დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა</p>	<p>ნ. ანდლულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღვლილების ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბ., 1968</p> <p>გ. თოფურია, კლასოვანი უღვლილებიდან პიროვან უღვლილებაზე გადასვლის ერთ-ერთი გზის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკვ. გ. XIII, თბ., 1962</p> <p>მ. ქურდიანი, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბ., 2007</p> <p>ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, გფ., 1937</p> <p>Абдуллаев И.Х., Лакский язык // Языки Дагестана, Махачкала-Москва, 2000</p> <p>Гигинейшвили Б.К., Сравнительная фонетика дагестанских языков, Тб., 1977</p> <p>Жирков Л.И., Лакский язык, М., 1955</p> <p>Климов Г.А., Халилов М. Ш., Словарь кавказских языков. Сопоставление основной лексики, М., 2003</p> <p>Лакрал учаларду ва лулякърду (ლაკური ანლაზები და გამოთქმები), Махачкала, 1975</p> <p>Лакрал лахъи балайрду (ლაკური ეპიკური სიმღერები), Махачкала, 1969</p> <p>Лакрал агъалинал балайрду (ლაკური ლირიკული სიმღერები), Махачкала, 1975</p> <p>Муркелинский Г.Б., Русско-лакский словарь, М., 1953</p> <p>Топуриа Г.В., Морфология склонения в дагестанских языках, Тб., 1995</p> <p>Сравнительно-историческая лексика дагестанских языков, М., 1971</p> <p>Трубецкой Н.С., Избранные труды по филологии, М., 1987</p> <p>Услар П.К., Этнография Кавказа. Языкознание IV. Лакский язык, Тифлис, 1890</p> <p>Фаталиев Р., Музыкальный фольклор лакцев, Махачкала, 2008</p> <p>Хайдаков С. М., Лакско-русский словарь, М., 1962</p> <p>Халилов Х.М., Устное народное творчество лакцев, Махачкала, 2004</p>
<p>სწავლის შედეგი</p>	<p>სალექციო კურსის მოსმენისა და სათანადო მუშაობის შედეგად მაგისტრანტი შეისწავლის ლაკური ენის სიყვეათა ფონემატური და მორფემული სტრუქტურის საკითხებს, გაეცნობა ამ ენის ლექსიკურ შედგენილობასა და სემანტიკას, ფრაზეოლოგიას, დერივაციული და კომპოზიციური სიყვეაწარმოების საკითხებს, ონომასტიკას. ლექსიკური მასალის ინტენსიურმა ათვისებამ ხელი უნდა შეუწყოს ლაკური ენის პრაქტიკული დაუფლებისათვის მაგისტრანტის მომზადებას.</p>

სილაბუსი 2009-2010

<p>სასწავლო კურსის დასახელება</p>	<p>თაბასარანული ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი</p>
<p>სასწავლო კურსის კოდი</p>	
<p>სასწავლო კურსის სტატუსი</p>	<p>ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის (სავალდებულო)</p>
<p>სასწავლო</p>	<p>ერთი სემესტრი</p>

კურსის ხანგრძლივობა	
ECTS	5 კრედიტი (3 პრაქტიკუმი+2დამოუკიდებელი)
ლექტორი	ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, სრული პროფესორი ცირა ბარამიძე – კავკასიოლოგიის მიმართულება; ტელ.: 38 49 35, მობ.: 895 26 41 10
სასწავლო კურსის მიზანი	<p>სასწავლო კურსი მიზნად ისახავს სასწავლო პროცესში სტუდენტის მიერ აქამდე დაგროვებული ლინგვისტური ცოდნის თავმოყრას და გაღრმავებას; ტექსტის, როგორც ენობრივი იერარქიის უმაღლესი დონის ერთეულის, ანალიზის ობიექტად წარმოჩენას; სხვადასხვა ანალიზური მეთოდებისა და მოდელების საფუძველზე მისი სიღრმისეული და ზედაპირული სტრუქტურების შესწავლას; საკომუნიკაციო ფუნქციების გამიჯვნას; ტექსტის კვლევას ინტერდისციპლინარულ რაკურსში და, შესაბამისად, მომიჯნავე ფილოლოგიური დისციპლინების მეთოდების გაცნობას და მათ გამოყენებას მუშაობის პროცესში, გამომდინარე იქიდან, რომ წინამდებარე სამეცნიერო დისციპლინა არ მოიაზრება, როგორც ერთიანი თეორიული კონცეპცია.</p> <p>სასწავლო კურსის შესწავლის საბოლოო ამოცანაა, შეაჯეროს სტუდენტის მიერ სასწავლო პროცესში შეძენილი ცოდნა და ამის საფუძველზე შექმნას წინაპირობა შემდგომში ტექსტის ლინგვო-სტილისტური ანალიზისა და ინტერპრეტაციის ტექნიკის დასაუფლებლად.</p>
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	სტუდენტი პარალელურად უნდა ისმენდეს თაბასარანული ენის სამაგისტრო კურსს

<p>სასწავლო კურსის შინაარსი</p>	<p>I სემესტრი</p> <p>1-2. ლინგვისტური საკვლევი მასალის (საანალიზო ტექსტის) შერჩევის მეთოდოლოგია.</p> <p>3-7. საკვლევი ტექსტის ფონეტიკურ-ფონოლოგიური ანალიზი.</p> <p>8. პირველი კოლოკიუმი.</p> <p>9-14. საკვლევი ტექსტის მორფოლოგიური ანალიზი.</p> <p>15. მეორე კოლოკიუმი.</p> <p>16. გამოცდა.</p> <p>II სემესტრი</p> <p>1-3. საკვლევი ტექსტის სინტაქსური ანალიზი.</p> <p>4-5. საკვლევი ტექსტის სემასიოლოგიური ანალიზი.</p> <p>8. პირველი კოლოკიუმი.</p> <p>9-12. დიალექტური ტექსტის კომპლექსური (ფონეტიკურ-ფონოლოგიური, მორფოლოგიური, სინტაქსური და სემასიოლოგიური) ანალიზი</p> <p>13-14. პუბლიცისტური და მხატვრული ტექსტის კომპლექსური(ფონეტიკურ-ფონოლოგიური, მორფოლოგიური, სინტაქსური და სემასიოლოგიური) ანალიზი.</p> <p>15. მეორე კოლოკიუმი.</p> <p>16. გამოცდა.</p>
<p>შეფასება</p>	<p>დასწრება 5%</p>
<p>შეფასება</p>	<p>სემინარი 15%</p>

	კოლოკვიუმი 40%
	საბოლოო გამოცდა 40%
	საბოლოო შეფასება 100%
სავალდებულო ლიტერატურა	<p>Ал. Магомедов, Табасаранский язык, Тб., 1965.</p> <p>ვ. ფურცელაძე, ტექსტი როგორც ენობრივი მოღვაწეობის წერილობითი განცხადება. თბ., 1998.</p> <p>ნ. კაპანაძე, ავტორი, ტექსტის მკითხველი. ენა, თარგმანი, ლიტერატურა; ენა და კულტურა IV, თბ., 1999.</p> <p>ნ. ქიმერიძე, ტექსტის გაგების საკითხისათვის. ენათმეცნიერების საკითხები I, თსუ, თბ., 2002.</p> <p>И.П.Гальперин, Текст как объект лингвистического исследования, Наука, М. 1981</p>
სწავლის შედეგი	<p>მოცემული სასწავლო კურსი გულისხმობს ლინგვისტური ხედვის გაღრმავებას. სტუდენტი ეცნობა ტექსტის ლინგვისტიკის ძირითად პრობლემატიკას, ეუფლება არგუმენტაციისა და რეფერირების ტექნიკას, ახდენს განვლილი ლინგვისტური დისციპლინებიდან მიღებული ცოდნის მობილიზებას და ეუფლება ანალიზის ტექნიკას, უყალიბდება სამეცნიერო ნაშრომზე მუშაობის ელემენტარული უნარჩვევები.</p>

ს ი ლ ა ბ უ ს ი
(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება	უდიური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის. (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი – (125 სთ.) ლექცია 2 სთ. 30 სთ. სემინარი 2 სთ. 30 სთ. საკონტაქტო – 60 სთ.

	დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65 სთ.
ლექტორი	ნინო რუხაძე თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის უფროსი სპეციალისტი e-mail: niniko_rukhadze@yahoo.com ტელ.: 32-70-21; 899 32-70-21
სასწავლო კურსის მიზანი	უდიური ენის ძირითადი ლექსკური ფონდის ათვისება, ენის თეორიული ცოდნის გაღრმავება, უდიური ტექსტის სწორად გაგება და ანალიზის უნარ-ჩვევების გამომუშავება
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	სტუდენტს ბაკალავრიატში შესწავლილი უნდა ჰქონდეს უდიური ენის ფონეტიკის, მორფოლოგიის, სინტაქსის საკვანძო საკითხები.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, კოლოკვიუმი
სასწავლო კურსის შინაარსი	ლექცია №1-2 სთ. 1) საანალიზო უდიური ტექსტის მოძიება უდიურ-ქართულ, ქართულ- უდიური, უდიურ-აზერბაიჯანულ-რუსული ლექსიკონის თემატურ-ბუდობრივი განხილვა ლექცია №3-4 მარტივი ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი, დიალოგი, კონტამინირებული ტიპის ტექსტი ლექცია №5-6 ანტ. შიფერისეული უდიური ტექსტების თარგმანი-ანალიზი, ლექსიკონითურთ. კოლოკვიუმი №1 ლექცია №7-8 უდიური ფოლკლორის ნიმუშები (ზღაპარია „რუსტამი“ და სხვ. ლინგვისტური ანალიზი. ლექცია №9-10-11 თავისებურ ფორმათა და გამოთქმათა(ფრაზეოლოგია-გამოცანა, კალამბური და ა.შ.) ლინგვისტური ანალიზი. ლექცია №12-13 უდიური ოთხთავის (სახარება მათე, მარკოზი.) ლინგვისტური ანალიზი. კოლოკვიუმი №2 ლექცია №14-15 უდიური ენის ვართაშნული და ნიჯური კილოების პარალელური ტექსტების ლინგვისტური ანალიზი.

<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. უდიური ზღაპარი „რუსტამი“, დაბეჭდ.კრებულში Сборник материалов для описания местностей и племен Кавказа, Тифлис, 1988/1У ტომი 2. უდიური ტექსტი, თარგმნილი რუსულად – ერთვის ა.დირის გრამატიკას. Грамматика Удинского языка СМАНПК вип,33 Тф. 1904 3. ტექსტები, თავისებურ ფორმათა და გამოთქმათა განმარტებითურთ, უდიურ-ქართული და ქართულ/უდიური მოკლე თემატურ/ბუდობრივი ლექსიკონები – ერთვის ევგ.ჯეირანიშვილის უდიურ ენას (თბ., 1971 წ.) 4. უდიური ტექსტები და ლექსიკონი, ერთ ა. შიფნერის „ცდა უდთა ენის შესახებ“ 1863.(გერმანულ ენაზე) 5. უდიური საანბანო საკითხავი წიგნი „სამჯი დჰს“ 1934. 6. უდიური ოთხთავი (სახარება) დაბეჭდილი კრებ. СМАНПК 30. Тф. 1902 7. ლექტორის ჩანაწერები, ტექსტები, მოპოვებული ბაქოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკაში. 8. В. В Дабаков, Лексика ниджского диалекта удинского языка, (дополнения к с лаварю В. Гукасяна); 347-365 Удинский сборник, грамматика, лексика, история языка, Москва, Акад 2008 9. М. Е. Алексеев, Удинская лексика В этимологическом славаре лезгинских языков, გვ. 311-317; Удинский сборник, грамматика, лексика, история языка, Москва, Акад . 2008 <p>ლიტერატურის მოძიება შეიძლება თსუ კავკასიოლოგიის 1 ბიბლიოთეკაში</p>
<p>შეფასება</p>	<p>სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიტი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკიუმი (თითო 20 ქულა) სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები: ლექციაზე დასწრება –5% სემინარში მონაწილეობა – 15% კოლოკიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20% საბოლოო გამოცდა – (წერიტი) – 40%</p>
<p>სწავლის შედეგი</p>	<p>ამ სასწავლო კურსის შესწავლის შემდეგ სტუდენტი შეძლებს უდიური ენის ლინგვისტური მასალის ინტენსიფიკაციას, გაიდრმავებს ენის პრაქტიკულ ცოდნას. გამოიმუშავებს ენობრივი მასალის მოპოვებისა და ანალიზის უნარ-ჩვევებს.</p>

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ს ი ლ ა ბ უ ს ი
2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება:	ხუნძური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი
სასწავლო კურსის სტატუსი:	კურსი განკუთვნილია ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.
ECTS	5 კრედიტი, 125 სთ.(2ლექცია, 2 სემინარი, 2 პრაქტიკული მეცადინეობა) ლექცია 30სთ., სემინარი 30სთ., საკონტაქტო-90 სთ., პრაქტიკული მეც. 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია35სთ.
ლექტორი:	რევაზ აბაშია, კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის ასისტენტ-პროფესორი. ტელ. 895 7017 74; e-mail abashia@mail.ru ; revaz_abashia@yahoo.com
სასწავლო კურსის მიზანი:	ხუნძური ენის სასწავლო კურსის მიზანია ერთ-ერთი იბერიულ-კავკასიური ენის, დაღესტნურ ენათაგან ყველაზე მეტად გავრცელებული (მათ შორის – საქართველოსა და აზერბაიჯანში) სალიტერატურო ენის – ხუნძური ენის (аварский язык, avarian language, ხუნძურად – მაჰარულ მაწ) – ფონეტიკური სისტემის, გრამატიკული სტრუქტურისა და ლექსიკური ფონდის ძირითად ჯგუფთა და საკითხთა თეორიულ-პრაქტიკული სწავლება. ხუნძური ენის შესწავლის ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა ენის სისტემა-სტრუქტურის აღწერითი (სინქრონიული) ანალიზისა და ამ სისტემა-სტრუქტურის ისტორიის (დიაქრონიული) კვლევისას მიღებული შედეგების გათვალისწინებით ასწავლოს სტუდენტებს ენის კვლევა-შესწავლის მიმართულებით დამოუკიდებელი მეცნიერული მუშაობის გზები ისე, რომ თითოეულ მათგანს შეეძლოს საკუთარი დაკვირვების ჩატარება ენის ისტორია-სტრუქტურის მისთვის საინტერესო
სასწავლო კურსის წინაპირობა:	კავკასიოლოგიის მიმართულების სტუდენტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს კავკასიოლოგიის შესავალი და ენათმეცნიერების შესავალი და ხუნძური 1

სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკული მეცადინეობა.
სასწავლო კურსის შინაარსი:	
	<p>ლექცია №1 (2სთ.)</p> <p>ზმნის კატეგორიების ზოგადი დახასიათება ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო, თბ., 1962., გვ 231-232;</i></p> <p>სემინარი №1 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №1 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №2 (2სთ.)</p> <p>უღვლილების კატეგორია და ზმნის უღვლილება გრამატიკული კლასების მიხედვით.</p> <p><i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო, თბ., 1962., გვ. 232-233;</i></p> <p>სემინარი №2 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №2 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №3 (2სთ.)</p> <p>კლასნიშნიანი და უკლასნიშნო ზმნები ხუნძურში <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 235-238;</i></p> <p>სემინარი №3 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №3 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №4 (2სთ.)</p> <p>სუბიექტური და ობიექტური უღვლილება ხუნძურში <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 238-241;</i></p> <p>სემინარი №4 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №4 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №5 (2სთ.)</p> <p>გარდამავლობის საკითხი ხუნძურში, გარდამავალი და გარდაუვალი ზმნები. გარდამავლობისა და გვარის კატეგორიის ურთიერთმიმართებისათვის ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 241-245;</i></p> <p>სემინარი №5 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №5 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №6 (2სთ.)</p> <p>საუღვლებელი ზმნის ფუძე და საუღვლებელი ერთეულები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ.</i></p>

	<p>247-249; კოლოკეიუმი №1 პრაქტიკული მეცადინეობა №6 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №7 (2სთ.) ინფინიტივის წარმოება ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 251-253</i> სემინარი №7 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №7 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №8 (2სთ.) დრო და კილო ხუნძური ენის ზმნებში. აწმყო ზოგადის, ნამყო ზოგადის და მყოფადის დროთა წარმოება. ზმნის ძირითად ფორმათა სქემები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 253-273</i> სემინარი №8 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №8 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №9 (2სთ.) ზმნის ძირითად ფორმათა წარმოების თავისებურებები ხუნძური ენის დიალექტებში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 274-291</i> სემინარი №9 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №9 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №10 (2სთ.) აწმყოსაგან ნაწარმოები ფორმები ხუნძურში, მყოფადისაგან ნაწარმოები ფორმები ხუნძურში, ნამყოსაგან ნაწარმოები ფორმები ხუნძურში, <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 291-292</i> სემინარი №10 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №10 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №11 (2სთ.) მასდარის წარმოება ხუნძურში. მიმღეობის წარმოება ხუნძურში. ზმნის მასდარ-ინფინიტივისა და მიმღეობის ძირითად და ნაწარმოებ ფორმათა საერთო სქემა. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 302-314</i> სემინარი №11 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №11 (2სთ.)</p>

	<p>ლექცია №12 (2სთ.)</p> <p>ზმნის უარყოფითი ფორმები ხუნძურში, მეშველი ზმნები ხუნძურში, აღწერითი ფორმები ხუნძურში, კაუზატივის წარმოება ხუნძურში. ნაწილაკები და მათი ჯგუფები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 314-363.,</i> კოლოკვიუმი №2</p> <p>პრაქტიკული მეცადინეობა №12 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №13 (2სთ.)</p> <p>ძირითადი სინტაქსური მოვლენები ხუნძურში. მარტივი და რთული წინადადებების საკითხი ხუნძურში. სინტაგმატიკის საკითხები ხუნძურში. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 366-371</i></p> <p>სემინარი №13 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №13 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №14 (2სთ.)</p> <p>ხუნძური დიალექტური ტექსტების მონაცემების ანალიზი. <i>არნ. ჩიქობავა, ილ. ცერცვაძე, ხუნძური ენა (სახელმძღვანელო), თბ., 1962., გვ. 371-415</i></p> <p>სემინარი №14 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №14 (2სთ.)</p>
	<p>ლექცია №15 (2სთ.)</p> <p>სალიტერატურო ხუნძური ენის ლექსიკის ძირითადი საკითხები. Жирков Л. И. – Аварско-русский словарь, Москва, 1936 г.; Микаилов Ш. И. , Саидов М.С. _Русско-аварский словарь, Махачкала 1954 г.</p> <p>სემინარი №15 (2სთ.) პრაქტიკული მეცადინეობა №15 (2სთ.)</p>
<p>შეფასება:</p>	<p>შეფასების ფორმები: სემინარი, კოლოკვიუმი, გამოცდა დასწრება – 10% სემინარი – 20% კოლოკვიუმი – 15-15% გამოცდა – 40% საბოლოო შეფასება –100%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>კურსის მოსმენა ხელს შეუწყობს სტუდენტის უნარ-ჩვევების გამომუშავებას, საკვლევი მასალის მოპოვებისა და ანალიზის მიმართულებით. ამასთანავე სტუდენტი ხუნძური ენის ზოგადი კურსის (ხუნძური 1), ხუნძური 2-ის და ხუნძური 3-ის მოსმენის შედეგად მიღებულ ცოდნას</p>

	გაიღრმავებს და გაერკვევა ენის მორფოლოგიური კატეგორიებისა და სტრუქტურის კონკრეტულ საკითხებში.
<p>სავალდებულო ლიტერატურა:</p> <p>დამატებითი ლიტერატურა:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. არნოლდ ჩიქობავა, ილია ცერცვაძე – ხუნძური ენა, სახელმძღვანელო კურსი, თსუ გამომცემლობა, 1962 წ. 2. ივანე ჯავახიშვილი – ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფილისი, 1937წ. 3. არნ. ჩიქობავა – იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979 წ. 4. Жирков Л. И. – Аварско-русский словарь, Москва, 1936 г.; 5. Мадиева Г. И. – Морфология аварского литературного языка, Махачкала, 1981г.; 6. Алексеев М. Е., Атаев Б. М. – Аварский язык, Масква, 1997 г. 7. Микаилов Ш. И. , Саидов М.С.- Русско-аварский словарь, Махачкала 1954 г. <ol style="list-style-type: none"> 1. გულაგა ტ., მიცემითი ბრუნვის შესახებ ხუნძურში. იკე, XII. თბ., 1961. 2. გულაგა ტ., ორი წარწერა – ქართული და ქართულ-ხუნძური – დადესტნიდან. მასალები საქართველოსა და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკვ. 30, თბ., 1954. 3. გულაგა ტ., ფარინგალურ თანხმოვანთა საკითხისათვის ხუნძურ-ანდიურ ენებში. იკე, IX-X, თბ., 1958. 4. გულაგა ტ. ხუნძური ჭუჭუ „ქალი“ სიტყვის შედგენილობისათვის. იკე, VI, 1954. 5. კიკვიძე ბ., ორფუძიანი ბრუნება ხუნძურში. იკე, XII, თბ., 1961. 6. ჩიქობავა არნ., გრამატიკული კლასების ისტორიისათვის ხუნძურში, ენიშკის მოამბე, I, ტფილისი, 1937. 7. ჩიქობავა არნ., ერვატივის წარმოქმნის ისტორიისათვის ხუნძურში, იკე, II, თბ., 1948. 8. ჩიქობავა არნ., ერვატიული კონსტრუქციის პრობლემისათვის კავკასიურ ენებში, ენიშკის მოამბე, XII. თბ., 1948. 9. ჩიქობავა არნ., ინფინიტივის დიალექტური ვარიაციები ხუნძურში (ავარულში). ენიშკის მოამბე, I, ტფილისი, 1937. 10. ჩიქობავა არნ., მეორე გრამატიკული კლასის გენეზისისათვის მთის კავკასიურ ენებში. საქ. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. III, №4, თბ., 1942. 11. ჩიქობავა არნ., ნაცვალსახელთა ბრუნება ხუნძურში. ენიშკის მოამბე, XII, თბ., 1942. 12. ჩიქობავა არნ., პოლიპერსონალიზმის საკითხისათვის ხუნძურში, ენიშკის მოამბე, X, თბ., 1941. 13. ჩიქობავა არნ., საანგარიშო მოხსენება ხუნძური (ავარულ-

ლი) ენის ჭარულ კილოზე მუშაობისა ზაქათალაში, ენიმკის მოამბე, IV(3), ტფილისი, 1939.

14. ჩიქობავა არნ., ქართულ-ხუნძური წარწერა XIV საუკუნი-სა დაღესტნიდან. მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. I, №4, თბ., 1940.
15. ცერცვაძე ილ., ადგილობით ბრუნვის საწარმოებელი ფუ-ძის საკითხისათვის ხუნძურში, იკე, VII, თბ., 1955.
16. ცერცვაძე ილ., გრამატიკული კლას-ნიშნის მიცემითი ბრუნვა ხუნძური ენის ანწუხურ კილოში. თსუ შრომე-ბი, XXVII, თბ., 1946.
17. ცერცვაძე ილ., დაშორებითი ბრუნვის სუფიქსთა გენეზი-სისათვის ხუნძურ ენაში. ენათმ. ინსტ. და ხელნაწერ-თა ინსტიტუტის სამეცნ. სესიის თეზისები, თბ., 1961.
18. ცერცვაძე ილ., ერთი ლატერალური თანხმოვანი და მისი შესატყვისი რეფლექსები დაღესტნის ხუნძურ-ანდიურ-დილოური ჯგუფის ენებში. აკად. მოამბე XXIII, 5, თბ., 1959.
19. ცერცვაძე ილ., ერთი სუფიქსის გენეზისისათვის ხუნ-ძურში. მეცნ. აკადემიის მოამბე, XXIII, 5, თბ., 1959.
20. ცერცვაძე ილ., კითხვით ნაცვალსახელთა ფუძეები ხუნ-ძურში, იკე, IV, თბ., 1953.
21. ცერცვაძე ილ., ლატერალურ თანხმოვანთა რეფლექსების შესახებ ჭარულ დიალექტში. თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნიერო სესიის თეზისები. თბ., 1958.
22. ცერცვაძე ილ., მახვილი და ფუძეში ხმოვნის ამოღება ხუნძურში. თსუ ფილოლ. ფაკ.-ის სამეცნ. სესიის თე-ზისები. თბ., 1960.
23. ცერცვაძე ილ., შენიშვნები ხუნძური ენის ფონეტიკიდან. იკე, XI, თბ., 1959.
24. ცერცვაძე ილ., ხუნძური ენის ანწუხური დიალექტი, იკე, ტ. II, თბ., 1948.
25. ცერცვაძე ილ., ხუნძური ენის ჭარული კილოს თავისებუ-თავისებურებანი. ენათმ. ინსტ. IV სამეცნ. სესიის თე-ზისები. თბ., 1948.
26. ჯაფარიძე ზ., ზმნის ძირითად ფორმათა წარმოების სა-კითხისათვის ხუნძურ ენაში. მეცნ. აკად. მოამბე, XXII, №5, თბ., 1959.
27. ჯაფარიძე ზ., ფუძის წარმოების ზოგი თავისებურება „არქაული ტიპით“ ბრუნებისას ხუნძურში. მეცნ. აკად. სამეცნ. კონფ. თეზისები, თბ., 1959.
28. ჯაფარიძე ზ., შენიშვნები ხუნძური დიალექტოლოგიი-დან. აკად. მოამბე, ტ. XVIII, №6, თბ., 1957.
29. აბაშია რ., სიბილანტურ სპირანტთა რეფლექსებისათვის დაღესტნურ ენებში. II. სამეცნიერო-ლიტერატურული ჟურნალი „ენის სახლი“, №1(9), თბ., 2004.
30. აბაშია რ., სიბილანტურ სპირანტთა და აფრიკატთა სის-ტემის შედგენილობისათვის დაღესტნურ და ქართვე-ლურ ენებში: თსუ კავკასიურ ენათა კათედრის საიუ-ბილეო სამეცნიერო კრებული „კავკასიოლოგიური კრებული“, თბ., 2004.

	<p>56. Troubetzkoy N., <i>Studien aus dem Gebiete der vergleichenden Lautlehre der nord-Kaukasischen Sprachen. Caucasia, fasc. 3. Leipzig, 1926.</i></p>
--	--

IV. პალეოკავკასიური მოღუწი

ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

2009-2010

სილაბუსი

საგანი – ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტუროლოგიური ურთიერთობები
საგნის სტატუსი – ძირითადი

ინსტიტუტი – კავკასიოლოგიის

ფაკულტეტი – ჰუმანიტარული, კავკასიოლოგიის მიმართულება

სპეციალობა – კავკასიური ენათმეცნიერების მაგისტრი

პროგრამა – სამაგისტრო

ლექტორი – სრული პროფესორი ცირა ბარამიძე

ასოცირებული პროფესორი მიხეილ ქურდიანი

საკონტაქტო ტელეფონები – 39-52-21 (ბინა)

899 98-73-12 (მობ.)

-მაილ: ქურდიანი-მიკაეილ ყაპო.ცომ

განათლების საფეხური – მაგისტრატურა

კურსი – პირველი

კრედიტი – 5

სემესტრი – ერთი

კურსის შესახებ

კურსის მიზანი:

წინამდებარე კურსი ემსახურება მაგისტრანტისთვის მწყობრი და სისტემური ცოდნის მიცემას ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტუროლოგიური ურთიერთობების სფეროში

კურსის ამოცანაა მაგისტრანტს:

გააცნოს ბასკურ-ქართველური ენების ნათესაობის შესახებ არსებული ისტორიული თვალსაზრისები და თანამედროვე კომპარატივისტიკის მიღწევები ამ საკითხის დადებითად გადაწყვეტის საქმეში.

მიაწოდოს ენათა იბერიულ-კავკასიური ოჯახის გენეალოგიური ხის ბოლოდროინდელი ვერსია და მასში შემავალი ენობრივი ჯგუფების მეცნიერული კლასიფიკაცია, აჩვენოს ბასკური ენის ადგილი კავკასიურ ენათა შორის, და აუხსნას ბასკური და ქართველური ენების ამ კლასიფიკაციის მიხედვით ერთ ჯგუფში გაერთიანების საფუძვლები;

მიაწოდოს ქართველური და ბასკური ენების ფონოლოგიურ სისტემათა, ძირ-ფუძის სტრუქტურათა, გრამატიკულ პარადიგმათა და სინტაგმათა თუ ლექსიკურ ფონდთა დახასიათება ისტორიულ-შედარებითი და ტიპოლოგიურ-შედარებითი პოზიციიდან სინქრონიულ დონეზე;

მიაწოდოს ქართველური და ბასკური ენების ფონოლოგიურ სისტემათა, გრამატიკულ სტრუქტურათა და ლექსიკურ ფონდთა დახასიათება ისტორიულ-შედარებითი და ტიპოლოგიურ-შედარებითი პოზიციიდან დიაქრონიულ დონეზე;

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით (ლანდშაფტი, კლიმატი, ფლორა, ფაუნა და ა.შ. სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით);

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის ტომობრივი შედგენილობა ენობრივი მონაცემების მიხედვით (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით);

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სამეურნეო საქმიანობა და მატერიალური კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ანუ აზიაროს პალეოეთნოლოგიური კვლევების სფეროს;

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სოციალური სტრუქტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით);

გააცნოს საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სულიერი კულტურის ფრაგმენტები (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით);

გააცნოს ბასკთა წინაპრების დასავლეთისაკენ მიგრაციის დროისა და მარშრუტის შესახებ არსებული თვალსაზრისები და სხვ.

რაც მთავარია მაგისტრანტი პირველად იღებს არა მხოლოდ მზა და ნორმატიულ

პასუხებს თავისი არჩევითი სპეციალობის კარდინალურ საკითხებზე, არამედ

თვითონაც მიდის გარკვეულ პასუხებამდე მოცემული ფაქტების ვერიფიცირებადი

მეთოდებით ანალიზის შედეგად და თავისუფლდება პოპულარული, მაგრამ

კვაზიმეცნიერული სტერეოტიპებისაგან.

კურსის აღწერა:

ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტურული ურთიერთობების კურსი ორიგინალურია, მას უშუალო წინამორბედი არ ჰყავს, ხოლო სხვა ენობრივი ოჯახებისთვის შექმნილი შრომებისგანაც (პ.ფრონძაროლი სემიტური ენებისათვის: პ.ჰაიდუ ურალური ენებისათვის; თ.გამყრელიძე-ვივანოვი ინდო-ევროპული ენებისათვის...) განსხვავდება როგორც თავისი პრაქტიკული მიზანდასახულობით (ჩვენი კურსი სასწავლოა, მათი ნაშრომები სამეცნიერო გამოკვლევებს წარმოადგენენ), ასევე თეორიული და მეთოდოლოგიური ბაზით, საილუსტრაციო მასალითა და ა.შ. ეს განცხვავება დედუქციურთან შედარებით ინდუქციური მიდგომის დომინანტურობაშიც ვლინდება.

შედეგები:

წინამდებარე კურსის გავლის შემდეგ მაგისტრანტს ზოგად პროფესიულთან ერთად

უნდა გამოუმუშავდეს შემდეგი სპეციფიკური უნარ-ჩვევები:

თეორიული მეთოდებისა და საბაზო ცოდნის საფუძველზე ახდენდეს არსებული

საყოველთაოდ მიღებული თვალსაზრისების აუცილებელ ვერიფიკაციას;

არქეტიპების ფორმალური და სემანტიკური რეკონსტრუქციებისთვის ადეკვატური

ისტორიულ-კულტურული კვალიფიკაციის მიცემის;

რეგლამენტი

აღნიშნული კურსის ხანგრძლივობა არის ერთი სემესტრი. კვირაში ორი საათი, ე.ი. მთელი კურსი მოიცავს 30 საკონტაქტო საათს.

5 კრედიტი – 15 საათი ლექცია, 15 საათი სემინარი; დამოუკიდებელი მუშაობისთვის: 15 საათი სალექციო კურსისთვის, 30 საათი სასემინარო საკითხებისათვის; 20 საათი წერითი გამოკითხვისთვის მოსამზადებლად, 30 საათი საბოლოო გამოცდისთვის მოსამზადებლად. (სულ: 125 სთ.)

1 ჩოშ კრედიტი = 25 საათი. $125 : 25 = 5$ კრედიტი

სასწავლო კურსის ფორმატი: ლექცია, სემინარი.

საკონტაქტო საათები აგებული იქნება ერთი მხრივ დირექტიული სწავლების, მეორე მხრივ კი თემატურ დიალოგებისა და დისკუსიების პრინციპებზე.

მაგისტრანტებთან ინდივიდუალური მუშაობისთვის საგანგებოდ გამოყოფილი იქნება დრო სალექციო კურსის ფარგლებს გარეთ.

სასწავლო რესურსები

ძირითადი სახელმძღვანელოები:

ბრაუნი ი. (BRAUN J.)

ბასკური და კავკასიური (იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების წელიწადეული, VIII, 1981: 203-215)

ბასკოლოგიის შესავალი (ლექციების კურსი), არნ. ჩიქობავას წინასიტ ვაობითა და რედაქციით. თარგმანი ზ. ყუმბურიძის. თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1981.

პროტოქართველური ენა ("კავკასიოლოგიური კრებული", თბილისი: "უნივერსალი", 2007: 18-36)

Euscaro-Caucasica. Historical and Comparative Studies on Kartvelian and Basque, Warszawa: "Dialog", 1998.

Protokartvelian, Warszawa: "AGADE", 2008.

Вторичный характер гармонических консонантных комплексов дещессивного ряда в картвельских языках (Материалы международного симпозиума посвященного 100-летию со дня рождения Арнольда Степановича Чикобава, Тбилиси : "Картули Эна", 1998 : 148-150).

მარი ნ.

Баскско-кавказские лексические параллели, Тбилиси: "Мецниереба", 1987.

ქურდიანი მ.

იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2007

დამხმარე სახელმძღვანელოები:

გოროჩატეგი ხ. (GORROCHATAGUI X.)

The Basque Language and its Neighbors in Antiquity (In: Towards a History of the Basque

Language, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995: 31-63).

თრასკი რ. ლ. (TRASK R. L.)

Origins and Relatives of the Basque Language: Review of the evidence (Towards a History of the Basque Language, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995 : 69-99).

ლაკარა ი. ა. (LAKARRA J. A.)

Reconstructing the Pre-Proto-Basque Root (In: Towards a History of the Basque Language, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995: 189-206).

მიჩელენა ლ. (MITXELENA L. ° MICHELENA L.)

Fonética histórica vasca, Donostia-San Sebastián: Diputación Foral de Guipúzcoa. (Publicaciones del Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo", 1961).

ტოვარი ა. (TOVAR A.)

ბასკური ენა (ავტორიზებული ინგლისური თარგმანიდან თარგმნა ნათელა სტურუამ. არნ. ჩიქობავას წინასიტ ვაობითა და რედაქციით), თბილისი: „მეცნიერება“: 1980
ბასკური და კავკასიური ენები: ტიპოლოგიური მაჩვენებლები (იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების წელიწდული, X, 1983. : 363-377).

El euskera y sus Parientes, Madrid, 1959

The ancient languages of Spain and Portugal, New York : S. F. Vanni, 1961.

ჩიქობავა არნ.

იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბილისი: „განათლება“, 1965
1966. თანამედროვე ენათმეცნიერების განვითარების გზები („თანამედროვე ზოგადი და მათემატიკური ენათმეცნიერების საკითხები“, I, თბილისი: „მეცნიერება“ : „70-„89).

Le bascologue - caucasologue René Lafon et les tâches actuelles des

la linguistique ibero-caucasique ("Bedi Kartlisa, revue de Kartvé-
logie", vol. XXIII, Paris, 1975 : 9-20).

ბასკოლოგ-კავკასიოლოგი რენე ლაფონი და იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების მორიგი ამოცანები. კრებულში „ბასკური ენა და ბასკურ-კავკასიური ჰიპოთეზა“, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1976: 99-110.

იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების ბშესავალი, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1979

ჩუხუა მ.

იბერიულ-იჩქერიულ ენათა შედარებითი გრამატიკა, I, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2008

ძიდიგური შ.

მოგზაურობა ბასკეთში. (1977 წლის ივლისი), თბილისი:

თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1977.

ბასკურ-კავკასიური პრობლემა, თბილისი: „მეცნიერება“, 1981.

ბასკები და ქართველები (მეორე გამოცემა), თბილისი : „საბჭოთა საქართველო“, 1982.

Баски и грузины, Тбилиси: “Мерани”, 1979.

Vascos y georgianos, Vitoria-Gasteiz: Sociedad Anonima be Ediciones, 1982.

Basques et Géorgiens, Tbilissi: Editions de l'Universite de Tbilissi, 1983.

მოთხოვნები

ქართულ ენაზე ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტურული ურთიერთობების

პრობლემატიკის ყველა სფეროს მომცველი ერთიანი საბაზო სახელმძღვანელოების

არარსებობის გამო განსაკუთრებული მოთხოვნები იქნება წაყენებული

დასწრებისადმი, რადგან ლექტორის მიერ მიწოდებული უახლესი ინფორმაციისა თუ

თვალსაზრისების გათვალისწინება, ჩაწერილი სალექციო კონსპექტების მეშვეობით, იქნება მაგისტრანტის ერთ-ერთი ორიენტირი სემინარების მოსამზადებლად და საბოლოო შედეგის მისაღწევად.

მაგისტრანტთა აქტივობა იქნება გადამწყვეტი ფაქტორი მათი პროფესიული კომპეტენტურობის ჩამოყალიბების საქმეში, რადგან დისკუსიის პირობებში მოხდება მათი ცოდნის გაღრმავებაცა და შემოწმებაც.

ქცევისადმი მოთხოვნები გაპირობებული იქნება საგნის სპეციფიკითა და კოლეგიალობის კრიტერიუმით.

პლაგიატის ყოველი შემთხვევა შეფასებული იქნება, როგორც უარის თქმა პროფესიულ კომპეტენტურობაზე.

შეფასება

შეფასების სისტემა იქნება ნორმატიული (უნივერსიტეტის მიერ დადგენილი წესის ფარგლებში):

დასწრება – 10 ქულა, აქტიურობა სემინარზე 20 ქულა, I კოლოქვიუმი – 10 ქულა, II კოლოქვიუმი – 10 ქულა, III კოლოქვიუმი ან თემის პრეზენტაცია – 10 ქულა, საბოლოო გამოცდა – 40 ქულა, საბოლოო შეფასება – 100 ქულა.

შეფასების კრიტერიუმი იქნება დამოკიდებული ცოდნის ვერიფიცირებადობაზე, ანუ მაგისტრანტის მიერ ნებისმიერი თვალსაზრისის გაზიარება უნდა ემყარებოდეს მისი მხრიდან ამ თვალსაზრისის ფუძემდებლური არგუმენტების კრიტიკულ ანალიზს.

ცოდნის რეალური შეფასებისთვის გამოყენებული იქნება ინდიკატორთა სისტემა, რომლის მარკერებიც მოცემულია სამუშაო გეგმაში.

V. ჩვენს შესახებ

ცირა ბარამიძე: ვარ ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, სპეციალობით: კავკასიური ენები და ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი (2006 წლიდან). ვხელმძღვანელობ ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის საბაკალავრო, სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამებს.

მაქვს გამოქვეყნებული, საქართველოსა და უცხოეთში, 70 სამეცნიერო სტატია (მათ შორის 5 კურსის თემატიკასთან დაკავშირებით) და ორი მონოგრაფია.

მონაწილეობა მაქვს მიღებული ლინგვისტ-კავკასიოლოგთა 18 საერთაშორისო

კონფერენციაში, კონგრესში, სიმპოზიუმსა თუ ფორუმში, როგორც საქართველოში,

ასევე საზღვარგარეთ. ვიყავი კავკასიოლოგთა I საერთაშორისო კონგრესის

ორგანიზატორი და თავმჯდომარე (2007).

მყავს მეუღლე და ორი შვილი.

მიხეილ ქურდიანი: ვარ ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი (1998. ორი

სპეციალობით: ენათმეცნიერების თეორია და ისტორია და ლიტერატურის თეორია)

და მათემატიკისა და გამოყენებითი მათემატიკის მაგისტრი (2001), პროფესორი

(2000).

მაქვს გამოქვეყნებული, საქართველოსა და უცხოეთში, 270 სამეცნიერო ნაშრომი,

მათ შორის 25 კურსის თემატიკასთან დაკავშირებით.

1994-2001 წლებში ვიყავი ზოგადი ენათმეცნიერების კათედრის გამგე ქუთაისის

სახელმწიფო უნივერსიტეტში. 2006 წლიდან ვხელმძღვანელობ ზოგადი

ენათმეცნიერების განყოფილებას არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების

ინსტიტუტში.

1978 წლიდან ვკითხულობ ლექციებს, არჩეული ვარ პროფესორად (1994 წლის

მაისში აკაკი წერეთლის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, 1999

წლის აპრილში ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო

უნივერსიტეტში).

1990-2009 წლებში მონაწილეობა მაქვს მიღებული 38 საერთაშორისო კონფერენციაში, კონგრესში, სიმპოზიუმსა თუ ფორუმში, როგორც საქართველოში, ასევე საზღვარგარეთ.

მყავს მეუღლე, ხუთი შვილი და სამი შვილიშვილი.

სამუშაო გეგმა

კვირა	მეცადინეობის ფორმა	თემა
I	ლექცია №1	შესავალი ლექცია: ბასკურ-კავკასიური ლინგვოკულტურული ურთიერთობების საგანი, ფუძემდებლური პრინციპები, არსებითი დეფინიციები, ძირითადი ტერმინები, ნიშნადი სახელები (ი.კარსტი, ნ.მარი, კ.ბოუდა, კ. ულენბეკი, ა.ტოვარი და სხვ.) <i>ლექტორის ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით</i>
I	სემინარი	სემინარული მუშაობის პრინციპებსა და რეგლამენტზე შეთანხმება. მაგისტრანტთა საბაზო ცოდნის შემოწმება
II	ლექცია №2	წინარემეცნიერული მოძღვრებები ქართულ-ბასკური და ბასკურ-კავკასიური ენებისა და ხალხების ნათესაობის შესახებ და ამ ჰიპოთეზის კვაზილინგვისტურისაფუძვლები. euscaro-caucasica: pro et contra; ბასკური ენის დაკავშირების მცდელობა სხვადასხვა ენობრივი ოჯახებთან: ქამიტურთან, ენისეურთან, ალთაურთან და ა.შ. ლიტერატურა: ტოვარი 1959, ტოვარი 1980, ძიბიგური 1981, თრასქი 1995: 69-99, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
II	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
III	ლექცია №3	ბასკური და კავკასიური ენების ისტორიულ-შედარებითი კვლევის ეტაპი: რენე ლაფონი, იან ბრაუნი და ბასკურ-კავკასიური ჰიპოთეზის გადაქცევა ბასკურ-კავკასიურ თეორიად. საკითხის შესწავლის თანამედროვე მდგომარეობა: ბასკური ენის ადგილის განსაზღვრა იბერიულ-კავკასიური ენების ბასკურ-ქართველურ ჯგუფში. ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ბრაუნი 2008, ქურდიანი 2007: 484-491
III	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
IV	ლექცია №4	საერთო-ბასკურ-ქართველური ფუძე-ენა და მისი დიფერენციაცია წინარე-ბასკურ და საერთო-ქართველურ ფუძე-ენებად. საერთო-ბასკურ-ქართველური ფუძე-ენის ფონოლოგიური სისტემის ტრანსფორმირება წინარე-ბასკურ და საერთო-ქართველურ ფონოლოგიურ სისტემებად. ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ბრაუნი 2008, ქურდიანი 2007: 491-500

IV	კოლოქვიუმი (წერიტი)	განვლილი მასალის თემაზე.
V	ლექცია №5	ქართველური და ბასკური ენების ფონოლოგიურ სისტემათა, ძირ-ფუძის სტრუქტურათა, გრამატიკულ პარადიგმათა და სინტაგმათა თუ ლექსიკურ ფონდთა დახასიათება ისტორიულ-შედარებითი და ტიპოლოგიურ-შედარებითი პოზიციიდან სინქრონიულ დონეზე; ლიტერატურა: მიხელება 1951, ბრაუნი 1984:49-102, ტოვარი 1980, ლაკარა 189-206, არაბული 2002, ქურდიანი 2007: 352-361
V	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
VI	ლექცია №6	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ხალხის პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით: ლანდშაფტი, კლიმატი, ფლორა და ფაუნა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
VI	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
VII	ლექცია №7	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ხალხის პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით: ლანდშაფტი, კლიმატი, ფლორა და ფაუნა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
VII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
VIII	ლექცია №8	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ხალხის პირველსაცხოვრისი ენობრივი მონაცემების მიხედვით: ლანდშაფტი, კლიმატი, ფლორა და ფაუნა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
VIII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
IX	ლექცია №9	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სამეურნეო საქმიანობა და მატერიალური კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით: მიწათმოქმედება და მესაქონლეობა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
IX	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
X	ლექცია №10	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სამეურნეო საქმიანობა და მატერიალური კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით: ნადირობა, მეტალურგია და ხელოსნობა (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
X	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია.
XI	ლექცია №11	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სოციალური სტრუქტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008
XI	კოლოქვიუმი (წერიტი)	განვლილი მასალის თემაზე

XII	ლექცია №12	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის სულიერი კულტურა ენობრივი მონაცემების მიხედვით: (სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ჩვენებათა გათვალისწინებით) ლიტერატურა: ბრაუნი 1998, ქურდიანი 2007, ჩუხუა 2008, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
XIII	ლექცია №13	საერთო-ბასკურ-ქართველურ ფუძე-ენაზე მეტყველი ეთნოსის არსებობის ქრონოლოგიური საზღვრები და ამ ენობრივი ერთობის წინარე-ბასკურად და საერთო-ქართველურად დიფერენციაციის დრო. თვალსაზრისები ბასკთა დასავლეთისკენ მიგრაციის მარშრუტის შესახებ . ლიტერატურა: ბრაუნი 1998: 125-135, ბრაუნი 2007: 18-21, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით.
XIII	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
XIV	ლექცია №14	ბასკთა ისტორია და ეთნოგრაფია პირინეის ნახევარკუნძულზე დამკვიდრების შემდეგ. ბასკთა და ქართველთა ეთნოგრაფიული ყოფა ისტორიულ-შედარებითი და ტიპოლოგიურ-შედარებითი თვალსაზრისით (ნ.მარი, შ.ძიძიგური, ნ.სტურუა...) ლიტერატურა: ბრაუნი 1984: 9-30, ძიძიგური 1982, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XIV	სემინარი	წინა ლექციაზე მიცემული დავალების შემოწმება. დისკუსია..
XV	ლექცია №15	ბასკურ-ქართული ურთიერთობების ხასიათი და ძირითადი თემატიკა XX-XXI საუკუნეებში ლიტერატურა: ძიძიგური 1977, ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებით წყაროებზე მითითებით
XV	რეფერატების პრეზენტაცია	ბასკურ-ქართული ლინგვო-კულტურული ურთიერთობის თემაზე

ს ი ლ ა ბ უ ს ი
(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ძველი ენები
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრანტებისათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	ერთი სემესტრი (სავალდებულო)
ECTS	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი – (125 სთ.) საკონტაქტო – 45 სთ. ლექცია – 30 სთ. სემინარი – 15 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 80 სთ.
ლექტორი	შალვა გაბესკირია, ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, თბილისის აზიისა და აფრიკის ინსტიტუტის პროფესორი, ტელ.: 22 65 29 ; 895 74 54 28
სასწავლო კურსის მიზანი:	კურსი ითვალისწინებს წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ძველ ენათა დამწერლობის, ფონეტიკის, მორფოლოგიის, ძირითადი ლექსიკური ფონდისა და სინტაქსის მთავარი საკითხების გაცნობას. რიგი მკვლევარები ამჟამად მკვლარ ენებად კვალიფიცირებულ ამ ძველ ენებს იბერიულ-კავკასიურ ენებს უკავშირებენ. ქართველური და იბერიულ-კავკასიური ენების, ერთი მხრივ, და, მეორე მხრივ, წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ძველი ენათა საკითხების კვლევა-ძიება ამ ენების ნათესაურ კავშირზე მეტყველებს.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	შემთავაზებული კურსის ასათვისებლად მაგისტრანტი უნდა იცნობდეს შემდეგ საგნებს – შესავალს კავკასიისმცოდნეობაში (ქართველოლოგიაში), I 1. კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია; გავლილი უნდა ჰქონდეს სხვა ქართველური ენების სტრუქტურისა და ისტორიის ძირითადი საკითხები; ასევე უნდა ფლობდეს რომელიმე ინდო-ევროპულ (ძველი

	ბერძნული, ლათინური) ან სემიტურ ენას. ფორმატი-წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ძველი ენების კურსი ისწავლება ლექცია-სემინარების ფორმატით.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია და სემინარი
სასწავლო კურსის შინაარსი:	<p>ლექცია N 1– 2 სთ. წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ძველ ენათა შესწავლის ისტორია ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა 1.arn. Ciqobava, enaTmecnierebis Sesavali, Tb., 1952 gv. 375_381</p> <p>2.И. М. Дъяконов, Языки древней передней Азии, М., 1967 3.V.Pisani, Le lingue dell’ Italia antica oltre il latino, 2 ed., Torino, 1964 N 1 სემინარი – 2 სთ.</p> <p>ლექცია N 2 – 2 სთ.</p> <p>გეოგრაფიული, არქეოლოგიური, ეთნოგრაფიული, ისტორიული და კულტუროლოგიური ცნობები ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა 1. გრ. გიორგაძე, ათასი დვთაების ქვეყანა, თბ., 1988 2. გრ. გიორგაძე, უძველესი ახლოაღმოსავლური ეთნოსები და ქართველთა წარმომავლობა, თბ., 2002 3. ზ. ლკვიანიძე, შუამდინარული მითოლოგია, თბ., 1988 4. ს. ნ. კრამერი, ისტორია იწყება შუმერიდან, თბ., 1988 5. ქართველი ხალხის ეთნოგენეზი, თბ., 2002 6. ი. ტატიშვილი, ხეთური რელიგია, თბ., 2001 7. ჯ. შარაშენიძე, შუმერები და მათი კულტურა, თბ., 1983 8. ნ. ხაზარაძე, ძველადმოსავლური და ქართველოლოგიური ძიებანი, თბ., 2001 9. ო. ჯაფარიძე, აღმოსავლეთ ხმელთაშუაზღვისპირეთისა და ამიერკავკასიის უძველესი კონტაქტების ისტორიიდან, არქეოლოგიური კრებული, თბ., 2001 10. Т. В. Гамкрелидзе, Вяч. Вс. Иванов, Индоевропейцы и индоевропейский язык , I–II, Тб. 1984 11. Дж. Мелларт, Древнейшие цивилизации Ближнего Востока, М., 1982 N 2 T სემინარი – 2სთ.</p>

ლექცია N 3 – 2 სთ.
დამწერლობები
ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა

1. Д. Дирингер, Алфавит, М., 1963

2. გ. მელიქიშვილი, როგორ ამეტყველდნენ ლურსმული წარწერები, თბ., 2004
3. А. А. Молчанов, Тайнственные письма первых европейцев, М., 1980М
4. რ. პატარიძე, ქართული ასომთავრული, თბ., 1980კ
5. И. Фридрих, Дешифровка забытых письменностей и языков, М., 1961
6. შუმერი, ზ. ქაფიანიძე, კაცობრიობის პირველი ანბანი, შუმერულ–ქართული ასომთავრული, თბ., 2002 N 3 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია N 4 – 2სთ.

ხათური (პროტოხეთური)
(ფონეტიკა, მორფოლოგია)

1. И. М. Дунаевская, Принципы структуры хаттского языка, კრ. – ში Переднеазиатский сборник, М., 1961 Д
- ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა
N 4 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია N5 – 2 სთ.

ხათური (პროტოხეთური)
(სინტაქსი, ლექსიკა)

ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ ა

1. გ. გიორგაძე, ათასი ღვთაების ქვეყანა, თბ., 1988
2. გ. გიორგაძე, ხეთოლოლოგიური და ქართველოლოგიური ძიებანი, თბ., 1999
3. მ. წერეთელი, ხეთის ქვეყანა, მისი ხალხები, ენები, ისტორია და კულტურა, კონსტანტინეპოლი, 1924
4. ს. ჯანაშია, ხეთების ისტორიისა და ენის საკითხისათვის, ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. III, თბ., 1959
5. Ch. Girbal, Beitrage zur Grammatik des Hattischen, Frankfurt am Mein, 1986
6. HH. Fähnrich, Zur genealogischen Einordnung der Hattischer und Kassitischen Sprachen, Georgica, 1990
7. Kammenhuber, Das Hattische, Handbuch der Orientalistik, Abt. 1, Bd 2, Lfg 2, Leiden – Köln, 1969

8. O. Soysal, Hattischer Wortschatz in Hethitischer Textüberlieferung, Brill, 2004

9. H. S. Schuster, Die hattisch–hetthitischen Bilinguen, Bd 1., T. II, Leiden, 1974

N 5 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია N 6 – 2 სთ.

ურარტულ–ხურიტული ენა – 2 სთ.

ლიტერატურა

1. В. А. Гвахария, Словарь-симфония урартского языка, М., 1963

2. Bush F. W. , A grammar of Hurrian language, Ann Arbor, 1964

3. И. М. Дьяконов, Хурритский и урартский языки, Языки древней Передней Азии, М., 1967, გვ. 113–165

4. I. M. Diakonoff , Hurrisch und Urartisch, München, 1971

5. И. М. Дьяконов, С.А. Старостин, Хуррито – урартские и Восточно Кавказские языки, კრ. –ში Древний Восток, этнокультурные связи, М. , 1988

6. F. Jmparati, L’Hurriti, Firenze, 1964

7. E. Laroche, Le hourite de Ras Shamre – Ugaritica, 5, Paris, 1969

8. Г. А. Меликишвили, Урартский язык, М., 1964

9. Н. Нозадзе, Вопросы структуры хурритского языка, Тб., 1978

10. გ. წერეთელი, საქართველოს მუხეუმის უძველესი ძეგლები, ტფილისი, 1939

11. М. Л. Хачикян, Хурритский и Урартский языки, Ер., 1985

N 6 სემინარი –2 სთ.

ლექცია N7 – 2სთ.

ელამური

ლიტერატურა

1. D. Mc Alpin , Proto-Elamo-Dravidian, Philadelphia, 1981

2. F.Grillot-Susini F., Elements de grammaire elamite, Paris, 1988

3. И. М. Дьяконов, Эламский язык, წგ.–ში Языки Азии и Африки, т. 3, М., 1979.

4. E. Reaner, The Elamite language, asiatische Sprachen,

Leiden-Köln, 1969.
N 7seminari _ 2 sT.

ლექცია N 8 – 2 სთ.
შუმერული
(ფონეტიკა, მორფოლოგია)
N 8 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია N 9 – 2 სთ.
შუმერული
(სინტაქსი, ლექსიკა)
ლიტერატურა

1. მ. წერეთელი, სუმერული და ქართული, ტფილისი, 1912
2. И. М. Дьяконов, Шумерский язык, Языки Идревней Передней Азии, М. 1967 ИИ
3. A. Falkenstein, Das Sumerische, Handbuch der Orientalistik, Leiden, 1959
N 9 სემინარი– 2სთ.

ლექცია N 10 – 2 სთ.

ეტრუსკული –2 სთ.
ლიტერატურა

1. G.Garbini, Lingua etrusca e aritmetica, La Parola del Passato, CL XIV, 1975
2. P. B. Гордезиани, Кавказ и проблемы древнейших средиземноморских языков и культурных взаимоотношений, Тб., 1975
3. გ. გორდეზიანი, ეტრუსკული და ქართველური, თბ., 1980
4. N. Marr, Der japhetische Kaukasus und das dritte ethnische Element im Bildungsprozess der mittelländischen Kultur (Japhetische Studien, II, Leipzig, 1923
5. M. Pallotino, Testimonia linguae Etruscae, 2 ed., Firenze, 1968
6. A. J. Pfiffig , Die etruskische Sprache, Graz, 1969
7. E. Strnad, Hat die etruskische Sprache doch noch Verwandte ? Das Altertum, Bd. 25, 2, 1979
8. А. И. Харсекин, Об Этрусском языке, წგ.–ში Тайны

древних письмен, Проблемы дешифровки, М., 1976
N 10 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია N 11 – 2 სთ

პელაზგური, რეტიული, ლელეგური – 2 სთ.

ლოტერატურა

1. რ. გორდუზიანი, “ილიადა” და ეგეოსური მოსახლეობის ისტორიისა და ეთნოგენეზის საკითხები, თბ., 1970

2. В. Георгиев, Исследования по сравнительно-историческому языкознанию, М., 1959

3. E. Furnee, Die wichtigsten konsonantischen Erscheinungen des Vorgriechischen, Den Haag, 1972

4. E. Furnee, Vorgriechisch-Kartvelisches. Studien zum ostmediterranen Substrat nebst einem Versuch zu einer neuen pelasgischen Theorie, Leuven-Louvain, 1979

N11 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია N 12 – 2 სთ.

კრეტა-მიკენური, კ. ლემნოსის წარწერების ენა, კორსიკული, სარდინიული – 2 სთ.

ლოტერატურა

N 12 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია N 13 – 2 სთ.

იბერიული, სამხრეთლუზიტანური

ლოტერატურა

1. A. Arribas, The Iberians, L., 1964.

2. V. Georgiev, Vorgriechische Sprachwissenschaft, Sofia, 1941

3. J. Hubschmid, *Lenguas prerromana noindoeuropeas : testimonios románicos* (Enciclopedia Linguística hispánica, t. I, p.447-493), Madrid, 1959).

4. J. Hubschmid , *Thesaurus Praeromanicus*, fasc. 1-2, Bern, 1963-1965

5. V. Cihac, Die charakteristische Züge des mediterranen Substrats, AO XXII , 1954

	<p>6. M. Cristofani, Recent advances in Etruscan epigraphy and language, Italy before the Romans, L.-N. Y.S.F., 1979</p> <p>7. A. Tovar, The ancient languages of Spain and Portugal, N.Y., 1961</p> <p>8. В. Ф. Шишмарев, Очерки по истории языков Испании, М. 1941</p> <p>9. H. Schuchardt, Ibero-romanisches (ZrPh, XXIX, 1905, გვ. 220-227).</p> <p>10. Wagner L., Ueber die vorromischen Bestandteile des Sardischen, Geneve –Florence, 1931</p> <p>N 13 სემინარი – 2 სთ.</p> <p><u>დეკცია NN 14–15 – 4 სთ.</u></p> <p>შესასწავლ ენათა საერთო ელემენტების გამოვლენით ფუძე ენის აღდგენა და მისი მიმართება ცოცხალ იბერიულ–კავკასიურ ენებთან</p> <p>N14-15 სემინარი – 4 სთ.</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა:</p>	<p>1. Тайны древних письмен, М., 1976.</p> <p>2. არნ. ჩიქობავა, ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1952, გვ. 375–381</p> <p>3. И. М. Дъяконов, Языки древней Передней Азии, М., 1967</p> <p>4. V. Pisani , Le lingue dell’ Italia antica oltre il latino, 2 ed., Torino, 1964</p> <p>5. В. Георгиев , Исследования по сравнительно – историческому языкознанию, М. , 1959</p> <p>6. В. Ф. Шишмарев, Очерки по истории языков Испании, М., 1941</p> <p>7. Р. В. Гордезиани, Кавказ и проблемы древнейших средиземноморских языков и культурных взаимоотношений, Тб., 1975</p> <p>NN 14-15 სემინარი – 4 სთ.</p>

<p>შეფასება:</p>	<p>magistrantis codna Sefasdeba zepiri da weriTⁱ gamocdiT. kursis ganmavlobaSi Catardeba 2 kolokviumi (TiTo 20 qula). magistrantis codnis saboloo Sefasebisas gaTvaliswinebuli iqmneba Semdegi kriteriumebi :</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5% სემინარში მონაწილეობა – 15% კოლოკვიუმში მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები –20% + 20% საბოლოო გამოცდა – (წერითი) – 40%</p>
<p>სწავლის შედეგი:</p>	<p>ამ სასწავლო კურსის შესწავლის შემდეგ მაგისტრანტს ექნება წარმოდგენა წინა აზიისა და ხმელთაშუა ზღვის ენების შესახებ, რაც დაეხმარება მას ქართველური და სხვა იბერიულ-კავკასიური ენების ისტორიისა და შედარებითი გრამატიკის, მათი სხვა ენებთან ნათესაური ურთიერთობების კვლევისას</p>

V. ოსური მიღწევი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი
(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება	ოსური ენა 1.
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ფაკულტეტი: ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი სპეციალობა: კავკასიოლოგიის სპეციალობის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ESTC	კრედიტთა რაოდენობა: 5 = 125 სთ. 30 სთ ლექც. 30 სთ სემინ. 2 ლექცია + 2 სემინარი საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინ. 65 სთ.
ლექტორი	ნაირა ბეპიევი, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, მოწვეული სპეციალისტი. ტელ: 99 64 01; 899 10 11 64; ელ. ფოსტა: ninitami@rambler.ru
სასწავლო კურსის მიზანი	სასწავლო კურსის მიზანია: გაულრმაგოს მაგისტრანტს ბაკალავრიატში მიღებული ცოდნის დონე, გაუმდიდროს ოსური ენის ლექსიკური მარაგი, ჩამოუყალიბოს სწორი კითხვისა და წარმოთქმის ჩვევები, აუმაღლოს წერის კულტურა, გააცნოს ოსური ენის გამოჩენილ მკვლევართა ნაშრომები.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	წინაპირობის გარეშე. სასურველია, მაგისტრანტმა იცოდეს ოსურ ენაში ხშირად ხმარებული საკომუნიკაციო სიტყვები, ძირითადი ფონეტიკურ-მორფოლოგიური, სინტაქსური კანონზომიერებანი.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია და პრაქტიკული მეცადინეობა

სასწავლო
კურსის
შინაარსი

1. ოსები ენობრივად და ანთროპოლოგიურად. ოსური ენის ადგილი ინდოევროპულ ენათა ოჯახში (ზოგადად).

ლიტ.:

არნ. ჩიქობავა, ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1952.

გ. ნებიერიძე, ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 2003.

გვ. 249-272

Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргӕнӕн чиныг, 7-8 кълӕстӕн, Дзӕуджыхъӕу, «Ир» 1991. გვ., 193-196.

Абаев, В. Характеристика Современного осетинского языка, осетинский язык и фольклор. М-Л. 1949.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959.

Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 23-36.

2. ოსური ენის შესწავლის ისტორია. ოსური ენის

მკვლევრები: ა. შეგრენი, ვ. მილერი, ვ. აბაევი, ნ.

ბაგაევი, ნ. გაბარაევი, გ. ასვლედიანი, ხ. თაყაზთი, ბ.

მედოევი, ო. თედეთი.

ლიტ.:

Шегрен, А.М. Осетинская грамматика с кратким словарем осетино-российским и российско-осетинским. СПб, 1984.

Миллер, В.В. Осетинские Этюды, Владикавказ, 1992, стр. 137-191.

Абаев, В. Характеристика Современного осетинского языка, осетинский язык и фольклор. М-Л. 1949.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959.

Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 23-36.

Ахвледиани, Г. Сборник избранных работ по осетинскому языку. Т.1, Тбилиси, 1960.

Ахвледиани Г.С. Грамматика осетинского языка, Ордж. 1964.

Габараты Н. Ирон ёвзаг, Ахуыргӕнӕн чиныг, 5-6 кълӕстӕн, Цхинвал 1987. Дзӕуджыхъӕу, 1991.

Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргӕнӕн чиныг, 7-8 кълӕстӕн, Дзӕуджыхъӕу, «Ир» 1991.

Гуриаты Т., Гӕбӕраты Н., Исаты М. Нырыккон ирон ёвзаджы лексикологи, ордж.1989.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003. გვ. 44-48.

3. ოსური დამწერლობის წარმოშობა, ოსური ანბანი.

ლიტ.: История южных осетин, Цхинвал, 1990. გვ. 23-28.

Нафи Джусойты, История Осетинской литературы, 1,Тб.,

19809. გვ. 20-47.

4. ოსური სალიტერატურო ენა და მისი დიალექტები: ირონული და დიგორული დიალექტები.

ლიტ.: 1. Тахъазты Х., •, Ирон Ёвзаг, Ахуыргѣнѣн чиныг, 7-8 кълѣстѣн, Джѣуджыхъѣу, «Ир» 1991, გვ. 196-201.

2. Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 41-48.

5-6. ოსური ენის ფონემატური სტრუქტურა. ხმოვნები და თანხმოვნები ოსურში.

ლიტ.: Абаев, В., Грамматический очерк осетинского языка, осетинско русский словарь, М. 1952. გვ. 443-450.

Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 41-48.

7. კოლოქვიუმი

8. სუსტი და ძლიერი ხმოვნები. ძლიერი და სუსტი ხმოვნების ურთიერთზეგავლენა.

ლიტ.: Абаев, В., Грамматический очерк осетинского языка, осетинско русский словарь, М. 1952. გვ. 443-450.

Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 41-48.

9. ხმოვანთა და თანხმოვანთა კლასიფიკაცია წარმოთქმის ადგილის მიხედვით

ლიტ.: Абаев, В., Грамматический очерк осетинского языка, осетинско русский словарь, М. 1952. გვ. 443-450.

Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 41-48.

10. მჟღერი და ყრუ თანხმოვნების ზოგიერთი ფონეტიკური ცვლილება.

ლიტ.: Абаев, В., Грамматический очерк осетинского языка, осетинско русский словарь, М. 1952. გვ. 443-450.

Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 41-48.

10. რედუქცია, ბგერის დაკარგვა და სხვა ფონეტიკური მოვლენები ოსურში.

Абаев, В., Грамматический очерк осетинского языка, осетинско русский словарь, М. 1952. გვ. 443-450.

Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 41-48.

11. აბრუპტივები ოსურში, ხშულთა დისიმილაციური გაჟღერება ოსურში.

ლიტ.: Ахвледиани, Г. Сборник избранных работ по

	<p>ოსეტინსკომუ ჯაზუკუ. ტ.1, ტბილსი, 1960. გ. აზვლედიაანი, ზოგადი ფონეტიკის საფუძვლები, თბ., 1999. გვ.380-383.</p> <p>12. ქართული ლექსიკა ოსურში მაგისტრანტთა მიერ მოძიებული მასალის ანალიზი ლიტ.: Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 22-23.</p> <p>ო. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1988; ო. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1983; ო. თედეევი, პირველი ოსური ხელნაწერის ენა;</p> <p>13. სკვითურ-სარმატული და აღანურ-ოსური ელემენტები ქართულში. მაგისტრანტთა მიერ მოძიებული მასალის ანალიზი ლიტ.: მზია ანდრონიკაშვილი, ნარკვევები ირანულ-ქართული ენობრივი ურთიერთობიდან, ტ. II, გვ. 252-254.</p> <p>ო. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1988; ო. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1983; ო. თედეევი, პირველი ოსური ხელნაწერის ენა;</p> <p>14. მახვილი ოსურში. ლიტ.: Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 49-51.</p> <p>15. კოლოქვიუმი</p>
შეფასება	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოქვიუმი (ტესტირების სახით), პრეზენტაცია პრაქტიკუმზე და საბოლოო შეფასება. სტუდენტის მუშაობა შეფასდება შემდეგი სისტემით:</p> <p>დასწრება: 0-5 ქულა (5%) 2 კოლოქვიუმი: 0-20 ქულა X 2 (40%) პრეზენტაცია: 0-15 ქულა (15%) გამოცდა: 40 ქულა (40%) საბოლოო შეფასება: 0-100 ქულა (100%)</p>

<p>სავალდებულო ლიტერატურა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. არნოლდ ჩიქობავა, ენათმეცნიერების შესავალი, თბ., 1952; 2. Шегрен, А.М., Осетинская грамматика с кратким словарем осетино-русским и российско-осетинским. СПб, 1984. 3. Миллер, В.В., Осетинские Этюды, Владикавказ, 1992, стр. 137-191. 4. Абаев, В., Характеристика Современного осетинского языка, осетинский язык и фольклор. М-Л. 1949 5. Абаев, В., Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959. 6. Абаев, В., Русско-осетинский словарь, М. 1970. 7. Абаев, В., Историко-этимологический словарь осетинского языка. Т.Т. 1-5, М-Л. 1958-1997. 8. Ахвледиани, Г., Сборник избранных работ по осетинскому языку. Т.1, Тбилиси, 1960. 9. Ахвледиани Г.С., Грамматика осетинского языка, Ордж. 1964. 10. Габараты Н., Ирон ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг8, 5-6 кълёстён, Цхинвал 1987. Дзёуджыхъёу, 1991. 11. Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг, 7-8 кълёстён, Дзёуджыхъёу, «Ир» 1991. 12. Гуриаты Т., Гёбёраты Н., Исаты М. Нырыккон ирон ёвзаджы лексикологи, ордж.1989. 13. Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; 14. Грамматика осетинского языка, т. 2. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1969; 15. Багаты Н., Ирон ёвзаджы грамматикё, 1 хай, фонетикё ёмё морфологи, Цхинвал, 1965. 16. Медойты Б.Г., Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003. 17. Багаты Лади, Гаппуаты Хъасболат, Ирон ёвзаджы чиныг, 3 къласён, Цхинвал, 2003;
	<ol style="list-style-type: none"> 18. Битарти Зоя, Базон дуне, Дзёуджыхъёу, 1998. 19. Ирон райдайён скъолайы 1 кълассы ахуыргёнёгён ёххуысы чиныг, Дзёуджыхъёу, 1996; 20. Гаглоева З., Осетинские фамилии, Цхинвал, 2002; 21. მზია ანდრონიკაშვილი, ნარკვევები ირანულ-ქართული ენობრივი ურთიერთობიდან, თბ., 1996; 22. ო. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1988; 23. ო. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1983;

	<p>24. ო. თედევი, პირველი ოსური ხელნაწერის ენა; 25. ქართულ-ოსური სასაუბრო, ცხინვალი, 1990. 26.. Нафи Джусойты, Сказание о звуковой структуре и возникновении Слова-имени, Владикавказ, 2005.</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. გ. ნებიერიძე, ენათმეცნიერების შესავალი, გვ-131-132; 2. ოსური ზეპირსიტყვიერება, თბ., 2005; 3. ოსური ფოლკლორი, თბ., 2002; 4. Нафи Джусойти, История Осетинской литературы, Тбилиси, 1980; 5. Калоты Риммае, АБЕТАЕ, Дзæуджыхъæу, 1997; 6. Мадаелон литературае VI-X кл, Цхинвал, 1972-1990; 7. Ирон æмбисæндтæ, Орджоникидзе, 1976; 8. Осетинское пословици и поговорки, Цхинвал, 1962; 9. Нарты Кадджытæ, Орджоникидзе, 1988; 10. ქართულ-ოსური ლექსიკონი, სტალინირი, 1956. 11. Ирон-уырыссаг дзырдует, Владикавказ 2004ю 12. Т. А. Гуриев, Краткий осетинско-русский словарь, краткий русско-осетинский словарь, Дзæуджыхъæу, 2003.

სწავლის შედეგი:

სასწავლო კურსის გავლის შემდეგ მაგისტრანტს საფუძვლიანად ეცოდინება ოსური ენის ფონეტიკა, გაიდრმავებს ცოდნას ქართულსა და ოსურ ენებში, შეიძენს შედარებითი გრამატიკის კვლევისათვის აუცილებელ ჩვევებს. პრაქტიკუმებზე შეითვისებს ენობრივი მასალის მოპოვების, კვლევისა და ანალიზის უნარს. ამასთანავე, იგი გარკვეულწილად გაიმდიდრებს ლექსიკურ მარაგს.

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება	ოსური ენა 2.
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ფაკულტეტი: ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი სპეციალობა: კავკასიოლოგიის სპეციალობის მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ESTC	კრედიტთა რაოდენობა: 5 = 125 სთ. 30 სთ ლექც. 30 სთ სემინ. 2 ლექცია + 2 სემინარი საკონტაქტო 60სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინ. 65 სთ.
ლექტორი	ნაირა ბეპიევი, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, მოწვეული სპეციალისტი. ტელ: 99 64 01; 899 10 11 64 ელ. ფოსტა: ninitami@rambler.ru
სასწავლო კურსის მიზანი	სასწავლო კურსის მიზანია: გაუღრმავოს მაგისტრანტს ბაკალავრიატში მიღებული ცოდნის დონე, გაუმდიდროს ოსური ენის ლექსიკური მარაგი, ჩამოუყალიბოს სწორი კითხვისა და წარმოთქმის ჩვევები, აუმაღლოს წერის კულტურა, გააცნოს ოსური ენის გამოჩენილ მკვლევართა ნაშრომები.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	მაგისტრანტმა უნდა იცოდეს ოსური ენაში ხშირად ხმარებული საკომუნიკაციო სიტყვები და ძირითადი ფონეტიკურ-მორფოლოგიური კანონზომიერებანი.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია და პრაქტიკული მეცადინეობა

**1 მორფოლოგია
მეტყველების ნაწილები ოსურში**
ლიტ.:

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959. გვ. 561-655.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 39-48

2. არსებითი სახელის ძირითადი კატეგორიები.
ლიტ.: Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 561-576.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003,

**არსებითი სახ. რიცხვის კატეგორია,
მრავლობითი რიცხვის წარმოება**

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959. გვ. 563-568.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ 63- 67.

**3. ბრუნების სისტემა ოსურში, მისი გამოსატვის
საშუალებანი, სახელთა ბრუნება**

Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг, 7-8 кълѣстѣн, Джѣуджыхъѣу, «Ир» 1991, გვ. 129; გვ. 179.
Гаглюева З., Осетинские фамилии, Цхинвал, 2002. გვ-3-27.

Гуриаты Т., Гѣбѣраты Н., Исаты М. Нырыккон ирон ёвзаджи лексикологи, ордж.1989.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003.

**4. სახელთა წარმოქმნა, სუფიქსური,
პრეფიქსული, პრეფიქს-სუფიქსური და
ფუძეთშეერთებით წარმოქმნა. რთული სახელები
(კომპოზიტები) მათი მართლწერა.**

ლიტ.: Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 659-677; 677-702.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 91-94.

Гуриаты Т., Гѣбѣраты Н., Исаты М. Нырыккон ирон ёвзаджи лексикологи, Ордж.1989.

5. 6. ნაცვალსახელთა ჯგუფები;

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959. გვ. 576-588;

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ.138-140; 143-148.

7. კ ო ლ ო ქ ვ ი უ მ ი

8. ზედსართავი სახელის ლექსიკურ-გრამატიკული ჯგუფები.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 552-576;

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 98-100.

ტექსტი №30

9. ზედსართავი სახელის ხარისხის ფორმები.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959. გვ. 552-576;

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 104.

10. ზედსართავი სახელის ბრუნება ცალკე და არსებით სახელთან ერთად.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ.105.

11. რიცხვითი სახელი, თვლის ორი სისტემა(ათობითი და ოცობითი). რიცხვითი სახელების ჯგუფები.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 563-561.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. გვ. 110.

12. რიცხვითი სახელები შედგენილობის მიხედვით, დისტრიბუციული რიცხვითი სახელები. ოთხი მათემატიკური მოქმედება ოსურში

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 552-576;

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 111-112; გვ. 124-125.

განსაზღვრული და განუსაზღვრელი რიცხვითი სახელები ოსურში, მათი ბრუნება.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959. გვ. 552-576.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003.

ტექსტი №35

13. მარტივი და რთული ზმნები მათი წარმოება (დამხმარე ზმნები). პირეული ზმნები, სმოვანმონაცვლე ზმნები.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 594-654, 638-655.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 151-162.

	<p>14. ზმნის უღლება. Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 614-615. Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 153-157.</p> <p>15 კოლოქვიუმი</p>
შეფასება	<p>შეფასების ფორმებია: კოლოქვიუმი (ტესტირების სახით), პრეზენტაცია პრაქტიკუმზე და საბოლოო შეფასება. სტუდენტის მუშაობა შეფასდება შემდეგი სისტემით:</p> <p>დასწრება: 0-5 ქულა (5%) 2 კოლოქვიუმი: 0-20 ქულა X 2 (40%) პრეზენტაცია: 0-15 ქულა (15%) გამოცდა: 40 ქულა (40%) საბოლოო შეფასება: 0-100 ქულა (100%)</p>
სავალდებულო ლიტერატურა	<ol style="list-style-type: none"> 1. Миллер, В.В., Осетинские Этюды, Владикавказ, 1992, стр. 137-191. 2. Абаев, В., Характеристика Современного осетинского языка, осетинский язык и фольклор. М-Л. 1949 3. Абаев, В., Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959. 4. Абаев, В., Русско-осетинский словарь, М. 1970. 5. Абаев, В., Историко-этимологический словарь осетинского языка. Т.Т. 1-4, М-Л. 1958-1997. 6. Ахвледиани, Г., Сборник избранных работ по осетинскому языку. Т.1, Тбилиси, 1960. 7. Ахвледиани Г.С., Грамматика осетинского языка, Ордж. 1964. 8. Габараты Н., Ирон ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг8, 5-6 кълёстён, Цхинвал 1987. Дзёуджихъёу, 1991. 9. Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг, 7-8 кълёстён, Дзёуджихъёу, «Ир» 1991. 10. Гуриаты Т., Гёбёраты Н., Исаты М. Нырыккон ирон ёвзаджы лексикологи, ордж.1989. 11. Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; 12. Грамматика осетинского языка, т. 2. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1969; 13. Багаты Н., Ирон ёвзаджы грамматикё, 1 хай, фонетикё ёмё морфологи, Цхинвал, 1965.

	<p>14. Медойты Б.Г., Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003.</p> <p>15. Багаты Лади, Гаппуаты Хьасболат, Ирон ёвзаджы чиныг, 3 къласён, Цхинвал, 2003;</p>
	<p>16. Битарти Зоя, Базон дуне, Дзёуджыхьёу, 1998.</p> <p>17. Гаглоева З., Осетинские фамилии, Цхинвал, 2002;</p> <p>18. მზია ანდრონიკაშვილი, ნარკვევები ირანულ-ქართული ენობრივი ურთიერთობიდან, თბ., 1996;</p> <p>19. თ. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1988;</p> <p>20. თ. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1983;</p> <p>21. თ. თედეევი, პირველი ოსური ხელნაწერის ენა;</p> <p>22. ქართულ-ოსური სასაუბრო, ცხინვალი, 1990.</p> <p>23.. Нафи Джусойты, Сказание о звуковой структуре и возникновении Слова-имени, Владикавказ, 2005.</p> <p>24. Ирон ныхасы културё ёмё стилистикё, Дзёуджыхьёу, 2006.</p> <p>25. Ирон ёвзаджы ёмбарынгёнён дзырдуат, Мёскуы, 2007.</p> <p>26. ა. შანიძე, ქართული ენის გრამატიკა, ტ. I. თბ., 1969.</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა</p>	<p>1. გ. ნებიერიძე, ენათმეცნიერების შესავალი, გვ- 131-132;</p> <p>2. ოსური ზეპირსიტყვიერება, თბ., 2005;</p> <p>3. ოსური ფოლკლორი, თბ., 2002;</p> <p>4. Нафи Джусойти, История Осетинской литературы, Тбилиси, 1980;</p> <p>5. Нарты Кадджытæ, Орджоникидзе, 1988;</p> <p>6. ქართულ-ოსური ლექსიკონი, სტალინირი, 1956.</p> <p>7. ლ. კვაჭაძე, თანამედროვე ქართული ენის სინტაქსი, თბ., 1996.</p> <p>8. Ирон-уырыссаг дзырдуат, Владикавказ, 2004.</p>

	9. Т. А. Гуриев, Краткий осетинско-русский словарь, краткий русско-осетинский словарь, Дзѣуджихъѣу, 2003.
--	---

სწავლის შედეგი:

სასწავლო კურსის გაგების შემდეგ მაგისტრანტს საფუძვლიანად ეცოდინება ოსური ენის მორფოლოგია (ნაწილი), გაიდრმავებს ცოდნას ქართულსა და ოსურ ენებში, შეიძენს შედარებითი გრამატიკის კვლევისათვის აუცილებელ ჩვევებს. პრაქტიკუმებზე შეითვისებს ენობრივი მასალის მოპოვების, კვლევისა და ანალიზის უნარს. ამასთანავე, იგი გარკვეულწილად გაიმდიდრებს ლექსიკურ მარაგს.

სილაბუსი

2009–2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის დასახელება	ოსური ენა 3
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ფაკულტეტი: ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი სპეციალობა: კავკასიოლოგიის სპეციალობა მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი
ECTS – სასწავლო კურსის კრედიტები	კრედიტთა რაოდენობა: 5 = 125 სთ. 30 სთ. ლექც.+ 30 სთ.სემინ. + 30 სთ. პრაქტ. 2 ლექც. + 2 სემ. + 2 პრაქტ. მუშაობა. სულ საკონტაქტო 90 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისთვის გათვალისწ. 35 სთ.
ლექტორი	ნაირა ბეპიევი, მოწვეული პროფესორი მისამართი: ლ. ასათიანის 34. ტელეფონი: 99. 64. 01; 8 99 10 11 64 ელ. ფოსტა: ninitami@rambler.ru

სწავლების მეთოდი	ლექცია, სემინარი, კოლოქიუმი
სასწავლო კურსის მიზანი	სასწავლო კურსის მიზანია ოსური ენის შესწავლით დაინტერესებულმა სტუდენტებმა შეძლონ ოსურ ენაზე გამართულად წერა და კითხვა, გაეცნონ ოსური ენის სტრუქტურას, როგორც ლინგვისტური, ასევე პრაქტიკული ასპექტებით.
<p>წინაპირობა</p> <p>სასწავლო კურსის შინაარსი</p>	<p>მოსმენილი უნდა ჰქონდეს ოსური 2 პროგრამა</p> <p>ლექცია – 2 საათი პირნაკლი და უპირო ზმნები. Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 637.638ю Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ 172-174</p> <p>ტექსტი სემინარი – 2 საათი პრაქტ.. მუშაობა – 2 სთ.</p> <p>ლექცია – 2 საათი ქცევისა და კონტაქტის წარმოება, აფიქსები ოსურში. გვარი და გარდამავლობა ოსურში Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. ტექსტი სემინარი – 2 საათი პრაქტ.. მუშაობა – 2 სთ.</p> <p>ლექცია – 2 საათი სახელზმნა. Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 199-215. ტექსტი სემინარი – 2 საათი პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.</p> <p>ლექცია – 2 საათი ზმნიზედა მისი ჯგუფები. Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 554-561. Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 215-230.</p>

ტექსტი
სემინარი – 2 საათი
პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.

ლექცია – 2 საათი
ძირეული და წარმოქმნილი სახელები
(პრეფიქსული, სუფიქსური და პრეფიქს-
სუფიქსური წარმოქმნა)

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского
языка, Ордж, 1959 გვ. 554-561.
Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи,
Цхинвал, 2003, გვ. 215-230.

ტექსტი
სემინარი – 2 საათი
პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.

კოლოქვიუმი №

ლექცია – 2 საათი
დამხმარე მეტყველების ნაწილები.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского
языка, Ордж, 1959 გვ. 554-561.
Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи,
Цхинвал, 2003, გვ. 231- 275.

ტექსტი
სემინარი – 2 საათი
პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.

ლექცია – 2 საათი
კავშირი (მაერთებელი და მაქვემდებარებელი
კავშირები)

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского
языка, Ордж, 1959 გვ. 554-561.
Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи,
Цхинвал, 2003. 250-254.

ტექსტი
სემინარი – 2 საათი
პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.

ლექცია – 2 საათი
ნაწილაკი, შორისდებულები.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского
языка, Ордж, 1959 გვ. 554-561.
Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи,
Цхинвал, 2003

ტექსტი
სემინარი – 2 საათი
პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.

ლექცია – 2 საათი
წინდებულები, როგორც მეტყველების ნაწილი.

წინდებულის სინტაქსური ფუნქცია.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 554-561.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. .235-237.

ტექსტი

სემინარი – 2 საათი

პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.

ლექცია – 2 საათი

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959 გვ. 554-561.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ.238.

ტექსტი

სემინარი – 2 საათი

პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.

ლექცია – 2 საათი

თანდებული, თანდებულის ჯგუფები.

ლიტ.:

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003, გვ. 238-245.

ტექსტი

სემინარი – 2 საათი

პრაქტ.. მუშაობა – 2 სთ.

ლექცია – 2 საათი

სინტაქსის საგანი. წინადადება შინაარსის მიხედვით

ლიტ.:

. Грамматика осетинского языка, II, Ордж. 1969.
Тахъазты Харум, Гёбёраты Никъала, Ирон ёвзаг, Дзёуджыхъёу, 1994.

Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг, 7-8 кълёстён, Дзёуджыхъёу, «Ир» 1991.

ტექსტი

სემინარი – 2 საათი

პრაქტ. მუშაობა 2 სთ.

ლექცია – 2 საათი

წინადადება აგებულების მიხედვით

Грамматика осетинского языка, II, Ордж. 1969.

Тахъазты Харум, Гёбёраты Никъала, Ирон ёвзаг, Дзёуджыхъёу, 1994.

Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг, 7-8 кълёстён, Дзёуджыхъёу, «Ир» 1991.

ტექსტი

სემინარი – 2 საათი

	<p>პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.</p> <p>ლექცია – 2 საათი სინტაქსური წყვილები. შეთანხმება, ლიტ.: Грамматика осетинского языка, II, Ордж. 1969. Тахъазты Харум, Гѣбѣраты Никъала, Ирон ѣвзаг, Дзѣуджихъѣу, 1994. Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргѣнѣн чиныг, 7-8 кълѣстѣн, Дзѣуджихъѣу, «Ир» 1991.</p> <p>სემინარი – 2 საათი პრაქტ.. მუშაობა – 2 სთ.</p> <p>ლექცია – 2 საათი მართვა და მირთვა ოსურში ლიტ.: Грамматика осетинского языка, II, Ордж. 1969. Тахъазты Харум, Гѣбѣраты Никъала, Ирон ѣвзаг, Дзѣуджихъѣу, 1994. Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргѣнѣн чиныг, 7-8 кълѣстѣн, Дзѣуджихъѣу, «Ир» 1991.</p> <p>ლექცია – 2 საათი მარტივი წინადადების სახეები ლიტ.: Грамматика осетинского языка, II, Ордж. 1969. Тахъазты Харум, Гѣбѣраты Никъала, Ирон ѣвзаг, Дзѣуджихъѣу, 1994. Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргѣнѣн чиныг, 7-8 кълѣстѣн, Дзѣуджихъѣу, «Ир» 1991.</p> <p>ტექსტი სემინარი – 2 საათი პრაქტ. მუშაობა – 2 სთ.</p> <p>კოლოქიუმი №1</p>
შეფასება	<p>დასწრება – 5 ქ;</p> <p>სემინარი – 15 ქ;</p> <p>კოლოქიუმი – 20-20 ქ. (სტუდენტმა თითოეულ კოლოქიუმში უნდა მიიღოს არანაკლებ 11 ქ.);</p> <p>საბოლოო შეფასება – 40 ქ.</p>

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება: ოსური ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი
სასწავლო კოდი

სასწავლო კურსის სტატუსი თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მაგისტრანტი
კავკასიური ენების სპეციალობით

სტუდენტებისთვის I მოდული სავალდებულო საგანი

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა 1 სემესტრი

ჩთშ 5 კრედიტი, კვირაში 1ლ.+2 პრაქტ. +2 დამ.

ლექტორი მოწვეული პროფესორი ნაირა ბეპიევი, ტელ: 99.64.01; 8 99 10 11 64.

სასწავლო კურსის მიზანი: სასწავლო კურსის მიზანია ოსური ენის თეორიული საკითხების გამყარების მიზნით ტექსტების ლინგვისტური ანალიზის უნარ-ჩვევების გამომუშავება სტუდენტებში.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობა სასურველია სტუდენტს მოსმენილი ჰქონდეს ოსური ენის საბაკალავრო პროგრამა. გამომდინარე იქიდან, რომ დღეს იშვიათია სტუდენტი, რომელსაც გავლილი აქვს ოსური ენის საბაკალავრო პროგრამა, მიგვაჩნია, რომ წინაპირობა უნდა მოიხსნას.

სასწავლო კურსის ფორმატი ლექცია და პრაქტიკუმი

სასწავლო კურსის შინაარსი:

1. ლინგვისტურად საკვლევი მასალის შერჩევა;
- 2-4 სასაუბრო ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი;
- 5-8 ფოლკლორული პროზის ლინგვისტური ანალიზი;
- 9-12 ხალხური საწესჩვეულებო პოეზიის ლინგვისტური ანალიზი;
- 13-17 მხატვრული პროზის ლინგვისტური ანალიზი;
- 18-22 მხატვრული პოეზიის ლინგვისტური ანალიზი;
- 23-26 პუბლიცისტური (საგაზეთო სტატიების, ოფიციალური მიმოწერის და სხვა სახის) ტექსტის ლინგვისტური ანალიზი.

შეფასება კოლოქვიუმი, პრეზენტაცია, გამოცდა

კოლოქვიუმი – 0-15 ქულა. 2 (30%);

პრეზენტაცია 0-30 ქულა (30%);

გამოცდა 0-30 ქულა (30%);

საბოლოო შეფასება 0-100 ქულა (100%).

სავალდებულო და დამატებითი ლიტერატურა: საანალიზოდ გამოყენებული იქნება სხვადასხვა შინაარსისა და სირთულის ფოლკლორული, მხატვრული და პუბლიცისტური ტექსტები.

სავალდებულო:

1. ქართულ-ოსური სასაუბრო, ცხინვალი, 1990.
2. ოსური ზეპირსიტყვიერება, თბ., 2005. (ქართულ-ოსური)
3. ოსური თქმულებები, თბ., 2009. (ქართულ-ოსური)
4. Адёмон аргъёуттё, Цхинвали, 1976.
5. Нарты кадджытё, Орджоникидзе, 1989.
6. Нарты кадджытё, Дзёуджихъёу, 2005.
7. ცალკეული ოსი პოეტებისა და პროზაიკოსების შერჩეული ნაწარმოებები (ქართული მწერლობის ანთოლოგია ოსურად, თბ., 2007. თ. მამსუროვის ლექსები – ქართულ-ოსური გამოცემა; კ. ხეთაგუროვის თხზულებები; გ. ბესთაუთის ლექსები და სხვ.)
8. ოსური ჟურნალ-გაზეთები («Мах дуг», «Фидиуёг» ё. ён.).

დამატებითი ლიტერატურა: მიმდინარე პერიოდიკის მასალები (ოსურ ენაზე);
მეთოდური სახელმძღვანელოები.

სწავლების შედეგები: კურსის გავლის შედეგად სტუდენტს შეეძლება დამოუკიდებლად გაანალიზოს, ლინგვისტურად გამოიკვლიოს შერჩეული ტექსტი. ამავე დროს, იგი გაიღრმავებს თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას ოსურ ენაში.

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება: ოსური ენის დიალექტოლოგია
სასწავლო კოდი

სასწავლო კურსის სტატუსი თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მაგისტრანტი
კავკასიური ენების სპეციალობით

სტუდენტებისთვის I მოდული სავალდებულო საგანი

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა 1 სემესტრი

ჩთშ 5 კრედიტი, კვირაში 1ლ.+2 პრაქტ. +2 დამ.

ლექტორი ენების ცენტრის პროფესორი ნაირა ბეპიევი, ტელ: 99.64.01; 8 99 10 11 64.

სასწავლო კურსის მიზანი: სასწავლო კურსის მიზანია ოსური ენის სრულყოფილად შესწავლის მიზნით დიალექტების კანონზომიერებათა გაცნობა-შესწავლა.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობა სასურველია სტუდენტს მოსმენილი ჰქონდეს ოსური ენის საბაკალავრო პროგრამა. გამომდინარე იქიდან, რომ დღეს იშვიათია სტუდენტი, რომელსაც გავლილი აქვს ოსური ენის საბაკალავრო პროგრამა, მიგვაჩნია, რომ წინაპირობა უნდა მოიხსნას.

სასწავლო კურსის ფორმატი ლექცია და პრაქტიკუმი

სასწავლო კურსის შინაარსი 1. ოსური – ინდოევროპულ ენათა ოჯახის წევრი, ოსური ენის მონათესავე ირანული ენები. ოსური ენის მკვლევართა თვალსაზრისი დიალექტების შესახებ. ოსური ენის ძირითადი დიალექტები: ირონული, დიგორული. მათ შორის ძირეული მსგავსება-განსხვავებანი. ირონულის კილოკავები: ჩისაინაგური და კუდაირაგული. ირონული დიალექტი როგორც ოსური სალიტერატურო ენის საფუძველი.

1-2 ენათმეცნიერები ოსური ენის დიალექტებისა და მათი მიმართებების შესახებ

2-5 კუდაირაგული, როგორც სასაუბრო დიალექტი;

5-9 ჩისაინაგური დიალექტის სალიტერატურო ენასთან სიახლოვე;

9-13 თქმულებები და დიალექტები;

13-18 მხატვრული პროზა და დიალექტები;

18-23 დიგორული დიალექტი და მისი არქაულობა;

23-27 ირონულისა და დიგორულის შედარებითი ნიუანსები.

შეფასება კოლოქვიუმი, პრეზენტაცია, გამოცდა

კოლოქვიუმი – 0-15 ქულა. 2 (30%);

პრეზენტაცია 0-30 ქულა (30%);

გამოცდა 0-30 ქულა (30%);

საბოლოო შეფასება 0-100 ქულა (100%).

სავალდებულო და დამატებითი ლიტერატურა: საანალიზოდ გამოყენებული იქნება სხვადასხვა შინაარსისა და სირთულის ფოლკლორული, მხატვრული და პუბლიცისტური ტექსტები.

სავალდებულო:

Шегрен, А.М., Осетинская грамматика с кратким словарем осетино-российским и российско-осетинским. СПб, 1984.

Миллер, В.В., Осетинские Этюды, Владикавказ, 1992, стр. 137-191.

Тахъазты Х., Ирон Ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг, 7-8 кълѣстѣн, Дзѣуджыхъѣу, «Ир» 1991. გვ., 193-196.

Абаев, В. Характеристика Современного осетинского языка, осетинский язык и фольклор. М-Л. 1949.

Абаев, В. Грамматический очерк осетинского языка, Ордж, 1959.

Грамматика осетинского языка, т. 1. под редакцией проф. Г.С. Ахвледиани, Орджоникидзе, 1963; გვ. 23-36.

Ахвледиани, Г. Сборник избранных работ по осетинскому языку. Т.1, Тбилиси, 1960.

Ахвледиани Г.С. Грамматика осетинского языка, Ордж. 1964.

Габараты Н. Ирон ёвзаг, Ахуыргёнён чиныг, 5-6 кълѣстѣн, Цхинвал 1987. Дзѣуджыхъѣу, 1991.

Гуриаты Т., Гѣбѣраты Н., Исаты М. Нырыккон ирон ёвзаджы лексикологи, ордж.1989.

Медойты Б.Г. Нырыккон ирон ёвзаг морфологи, Цхинвал, 2003. გვ. 44-48.

История южных осетин, Цхинвал, 1990. გვ. 23-28.

Нафи Джусойты, История Осетинской литературы, Тбилиси, 1980;

მ. ანდრონიკაშვილი, ნარკვევები ირანულ-ქართული ენობრივი ურთიერთობიდან, თბ., 1996

ო. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1988;

ო. თედეთი, ნარკვევები ოსურ-ქართული ურთიერთობიდან, თბ., 1983;

ო. თედევი, პირველი ოსური ხელნაწერის ენა;

Адѣмон аргъѣуттѣ, Цхинвали, 1976.

Нарты кадджытѣ, Орджоникидзе, 1989.

Нарты кадджытѣ, Дзѣуджыхъѣу, 2005.

ცალკეული ოსი პოეტებისა და პროზაიკოსების შერჩეული ნაწარმოებები

ოსური ჟურნალ-გაზეთები («Мах дуг», «Фидиуѣг» ო. ონ.).

დამატებითი ლიტერატურა: მიმდინარე პერიოდიკის მასალები (ოსურ ენაზე);

მეთოდური სახელმძღვანელოები.

სწავლების შედეგები; კურსის გავლის შედეგად სტუდენტს შეეძლება დამოუკიდებლად გაანალიზოს ოსური ენის დიალექტების ძირითადი მსგავსება-განსხვავებანი. ამ კუთხით გამოიკვლიოს შერჩეული ტექსტი. ამავე დროს, იგი გაიდრმავეებს თეორიულ და პრაქტიკულ ცოდნას ოსურ ენაში.

2009-2010 სასწავლო წელი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

ოსური ლიტერატურის ისტორია

სასწავლო კურსის კოდი

სასწავლო კურსის სტატუსი: კურსი იკითხება ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის ოსოლოგიის **მაგისტრატურის I კურსზე** (სავალდებულო).

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა: ერთი სემესტრი

ECTS კურსის კრედიტები: 5 კრედიტი – 125 სთ. 2 ლქ. – 30 სთ. 1 სემ.-15 სთ. დამ. – 80 სთ.

ლექტორი – თეიმურაზ ქურდოვანიძე, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, ფოლკლორისტიკის დეპარტამენტი, ი. ჭავჭავაძის პრ., 1, ტელ. 99.83.79 (ბ), მობ. 855 166 228.

სალექციო კურსის მიზანია მაგისტრანტს გააცნოს ოსური მწერლობის ჩამოყალიბებისა და განვითარების ეტაპები დასაბამიდან, ოსური ლიტერატურის თავისებურებები და მისი უმთავრესი წარმომადგენლები.

კურსის ამოცანაა ასწავლოს მაგისტრანტს ლიტერატურულ ტექსტზე მუშაობა, გააცნოს კვლევის თანამედროვე მეთოდები, შეასწავლოს ანალიზის მეთოდოლოგია.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები: მაგისტრანტს ბაკალავრიატში უკვე ნასწავლი აქვს ლიტერატურის ისტორია.

სასწავლო კურსის ფორმატი: ლექცია, სემინარი, კოლოქვიუმი.

შინაარსი:

I ლექცია: ოსური ლიტერატურის ისტორიის შესავალი. უმწერლობო ხალხში ზეპირსიტყვიერებიდან მწერლობისაკენ გარდამავალი საფეხური და ოსური ლიტერატურის ჩამოყალიბების წინამძღვრები XIX საუკუნის II ნახევარში.

ცარისტული რუსეთის ფაქტორის გავლენა კავკასიის ხალხთა მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბებაზე; ოსეთის სოციალ-პოლიტიკური ვითარება და რუსი სოციალ-დემოკრატების გავლენა ოს პროგრესულ მოღვაწეებზე.

ლიტერატურა:

Джусойты Н. История осетинской литературы, т. 1. Тб., 1980, 5-26; Бурсов Б.И. Вопросы реализма в эстетике революционных демократов. М., 1953; Смирнова З.В. Вопросы художественного творчества в эстетике русских революционных демократов. М., 1958.

II ლექცია: კრიტიკული რეალიზმის, როგორც ცხოვრების ასახვის მხატვრული მეთოდის, დამკვიდრებისათვის შექმნილი პირობები. ეროვნული თავისუფლების შეზღუდვის საწინააღმდეგო მოძრაობის გამოვლი-ნება ოსურ პოეზიაში (პატრიოტული პათოსის თავისებურებები).

ლიტერატურა:

2

ჯუსოთი ნ. დასახ. ნაშრომი, გვ. 27-46; გამეზარდაშვილი დ. კრიტიკული რეალიზმის დამკვიდრება ქართულ ლიტერატურაში. თბ., 1959, გვ. 9 – 35.

III ლექცია: ოსური ლიტერატურის პერიოდიზაცია რუსული და ქართული ლიტერატურების განვითარების კონტექსტში. ოსური ლიტერატურის უანრობრივი კლასიფიკაცია.

ინალ ყანუყათის (1847-1898) ნარკვევები „ოსურ აულში“ – ცხოვრების რეალისტური ასახვის ნიმუში.

ლიტერატურა:

Габараев С.Ш. Инал Кануков. Сталинири. 1960. ჯუსოთი ნ. დასახ. ნაშრომი, გვ. 68- 119; ოსური პროზის ანთოლოგია, თბ., 1957, გვ. 3-19.

IV ლექცია: ოსური ლიტერატურის ფუძემდებელი კოსტა ხეთაგათი (ხეთაგუროვი – 1856-1906). მისი რევოლუციურ-დემოკრატიული პოეზიის სოციალური და პატრიოტული ხასიათი.

ლიტერატურა:

Габараев С.Ш. Мировоззрение Коста Хетагурова. М., 1959, 23-34; ჯუსოთი, დასახ. ნაშრომი, გვ. 120-145; შ. გოზალიშვილი, კოსტა ხეთაგუროვი, სტალინირი, 1960, გვ. 43-48; ა. მირცხულავა, კოსტა ხეთაგუროვი, – კოსტა ხეთაგუროვი, თბ., 1957, გვ. V-XI; ვ. გორგაძე, კოსტა ხეთაგუროვი, – კოსტა ხეთაგუროვი, რჩეული, თბ., 1939, გვ. V-XII.

V ლექცია: კოსტა ხეთაგუროვის ეპიკური პოეზია და პროზა.

ლიტერატურა:

ჯუსოთი ნ. დასახ. ნაშრომი, გვ. 165-320; ოსური პროზის ანთოლოგია, თბ., 1957; ოსური პოეზიის ანთოლოგია, თბ., 1957; კოსტა ხეთაგუროვი, რჩეული, გვ. 145-190.

VI ლექცია: კოსტა ხეთაგუროვი და ქართველი მწერლები

ლიტერატურა:

ა. ცოტნიაშვილი. ქართულ-ოსური ლიტერატურული ურთიერთობების ისტორიიდან, ცხინვალი, 1968, 30 გვ.; ა. მაჰმეტოვა, დანიელ ჭონქაძე და ოსური კულტურა – ჟურნ. „მნათობი“, 1967, გვ. 143-146; ზაირა თაბუაშვილი, ხალხთა მეგობრობა ოსურ ლიტერატურაში, ცხინვალი, 1981, 41 გვ. ალექსანდრე მღებრიშვილი, XX საუკუნის ცხინვალის ლიტერატურულ-კულტურული ცხოვრების ისტორიისათვის, I-IV, 2003-2005 წწ.

I კ ო ლ ო კ ე ი უ მ ი

VII ლექცია: სეკა გადიათი (1855-1915), როგორც კოსტა ხეთაგუროვის შემოქმედებითი მემკვიდრე. გადიათის ბალადებისა და იგავ-არაკების თავისებურებები, როგორც დროისა და სოციალური ყოფის ანარეკლი.

ლიტერატურა:

ჯუსოთი ნ. დასახ. ნაშრომი, ტ. II, თბ., 1985, გვ. 14-48; ოსური პოეზიის ანთოლოგია, გვ. 66-70.

3

VIII ლექცია: სეკა გადიათი, როგორც ოსური პროზის ფუძემდებელი. მოთხრობები „აზაუ“ და „აისა“, როგორც ოსი ხალხის მტანჯველთა მიმართ პროტესტის გამოხატულება.

ლიტერატურა:

ჯუსოთი ნ. დასახ. ნაშრომი, ტ. II, გვ. 50-70; ოსური პროზის ანთოლოგია, გვ. 25-36.

IX ლექცია: არსენ ქოციოთის (კოკოთის – 1872-1944) პროზის რეალისტური ხასიათი. ძველი ადათების წინააღმდეგ ბრძოლა – მოთხრობათა მთავარი თემა. მწერლის თხრობის მანერის მიმართება ანტონ ჩეხოვის სტილთან.

ლიტერატურა:

გამეზარდაშვილი დ. ნარკვევები ქართული რეალიზმის ისტორიიდან, I, თბ., 1961, გვ. 5-50; ოსური პროზის ანთოლოგია, გვ. 41-62.

X ლექცია: ცომეყ გადიათის (1882- 1931) საბჭოთა ოსეთში სოციალისტური რეალიზმის ფუძემდებლის პროზა.

ლიტერატურა:

Мамиев Гр. А. Осетинская советская литература. Цхинвали, 1983; ოსური პროზის ანთოლოგია, გვ. 63- 73.

XI ლექცია: XX საუკუნის 30-იანი წლების ცხოვრების ასახვა სოზრიყო ყულათის (კულაევი), ჩერმენ ბეჯიზათის (ბეგიზოვი), დაბე მამ-სრათის (მამსუროვი), ქუბაგ ძესთის (ძესოვი), ეხეთხან ურუიმა-გთის (ურუიმაგოვი), თაზრეთ ბესათის (ბესაევი) შემოქმედებაში.

ლიტერატურა:

ოსური პროზის ანთოლოგია, გვ 78-104; გვ. 105-114; 115-131; 132-148; 157-168; 178-185.

XII ლექცია: დიდი სამამულო ომისა და ქვეყნის აღმშენებლობის პერიოდის ოსური პროზა: დაბე მამსრათის,, თათარი ეფხითის, ელიოზ ბეკოითის, ბარონ ბოცოითის, დავით ჯოითის, რეზო ცოციითის, მაქსიმ ცაგარითის, თოთირბეგ ძადთიათის მოთხრობები.

ლიტერატურა:

Мамиев Гр. А. Осетинская советская литература. Цхинвали, 1983; ოსური პროზის ანთოლოგია, გვ. 115-131; 197-203; 204-225; 226-234; 247-266; 267-276; 284-294.

XIII ლექცია: დიდი სამამულო ომისა და ქვეყნის შემდგომი აღმშენებლობის პერიოდის ოსური პოეზია: გაფეზის (თევდორე გაგლოევი), გიორგი ძუგათის (ძუგაევი), კავკაზაგის (ილია კანმაზათი), ნაფი

4

ჯუსოითის, ალექსანდრე ცარუკათის (ცარუკაევი), ივანე ცხურბათის (ცხოვრებოვი) ლექსები და პოემები.

ლიტერატურა:

Мамиев Гр. А. Осетинская советская литература. Цхинвали, 1983; ოსური პროზის ანთოლოგია, გვ. 187-198; 199-213; 214-222; 268-284; 297- 299; 308-313.

II კოლოკვიუმი

XIV ლექცია: XX საუკუნის 60-90 – იანი წლების ოსური პროზა ილია კავკაზაგის, სერგი ხაცირთის, გიორგი ძუგაევის, მიხეილ ნართი-ხთის, მიხეილ ბულკატის ნაწარმოებების მიხედვით.

ლიტერატურა:

Мамиев Гр. А. Осетинская советская литература. Цхинвали, 1983; მღებრიშვილი ალ. XX საუკ. ცხინვალის ლიტერატურულ-კულტურული ცხოვრების ისტორიისათვის, I-IV, 2003-2005; აკ. თოფურია, კრიტიკული წერილები, 1956; მწერალთა ნაწარმოებები.

XV ლექცია: XX საუკუნის 60-90 – იანი წლების ოსური პოეზია რევაზ ასაევის, გიორგი ბესთაუთის, ჰაჯი-მურად ძუწათის, თემირბუათ მანსუროვის, ალექსანდრე ფუხაევის ნაწარმოებების მიხედვით.

ლიტერატურა:

Мамиев Гр. А. Осетинская советская литература. Цхинвали, 1983; მღებრიშვილი ალ. XX საუკ. ცხინვალის ლიტერატურულ-კულტურული ცხოვრების ისტორიისათვის, I-IV, 2003-2005; თ. მანსუროვი, ლექსები, თბ., 2007; პოეტთა ლექსებისა და პოემების მიხედვით.

თვალსაჩინოებად გამოიყენება მხატვრული ნაწარმოებების ტექსტები.

სემინარზე გაიმართება მსჯელობა ნაწარმოებებზე.

მაგისტრანტის შეფასების ფორმა – აქტიურობა სემინარზე და კოლოკვიუმი.

შეფასების კრიტერიუმები: დასწრება – 10%, კოლოკვიუმიში მონაწილეობა – 10 %, სემინარში მონაწილეობა – 20%, რეფერატი – 10%, საბოლოო გამოცდა – 40%, საბოლოო შეფასება – 100 %.

სწავლის შედეგი:

ამ სასწავლო კურსის გავლის შემდეგ მაგისტრანტი აითვისებს ოსური პოეზიისა და პროზის ძირითად ფორმებს, შეძლებს მხატვრული ნაწარმოებებისათვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებების მეცნიერულ ანალიზს. მიღებული ცოდნა და ტექსტებზე მუშაობა მაგისტრანტს გამოადგება შემდგომ საქმიანობაში.

- კურსის ფორმატი: ლექციაზე მიღებული ცოდნა შეივსება და გაღრმავდება სემინარულ მეცადინეობაზე.

VI. აზერბაიჯანული მოდული

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

სილაბუსი

2009-2010

საგანი – *აზერბაიჯანის რელიქტური ენები*

ფაკულტეტი – *ჰუმანიტარული*

ინსტიტუტი – *კავკასიოლოგიის*

პროგრამა – *სამაგისტრო*

სასწავლო კურსის კოდი –

სასწავლო კურსის სტატუსი – *სავალდებულო*

საგნის პედაგოგები – *ცირა ბარამიძე, ფილილოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი*

E-mail: tsirabaramidze@yahoo.com

ტელ: +995 32 384935 (ბინა)

+995 95 264110 (მობ.)

მიხეილ ქურდიანი, ფილილოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

E-mail: kurdiani_mikheil@yahoo.com

ტელ: +995 32 395221 (ბინა)

+995 99 987312 (მობ.)

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა – *ერთი სემესტრი (15 კვირა)*

კრედიტების რაოდენობა – *5*

საკონტაქტო საათების რაოდენობა – *კვირაში 2 საათი (სულ 30)*

დამოუკიდებელ მუშაობაზე გათვალისწინებული საათების რაოდენობა: *95*

მეცადინეობის ჩატარების დღე, საათი, აუდიტორია – *95*

კურსის შესახებ

კურსის აღწერა

“აზერბაიჯანის რელიქტური ენები” არის პირველი, ნაწილი აზერბაიჯანოლოგიის საკუთრივ კავკასიისმცოდნეობითი მეცნიერებების ბლოკისა, რომლის დაფუძნებისათვის აუცილებელია ის თეორიული პოსტულატები და მეთოდოლოგიური პრინციპები, რომლებიც თავის დინამიკასა და ევოლუციაში განიხილებიან მხოლოდ ამ დისციპლინის რეგლამენტში და შესაბამისად მას ფუნდამენტური მნიშვნელობა აქვს კავკასიოლოგიის მეცნიერებათა მთელი ბლოკისათვის (სახელდობრ კავკასიის – არეალური ლინგვისტიკის, ენობრივი კონტაქტების თეორიის, ლინგვოკულტუროლოგიის, ეთნოლინგვისტიკისა და სოციოლინგვისტიკისათვის).

აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე 7 იბერიულ-კავკასიური ენაა: ქართული, ხუნძური, ლეზგიური, უდიური, კრიზული ანუ ჯეკური, ბუდუხური და ხინალუღური; შვიდიდან ექვსი ავტოქტონურია (ხუნძები ჩრდილოეთიდან არიან მიგრირებულნი), მათგან ოთხი უკანასკნელი კი ენდემურია ანუ მხოლოდ აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე გავრცელებული. საგარაუდოა, რომ თალიშურიც, ერთ-ერთი ირანული ენა, რომელიც ზერბაიჯანის სამხრეთში, ირანის საზღვართან არის გავრცელებული იქაურ აბორიგენტთა ენა იყოს. ყველა ამ ენას მინიმუმ ათასწლოვანი კონტაქტი აქვს თურქულ-ლუზური მოდგმის ენასთან, რომელზეც ამჟამად ზერბაიჯანის მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობა მეტყველებს. არაერთი იბერიულ-კავკასიური (ქართული, ლეზგიური ჯგუფის) თუ ირანული ენა სუბსტრატად იქცა აზერბაიჯანულისათვის; თავის მხრივ აზერბაიჯანულმაც მოახდინა გავლენა ამ ენების ფონოლოგიური სისტემების, გრამატიკული სტრუქტურისა თუ ლექსიკის განვითარებაზე. თურქულენოვან გარემოში კლუნძულებად შემორჩენილი ეს უმცირესობათა ენები დღესაც ცოცხლები არიან და თანაარსებობენ უმრავლესობის ენასთან. ჩვენს მაგისტრანტებს აქვთ უნიკალური შანსი შეისწავლონ ეს რელიქტური (resp. შემორჩენილი) ენები, მათი სტრუქტურები, შეპირისპირებითი თვალსაზრისით – როგორც მონათესავე ენებთან (რათა გაირკვას რა არის მათში არქაიზმი, ანუ ნამემკვიდრევი ფუძე-ენიდან), ასევე რეგიონის არამონათესავე ენებთან (რათა გაირკვას რა არის მათ მიერ შექმნილი ენობრივი კონტაქტების პროცესში)

კურსის მიზანია:

მაგისტრანტებს:

- ა) მისცეს ცოდნა არეალური ლინგვისტიკის ენობრივი კონტაქტებისა და ენათა ინტერფერენციის ტიპოლოგიური კვლევის თანამედროვე ლინგვისტური მეთოდოლოგიის შესახებ კონკრეტული რეგიონის მასალაზე;
 - ბ) გააცნოს საბაზო ტერმინები და დეფინიციები;
 - გ) ასწავლოს ენათა ინტერფერენციის ტიპების და სტადიების კლასიფიცირება რელევანტური მარკერების მიხედვით;
 - დ) გამოუმუშავოს უშუალოდ ენობრივ მასალაზე მუშაობის ჩვევა და შედარებითი ანალიზის უნარი;
 - ე) ასწავლოს ენობრივი ესტრუქტურის ცვლილებებში შინაგანი კანონზომიერებისა და გარეგანი გავლენების შედგენა გარჩევა;
 - ვ) გაიცნოს ე.წ. „შაჰ დაღის“ ენები (კრიზული, ბუდუხური, ხინალუღური) და თალიშური, რომლებიც ჩვენს უნივერსიტეტში პირველად ხდებიან შესწავლის ობიექტები;
 - ზ) გააცნოს ეროვნული უმცირესობის ენების დაცვასა და გადარჩენაზე სახელმწიფოებრივი ზრუნვის აზერბაიჯანულ გამოცდილებას;
 - თ) გააცნოს „ევროპული ქარტია რეგიონალური და უმცირესობის ენათა შესახებ“ და მისი ინტერპრეტაციები;
- და სხვ.

9. სასწავლო კურსის წინაპირობა:

დისციპლინის მსმენელი საჭიროებს სპეციალური ცოდნას, რომელიც მას მიღებული უნდა ჰქონდეს ბაკალავრიატში კურსის – “იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი” გავლის შედეგად.

10. სასწავლო კურსის ფორმატი: კვირაში 1 სთ. ლექცია, 1 სთ. სემინარი.

სალექციო საათები ძირითადად აგებული იქნება დირექტიული სწავლების პრინციპებზე და იქნება საგანგებოდ გამოყოფილი დრო თემატური დიალოგებისათვის და დავალებების მისაცემად.

პრაქტიკული (სასემინარო) საათები იქნება აგებული სწავლების ინტერაქტიულ მეთოდზე – ერთი მხრივ ის დაეთმობა დავალებების შემოწმებასა და დისკუსიას, მეორე მხრივ ჯგუფურ მუშაობას: ა) ლექსიკონებზე (ინტერფერენციის ხარისხის დასადგენად) და ბ) ტექსტებზე (ნორმატული დოკუმენტები “ევროპის ენების ქარტია” და მისი აზერბაიჯანული ინტერპრეტაციები) დას ხვ.

აუცილებლობის შემთხვევაში – კითხვებისა და განხილვისათვის, ან დამატებითი ინფორმაციის გადასაცემად მაგისტრანტებისთვის საგანგებოდ იქნება გამოყოფილი ინდივიდუალური დრო.

დიდი ყურადღება დაეთმობა “უკუკავშირს”, რომლებიც მიზნად ისახავს მაგისტრანტების მიერ შექმნილი ცოდნისა და გამომუშავებული უნარების რეპროდუქციას.

ლიტერატურა:

საბაზო სახელმძღვანელოს არარსებობის პირობებში განსაკუთრებული მნიშვნელობა მიენიჭება დასწრებას. მომზადდება გამოსაცემად **სალექციო კურსი**, რომელიც ასევე განთავსებული იქნება უნივერსიტეტის ვებ გვერდზე. სრული ბიბლიოგრაფია მითითებული იქნება სალექციო კურსში. აქ კი დავასახელებთ მხოლოდ ძირითად ლიტერატურას:

აბაშივილი (კუზიბაბაშივილი) ვ.

ქართული ენის ინგილოური დიალექტი, თბილისი: “მერიდიანი”, 2009

განეევა ფ. (Ганеева Ф.А.)

Хиналугско-русский словарь, Махачкала, 2002

დეშერიევი ი. (Дешериев Ю.Д.)

Грамматика хиналугского языка, Москва, 1959

Будуухский язык, (წიგნში: Языки Народов СССР, т. IV, Иберийско-кавказские языки, Москва: “Наука”, 1967: 643-658)

Хиналугский язык, (წიგნში: Языки Народов СССР, т. IV, Иберийско-кавказские языки, Москва: “Наука”, 1967: 659-675)

იმნაიშივილი გ.

ქართული ენის ინგილოური დიალექტის თავისებურებანი, თბილისი:

“მეცნიერება”, 1966

მარი ნ. (Марр Н.Я.)

Т алыши, Петроград, 1922

მეილანოვა უ. (Мейланова У.А.)
Лезгинский язык, (წიგნში: Языки Народов СССР, т. IV, Иберийско-кавказские языки,
Москва: “Наука”, 1967: 528-544)

Будуухско-русский словарь, Москва, 1984

მილერი ბ. (Миллер Б.В.)

Талышский язык, Москва, 1953

პირეიკო ლ. (Пирейко Л.А.)

Талышский язык, (წიგნში: Языки Народов СССР, т. I, Индоевропейские языки, Москва:
“Наука”, 1966: 302-322)

Талышско-русский словарь, Москва, 1976

როსტიაშვილი ნ.

ინგილოური ლექსიკონი, თბილისი, 1978

საადიევი შ. (Саадиев Ш.М.)

Крызский язык, (წიგნში: Языки Народов СССР, т. IV, Иберийско-кавказские языки,
Москва: “Наука”, 1967: 627-642)

ფანჩვიძე ვ.

უღურის გრამატიკული ანალიზი, თბილისი: “მეცნიერება”, 1975

ქერიმოვი ქ. (Керимов К.Р.)

Глагол хиналугского языка, Махачкала, 1986

ქურდიანი მ.

იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბილისი: თბილისის
უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2007

ღამბაშიძე რ.

ქართული ენის ინგილოური კილოს ლექსიკონი, თბილისი, 1988

ჩიქობავა არნ. ცერცვაძე ი.

ხუნძური ენა, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1962

ჯეირანიშვილი ე.

უდიური ენა, თბილისი: თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 1971

ჯანაშვილი მ.

საინგილო, თბილისი, 1913

ჯანგიძე ვ. (Джангидзе ВТ)

Ингилойский диалект в Азербайджане, Тбилиси, 1978

კურსის შინაარსი

ლექცია 1	შესავალი ლექცია: ა) დისციპლინის საგანი, საზრისი და მისი მიმართება მომიჯნავე დისციპლინებთან, საბაზო ცნებები, ტერმინები და დეფინიციები; ბ) ტერმინები ზერბაიჯანი და აზერბაიჯანელი (ეტიმოლოგია და ისტორია); აზერბაიჯანული ცივილიზაციის ენები: ალბანური, სპარსული, აზერბაიჯანული: აზერბაიჯანის ენდემური ენები: უდიური, კრიზული (ანუ ჯეკური), ბუღუხური, ხინალულური; აზერბაიჯანის საზიარო ენები მომიჯნავე იბერიულ-კავკასიურ ცივილიზაციებთან: ქართული,
----------	--

	<p>ლეზგიური, ხუნძური; აზერბაიჯანის ირანული მემკვიდრეობა: თალიშური ენა.</p> <p>ლიტერატურა: ქურდიანი 2007;</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 1	<p>“აზერბაიჯანის რელიქტური ენების” კურსის სასემინარო ამოცანების და სპეციფიკის ახსნა. პირველ ლექციაზე მიწოდებული და ლიტერატურაში მოცემული არსებითი დეფინიციებისა და ძირითადი ტერმინების ათვისების შემოწმება.</p>
ლექცია 2	<p>აზერბაიჯანული ცივილიზაციის პირველი ენა – ალბანური. მისი გავრცელების არე. ალბანური ასომთავრული – გენეზისი და ტიპოლოგია; ეპიგრაფიკული და ლიტერატურული ძეგლები. ალბანური ენის ადგილი იბერიულ-კავკასიური ოჯახის დადესტნურ ენათა შორის. ალბანური როგორც ძველი უდიური ენა</p> <p>ლიტერატურა: ჯეირანიშვილი 1971; ფანჩვიძე 1975; ქურდიანი 2007;</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 2	<p>წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციის ათვისების შემოწმება. დისკუსია.</p>
ლექცია 3	<p>თანამედროვე უდიური ენა: ა) ფონოლოგიური, გრამატიკული და დიალექტოლოგიური მიმოხილვა; ბ) ლექსიკა (ლექსიკურ ნასესხობათა ლინგვოკულტუროლოგიური ასპექტები);</p> <p>ლიტერატურა: ჯეირანიშვილი 1971; ფანჩვიძე 1975; ქურდიანი 2007;</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 3	<p>წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციის ათვისების შემოწმება. დისკუსია.</p>
ლექცია 4	<p>თანამედროვე უდიური ენა: გ) უდიების ისტორია თანამედროვე უდიური ენა: გ) უდიების ისტორია ენობრივი მონაცემების მიხედვით; დ) აზერბაიჯანულ-უდიური დიგლოსიური ბილინგვიზმი (ინტერფერენციის ხასიათი და პრობლემები).</p> <p>ლიტერატურა: ჯეირანიშვილი 1971; ფანჩვიძე 1975;</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 4	<p>წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციისა და სათანადო წყაროთა ათვისების შემოწმება და შედარებითი ანალიზი.</p>
ლექცია 5	<p>კრიზული ენა: ა) ადგილი იბერიულ-კავკასიური ოჯახის დადესტნურ ენათა შორის; ბ) ფონოლოგიური სისტემა და ფონეტიკური პროცესები;</p> <p>ლიტერატურა: საადიევი 1967: 627-642;</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 5	<p>წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციისა და სათანადო წყაროთა ათვისების შემოწმება და შედარებითი ანალიზი</p>
ლექცია 6	<p>კრიზული ენა: გ) მორფოლოგიური სტრუქტურა; დ) კრიზულ-აზერბაიჯანული დიგლოსიური ბილინგვიზმი (ინტერფერენციის ხასიათი და პრობლემები).</p>

	ლიტერატურა: საადიევი 1967: 627-642; <i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i>
სემინარი 6	I კოლოქვიუმი
ლექცია 7	ბუღუხური ენა: ა) ადგილი იბერიულ-კავკასიური ოჯახის დადესტნურ ენათა შორის; ბ) ფონოლოგიური სისტემა და ფონეტიკური პროცესები; ლიტერატურა: დეშერიევი 1967: 643-658; <i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i>
სემინარი 7	წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციისა და სათანადო წყაროთა ათვისების შემოწმება და შედარებითი ანალიზი.
ლექცია 8	ბუღუხური ენა: გ) მორფოლოგიური სტრუქტურა; დ) ბუღუხურ - ახერბაიჯანული დიგლოსიური ბილინგვიზმი (ინტერფერენციის ხასიათი და პრობლემები). ლიტერატურა: დეშერიევი 1967: 643-658; მეილანოვა 1984; <i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i>
სემინარი 8	წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციის ათვისებისა და სათანადო წყაროთა შემოწმება და შედარებითი ანალიზი.
ლექცია 9	ხინალუღური ენა: ა) ადგილი იბერიულ-კავკასიური ოჯახის დადესტნურ ენათა შორის; ბ) ფონოლოგიური სისტემა და ფონეტიკური პროცესები; ლიტერატურა: დეშერიევი 1959; დეშერიევი 1967: 643-658; <i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i>
სემინარი 9	წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციის ათვისებისა და სათანადო წყაროთა შემოწმება
ლექცია 10	ხინალუღური ენა: გ) მორფოლოგიური სტრუქტურა; დ) ხინალუღურ - ახერბაიჯანული დიგლოსიური ბილინგვიზმი (ინტერფერენციის ხასიათი და პრობლემები). ლიტერატურა: დეშერიევი 1959; დეშერიევი 1967: 643-658; ქერიმოვი 1986; განიევა 2002; <i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i>
სემინარი 10	II კოლოქვიუმი
ლექცია 11	ქართულ, ლეზგიურ და ხუნძურ ენათა დიალექტები ახერბაიჯანის ტერიტორიაზე, მათი მიმართება ეროვნულ სამწერლო ენებთან (ფონოლოგიური, გრამატიკული და ლექსიკური თვალსაზრისით) და ენობრივი კონტაქტები ახერბაიჯანულთან დიგლოსიური ბილინგვიზმი. ლიტერატურა: ჯანაშვილი 1913; იმნაიშვილი 1966; როსტიაშვილი 1978; ჯანგიძე 1978; დამბაშიძე 1988; აბაშვილი 2009; მეილანოვა 1967: 528-544; ჩიქობავა, ცერცვაძე 1962; <i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i>
სემინარი 11	წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციის ათვისებისა და

	სათანადო წყაროთა ცოდნის შემოწმება. დისკუსია.
ლექცია 12	<p>თალიშური ენა: ა) ადგილი ინდო-ევროპული ოჯახის ირანულ ენათა შორის; ბ) ფონოლოგიური სისტემა და ფონეტიკური პროცესები;</p> <p>ლიტერატურა: მილერი 1953; პირეიკო 1966:302-322;</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 12	წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციის ათვისებისა და სათანადო წყაროთა ცოდნის შემოწმება
ლექცია 13	<p>თალიშური ენა: გ) მორფოლოგიური სტრუქტურა; დ) თალიშურ - აზერბაიჯანული დიგლოსიური ბილინგვიზმი (ინტერფერენციის ხასიათი და პრობლემები).</p> <p>ლიტერატურა: მარი 1922; მილერი 1953; პირეიკო 1966:302-322; პირეიკო 1976;</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 13	წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციის ათვისებისა და სათანადო წყაროთა ცოდნის შემოწმება
ლექცია 14	<p>მუდმივი და ცვლადი ელემენტები აზერბაიჯანის რელიქტურ (ავტოქტონთა) ენებში და დიგლოსიური ბილინგვიზმის პირობებში ენათა ინტერფერენციის ზოგადლინგვისტური კანონზომიერებანი და ტიპოლოგია.</p> <p>ლიტერატურა: ქურდიანი 2007;</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 14	წინა ლექციაზე მიწოდებული ინფორმაციის ათვისების შემოწმება და დისკუსია.
ლექცია 15	<p>ენობრივი პოლიტიკის ისტორია და ტენდენციები აზერბაიჯანში: ა) რელიქტური ენებისათვის დამწერლობის შექმნის მცდელობები საბჭოთა ენობრივი მშენებლობის კონტექსტში (ჯერ ლათინური, შემდეგ კი რუსული გრაფიკის საფუძველზე XX საუკუნის 30-იან წ.წ.) და სხვ.; ბ) რელიქტური ენების დაცვისა და გადარჩენის თანამედროვე პროექტები რეგიონალური და უმცირესობათა ენების შესახებ 1992 წლის 5 ნოემბერს ევროსაბჭოს მიერ მიღებული „ევროპული ქარტიის“ კონტექსტში.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p><i>ლექტორის ზეპირი ინფორმაცია დამატებითი წყაროების მითითებით.</i></p>
სემინარი 15 პრეზენტაცია	რეფერატი აზერბაიჯანის რელიქტური ენების პრობლემატიკიდან

შეფასების სისტემა:

მაგისტრის შეფასება მოხდება მის მიერ მთელი სემესტრის განმავლობაში მიღებული შედეგების და საგნის ცოდნის ჩვენების მიხედვით, რაც გამოხატული იქნება შეფასების შემდგომი კომპონენტებით:

1. ლექცია-სემინარებზე დასწრება – 10

მაგისტრის მოეთხოვება ლექცია სემინარებზე დასწრება, რადგან არ არსებობს საბაზო სახელმძღვანელო, და ძირითადი და უახლესი ინფორმაცია თუ მეთოდოლოგიური ინსტრუქციები უნდა მიიღოს უშუალოდ ლექტორისგან.

2. სემინარებზე აქტიურობა – 20

სასემინარო დისკუსიებზე აქტიურობის გარდა, შეფასებული იქნება, აგრეთვე, ლექციაზე მიცემული საშინაო დავალების შესრულების ხარისხი, შემოქმედებითი და კრიტიკული აზროვნების, არგუმენტირებულად მსჯელობის უნარი. ასევე დიდი ყურადღება მიექცევა დისკუსიებში მონაწილეობის კულტურას – საკუთარი ალტერნატიული აზრის გამოხატვის და დაცვის და სხვათა აზრების მოსმენის და გათვალისწინების უნარს.

3. რეფერატი პრეზენტაციით – 10 %

მაგისტრს მოეთხოვება რეფერატის დაწერა. რეფერატის თემების არჩევა ხდება ლექტორთან შეთანხმებით.

რეფერატის ფორმით წარმოდგენილი თემა (ფორმატი – 3-4 გვერდი)

უნდა იყოს მაგისტრის მიერ დამოუკიდებლად გაწეული მუშაობის შედეგი და ზოგადად მიღებულ მოსაზრებებთან ერთად უნდა ასახავდეს მის არგუმენტირებულ დამოკიდებულებას მოცემული საკითხის მიმართ. მასში უნდა ჩანდეს:

- ა. ინფორმაციის ფლობისა და ანალიზის უნარი;
- ბ. მსჯელობის თანმიმდევრულობა და ლოგიკურობა;
- გ. დასკვნების არგუმენტირებულობა;
- დ. კრიტიკული და შემოქმედებითი აზროვნების უნარი;
- ე. გაფორმების ტექნიკის ფლობა;
- ვ. პრეზენტაციის უნარი.

4. I კოლოქვიუმი 10 %

II კოლოქვიუმი 10 %

თითოეულ კოლოქვიუმზე სტუდენტებმა უნდა დაწერონ ერთი ესსე.

ესსეს შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება:

- ა. მსჯელობის თანმიმდევრულობა და ლოგიკურობა;
- ბ. ინფორმაციის ფლობისა და ანალიზის უნარი;
- გ. დასკვნების არგუმენტირებულობა;
- დ. გაფორმების ტექნიკის ფლობა;

დადებითი შეფასების მინიმალური ზღვარია: 51 ქულა.

ქულების მაქსიმალური რაოდენობა იქნება 100.

- 91-100 – ფრიადი

- 81-90 – ძალიან კარგი
- 71-80 – კარგი
- 61-70 – დამაკმაყოფილებელი
- 0-60 – არადამაკმაყოფილებელი

სწავლის შედეგები:

კურსის გავლის შემდეგ მაგისტრი ფლობს შემდეგ ზოგად და პროფესიულ კომპეტენციას.

ზოგადი:

- აქვს აბსტრაქტული და შემოქმედებითი აზროვნების, ანალიზისა და სინთეზის უნარი;
- ფლობს ინფორმაციის მოძიებისა და დამუშავების უნარს;
- შეუძლია დამოუკიდებლად აზროვნება და იცის როგორც სპეციალურ ლიტერატურაზე, ლექსიკონებზე და ტექსტებზე (ენობრივ მასალაზე) მუშაობა, ასევე მასალის ადეკვატური ანალიზი და ავლენს მათი კლასიფიკაციის უნარს,
- აქვს დედუქციური და ინდუქციური მსჯელობის, შეხედულებათა დასაბუთების, მოვლენებისა და ფაქტების ანალიზის უნარი;

პროფესიული:

- აქვს მიღებული საბაზო ცოდნა კავკასიოლოგიურ მეცნიერებათა შემდგომი თეორიული კურსების ასათვისებლად,
- აცნობიერებს და აანალიზებს არეალური ლინგვისტიკისა და ლინგვოკულტუროლოგიის დარგთაშორისი და მომიჯნავე მეცნიერებათა შორის კავშირებს;
- ენობრივ მონაცემთა შორის ამყარებს კავშირებს არსებითი ნიშნების მიხედვით, რომელთა გამოყოფასაც და კლასიფიცირებასაც დაუბრკოლებლად ახერხებს;
- უშეცდომოდ ასხვავებს სუბსტრატულ, სუპერსტრატულ და ადსტრატულ მოვლენებს ენაში და აძლევს მათ სწორ კვალიფიკაციას.

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება:	კავკასიის ალბანური (დამწერლობისა და ენის სტრუქტურის საკითხები)
სასწავლო კურსის კოდი:	
სასწავლო	თსუ ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის

კურსის სტატუსი:	სპეციალობის მაგისტრანტებისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა:	ერთი სემესტრი
ჩთშ	სასწავლო კურსის კრედიტების რაოდენობა 5 კრედიტი: – (125 სთ.) საკონტაქტო – 60 სთ. ლექცია – 30 სთ. სემინარი – 30 სთ. დამოუკიდებელი მუშაობისათვის გათვალისწინებულია 65 სთ.
ლექტორი:	რომან ლოლუა , არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა მაგისტრი, თსუ კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის დოქტორანტი. ტელ.: 73 64 59; 893 550 730 lolua_r@yahoo.com , loluare@posta.ge
სასწავლო კურსის მიზანი:	კავკასიის ალბანური მთის იბერიულ-კავკასიურ ენებს შორის ერთადერთია, რომელსაც მოეპოვება უძველესი წერილობითი ფიქსაცია (ძეგლები V-VII სს. თარიღდება). ეს გარემოება ნათელს ჰფენს იბერიულ-კავკასიურ ენათა დიაქრონიული შესწავლის ზოგიერთ საკითხს. განსაკუთრებით საყურადღებოა კავკასიის ალბანური მასალა ალბანურ-უდიური ჰიპოთეზის ჭრილში. კურსი ითვალისწინებს კავკასიის ალბანური ენის ფონეტიკისა და მორფოლოგიის ზოგადი სტრუქტურის შესწავლას (დადგენილის ფარგლებში). საკითხის სპეციფიკიდან გამომდინარე მოცემული იქნება უძველესი საისტორიო წყაროების ცნობები, ფაქტობრივი ალბანური მასალის პალეოგრაფიული დახასიათება, კავკასიის ალბანური დამწერლობისა და მისი წარმოშობის შესახებ საკითხები, წარწერათა გაშიფვრის არსებული მეთოდოლოგია და სხვა.
სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები:	იგულისხმება ბაკალავრიატში მოსმენილი ზოგადსაენათმეცნიერო და კავკასიოლოგიური დისციპლინები; სასურველია სტუდენტს მოსმენილი ჰქონდეს უდიური ენის კურსი.
სასწავლო კურსის ფორმატი:	ლექცია და სემინარი

<p>სასწავლო კურსის შინაარსი:</p>	<p><u>ლექცია №1 – 2 სთ.</u> ანტიკური და შუა საუკუნეების კავკასიის ალბანეთი; უძველესი ცნობები კავკასიის ალბანური დამწერლობის შესახებ ლიტერატურა: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) მოვსეს კალაკანტუაცი, ძველი სომხურიდან თარგმნა, შესავალი, შენიშვნები და საძიებელი დაურთო ლიანა დავლიანიძე-ტატიშვილმა, თბილისი, 1985, გვ. 23-26. № 1 სემინარი – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №2 – 2 სთ.</u> კავკასიის ალბანური ფაქტობრივი მასალა: I – კავკასიის ალბანური ანბანი სომხურ ხელნაწერებში ლიტერატურა: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) II – კავკასიის ალბანური ეპიგრაფიკა ლიტერატურა: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) Шанидзе А. Г., Язык и письмо кавказских албанцев, Тбилиси, 1960, გვ. 170-173 და დანართი ტაბულები №1-4. III – სინური ალბანურ-ქართული პალიმფსესტი ლიტერატურა: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) ალექსიძე ზ., კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბილისი, 2003, გვ. 23-25; 55-65; 114-125. № 2 სემინარი – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №3 – 2 სთ.</u> კავკასიის ალბანური ანბანის პარადიგმატიკა (ფონეტიკურ მნიშვნელობათა სისტემა და ანბანთრიგი) ლიტერატურა: სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) ალექსიძე ზ., კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბილისი, 2003, გვ. 86-110.</p>
--	---

№ 3 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №4 – 2 სთ.

კავკასიის ანბანური სამყაროს (ქართული და ალბანური “ასომთავრული”, სომხური “ერკათაგირი”) გრაფიკული საფუძვლები და ალბანური “ასომთავრულის” გენეზისის საკითხი

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

Муравьев С.Н., Три этюда по кавказско-албанской (алуанской) письменности, Ежегодник иберийско-кавказского языкознания, т. VIII, Тбилиси, 1981, გვ. 299-305.

№ 4 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №5 – 2 სთ.

კავკასიის ალბანური ეპიგრაფიკული და ხელნაწერი ძეგლების გაშიფვრის ცდები:

I კავკასიის ალბანური ენის ფონეტიკური სისტემის რეკონსტრუქციის

მეთოდის საკითხი

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

Климов Г. А., К состоянию дешифровки агванской (кавказско-албанской) письменности, Вопросы языкознания, № 3, Москва, 1967, გვ. 68-80.

II კავკასიის ალბანურ წარწერათა კორპუსის გაშიფვრის ცდები

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

Муравьев С.Н., Три этюда по кавказско-албанской (алуанской) письменности, Ежегодник иберийско-кавказского языкознания, т. VIII, Тбилиси, 1981, გვ. 260-290.

III სინური პალიმფსესტის გაშიფვრის ცდები

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

შცჰულზე ჭ., “თოწარდ ა ისტორე ოფ დი”, 2005,

უდილანგ.ნაროდ.რუ/პაპერს/შცჰულზე- ისტორფ-ოფ- დი.პდფ.,
ელექტრონული ვერსია, გვ. 19-21
№ 5 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №6 – 2 სთ.

კავკასიის ალბანური ენის ვოკალიზმი: ხმოვნები, დიფთონგები და მარცვლის სემანტური სტრუქტურა

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 6 სემინარი – 2 სთ.

კოლოკვიუმი № 1

ლექცია №7 – 2 სთ.

კავკასიის ალბანური ენის კონსონანტიზმი: თანხმოვნები და თანხმოვანთა კომპლექსები

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 7 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №8 – 2 სთ.

I ფარინგალიზაციის საკითხისათვის

II ძირითადი ფონეტიკური პროცესები

III რეგულარული ბგერათშესატყვისობები კავკასიის ალბანურსა და უდიურს/სხვა მონათესავე ენებს შორის

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

№ 8 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №9 – 2 სთ.

კავკასიის ალბანური ენის სახელის მორფოლოგია I: სიტყვაწარმოება, სახელთა ბრუნება

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

ალექსიძე ზ., კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და

მწერლობა, თბილისი, 2003, გვ. 152-153.

№ 9 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №10 – 2 სთ.

კავკასიის ალბანური ენის სახელის მორფოლოგია II: ნაცვალსახელი, რიცხვითი სახელი

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

ალექსიძე ზ., კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბილისი, 2003, გვ. 152-153.

№ 10 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №11 – 2 სთ.

კავკასიის ალბანური ენის ზმნის მორფოლოგია I: დრო-კილოთა წარმოება

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

ალექსიძე ზ., კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბილისი, 2003, გვ. 153.

№ 11 სემინარი – 2 სთ.

ლექცია №12 – 2 სთ.

კავკასიის ალბანური ენის ზმნის მორფოლოგია II: ზმნის უღვლილება; გრამატიკული კლას-კატეგორიის საკითხი

ლიტერატურა:

სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი)

შცჰულზე ჯ., ღვეიეწ ოფ ნდოცლიტიცს ანდ ტჰე რიგინს ოფ დი ორპჰოსენტახ, 2004,

უდილანგ.ნაროდ.რუ/პაპერს/შცჰულზე-რევიეწ.პდფ., ელექტრონული ვერსია, გვ. 437.

№ 12 სემინარი – 1 სთ.

ლექცია №13 – 2 სთ.

I ფორმაუცვლელი მეტყველების ნაწილები

	<p>II სინტაქსი: წინადადება, მისი სახეები; წინადადების წევრები</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 13 სემინარი – 2 სთ. კოლოკვიუმი № 2</p> <p><u>ლექცია №14</u> – 2 სთ. ლექსიკა (ძირეული და ნასესხები)</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 14 სემინარი – 2 სთ.</p> <p><u>ლექცია №15</u> – 2 სთ. კავკასიის ალბანური ენის ადგილი მონათესავე ენებს შორის</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი) № 15 სემინარი – 2 სთ.</p>
<p>შეფასება:</p>	<p>სტუდენტის ცოდნა შეფასდება ზეპირი და წერიტი გამოცდით. კურსის განმავლობაში ჩატარდება 2 კოლოკვიუმი (თითო 20 ქულა). სტუდენტის ცოდნის საბოლოო შეფასებისას გათვალისწინებული იქნება შემდეგი კრიტერიუმები:</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5%</p> <p>სემინარში მონაწილეობა – 15%</p> <p>კოლოკვიუმი მონაწილეობა და მისი საბოლოო შედეგები – 20% + 20%</p> <p>საბოლოო გამოცდა – (წერიტი) – 40%</p>
<p>სავალდებულო ლიტერატურა:</p>	<p>84. სალექციო ჩანაწერები (სპეციალური სალექციო კურსი).</p> <p>85. ალექსიძე ზ., კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, თბილისი, 2003.</p> <p>86. მოვსეს კალაკანტუაცი, ძველი სომხურიდან თარგმნა, შესავალი, შენიშვნები და საძიებელი დაურთო ლიანა დავლიანიძე-ტატიშვილმა, თბილისი, 1985.</p> <p>87. Климов Г. А., К состоянию дешифровки агванской (кавказско-албанской) письменности, Вопросы языкознания, № 3, Москва,</p>

	<p>1967.</p> <p>88. Муравьев С.Н., Три этюда по кавказско-албанской (алуанской) письменности, Ежегодник иберийско-кавказского языкознания, т. VIII, Тбилиси, 1981.</p> <p>89. Шанидзе А. Г., Язык и письмо кавказских албанцев, Тбилиси, 1960.</p> <p>90. შცკუღზე ჭ., ღვეიეწ ოფ ნდოცლიტიცს ანდ ტჰე რიგინს ოფ დი ორჰჰოსენტახ, 2004, უდიღანგ.ნაროდ.რუ/ჰაჰერს/შცკუღზე-რევიეწ.ჰდფ., ელექტრონული ვერსია.</p> <p>91. შცკუღზე ჭ., “თოწარდ ა ისტორე ოფ დი”, 2005, უდიღანგ.ნაროდ.რუ/ჰაჰერს/შცკუღზე- ისტორე-ოფ- დი.ჰდფ., ელექტრონული ვერსია.</p>
<p>დამატებითი ლიტერატურა და სხვა სასწავლო მასალა</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. გამყრელიძე თ., წერის ანბანური სისტემა და ქართული დამწერლობა, თბილისი, 1989. 2. პატარიძე რ., ქართული ასომთავრული, თბილისი, 1980. 3. ფანჩიძე ვლ., უღურის გრამატიკული ანალიზი, თბილისი, 1974. 4. ქურდიანი მ., იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების საფუძვლები, თბილისი, 2007. 5. ჩიქობავა არნ., იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი, 1979. 6. ჯავახიშვილი ივ., ქართული დამწერლობათმცოდნეობა ანუ პალეოგრაფია, თბილისი, 1926. 7. ჯავახიშვილი ივ., ძველი სომხური საისტორიო მწერლობა, თბილისი, 1935. 8. ჯეირანიშვილი ევვ., გრამატიკული კლასის გაქვავებული ნიშნები ზმნებსა და “ნაზმნარ სახელებში”, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. VIII, თბილისი, 1956. 9. ჯეირანიშვილი ევვ., ფარინგალიზებული ხმოვნები წახურ-რუთულურსა და უდიურ ენებში, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერება, ტ. XI, თბილისი, 1959. 10. ჯეირანიშვილი ევვ., უდიური ენა (გრამატიკა, ქრესტომათია, ლექსიკონი), თბილისი, 1971. 11. Абрамян А. Г., Дешифровка надписей кавказских агван, Ереван, 1964.

	<p>12. Абуладзе И. В., К открытию алфавита кавказских албанцев, Известия института языка, истории и материальной культуры им. Акад. Н. Я. Марра, №4, р. 1. Тбилиси, 1938.</p> <p>13. Гигенейшвили Б. К., Сравнительная фонетика дагестанских языков, Тбилиси, 1977.</p> <p>14. Гукасян В. Л., К дешифровке Албанских надписей Азербайджана, Этимология 1966. Москва, 1968.</p> <p>15. Гукасян В. Л., Опыт дешифровки албанских надписей Азербайджана, Известия Академии наук Азербайджанской ССР, № 2. Баку, 1969.</p> <p>16. Гукасян В. Л., Фонетические и морфологические особенности ниджского диалекта удинского языка, Д, Баку, 1965.</p> <p>17. Дьяконов И., Письменность Кавказской Албании. Москва, 1961.</p> <p>18. Климов Г. А., Заметки по дешифровке агванской (кавказско-албанской) письменности, Известия Академии наук СССР, Отдел литературы и языка, вып.1, Москва, 1972.</p> <p>19. Климов Г.А., О составе агванского (кавказско-албанского) алфавита, Известия Академии наук СССР, серия литературы, языка и искусства, т. 49, №6. Москва, 1990.</p> <p>20. Талибов Б. Б., Сравнительная фонетика лезгинских языков. Москва, 1980.</p> <p>21. Шанидзе А. Г., Новооткрытый алфавит кавказских албанцев и его значение для науки, Известия института языка, истории и материальной культуры им. Акад. Н. Я. Марра, № 4, р. 1, Тбилиси, 1938.</p> <p>22. Deeters G., Die kaukasischen Sprachen, Leiden-Köln, 1963.</p> <p>23. Gippert J., Old Armenian and Caucasian Calendar Sitems: The Albanian Manth names, Annuals of Armenian Linguistics, IX, 1998.</p> <p>24. Schulze W., Die Sprache der Udin in Nord-Azerbaidzan, Wiesbaden, 1982.</p> <p>25. Alice C. Harris., Endoclitics and the Origins of Udi Morphosyntax, Oxford, 2002.</p>
სწავლის შედეგი:	სასწავლო კურსის ათვისების შემდეგ მაგისტრანტი მიიღებს ცოდნას კავკასიის ალბანური დამწერლობისა და ენის შესახებ,

	რაც მნიშვნელოვანია იბერიულ-კავკასიურ ენათა დიაქრონიული ასპექტით კვლევისას.
--	--

VII. ისტორიის მოდული

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი

სილაბუსი

2009 – 2010

საგნის დასახელება: “კავკასიის ხალხთა ისტორია და კულტურა” (თეორიული ძიებანი და შესწავლის პრობლემები).

კოდი:

სასწავლო კურსის სტატუსი; გათვალისწინებულია სამაგისტრო პროგრამის – კავკასიოლოგიის – სტუდენტებისათვის. სავალდებულო კურსი
სასწავლო კურსის მოცულობა – ერთი სემესტრი

ECTS – 5 კრედიტი. 125სთ

ლექცია - 30 სთ.

სემინარი - 30 სთ.

საკონტაქტო -60სთ.

დამოუკიდებელი მუშაობისათვის – 65სთ.

ლექტორი: **ჯონი კვიციანი**, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი. ტელ: 704228 (ბინა), 855 697993 (მობ.), E.mail: Kvitsiani@yandex.ru

მიზანი: სასწავლო კურსის “კავკასიის ხალხთა ისტორია და კულტურა” შესწავლის მიზანია მაგისტრატურის სტუდენტებს მისცეს მეცნიერული ცოდნა თეორიულ-მეთოდოლოგიური დივერსიფიკაციის საფუძველზე კავკასიის ხალხთა ისტორიისა და კულტურის ახლებური შესწავლა. მომავალი სპეციალისტების როლისა და პასუხისმგებლობის გაზრდა რეგიონის სოციალურ-პოლიტიკური, კულტურული და ჰუმანიტარული პრობლემების გადაჭრის საქმეში.

სასწავლო კურსის წინაპირობები; საგნის შესწავლისათვის სტუდენტი უნდა ფლობდეს უცხო ენას (რუსულ ენას).

სასწავლო კურსის ფორმატი: ლექცია, სემინარი, მოხსენება, რეფერატი (წერილობითი და ზეპირი პრეზენტაცია).

სასწავლო კურსის შინაარსი:

ლექცია №1 - 2 საათი

1. სასწავლო კურსის შესავალი. საგნის მიზნები და ამოცანები.

კავკასიის ხალხთა ისტორიისა და კულტურის ინტერპრეტაციის თავისებურებები მონისტურ და პლურალისტური მეთოდოლოგიების თვალსაზრისით.

ლიტერატურა:

1. ჯ.კვიციანი. კავკასიის ცივილიზაცია პოსტსაბჭოურ ისტორიოგრაფიაში. თბ..2007.

2. Искандеров А.А. Два взгляда на историю // Вопросы истории. 2005. №4;

სემინარი №1, 2 საათი

ლექცია №2 - 2 საათი

1. სისტემურ-სინერგეტიკული მეთოდოლოგიის იდეების შესაძლებლობები კავკასიის ისტორიისა და კულტურის შესწავლაში.

ლიტერატურა:

1. ჯ.კვიციანი. სოციალური სინერგეტიკა და კავკასიური ტრანსფორმაცია // კავკასიოლოგიის ეთნოლოგიური კრებულები, X. თბ.2007.
2. ჟან მარი დენკენი. სისტემური ანალიზი // პოლიტიკური მეცნიერება, თბ.2007, გვ.94-99.
3. Системный подход к анализу общества // Введение в философию. М.2004, с.485-489.
სემინარი №2 – 2 საათი.

ლექცია №3 – 2 საათი

ფორმაციულისა და ცივილიზაციური მეთოდოლოგიების შეფარდება კავკასიის ხალხთა ისტორიისა და კულტურის შესწავლაში.

ლიტერატურა:

1. კახა კაციტაძე. პოსტინდუსტრიული საზოგადოების ინფორმაციული მაჩვენებლები // ქართული საზოგადოება და თანამედროვე გამოქვეყნებები. თბ.2007.
2. Общественный прогресс: цивилизации и формации // Введение в философию. М.2004. с.498-514.
3. Аникеев А., Лубский А. Теоретические поиски в современной исторической науке и проблемы изучения истории Северного Кавказа // Научная мысль Кавказа. №3. 1997.
სემინარი №3 – 2 საათი.

ლექცია №4 – 2 საათი.

ძველი ცივილიზაციები და ეთნოგენეტიკური პროცესები კავკასიაში.

ლიტერატურა:

1. მ.ხარტიშვილი. ქართული ეთნიკ რელიგიური მოქცევის ეპოქაში. თბ.2009.
2. რ.თოფჩიშვილი. კავკასიის ეთნოგრაფია. თბ.2009.
3. Алексеев В.П. Происхождение народов Кавказа. М.1974.
4. Дьяконов И.М. Предыстория армянского народа. Ереван. 1968
5. Шнирельман В.А. Войны памяти. Мифы, идентичность и политика в Закавказье. М.2003.
სემინარი №4 – 2 საათი.

ლექცია №5 – 2 საათი.

პოტესტარულ-პოლიტიკური წარმონაქმნები და სახელმწიფოები კავკასიაში ძველ და ფეოდალურ დროს.

ლიტერატურა:

1. გ. ნადარეიშვილი. ქართული სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორია. თბ.2005.
2. Васильев Л.С. Феномен феодализма (новый взгляд на старую проблему) // Общественные науки и современность. №6. 2006.
3. Алиев К. Кавказская Албания. Баку, 1974.
4. Древнейшие государства Кавказа и Средней Азии. М.1985.
5. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца 18-го века.

М.1988.

სემინარი №5 – 2 საათი.

ლექცია №6 – 2 საათი.

თანამედროვე სახელმწიფოებრიობა კავკასიაში.

1. შამილის იმამატი და სოციალური პოლიტიკა.
2. ეთნიკური და სამოქალაქო იდენტობის როლი პოსტსაბჭოური სახელმწიფოების ჩამოყალიბებაში.

ლიტერატურა:

1. გ.ნადარეიშვილი. ქართული სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორია. თბ.2005.
2. Блиев М. Имамат. Становление государства и внутренние преобразования // Россия и горцы Большого Кавказа на пути к цивилизации. М.2004.
3. Аккиева С.И. Развитие этнополитической ситуации в Кабардино-Балкарской республике (постсоветский период). М.2002.

სემინარი №6 – 2 საათი

კოლოკვიუმი №1

ლექცია №7 – 2 საათი

დიდი იმპერიების “ზეწოლა” და ეთნოკულტურული იდენტურობის შენარჩუნების პრობლემა შუა საუკუნეების კავკასიაში.

ლიტერატურა:

1. მ.ხარტიშვილი. ქართული ეთნიკ რელიგიური მოქცევის ეპოქაში. თბ.2009. გვ.35-65.
5. Шнирельман В.А. Войны памяти. Мифы, идентичность и политика в Закавказье. М.2003.
6. Энциклопедия культур народов Юга России. Ростов/Д. 2005. с.9-13.

სემინარი №7 – 2 საათი

ლექცია №8 – 2 საათი

პოლიკონფესიური კავკასია. რელიგიის როლი და ადგილი ახალგაზრდების თანამედროვე წარმოდგენებში.

ლიტერატურა:

1. ნ.ჩიქოვანი. რელიგია და კულტურა სამხრეთ კავკასიაში. თბ.2006.
2. Аккиева С.И. Развитие этнополитической ситуации в Кабардино-Балкарской республике (постсоветский период). М.2002. с.410-425.
3. Ислам в современных республиках Северного Кавказа. Ростов/Д., №11, 2002.
4. Квициани Д.Д. Современный Юг России (Северный Кавказ). Тб.2008.
5. Мурадян П.М. кавказский культурный мир и культ Григория Просветителя // кавказ и Византия. Ереван, 2002. с.5-21.

სემინარი №8 – 2 საათი

ლექცია №9 – 2 საათი
საქართველო კავკასიის ეთნოკულტურულ სივრცეში.

ლიტერატურა:

1. ნომარაშვილი. კახეთში მცხოვრები დაღესტნელები. თბ.2008.
2. ს. რეხვიაშვილი. ქართველ-ჩრდილოკავკასიელ ხალხთა ურთიერთობების ისტორიიდან. თბ.1977.
 3. ნიკო ჯავახიშვილი. ნარკვევები ქართველი და ადიღე ხალხების ურთიერთობის ისტორიიდან. თბ. 2005.
4. Грузино-северокавказские взаимоотношения. Тб.1981.

სემინარი №9 – 2 საათი

ლექცია №10 – 2 საათი

რუსული კოლონიალიზმი კავკასიაში მე-18 საუკუნის მეორე ნახევარი – მე-20 საუკუნის დასაწყისი. მოდერნიზაცია “ცარისტულად”. ბრძოლა დამოუკიდებლობისათვის (კავკასიის ომები).

ლიტერატურა:

1. რუსული კოლონიალიზმი საქართველოში. თბ.2008.
 2. ე.კოპალიანი, ჯ.კვიციანი. კავკასია მე-20 საუკუნეში. თბ.2001.
 3. История Дона и Северного Кавказа. Ростов/Д. 2001.
 4. Муратова Е.Г. Модернизация и традиция в этнических ареалах Северного Кавказа (исторический и актуальный опыт) // Общественные науки и современность. №3, 2006.
- სემინარი №10 – 2 საათი

ლექცია №11 – 2 საათი

კავკასიის ხალხთა ტრადიციული კულტურა საბჭოთა მოდერნიზაციის პირობებში.

ლიტერატურა:

1. ე.კოპალიანი, ჯ.კვიციანი. კავკასია მე-20 საუკუნეში. თბ.2001.
2. გ.გოცირიძე. კვების ხალხური კულტურა და სუფრის ტრადიციები საქართველოში. თბ.2007.
3. ქხუციშვილი. სიზმარი ქართულ ყოფაში. თბ.2009.
4. Ханаху Р.А. Традиционная культура Северного Кавказа: вызовы времени. Майкоп 1997.
5. Энциклопедия культур народов Юга России. Ростов/Д. 2005.
6. История Дона и Северного Кавказа (1917-2000). Ростов/Д. – Нальчик, 2004.

სემინარი №11 – 2 საათი

ლექცია №12 – 2 საათი

ჩრდილოეთ კავკასიის ხალხთა ტრადიციული ეტიკეტი. ტრადიციული ეტიკეტი როგორც სოციონორმატიული სისტემა. პიროვნება ტრადიციული ეტიკეტის კონტექსტში. ეტიკეტი ოჯახურ ცხოვრებაში.

ლიტერატურა:

1. ჯ.კვიციანი. კავკასიის ცივილიზაცია პოსტსაბჭოურ ისტორიოგრაფიაში. თბ.2007.
2. Бгажноков Б. Адыгская этика. Нальчик, 1999.
სემინარი №12 – 2 საათი

ლექცია №13 – 2 საათი

კავკასიის ხალხები და მე-20 – 21-ე საუკუნეების მიჯნის გამოწვევები.

ეთნიკური კონგლიტები: ინტერპრეტაციის პრობლემები.

ეთნიკურობის და სამოქალაქო იდენტობის როლი სახელმწიფოებრიობის ჩამოყალიბებაში.

ლიტერატურა:

1. ეკოდუა. ეთნოსი – მითი თუ რეალობა? // ეთნოსოციოლოგიის ზოგიერთი საკითხი. თბ.2002. გვ.31-111.
2. Аккиева С.И. Развитие этнополитической ситуации в Кабардино-Балкарской республике (постсоветский период). М.2002.
3. Юнусов А. Этнодемографические процессы на Южном Кавказе в постсоветский период // Кавказский сборник. Т.2 (34). М.2005. с.259-275.
4. Этнос. Проблемы социально-культурной самоорганизации. Нальчик, 2006.
სემინარი №13 – 2 საათი

კოლოკვიუმი №2

ლექცია №14 – 2 საათი

კავკასიის თანამედროვე კულტურის სივრცე.

ერი როგორც სოციალურ-ეთნიკური ერთობა/ (თეორიის საკითხები).

საზოგადოებრივი დინამიკის, მეცნიერებისა და განათლების პრობლემები.

ლიტერატურა:

1. კახა კაციტაძე. პოსტინდუსტრიული საზოგადოების ინფორმაციული მახვენებლები // ქართული საზოგადოება და თანამედროვე გამოქვეყნებები. თბ.2007. გვ.25-34.
2. ეკოდუა. ეთნოსოციოლოგიის ზოგიერთი საკითხი. თბ.2002.
3. ეკოპალიანი, ჯ.კვიციანი. კავკასია მე-20 საუკუნეში. თბ.2001.
4. თ.ფუტყარაძე. ეთნოკულტურული პროცესები პოლიეთნიკურ რეგიონებში. ბათუმი, 2001.
4. Этнос. Проблемы социально-культурной самоорганизации. Нальчик, 2006.
5. Современная Кабардино-Балкария. Нальчик, 1996.
სემინარი №14 – 2 საათი

ლექცია №15 – 2 საათი

არსებობს თუ არა კავკასიური ცივილიზაცია?

ლიტერატურა:

1. ჯ.კვიციანი. კავკასიის ცივილიზაცია პოსტსაბჭოურ ისტორიოგრაფიაში. თბ..2007.
 2. რ.მეტრეველი. კავკასიური ცივილიზაცია მსოფლიო გლობალიზაციური პროცესების კონტექსტში. თბ.2007.
 3. Квициани Д.Д. Современный Юг России (Северный Кавказ). Тб.2008.
 4. Тхагапсоев Х.Г. Цивилизационная идентичность кавказского этнического сообщества: информационно-коммуникативная концепция // Этнос. Проблемы социально-культурной самоорганизации. Нальчик, 2006. с.29-47.
- სემინარი №15 – 2 საათი

ჩატარდება ორი კოლოკვიუმი.

შეფასდება დასწრება ლექციაზე - 10 ქულა (10%).

პრეზენტაცია სემინარზე – 20 ქულა (20%).

ორი კოლოკვიუმი – 2X14=30% (30%).

საბოლოო გამოცდა – 40 ქულა (40%).

სულ – 100 ქულა (100%).

კურსის შესწავლის შედეგად მომავალ სპეციალისტს ეცოდინება კავკასიის ხალხთა ისტორიისა და კულტურის თეორიული საფუძვლები. მიღებულ ცოდნაზე დაყრდნობით მას ექნება უნარი დამოუკიდებლად შეაფასოს საქართველოში და ზოგადად კავკასიაში მიმდინარე პოლიტიკური, სოციალური და კულტურული პროცესები და მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილებები.

**ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი**

სილაბუსი

2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება: **კავკასიის ხალხთა კულტურული (სოციალური) ანთროპოლოგია**

სასწავლო კურსის სტატუსი: საგანი გათვალისწინებულია ჰუმანიტარული ფაკულტეტის მაგისტრატურის კავკასიოლოგიის სპეციალობის სტუდენტებისათვის; კურსი სავალდებულოა.

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა: საგანი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში.

ECTS 5 კრედიტი

ლექტორი: ჯონი კვიციანი ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი Email: kvitsiani@yandex.ru, ტელ: 704228 მობ: 855697993

სასწავლო კურსის მიზანი: სტუდენტებს ჩამოუყალიბდეს ამ სფეროში არსებული ზოგადთეორიული წარმოდგენები და გამოყენებითი მნიშვნელობის საჭირო

კონკრეტული ცოდნა. კერძოდ, კავკასიის პოსტსაბჭოური ტრანსფორმაციის პირობებში ინდივიდის და ინდივიდთა ჯგუფების სოციალურ გარემოში ადაპტაციის შესახებ,

სასწავლო კურსის შინაარსი

ლექცია №1. 2 საათი

საგნის მიზნები და ამოცანები კულტურის დინამიკის თანამედროვე პრობლემები კულტურულ და სოციალურ ანთროპოლოგიაში

სემინარი №1 2 საათი

კავკასია: კულტურათა ერთობა და მრავალფეროვნება ხელისუფლების ბუნება ადამიანის “ბუნებაში”. როგორ წარმოიქმნა კაცობრიობა; ეთნოგენეზი; სოციალურ და პოლიტიკური ორგანიზაცია; მატერიალური და სულიერი კულტურა; რელიგია.

მოსხმებები: 1. კულტურის დეფინიცია და კულტურათა ტიპოლოგია.
2. სოციალური ორგანიზაცია.
3. პოლიტიკური ორგანიზაცია.

ლიტერატურა:

1. კიკნაძე ზ. ნათესავიდან ერამდე//ეთნიკურობა და ნაციონალიზმი თბ; 2002.
2. კოდუა ე. ეთნოსოციოლოგიის ზოგიერთი საკითხი. თსუ; 2002.
3. პავლიაშვილი ქ. საეკლესიო გლობალიზაციის ისტორია კავკასიაში. თბ; 2008.
4. ლორთქიფანიძე გ. ჩიქოვანი ნ. ქართული კულტურის ისტორია. თბ; 1997.
5. Suny R. G. Constructing primordialism. old histories for new nations//History 2001 Vol. 73 p.862-896.
6. Тишков В.А. Реквием по этносу. Исследования по социально-культурной антропологии М., 2000

ლექცია №2. 2 საათი

სტრუქტურულ ანთროპოლოგიური ანალიზი. პრიმორდიალისტური, კონსტრუქტივისტული და კომპრატიული მიდგომები. “დიფუზიონიზმისა” და “ავტონომიზმის” შეხამების პრობლემები.

სემინარი №2 2 საათი

ეთნიკურობის ფენომენი. ეთნიკურობა, როგორც სოციალური ორგანიზაციის ფორმა. ეთნიკური იდენტურობის კონსტრუირება. ეთნიკურობა და სახელმწიფო.

მოსხმებები: 1. ძირითადი ცნებები: ერი, სახელმწიფო, ერი-სახელმწიფო.
2. ეთნოსი-მითი თუ რეალობა.

ლიტერატურა:

1. ლ. პატარიძე. ერი-სიტყვა და ცნება უწინ და დღეს//ეთნიკურობა და ნაციონალიზმი (რედ. მუსხელიშვილი მ. ჩხარტიშვილი თბ. 2002.
2. დავითაშვილი ზ. ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია თბ 2003.
3. კოდუა ე. ეთნოსოციოლოგიის ზოგიერთი საკითხი. თსუ; 2002.

4. თ. ფუტყარაძე. ეთნოკულტურული პროცესები პოლიეთნიკურ რეგიონებში. ბათუმი; 2001.
- 5.Алексеев В.П. Этногенез М.,1986
- 6.Тишков В.А. Реквием по этносу СПб, 2000
7. Suny R.G. The making of the Georgian nation London: Tauri, 1989.

ლექცია №3. 2 საათი

სამეურნეო კულტურის კონცეპცია: სამეურნეო კულტურის დახასიათება საზოგადოებაში: საყოფაცხოვრებო, მენტალური და საყოფაცქვევო ასპექტები. ანთროპოლოგიური ზეწოლა ლანდშაფტზე და სოციალური ევოლუციის პრობლემა.

სემინარი №3. 2 საათი

სამეურნეო კულტურა, როგორც კულტურის განსაკუთრებული სფერო ნათესაობისა და თვისების შეფარდება როგორც სოციალური დომინირებისა და ბატონობის შეფარდება (კ. ლევი-სტროსი) პოტესტარული საზოგადოებები და მათი სახელისუფლებო მექანიზმები (ლ. კუბელი).

ლიტერატურა:

- 1.Культурология XX век Энциклопедия т.1 СПб,1998,с.352
- 2.Леви-Строс К. Структурная антропология М.,1984
- 3.Куббель Л.Е. Очерки потестарно-политической этнографии М.,1988
- 4.Проблемы экономической динамики М.,1989

ლექცია №4. 2 საათი

კავკასიის ძირითად ეთნოსთა დახასიათება. ადამიანის სოციოკულტურულ და ეკოლოგიურ გარემოსთან ადაპტაციის პრობლემები კავკასიაში. ადიღები; ბალყარ-ყარაჩაელები; ოსები; ვაინახები: ეთნოგენეზი და ეთნოკულტურული ურთიერთობები.

სემინარი №4 2 საათი

კავკასიის ხალხთა ეთნოგენეზი: ეთნიკური ისტორია

1. ადიღები (ადიგები, ჩერქეზები, ყაბარდოელები)
2. ოსები, ყარაჩაელები, ბალყარელები)
3. ვაინახები(ინგუშები, ჩეჩნები)

ლიტერატურა:

1. თოფჩიშვილი რ. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია. თბ 2007.
2. ჯავახიშვილი ნ. ნარკვევები ქართველი და ადიღელი ხალხების ურთიერთობების ისტორიიდან. თბ. 2005.
- 3.Квициани Д. Современный Юг России (Северный Кавказ) Тб.,2008
- 4.Анчабадзе Г. Вайнахи (чеченцы и ингуши)Тб.,2001
- 5.Бетров Р.Ж. Адыги:возникновение и развитие этноса Нальчик,1998
- 6.Калоев Б.А. Осетинские историко-этнографические этюды М.,1999
7. Народы Кавказа т.2 М.,1962

ლექცია №5. 2 საათი

დაღესტნის ძირითადი ხალხები (ავარელები, დარგინელები, ლეზგები, ყუმუხები); რუსები (კაზაკები); ისტორიის ძირითადი მომენტები.

სემინარი №5 2 საათი.

1. დაღესტნელები (ავარელები, დარგინელები, ლეზგები, ყუმუხები და სხვები.)
2. სლავები კავკასიაში (რუსები, უკრაინელები, კაზაკები).

ლიტერატურა:

1. თოფჩიშვილი რ. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია. თბ 2007.
2. Русские на Северном Кавказе: вызовы XXI века Ростов/Д., 2002
3. История Дагестана т.1 М., 2004
4. Народы Кавказа т.2 М., 1962
5. Козлов А.И. Возрождение казачества: история и современность Ростов/Д., 1995
6. Квициани Д. Современный Юг России (Северный Кавказ) Тб., 2008

ლექცია №6. 2 საათი

ქართველები; აზერბაიჯანელები; სომხები ეთნოგენეზი და ეთნოკულტურული ურთიერთობები.

სემინარი №6. 2 საათი.

1. აზერბაიჯანელები.

მოხსენება: აზერბაიჯანელი ხალხის ეთნოგენეზი საბჭოურ და პოსტსაბჭოურ ისტორიოგრაფიაში.

ლიტერატურა:

1. თოფჩიშვილი რ. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია. თბ 2007.
2. Гачев Г. Интеллектуальные путешествия из России в Грузию, Азербайджан и Армению М., 2002
3. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века Баку, 1995
4. Сумбатзаде А.С. Азербайджанцы-этногенез и формирование народа Баку, 2006
5. Народы Кавказа т.1 М., 1960
6. Шнирельман В.А. Войны памяти М., 2003
4. Van der Leeuw Ch. Azerbaijan: A quest for identity Surrey: Curson press, 2000.

კოლოკეიუმი №1.

ლექცია 7. 2 საათი

სოციალურ ფორმათა ცვლა: რეგისტრირება, მერიტოკრატია და სოციალური მობილობა.

ეთნიკური დინამიკა თანამედროვე სამხრეთ კავკასიაში.

თემის ცნება და მისი დახასიათება.

სემინარი №7 2 საათი.

1. სომხები

მოხსენება: სომხები ხალხის ეთნოგენეზი საბჭოურ და პოსტსაბჭოურ ისტორიოგრაფიაში.

ლიტერატურა:

1. თოფჩიშვილი რ. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია. თბ 2007.
2. მაისურაძე გ. ქართველ და სომეხი ხალხების ურთიერთობა 13-18 ს-ში. (ეთნოკულტურულ ასპექტში) თბ., 1980.
3. Гачев Г. Кавказ М., 2002
4. Дэвид Лэнг Армяне М., 2004

5. Кочикян А. Прошлое и настоящее грузино-армянских отношений//Центральная Азия и Кавказ №6,2003
6. Народы Кавказа т.1 м.,1960
7. Шнирельман В.А. Войны памяти М.,2003
5. Retgrade A.E. The Armenians Oxford: Blackwell, 1998

ლექცია №8. 2 საათი

ნორმატიული წყობა: ადათები და კომპოზიციათა სისტემა, ყანლი, ყუნალობა. ეთნიკური დინამიკა თანამედროვე ჩრდილო კავკასიაში.
თემის სოციალური ფუნქციები.

სემინარი №8 2 საათი

1. ქართველები

მოსვენება: ქართველი ხალხის ეთნოგენეზი საბჭოურ და პოსტსაბჭოურ ისტორიოგრაფიაში.

ლიტერატურა:

1. თოფჩიშვილი რ. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია. თბ 2007.
2. გუჯუჯიანი რ. ქართველ მთიელთა მენტალობის ისტორიიდან. თბ. 2008.
3. ფუტყარაძე თ. ეთნოკულტურული პროცესები პოლიეთნიკურ რეგიონებში. ბათუმი. 2001.
4. Гачев Г. Кавказ М., 2002
5. Дэвид Лэнг Грузины М., 2004
6. Шнирельман В.А. Войны памяти. Мифы, идентичность и политика в Закавказье М., 2003

ლექცია №9. 2 საათი.

პოტესტარული ურთიერთობები და სოციალური სტრატეგიკაცია. კავკასიის ხალხთა ტრადიციული სახელისუფლები ფორმები და სტრუქტურა. მართვის ძირითადი ინსტიტუტები და სახელისუფლებო ფორმების სიმბიოზი.
კავკასიის ხალხთა პოლიტიკური კულტურა რეგიონის ერთიან ისტორიულ-კულტურულ სივრცეში. სოციალური სტრუქტურის ასაკობრივი სტრატეგიკაცია და ა.შ.

სემინარი №9 2 საათი

სეპარატიზმისა და ტერორიზმის პრობლემები კავკასიაში.

სეპარატიზმის მიზეზები, მისი რესურსები. ტერორიზმის სოციალურ-კულტურული პრობლემა.

მოსვენებები:

1. შეიძლება თუ არა აფხაზების თვითგამორკვევა სეპარატიზმის გარეშე?
2. ტერორიზმის სოციალურ-კულტურული ბუნება.

ლიტერატურა:

1. შ. მაღაშხია. კონფლიქტები. პროგნოზირება. თბ. 2007.
2. დავითაშვილი ზ. ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია. თბ, 2003.
3. თოთაძე ა. ოსები საქართველოში; მითი თუ რეალობა (რედ. მ. ლორთქიფანიძე); თბ. 2006.
4. ნოღია. გ. კონფლიქტი აფხაზეთში-მიზეზები და გააზრება. თბ. 1999.
5. Читаи Д. Проблемы сепаратизма на Центральном Кавказе: (уроки истории) Баку, 2005.
6. Блиев М., Южная осетия в коллизиях российско-грузинских отношений М., 2006
7. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа М., 2003.

8. Croissant M.P. The Armenia-Azerbaijan conflict: Causes and implications Westport: Praeger, 1998.
9. Walker Ch. J. Armenia and Karabakh: The struggle for unity London Minority rights publ., 1991.

ლექცია №10 2 საათი

ძირითადი კონფესიები კავკასიაში, მათი ისტორიული და ტერიტორიულ-ეთნიკური ლოკალიზაცია. ქრისტიანობა.
კონფესიური და ეთნოდეოლოგიური კონსტრუქტები კავკასიაში.

სემინარი №10 2 საათი

ტოლერანტობა პოლიკონფესიურ კავკასიაში.

1. რელიგიური შეგნების თავისებურებები.
2. ტოლერანტობა კავკასიის ტრადიციულ კონფესიებში.
3. სახელმწიფო და სარწმუნოების თავისფულება.

მოსვენება: შეუწყნარებლობის გამოვლინებები.

ლიტერატურა:

1. ვქმნით ტოლერანტულ გარემოს თბ. 2005.
2. პავლიაშვილი ქ. საეკლესიო გლობალიზაციის ისტორია კავკასიაში თბ. 2008.
3. ნ. ნათაძე. ერი და ეროვნული კულტურა. 1988.
4. Геден История христианства на Северном Кавказе до и после присоединения к России М.-Пятигорск, 1992
5. Дмитриев В.А. Адагы и шариат у кавказских горцев// Россия и Кавказ М., 2003
6. Hann Ch. Personal community 2000.

ლექცია №11. 2 საათი.

კონფესიური და ეთნოდეოლოგიური კონსტრუქტები კავკასიაში.
ისლამური კულტურა წარსულსა და აწმყოში; ხელისფულების კოსმოგონია, მსოფლიმხედველობის კონსტრუქტები და ქცევის სტერეოტიპები:
ა) მუსლიმანური კოდექტივიზმი და საერთო ცხოვრების ადათური ნორმები.
ბ) ფიკხი, შარიათი, ტარიკათი, ადათი.
რელიგია, როგორც სამოქალაქო-პოლიტიკური მობილიზაციის სასუალება კავკასიაში.

სემინარი №11 2 საათი

დიასპორა და პოლიტიკა.

კავკასია: თანამედროვე საზოგადოებაში დიასპორის ინტეგრაციის პრობლემები.
დიასპორა და “სამსობლოს” ცნება. ახალი დიასპორები თუ ტრანსნაციონალური ერთიანობა? დიასპორა როგორც არსტაბილურობისა და ძალადობის წყარო.
“სამსობლო” როგორც იდენტურობა.

მოსვენება: ქართული დიასპორა კავკასიის რესპუბლიკებში.

ლიტერატურა:

1. გონიკავილი. მ. ქართული კოლონიები რუსეთში. თბ. 1992.
2. ა. სონღულაშვილი. ეროვნული უმცირესობანი და კონფესიები საქართველოში. თბ. 2005.
3. სრულიად საქართველოს სომხურენოვანი მოსახელობა და საქართველოს ერთიან სახელმწიფოში აღორძინების პრობლემები.
4. კოდუა ე. ეთნოსოციოლოგიის ზოგიერთი საკითხი. თბ. 2002.
5. Квициани Д. и др., Грузины на Северном Кавказе// Энциклопедия культур народов Юга России Ростов/Д., 2005

6.Тишков В. Реквием по этносу М.,2003.

ლექცია №12 2 საათი

ადატობრივი: “სამშობოები”, “გვარები”, “ტეიპები”, “ტუყუმები”. “ჯამაათები” და კლანები.

კონფესიური: თარიკატები, მაზჰაბები, მიურიდიზმი.

საქართველო-კავკასიის ხალხები ტრადიციული საკომუნიკაციო კულტურა (სტურმართმოყვარეობა, ათალიყოობა, ძმადნაფიცობა, ინფორმაციის გაცემის სპეციფიკა და ა.შ.)

სემინარი №12 2 საათი

1. თანამედროვე სახელმწიფოებრიობისა და საზოგადოების ეთნოსოციალური პარამეტრები.
2. ხელისუფლება და სამოქალაქო საზოგადოება: ურთიერთქმედებათა საზოგადოებრივ და რელიგიურ გაერთიანებებთან.

მოსხენება:

1. ჩრდილო კავკასიის რესპუბლიკების თანამედროვე სახელმწიფოებრიობის საკონსტიტუციო პარამეტრები (რომელიმე რესპუბლიკის მაგალითზე).
2. არჩევნები და საზოგადოება თანამედროვე საქართველოში.

ლიტერატურა:

1. მაცაბერიძე მ. არჩევნები და საზოგადოება. თბ. 2003.
2. ფაჩულია ნეოტოტალიტარიზმი თბ. 2003.
- 3.Боров А.Х. и др. Современная государственность Кабардино-Балкарии: истоки, пути становления, проблемы Нальчик, 1999
- 4.Джин Л.Коэн, Эндрю Арато Гражданское общество и политическая теория М.,2003
3. Worsley P. The three words: Culture and world development London: Weindenfeld and Nicolson, 1984.

ლექცია №13 2 საათი

სამხრეთ კავკასია: “რეტრომოდერნიზაცია”-კულტურული (სოციალური) ტრანსფორმაციის პრობლემები.

“რეტრომოდერნიზაცია”-პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის პრობლემები კავკასიის რესპუბლიკებში.

სემინარი №13 2 საათი

თანამედროვე მიგრაციული პროცესები კავკასიაში.

ლიტერატურა:

1. Юнусов А. Этнодемографические процессы на Южном Кавказе в постсоветский период// Кавказский сборник, т.2 (34) М.,2005.
2. Улаков М. Толгуров Т. «Этнос-Диаспора» как модель функционирования социокультурного пространства// Кавказоведение М.,2004, №4
- 3.Тер-Саркисянц – Армяне М.,1999.
- 4.Дмитриев А.В. Конфликтогенность миграции: глобальный аспект//Социс, №2, 2004
5. Тенденции миграционных процессов и миграционная политика в регионах Южного федерального округа //Безопасность Евразии, №1, 2007.

ლექცია №14 2 საათი

ჩრდილო კავკასია: “რეტრომოდერნიზაცია”-კულტურული (სოციალური) ტრანსფორმაციის პრობლემები.

“რეტრომოდერნიზაცია”-პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის პრობლემები კავკასიის რესპუბლიკებში.

სემინარი №14 2 საათი

მოსხენება: მეცნიერებისა და განათლების როლი ადამიანის სოციალიზაციისა და რეგიონალიზაციის საქმეში.

ლიტერატურა:

1.კოპალიანი ე. კვიციანი ჯ. კავკასია XX საუკუნეში. თსუ. 2001.

1.Розин М.Д. Научный комплекс Северного Кавказа Ростов/Д, 2000

ლექცია №15 2 საათი

თანამედროვე კულტურის, მეცნიერების და განათლების როლი და ადგილი კავკასიის სოციალური ინტეგრაციის საქმეში.

“რეტრომოდერნიზაცია”-პოსტკომუნისტური ტრანსფორმაციის პრობლემები კავკასიის რესპუბლიკებში.

სემინარი №15 2 საათი

კოლოკვიუმი №2

შეფასება:

დასწრება 10 ქულა. (10%)

სემინარი 20 ქულა. (20%)

კოლოკვიუმი 15X2=30 ქულა (30%)

გამოცდა 40 ქულა (40%)

სულ 100 ქულა (100%)

შედეგი: კურსდამთავრებულებს ეცოდინებათ: პოსტსაბჭოური კავკასიის ახალ სოციოკულტურულ გარემოში ინდივიდის ადაპტაციის პრობლემების გადაჭრის გზები; გლობალიზაციისა და სოციალური თვითორგანიზებას შორის ღრმა კავშირის დანახვა; რეგიონში “ბუნება-საზოგადოება-ადამიანის” ურთიერთობის ჰარმონიზაცია-რეზონანსში მოყვანის აუცილებლობა.

თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ს ი ლ ა ბ უ ს ი
2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება	კავკასიის ისტორიული გეოგრაფიის თეორია და პრაქტიკა	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მიმართულების მაგისტრანტებისთვის (სავალდებულო)	
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი	
ECTS	5 კრედიტი, 2 ლექცია + 2 სემინარი + 1 დამოუკიდებელი მუშაობისათვის.	
ლექტორი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი სარდიონ ზედელაშვილი; ტელ: 38-49-35	
სასწავლო კურსის მიზანი	სასწავლო კურსი მიზნად ისახავს სასწავლო პროცესში მაგისტრანტის მიერ კავკასიის ისტორიის შესახებ აქამდე დაგროვილი ცოდნის თავმოყრას და გაღრმავებას, აგრეთვე გააცნოს მაგისტრანტს უძველესი დროიდან კავკასიის ხალხების ისტორიულ-ტერიტორიული საზღვრების ცვლილებათა მიზეზები და ამ ტერიტორიულ ცვლილებებთან დაკავშირებული ეთნოსთა ასიმილაციები.	
სასწავლო კურსის წინაპირობები	მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს საქართველოს ისტორია, კავკასიის ხალხთა ისტორია და იცნობდეს კავკასიის თვითმყოფადობას. სხვა სპეციალობის სტუდენტებისათვის წინაპირობა სავალდებულო არ არის	
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკუმი, დისკუსია-დებატები	
შეფასება	ლექციებზე დასწრება	5%
	სემინარი	15%
	კოლოქვიუმი	20-20%
	გამოცდა	40%
გამოცდაზე დაშვება	სავალდებულოა ერთი კოლოქვიუმის შესრულება	

კურსის შინაარსი

ლექცია 1. (2 საათი) ჩრდილო კავკასიის პირველი სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნები.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ივ. ჯავახიშვილი. ქართველი ერის ისტორიის შესავალი, წიგნი პირველი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბილისი, 1950.
2. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
3. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
4. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
5. Г. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2002.
6. С.М. Джамирзаев. Древняя история чеченцев (нохчой). (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры. Москва, 2002.
7. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
8. Е. Крупнов. Древняя история Северного Кавказа. Москва, 1967.

ლექცია 2 (2 საათი) „ხალხთა დიდი გადასახლება“ და ჩრდილო კავკასია.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ივ. ჯავახიშვილი. ქართველი ერის ისტორიის შესავალი, წიგნი პირველი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბილისი, 1950.
2. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
3. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
4. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
5. Г. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2002.
6. С.М. Джамирзаев. Древняя история чеченцев (нохчой). (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры. Москва, 2002.

7. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
8. Е. Крупнов. Древняя история Северного Кавказа. Москва, 1967.
9. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., М., 1988.

ლექცია 3. (2 საათი). ჩრდილო კავკასია VII-IX საუკუნეებში. ბოლგარელთა განსახლება და მათი მონაწილეობა ყარაჩაელებისა და ბალყარელების ეთნოგენეზში. საზართა საკანატიც გეოგრაფიული მდებარეობა. ადიღური ტომების დიდი კავშირის ფორმირება. კასოგების, აბაზგების, ალანების, ვაინახების განსახლების არეალი. ადრეული სახელმწიფოებრივი გაერთიანებები დაღესტნის ტერიტორიაზე.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ივ. ჯავახიშვილი. ქართველი ერის ისტორიის შესავალი, წიგნი პირველი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბილისი, 1950.
2. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
3. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
4. რ. თოფჩიშვილი, ოსთა წინაპარი ალანების თავდაპირველი განსახლების არეალი. თბილისი, 2008.
5. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
6. Г. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2002.
7. С.М. Джамирзаев. Древняя история чеченцев (нохчой). (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры. Москва, 2002.
8. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
9. Е. Крупнов. Древняя история Северного Кавказа. Москва, 1967.
10. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., М., 1988.

ლექცია 4. (2 საათი) ჩრდილო კავკასიის ხალხები და არაბთა და მონღოლთა ბატონობის პერიოდში. ყივჩაღების, ალანების, ადიღების, ვაინახების და დაღესტნის მოსახლეობის საცხოვრისი ტერიტორიები.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
2. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
3. რ. თოფჩიშვილი, ოსთა წინაპარი აღანების თავდაპირველი განსახლების არეალი. თბილისი, 2008.
4. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
5. Г. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2002.
6. С.М. Джамирзаев. Древняя история чеченцев (нохчой). (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры. Москва, 2002.
7. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
8. Е. Крупнов. Древняя история Северного Кавказа. Москва, 1967.
9. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., М., 1988.

ლექცია 5. (2 საათი) ჩრდილო კავკასიის პოლიტიკური მოწყობა XIII-XV საუკუნეებში. ადიღთაგან ყაბარდოელების ჩამოყალიბება. ბალყარელების, ყარაჩაელების, ოსების ფორმირება და მათი ადგილმდებარეობა. დაღესტნის პოლიტიკური ერთეულები.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
2. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
3. რ. თოფჩიშვილი, ოსთა წინაპარი აღანების თავდაპირველი განსახლების არეალი. თბილისი, 2008.
4. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
5. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
6. Е. Крупнов. Древняя история Северного Кавказа. Москва, 1967.
7. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., М., 1988.

ლექცია 6. (2 საათი) ენობრივ-ტერიტორიულ ერთობათა საბოლოოდ ჩამოყალიბება ჩრდილო კავკასიაში XVI-XVII საუკუნეებში. ადიღების

(ჩერქეზების), ყაბარდოელების, ყარაჩაელების, ბალყარელების, ოსების, ჩეჩნების, ინგუშების და დაღესტნელების განსახლების არეალი.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
2. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
3. რ. თოფჩიშვილი, ოსთა წინაპარი აღანების თავდაპირველი განსახლების არეალი. თბილისი, 2008.
4. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
5. Г. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2002.
6. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
7. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., М., 1988.

ლექცია 7. (2 საათი) ირან-ოსმალეთის პოლიტიკა ჩრდილო კავკასიაში XVI-XVII საუკუნეებში. ჩრდილო კავკასიის ტერიტორიული მოწყობა.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
2. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
3. რ. თოფჩიშვილი, ოსთა წინაპარი აღანების თავდაპირველი განსახლების არეალი. თბილისი, 2008.
4. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
5. Г. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2002.
6. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
7. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., М., 1988.

ლექცია 8. (2 საათი) რუსეთის დამკვიდრება ჩრდილო კავკასიაში. რუსულ დასახლებათა გეოგრაფიული არეალი.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
2. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
3. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
4. Г. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2002.
5. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
6. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., М., 1988.

ლექცია 9. (2 საათი) რუსეთის მიერ ჩრდილო კავკასიის ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული გადანაწილება XIX საუკუნის მეორე ნახევარში. ადგილობრივი ეთნოსების განდევნა-გასახლება (მუჰაჯირობა) და მათი ტრაგიკული ბედი.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი II, თბილისი, 1978.
2. სარდიონ ზედელაშვილი, საზოგადოებრივი მართვის ინსტიტუტები და რუსეთის მიერ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მმართველს დამყარება ჩრდილო კავკასიაში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, თბილისი, 2007.
3. З.Х. Ибрагимов. Эмиграция чеченцев в Турцию, Москва, 2000.

ლექცია 10. (2 საათი) უძველესი სახელმწიფოები აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე. მანა, ატროპატენი, კავკასიის ალბანეთი. კავკასიელი ალბანელების დეეთნიზაცია და კონფესიონალური ტრანსფორმაცია: ისლამიზაცია, გრიგორიანიზაცია და მართლმადიდებლობა.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა.

1. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века, Баку, 1995.
2. Ф. Мамедова. Политическая история и историческая география Кавказской Албании (III в. до н.э. – VIII в.н.э.), Баку, 1986.
3. У. Гаджиева, Деэтнизация Кавказских Албан в XIX веке, Баку, 2004.

ლექცია 11. (2 საათი) სომეხი ხალხის ისტორიული ტერიტორიები და მათი თანამედროვე განსახლების არეალი. ყარაბაღი, ყუბანი, საქართველო.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა

1. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
2. История Армянского народа, часть первая, Ереван, 1951.
3. История Армянского народа с древнейших времен до наших дней. Ереван, 1980.
4. В.А. Шнирельман. Войны памяти, мифы, идентичность и политика в Закавказье, Москва, 2003.
5. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

ლექცია 12. (2 საათი) სომხეთი XX საუკუნის დასაწყისში. საქართველო-სომხეთის ომი 1918 წლის დეკემბერში და დღევანდელი. საქართველოს რესპუბლიკის საზღვრები კომუნისტური რუსეთის ოკუპაციამდე. ქართველთა და სომეხთა ეთნიკური პროცესები საქართველოში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. История Армянского народа с древнейших времен до наших дней. Ереван, 1980.
2. საქართველოს ტერიტორია და საზღვრები, თბილისი, 2006.
3. საქართველოს ეროვნული აკადემია, სრულიად საქართველოს სომხურ-ენოვანი მოსახლეობა და საქართველოს ერთიანი სახელმწიფოებრიობის აღორძინების შექმნადილები და პრობლემები, თბილისი, 2006.

ლექცია 13. (2 საათი) სხვადასხვა ეთნოსების: აზერბაიჯანელების, სომხების, ბერძნების, გერმანელების, ებრაელების, ოსების, რუსების, ქისტების, ქურთების შემოსვლა საქართველოს ტერიტორიაზე და მათი განსახლების არეალი.

სემინარი – 2 საათი

ლიტერატურა:

1. საქართველო არის ესე. „ციცინათელა“, 2003.
2. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
3. С. Мосидзе. Прошлое и настоящее Джавахетии важнейшего региона Грузии, Тбилиси, 2007.

ლექცია 14. (2 საათი) ქართველთაგან ეროვნების შეცვლა ისტორიის სხვადასხვა პერიოდში. გაბერძნება, გამაჰმადიანება, გაოსება, გარუსება, გასომხება. დემოგრაფიული სიტუაცია ჯავახეთსა და ქვემო ქართლში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
2. საქართველო არის ესე. „ციცინათელა“, 2003.
3. С. Мосидзе. Прошлое и настоящее Джавахетии важнейшего региона Грузии, Тбилиси, 2007.

ლექცია 15 (2 საათი). თანამედროვე საქართველოს რესპუბლიკა და მისი ტერიტორიული პრობლემები. საქართველო გეოპოლიტიკური თამაშების ცენტრი. ქართული მიწების ანექსია რუსეთ-საქართველოს ომის დროს. ისტორიული სიყალბენი – მითი და რეალობა.

სემინარი - 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
2. საქართველოს ეროვნული აკადემია, სრულიად საქართველოს სომხურ-ენოვანი მოსახლეობა და საქართველოს ერთიანი სახელმწიფოებრიობის აღორძინების შუქჩრდილები და პრობლემები, თბილისი, 2006.
3. ჯ. კეკელია. საქართველოს ტერიტორია და საზღვრები, თბილისი, 2006.
4. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის დამახინჯების გამო, თბილისი, 1991.
5. Р. Топчишвили, Осетины в Грузии: миф и реальность, Тбилиси, 2009.
6. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.
7. В.А. Шнирельман. Войны памяти, мифы, идентичность и политика в Закавказье, Москва, 2003

სავალდებულო ლიტერატურა

1. ივ. ჯავახიშვილი. ქართველი ერის ისტორიის შესავალი, წიგნი პირველი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბილისი, 1950.
2. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
3. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი II, თბილისი, 1978.
4. სარდიონ ზედელაშვილი, საზოგადოებრივი მართვის ინსტიტუტები და რუსეთის მიერ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მმართველოს დამყარება ჩრდილო კავკასიაში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, თბილისი, 2005.
5. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
6. რ. თოფჩიშვილი, ოსთა წინაპარი აღანების თავდაპირველი განსახლების არეალი. თბილისი, 2008.
7. დ. მუსხელიშვილი. საქართველოს ისტორიული გეოგრაფიის ძირითადი საკითხები, თბილისი, 1980.
8. ჯ. კეკელია. საქართველოს ტერიტორია და საზღვრები, თბილისი, 2006.
9. ე. ანთელავა. კავკასია და რუსეთი, თბილისი, 2007.
10. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
11. საქართველოს ეროვნული აკადემია, სრულიად საქართველოს სომხურენოვანი მოსახლეობა და საქართველოს ერთიანი სახელმწიფოებრიობის აღორძინების შუქ-ჩრდილები და პრობლემები (სამეცნიერო კონფერენციის მასალები, თბილისი, 2006).
12. История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., М., 1988.
13. Ф. Мамедова. Политическая история и историческая география Кавказской Албании (III в. до н.э. – VIII в.н.э.), Баку, 1986.
14. Очерки по древней истории Азербайджана, Баку, 1956.
15. История Азербайджана с древнейших времен до присоединения а России, т. 1, 1958.
16. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века, Баку, 1995.
17. История Армянского народа, часть первая, Ереван, 1951.
18. Р. Топчишвили, Осетины в Грузии: миф и реальность, Тбилиси, 2009.

19. С. Мосидзе. Прошлое и настоящее Джавахетии важнейшего региона Грузии, Тбилиси, 2007.
20. В.А. Шнирельман. Войны памяти, мифы, идентичность и политика в Закавказье, Москва, 2003.
21. У. Гаджиева, Деэтнизация Кавказских Албан в XIX веке, Баку, 2004.
22. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.
23. Г.З. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2001.
24. С.М. Джамирзаев. Древняя история чеченцев (нохчой). (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры. Москва, 2002.
25. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.

დამატებითი ლიტერატურა

1. მ. ნაჭყებია, ქართველთა ეთნოლინგვისტური ტერმინები, თბილისი, 2006.
2. საქართველო არის ესე. „ციცინათელა“, 2003.
3. Е. Крупнов. Древняя история Северного Кавказа. Москва, 1967.
4. Э.Х. Панеш. Этническая психология и этнические отношения. Санкт-Петербург, 1996.
5. К.В. Тревер. Очерки истории и культуры Кавказской Албании, Москва-Ленинград, 1959.
6. История Армянского народа с древнейших времен до наших дней. Ереван, 1980.
7. З.Х. Ибрагимов. Эмиграция чеченцев в Турцию, 2000.

სწავლის შედეგი

მაგისტრანტს ექნება ისტორიის სფეროში კვლევის უახლოეს მიღწევებზე დამყარებული ღრმა და სისტემური ცოდნა კავკასიაში მცხოვრები აბორიგენი და სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქაში მოსული ეთნოსების შესახებ. კურსდამთავრებულს ეცოდინება კავკასიის რომელ ისტორიულ მონაკვეთში რომელ ტერიტორიებზე ცხოვრობდნენ ეთნოსები და როგორ იცვლებოდა ისტორიულად მათი გეოგრაფიული საზღვრები, როგორ იცვლებოდა კულტურათა შემოვლით მრავალფეროვანი კავკასიელი ხალხების ყოფა და კულტურა. მაგისტრანტს ექნება უნარი, კვლევა აწარმოოს დამოუკიდებლად, გადაჭრას კვლევის პროცესში წარმოშობილი სირთულეები და გააკეთოს სწორი ანალიზი.

თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის

სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება	კავკასიის ხალხთა ეთნოგენეზი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მიმართულების მაგისტრანტებისათვის (სავალდებულო)	
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	1 სემესტრი	
ECTS	5 კრედიტი, 2 ლექცია + 2 სემინარი + 1 დამოუკიდებელი მუშაობისათვის.	
ლექტორი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი სარდიონ ზედელაშვილი; ტელ: 38-49-35	
სასწავლო კურსის მიზანი	სასწავლო კურსი მიზნად ისახავს მაგისტრანტს მისცეს მეცნიერული ცოდნა ისეთ უმნიშვნელოვანეს პრობლემებზე, როგორცაა: კავკასიის ხალხების – იბერიულ-კავკასიური, ინდოევროპული და თურქული ეთნოსების ეთნოგენეზის შესახებ.	
სასწავლო კურსის წინაპირობები	კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს საქართველოს ისტორიისა და კავკასიის ხალხთა ისტორიის ბაკალავრიატის სალექციო კურსები. სხვა სპეციალობის მაგისტრანტებისთვის წინაპირობა სავალდებულო არ არის.	
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკუმი, დისკუსია-დებატები	
შეფასება	ლექციებზე დასწრება	5%
	სემინარი	15%
	კოლოქვიუმი	20-20%
	გამოცდა	40%
გამოცდაზე დაშვების წინაპირობა	სავალდებულოა ერთი კოლოქვიუმის შესრულება	

კურსის შინაარსი

ლექცია 1. (2 საათი) შესავალი საკითხის დასმისთვის.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ო. ჯაფარიძე, ქართველი ერის ეთნოგენეზის სათავეებთან. თბილისი, 2006.
2. კავკასიის ხალხთა ისტორია, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
3. რ. თოფჩიშვილი. ოსთა წინაპარი აღანების თავდაპირველი განსახლების არეალი, თბილისი, 2008.
4. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
5. С.М. Джамирзаев. Древняя история чеченцев (нохчий). (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры. Москва, 2002.

ლექცია 2 (2 საათი) კავკასიაში არსებული ენები: 1. იბერიულ-კავკასიური ენები და 2. არაიბერიული კავკასიური ენები; მათი გავრცელების არეალი.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ა. ჩიქობავა. იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია. II გამოცემა, თბილისი, 2008.

ლექცია 3. (2 საათი). ძველი წყაროები ქართველი ერის წარმომავლობის შესახებ (ძველი აღმოსავლური, ბიბლიური, ბერძენ, რომაელი და ბიზანტიელი ავტორები).

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ო. ჯაფარიძე. ქართველი ერის ეთნოგენეზის სათავეებთან, თბილისი, 2006.
2. ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. V, თბილისი, 1987.
3. რ. თოფჩიშვილი. საქართველოს ეთნოლოგია. თბილისი, 2008.

ლექცია 4. (2 საათი) ქართველი ერის წარმომავლობა ფეოდალური ეპოქის ქართული საისტორიო მწერლობასა და XIX-XX საუკუნეების ქართულ ისტორიოგრაფიაში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ო. ჯაფარიძე. ქართველი ერის ეთნოგენეზის სათავეებთან, თბილისი, 2006.
2. რ. თოფჩიშვილი. საქართველოს ეთნოლოგია. თბილისი, 2008.

ლექცია 5. (2 საათი) ადიღთა (ჩერქეზების, ყაბარდოელების) ეთნოგენეზისა და ეთნიკური ისტორიის წყაროები.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
2. Р.Ж. Бетров. Адыги – истоки этноса, Нальчик, 1990.
3. Л.И. Лавров. О происхождении народов Северозападного Кавказа. Сб. статей по истории Кабарды, Нальчик, 1954.

ლექცია 6. (2 საათი) კავკასიელთა ეთნოლინგვისტური სიახლოვე და ენობრივ კულტურული ერთიანობის დაშლა.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.

ლექცია 7. (2 საათი) შემოსული ერების როლი ადიღთა ეთნოგენეზის განსახლვრაში და ადიღური ტომების კონსოლიდაცია.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
2. Ш.Б. Ногшов. История адыгейского народа. Нальчик, 1994.

ლექცია 8. (2 საათი) ოსების (ალანების) თავდაპირველი განსახლებისა და ეთნოგენეზის შესახებ.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. რ. თოფჩიშვილი. ოსთა წინაპარი აღანების თავდაპირველი განსახლების არეალი. თბილისი, 2008.
2. რ. თოფჩიშვილი. კავკასიის ხალხთა ეთნოლოგია. თბილისი, 2008.
3. Р. Топчишвили. Осетины в Грузии, миф и реальность. Тбилиси, 2009.

ლექცია 9. (2 საათი) ნახური ტომების (ინგუშები, ჩეჩნები) ეთნოგენეზისა და ეთნიკური ისტორიის წყაროები. პროტონახებისა და ავტოსტონობის საკითხისათვის.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. С.М. Джамирзаде. Древняя история чеченцев (нохчой) (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры) Москва, 2002.
2. В.П. Алексеев. Несколько соображений о происхождении вайнахских народов по антропологическим данным. Сб.: Проблемы происхождения нахских народов. Махачкала, 1996.

ლექცია 10. (2 საათი) ჩრდილო კავკასიელი თურქულენოვანი მოსახლეობის ადრეული ეთნოგენეზისი, მათი დამკვიდრება თანამედროვე განსახლების არეალში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
2. რ. თოფჩიშვილი. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
3. А. Федоров. Историческая этнография Кавказа.

ლექცია 11. (2 საათი) დაღესტნელების ეთნოგენეზისის სათავეები და ტერიტორიულ-ეთნიკური და კულტურული ლოკალიზაცია.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.

2. რ. თოფჩიშვილი. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
3. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.
4. Г.С. Мусаев. Российская и Зарубежная историография о происхождении народов Дагестана. Современное состояние и перспективы развития исторической науки Дагестана и Северного Кавказа. Тезисы – Махачкала, 1997.
5. А.С. Сумбатзаде. Азербайджанцы – этногенез и формирование народа, Баку, 1990.

ლექცია 12. (2 საათი) აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე არსებული უძველესი ხალხების: მანას მკვიდრთა, ატროპატენელების, ალბანელების ეთნოგენეზისი და ენობრივი კუთვნილება.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. А.С. Сумбатзаде. Азербайджанцы – этногенез и формирование народа, Баку, 1990.
2. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века, Баку, 1995.
3. Ф. Мамедова. Политическая история и историческая география Кавказской Албании, Баку, 1986.
4. К.В. Тревер. Очерки истории и культуры Кавказской Албании, Москва-Ленинград, 1959.

ლექცია 13. (2 საათი) ადრეული თურქულენოვანი ტომების გამოჩენა აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე. ალბანელთა ეთნო-კულტურული ვითარება არაბთა დაპყრობის შემდეგ. სელჩუკთა ექსპანსია და თურქული ეთნოგენეზის შემოტანა აზერბაიჯანში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. რ. თოფჩიშვილი. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
2. А.С. Сумбатзаде. Азербайджанцы – этногенез и формирование народа, Баку, 1990.
3. История Азербайджана, Баку, 1995.
4. У. Гаджиева, Деэтнизация Кавказских Албан в XIX веке, Баку, 2004.

ლექცია 14. (2 საათი) სომეხი ერის ეთნოგენეზის შესახებ: მოსულობისა და ავტოქტონობის თეორია. ზოგიერთი სომეხი „მეცნიერი“ თბილისის მოსახლეობის შესახებ.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. რ. თოფჩიშვილი. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007
2. История армянского народа, часть первая, Ереван, 1951.
3. В.А. Шнирельман. Войны памяти, мифы, идентичность и политика в Закавказье, Москва, 2003.
4. С. Мосидзе. Прошлое и настоящее Джавахетии – важнейшего региона Грузии, Тбилиси, 2007.

ლექცია 15. (2 საათი) იბერიულ-კავკასიური, თურქული და ინდოევროპული ეთნოსები კავკასიის საერთო სახელში. კავკასიის კონფლიქტების მიზეზები, დინამიკა და შედეგები

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ნ. ჩიქოვანი, რელიგია და კულტურა სამხრეთ კავკასიაში, თბილისი, 2006
2. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის დამახინჯების გამო, თბილისი, 1991.
3. რ. თოფჩიშვილი. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
4. В.А. Шнирельман. Войны памяти, мифы, идентичность и политика в Закавказье, Москва, 2003.
5. Р. Топчишвили. Осетины в Грузии, миф и реальность. Тбилиси, 2009.
6. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

სავალდებულო ლიტერატურა

1. თ. ჯაფარიძე, ქართველი ერის ეთნოგენეზის სათავეებთან. თბილისი, 2006.
2. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
3. რ. თოფჩიშვილი. ოსთა წინაპარი ალანების თავდაპირველი განსახლების არეალი, თბილისი, 2008.
4. რ. თოფჩიშვილი. კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბილისი, 2007.
5. ს. ჯანაშია, შრომები, ტ. V, თბილისი, 1987.
6. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბილისი, 2002.

7. საქართველოს ეროვნული აკადემია, სრულიად საქართველოს სომხურენოვანი მოსახლეობა და საქართველოს ერთიანი სახელმწიფოებრიობის აღორძინების შუქჩრდილები და პრობლემები, თბილისი, 2006.
8. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის დამახინჯების გამო, თბილისი, 1991
9. ნ. ჩიქოვანი, რელიგია და კულტურა სამხრეთ კავკასიაში, თბილისი, 2006.
10. ივ. ჯავახიშვილი. ქართველი ერის ისტორიის შესავალი, წიგნი პირველი, საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ-ეთნოლოგიური პრობლემები, თბილისი, 1950.
11. Р.Ж. Бетров. Адыги: возникновение и развитие этноса. Нальчик, 1998.
12. С.М. Джамирзаев. Древняя история чеченцев (нохчой). (К древней истории нахских племен III-I тысячелетия до новой эры. Москва, 2002.
13. Л.И. Лавров. О происхождении народов Северозападного Кавказа. Сб. статей по истории Кабарды, Нальчик, 1954.
14. Р. Топчишвили. Осетины в Грузии, миф и реальность. Тбилиси, 2009
15. Г.С. Мусаев. Российская и Зарубежная историография о происхождении народов Дагестана. Современное состояние и перспективы развития исторической науки Дагестана и Северного Кавказа. Тезисы – Махачкала, 1997.
16. А.С. Сумбатзаде. Азербайджанцы – этногенез и формирование народа, Баку, 1990.
17. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века, Баку, 1995
18. У. Гаджиева, Деэтнизация Кавказских Албан в XIX веке, Баку, 2004.
19. История армянского народа, часть первая, Ереван, 1951.
20. В.А. Шнирельман. Войны памяти, мифы, идентичность и политика в Закавказье, Москва, 2003.
21. С. Мосидзе. Прошлое и настоящее Джавахетии – важнейшего региона Грузии, Тбилиси, 2007
22. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

დამატებითი ლიტერატურა

1. რ. თოფჩიშვილი. საქართველოს ეთნოლოგია. თბილისი, 2008.
2. ა. ჩიქობავა. იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია. II გამოცემა, თბილისი, 2008.
3. ლ. ბითაძე (რედ.), აფხაზების ანთროპოლოგიური ისტორია., თბ., 2009

4. Р.Ж. Бетров. Адыги – истоки этноса, Нальчик, 1990.
5. В.П. Алексеев. Несколько соображений о происхождении вайнахских народов по антропологическим данным. Сб.: Проблемы происхождения нахских народов. Махачкала, 1996.
6. А. Федоров. Историческая этнография Кавказа.
7. Ф. Мамедова. Политическая история и историческая география Кавказской Албании, Баку, 1986.
8. К.В. Тревер. Очерки истории и культуры Кавказской Албании, Москва-Ленинград, 1959.

სწავლის შედეგი

მაგისტრანტს ექნება კავკასიელი ხალხის ეთნოგენეზის სფეროში კვლევის უახლოეს მიღწევებზე დამყარებული ღრმა და სისტემური ცოდნა. მაგისტრანტი დაეუფლება შესასწავლი საკითხის კვლევის სპეციფიკურ მეთოდებს, გადაჭრას კვლევის პროცესში წარმოშობილი მოულოდნელი სირთულეები, გაერკვეს როგორც, წინააღმდეგობრივ მონაცემებში და გააკეთოს სწორი ანალიზი.

მაგისტრანტმა უნდა შეძლოს პრობლემური საკითხის ახლებური დასმა და გადაწყვეტა.

თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის

სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ს ი ლ ა ბ უ ს ი

2009-2010

სასწავლო კურსის დასახელება	რუსეთის სახელმწიფოებრივი მართვის ისტორია კავკასიაში XVIII-XIXსს.
სასწავლო კურსის სტატუსი	ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის მიმართულების მაგისტრატურის სტუდენტებისათვის (სავალდებულო)
სასწავლო კურსის	1 სემესტრი

ხანგრძლივობა	
ECTS	5 კრედიტი, 2 ლექცია + 2 სემინარი + 1 დამოუკიდებელი მუშაობისათვის.
ლექტორი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი სარდიონ ზედელაშვილი; ტელ: 38-49-35
სასწავლო კურსის მიზანი	სასწავლო კურსი მიზნად ისახავს მაგისტრანტს მისცეს მეცნიერული ცოდნა რუსეთის იმპერიის მიერ კავკასიაში საუკუნეთა განმავლობაში განხორციელებული პოლიტიკური, სოციალური და ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული ექსპანსიის შესახებ
სასწავლო კურსის წინაპირობები	კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრანტს მოსმენილი უნდა ჰქონდეს საქართველოს ისტორიისა და კავკასიის ხალხთა ისტორიის ბაკალავრიატის სალექციო კურსები. სხვა სპეციალობის მაგისტრანტებისთვის წინაპირობა სავალდებულო არ არის.
სასწავლო კურსის ფორმატი	ლექცია, სემინარი, პრაქტიკუმი, დისკუსია-დებატები
შეფასება	ლექციებზე დასწრება 5%
	სემინარი 15%
	კოლოქვიუმი 20-20%
	გამოცდა 40%
გამოცდაზე დაშვების წინაპირობა	სავალდებულოა ერთი კოლოქვიუმის შესრულება

კურსის შინაარსი

ლექცია 1. (2 საათი) სასწავლო კურსის ზოგადი მიმოხილვა. ქრონოლოგიური ჩარჩო.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი II, თბილისი, 1978.

2. ს. ზედელაშვილი. საზოგადოებრივი მართვის ინსტიტუტები და რუსეთის მიერ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მმართველობის დამყარება ჩრდილო კავკასიაში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, თბილისი, 2005.

3. გ. ვაჩნაძე, ვ. გურული. საქართველო-რუსეთის ურთიერთობა, ისტორია, შედეგები, გაკვეთილები.

4. ქართული დიპლომატიის ისტორია. აკად. რ. მეტრეველის რედაქციით. თბილისი, 2003.

5. ე. ანთელავა. კავკასია და რუსეთი, ტ. I, თბილისი, 2007.

ლექცია 2 (2 საათი) რუსეთის პირველი გამოჩენა კავკასიაში და მათი ურთიერთობა ადგილობრივ ეთნოსებთან 1801 წლამდე.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.

2. ს. ცინცაძე. ძიებანი საქართველო-რუსეთის ურთიერთობის ისტორიიდან (X-XVI სს.).

3. ქართული დიპლომატიის ისტორია. აკად. რ. მეტრეველის რედაქციით. თბილისი, 2003.

4. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. IV, თბილისი, 1973.

5. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века, Баку, 1995.

6. С.А. Белокуров. Сношения России с Кавказом. вып 1-й, 1578-1613гг. Москва, 1889.

ლექცია 3. (2 საათი). პირველი ოკუპირებული დასახლებების – ხუტორების შექმნა რუსეთის მზარდი იმპერიის მიერ ჩრდილო კავკასიის ტერიტორიაზე და მათი შემდგომი ზრდა-განვითარება (XVI-XIXსს).

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.

2. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი II, თბილისი, 1978.

3. ს. ზედელაშვილი. საზოგადოებრივი მართვის ინსტიტუტები და რუსეთის მიერ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მმართველობის დამყარება ჩრდილო კავკასიაში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, თბილისი, 2005.

4. ე. ანთელავა, კავკასია და რუსეთი, ტ. I, თბილისი, 2007.

ლექცია 4. (2 საათი) კავკასიის გეოსტრატეგიული მნიშვნელობა XVIII-XIXსს. რუსეთის, ირანისა და თურქეთის ბრძოლა რეგიონში პოზიციების განსამტკიცებლად (საქართველო, სომხეთი, აზერბაიჯანი, ჩრდილოეთ კავკასია).

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ს. ზედელაშვილი. საზოგადოებრივი მართვის ინსტიტუტები და რუსეთის მიერ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მმართველობის დამყარება ჩრდილო კავკასიაში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, თბილისი, 2005.

2. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

ლექცია 5. (2 საათი) ჩრდილო კავკასიელთა ტრადიციული ინსტიტუტები და რუსეთის იმპერიის მიერ მათი მოსპობის მცდელობა.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. აღ. ფირცხალაიშვილი. საქართველო-რუსეთი-ირან-თურქეთის ურთიერთობა XVIII საუკუნის პირველი ნახევარში, თბილისი, 2006.

2. ე. ანთელავა, კავკასია და რუსეთი, ტ. I, თბილისი, 2007.

3. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.

4. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

5. В. Дагоев. Большая игра на Кавказе. История и современность. М., 2006.

ლექცია 6. (2 საათი) ამიერკავკასიელი ხალხების სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობა XIX საუკუნეში რუსეთის დაპყრობის შემდგომ და რუსული ადმინისტრირების დანერგვა აღნიშნულ რეგიონში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ს. ზედელაშვილი. საზოგადოებრივი მართვის ინსტიტუტები და რუსეთის მიერ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მმართველობის დამყარება ჩრდილო კავკასიაში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, თბილისი, 2005.

2. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

3. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века, Баку, 1995.

4. В. Дагоев. Большая игра на Кавказе. История и современность, М., 2001.

ლექცია 7. (2 საათი) ჩრდილო კავკასიელთა საზოგადოებრივ ადათობრივი მართვის ინსტიტუტები: ქონების დაცვის ინსტიტუტი, პიროვნების დაცვისა და საზოგადოების ზნეობრივი ინსტიტუტები, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი და სისხლის აღების ინსტიტუტები.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
2. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი II, თბილისი, 1978.
3. ს. ზედელაშვილი. საზოგადოებრივი მართვის ინსტიტუტები და რუსეთის მიერ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მმართველობის დამყარება ჩრდილო კავკასიაში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, თბილისი, 2005.

ლექცია 8. (2 საათი) რუსეთის ადმინისტრაციულ-რეაქციული პოლიტიკის ზრდა და ნაციონალური განმათავისუფლებელი პოლიტიკური ბრძოლა კავკასიელი ხალხების XIX საუკუნის ბოლოს და XX საუკუნის დასაწყისში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი II, თბილისი, 1978.
2. ე. ანთელავა, კავკასია და რუსეთი, ტ. I, თბილისი, 2007.
3. ვ. გურული. საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა და რუსეთის მეხუთე კოლონა საქართველოში, თბილისი, 1998.
4. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

ლექცია 9. (2 საათი) დამოუკიდებელი კავკასიის ქვეყნები და ნაციონალურ-სახელმწიფოებრივი ადმინისტრაციების ჩამოყალიბება 1917-1921 წლებში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. აპ. სილაგაძე, ვ. გურული. საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა 1917-1918, თბილისი, 1998.

2. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, 2002.
3. ვ. გურული. ერთმორწმუნე რუსეთი, თბილისი, 2008.
4. Г.З. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2001.
5. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

ლექცია 10. (2 საათი) კავკასიის ხელახალი ოკუპაცია და რუსული საბჭოთა მოდერნიზებული ადმინისტრაციის დანერგვა.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, 2002.
2. ე. კობალიანი, ქ. კვიციანი. კავკასია მე-20 საუკუნეში. თბილისი, 2001.
3. Г.З. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2001.
4. В.С. Белорезов. Русские на Кавказе: эволюция расселения//Русские на Северном Кавказе: вызовы 21-го века. Ростов-Дон, 2002.
5. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

ლექცია 11. (2 საათი) საბჭოთა იმპერიის ადმინისტრაციული დაშლა და დამოუკიდებელი სახელმწიფოების ჩამოყალიბება კავკასიაში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. ქართული დიპლომატიის ისტორია. აკად. რ. მეტრეველის რედაქციით. თბილისი, 2003.
2. მ. ვაჩნაძე, ვ. გურული. რუსეთთან ერთად და ურუსეთოდ. თბილისი, 2007.
3. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

ლექცია 12. (2 საათი) ჩრდილო კავკასია თანამედროვე რუსეთის საზოგადოებრივ დინამიკაში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. История Дона и Северного Кавказа (1917-2000), Ростов/Д. – Нальчик, 2004.
2. Русские на Северном Кавказе. Вызовы 21-го века. Ростов/Д. 2002.
3. К.С. Гаджиев. Геополитика Кавказа. М., 2001.
4. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

ლექცია 13. (2 საათი) ეროვნული ურთიერთობები და თავმოხვეული კონფლიქტები კავკასიაში თანამედროვე ეტაპზე.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. К.С. Гаджиев. Геополитика Кавказа. М., 2001.
2. О. Антоненко. Абхазия во внутренней Российской политике. Государственность и безопасность. Грузия после «революции роз». Кембридж.
3. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.

ლექცია 14. (2 საათი) კავკასია გეოპოლიტიკური თამაშების ცენტრში.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. К.С. Гаджиев. Геополитика Кавказа. М., 2001.
2. Политическая история (краткий курс лекций) Баку, 2006.

ლექცია 15. (2 საათი) რუსეთი და საქართველო. მეზობლები თუ მტრები.

სემინარი – 2 საათი.

ლიტერატურა:

1. მ. ვაჩნაძე, ვ. გურული. რუსეთთან ერთად და ურუსეთოდ. თბილისი, 2007.
2. ქართული დიპლომატიის ისტორია. აკად. რ. მეტრეველის რედაქციით. 2007.

სავალდებულო ლიტერატურა

1. ი. ცინცაძე, ძიებანი საქართველო-რუსეთის ურთიერთობის ისტორიიდან (X-XVI სს.)
2. ქართული დიპლომატიის ისტორია. აკად. რ. მეტრეველის რედაქციით. 2007.
3. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. IV. თბილისი, 1973.
4. ალ. ფირცხალაიშვილი. საქართველო-რუსეთი-ირან-თურქეთის ურთიერთობა XVIII საუკუნის პირველი ნახევარში, თბილისი, 2006.
5. მ. ვაჩნაძე, ვ. გურული. რუსეთთან ერთად და ურუსეთოდ. თბილისი, 2007.
6. მ. ვაჩნაძე, ვ. გურული. საქართველო-რუსეთის ურთიერთობა: ისტორია, შედეგები, გაკვეთილები, თბილისი, 2008.
7. ვ. გურული. ერთმორწმუნე რუსეთი, თბილისი, 2008.

8. ვ. გურული. საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა და რუსეთის მეხუთე კოლონა საქართველოში, თბილისი, 1998.
9. აპ. სილაგაძე, ვ. გურული. საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენა 1917-1918, თბილისი, 1998.
10. ე. კოპალიანი, ქ. კვიციანი. კავკასია მე-20 საუკუნეში. თბილისი, 2001.
11. ნ. ხუციშვილი, დადესტანი, 2002.
12. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1969.
13. ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, ნაკვეთი I, თბილისი, 1978.
14. სარდიონ ზედელაშვილი, საზოგადოებრივი მართვის ინსტიტუტები და რუსეთის მიერ ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული მმართველოს დამყარება ჩრდილო კავკასიაში XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, თბილისი, 2005.
15. ე. ანთელავა. კავკასია და რუსეთი, ტ. I, თბილისი, 2007.
16. И. Гусейнова. История народов Кавказа, Баку, 2006.
17. В. Дагоев. Большая игра на Кавказе, вып 1-й, 1578-1613гг. Москва, 1889.
18. С.А. Белокуров. Сношения России с Кавказом. вып 1-й, 1578-1613гг. Москва, 1889
19. История Азербайджана с древнейших времен до начала XX века, Баку, 1995.
20. История Дона и Северного Кавказа (1917-2000), Ростов/Д. – Нальчик, 2004.
21. Большая игра на Кавказе. История и современность. М., 2006.
22. К.С. Гаджиев. Геополитика Кавказа. М., 2001.
23. Г.З. Анчабадзе. Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тбилиси, 2001.

დამატებითი ლიტერატურა

1. საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. IV. თბილისი, 1973.
2. ლ. თოიძე, ინტერვენციაც, ოკუპაციაც, ძალდატანებითი გასაბჭოებაც, ფაქტობრივი ანექსიაც, თბილისი, 1991.
3. ფ. ასანიშვილი, სამხრეთ კავკასიის უსაფრთხოების პრობლემები ტრანსფორმირებად საერთაშორისო სისტემაში, თბილისი, 2006.
4. Политическая история (краткий курс лекций). Баку. 2006.
5. Документы и материалы во внешней политике Закавказья и Грузии. Тифлис, 1919.
6. А.В. Смирнов. Политика России на Кавказе в 16-19вв. Москва, 1960.
7. А.В. Фадеев. Россия и Кавказ в первой трети 19-го века. М., 1960.

სწავლის შედეგი

მაგისტრანტს ექნება ისტორიის სფეროში კვლევის უახლოეს მიღწევებზე დამყარებული ღრმა და სისტემური ცოდნა. მაგისტრანტი უკეთ გაერკვევა კავკასიის გეოპოლიტიკის თავისებურებებში და რუსეთის მიერ წამოქმნილ სირთულეებში, რომლებიც არსებობს აღნიშნულ რეგიონში.

სილაბუსი
2009–2010 წ.

სასწავლო კურსის დასახელება – მიგრაციები და დიასპორათა

ინტეგრაციის პრობლემები კავკასიაში

სასწავლო კურსის კოდი –

სასწავლო კურსის სტატუსი – კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის სამაგისტრო პროგრამების სტუდენტებისათვის (არჩევითი)

სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა – ერთი სემესტრი

ECTS – 5 კრედიტი –125 სთ

2 ლქ – 30 სთ. – საკონტაქტო 45 სთ.

1 სემ. – 15 სთ დამოუკიდ. – 80 სთ.

ლექტორი – გიორგი გოცირიძე, ეთნოლოგი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, მისამართი, თბილისი, ყაზბეგის 14^ბ, ბ. 30, ტელ: 38-53-05, მობ. 899-98-55-50

სასწავლო კურსის მიზანი:

თანამედროვე მსოფლიოს ეთნიკური განსახლების რუკა, მნიშვნელოვნად განსხვავდება ძველი მსოფლიოს ეთნიკური რუკისაგან. ცივილიზაციათა განვითარების

პროცესში იცვლებოდა რა ხალხთა (ეთნოსთა) განსახლების სურათი, იცვლებოდა მათი ყოფა, ცხოვრების წესი, კულტურა, ფსიქიკა, მენტალიტეტი. ამ მხრივ განსაკუთრებულ როლს ასრულებდა მიგრაციები. მიგრაციათა მიზეზები, ფორმები და ხასიათი სხვადასხვა ეკოლოგიურ და გეოგრაფიულ გარემოში სხვადასხვაგვარია. მიგრაციათა შედეგად ზოგან წარმოიქმნება კომპაქტური, ლოკალური ტიპის დასახლებები, ეგ. წ. დიასპორები, რომლებშიაც მიგრანტები (მოსულები) ინარჩუნებენ მშობლიურ ენას ეთნიკურ თვითშეგნებას, წეს-ჩვეულებებს, ზოგან კი ადაპტაციის ეს სპექტრი ირღვევა და ადგილი აქვს ეთნოსთა შერევას, ასიმილაციას, გაფართოებული ინტეგრაციის პროცესებს. კავკასია ამ მხრივ გამორჩეული პოლიეთნიკური რეგიონია, აქ, ისე როგორც მსოფლიო ცივილიზაციის ზოგიერთ სხვა კერებში, მიგრაციების არა ერთი ტალღა იქნა განხორციელებული. ეს იყო ღრმა და ხანგრძლივი ისტორიული პროცესი, რომლის გათვალისწინების გარეშე კავკასიათ-მცოდნეობის, როგორც დარგის განვითარება, წარმოდგენილია. თანამედროვე გლობალიზაციისა და ვესტერნიზაციის პირობებში განსაკუთრებით იზრდება კავკასიათმცოდნეობის დარგის ექსპერტიზა, მისი როლი მიგრაციებისა და დიასპორათა საკითხების რეგულირებაში. ამ მხრივ ეს რეგიონი ყოველთვის იყო და რჩება მოვლენათა განვითარების ეპიცენტრად, საერთო ჰუმანიტარული სივრცის ჩამოყალიბების ერთ-ერთ კერად მსოფლიო კულტურული მემკვიდრეობის განუყოფელ ნაწილად.

მართალია სპეციალურ ლიტერატურაში ამ პრობლემების კვლევის გარკვეული გამოცდილება არსებობს, მაგრამ შეუსწავლელი და დაუდგენელიც ბევრი რამ რჩება, ეგ. წ. თეთრი ლაქები, რომელთა შევსებაც თანდათან უნდა განხორციელდეს. დღეს მთელს კავკასიაში მოქმედებს რამდენიმე დიდი და მცირე დიასპორები. მათი კვლევა მიმდინარეობს არა მხოლოდ კულტურულ-ისტორიული თვალთახედვით, არამედ ეთნოსთა შორის ურთიერთობის, კულტურული ინტეგრაციის შემდგომი განვითარების თვალსაზრისითაც.

სალექციო კურსი – „მიგრაციები და დიასპორთა ინტეგრაციის პრობლემები კავკასიაში“, სწორედ ამ სფეროდანაა აღებული. იგი ქმედით დახმარებას გაუწევს სტუდენტებს კავკასიათმცოდნეობის ძირითადი პრინციპების დაუფლებაში, საერთო ცოდნისა და თვალსაწიერის გაფართოებაში, ეთნოსთა ინტეგრაციისა და კულტურათა დიალოგის ძირეული პრობლემების გააზრებაში. ამავე დროს ეს კურსი მოემსახურება სახელმწიფოს დაკვეთას კვალიფიცირებული ეთნოლოგების, პოლიტოლოგების, ექსპერტების, კულტუროლოგების თეორიულ მომზადებაში, სასწავლო ბაზის შექმნა-ჩამოყალიბებაში.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები

კავკასიოლოგებისათვის სტუდენტს ბაკალავრიატში მოსმენილი უნდა ჰქონდეს კურსი „კავკასიის ხალხთა ისტორია და კულტურა“. სხვა სპეციალობის სტუდენტებისათვის წინაპირობის გარეშე.

სასწავლო კურსის შინაარსი

ლექციები, სემინარები, კოლექტივები

1. ლექცია I – 2 სთ. შესავალი, მცნებები ეთნოსი, ეთნიკური კულტურა და ტერიტორიული ეთნიკური ჯგუფები. მიგრაციები და ეთნიკური პროცესები, ადაპტაცია და ინტეგრაცია. დიასპორები, მათი ტიპები და სტრუქტურული თავისებურებანი.

სემინარი 1, 1 სთ.

ლიტერატურა: ეთნოსი და ეთნიკური კულტურა, მ. 1981 (რუს. ენაზე) ა. კოდუა, ეთნოსი, მითი თუ რეალობა, თბ., 2000. Бромлей Ю. Н., Этнические процессы в СССР М., 1971.

2. ლექცია II – 2 სთ. მსოფლიოს ხალხები, ეთნიკური განსახლების გეოგრაფია და კლასიფიკაცია. მსოფლიოს ხალხთა ანთროპოლოგიური და ეთნოლინგვისტური კლასიფიკაცია (ზოგადი დახასიათება).

სემინარი 2, 1 სთ.

ლიტერატურა: Брук, Народы Мира, Справочник М. 1971 Народы Кавказа, სამტომეული, მოსკოვი 1969–1971. Б. С. Э. ქ. ს. ე., ვ. ალექსეევი, ი. ბრომლეი, ხალხთა განსახლების როლი ეთნიკურ ფორმირებათა შესწავლაში, „საბჭოთა ენციკლოპედია“ №2, 1968.

3. ლექცია III – 2 სთ. ეთნოსები კავკასიაში, მათი ჩამოყალიბების კულტურულ-ისტორიული თავისებურებანი. კავკასია როგორც აბორიგენ ეთნოსთა ცივილიზაციის ერთ-ერთი დამოუკიდებელი კერა კავკასია ხალხთა ეთნოლინგვისტური დახასიათება.

სემინარი 3, 1 სთ.

კოლექტივით

ლიტერატურა: მ. აბდუშელიშვილი, კავკასიის მოსახლეობის ანთროპოლოგია ადრეანტიკურ და ელინისტურ ხანაში, თბ., 1961. Народы Кавказа, трехтомник, М. 1962-1967. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბ., 2007. ანჩაბაძე, თოგოშვილი, ცინცაძე, ჩრდ. კავკასიის ხალხთა ისტორია.

ა. გადლო, ჩრდილო კავკასიის ეთნიკური ისტორია IV–XII სს-ში, ლ. 1987 (რუს. ენაზე). ვ. კოხლოვი, ეთნიკური დემოგრაფია, მ. 1977 (რუს. ენაზე) Б. С. Э.

4. ლექცია IV – ბერძნული კოლონიზაცია კავკასიაში, მითი და სინამდვილე, ბერძნული დიასპორების წარმოქმნის წინაპირობები. ბერძნები ჩრდილოეთ და ამიერკავკასიაში (ზოგადი მიმოხილვა).

სემინარი 4, 1 სთ.

ლიტერატურა: ე. კოხლოვსკაია, ბერძნული კოლონიზაცია დასავლეთ ხმელთაშუა ზღვისპირეთში, თანამედროვე საზღვარგარეთულ ისტორიო-გრაფიაში. მოსკოვი 1984

(რუსულ ენაზე). ლ. ფაშაევა, წალკელი ურუმები, საკანდ. დისერტაცია, თბ., 1968. რ. თოფჩიშვილი კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბ., 2007.

5. ლექცია V – 2 სთ. აზიურ ტომთა მიგრაციები კავკასიაში ანტიკურ პერიოდსა და შუა საუკუნეებში. ირანულენოვანი და თურქულენოვანი ტაღლები, მათი ეთნიკური ისტორია და ინტეგრაციის პრობლემები.

სემინარი 5, 1 სთ.

ლიტერატურა: ანტიკური სამყარო ტერმინებსა და სახელწოდებებში, მინსკი 2001 (რუს. ენაზე). История стран зарубежной Азии, М. 1971. რ. აბდულატიპოვი, თურქული მომთაბარეების მიგრაციის ისტორია, მოსკოვი 2000 (რუს. ენაზე).

ლექცია VI – 2 სთ. რუსები კავკასიაში XVI–XIX საუკუნეებში. ისტორია და სინამდვილე.

სემინარი 6, 1 სთ.

ლიტერატურა: თ. საგაპსოევი „კავკასიის დათმობა“, ჟურნ. „მეცნიერული აზრი“, № , 2003 (რუს. ენაზე). ა. სონდულაშვილი, კაზაკები საქართველოში, თბ., 2003. История владительства русских на Кавказе СПб, 1898. ეთნოსები საქართველოში, ტოლერანტობის ცენტრი, თბ., 2008.

ლექცია VII – 2 სთ. ებრაელები კავკასიასა და საქართველოში. ებრაელთა მიგრაციის ისტორია, მათი კავკასიაში შემოსვლის დრო და პირობები, პირველი დასახლებები, რელიგია, ყოფა და ტრადიციები.

სემინარი 7, 1 სთ.

ლიტერატურა: იცხაკ დავითი, ებრაელები კავკასიაში, ისრაელი 1971 (რუს. ენაზე). რ. თავდიშვილი, ქართველი ებრაელები, თბ., 1961. თ. ცაგარეიშვილი, თ. იველაშვილი, ებრაელთა ყოფა და კულტურა სამცხე-ჯავახეთში, თბ., 2001.

ლექცია VIII – აზერბაიჯანელები კავკასიასა და საქართველოში. ალბანელთა და აზერის ტომთა ისტორიული მიგრაციები, აზერბაიჯანელთა უძველესი დასახლებები. აზერბაიჯანელთა დიასპორების ჩამოყალიბება საქართველოში,

ყოფ. კულტურა, წეს-ჩვეულებანი, რელიგია და კონფესიური ჯგუფები.
კულტურული ინტეგრაცია.

სემინარი 8, 1 სთ.

ლიტერატურა: Азербайджанцы, Баку, 1998; Народы Кавказа, Т. II, М. 1962,
ეთნოსები საქართველოში, ტოლერანტობის ცენტრი, თბ., 2008.

ლექცია IX – სომხური დიასპორები ჩრდ. კავკასიასა და საქართველოში. სომხეთა
ეთნოგენეზის ზოგიერთი ასპექტი. სომხეთის ყოფა და კულტურა, ტრადიციული
წეს-ჩვეულებები, სუბეთნიკური და შერეული ეთნიკური ჯგუფები. მიგრაციის
ისტორიული მარშრუტები და დასახლების ფორმები. თანამედროვე ეთნიკური
ურთიერთობები. სომხები პოლიეთნიკურ გარემოში.

სემინარი 9, 1 სთ.

ლიტერატურა: А. Е. Тер-Саркисянц, Армянс. М., 1998. Народы Кавказа т. III.
ეთნოსები საქართველოში, ადამიანის უფლებათა დაცვის სახ. კომიტეტის
ტოლერანტობის ცენტრის გამოცემა, თბ., 2008.

ლექცია X – სხვადასხვა ეთნიკური უმცირესობანი კავკასიასა და საქართველოში
(ბოშები, აისორები, ქურთები). არაოფიციალური დიასპორების დონეზე.
დემოგრაფიული სურათი, განსახლების გეოგრაფია, ენობრივი ფაქტორი,
რელიგია და კონფესიური კუთვნილება, დასაქმების ხასიათი, კულტურული
ინტეგრაციის ხასიათი (შერეული ქორწინება, აკრძალვები ურთიერთობებში,
მენტალობა და სხვ.).

სემინარი 10, 1 სთ.

ლიტერატურა: Народы Кавказа т. 3, М. 1967. Курдоведение, библиография, М..1974.
Пашаева Л. состояние и задачи Курдоведения в Грузии, მაცნე ისტორიის სერია 1985,
№3. სონდულაშვილი ა. ქურთები, ანალები, 2, 2001. სონდულაშვილი ა.
ეროვნული უმცირესობანი და კონფერციები საქართველოში, თბ., 2005. რ.
თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბ., 2007.

ლექცია XI – 2 სთ. უდიები კავკასიაში. ენა, კულტურა, წეს-ჩვეულებები, ეროვნული თვითშეგნება, ეთნოფსიქოლოგიური ფაქტორები, კულტურული ცხოვრება და კულტურული ინტეგრაციის ასპექტები.

სემინარი 11, 1 სთ.

კოლაქვიუმით

ლიტერატურა: თ. შარაბიძე, უდიები, ისტორიულ-ეთნოგრაფიული ძიებანი, თბ., 2003. რ. თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბ., 2007.

ლექცია XII – 2 სთ. გერმანელთა დასახლებები კავკასიასა და საქართველოში გერმანელთა კავკასიაში მოსვლის დრო და პირობები. დასახლება-განახლება. რელიგია, ყოფითი ტრადიციები.

სემინარი 12, 1 სთ.

ლიტერატურა: გ. მანჯგალაძე, გერმანელები საქართველოში, თბ., 1998. თ. ოჩიაური, ეთნიკური პროცესები თბილისში, მაცნე, ისტორიის სერია, თბ., 1988, №2. კრებ. ქვემო ქართლი, სახელმწიფო მუზეუმის გამოცემა, თბ., 1990. რ. თოფჩიშვილი, ევროპისა და ამერიკის ხალხები, თბ., 2007. ა. სონღულაშვილი ეროვნული უმცირესობანი და კონფესიები საქართველოში, თბ., 2005.

ლექცია XIII – 2 სთ. პოლონელები კავკასიასა და საქართველოში.

სემინარი 13, 1 სთ.

ლიტერატურა: Б.С.Э. Брук, Народы Мира, Справочник М., 1971. რ. თოფჩიშვილი, ევროპისა და ამერიკის ხალხები, თბ., 2007. თ. ოჩიაური, ეთნიკური პროცესები საქართველოში, მაცნე, ისტორიის სერია, თბ., 1988, №2, ეთნისები საქართველოში, ტოლერანტობის ცენტრი, 2008.

ლექცია XIV – 2 სთ. უკრაინელები საქართველოში; უკრაინელთა დასახლება ამიერკავკასიასა და საქართველოში. მე-2 მსოფლიო ომის შემდეგ; ისტორია, ყოფა, კულტურა, ინტეგრაციული პროცესები.

სემინარი კოლაქვიუმით 14, 1 სთ.

ლიტერატურა: Б.С.Э. Брук, Народы Мира, Справочник М., 1971. რ. თოფჩიშვილი, ევროპისა და ამერიკის ხალხები, თბ., 2007. თ. ოჩიაური, ეთნიკური პროცესები საქართველოში, მაცნე, ისტორიის სერია, თბ., 1988, №2.

ლექცია XV – გლობალიზაცია და კულტურული ინტეგრაციის პროცესები კავკასიაში თანამედროვე ეტაპზე.

სემინარი 15, 1 სთ.

ლიტერატურა: Арутюнов С. А., Народы и культуры, развитие и взаимодействие, М., 1980.

შედეგები:

სტუდენტები დაეუფლებიან სამეცნიერო ლიტერატურას კავკასიათმცოდნეობაში. მიიღებენ ცოდნას ხალხთა მიგრაციების შესახებ კავკასიაში და დიასპორათა პრობლემების გააზრებაში. გაერკვევიან კულტურული ინტეგრაციის ძირითად მცნებებში. ცოდნის რეალიზაცია მოხდება მათ შემდგომ პრაქტიკულ საქმიანობაში.

შეფასება: სალექციო კურსის მსვლელობისას გათვალისწინებულია სემინარული მუშაობა, კოლოქვიუმები, რეფერატების მომზადება, რომელთა შეფასება მოხდება შემდეგი კოეფიციენტებით:

დასწრება – 10%

კოლიქვიუმი – 20% –20%

სემინარი და რეფერატული მუშაობა 10%

გამოცდა – 40%

ს უ ლ – 100%

საგაღდებულო ლიტერატურა

Народы Мира, Народы Кавказа, Б. С. Э. ქ. ს. ე. და სხვა საცნობარო ლიტერატურასთან ერთად.

1. მ. აბდუშელიშვილი, კავკასიის მოსახლეობის ანთროპოლოგია. ადრეანტიკურ და ელინისტურ ხანაში, თბ., 1961.

2. ჯ. კვიციანი, კავკასიის ცივილიზაცია პოსტსაბჭოთა ისტორიოგრაფიაში, გამომც. მერიდიანი, თბ., 2007.
3. ნ. რეხვიაშვილი, ქართველთა და ჩრდ. კავკასიის მთიელთა მეგობრობის ისტორიიდან, თბ., 1977.
4. ნ. ჩიქოვანი, რელიგია და კულტურა სამხრეთ კავკასიის ხალხებში, თბ., 2006.
5. გ. მაისურაძე, ქართველი და სომეხი ხალხის ურთიერთობა XIII–XVIII სს-ში. (ეთნოკულტურულ ასპექტში), თბ., 1986.
6. კ. ფაღავა, – აზერბაიჯანულ-ქართული კულტურული ურთიერთობები, თბ., 1972.
7. გ. ღუდუშაური – ქართველი და ჩრდ. კავკასიის ხალხების კულტურულ ურთიერთობები XIX ს. ბოლოსა და XX ს-ის დასაწყისში, თბ., 1965.
8. ნ. ხუციშვილი, დაღესტანი, თბ., 2002.
9. ნ. ომარაშვილი, კახეთში მცხოვრები დაღესტნელების ისტორია, ყოფა, კულტურა, თბ., 2008.
10. ს. ხანგოშვილი, ქისტები, თბ., 2005.
11. გ. ანჩაბაძე, ვაინახები, თბ., 2001, (რუს. ენაზე).
12. ს. მამისიმედაშვილი, ვაინახები და ქართველი მთიელები, თბ., 1997.
13. ა. სონღულაშვილი, კაზაკები საქართველოში, თბ., 2003.
14. რ. მეტრეველი, კავკასიური ცივილიზაცია მსოფლიო გლობალიზაციის პროცესების კონტექსტში, თბ., 2007.
15. კრუპნევი ე. ი. უძველესი კულტურული ერთობა და კავკასიის ეთნიკური ერთიანობა, მოსკოვი, 1963 (რუს. ენაზე).
16. კვიციანი ჯ. და სხვ. – ქართველები ჩრდილოეთ კავკასიაში, სამხრეთის ხალხთა კულტურის ენციკლოპედია, როსტოვი 2005 (რუს. ენაზე).
17. კვიციანი ჯ. რუსეთის თანამედროვე სამხრეთი (სამხრეთ კავკასია), თბ., უნივერსალი, 2008 (რუს. ენაზე).
18. ა. ე. ტერ-სარქისიანცი, სომხები, მოსკოვი 1999 (რუს. ენაზე).

19. აზერბაიჯანელები, ბაქო 1999, (რუს. ენაზე)

20. ს. ლისიციანი, მთიანი ყარაბაღის სომხები, ერევანი, 1992 (რუს. ენაზე)

სილაბუსი

(2009-2010 სასწავლო წელი)

სასწავლო კურსის დასახელება	“საქართველო – კავკასიის ეთნოპოლიტიკურ და ეთნოკულტურულ სივრცეში” (უძველესი დროიდან – დღემდე)
სასწავლო კურსის კოდი	
სასწავლო კურსის სტატუსი	სავალდებულო კურსი თსუ-ის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის მაგისტრანტებისათვის.
სასწავლო კურსის ხანგრძლივობა	ერთი სემესტრი
ECTS	5 კრედიტი = 125 საათი კვირაში 2 ლექცია (ანუ 30 საკონტაქტო საათი) 1 სემინარი – 15 საათი სულ საკონტაქტო – 45 საათი დამოუკიდებელი მუშაობისათვის – 80 საათი სულ – 30 + 15 + 80 = 125 საათი
ექტორი	ნიკოლოზ ჯავახიშვილი ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი ელ. ფოსტა: javakhishvili_n@yahoo.com ტელ.: 69 63 73 (ბინა); 899 90 73 55 (მობილური)
სასწავლო კურსის მიზანი	კურსი მიზნად ისახავს საქართველოს წარმოჩენას კავკასიის ეთნოპოლიტიკურ და ეთნოკულტურულ სივრცეში. მასში კავკასიის რეგიონი წარმოდგენილია გეოპოლიტიკური და ეთნოლინგვისტური თვალსაზრისით და ნაჩვენებია ქართველ ერთან დანარჩენი კავკასიელი ხალხების მრავალსაუკუნოვანი ურთიერთობის ისტორია. იგი ქრონოლოგიურად მოიცავს პერიოდს უძველესი დროიდან – დღემდე. კურსის მიზანია დაეხმაროს მაგისტრანტებს კავკასიის გეოპოლიტიკური და ეთნოლინგვისტური თვალსაზრისით შესწავლაში და კავკასიის ეთნოპოლიტიკურ და ეთნოკულტურულ სივრცეში საქართველოს როლისა და ადგილის შემეცნებაში.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები	კურსის შესწავლას მაგისტრანტები დაიწყებენ შესავლითა და ზოგადი ცნებების განხილვით. ამის შემდეგ საკითხები თანდათანობით გაღრმავდება.
სასწავლო კურსის ფორმატი	leqcia, seminari, kolokviumi.

სასწავლო კურსის შინაარსი

ლექციათა რაოდენობა და ხანგრძლივობა	თ ე მ ა:
№ 1 (2 საათი)	<p style="text-align: center;">კავკასიის რეგიონი გეოპოლიტიკური და ეთნოლინგვისტური თვალსაზრისით</p> <p>კავკასია გეოპოლიტიკური და ეთნოლინგვისტური თვალსაზრისით. კავკასიის ტერიტორიაზე ჩამოყალიბებული ტომთა გაერთიანებები და უძველესი სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნები. მიგრაციული პროცესები. კავკასიელ ხალხთა კულტურა, წეს-ჩვეულებები, ეთნოგრაფია. საკითხის შესწავლის მნიშვნელობა.</p> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p> <p style="text-align: center;">ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p><i>მიხეილ მაქსოვეი</i>, კავკასია, კომპლექსური ანალიზი, პოლიტიკური და ეკონომიკური სტაბილიზაციის გზები, გეოპოლიტიკის საკითხები, თბ., 1998.</p> <p><i>სოსო ჭანტურიშვილი</i>, კავკასიის ხალხთა ეთნოლოგიური შესწავლის და ეთნიკური ისტორიის ძირითადი საკითხები (ზოგადი მიმოხილვა), თბ., 1997.</p> <p style="text-align: center;">ბ) დამატებითი ლიტერატურა</p> <p><i>ზურაბ ანჩაბაძე, თეიმურაზ ბოცვაძე, გიორგი თოვოშვილი, მარინე ცინცაძე</i>, ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები, I, თბ., 1969.</p> <p><i>ზაზა ალექსიძე</i>, კავკასიის ალბანეთის დამწერლობა, ენა და მწერლობა, აღმოჩენა სინას მთის წმ. ეკატერინეს მონასტერში, თბ., 2003.</p> <p><i>ვალერიან ითონიშვილი</i>, კავკასიის ხალხთა საოჯახო ყოფა (ისტორიოგრაფიული ნარკვევი), თბ., 1977.</p> <p><i>არნოლდ ჩიქობავა</i>, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ., 1965.</p> <p>История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., Ответственный редактор академик <i>Б. Пиотровский</i>, Москва, 1988.</p>

<p>№ 2 (2 საათი)</p>	<p>. ქართველები და სხვა კავკასიელი ხალხები კავკასიურ (ქართულ, სომხურ) და უცხოურ საისტორიო წყაროებში</p> <p>ქართველები და სხვა კავკასიელი ხალხები კავკასიურ და უცხოურ საისტორიო წყაროებში (ისტორიოგრაფიული და კარტოგრაფიული მასალა).</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p><i>ალექსანდრე თვარაძე</i>, საქართველო და კავკასია ევროპულ წყაროებში (XII-XVI საუკუნეთა ისტორიოგრაფიული და კარტოგრაფიული მასალის საფუძველზე), თბ., 2004.</p> <p><i>გიორგი ლობჯანიძე</i>, ევროპული რუკები და საისტორიო წყაროები საქართველოს შესახებ (XVI-XVIII სს.), თბ., 2009.</p> <p>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</p> <p>„ქართლის ცხოვრება“, ტექსტი დადგენილი ყველა ძირითადი ხელნაწერის მიხედვით სიმონ ყაუხჩიშვილის მიერ, ტ. I, II, IV, თბ., 1955-1973.</p> <p>საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. I, საქართველო უძველესი დროიდან ახალი წელთაღრიცხვის IV საუკუნემდე, თბ., 1970.</p> <p>ქართული დიპლომატიის ისტორია (ქრესტომათია), თბ. 2004.</p> <p><i>მოვსეს კალაკატუაცი</i>, აღვანთა ქვეყნის ისტორია, ლ. <i>დავლიანიძის</i> გამოცემა, თბ., 1985.</p> <p><i>ნიკო ჯანაშია</i>, ლაზარ ფარპეცის ცნობები საქართველოს შესახებ, თბ., 1962.</p> <p><i>ვოჩა ჯაფარიძე</i>, საქართველო და მახლობელი აღმოსავლეთის ისლამური სამყარო (XII საუკუნესა და XIII საუკუნის პირველ მესამედში), თბ., 1995.</p> <p>История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., Ответственный редактор – академик <i>Б. Пиотровский</i>, Москва, 1988.</p>
<p>№ 3 (2 საათი)</p>	<p>ეთნოკოლიტიკურ-ეთნოკულტურული ურთიერთმიმართება კავკასიაში და ქართული სახელმწიფოებრივი გაერთიანებების კვლევითი როლი (უძველესი დროიდან – XVI საუკუნემდე)</p> <p>სამხრეთ კავკასიის ტერიტორიაზე ჩამოყალიბებული უძველესი სახელმწიფოებრივი გაერთიანებები და მათ შორის არსებული სამხედრო-პოლიტიკური ურთიერთობები.</p> <p>უძველესი ქართული სახელმწიფოებრივი გაერთიანებების (და-</p>

	<p>იაენი-დიაოხი, კოლხა) ურთიერთობები მეზობელ ქვეყნებთან. ფარნავაზიანი და ბაგრატიონი მეფეების კავკასიური პოლიტიკა. საქართველოს ჰეგემონური როლი კავკასიაში.</p> <p>ქართული სახელმწიფოს კონფორმაცია სპარსეთ-ბიზანტიასთან. კავკასიელ ხალხთა ალიანსი უცხოელ დამპყრობთა წინააღმდეგ. საქართველოს ერთიანი სამეფოს რღვევა.</p> <p>კავკასიელი ხალხების ურთიერთობათა ისტორიის ძირითადი ასპექტები, სამხედრო-პოლიტიკური, სავაჭრო-ეკონომიკური და კულტურული თანამშრომლობა, დინასტიური კავშირები.</p> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p> <p style="text-align: center;">ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p>ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორიის ნარკვევები (ავტორთა კოლექტივი), ნაკვეთები I-II, თბ., 1969-1978.</p> <p>საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტომები I-IV, თბ., 1970-1979.</p> <p style="text-align: center;">ბ) დამატებითი ლიტერატურა</p> <p><i>ალექსანდრე აბდალაძე</i>, ამიერკავკასიის პოლიტიკურ ერთეულთა ურთიერთობა IX-XI საუკუნეებში, თბ., 1988.</p> <p><i>გრანი ქავთარია</i>, ფარნავაზის საგარეო პოლიტიკა, წელიწადი „ქართული დიპლომატია“, I, თბ., 1994.</p> <p>ქართული დიპლომატიის ისტორიის ნარკვევები (ავტორთა კოლექტივი), I-II ნაწილები, თბ., 1998.</p> <p>История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., Ответственный редактор академик <i>Б. Пиотровский</i>, Москва, 1988.</p>
<p>№ 4 (2 საათი)</p>	<p style="text-align: center;">ქართული სახელმწიფოებრიობა კავკასიის ეთნოპოლიტიკურ და ეთნოკულტურულ სივრცეში (XVI-XVIII საუკუნეებში)</p> <p>კავკასიაში ქართული სახელმწიფოს ჰეგემონური როლის შესუსტება საქართველოს ერთიანობის დაშლის შემდეგ (XV ს.). სპარსეთისა და ოსმალეთის ექსპანსია კავკასიაში. ამასიისა (1555 წ.) და ზოჰაბის (1639 წ.) საზავო ხელშეკრულებები.</p> <p>კავკასიელ ხალხთა შორის არსებული სამხედრო-პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული თანამშრომლობა და დაპირისპირება.</p> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p> <p style="text-align: center;">ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p>ქართული დიპლომატიის ისტორიის ნარკვევები (ავტორთა კოლექტივი), II ნაწილი, თბ., 1998.</p> <p>საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. IV, თბ., 1973.</p> <p>История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в.,</p>

	<p>Ответственный редактор – академик <i>Б. Пиотровский</i>, Москва, 1988.</p> <p><i>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</i></p> <p><i>ალექსანდრე თვარაძე</i>, საქართველო და კავკასია ევროპულ წყაროებში (XII-XVI საუკუნეთა ისტორიოგრაფიული და კარტოგრაფიული მასალის საფუძველზე), თბ., 2004.</p> <p><i>გიორგი ლობჯანიძე</i>, ევროპული რუკები და საისტორიო წყაროები საქართველოს შესახებ (XVI-XVIII სს.), თბ., 2009.</p>
<p>№ 5 (2 საათი)</p>	<p>სამართლმცოდნეობის რელიგიური კავშირების განვითარებაში</p> <p>ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადება სომხეთსა და საქართველოში (IV ს.). საქართველოს რელიგიური კავშირების განვითარებაში.</p> <p>ქართული ქრისტიანული ტაძრები საქართველოს ფარგლებს გარეთ (დათუნას ეკლესია, თხაბა-ერდი და სხვ.).</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>მოქცევაჲ ქართლისაჲ, "ძველი ქართული ჰაგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები", <i>ილია აბულაძის</i> რედაქტორობით, წ. I, თბ., 1963.</p> <p><i>მარიამ ლორთქიფანიძე</i>, ქართლი V საუკუნის II ნახევარში, თბ., 1979.</p> <p>საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. II, საქართველო IV-X სს., თბ., 1973.</p>
<p>№ 6 (2 საათი)</p>	<p>ქართლში და სამხრეთ კავკასიაში ხალხების ურთიერთობები (აფხაზებში)</p> <p>აფხაზთა ეთნოგენეზი. მათი განსახლების არეალი. მიგრაციული პროცესები. აფხაზეთის, აფშილეთისა და სანიგეთის ურთიერთობა ეგრისთან. აფხაზთა სამეფოს წარმოქმნა.</p> <p>ქართულ-აფხაზური კულტურული და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები. ქართველი და აფხაზი ხალხების სამხედრო-პოლიტიკური ურთიერთობები, საბრძოლო თანამეგობრობა, დინასტიური კავშირები. აფხაზეთი საერისთავო ერთიანი საქართველოს სამეფოს შემადგენლობაში. საქართველოს სამეფოს დაშლა და აფხაზეთის სამთავროს წარმოქმნა. აფხაზეთის ურთიერთობა ქართულ სამეფო-სამთავროებთან.</p> <p>საქართველოს შესვლა რუსეთის შემადგენლობაში. აფხაზთა მუჰაჯირობა. რუსეთის ხელისუფლების ღონისძიებანი კულტურულ-საგანმანათლებლო სფეროში აფხაზეთის საქართველოსაგან მოსაწყვეტად. ქართულ-აფხაზური დაპირისპირების გაჩენა (XX ს. დასაწყისი). რუსეთის იმპერიის დაშლა. ქართველი და აფხაზი ხალხების ერთობლივი ბრძოლა ბოლშევიკების წინააღმდეგ. აფხაზეთის სტატუსი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის</p>

შემადგენლობაში. გარეშე ძალთა ცდები საქართველოსაგან აფხაზეთის ჩამოსაცილებლად.

აფხაზეთის სსრ-ის შექმნა. სამოკავშირეო ხელშეკრულების დადება საქართველოს სსრ-სთან. აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის სტატუსით შესვლა საქართველოს სსრ-ის შემადგენლობაში. მიგრაციული პროცესები.

ქართულ-აფხაზური დაპირისპირების მიზეზები. “მთიელ ხალხთა კონფედერაციის” როლი ქართულ-აფხაზური ურთიერთობის გამწვავებაში. იდეოლოგიური კამპანია საქართველოს ერთიანობის წინააღმდეგ. ომი აფხაზეთში (1992-1993) და მისი შედეგები.

აფხაზეთის კონფლიქტის მოწესრიგების ცდები საერთაშორისო ორგანიზაციების დახმარებით. ამ ორგანიზაციების რეკომენდაციები კონფლიქტის მოსაგვარებლად.

ქართულ-აფხაზური კულტურულ-სამეცნიერო ურთიერთობები.

ლიტერატურა:

ა) ძირითადი ლიტერატურა

ნარკვევები საქართველოს ისტორიიდან. აფხაზეთი უძველესი დროიდან დღემდე, თბ., 2007.

ზურაბ პაპასქირი, ნარკვევები თანამედროვე აფხაზეთის ისტორიული წარსულიდან, ნაკვეთი I-II, თბ., 2004-2007.

ბ) დამატებითი ლიტერატურა

ჯემალ გამახარია, ქართულ-აფხაზურ ურთიერთობათა ისტორიიდან, თბ., 1991.

ვერონიკი ვასვიანი, აფხაზეთი XIX ს. ბოლოსა და XX საუკუნეში (ქართველთა და აფსუათა ურთიერთობის პრობლემები), თბ., 2004.

პავლე ინგოროყვა, გიორგი მერჩულე, თბ., 1954.

საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. I-V, თბ., 1979.

ბეჟან ხორავა, ოდიშ-აფხაზეთის ურთიერთობა XV-XVIII სს., თბ., 1996.

ბეჟან ხორავა, აფხაზთა 1867 წლის მუჰაჯირობა, თბ., 2004.

Амичба Г., Папуашвили Т., Из истории совместной борьбы грузин и абхазов против иноземных завоевателей (VI–VIII вв.), Тб., 1985.

Антелава И., Очерки по истории Абхазии XVII-XVIII вв., Сухуми, 1949.

Анчабадзе З., Дзидзария Г., Вековая и нерушимая дружба братских грузинского и абхазского народов, Тб., 1969.

Воробьев Н., О неосновательности притязаний грузин на Сухумский округ (Абхазию), Ростов-на-Дону, 1919.

Воронов Ю., Абхазы – кто оны? (Экспресс-очерк), Гагра, 1993.

Б. Гогия, Абхазия – историческая провинция Грузии (Географические карты свидетельствуют), Париж-Тбилиси, 2005.

Дзидзария Г., Махаджирство и проблемы истории Абхазии XIX столетия, Сухуми, 1982.

Документы и материалы по внешней политике Закавказья и Грузии, Тифлис, 1919.

Инал-Ипа Ш., Абхазы. Историко-этнографические очерки, второе переработанное, дополненное издание, Сухуми, 1961.

А. Ментешашвили, Из истории взаимоотношений грузинского, абхазского и

	<p>ოსეტინского народов (1918-1921 гг.), Тбилиси, 1990. <i>А. Ментешаивили</i>, Исторические предпосылки современного сепаратизма в Грузии, Тбилиси, 1998. <i>Т. Надарейшвили</i>, Геноцид в Абхазии, Тб., 1996. Разыскания по истории Абхазии / Грузия (Редакторы: <i>Г. Жоржوليани</i>, <i>Э. Хоштария-Броссе</i>), Тб., 1999. <i>Червонная С.</i>, Абхазия – 1992: посткоммунистическая Вандея, Москва, 1993.</p>
<p>№ 7 (2 საათი)</p>	<p>ქართველი და სამხრეთ კავკასიელი ხალხების ურთიერთობები (სომხები)</p> <p>ქართველი და სომეხი ხალხების სამხედრო-პოლიტიკური, კულტურული და ეკონომიკური ურთიერთობები. ამ ხალხების ერთობლივი ბრძოლა დამპყრობელთა წინააღმდეგ. სომეხთა მიგრაცია საქართველოში.</p> <p>რუსეთის იმპერიის შემოსვლა და დამკვიდრება სამხრეთ კავკასიაში. ოსმალეთიდან გადმოსახლებულ სომეხთა კომპაქტური დასახლების შექმნა ჯავახეთში. რუსეთის იმპერიის ადმინისტრაციის მიერ სომხური ბურჟუაზიის ხელშეწყობა. სომხური ბურჟუაზიის როლი საქართველოში.</p> <p>ქართველი და სომეხი ხალხების სავაჭრო-ეკონომიკური და კულტურული თანამშრომლობა. სომხების მემარჯვენე პოლიტიკოსთა ტერიტორიული პრეტენზიები საქართველოს მიმართ.</p> <p>რუსეთის იმპერიის დაშლა. რუსული ჯარის გასვლა სამხრეთ კავკასიიდან. ქართველი და სომეხი პოლიტიკოსების თანამშრომლობა ამიერკავკასიის კომისარიატისა და ამიერკავკასიის დამოუკიდებელი ფედერაციული რესპუბლიკის არსებობის პერიოდში. საქართველოსა და სომხეთის დამოუკიდებლობის აღდგენა. სამხრეთ კავკასიის უნიფიცირებული ფინანსური სისტემა.</p> <p>სომხეთ-საქართველოს სასაზღვრო კონფლიქტი (1918). “ლორის ნეიტრალური ზონის” შექმნა. ქართველი და სომეხი ხალხების ბრძოლა ოსმალეთისა და რსფსრ-ის წინააღმდეგ. სომეხთა მიგრაცია საქართველოში.</p> <p>სომხურ-ქართული სამეცნიერო-კულტურული ურთიერთობები სსრ კავშირის არსებობის ხანაში.</p> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p> <p style="text-align: center;"><i>ა) ძირითადი ლიტერატურა</i></p> <p><i>ალექსანდრე აბდალაძე</i>, “ქართლის ცხოვრება” და საქართველო-სომხეთის ურთიერთობა (უბეკლესი დროიდან XII საუკუნის დასაწყისამდე), თბ., 1982. <i>გურამ მაისურაძე</i>, საქართველოს სომხური მოსახლეობის ისტორიის საკითხები (IV-XVIII სს., თბ., 1999. <i>გურამ მაისურაძე</i>, ქართულ-სომხური ურთიერთობის ისტორიოგრაფიიდან, თბ., 2008.</p> <p style="text-align: center;"><i>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</i></p> <p><i>ნინო ვაშაყმაძე</i>, სახელმწიფოებრივი საზღვრების საკითხი</p>

	<p>საქართველო-სომხეთის ურთიერთობაში 1917-1921 წლებში, თბ., 2002.</p> <p><i>ბონდო კუპატაძე</i>, სომხური ბურჟუაზიის როლი სასაქართველოში (XX საუკუნის 10-იანი წლები), კრებული “ქართული დიპლომატია”, ტ. 5, თბ., 1998.</p> <p>საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. I-V, თბ., 1970-1979.</p> <p><i>დოდო ჭუმბურიძე</i>, საქართველო-სომხეთის ურთიერთობა 1918-1921 წლებში და ქართული საზოგადოებრივი აზრი, თბ., 1999.</p> <p><i>ივანე ჯავახიშვილი</i>, დემოგრაფიული პროცესები და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის საკითხები რუსეთ-საქართველო-სომხეთის ურთიერთობაში (XIX-XX სს.), თბ., 2002.</p> <p><i>ნიკო ჯავახიშვილი</i>, ქართული ბონისტიკა, თბ., 1996.</p> <p>Документы и матерялы по внешней политике Закавказья и Грузии, Тифлис, 1919.</p> <p><i>Г. Мархулия</i>, Армяно-грузинская мирная конференция 1919 года и создание Лорииской нейтральной зоны, Тб., 2005.</p>
<p>№ 8 (2 საათი)</p>	<p>ძართველი და სამხრეთ კავკასიელი ხალხების ურთიერთობები (აზერბაიჯანელები)</p> <p>სამხრეთ კავკასიაში თურქულენოვანი ტომების განსახლების არეალი. მათგან აზერბაიჯანელი ხალხის ჩამოყალიბება. მათი განსახლების არეალი. მიგრაციული პროცესები.</p> <p>ქართველი და აზერბაიჯანელი პოლიტიკოსების თანამშრომლობა ამიერკავკასიის კომისარიატის, ამიერკავკასიის დამოუკიდებელი ფედერაციული რესპუბლიკისა და დამოუკიდებელი რესპუბლიკების არსებობის პერიოდში. სამხრეთ კავკასიის რესპუბლიკების უნიფიცირებული ფინანსური სისტემა.</p> <p>ქართველი და აზერბაიჯანელი ხალხების ურთიერთობათა ძირითადი ასპექტები, სამხედრო-პოლიტიკური, სავაჭრო-ეკონომიკური და კულტურული თანამშრომლობა.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p><i>გიორგი ანჩაბაძე</i>, აზერბაიჯანელები, ენციკლოპედია “საქართველო”, ტ. I, თბ., 1997.</p> <p>საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. I-V, თბ., 1970-1979.</p> <p><i>კ. ფაღავა</i>, აზერბაიჯანული და ქართული კულტურული ურთიერთობისათვის, თბ., 1964.</p> <p>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</p> <p><i>კახა ცერცვაძე, მიხეილ ბახტაძე</i>, საქართველო და ერთიანი კავკასია (1918-1921 წლების საარქივო დოკუმენტები), თბ., 2000.</p> <p><i>ნიკო ჯავახიშვილი</i>, ქართული ბონისტიკა, თბ., 1996.</p> <p>Документы и матерялы по внешней политике Закавказья и Грузии, Тифлис, 1919.</p> <p>История Азербайджана, т. 1-3, Баку, 1958-1963.</p> <p>Народы Кавказа, II, Москва, 1962.</p> <p><i>У. Сидамонидзе</i>, Дружба народов Закавказья, в книге «Страницы из</p>

	<p>истории Грузии», Тб., 1965.</p>
<p>№ 9 (2 საათი)</p>	<p>ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების ურთიერთობები (აღიღუპები)</p> <p>ადიღელთა ეთნოგენეზი. ადიღელი ხალხების: ყაბარდოელების, ჩერქეზებისა და ადიღელების ჩამოყალიბება, განსახლების არეალი. ადიღელთა მიგრაცია ჩრდილო-აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთიდან აღმოსავლეთისაკენ. ქართველი და ადიღელი ხალხების სამხედრო-პოლიტიკური, კულტურულ-სამეცნიერო და სავაჭრო-ეკონომიკური თანამშრომლობა, დინასტიური კავშირები.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p><i>თეიმურაზ ბოცვაძე</i>, საქართველო-ყაბარდოს ურთიერთობის ისტორიიდან (XVI-XVIII სს.), თბ., 1963.</p> <p><i>თეიმურაზ ბოცვაძე</i>, ჩრდილო კავკასიის ხალხები საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში (XV-XVIII სს.), თბ., 1990.</p> <p><i>გიორგი დუდუშაური</i>, ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების კულტურული ურთიერთობა (XIX საუკუნე და XX საუკუნის დამდეგი), თბ., 1985.</p> <p>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</p> <p><i>კახა ცერცვაძე</i>, ჩერქეზების გადასახლება და XIX საუკუნის ქართული პრესა, თბ., 1996.</p> <p><i>კახა ცერცვაძე</i>, ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორია XIX საუკუნის ქართულ პრესაში (ეკონომიკა, მიგრაცია-ემიგრაცია, კულტურა), თბ., 1996.</p> <p><i>მარინე ცინცაძე</i>, საქართველო-ადიღეს ურთიერთობის ისტორიიდან, თბ., 1982.</p> <p><i>სპარტაკ რეხვიაშვილი</i>, ქართველ და ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა სავაჭრო ურთიერთობის ისტორიიდან (ეთნოგრაფიული ნარკვევი), თბ., 1980.</p> <p><i>ნიკო ჯავახიშვილი</i>, ნარკვევები ქართველი და ადიღელი ხალხების ურთიერთობის ისტორიიდან, თბ., 2005.</p> <p>Адыгея (Историко-культурный очерк), часть I, Майкоп, 1989.</p> <p>Земля адыгов, издание второе, переработанное и дополненное, Под редакцией академика А. Шейджена, Майкоп, 2004.</p> <p>История Кабарды (с древнейших времен до наших дней), Москва, 1988.</p> <p>Мир культуры адыгов (проблемы эволюции и целостности), Составитель и научный редактор Р. Ханаху, Майкоп, 2002.</p> <p><i>Ногмов Ш.</i>, История Адыгейского народа, составленная по преданиям кабардинцев, вступительная статья и подготовка текста доктора исторических наук, академика Адыгской (Черкесской) Академии, профессора Т. Кумыкова, Нальчик, 1994.</p> <p><i>С. Хотко</i>, Очерки истории черкесов от эпохи киммерийцев до Кавказской войны, Этногенез, античность, средневековье, новое время, современность, СПб., 2001.</p>

	<p><i>С. Хотко</i>, История Черкесии в средние века и новое время, Санкт-Петербург, 2001.</p> <p><i>А. Чирз</i>, Развитие общественно-политического строя адыгов Северо-Западного Кавказа (конец XVIII – 60-е гг. XIX в.), Майкоп, 2002.</p>
<p>№ 10 (2) საათი)</p>	<p>ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების ურთიერთობები (ვაინახები)</p> <p>ვაინახთა ეთნოგენეზი. ვაინახი ხალხების: ჩეჩნებისა და ინგუშების ჩამოყალიბება, განსახლების არეალი. ურთიერთობა ქართველებთან. ქართულ-ვაინახური სამხედრო-პოლიტიკური, კულტურულ-სამეცნიერო და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები, დინასტიური კავშირები. ვაინახთა მიგრაცია საქართველოში. მათი კომპაქტური დასახლება პანკისის ხეობაში (კახეთი).</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p><i>მათე აღბუთაშვილი</i>, პანკისის ხეობა (ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და გეოგრაფიული აღწერა), ტექსტი გამოსაცემად მოამზადეს, შესავალი და შენიშვნები დაურთეს პროფესორებმა <i>გიორგი და ნიკო ჯავახიშვილებმა</i>, თბ., 2005.</p> <p><i>აბრამ შავხელიშვილი</i>, საქართველო-ჩეჩნეთ-ინგუშეთის ურთიერთობა (XVI-XVIII სს.), თბ., 1980.</p> <p>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</p> <p><i>ნახი ბორჩაშვილი</i>, პანკისელი ქისტები (დღესასწაულები და სალოცავები), თბ., 2005.</p> <p><i>ხვთისო მამისიმედიშვილი</i>, ვაინახები და ქართველი მთიელები, თბ., 1997.</p> <p><i>ლეილა მარგოშვილი</i>, პანკისელი ქისტების წეს-ჩვეულებები და თანამედროვეობა (ეთნოგრაფიული მასალების მიხედვით), თბ., 1985.</p> <p><i>სპარტაკ რეხვიაშვილი</i>, ქართველ და ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა სავაჭრო ურთიერთობის ისტორიიდან (ეთნოგრაფიული ნარკვევი), თბ., 1980.</p> <p><i>გიორგი ღუდუშაური</i>, ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების კულტურული ურთიერთობა (XIX ს. და XX ს-ის დამდეგი), თბ., 1985.</p> <p><i>კახა ცერცვაძე</i>, ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორია XIX საუკუნის ქართულ პრესაში (ეკონომიკა, მიგრაცია-ემიგრაცია, კულტურა), თბ., 1996.</p> <p><i>ხასო ხანგოშვილი</i>, ქისტები, თბ., 2005.</p> <p><i>Г. Анчабадзе</i>, Вайнахи (чеченцы и ингуши), Тб., 2002.</p> <p><i>Р. Арсанукаев</i>, Вайнахи и аланы (аланы в раннесредневековой истории Чечено-Ингушетии, Баку, 2000.</p> <p><i>Н. Джавахишвили</i>, Борьба за свободу Кавказа, Тб., 2005.</p>
<p>№ 11 (2) საათი)</p>	<p>ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების ურთიერთობები (დაღესტნელები)</p> <p>დაღესტნის ხალხების ეთნოგენეზი. ქართველი და დაღესტნელი ხალხების სამხედრო-პოლიტიკური ურთიერთობები. დაღესტნელ ხალხთა ლაშქრობები (“ლეკიანობა”) საქართველოში და მისი შედეგები. იმამი შამილი და საქართველო.</p>

	<p>ქართული და დაღესტნელი ხალხების კულტურულ-სამეცნიერო და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები.</p> <p style="text-align: center;">1 ლიტერატურა:</p> <p style="text-align: center;">ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p><i>თეიმურაზ ბოცვაძე</i>, საქართველო-დაღესტნის ურთიერთობის ისტორიიდან (XV-XVIII სს.), თბ., 1968.</p> <p><i>შხია ტყავაშვილი</i>, საქართველო-დაღესტნის ურთიერთობა XIX ს. I მესამედში, თბ., 1990.</p> <p style="text-align: center;">ბ) დამატებითი ლიტერატურა</p> <p><i>ივანე ბუჭურაული</i>, დაღესტნის სამი იმამი, ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა და წინასიტყვაობა დაურთო პროფესორმა <i>კოტე ჭრელაშვილმა</i>, თბ., 2005.</p> <p><i>ვახტანგ ითონიშვილი</i>, იმამი შამილი (1797-1871), თბ., 2005.</p> <p><i>ვახტანგ ითონიშვილი</i>, უცხოტომელთა ავაზაკობა საქართველოში, თბ., 2005.</p> <p><i>სპარტაკ რეხვიაშვილი</i>, ქართველ და ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა სავაჭრო ურთიერთობის ისტორიიდან (ეთნოგრაფიული ნარკვევი), თბ., 1980.</p> <p><i>გიორგი ღულუშაური</i>, ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების კულტურული ურთიერთობა (XIX ს. და XX ს-ის დამდეგი), თბ., 1985.</p> <p><i>ნიკო ხუციშვილი</i>, დაღესტანი, თბ., 2002.</p> <p><i>Н. Джавахишвили</i>, Борьба за свободу Кавказа, Тб., 2005.</p>
<p>№ 12 (2 საათი)</p>	<p>ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების ურთიერთობები (ოსები)</p> <p>ოსთა ეთნოგენეზი. ქართულ-ოსური სამხედრო-პოლიტიკური ურთიერთობები, დინასტიური კავშირები. ოსების მიგრაცია ჩრდილო კავკასიიდან და კომპაქტური დასახლება შიდა ქართლში. ქართველთა დასახლება ალაგირში. ქართულ-ოსური კულტურულ-სამეცნიერო და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები.</p> <p>ქართულ-ოსური ურთიერთობები ამიერკავკასიის კომისარიატის, ამიერკავკასიის დამოუკიდებელი ფედერაციული რესპუბლიკისა და საქართველოს დამოუკიდებელი, დემოკრატიული რესპუბლიკის არსებობის ხანაში. ოსთა და ქართველთა დაპირისპირების მიზეზები და შედეგები. ოსთა აჯანყებები საქართველოს სახელმწიფოს წინააღმდეგ. საბჭოთა რუსეთის ჯარის მიერ საქართველოს ოკუპაცია და იძულებითი გასაბჭოება.</p> <p>“სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის” ჩამოყალიბება. იგრაციული პროცესები. ცხინვალის იძულებითი ოსიფიკაცია. ოსურ-ქართული დაპირისპირების შედეგები. კრემლიდან ნაკარნახევი იდეოლოგიური კამპანია საქართველოს ერთიანობის წინააღმდეგ. საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად მიმდინარე ომები შიდა ქართლში და მისი შედეგები.</p> <p style="text-align: center;">ლიტერატურა:</p> <p style="text-align: center;">ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p><i>გიორგი თოვოშვილი</i>, საქართველო-ოსეთის ურთიერთობის ისტორიიდან (უძველესი დროიდან XIV საუკუნის დამლევამდე), სტალინირი, 1958.</p>

	<p><i>გიორგი თოვოშვილი</i>, საქართველო-ოსეთის ურთიერთობა (XV-XVIII სს.), თბილისი, 1969.</p> <p><i>გიორგი თოვოშვილი</i>, ქართველი და ოსი ხალხების ურთიერთობა (1801-1921 წწ.), თბილისი, 1969.</p> <p><i>ლევან თოიძე</i>, როგორ შეიქმნა სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქი, თბ., 1991.</p> <p><i>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</i></p> <p><i>ანზორ თოთაძე</i>, ოსები საქართველოში: მითი და რეალობა, თბ., 2006.</p> <p><i>როლანდ თოფჩიშვილი</i>, საქართველოში ოსთა ჩამოსახლებისა და შიდა ქართლის ეთნოისტორიის საკითხები, თბ., 1997.</p> <p><i>ვახტანგ ითონიშვილი</i>, ქართულ-ოსურ ურთიერთობათა ისტორიიდან, თბ., 1995.</p> <p><i>მ. მეტრეველი</i>, ალაგირელი ქართველები, თბ., 1976.</p> <p>ოსთა საკითხი, კრებულის შემდგენლები და რედაქტორები: <i>აკაკი ბაქრაძე</i> და <i>ომარ ჩუბინიძე</i>, თბ., 1996.</p> <p><i>სპარტაკ რეხვიაშვილი</i>, ქართველ და ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა სავაჭრო ურთიერთობის ისტორიიდან (ეთნოგრაფიული ნარკვევი), თბ., 1980.</p> <p>საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. I-VI, თბ., 1972-1979.</p> <p><i>გიორგი ღუდუშაური</i>, ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების კულტურული ურთიერთობა (XIX ს. და XX ს-ის დამდეგი), თბ., 1985.</p> <p><i>კახა ცერცვაძე</i>, ოსთა საკითხი XIX საუკუნის ქართულ პრესაში, თბ., 1996.</p> <p><i>ზაზა ცოტნიაშვილი</i>, ქართულ-ოსური ურთიერთობა პრესაში XX-XXI საუკუნეების მიჯნაზე, წ. I, თბ., 2005.</p> <p>Документы и материалы по внешней политике Закавказья и Грузии, Тифлис, 1919.</p> <p>Из истории осетино-грузинских взаимоотношений, Цхинвали, 1995.</p> <p><i>А. Ментешашиვი</i>, Из истории взаимоотношений грузинского, абхазского и осетинского народов (1918-1921 гг.), Тбилиси, 1990.</p> <p><i>А. Ментешашиვი</i>, Исторические предпосылки современного сепаратизма в Грузии, Тбилиси, 1998.</p>
<p>№ 13 (2 საათი)</p>	<p>ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების ურთიერთობები (ბალყარელ-ყარაჩაელები)</p> <p>ბალყარელ-ყარაჩაელი ხალხების ეთნოგენეზი. ხსენებული ხალხებისა და ქართველების სამხედრო-პოლიტიკური ურთიერთობები. ქართველთა უძველესი დასახლებები ყარაჩაისა და ბალყარეთის ტერიტორიაზე.</p> <p>ბალყარელ-ყარაჩაელი ხალხების კულტურულ-სამეცნიერო და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები ქართველებთან. ქართველთა ახალი დასახლება ყარაჩაისა და ბალყარეთის ტერიტორიაზე.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p><i>ა) ძირითადი ლიტერატურა</i></p> <p><i>დიმიტრი ლობჯანიძე</i>, ქართველები ქლუხორში, თბ., 2005.</p> <p><i>თეიმურაზ მიბჩუანი</i>, მეგობრობის სათავეებთან, თბ., 1986.</p> <p><i>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</i></p>

	<p><i>სპარტაკ რეხვიაშვილი</i>, ქართველ და ჩრდილოკავკასიელ მთიელთა სავაჭრო ურთიერთობის ისტორიიდან (ეთნოგრაფიული ნარკვევი), თბ., 1980.</p> <p><i>გიორგი ღუდუშაური</i>, ქართველი და ჩრდილოკავკასიელი ხალხების კულტურული ურთიერთობა (XIX ს. და XX ს-ის დამდეგი), თბ., 1985.</p> <p><i>კახა ცერცვაძე</i>, ჩრდილო კავკასიის ხალხთა ისტორია XIX საუკუნის ქართულ პრესაში (ეკონომიკა, მიგრაცია-ემიგრაცია, კულტურა), თბ., 1996.</p> <p><i>კახა ცერცვაძე, მიხეილ ბახტაძე</i>, საქართველო და ერთიანი კავკასია (1918-1921 წლების საარქივო დოკუმენტები), თბ., 2000.</p> <p>Документы и матерьялы по внешней политике Закавказья и Грузии, Тифлис, 1919.</p> <p><i>Н. Иваненков</i>, Карачаевцы, ИОЛИКО, вып. 5, Екатериноград, 1912.</p> <p>Народы Кавказа, II, Москва, 1962.</p> <p><i>Н. Караулов</i>, Балкары на Кавказе, СМОМПК, 1908.</p>
<p>№ 14 (2 საათი)</p>	<p>საქართველო და კავკასია რუსეთის სტრატეგიულ ინტერესთა სფეროში (XVI-XXI საუკუნეები)</p> <p>რუსეთის კავკასიური პოლიტიკა. ქართველი მეფე-მთავრების ურთიერთობა რუსეთთან. გეორგიევსკის ტრაქტატის დადება. ქართლ-კახეთის შესვლა რუსთა მფარველობაში და მისი შედეგები.</p> <p>ქართულ სამეფო-სამთავროთა გაუქმება და მისი იმპერიის შემადგენლობაში შეყვანა. კავკასიის დანარჩენი ნაწილის დაპყრობა რუსეთის მიერ. ანტირუსული აჯანყებები კავკასიაში.</p> <p>რუსეთის იმპერიის დაშლა. კავკასიაში დამოუკიდებელი რესპუბლიკების: მთიელთა, საქართველოს, აზერბაიჯანისა და სომხეთის წარმოქმნა და მათი ურთიერთობანი საბჭოთა რუსეთთან.</p> <p>რუსეთის სფსრ-ის კავკასიური პოლიტიკა. მის მიერ კავკასიის ხელახალი დაპყრობა. კავკასია – სსრკ-ის შემადგენლობაში. სსრკ-ის დაშლა და სამხრეთ კავკასიაში დამოუკიდებელი სახელმწიფოების აღდგენა.</p> <p>რუსეთის ფედერაციის კავკასიური პოლიტიკა.</p> <p>ლიტერატურა:</p> <p>ა) ძირითადი ლიტერატურა</p> <p>საქართველოს ისტორიის ნარკვევები, ტ. IV-VI, თბ., 1973-1979.</p> <p>ქართული დიპლომატიის ისტორიის ნარკვევები (ავტორთა კოლექტივი), II ნაწილი, თბ., 1998.</p> <p>ბ) დამატებითი ლიტერატურა</p> <p><i>Т. Боцадзе</i>, Народы Северного Кавказа в грузинско-русских полотических взаимоотношениях XVI-XVIII веков, Тб., 1974.</p> <p><i>Н. Джавахишвили</i>, Борьба за свободу Кавказа, Тб., 2005.</p> <p>История народов Северного Кавказа с древнейших времен до конца XVIII в., Ответственный редактор – академик <i>Б. Пиотровский</i>, Москва, 1988.</p>
<p>№ 15 (2)</p>	<p>პოსტსაბჭოთა საქართველოს როლი და ალბილი კავკასიის</p>

საათი)	<p style="text-align: center;">ინტეგრაციის საქმეში</p> <p>პოსტსაბჭოთა საქართველოს ურთიერთობა სამხრეთ კავკასიაში წარმოქმნილ დამოუკიდებელ სახელმწიფოებთან: სომხეთთან და აზერბაიჯანთან.</p> <p>საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოს როლი და ადგილი კავკასიის ინტეგრაციის საქმეში.:</p>
Sefaseba	<p>სტუდენტებს მოეთხოვებათ: დაესწრონ ლექციებს და სემინარებს და მონაწილეობა მიიღონ საკითხების განხილვაში, აგრეთვე, ჩაატარონ კვლევითი სამუშაოები. ისინი ვალდებული არიან მონაწილეობა მიიღონ 2 კოლოქვიუმში და წარმოადგინონ რეფერატები. მათ შესაძლებლობა ექნებათ მონაწილეობა მიიღონ დისკუსიაში, რომელიც გაიმართება ამა თუ იმ პრობლემურ საკითხთან დაკავშირებით. მათ უნდა წარმოაჩინონ და შეაფასონ მიღებული ცოდნა, გააანალიზონ იგი და გააკეთონ დასკვნები.</p>
შეფასების კრიტერიუმები	<p>კოლოქვიუმში (2) მონაწილეობა – 20 + 20 = 40 %</p> <p>ლექციაზე დასწრება – 5%</p> <p>სემინარში მონაწილეობა – 15%</p> <p>გამოცდა (წერითი) – 40%</p> <p>სულ – 100%</p>

ს ი ლ ა ბ უ ს ი
2009-2010 სასწავლო წელი

სასწავლო კურსის

დასახელება: კავკასიის ხალხთა მითოლოგია

სასწავლო კურსის

კოდი:

სასწავლო კურსის

სტატუსი: არჩევითი საგანი, გათვალისწინებულია ჰუმანიტარული ფაკულტეტის სტუდენტებისთვის (კავკასიოლოგიის ინსტიტუტი, მაგისტრატურა).

სასწავლო კურსის

ხანგრძლივობა: ერთი სემესტრი

ECTS კრედიტების რაოდენობა – 5; საკონტაქტო საათების რაოდენობა 45 საათი (30 სთ. სალექციო, 15 სთ. სემინარული), დანარჩენი გათვალისწინებულია სტუდენტის დამოუკიდებელი მუშაობისთვის.

ლექტორი: ტრისტან მახაური. ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარული ფაკულტეტის ფილოლოგიური მიმართულება. ასოცირებული პროფესორი. ტელეფონი: 76-17-02 (სახლი), 29-08-35 (სამსახური) მობილური: 895 15 22 61.

სასწავლო კურსის მიზანი: სალექციო კურსში სტუდენტები შეისწავლიან ეთნიკურად მრავალფეროვან კავკასიის რეგიონში მცხოვრები ხალხების მითოსურ აზროვნებას, ყურადღება დაეთმობა როგორც საერთო ელემენტებს, სიუჟეტებსა და მოტივებს, ასევე განმასხვავებელ ნიშნებს, რაც ამა თუ იმ ხალხის აზროვნებისა და მსოფლმხედველობის თავისთავადობას უსვამს ხაზს.

სასწავლო კურსის შესწავლის წინაპირობები: საგნის შესწავლისთვის სტუდენტს მიღებული უნდა ჰქონდეს ზოგადი განათლება, აგრეთვე ერკვეოდეს კავკასიის ისტორიასა და გეოგრაფიაში.

სასწავლო კურსის ფორმატი: ლექცია (30 საათი), სემინარი (15საათი)

სასწავლო კურსის შინაარსი

I ლექცია (2 სთ.) – ტერმინოლოგია. სამი ბერძნული სიტყვა – ცნება: „მითოსი“, „ეპოსი“ და „ლოგოსი“. „მითოსის“ ქართული შესატყვისი. ძირითადი მითოლოგიები. კოსმოგენია და ანთროპოგონია.

ლიტერატურა: 1. ლექციის ჩანაწერები.

2. მ. ელიადე, მითის ასპექტები (ივერია, ფრანგულ-ქართული ინსტიტუტი, №1, 1992 ; №2, 1993;

3. მითოლოგია. დიდი ენციკლოპედიური ლექსიკონი, მოსკოვი, 1998.

II ლექცია (2 სთ.) – მითოლოგიური გადმოცემები კავკასიელი ხალხის წარმოშობის შესახებ. ცნობები “ქართლის ცხოვრებაში“ კავკასიელ ხალხებზე ანალოგიური ვერსიები კავკასიელი ხალხების ზეპირგადმოცემებში.

ლიტერატურა: 1. ქართლის ცხოვრება, ტ. I, 1955, გვ. 3-17.

2. სერგეი ზუხბა, აფხაზური ზეპირსიტყვიერება, თბ, 1988, გვ 153-165.

3. აფხაზური ფოლკლორი, თბ. 2003. გვ 33-34.

4. უზდიათ დაღვატი, ჩეჩნებისა და ინგუშების საგმირო ეპოსი, მოსკოვი, 1972, გვ. 36-49.

5. როლანდ თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბ., 2007.

6. ქეთევან ხუციშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბ., 2006.

III ლექცია (2 სთ.) – კოსმოგონიური მითოსის ნამსხვრევები კავკასიური ტომების ზეპირგადმოცემებში.

ლიტერატურა: 1. მსოფლიოს ხალხთა მითები (რუს,ენაზე), ტ II, მოსკოვი, 1988, გვ. 6-10.

2. სერგეი ზუხბა, აფხაზური ზეპირსიტყვიერება, გვ. 146.- 151.

3. ამონარიდები „კავკასიური სახლის“ მიერ გამოცემული „კავკასიის ხალხთა ფოლკლორის“ მრავალტომეულიდან (1994 წლიდან 2007 წლამდე)

IV. ლექცია (2 სთ.) – მნათობთა თაყვანისცემა. სოლიარული გადმოცემები კავკასიის ხალხთა მითოსში.

ლიტერატურა: – 1. მსოფლიოს ხალხთა მითები, ტ. 2 , გვ 461-462.

2. ინგუშური ფოლკლორი, თბ. 2001, გვ 45-46, 57-58.

3. ყარაჩაულ-ბალყარული ფოლკლორი, თბ. 1995, გვ. 27-34.

4. ქართული ხალხური პოეზია, ტ 1, 1972, გვ. 167–193.

V ლექცია (2 სთ.) – ხე-მცენარეთა თაყვანისცემის კვალი, სამყაროს ღერძის მითოლოგემა (ალვის ხე, იფანი, ცაცხვი, ლაშარის მუხა, თჰაგაშ-ხე)

ლიტერატურა: 1 მსოფლიოს ხალხთა მითები, ტ, 1, 1980 გვ. 478–479, ტ II, 1988, გვ. 29.

2. ადიღური ფოლკლორი, თბ. 1994, გვ. 15.
3. ვერა ბარდაველიძე, აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის ტრადიციული საზოგადოებრივ-საკულტო ძეგლები, ტI, თბ. 1973, გვ. 38- 39.
4. ზურაბ კიკნაძე, ქართული მითოლოგია (ჯვარი და საყმო.), ქუთაისი, 1996. გვ. 100–109.

VI ლექცია (2 სთ.) – დარგობრივი ღვთაებანი კავკასიის ხალხთა მითოლოგიაში (ტაროსის; მამაკაცთა და მგზავრთა მფარველი; ნაყოფიერების, მოსავლის (მინდვრის მფარველი); პირუტყვის (შინაური და გარეული) მფარველი; მჭედლობის; სულეთის მბრძანებელი და ა.შ).

ლიტერატურა: 1 ყარაჩაულ-ბალყარული ფოლკლორი, გვ. 14-15; ადიღური ფოლკლორი, გვ. 15, 32; ყუმუხური ფოლკლორი გვ. 13-14. ჩეჩნური ფოლკლორი, გვ. 47; ინგუშური ფოლკლორი გვ. 19; ოსური ფოლკლორი, გვ. 25-26, 28; (ყველა კრებული „კავკასიური სახლის“ გამოცემა).

2. ნართები, ოსურიდან თარგმნა მერი ცხოვრებოვამ, ცხინვალი, 1988, გვ. 39, 373-374.

VII ლექცია (2სთ.) – სამონადირო მითოსი. ნადირთ ღვთაების სახე კავკასიურ ფოლკლორში (აფსათი, აჟვეიფშაა, იშბინა ხავა, თურს, ალმასი, დალი, ოჩოპინტრე, ოჩოკოჩი...).

ლიტერატურა: 1. ადიღური ფოლკლორი, გვ. 31; აფხაზური ფოლკლორი, გვ.15-16; დარგუული ფოლკლორი, გვ. 75; ოსური ფოლკლორი, გვ. 26-27; ყარაჩაულ-ბალყარული ფოლკლორი, გვ. 9-10; ჩეჩნური ფოლკლორი, გვ. 71-72. (ყველა წიგნი” კავკასიური სახლის” გამოცემა).

2. ელენე ვირსალაძე, ქართული სამონადირო ეპოსი, თბ. 1964, გვ. 58-64, 114-131.

VIII ლექცია (2სთ.) – დაღუპული მონადირის ციკლი (ბიინოგერი, ბეთქილი, ივანე ქვაციხისელი, სინდიურისძე)

ლიტერატურა: 1 ყარაჩაულ-ბალყარული ფოლკლორი, თბ., 1995, გვ. 11-14.

2. ელენე ვირსალაძე, ქართული სამონადირო ეპოსი, გვ. 74-113.

3. დადესტნის ხალხთა მითოლოგია, მახაჩყალა, 1984 (რუს. ენაზე), გვ 43-63.

IX ლექცია (2სთ.) – დემონური არსებანი კავკასიის ხალხთა მითოლოგიურ გადმოცემებში: ქილიჩთეში, ალბასლი (ალმასი), ინეები (გოლიათები, დევეები), ბლიალოები. (გველეშაპები).

ლიტერატურა: 1. მსოფლიოს ხალხთა მითები, ტ 1, 1980, გვ. 61, 176, 547.

2. დარგუული ფოლკლორი, გვ. 73-75,76; ინგუშური ფოლკლორი, გვ. 46-47, 51; ყუმუხური ფოლკლორი, გვ 40-42, 67-68; ჩეჩნური ფოლკლორი, გვ. 83-84; („კავკასიური სახლი“ გამოცემები).

X ლექცია (2სთ.) – მითის შერწყმა ეპოსთან. მითოლოგიური სიუჟეტებისა და მოტივების ტიპოლოგიური მსგავსება ეპიკურ ძეგლებში.

ლიტერატურა: 1. ელიაზარ მელეტინსკი, მითის პოეტიკა (რუს ენაზე), მოსკოვი, 1976, გვ. 262-276.

2. მირსეა ელიადე, მითები კვლავ ცოცხლობენ და ინიღბებიან, ჟურნ. აფრა“ №3. 1998, 122-133.

XI ლექცია (2სთ) – მიჯაჭვული გმირის სახე კავკასიის ხალხთა მითოსში (ამირანი, აბრსკილი, ფჰარმათი). საერთო და განმასხვავებელი ნიშნები. მიჯაჭვის მოტივები. ღმერთთან მეტრძოლი გმირი ნართების ეპოსში.

ლიტერატურა: 1 მიხეილ ჩიქოვანი, მიჯაჭვული ამირანი, თბ. 1947

2. ზურაბ კიკნაძე, ქართული ხალხური ეპოსი, თბ. 2001, გვ. 11-35

3. სერგეი ზუხბა, აფხაზური ზეპირსიტყვიერება, გვ. 343-361.

4 აფხაზური ფოლკლორი, გვ. 40-46, ჩეჩნური ფოლკლორი, გვ. 64-70. (კავკასიური სახლის“ გამოცემები).

5. ნართების ეპოსი, გვ. 253-271.

XII ლექცია (2სთ.) – მიჯაჭვული გმირის პრობლემა მეცნიერებაში.

ლიტერატურა: 1 მიხეილ ჩიქოვანი, მიჯაჭვული ამირანი, გვ 44-56, 124-132, 154-156

2 ზურაბ კიკნაძე, ქართული ხალხური ეპოსი, გვ. 33-34.

3, სერგეი ზუხბა, აფხაზური ზეპირსიტყვიერება, გვ. 343-361.

XIII ლექცია (2სთ) – ნართების საგმირო-მითოლოგიური ეპოსი, გავრცელების არეალი. ტერმინ „ნართის“ განმარტებისთვის. საერთო კავკასიური

მითიური პერსონაჟები ნართულ ეპოსში: სათანა (სათანეი-გვაშა),
სოსრიყვა (სასრიყვა, სოსრუყო, სოსლანი, სოლსა სოსქა).

ლიტერატურა: 1 ნართები, ვასილ აბაევის წინასიტყვაობით, ცხინვალი, 1988,
გვ. 61-98, 101-165.

2. ჟორჟ დიუმეზილი, ოსური ეპოსი და მითოლოგია (რუს. ენაზე)
მოსკოვი, 1976, გვ. 100-108, 235-238.

3. სერგეი ზუხბა, აფხაზური ზეპირსიტყვიერება, გვ. 291-298, 303-
316.

4. აბაზური ფოლკლორი, გვ. 9-16; უბიხური ფოლკლორი, გვ. 31-32
(„კავკასიური სახლის“ გამოცემები).

XIV ლექცია (2სთ) – მითოსური ელემენტები „ქოროღლის ეპოსში“

ლიტერატურა: 1 ქოროღლის ეპოსი, აზერბაიჯანულიდან თარგმნა
ზეზვა მედულაშვილმა, თბ., 2003, გვ. 3-8, 11-25, 31-59.

2. ღია ჩლაიძე, ქოროღლის ეპოსის ქართული ვერსია თბ., 1978, გვ
105-140.

**XV ლექცია (2სთ) – „დავით სასუნცი ეპოსის“ მითოლოგიური საბურველი.
ისტორიის გამითიურება. რამდენიმე შრე. პარალელები
„ამირანიანთან“. გველეშაპისაგან დატყვევებული ქალწულის დახსნის
საერთაშორისო მოტივი.**

ლიტერატურა: 1 დავით სასუნცი, საიუბილეო გამოცემა, თბ., 1939, პავლე
ინგოროყვას შესავალი წერილით, გვ. VII-XXXIII

2. დავით სასუნცი (რუსული თარგმანი), აკადემიკოს იოსებ
ორბელის წინასიტყვაობით, მოსკოვი, 1958.

შენიშვნა: I კოლოქვიუმი ჩატარდება VI ლექციის, ხოლო II კოლოქვიუმი – XII
ლექციის შემდეგ.

შეფასება: დასწრება – 10 ქულა

კოლოქვიუმში მონაწილეობა – 30 ქულა

პრეზენტაცია სემინარზე – 20 ქულა

გამოცდა – 40 ქულა

საბოლოო შეფასება – 100 ქულა

საგადადებულო ლიტერატურა: 1 მსოფლიოს ხალხთა მითები (რუს. ენაზე),
ტ I, 1980, ტ II, 1988.

2. ნართები, ვასილ აბაევის წინასიტყვაობით, ცხინვალი, 1988.
3. სერგეი ზუხბა, აფხაზური ზეპირსიტყვიერება, თბ., 1988.
4. ჟორჟ დიუმეხილი, ოსური ეპოსი და მითოლოგია (რუსულ ენაზე), მოსკოვი 1976.
5. ელიზარ მეღვინისკი, მითის პოეტიკა (რუს. ენაზე) მოსკოვი, 1976.
6. მირსეა ელიადე, მითები კვლავ ცოცხლობენ და ინიღბებიან, ჟურნ. "აფრა" № 3, 1998. გვ. 122-133.
7. დაღესტნის ხალხთა მითოლოგია, მახაჩყალა, 1984.
8. ელენე ვირსალაძე, ქართული სამონადირო ეპოსი, თბ., 1964.
9. მიხეილ ჩიქოვანი, მიჯაჭვული ამირანი, თბ., 1947.
10. ზურაბ კიკნაძე, ქართული ხალხური ეპოსი, თბ., 2001.
11. არნოლდ ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესწავლის ისტორია, თბ. 1965.
12. უზდიათ დაღვატი, ჩეჩნებისა და ინგუშების საგმირო ეპოსი (რუსულ ენაზე), მოსკოვი, 1972.
13. როლანდ თოფჩიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნოგრაფია, თბ., 2007.

- დამატებითი ლიტერატურა:** 1 კავკასიური სახლის მიერ "კავკასიის ხალხთა ფოლკლორის" სერიით გამოცემული წიგნები: ადიღური ფოლკლორი, 1994; ყარაჩაულ-ბალყარული ფოლკლორი, 1995; ჩეჩნური ფოლკლორი 1996; დარგუული ფოლკლორი, 2001; ინგუშური ფოლკლორი, 2001; აბაზური ფოლკლორი, 2003, სომხური ფოლკლორი, 2004; აზერბაიჯანული ფოლკლორი, 2004; ოსური ფოლკლორი, 2005.
2. ქოროღლის ეპოსი, თარგმანი, ბოლოსიტყვაობა და კომენტარები ზეზვა მედულაშვილისა, თბ., 2003.
 3. დავით სასუნცის ეპოსი, გამომცემლობა „ფედერცია“, თბ., 1939.
 4. დავით სასუნცის რუსული გამოცემა, მოსკოვი, 1958.
 5. ქართული ხალხური პოეზია, ტ.I, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბ., 1972.

სწავლის შედეგი: კურსის მოსმენით მიღებული ცოდნა სტუდენტებს

გამოდგებათ კავკასიაში მიმდინარე ეთნიკური და კულტურული პროცესების უკეთ შესწავლაში. ისინი კარგად გაეცნობიან კავკასიელი ხალხების სულიერ კულტურას, მითოსური და მხატვრული აზროვნების თავისებურებებს, ყოფასა და ტრადიციებს, რაც უდავოდ მნიშვნელოვან სამსახურს გაუწევს მათ მეზობელ ხალხებთან კულტურულ-ეკონომიკური თანამშრომლობის სფეროში.

ბარამიძე ცირა რევაზის ასული

დაბადების თარიღი 1962 წლის 16 მარტი
და ადგილი ოზურგეთის რაიონი, სოფ. დვაბზუ
ტელეფონი: 38-40-35; 895 26-41-10
ელ. ფოსტა: caucasinst@tsu.ge

სამეცნიერო ხარისხი: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი
აკადემიური თანამდებობა: სრული პროფესორი

სამსახურეობრივი გამოცდილება:

- 6) 1986-დან 1991-მდე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი (ხელშეკრულების წესით)
- 7) 1991-დან 1998-მდე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი (0,5 საშტატო ერთეული)
- 8) 2002-დან 2006-მდე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის არნ. ჩიქობავას სახ. ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომელი (ხელშეკრულების წესით)
- 9) 1991-დან დღემდე ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კავკასიურ ენათა კათედრის (დღეს კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის) პროფესორი
- 10) 2005-დან დღემდე ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სიღნაღის ფილიალის ქართული ენის კათედრის პროფესორი.

ბანათლება

1986 წელს დაამთავრა თსუ ფილოლოგიის ფაკულტეტი კავკასიურ ენათა სპეციალობით
1990 წელს დაამთავრა ამავე უნივერსიტეტის ასპირანტურა კავკასიურ ენათა სპეციალობით

სამეცნიერო ინტერესის სფერო

3. ლინგვისტური კავკასიოლოგია, კერძოდ, ნახურ-დაღესტნურ ენათა სისტემა-სტრუქტურის კვლევა;
4. ქართველულ ენათა ისტორიულ-ეტიმოლოგიური ლექსიკონის მასალის ამობარათება, რედაქტირება და კომპიუტერული ბანკის შექმნა.

საღმწებო კურსები (BA, MA)

- 7) თაბასარანული ენა (BA ქართულ და რუსულ სექტორებზე)
- 8) იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი (BA ქართულ და რუსულ სექტორებზე)
- 9) ქართული ენა (BA რუსულ სექტორზე)
- 10) ქართული ენა (BA მორფოლოგია და სინტაქსი ცალ-ცალკე, სპეცკურსი – ქართულ სექტორზე)
- 11) იბერიულ-კავკასიურ ენათა სინტაქსის საკითხები (MA ქართ. და რუსულ სექტორებზე)
- 12) ფონოტაქტიკის წესები იბერიულ-კავკასიურ ენებში (MA ქართულ და რუსულ სექტორებზე)

ენების ცოდნა (ქართული – მშობლიური ენა, თაბასარანული ენა, რუსული ენა და ინგლისური ენა)

CURRICULUM VITAE

გვარი	სახელი	მამის სახელი
კვიციანი	ჯონი	ჯოკიას-ძე

დაბადების თარიღი და ადგილი: 1952წ. 29 იანვარი, ლენტეხის რაიონი სოფ. ლენტეხი.

სამუშაო ადგილი;

მისამართი: სსიპ ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი. ქ.თბილისი, მელიქიშვილის №10
ტელ. 990682

ვებ გვერდი:

ფაქსი:

ელ. ფოსტა:

საცხოვრებელი ადგილი

მისამართი: ქ.თბილისი, მოსკოვის გამზირი. 40ბ. ბინა№33

ტელ: 704228

მობილური: 855 697993

ფაქსი:

ელ. ფოსტა: kvitsiani@yandex.ru

სამსახურებრივი გამოცდილება

თარიღი	1974 30/X-დან 1980 15/V-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	ყაბარდო-ბალყარეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დამსაქმებელის მისამართი	ნალჩიკი, ჩერნიშევსკის №173
საქმიანობის სფერო	საჯარო მუშაობა
თანამდებობა	ფაკულტეტის, უნივერსიტეტის ომკავშირის მდივანი;
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	სასწავლო-სამეცნიერო დარგის კურირება

თარიღი	1980 15/V-დან 1993 1/IX-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	ყაბარდო-ბალყარეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
დამსაქმებელის მისამართი	ნალჩიკი, ჩერნიშევსკის №173
საქმიანობის სფერო	სამეცნიერო-პედაგოგიური
თანამდებობა	ასისტენტი, უფროსი მასწავლებელი, დოცენტი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	სალექციო კურსებისა და სემინარული მეცადინეობის ჩატარება

თარიღი	1993 1/IX-დან 1996 25/VI-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	საქართველოს პარლამენტის დემ. აღმშენებლობისა და პოლიტოლოგიის ინსტიტუტი

დამსაქმებელის მისამართი	თბილისი, რუსთაველის გამზირი
საქმიანობის სფერო	სამეცნიერო-ანალიტიკური მუშაობა.
თანამდებობა	წამყვანი მეცნიერ-თანამშრომელი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	საქართველო-ჩრდ. კავკასიის ხალხთა ურთიერთობების ანალიზი

თარიღი	1996 26/VII-დან 1999 1/XI-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	საქართველოს პარლამენტის აპარატი
დამსაქმებელის მისამართი	თბილისი, რუსთაველის გამზირი
საქმიანობის სფერო	საჯარო, სამეცნიერო-ანალიტიკური მუშაობა.
თანამდებობა	წამყვანი სპეციალისტი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	კავკასიის ხალხებთან ურთიერთობების ანალიტიკური ცნობების, მოლაპარაკებების მომზადება.

თარიღი	1996 1/IX-დან 2006 30/VII-მდე
დამსაქმებელის დასახელება	ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
დამსაქმებელის მისამართი	თბილისი, ჭავჭავაძის გამზირი №1
საქმიანობის სფერო	სამეცნიერო-პედაგოგიური მუშაობა
თანამდებობა	პროფესორი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	სალექციო კურსებისა და სემინარული მეცადინეობის ჩატარება

თარიღი	2007 /IV-დან დღემდე
დამსაქმებელის დასახელება	ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტი.
დამსაქმებელის მისამართი	თბილისი, მეღვიძის №10
საქმიანობის სფერო	სამეცნიერო მუშაობა
თანამდებობა	მეცნიერ-თანამშრომელი
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	კავკასიის ხალხთა ისტორიისა და კულტურის პრობლემების შესწავლა

შეთანხმება (ამჟამად გაქვთ თუ არა სხვა ანაზღაურებადი სამსახური)

მუშაობის დაწყების თარიღი	
დამსაქმებელის დასახელება	
დამსაქმებელის მისამართი	
საქმიანობის სფერო	
თანამდებობა	
პასუხისმგებლობა და მოვალეობები	

სამეცნიერო ხარისხი, აკადემიური წოდება და გამოქვეყნებული შრომები

სამეცნიერო ხარისხი	<i>ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, DT 018554, მოსკოვი</i>
აკადემიური წოდება	<i>პროფესორი გა №0000342, თბილისი</i>
შრომების რაოდენობა	<i>28</i>
მ. შ. მონოგრაფია	<i>3</i>
სახელმძღვანელო	<i>1 (დამხმარე სახელმძღვანელო)</i>
შრომების რაოდენობა ბოლო 5 წლის განმავლობაში	<i>გამოქვეყნებული შრომების სია წარმოადგინეთ დანართის სახით</i> <i>11</i>
სახელმწიფო, სამეცნიერო დარგობრივი პრემია	

ბანაოლება/ტრენინგი (*დიპლომის/სერტიფიკატის ქსეროასლები წარმოადგინეთ დანართის სახით*)

თარიღი	<i>1969-1974</i>
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	<i>რუსეთი, ყაბარდო-ბალყარეთის სახ. უნივერსიტეტი, (ისტორია-ფილოლოგიური ფაკულტეტი)</i>
სპეციალობა	<i>ისტორია</i>
დიპლომის /სერტიფიკატის №	<i>დიპლომი წარჩინებით YN 746811 ნაღჩიკი 1974</i>
კვალიფიკაცია	<i>ისტორიკოსი</i>

თარიღი	<i>1981 22/VI</i>
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	<i>რუსეთი, დაღესტნის სახ. უნივერსიტეტი</i>
სპეციალობა	<i>ისტორია</i>
დიპლომის /სერტიფიკატის №	<i>მეცნიერებათა კანდიდატის დიპლომი. UT N 005598 მოსკოვი, 1982</i>
კვალიფიკაცია	<i>ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი</i>

თარიღი	1985 1/II –დან 1985 30/VI -მდე
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	რუსეთი, როსტოვის სახ. უნივერსიტეტთან არსებ. კვალიფ. ასამბლეა. კურსები.
სპეციალობა	ისტორია
დიპლომის /სერტიფიკატის №	მოწმობა №05/958
კვალიფიკაცია	

თარიღი	1989 1/XII
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	სსრკ სახალხო განათლების სახ. კომიტეტი
სპეციალობა	ისტორია
დიპლომის /სერტიფიკატის №	დოცენტის ატესტატი ДЦ № 018231, მოსკოვი
კვალიფიკაცია	

თარიღი	1992 11/XII
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	რუსეთი, როსტოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
სპეციალობა	ისტორია
დიპლომის /სერტიფიკატის №	მეცნიერებათა დოქტორის დიპლომი ДТ № 018554, მოსკოვი
კვალიფიკაცია	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი

თარიღი	2000 31/1
დაწესებულება (ფაკულტეტი)	ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახ. უნივერსიტეტი.
სპეციალობა	მსოფლიო ისტორია
დიპლომის /სერტიფიკატის №	პროფესორის ატესტატი გა № 0000342, თბილისი
კვალიფიკაცია	

მონაწილეობა სამეცნიერო კონფერენციებში, ემსპერიმენტებში ბოლო 5 წლის განმავლობაში (მიუთითეთ მხოლოდ ის კონფერენციები, რომელთა მასალები ან/და თეზისები გამოქვეყნებულია)

დასახელება და თარიღი	თსუ, კავკასიოლოგთა საერთაშორისო კონფერენცია, 2003
მოსხენების სათაური	Процесс модернизации на Кавказе и проблема интеграции региона
თქვენი როლი	საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი.

დასახელება და თარიღი	თსუ, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, "კავკასიის არქეოლოგია, ეთნოლოგია, ფოლკლორისტიკა" 2004
მოსხენების სათაური	Кавказ: к вопросу интеграции региона

თქვენი როლი	მონაწილე.
დასახელება და თარიღი	თსუ, კავკასიოლოგთა პირველი საერთაშორისო კონგრესი, 2007
მოსხენების სათაური	საქართველო და კავკასიური ცივილიზაცია
თქვენი როლი	მონაწილე

სამეცნიერო ბრანტეხსა და პროგრამებში მონაწილეობა (ბოლო 5 წლის განმავლობაში)

გრანტის დასახელება	“კავკასიის კულტურები დროის ჭრილში”
დონორი ორგანიზაცია	ამერიკული უნივერსიტეტი, ვაშინგტონის ცენტრი, გლობალური მშვიდობისათვის,
თარიღი/ვადები	2002-2004
თქვენი როლი/თანამდებობა	კურიკულუმის “კავკასიის კულტურები დროის ჭრილში” შექმნის მონაწილე.
გრანტის საერთო თანხა	

სადისერტაციო ნაშრომების ხელმძღვანელობა, ოპონირება (ბოლო 5 წლის განმავლობაში)

რამდენი სადოქტორო დისერტაციის კონსულტანტი იყავით	1 (ერთი)
რამდენი საკანდიდატო დისერტაციის ხელმძღვანელი იყავით	3 (სამი)
რამდენი სადოქტორო დისერტაციის ოპონენტი იყავით	3 (სამი)
რამდენი საკანდიდატო დისერტაციის ოპონენტი იყავით	4 (ოთხი)

სამეცნიერო საზოგადოებების, აკადემიების, სამეცნიერო საბჭოების, სარედაქციო კოლეგიების, საორგანიზაციო კომიტეტების წევრობა

რომელი სამეცნიერო საზოგადოების (აკადემიის) ნამდვილი წევრი ხართ/იყავით და თქვენი როლი	საქართველო: ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი. 1996-2002წწ.
რომელი სამეცნიერო საბჭოს წევრი ხართ/იყავით და თქვენი როლი	2001-2007წწ. თსუ ”მსოფლიო ისტორიის” სადისერტაციო საბჭოს H. 07.03. #4 მოწვევის წევრი.
რომელი კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი ხართ/იყავით და თქვენი როლი	თსუ. 2003წ. კავკასიოლოგთა საერთაშორისო კონფერენციის საორგანიზაციო კომიტეტის წევრი.

რომელი წიგნის/კრებულის რედაქტორი, რეცენზენტი ხართ	რუსეთ-საქართველოს მეცნიერთა ერთობლივი კრებული «Международные отношения сегодня» Ростов-на-Дону-Тбилиси, 1998, პასუხმგებელი რედაქტორი
სტუდენტთა რომელი სამეცნიერო წრის ხელმძღვანელი ხართ/იყავით	2004-2006წწ. ვიყავი თსუ "კავკასიის პრობლემათა სამეცნიერო კვლევის ცენტრის" უფროსი და მასთან არსებული სტუდენტთა სამეცნიერო წრის ხელმძღვანელი.
რომელ სალექციო კურსებს კითხულობთ/კითხულობდით (სრული ჩამონათვალი)	1. კავკასიის ხალხთა ისტორია და კულტურა; 2. История и культура народов Кавказа 3. საზოგადოებრივ პოლიტიკური პროცესები თანამედროვე კავკასიაში; 4. კავკასიის ხალხთა კულტურული და სოციალური ანთროპოლოგია; 5. გეოპოლიტიკური ფაქტორები და რეგიონალიზაციის პრობლემები თანამედროვე კავკასიაში; 6. რუსეთი და კავკასია;
საზღვარგარეთ რომელ უნივერსიტეტში ყოფილხართ მიწვეული და რა სალექციო კურსებს კითხულობდით	

ენების ცოდნა (შესაბამის გრაფებში ჩაწერეთ: კარგად, დამაკმაყოფილებლად, მწირად)

მშობლიური ენა	ქართული			
	რუსული	გერმანული		
უცხო ენა				
კითხვა	კარგად	კარგად		
წერა	კარგად	კარგად		
მეტყველება	კარგად	დამაკმაყოფილებლად		

ოჯახური მდგომარეობა-

კომპიუტერული პროგრამების (საოფისე, გრაფიკული და სხვა) ცოდნა

პროგრამების დასახელება	კარგად	დამაკმაყოფილებლად	მწირედ
Ms-Windows,		V	
Ms-Word,		V	
Ms- Excel		V	
Poverprint		V	

Internetexplorer			
Vizual Basic			
Corel			
Adobe-photoshop			

ინდივიდუალური მუშაობა უფრო გეხერხებათ თუ გუნდური? ეწვეით თუ არა რაიმე საზოგადოებრივ საქმიანობას?
თანაბრად მუხერხება ინდივიდუალური და გუნდური მუშაობა.
შეგიძლიათ თუ არა ხელმძღვანელობა, კოორდინირება და ადმინისტრირება, კმაყოფილი ხართ თუ არა დაკავებული თანამდებობით, რა თანამდებობაზე წარმოგიდგენიათ თქვენი შემდგომი საქმიანობა
ყოველივე ამისათვის მაქვს სათანადო გამოცდილება.
დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც გსურთ რომ მოგვაწოდოთ
წარმოვადგენ თსუ ჰუმანიტარული ფაკულტეტის კავკასიოლოგიის ინსტიტუტის "კავკასიის ისტორიის და კულტურის" მოღულის განვითარების ხედვას.

ინფორმაციის სისწორეზე პასუხისმგებელი ვარ:

ხელმოწერა

თარიღი

